COMMENTARY TO THE

JATAKA PALI.

PART III.

(තිපිටකමුද්දඞ්කනෙ එකතිංසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොස මහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

තතියො භාගො.

(චතුක්ක-අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා.)

Vol. XXXII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S

COMMENTARY TO THE

JATAKA PALI.

PART III.

(තිපිටකමුද්දණකෙ එකතිංසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොස මහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

තතියො භාගො.

(චතුක්ක-අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා.)

විදුරුපොලගාමේ සිරිසුමඞ්ගලාරාමාධිවාසිනා
උභයරට්ඨිය අමරපුරනිකායික මහානායකධුරන්ධරෙන
භදන්තපණ්ඩිතෙන
විදුරුපොල පියතිස්ස මහාථෙරෙන
සංසොධිතාභිසඞ්ඛතාච.

බු: ව: 2474.
ක්‍රි: ව: 1931.

මිල රු.225/-

(තිපිටකමුද්දණකතෙ එකතිංසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොස මහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

තතියො භාගො.

(චතුක්ක-අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා.)

(තිපිටකමුද්දණකතෙ එකතිංසතිමං පොත්ථකං.)

භදන්තාචරිය බුද්ධඝොස මහාථෙරවරප්පණීතා

ජාතකට්ඨකථා.

තතියො භාගො.

(චතුක්ක-අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා.)

විදුරුපොලගාමෙ සිරිසුමඞ්ගලාරාමාධිවාසිනා
උද්ධරට්ඨිය අමරපුරනිකායික මහානායකධුරන්ධරෙන
භදන්තපණ්ඩිතෙන
විදුරුපොල පියතිස්ස මහාථෙරෙන
සංසොධිතාභිසඞ්ඛතාච.

සයිමන් හේවාවිතාරණ මහාසයාණත්තෙන
සොගතෙන
සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසීහාභිධානෙන
තිපිටකමුද්දාලයෙ මුද්දාපෙත්වා
පාකාසීකතා.

බු: ව: 2474.
ක්‍රි: ව: 1931.

ToC

III වන මුද්‍රණය 500

ToC

Vol. XXXII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST.

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S

COMMENTARY TO THE

JATAKA PALI.

PART III.

REVISED AND EDITED BY

The Venerable Pandit

WIDURUPOLA PIYATISSA MAHA THERA

Mahā Nāyaka of Amarapura Sect,

Up-country, Ceylon.

PUBLISHED BY THE TRUSTEE:

SRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE ESQ.

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

MALIGAKANDA,

COLOMBO (CEYLON.)

B: E: 2474.

C: E: 1931.

ToC

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARANE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARANE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarane and Somawati Hewavitarane Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaika
Nanda Amerasinghe
Parinda Ranasinghe

12. 02. 2009

Somawati Hewavitarane Trust Office,
130, Maligakanda Road, Colombo-10,
SRI LANKA.

ToC

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Muddrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER 1864. DIED 29TH APRIL 1933

ToC

PREFATORY NOTE.

With the issue of the Jātaka Aṭṭhakathā 3rd part, we have much pleasure in placing before the public the 32nd volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The editing of this volume also has been done by the Ven'ble Pandit Widurupola Piyatissa Mahā Nāyaka Thero of the Up-country Amarapura Sect, Bambarakelle Vihāre, N'Eliya, with the assistance of the Rev. Palannoruwe Vimaladhamma Pandita Thero of the Tutorial Staff Vidyódaya Oriental College, Māligākanda, Colombo We beg to convey our thanks to the Revd. Editor.

We have pleasure to announce that the 2nd part of Manórathapūrani Anguttara Nikāyaṭṭha-kathā is nearly ready and will be out soon.

Anagarika Dharmapala,
S. K. Moonesinghe,

Tripitaka Publication Office,
Maligakanda, Colombo,
January 15, 2474. / 1931.

ToC

ABBREVIATIONS.

සඞ්කෙතනිරූපනං.

සී.	සීහළ පොත්ථකං.
ඉං.	මුද්දිත ඉඞ්ගලීසක්ඛර පොත්ථකං.
ස්‍යා.	මුද්දිත ස්‍යාමක්ඛර පොත්ථකං.

PREFACE.

මුඛබන්ධසෙසො.

විදිතමෙවෙතමායස්මන්තානං යං මෙ ඉමිස්සා ජාතකට්ඨකථාය සොධනම්පති වත්තබ්බං සබ්බම්පි තං පුරෙතරං පාකටීකතස්ස ඉමිස්සා පඨමභාගස්ස මුඛබන්ධෙ වුත්තමෙවාහොසි දුතියභාගස්සපි පාකටීකරණසමයෙ අඤ්ඤත්‍ර විසෙසවිඤ්ඤාපනා න කිඤ්චි වුත්තමිති.

යො පන මං ඉමාය අට්ඨකථාය පටිසඞ්ඛරණමයාචිත්ථ තිපිටකමුද්දඞ්කණසභායජ්ඣෙක්ඛො **චාර්ලස් අල්විස් හේවාවිතාරණ**වහයො පරහිතනිරතාසයො සාසනමාමකො අගණිතානෙකගුණසංහතිපතිමණ්ඩිතො මහාගහපති සො ඉමස්ස තතියභාගස්ස මුද්දාපනාරම්භතො නචිරෙනෙව කාලෙන කාලමකාසි යථාතං වයධම්මා සබ්බෙ සඞ්ඛාරා.

අතික්කන්තෙසු ච තස්ස ධූමදිවසෙසු පඨමතරකාලකතස්ස තං සොදරස්ස **සයිමන්හේවාවිතාරණ**මහාසයස්ස නිවෙසනෙ සන්නිපාතිතානං තිපිටකමුද්දණසභාය සාමාජිකානං සබ්බෙසං මහාථෙරවරානමනුමතියා තස්ස ජෙට්ඨභාතා **අනගාරිකධම්මපාල**මහොදයො චෙව භාගිණෙය්‍යො චස්ස **සිරිනාථකුමාරදාස මුනසිංහ**වහයො ගහපතීති ද්වෙපිමෙ උපාසකා තිපිටකමුද්දණසභාය අජ්ඣක්ඛධුරෙ ඨපිතා අහෙසුං.

අයඤ්ච තතියභාගො යාව නවකනිපාතපරියොසානා මුද්දාපෙත්වා පාකටීකාතබ්බොති මයාධිප්පෙතොපි තිපිටකමුද්දණසභාපතිට්ඨාපකස්ස දිවඞ්ගතස්ස සයිමන් හේවාවිතාරණමහාසයස්ස පත්තිදානමනුස්සව දිවසතො පුරෙතරමෙවායං භාගො නිට්ඨාපෙතබ්බොති යථාවුත්තෙනහි අජ්ඣක්ඛමහාසයෙහි නිවෙදිතෙන සතා මයායං යාව අට්ඨකනිපාතපරියොසානා සංසොධෙත්වාභිසඞ්ඛරීයිත්ථ.

එවමයං චතුක්කනිපාතස්ස ආදිතො යාව අට්ඨකනිපාතපරියොසානා සංසොධෙත්වාභිසඞ්ඛතො ජාතකට්ඨකථාය තතියභාගො යථාවුත්තෙනහි අජ්ඣක්ඛෙහිදානි මුද්දාපෙත්වා පාකටීකතො පරියත්තිසාසනස්ස චිරට්ඨිතියා හොතු දිවඞ්ගතාච හෙවාවිතාරණමහාසයා ඉමිනා පුඤ්ඤෙන යාව අමතමහානිබ්බාණපටිවෙධා සුඛිභවන්තු.

යම්පන පුරිමභාගෙසු ඉමස්මිඤ්ච මම පමාදබ්භමජාතං සදොසට්ඨානං දිස්සති තං පරියත්තිධරෙහි බහුස්සුතෙහි ඛමිතබ්බං සොධෙතබ්බඤ්ච සාසනානුග්ගහායාති සවිනයමායාචෙ.

අත්‍ර මය්හං ජාතකට්ඨකථාපටිසඞ්ඛරණබ්‍යාපාරෙ විජ්ජෝදය මහාවිජ්ජාලයවාසිනා. වාචිස්සරාචරියෙන මම පියමිත්තෙන **මොරොන්තුඩුවේ සිරිඤාණිස්සර ධම්මානන්දාභිධානෙන නායකත්ථෙරපාදෙන** ජෝසබෝල මහාපණ්ඩිතාභිසඞ්ඛතං ඉඞ්ගලීසක්ඛරපොත්ථකං භාගසො දදන්තෙන මහාඅනුග්ගහො කරීයතෙ.

විසෙසතො ච ඉමස්ස තතියභාගස්ස පටිසඞ්ඛරණෙ පටිපොත්ථකස්ස ස්‍යාමක්ඛරපොත්ථකෙන වාචෙත්වා සමීකරණං හෙට්ඨාවුත්ත මහාවිජ්ජාලයවාසිනා පණ්ඩිතොපාධිධාරිනා ආචරියෙන **පලන්නොරුවේ විමලධම්මත්ථෙරෙන** කතමහොසි. මුද්දිතඵලකානම්පන පටිපොත්ථකෙන වාචෙත්වා සමීකරණෙ මය්හං සිස්සත්‍රජෙන **විදුරුපොල** බුද්ධ**ප්පිය**ව්හයෙන භික්ඛුනා සාදරමුපත්ථම්භිතොම්හි. සූචිපත්තාදීනි චස්ස තෙනෙව සම්පාදිතානීති තීහිපිඑතෙහි සප්පුරිසෙහි කතමනුග්ගහො පත්ථිහාමනුස්සරන්තොහං පොසු කතඤ්ඤු හොමි කතවෙදීචාති.

විදුරුපොලපියතිස්සමහානායකත්ථෙරෙ.

Widurupola Piyatissa.

15th January $\frac{2474}{1931}$.
Abinavarama Vihare,
Nuwara Eliya,
CEYLON.

සූචිපත්තං.

CONTENTS.

අඞ්කා. විසයො. පිට්ඨඞ්කා.

ERRATA.

සුද්ධිපත්තං.

පිට්ඨෙ.	පන්තියං.	අසුද්ධි.	සුද්ධි.
12	25	බහුසසතො.	බහුසසුතො.
23	25	ඛාන්තසුබතතො.	ඛාන්තසුබතො.
48	37	අගමණකාලෙ.	ආගමණකාලෙ.
53	30	භීතෙ.	භීතො.
59	25	නිපපකඛුඬ.	නිපපකෙඛුඬ.
79	35	අකඛුඬපි.	අකෙඛුඬපි.
79	36	සසසසිනොති.	ඝසසසිනොති.
88	29	සුසකඛිතං.	සුසිකඛිතං.
92	3	චාදසසහසසානි.	චාදසසතසහසසානි.
92	9	කොකිලවගෙගා.	කොකාලිකවගෙගා.
96	23	යොබබණෙ.	යොබබනෙ.
103	,,	සඞ්ඛභෙදජාතකං.	අරකඛුදජාතකං.
111	18	අකඛීනි.	අකඛිං.
119	28	කරසසාමි.	කරිසසාමි.
122	7	මුහුතෙතන.	මුතෙතන.
130	23	ගනධබබ.	ගනධබබං.
131	7	කුසමුදා.	කුසමුදෙදා.
143	25	පරිකකමෙයය.	පරකකමෙයය.
,,	,,	පරිකකමං.	පරකකමං.
155	7	පචජාගචඡි.	පචචාගචඡි.
174	18	හිවවනත.	හිමවනත.
176	11	සරීරවණණාං.	සරීරවණණං
187	14	ඉමා.	සතථාඉමා.
200	32	ආහොසි.	අහොසි.
205	4	මිගරාජා.	මිගරාජ.
253	13	සතසතසහසසානං.	සතසහසසානං.
275	9	අරෙකඛද.	අරකෙඛද.
291	8	පලලඞකකො	පලලඞෙක.
304	4	සලාය.	සාලාය.
310	20	විචුණණ.	විචුණණං.
310	21	ගථා.	ගාථා.
312	37	දුකකතංං.	දුකකතං.
313	20	පණෙණයය.	පණයෙයය.
,,	32	අනතානං.	අනතනං.
315	22	හතිකානා.	හතිකානං.
317	4	ආයොවගතෙතන.	ආයොගවතෙතන.
318	7	ආහාපෙතවා	අහාපෙතවා.
318	26	මෙකානති.	මෙකතනානි.
327	33	පතතවරං.	පතතචීවරං.
331	36	හතථතථං.	හතථතථං.
332	23	සවායං.	සවාහං.
333	14	සුත.	සුතත.
335	16	නකරෙති.	නකරෙනති.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අ a ආ á ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ é ඔ ó

CONSONANTS.

ක ka ඛ kha ග ga ඝ gha ඞ ṅa

ච ca ඡ cha ජ ja ඣ jha ඤ ña

ට ṭa ඨ ṭha ඩ ḍa ඪ ḍha ණ ṇa

ත ta ථ tha ද da ධ dha න na

ප pa ඵ pha බ ba භ bha ම ma

ය ya ර ra ල la ව va ස sa හ ha ළ ḷa අං aṇ

ක ka	කා ká	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ké	කො kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khé	ඛො khó
ග ga	=	=	=	=	=	=	=

කක kka	ඤඤ ñña	තව tva, ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ඤහ ñha	දද dda	මබ, ඹ mba
ක්‍ය kya	ඤච, ච ñca	දධ, ධ ddha	මභ mbha
ක්‍රි kri	ඡ, ඤ්ඡ ñchja	ද්‍ර dra	මම mma
කව kva	ජ, ඤ්ජ ñja	ව, දව dva	මහ mha
ඛය khya	ඤඣ ñjha	ධව dhva	යය, ය්‍ය yya
ඛව khva	ටට ṭṭa	නත nta	යහ yha
ගග gga	ටඨ, ඨ ṭṭha	නථ ntha	ලල lla
ගඝ ggha	ඩඩ ḍḍa	නද nda	ලය lya
ග්‍ර gra, ඞක ṅka	ඩඪ ḍḍha	නධ ndha	ලහ lha
ඞඛ ṅkha	ණණ ṇṇa	නන nna, නහ nha	වහ wha
ඞග ṅga	ණට ṇṭa	පප ppa	සස ssa
ඞඝ ṅgha	ණඨ ṇṭha	පඵ ppha	සම sma
චච cca	ණඩ, ඩ ṇḍa	බබ bba	සව swa
චඡ ccha	ණහ ṇha	බභ bbha	හම hma
ජජ jja	තත tta	බ්‍ර bra	හව hva
ජඣ jjha	තථ ttha	මප mpa	ළහ ḷha

ා á ි i ී ī ු u ූ ū ෙ é ො ó

ජාතකට්ඨකථා.

තතියභාගො.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

4. 1. 1.

විවරථ ඉමාසං ද්වාරන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො චතුන්නං පරිබ්බාජිකානං පබ්බජ්ජං ආරබ්භ කථෙසි.

වෙසාලියං කිර ලිච්ඡවිරාජූනං සත්ත සහස්සානි සත්ත සතානි සත්ත ච ලිච්ඡවී වසිංසු. තෙ සබ්බෙපි පුච්ඡාපටිපුච්ඡාචිත්තකා අහෙසුං. අථෙකො පඤ්චසු වාදසතෙසු ව්‍යත්තො නිගණ්ඨො වෙසාලියං පාපුණි. තෙ තස්ස සඞ්ගහං අකංසු. අපරාපි එවරූපාව නිගණ්ඨී සම්පාපුණි. රාජානො ද්වෙපි ජනෙ වාදං කාරෙසුං. උභොපි සදිසාව අහෙසුං. තතො ලිච්ඡවීනං එතදහොසි. ඉමෙ ද්වෙපි පටිච්ච උප්පන්නො පුත්තො ව්‍යත්තො භවිස්සතීති තෙසං විවාහං කාරෙත්වා ද්වෙපි එකතො වාසෙසුං. අථ තෙසං සංවාසමන්වාය පටිපාටියා චතස්සො දාරිකායො ජායිංසු එකො ච දාරකො ජායි. දාරිකානං සච්චා ලොලා අවවාදකා පටාචාරාති නාමානි අකංසු, දාරකස්ස සච්චකොති. තෙ පඤ්චපි ජනා විඤ්ඤුතං පත්වා මාතිතො පඤ්ච වාදසතානි පිතිතො පඤ්ච වාදසතානීති වාදසහස්සං උග්ගණ්හිංසු. මාතාපිතරො දාරිකානං එවං ඔවදිංසු සචෙ කොචි ගිහී තුම්හාකං වාදං භින්දිස්සති තස්ස පාදපරිචාරිකා භවෙය්‍යාථ සචෙ පබ්බජිතො භින්දිස්සති තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජෙය්‍යාථාති. අපරභාගෙ මාතාපිතරො කාලමකංසු. තෙසු කාලකතෙසු සච්චකනිගණ්ඨො තත්ථෙව වෙසාලියං ලිච්ඡවීනං සිප්පං සික්ඛාපෙන්තො වසි. භගිනියො ජම්බුසාඛං ගහෙත්වා වාදත්ථාය නගරෙ නගරෙ චරමානා සාවත්ථියං පත්වා නගරද්වාරෙ ජම්බුසාඛං නිඛණිත්වා යො අම්හාකං වාදං ආරොපෙතුං සක්කොති ගිහී වා පබ්බජිතො වා සො එතං පංසුපුඤ්ජං පාදෙහි විකිරිත්වා පාදෙහෙව සාඛං මද්දතූති දාරකානං වත්වා භික්ඛාය නගරං පවිසිංසු. අථ ආයස්මා සාරිපුත්තො අසම්මට්ඨට්ඨානං සම්මජ්ජිත්වා රිත්තඝටෙසු පානීයං උපට්ඨපෙත්වා ගිලානෙ ච පටිජග්ගිත්වා දිවාතරං සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසන්තො තං සාඛං දිස්වා පුච්ඡිත්වා දාරකෙහෙව පාතාපෙත්වා මද්දාපෙත්වා යෙහි අයං සාඛා ඨපිතා තෙ කතභත්තකිච්චා ආගන්ත්වා ජෙතවනද්වාරකොට්ඨකෙ මං පස්සන්තූති දාරකානං වත්වා

නගරං පවිසිත්වා කතභත්තකිච්චා විහාරද්වාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසි. තාපි පරිබ්බාජිකා භික්ඛාය චරිත්වා ආගතා තං සාඛං මද්දිතං දිස්වා කෙනායං මද්දිතාති වත්වා සාරිපුත්තත්ථෙරෙන සචෙ තුම්හෙ වාදත්ථිකා විහාරද්වාරකොට්ඨකං කිර ගච්ඡථාති දහරකෙහි වුත්තා පුන නගරං පවිසිත්වා මහාජනං සන්නිපාතෙත්වා විහාරද්වාරකොට්ඨකං ගන්ත්වා ථෙරං වාදසහස්සං පුච්ඡිංසු. ථෙරො විස්සජ්ජෙත්වා අඤ්ඤං කිඤ්චි ජානාථාති පුච්ඡි. න ජානාම සාමීති. අහං පන වො කිඤ්චි පුච්ඡාමීති. පුච්ඡ සාමි ජානන්තියො කථෙස්සාමාති. ථෙරො එකං නාම කින්ති පුච්ඡි. තා න ජානිංසු. ථෙරො විස්සජ්ජෙසි. අම්හාකං සාමි පරාජයො තුම්හාකං ජයොති ආහංසු. ඉදානි කිං කරිස්සථාති. අම්හාකං මාතාපිතූහි අයං ඔවාදො දින්නො සචෙ වො ගිහී වාදං භින්දිස්සති තස්ස පජාපතියො භවෙය්‍යාථ සචෙ පබ්බජිතො තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජෙය්‍යාථාති පබ්බජ්ජං නො දෙථාති. ථෙරො සාධූති වත්වා තා උප්පලවණ්ණථෙරියා සන්තිකෙ පබ්බාජෙසි. සබ්බා නචිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණිංසු. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සාරිපුත්තත්ථෙරො චතුන්නං පරිබ්බාජිකානං අවස්සයො හුත්වා සබ්බා අරහත්තං පාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස එතාසං අවස්සයො අහොසි. ඉදානි පන පබ්බජ්ජාභිසෙකං දාපෙසි. පුබ්බෙ රජමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ කාලිඞ්ගරට්ඨෙ දන්තපුරනගරෙ කාලිඞ්ගරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ අස්සකරට්ඨෙ පොතලිනගරෙ අස්සකො නාම රජ්ජං කාරෙසි. කාලිඞ්ගො සම්පන්නබලවාහනො සයම්පි නාගබලො පටියොධං න පස්සති සො යුජ්ඣිතුකාමො හුත්වා අමච්චානං ආරොචෙසි. අහං යුද්ධත්ථිකො පටියොධං න පස්සාමි කිං කරොමාති. අමච්චා අත්ථෙකො මහාරාජ උපායො ධීතරො තෙ චතස්සො උත්තමරූපධරා තා පසාධෙත්වා පටිච්ඡන්නයානෙ නිසීදාපෙත්වා බලපරිවුතා ගාමනිගමරාජධානියො චරාපෙථ යො රාජා තා අත්තනො ගෙහෙ කාතුකාමො භවිස්සති තෙන සද්ධිං යුද්ධං කරිස්සාමාති වදිංසු. රාජා තථා කාරෙසි. තාහි ගතගතට්ඨානෙ රාජානො භයෙන තාසං නගරං පවිසිතුං න දෙන්ති පණ්ණාකාරං පෙසෙත්වා බාහිරෙයෙව වසාපෙන්ති එවං සකලජම්බුදීපං චරිත්වා අස්සකරට්ඨෙ පොතලිනගරං පාපුණිංසු. අස්සකොපි නගරද්වාරානි පිදහාපෙත්වා පණ්ණාකාරං පෙසෙසි. තස්ස නන්දිසෙනො නාම අමච්චො පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො උපායකුසලො සො චින්තෙසි ඉමා කිර රාජධීතරො සකලජම්බුදීපං චරිත්වා පටියොධං න ලභිංසු එවං සන්තෙ ජම්බුදීපො තුච්ඡො නාම හොති අහං කාලිඞ්ගෙන සහ යුජ්ඣිස්සාමීති. සො නගරද්වාරං ගන්ත්වා දොවාරිකෙ ආමන්තෙත්වා තාසං ද්වාරං විවරාපෙතුං පඨමං ගාථමාහ :–

විවරථ ඉමාසං ද්වාරං නගරං පවිසිතුං මයා,
අරුණරාජස්ස සීහෙන සුසත්ථෙන සුරක්ඛිතං නන්දිසෙනෙනාති.

තත්ථ-**අරුණරාජස්සා**ති සො හි රජ්ජෙ පතිට්ඨිතකාලෙ රට්ඨස්ස නාමවසෙන කාලිඞ්ගො විය අස්සකො නාම ජාතො කුලදත්තියං පනස්ස නාමං අරුණොති තෙනාහ-**අරුණරාජස්සා**ති. **සීහෙනා**ති පුරිසසීහෙන. **සුසත්ථෙනා**ති ආචරියෙහි සුට්ඨු අනුසාසිතෙන. **නන්දිසෙනෙනා**ති මයා නන්දිසෙනෙන නාම.

සො එවං වත්වා ද්වාරං විවරාපෙත්වා තා ගහෙත්වා අස්සකරඤ්ඤො දස්සෙත්වා තුම්හෙ මා භායථ යුද්ධෙ සති අහං ජානිස්සාමි ඉමා උත්තමරූපධරා රාජධීතරො මහෙසියො කරොථාති තාසං අභිසෙකං දාපෙත්වා තාහි සද්ධිං ආගතපුරිසෙ ගච්ඡථ තුම්හෙ රාජධීතානං අස්සකරාජෙන මහෙසිට්ඨානෙ ඨපිතභාවං තුම්හාකං රඤ්ඤො ආචික්ඛථාති උය්‍යොජෙසි. තෙ ගන්ත්වා ආරොචෙසුං. කාලිඞ්ගො නහනූන සො මය්හං බලං ජානාතීති තාවදෙව මහතියා සෙනාය නික්ඛමි. නන්දිසෙනො තස්ස ආගමනං ඤත්වා අත්තනො කිර රජ්ජසීමායමෙව හොතු මා අම්හාකං රජ්ජසීමං ඔතරතු උභින්නං රජ්ජානමන්තරෙ යුද්ධං භවිස්සතීති සාසනං පෙසෙසි. සො ලෙඛං සුත්වා අත්තනො රජ්ජපරියන්තෙයෙව අට්ඨාසි. අස්සකොපි අත්තනො රජ්ජපරියන්තෙයෙව අට්ඨාසි.

තදා බොධිසත්තො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තෙසං ද්වින්නං රජ්ජානමන්තරෙ පණ්ණසාලාය වසති. කාලිඞ්ගො සමණා නාම කිඤ්චි ජානන්ති කො ජානාති කිං භවිස්සති කස්ස ජයො වා පරාජයො වා භවිස්සති තාපසං පුච්ඡිස්සාමීති අඤ්ඤාතකවෙසෙන බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා භන්තෙ කාලිඞ්ගො ච අස්සකො ච යුජ්ඣිතුකාමා අත්තනො අත්තනො රජ්ජසීමායමෙව ඨිතා එතෙසු කස්ස ජයො හොති කස්ස පරාජයො භවිස්සතීති පුච්ඡි. මහාපුඤ්ඤ අහං අසුකස්ස ජයො අසුකස්ස පරාජයොති න ජානාමි සක්කො පන දෙවරාජා ඉධාගච්ඡති තමහං පුච්ඡිත්වා කථෙස්සාමි ස්වෙ ආගච්ඡෙය්‍යාසීති.

සක්කො බොධිසත්තස්ස උපට්ඨානං ආගන්ත්වා නිසීදි. අථ නං බොධිසත්තො තමත්ථං පුච්ඡි. භන්තෙ කාලිඞ්ගො ජිනිස්සති අස්සකො පරාජිස්සති ඉදඤ්චිදඤ්ච පුබ්බනිමිත්තං පඤ්ඤායිස්සතීති. කාලිඞ්ගො පුන දිවසෙ ආගන්ත්වා පුච්ඡි බොධිසත්තොපිස්ස ආචික්ඛි. සො කිං නාම පුබ්බනිමිත්තං භවිස්සතීති අපුච්ඡිත්වාව අහං කිර ජිනිස්සාමීති තුට්ඨියා පක්කාමි. සා කථා විත්ථාරිකා අහොසි. තං සුත්වා අස්සකො නන්දිසෙනං පක්කොසාපෙත්වා කාලිඞ්ගො කිර ජිනිස්සති මයං පරාජිස්සාම කින්නු ඛො කාතබ්බන්ති ආහ. සො කො එතං මහාරාජ ජානාති කස්ස ජයො වා පරාජයො වා තුම්හෙ මා චින්තයිත්ථාති රාජානං අස්සාසෙත්වා බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා

වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො භන්තෙ කො ජිනිස්සති කො පරජ්ජිස්සතීති පුච්ඡි. කාලිඞ්ගො ජිනිස්සති අස්සකො පරජ්ජිස්සතීති. භන්තෙ ජිනන්තස්ස කිං පුබ්බනිමිත්තං භවිස්සති කිං පරජ්ජන්තස්සාති. මහාපුඤ්ඤ ජිනන්තස්ස ආරක්ඛදෙවතා සබ්බසෙතො උසභො භවිස්සති ඉතරස්ස සබ්බකාළකො, උභින්නම්පි ආරක්ඛදෙවතා යුජ්ඣිත්වා ජයපරාජයං කරිස්සන්තීති.

නන්දිසෙනො තං සුත්වා උට්ඨාය · ගන්ත්වා රඤ්ඤො සහායා සහස්සමත්තා මහායොධා තෙ ගහෙත්වා අවිදූරෙ පබ්බතං ආරුය්හ අම්හෙ අම්හාකං රඤ්ඤො ජීවිතං දාතුං සක්ඛිස්සථාති පුච්ඡි. ආම සක්ඛිස්සාමාති. තෙනහි ඉමස්මිං පපාතෙ පතථාති. තෙ පතිතුමාරභිංසු. අථ නෙ වාරෙත්වා අලමෙත්ථ පතනෙන අම්හාකං රඤ්ඤො ජීවිතං දාතුං සුහදයා අනිවත්තිනො හුත්වා යුජ්ඣථාති. තෙ සම්පටිච්ඡිංසු.

අථ සඞ්ගාමෙ පච්චුපට්ඨිතෙ කාලිඞ්ගො අහං කිර ජිනිස්සාමීති වොසානං ආපාදි බලකායොපිස්ස අම්හාකං කිර ජයොති වොසානං ආපජ්ජි. සන්නාහං අකත්වා වග්ගවග්ගා හුත්වා යථාරුචිං පක්කමිංසු. විරියකරණකාලෙ විරියං න කරිංසු. උභොපි රාජානො අස්සං අභිරුහිත්වා යුජ්ඣිස්සාමාති අඤ්ඤමඤ්ඤං උපසඞ්කමන්ති උභින්නං ආරක්ඛදෙවතා පුරතො ගන්ත්වා කාලිඞ්ගස්ස ආරක්ඛදෙවතා සබ්බසෙතො උසභො අහොසි ඉතරස්ස සබ්බකාළකො. තෙපි අඤ්ඤමඤ්ඤං යුජ්ඣනාකාරං දස්සෙත්වා උපසඞ්කමිංසු. තෙ පන උසභා විත්තං රාජූනංයෙව පඤ්ඤායන්ති න අඤ්ඤෙසං. නන්දිසෙනො අස්සකං පුච්ඡි පඤ්ඤායන්ති තෙ මහාරාජ ආරක්ඛදෙවතාති. ආම පඤ්ඤායන්තීති. කෙනාකාරෙනාති. කාලිඞ්ගස්ස ආරක්ඛදෙවතා සබ්බසෙතො උසභො හුත්වා පඤ්ඤායති අම්හාකං ආරක්ඛදෙවතා සබ්බකාළකො කිලන්තො හුත්වාති. මහාරාජ තුම්හෙ මා භායථ මයං ජිනිස්සාම කාලිඞ්ගො පරාජිස්සති තුම්හෙ අස්සපිට්ඨිතො ඔතරිත්වා ඉමං සත්තිං ගහෙත්වා සුසික්ඛිතසින්ධවං උදරපස්සෙ වාමහත්ථෙන උප්පීළෙත්වා ඉමිනා පුරිස සහස්සෙන සද්ධිං වෙගසා ගන්ත්වා කාලිඞ්ගස්ස ආරක්ඛදෙවතං සත්තිප්පහාරෙන පාතෙථ තතො මයං සහස්සමත්තා සත්තිසහස්සෙන පහරිස්සාම එවං කාලිඞ්ගස්ස ආරක්ඛදෙවතා නස්සිස්සති තතො කාලිඞ්ගො පරජ්ජිස්සති මයං ජිනිස්සාමාති.

රාජා සාධූති නන්දිසෙනෙන දින්නසඤ්ඤාය ගන්ත්වා සත්තියා පහරි. අමච්චාපි සත්තිසහස්සෙන පහරිංසු. ආරක්ඛදෙවතා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. තාවදෙව කාලිඞ්ගො පරජ්ජිත්වා පලායි. තං පලායමානං දිස්වා සහස්සමත්තා අමච්චා කාලිඞ්ගො පලායතීති උන්නදිංසු. කාලිඞ්ගො මරණභයභීතො පලායමානො තං තාපසං අක්කොසන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

ජයො කලිඞ්ගානං අසය්හසාහිනං
පරාජයො අනයො අස්සකානං,
ඉච්චෙවව තෙ භාසිතං බ්‍රහ්මචාරි
න උජ්ජුභූතා විතථං භණන්තීති.

තත්ථ-**අසය්හසාහින**න්ති අසය්හං දුස්සහං සහිතුං සමත්ථානං. **ඉච්චෙවව තෙ භාසිත**න්ති එවං තයා කූටතාපස ලඤ්ජං ගහෙත්වා පරජ්ජනරාජානං ජිනිස්සති ජිනනරාජානඤ්ච පරජ්ජිස්සතීති භාසිතං. **න උජ්ජුභූතා**ති යෙ කායෙන වාචා මනසා ච උජුකා න තෙ එවං මුසා භණන්තීති.

එවං සො තාපසං අක්කොසන්තො පලායිත්වා අත්තනො නගරමෙව ගතො නිවත්තිත්වා ඔලොකෙතුම්පි නාසක්ඛි. තතො කතිපාහච්චයෙන සක්කො තාපසස්ස උපට්ඨානං අගමාසි. තාපසො තෙන සද්ධිං කථෙන්තො තතියං ගාථමාහ :-

දෙවා මුසාවාදමුපාතිවත්තා
සච්චං ධනං පරමං තෙසු සක්ක,
තං තෙ මුසා භාසිතං දෙවරාජ
කිං වා පටිච්ච මඝවා මහින්දාති.

තත්ථ-**තෙනෙන මුසා භාසිත**න්ති යං තයා මය්හං භාසිතං තං අත්තනඤ්ඤාතකමුසාවාදං කරොන්තෙන තයා මුසා භාසිතං තං තයා කිං කාරණං පටිච්ච එවං භාසිතන්ති. තං සුත්වා සක්කො චතුත්ථං ගාථමාහ :-

නනු තෙ සුතං බ්‍රාහ්මණ භඤ්ඤමානෙ
දෙවා න ඉස්සන්ති පුරිසපරක්කමස්ස,
දමො සමාධි මනසො අදෙජ්ඣො
අව්‍යග්ගතා නික්කමණඤ්ච කාලෙ
දළ්හඤ්ච විරියං පුරිසපරක්කමො ච,
තෙනෙව ආසි විජයො අස්සකානන්ති.

තස්සත්ථො-කිං තයා **බ්‍රාහ්මණ** තත්ථ තත්ථ වචනෙ **භඤ්ඤමානෙ** ඉදං න සුතපුබ්බං යථා **දෙවා පුරිසපරක්කමස්ස න ඉස්සන්ති** න උසූයන්ති. අස්සකස්ස රඤ්ඤො විරියකරණවසෙන අත්තදමනසඞ්ඛාතො **දමො** සම්මග්ගභාවෙන **මනසො අදෙජ්ඣො** අභෙජ්ජසමාධි අස්සකරඤ්ඤො සහායානං විරියකරණකාලෙ **අව්‍යග්ගතා** යථා කාලිඞ්ගස්ස මනුස්සා වග්ගවග්ගා හුත්වා ඔසක්කිංසු එවං අනොසක්කනං සමග්ගභාවෙන පන අභෙජ්ජචිත්තතානං **විරියඤ්ච පුරිසපරක්කමො** ච ථිරො අහොසි. **තෙනෙව** කාරණෙන **අස්සකානං** ජයො අහොසීති.

පලාතෙ පන කාලිඞ්ගෙ අස්සකරාජා විලොපං ගාහාපෙත්වා අත්තනො නගරං ගතො. නන්දිසෙනො කාලිඞ්ගස්ස සාසනං පෙසෙසි ඉමාසං චතුන්නං රාජකඤ්ඤානං දායජ්ජකොට්ඨාසං පෙසෙතු සචෙ න පෙසෙති කාතබ්බමෙත්ථ ජානිස්සාමීති. සො තං සාසනං සුත්වා භීතතසිතො තාසං ලද්ධබ්බදායජ්ජං පෙසෙසි. තතො පට්ඨාය සමග්ගවාසං වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාලිඞ්ගරඤ්ඤො ධීතරො ඉමා දහරභික්ඛුණියො අහෙසුං. නන්දිසෙනො සාරිපුත්තො. තාපසො පන අහමෙවාති.

චුල්ලකාලිඞ්ගජාතකං.

---

4. 1. 2.

අදෙය්‍යෙසු දදං දානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආනන්දත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු හෙට්ඨා කථිතමෙව. සත්ථා පොරාණකපණ්ඩිතාපි අත්තනො උපකාරකවසෙනෙව කරිංසූති වත්වා ඉධාපි අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බොධිසත්තො බාරාණසිරාජා හුත්වා ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙති දානං දෙති සීලං රක්ඛති. සො පච්චන්තං කුපිතං වූපසමෙස්සාමීති බලවාහනපරිවුතො ගන්ත්වා පරාජිතො අස්සං අභිරූහිත්වා පලායමානො එකං පච්චන්තගාමං පාපුණි. තත්ථ තිංස ජනා රාජසෙවකා වසන්ති. තෙ පාතොව ගාමමජ්ඣෙ සන්නිපතිත්වා ගාමකිච්චං කරොන්ති, තස්මිං ඛණෙ රාජා වම්මිතං අස්සං අභිරූය්හ අලඞ්කතපටියත්තොව ගාමද්වාරෙන අන්තොගාමං පාවිසි. තෙ කින්නු ඛො ඉදන්ති භීතා පලායිත්වා සකසකගෙහානි පවිසිංසු. එකො පනෙත්ථ අත්තනො ගෙහං ගන්ත්වා රඤ්ඤො පච්චුග්ගමනං කත්වා රාජා කිර පච්චන්තං ගතොති සූයති ත්වං කොසි රාජපුරිසො චොරපුරිසොති. රාජපුරිසො සම්මාති. තෙනහි එහීති රාජානං ගෙහං නෙත්වා අත්තනො පීඨකෙ නිසීදාපෙත්වා එහි භද්දෙ සහායස්ස පාදෙ ධොවාති භරියාය තස්ස පාදෙ ධොවාපෙත්වා අත්තනො බලානුරූපෙන ආහාරං දත්වා මුහුත්තං විස්සමථාති සයනං පඤ්ඤපෙසි. රාජා නිපජ්ජි. තතො ඉතරො අස්සස්ස සන්නාහං මොචෙත්වා චඞ්කමාපෙත්වා උදකං පායෙත්වා පිට්ඨිං තෙලෙන මක්ඛෙත්වා තිණං අදාසි.

එවං තයො චත්තාරො දිවසෙ රාජානං පටිජග්ගිත්වා ගච්ඡාමහං සම්මාති වුත්තෙ පුන රඤ්ඤො ච අස්සස්ස ච කාතබ්බයුත්තකං සබ්බමකාසි. රාජා භුඤ්ජිත්වා ගච්ඡන්තො අහං සම්ම මහාඅස්සාරොහො නාම නගරමජ්ඣෙ අම්හාකං ගෙහං සචෙ කෙනචි කිච්චෙන ආගච්ඡසි

දක්ඛිණද්වාරෙ ඨත්වා දොවාරිකං මහාඅස්සාරොහො කතරගෙහෙ වසතීති පුච්ඡිත්වා දොවාරිකං ගහෙත්වා අම්හාකං ගෙහං ආගච්ඡෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි. බලකායොපි රාජානං අදිස්වා බහිනගරෙ ඛන්ධාවාරං බන්ධිත්වා ඨිතො රාජානං දිස්වා පච්චුග්ගන්ත්වා පරිවාරෙසි.

රාජා නගරං පවිසන්තො ද්වාරන්තරෙ ඨත්වා දොවාරිකං පක්කොසාපෙත්වා මහාජනං පටික්කමාපෙත්වා තාත එකො පච්චන්තගාමවාසී මං දට්ඨුකාමො ආගන්ත්වා මහාඅස්සාරොහස්ස කහං ගෙහන්ති තං පුච්ඡිස්සති ත්වං තං හත්ථෙ ගහෙත්වාව ආනෙත්වා මං දස්සෙය්‍යාසි තදා ත්වං සහස්සං ලච්ඡසීති ආහ. සො න ආගඤ්ඡි. තස්මිං අනාගච්ඡන්තෙ රාජා තස්ස වසනගාමෙ බලිං වඩ්ඪාපෙසි. බලිම්හි වඩ්ඪිතෙ න ආගච්ඡති. එවං දුතියම්පි තතියම්පි බලිං වඩ්ඪාපෙසි. නෙව ආගච්ඡති.

අථ නං ගාමවාසිනො සන්නිපතිත්වා ආහංසු අය්‍ය තව අස්සාරොහස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය මයං බලිනා පීළියමානා සීසං උක්ඛිපිතුං න සක්කොම ගච්ඡ මහාඅස්සාරොහස්ස වත්වා අම්හාකං බලිං විස්සජ්ජාපෙහීති. සාධු ගච්ඡිස්සාමි න පන සක්කා තුච්ඡහත්ථෙන ගන්තුං මය්හං සහායස්ස වෙ දාරකා අත්ථි තෙසඤ්ච භරියායස්ස සහායකස්ස ච මෙ නිවාසනපාරුපනපිළන්ධනානි සජ්ජෙථාති. සාධු සජ්ජෙස්සාමාති තෙ සබ්බං පණ්ණාකාරං සජ්ජයිංසු.

සො තඤ්ච අත්තනො ඝරෙ පක්කපූවඤ්ච ආදාය ගන්ත්වා දක්ඛිණද්වාරං පත්වා දොවාරිකං පුච්ඡි කුහිං සම්ම මහාඅස්සාරොහස්ස ගෙහන්ති. සො එහි දස්සෙමි තෙති තං හත්ථෙ ගහෙත්වා රාජද්වාරං ගන්ත්වා දොවාරිකො පච්චන්තවාසිං ගහෙත්වා ආගතොති වුත්තෙ රාජා සුත්වාව ආසනා වුට්ඨාය මය්හං සහායො ච තෙන සද්ධිං ආගතා ච පවිසන්තූති පච්චුග්ගමනං කත්වා දිස්වාව නං පරිස්සජිත්වා මය්හං සහායිකා ච දාරකා ච අරොගාති පුච්ඡිත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා මහාතලං ආරුය්හ සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා රාජාසනෙ නිසීදාපෙත්වා අග්ගමහෙසිං පක්කොසාපෙත්වා භද්දෙ සහායස්ස මෙ පාදෙ ධොවාති ආහ. සා තස්ස පාදෙ ධොවි. රාජා සුවණ්ණභිඞ්කාරෙන උදකං ආසිඤ්චි. දෙවී පාදෙ ධොවිත්වා ගන්ධතෙලෙන මක්ඛෙසි. රාජා කිං සම්ම අත්ථි කිඤ්චි අම්හාකං ඛාදනීයන්ති පුච්ඡි. සො අත්ථීති පසිබ්බකතො පූවෙ නීහරාපෙසි. රාජා සුවණ්ණතට්ටකෙන ගහෙත්වා තස්ස සඞ්ගහං කරොන්තො මම සහායෙන ආනීතං ඛාදථාති දෙවියා ච අමච්චානඤ්ච දාපෙත්වා සයම්පි ඛාදි. ඉතරො ඉතරම්පි පණ්ණාකාරං දස්සෙසි.

රාජා තස්ස සඞ්ගහත්ථං කාසිකවත්ථානි අපනෙත්වා තෙන ආභතවත්ථයුගං නිවාසෙසි. දෙවීපි කාසිකසාටකඤ්චෙව ආභරණානි ච අපනෙත්වා තෙන ආනීතං සාටකං නිවාසෙත්වා ආභරණානි පිළන්ධි. අථ නං රාජාරහං භොජනං භොජාපෙත්වා එකං අමච්චං ආණාපෙසි ගච්ඡ ඉමස්ස මම කාරණනියාමෙනෙව මස්සුකම්මං කාරෙත්වා ගන්ධොදකෙන න්හාපෙත්වා සතසහස්සග්ඝනිකං කාසිකවත්ථං නිවාසාපෙත්වා රාජාලඞ්කාරෙන අලඞ්කාරාපෙත්වා ආනෙහීති. සො තථා අකාසි.

රාජා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා අමච්චෙ සන්නිපාතෙත්වා සෙතච්ඡත්තස්ස මජ්ඣෙ ජාතිහිඞ්ගුලකසුත්තං පාතෙත්වා උපඩ්ඪරජ්ජං අදාසි. තතො පට්ඨාය එකතො භුඤ්ජන්ති පිවන්ති සයන්ති. විස්සාසො ථිරො අහොසි කෙනාපි අභෙජ්ජො. අථස්ස රාජා පුත්තදාරෙපි පක්කොසාපෙත්වා අන්තොනගරෙ නිවෙසනං මාපෙත්වා අදාසි. තෙ සමග්ගා සම්මොදමානා රජ්ජං කාරෙන්ති.

අථ අමච්චා කුජ්ඣිත්වා රාජපුත්තං ආහංසු කුමාර රාජා එකස්ස ගහපතිකස්ස උපඩ්ඪරජ්ජං දත්වා තෙන සද්ධිං එකතො භුඤ්ජති පිවති සයති දාරකෙ වන්දාපෙති. ඉමිනා රඤ්ඤො කතකම්මම්පි න ජානාම. කිං කරොති රාජා, මයං ලජ්ජාම තුවං රඤ්ඤො කථෙහීති.

සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සබ්බං තං කථං රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා මා එවං කාරෙහි මහාරාජාති ආහ. තාත අහං යුද්ධපරාජිතො කහං වසිං අපි නු ජානාථාති. න ජානාම දෙවාති. අහං එතස්ස ඝරෙ වසන්තො අරොගො හුත්වා ආගන්ත්වා රජ්ජං කාරෙසිං. එවං මම උපකාරිනො කස්මා සම්පත්තිං න දස්සාමීති. එවං වත්වා ච පන බොධිසත්තො තාත යො හි අදාතබ්බයුත්තකස්ස දෙති දාතබ්බයුත්තකස්ස න දෙති සො ආපදං පත්වා කඤ්චි උපකාරං න ලභතීති දස්සෙන්තො ඉමා ගාථා ආහ:–

අදෙය්‍යෙසු දදං දානං දෙය්‍යෙසු නප්පවෙච්ඡති,
ආපාසු ව්‍යසනං පත්තො සහායං නාධිගච්ඡති.
නාදෙය්‍යෙසු දදං දානං දෙය්‍යෙසු යො පවෙච්ඡති.
ආපාසු ව්‍යසනං පත්තො සහායමධිගච්ඡති.

සඤ්ඤොගසම්භොගවිසෙසදස්සනං
අනරියධම්මෙසු සඨෙසු නස්සති,
කතඤ්ච අරියෙසු ච අඤ්ජසෙසු ච
මහප්ඵලො හොති අණුම්පි තාදිසු.

යො පුබ්බෙ කතකල්‍යාණො අකා ලොකෙ සුදුක්කරං,
පච්ඡා කසිරා න වා කසිරා අච්චන්තං පූජනාරහොති.

තත්ථ–**අදෙය්‍යෙසූති** පුබ්බෙ අකතූපකාරෙසු. **දෙය්‍යෙසූති** කතූපකාරෙසු. **නප්පවෙච්ඡතීති** න පවෙසති. න දෙති. **ආපාසූති** ආපදාසු. **ව්‍යසනන්ති** දුක්ඛං. **සඤ්ඤොගසම්භොගවිසෙසදස්සනන්ති** යො මිත්තෙන කතො සඤ්ඤොගො චෙව සම්භොගො ච තස්ස **විසෙසදස්සනං** ගුණදස්සනං සුකතං මයහං ඉමිනාති එතං සබ්බං. අසුද්ධධම්මත්තා **අනරියධම්මෙසු** කෙරාටිකත්තා **සඨෙසු නස්සති**. **අරියෙසූති** අත්තනො කතගුණජානනෙන අරියෙසු පරිසුද්ධෙසු. **අඤ්ජසෙසූති** තෙනෙව කාරණෙන උජුකෙසු අකුටිලෙසු. **අණුම්පීති** අප්පමත්තකම්පි. **තාදිසූති** යෙ තාදිසා පුග්ගලා හොන්ති අරියා උජු තෙසු අරියෙසු අප්පම්පි කතං මහප්ඵලං හොති මහාවිප්ඵාරං මහජ්ජුතිකං සුඛෙත්තෙ වුත්තබීජමිව න නස්සති ඉතරස්මිං පන පාපෙ බහුම්පි කතං අග්ගිම්හි ඛිත්තබීජමිව නස්සතීති අත්ථො. වුත්තම්පි චෙතං:–

"යථා බීජං අග්ගිම්හි ඩය්හති න විරූහති,
එවං කතං අසප්පුරිසෙ ඩය්හති න විරූහති.

කතඤ්ඤුම්හි ච පොසම්හි සීලවන්තෙ අරියවුත්තිනෙ,
සුඛෙත්තෙ විය බීජානි කතං තම්හි න නස්සතී"ති.

පුබ්බෙ කතකල්‍යාණොති පඨමතරං උපකාරං කත්වා ඨිතො. **අකා**ති අකරි. අයං **ලොකෙ සුදුක්කරං** නාම අකාසීති අත්ථො. **පච්ඡා කයිරා**ති සො පච්ඡා අඤ්ඤං කිඤ්චි ගුණං කරොතු වා මා වා තෙනෙව පඨමකතෙන ගුණෙන **අච්චන්තං පූජනාරහො** හොති සබ්බං සක්කාර සම්මානං අරහතීති. ඉදං පන සුත්වා නෙව අමච්චා න රාජපුත්තො පුන කිඤ්චි කථෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චන්තවාසී ආනන්දො අහොසි. බාරාණසිරාජා පන අහමෙවාති.

මහාඅස්සාරොහජාතකං.

---

4. 1. 3.

අනුත්තරෙ කාමගුණෙ සමිද්ධෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං කොසලරාජසෙවකං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු හෙට්ඨා සෙය්‍යංසජාතකෙ කථිතමෙව. ඉධ පන සත්ථා න ත්වඤ්ඤෙව අනත්ථෙන අත්ථං ආහරි පොරාණකපණ්ඩිතාපි අත්තනො අනත්ථෙන අත්ථං ආහරිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසිරඤ්ඤො උපට්ඨාකො අමච්චො රාජන්තෙපුරෙ දුබ්භි. රාජා පච්චක්ඛතො තස්ස දොසං දිස්වා තං රට්ඨා පබ්බාජෙසි. සො දබ්බසෙනං නාම කොසලරාජානං උපට්ඨහන්තොති සබ්බං මහාසීලවජාතකෙ කථිතමෙව.

ඉධ පන දබ්බසෙනො මහාතලෙ අමච්චමජ්ඣෙ නිසින්නං බාරාණසිරාජානං ගණ්හාපෙත්වා සික්කාය පක්ඛිපාපෙත්වා උත්තරුම්මාරෙ හෙට්ඨාසීසකං ඔලම්බාපෙසි. රාජා චොරරාජානං ආරබ්භ මෙත්තං භාවෙත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා ඣානං නිබ්බත්තෙසි. බන්ධනං ඡිජ්ජි. තතො රාජා ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. චොරස්ස සරීරෙ ඩාහො උප්පජ්ජි ඩය්හාමි ඩය්හාමීති භූමියං අපරාපරං පවට්ටති. කිමෙතන්ති ච වුත්තෙ මහාරාජ තුම්හෙ එවරූපං ධම්මිකමහාරාජානං නිරපරාධං ද්වාරස්ස උත්තරුම්මාරෙ හෙට්ඨාසීසකං ඔලම්බාපෙථාති වදිංසු. තෙනහි වෙගෙන ගන්ත්වා මොචෙථ නන්ති. පුරිසා ගන්ත්වා රාජානං ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසින්නං දිස්වා ආගන්ත්වා දබ්බසෙනස්ස කථෙසුං. සො වෙගෙන ගන්ත්වා තං වන්දිත්වා ඛමාපෙත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

අනුත්තරෙ කාමගුණෙ සමිද්ධෙ
භුත්වාන පුබ්බෙ වසි එකරාජා,
සො දානි දුග්ගෙ නරකම්හි ඛිත්තො
නප්පජහෙ වණ්ණබලං පුරාණන්ති.

තත්ථ-**වසීති** වුත්තො. **එකරාජාති** බොධිසත්තං නාමෙනාලපති. **සොදානීති** සො ත්වං ඉදානි. **දුග්ගෙති** විසමෙ. **නරකම්හීති** ආවාටෙ. ඔලම්බිතට්ඨානං සන්ධායෙතං වුත්තං. **නප්පජහෙ වණ්ණබලං පුරාණන්ති** එවරූපෙ විසමට්ඨානෙ ඛිත්තොපි පොරාණකවණ්ණඤ්ච බලඤ්ච නප්පජහසීති පුච්ඡති. තං සුත්වා බොධිසත්තො සෙසගාථායො අවොච:-

පුබ්බෙව ඛන්ති ච තපො ච මය්හං
සම්පත්ථිතා දබ්බසෙනා අහොසි,
තං දානි ලද්ධාන කථන්නු රාජ
ජහෙ අහං වණ්ණබලං පුරාණං.

සබ්බං කිරෙව පරිනිට්ඨිතානි
යසස්සිනං පඤ්ඤවන්තං විසය්හ,
යසො ච ලද්ධා පුරිමං උළාරං
නප්පජහෙ වණ්ණබලං පුරාණං.

පනුජ්ජ දුක්ඛෙන සුඛං ජනින්ද
සුඛෙන වා දුක්ඛමසය්හසාහි,
උභයත්ථ සන්තා අභිනිබ්බුතත්තා
සුඛෙ ච දුක්ඛෙ ච භවන්ති තුල්‍යාති.

තත්ථ-**ඛන්තීති** අධිවාසනඛන්ති. **තපොති** තපචරණං. **සම්පත්ථිතාති** ඉච්ඡිතා අභිකඞ්ඛිතා. **දබ්බසෙනාති** තං නාමෙනාලපති. **තං දානි ලද්ධානාති** තං පත්ථිතං ඉදානාහං ලභිත්වා. **ජහෙති** කෙනකාරණෙන අහං ජහෙය්‍යං. යස්ස හි දුක්ඛං වා දොමනස්සං වා හොති සො තං ජහෙය්‍යාති දීපෙති. **සබ්බං කිරෙව පරිනිට්ඨිතානීති** අනුස්සවවසෙන අත්තනො සම්පත්තිං දස්සෙන්තො ආහ. ඉදං වුත්තං හොති සබ්බානෙව මම කත්තබ්බකිච්චානි දානසීලඋපොසථකම්මානි පුබ්බෙයෙව නිට්ඨිතානි. **යසස්සිනං පඤ්ඤවන්තං විසය්හාති** පරිවාරසම්පත්තියා යසස්සි, පඤ්ඤාසම්පදාය පඤ්ඤවන්ත, අසය්හසාහිතාය විසය්හ. එවං තීණි පෙතානි ආලපනානෙව. නන්ති පනෙත්ථ නිපාතො. ව්‍යඤ්ජනසිලිට්ඨතාවසෙන නකාරස්ස අනුනාසිකතා ති පවෙදිතබ්බා. **යසො චාති** යසඤ්ච. **ලද්ධා පුරිමන්ති** ලභිත්වා පුරිමං පුබ්බෙ අලද්ධපුබ්බං. **උළාරන්ති** මහන්තං කිලෙසවික්ඛම්භනමෙත්තාභාවනාඛ්‍යාතුපපත්තියො සන්ධායෙවමාහ. **නප්පජහෙති** එවරූපං යසං ලද්ධා කිංකාරණා පුරාණං වණ්ණබලං ජහිස්සාමීති අත්ථො. **දුක්ඛෙනාති** තයා උප්පාදිතෙන නිරයම්හි ඛිපනදුක්ඛෙන මම රජ්ජසුඛං පනුදිත්වා. **සුඛෙන වා** තං

දුක්ඛපාති ඣානසුඛෙන වා තං දුක්ඛං පනුදිත්වා. **උපසන්තෙනාති** යෙ සන්තා හොන්ති මාදිසා තෙ වීසුපි එතෙසු කොට්ඨාසෙසු අනිබ්බුතසභාවා මජ්ඣත්තා **සුඛෙ දුක්ඛෙ ච භවන්ති තුල්‍යා** එකසදිසා නිබ්බිකාරාව හොන්තීති.

ඉදං සුත්වා දබ්බසෙනො බොධිසත්තං ඛමාපෙත්වා තුම්හාකං රජ්ජං තුම්හෙව කාරෙථ අහං වො චොරෙ පටිබාහිස්සාමීති වත්වා තස්ස දුට්ඨාමච්චස්ස රාජාණං කාරෙත්වා පක්කාමි. බොධිසත්තොපි රජ්ජං අමච්චානං නීය්‍යාදෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දබ්බසෙනො ආනන්දො අහොසි. බාරාණසිරාජා අහමෙවාති.

එකරාජජාතකං.

---

4. 1. 4.

ඉමානි මං දද්දර තාපසන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කොධනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං හෙට්ඨා කථිතමෙව. තදා හි ධම්මසභායං තස්ස කොධනභාවකථාය සමුට්ඨිතාය සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු කොධනොති වත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස කොධනොයෙව කොධනභාවෙන පනස්ස පොරාණකා පණ්ඩිතා පරිසුද්ධනාගරාජභාවෙ ඨිතාපි තීණි වස්සානි ගූථභරිතාය උක්කාරභූමියං වසිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ දද්දරපබ්බතපාදෙ දද්දරනාගභවනං අත්ථි තත්ථ රජ්ජං කාරෙන්තස්ස දද්දරරඤ්ඤො පුත්තො මහාදද්දරො නාම අහොසි. කණිට්ඨභාතා පනස්ස චූළදද්දරො නාම. සො කොධනො ඵරුසො නාගමාණවකෙ අක්කොසන්තො පහරන්තො විචරති. නාගරාජා තස්ස ඵරුසභාවං ඤත්වා තං නාගභවනතො නීහරාපෙතුං ආණාපෙසි. මහාදද්දරො පන පිතරං ඛමාපෙත්වා වාරෙසි. දුතියම්පි තස්ස රාජා කුජ්ඣි. දුතියම්පි ඛමාපෙසි. තතියවාරෙ පන ත්වං මං ඉමං අනාචාරං නීහරාපෙන්තං වාරෙසි ගච්ඡථ ද්වෙපි ජනා ඉමම්හා නාගභවනා නික්ඛමිත්වා බාරාණසියං උක්කාරභූමියං තීණි වස්සානි වසථාති නාගභවනා නික්කඩ්ඪාපෙසි. තෙ තත්ථ ගන්ත්වා වසිංසු.

අථ නෙ උක්කාරභූමියං උදකපරියන්තෙ ගොචරං පරියෙසමානෙ ගාමදාරකා දිස්වා පහරන්තා ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදයො ඛිපන්තා කො ඉමෙ පුථුලසීසා සූචිනඞ්ගුට්ඨා උදකදෙඩ්ඩුභාති ආදීනි වත්වා අක්කොසන්ති. චූළදද්දරො චණ්ඩඵරුසතාය තෙසං තං අවමානං

අසහන්තො භාතික ඉමෙ දූරකා අම්හෙ පරිභවන්ති ආසිවිසභාවං නො න ජානන්ති අහං එතෙසං අවමානං සහිතුං න සක්කොමි නාසාවාතෙන තෙ නාසෙස්සාමීති භාතරං සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

ඉමානි මං දද්දර තාපයන්ති
වාචාදුරුත්තානි මනුස්සලොකෙ,
මණ්ඩූකභක්ඛා උදකන්තසෙවී
ආසීවිසං මං අවිසා සපන්තීති.

තත්ථ-**තාපයන්තීති** දුක්ඛාපෙන්ති. **මණ්ඩූකභක්ඛා උදකන්තසෙවීති** මණ්ඩූකභක්ඛාති උදකන්තසෙවීති ච වදන්තා එතෙ අවිසා ගාමදූරකා **මං ආසිවිසං** සමානං **සපන්ති** අක්කොසන්තීති. තස්ස වචනං සුත්වා මහාදද්දරො සෙසගාථා අභාසි :-

සකා රට්ඨා පබ්බාජිතො අඤ්ඤං ජනපදං ගතො,
මහන්තං කොට්ඨං කයිරාථ දුරුත්තානං නිධෙතවෙ.

යත්ථ පොසං න ජානන්ති ජාතියා විනයෙන වා,
න තත්ථ මානං කයිරාථ වසමඤ්ඤාතකෙ ජනෙ.

විදෙසවාසං වසතො ජාතවෙදසමෙනපි,
ඛමිතබ්බං සපඤ්ඤෙන අපි දාසස්ස තජ්ජිතන්ති.

තත්ථ-**දුරුත්තානං නිධෙතවෙති** යථා ධඤ්ඤානං නිධානත්ථාය මහන්තං කොට්ඨං කත්වා පූරෙත්වා කිච්චෙ උප්පන්නෙ ධඤ්ඤං වලඤ්ජන්ති එවමෙවං විදෙසං ගතො අන්තො හදයෙ පණ්ඩිතො පුරිසො දුරුත්තානං නිධානත්ථාය **මහන්තං කොට්ඨං කයිරාථ** තත්ථ තානි දුරුත්තානි නිදහිත්වා පුන අත්තනො පහොනකකාලෙ කාතබ්බං කරිස්සති. **ජාතියා විනයෙනවාති** අයං ඛත්තියො බ්‍රාහ්මණොතිවා සීලවා බහුස්සුතො ගුණසම්පන්නොති වා එවං යත්ථ ජාතියා විනයෙන වා න ජානන්තීති අත්ථො. **මානන්ති** එවරූපං මං ලාමකවොහාරෙන වොහරන්ති න සක්කරොන්ති න ගරුකරොන්තීති මානං න කරෙය්‍ය. **වසමඤ්ඤාතකෙ ජනෙති** අත්තනො ජාතිගොත්තානි අජානන්තස්ස ජනස්ස සන්තිකෙ වසන්තො. **වසතොති** වසතා. අයමෙව වා පාඨො.

එවං තෙ තත්ථ තීණි වස්සානි වසිංසු. අථ නෙ පිතා පක්කොසාපෙසි. තෙ තතො පට්ඨාය නිහතමානා ජාතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කොධනො භික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා චූලදද්දරො කොධනො භික්ඛු අහොසි. මහාදද්දරො පන අහමෙවාති.

දද්දරජාතකං.

4. 1. 5.

නත්ථිලොකෙරහො නාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිලෙසනිග්ගහං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු එකාදසනිපාතෙ පාණීය ජාතකෙ[1] ආවිභවිස්සති. අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. පඤ්චසතා භික්ඛූ අන්තො ජෙතවනෙ වසන්තා මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ කාමවිතක්කං විතක්කයිංසු. සත්ථා ඡසුපි රත්තින්දිවාකොට්ඨාසෙසු යථා එකචක්ඛුකො චක්ඛුං එකපුත්තො පුත්තං චමරී වාලං අප්පමාදෙන රක්ඛති එවං නිච්චකාලං භික්ඛූ ඔලොකෙති. සො රත්තිභාගෙ දිබ්බචක්ඛුනා ජෙතවනං ඔලොකෙන්තො චක්කවත්තිරඤ්ඤො අන්තොනිවෙසනෙ උප්පන්නචොරෙ විය තෙ භික්ඛූ දිස්වා ගන්ධකුටිං විවරිත්වා ආනන්දත්ථෙරං පක්කොසිත්වා ආනන්ද අන්තොකොටිසන්ථාරෙ භික්ඛූ සන්නිපාතෙත්වා ගන්ධකුටිද්වාරෙ ආසනං පඤ්ඤපෙහීති ආහ. සො තථා කත්වා සත්ථු පටිවෙදෙසි. සත්ථා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදිත්වා සබ්බසඞ්ගාහිකාවසෙන ආමන්තෙත්වා භික්ඛවෙ පොරාණකපණ්ඩිතා පාපකරණෙ රහො නාම නත්ථීති පාපං න කරිංසූති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තත්ථෙව බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ පඤ්චන්නං මාණවකසතානං ජෙට්ඨො හුත්වා සිප්පං උග්ගණ්හාති. ආචරියස්ස වයප්පත්තා ධීතා අත්ථි. සො චින්තෙසි ඉමෙසං මාණවකානං සීලං වීමංසිත්වා සීලසම්පන්නස්සෙව නං දස්සාමීති. සො එකදිවසං මාණවකෙ ආමන්තෙත්වා තාතා මය්හං ධීතා වයප්පත්තා විවාහමස්සා කාරෙස්සාමි වත්ථාලඞ්කාරං ලද්ධුං වට්ටති තුම්හෙ අත්තනො ඤාතකානං අපස්සන්තානං ථෙනෙත්වා වත්ථාලඞ්කාරෙ ආහරථ කෙනචි අදිට්ඨමෙව ගණ්හාමි දස්සෙත්වා ආභතං න ගණ්හාමීති ආහ. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තතො පට්ඨාය ඤාතකානං අපස්සන්තානං ථෙනෙත්වා වත්ථපිළන්ධනාදීනි ආහරන්ති. ආචරියො ආභතාභතං විසුං විසුං යෙව ඨපෙසි. බොධිසත්තො කිඤ්චි න ආහරි. අථ නං ආචරියො ආහ ත්වං පන තාත කිඤ්චි න ආහරසීති. ආම ආචරියාති. කස්මා තාතාති. තුම්හෙ කස්සචි පස්සන්තස්ස ආභතං න ගණ්හථ අහං පන පාපකරණෙ රහං න පස්සාමීති දීපෙන්තො ඉමා ද්වෙ ගාථා ආහ:

නත්ථි ලොකෙ රහො නාම පාපකම්මං පකුබ්බතො,
පස්සන්ති වනභූතානි තං බාලො මඤ්ඤතී රහො.

අහං රහො න පස්සාමි සුඤ්ඤංවාපි න විජ්ජති,
යත්ථ අඤ්ඤං න පස්සාමි අසුඤ්ඤං හොති තම්මයාති.

තත්ථ-**රහොති** පටිච්ඡන්නට්ඨානං. **වනභූතානී**ති වනෙ නිබ්බත්තභූතානි. **තං බාලො**ති තං පාපකම්මං රහො නාම මයා කතන්ති බාලො මඤ්ඤති. **සුඤ්ඤං වා පී**ති යං වා ඨානං සත්තෙහි සුඤ්ඤං තුච්ඡං භවෙය්‍ය තම්පි නත්ථීති ආහ.

---

1. ස්‍යා. පඤ්චාලජාතකෙ.

ආචරියො තස්ස පසීදිත්වා තාත න මය්හං ගෙහෙ ධනං නත්ථි අහම්පන සීලසම්පන්නස්ස ධීතරං දාතුකාමො ඉමෙ මාණවකෙ වීමංසන්තො එවමකාසිං මම ධීතා තුය්හමෙව අනුච්ඡවිකාති ධීතරං අලඞ්කරිත්වා බොධිසත්තස්ස අදාසි. සෙසමාණවකෙ තුම්හෙහි ආභතා භතං තුම්හාකං ගෙහමෙව නෙථාති ආහ.

සත්ථා ඉති ඛො භික්ඛවෙ දුස්සීලමාණවකා අත්තනො දුස්සීලතාය තං ඉත්ථිං න ලභිංසු ඉතරො පණ්ඩිතමාණවො සීලසම්පන්නතාය ලභීති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉතරා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

දුජ්ජච්චො ච සුජච්චො ච නන්දො ච සුඛවච්ඡසො,
වෙජ්ජො අද්ධුවසීලො ච තෙ ධම්මං ජහුමත්ථිකා.

බ්‍රාහ්මණො ච කථං ජහෙ සබ්බධම්මාන පාරගූ,
යො ධම්මමනුපාලෙති ධිතිමා සච්චනික්කමොති.

තත්ථ-**දුජ්ජච්චො**ති ආදයො ඡ ජෙට්ඨමාණවකා තෙසං නාමං ගණ්හි අවසෙසානං නාමං අගණෙත්වා සබ්බසඞ්ගාහිකවසෙනෙව **තෙ ධම්මං ජහුමත්ථිකා**ති ආහ. තත්ථ **තෙ**ති සබ්බෙපි තෙ මාණවා. **ධම්ම**න්ති ඉත්ථිපටිලාභසභාවං. **ජහුමත්ථිකා**ති ජහු අත්ථිකා. අයමෙව වා පාඨො. මකාරො පන ව්‍යඤ්ජනසන්ධිවසෙන වුත්තො. ඉදං වුත්තං හොති. සබ්බෙපි තෙ මාණවා තාය ඉත්ථියා අත්ථිකාව හුත්වා අත්තනො දුස්සීලතාය තං ඉත්ථිපටිලාභසභාවං ජහිංසු. **බ්‍රාහ්මණො චා**ති ඉතරො පන සීලසම්පන්නො බ්‍රාහ්මණො. **කථං ජහෙ**ති කෙන කාරණෙන තං ඉත්ථිපටිලාභං ජහිස්සති. **සබ්බධම්මාන**න්ති ඉමස්මිං ඨානෙ ලොකියානි පඤ්ච සීලානි දස සීලානි තීණි සුචරිතානි ච සබ්බධම්මා නාම. තෙසං සො පාරං ගතොති **පාරගූ**. **ධම්ම**න්ති වුත්තප්පකාරමෙව ධම්මං. **සො අනුපාලෙති** රක්ඛති. **ධිතිමා**ති සීලරක්ඛණධිතියා සමන්නාගතො. **සච්චනික්කමො**ති සච්චෙ සභාවභූතෙ යථාවුත්තෙ සීලධම්මෙ නික්කමෙන සමන්නාගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ තානි පඤ්ච භික්ඛුසතානි අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා ආචරියො සාරිපුත්තො අහොසි. පණ්ඩිතමාණවො පන අහමෙවාති.

සීලවීමංසනජාතකං.

---

4. 1. 6.

කිං අණ්ඩකාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මල්ලිකං දෙවිං ආරබ්භ කථෙසි. එකදිවසං කිර රඤ්ඤො තාය සද්ධිං සිරිවිවාදො අහොසි. සයනකලහොතිපි වදන්තියෙව. රාජා කුජ්ඣිත්වා තස්සා අත්ථිභාවම්පි න ජානාති. මල්ලිකා දෙවීපි සත්ථා රඤ්ඤො මයි

කුද්ධභාවං න ජානාතී මඤ්ඤෙසූති චින්තෙසි. සත්ථාපි ඤත්වා ඉමෙසං සමග්ගභාවං කරිස්සාමීති පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය පඤ්චභික්ඛුසතපරිවාරො සාවත්ථිං පවිසිත්වා රාජද්වාරමගමාසි. රාජා තථාගතස්ස පත්තං ගහෙත්වා නිවෙසනං පවෙසෙත්වා පඤ්ඤත්තා සනෙ නිසීදාපෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දක්ඛිණොදකං දත්වා යාගුඛජ්ජකං ආහරි. සත්ථා පත්තං හත්ථෙන පිදහිත්වා මහාරාජ කහං දෙවීති ආහ. කිං භන්තෙ තාය අත්තනො යසෙන මත්තා එසාති. මහාරාජ සයමෙව යසං දත්වා මාතුගාමං උක්ඛිපිත්වා තාය කතස්ස අපරාධස්ස අසහනං නාම අයුත්තන්ති. රාජා සත්ථු වචනං සුත්වා තං පක්කොසාපෙසි. සා සත්ථාරං පරිවිසි. සත්ථා අඤ්ඤමඤ්ඤං සමග්ගෙහි භවිතුං වට්ටතීති සාමග්ගියරසස්ස වණ්ණං කථෙත්වා පක්කාමි. තතො පට්ඨාය උභො සමග්ගවාසං වසිංසු. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සත්ථා එකවචනෙනෙව උභො සමග්ගෙ අකාසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපාහං එතෙ එකොවාදෙනෙව සමග්ගෙ අකාසින්ති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අමච්චො අහොසි. අථෙකදිවසං රාජා මහාවාතපානං විවරිත්වා රාජඞ්ගණං ඔලොකයමානො අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ එකා පණ්ණිකධීතා අභිරූපා පඨමවයෙ ඨිතා බදරපච්ඡිං සීසෙ කත්වා බදරානි ගණ්හථ බදරානි ගණ්හථාති වදමානා රාජඞ්ගණෙන ගච්ඡති. රාජා තස්සා සද්දං සුත්වා පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා අස්සාමිකභාවං ඤත්වා පක්කොසාපෙත්වා තං අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා මහන්තං යසං අදාසි. සා රඤ්ඤො පියා අහොසි මනාපා. අථෙකදිවසං රාජා සුවණ්ණතට්ටකෙ බදරානි ඛාදන්තො නිසීදි. සුජාතා දෙවී රාජානං බදරානි ඛාදන්තං දිස්වා මහාරාජ කිං නාම තුම්හෙ ඛාදථාති පුච්ඡන්තී පඨමං ගාථමාහ:–

කිං අණ්ඩකා ඉමෙ දෙව නික්ඛිත්තා කංසමල්ලකෙ,
උපලොහිතකා වග්ගූ තම්මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති.

තත්ථ–**කිං අණ්ඩකා**ති කිං ඵලානි නාමෙතානි පරිමණ්ඩලවසෙන පන අණ්ඩකාති ආහ. **කංසමල්ලකෙ**ති සුවණ්ණතට්ටකෙ. **උපලොහිතකා**ති රත්තවණ්ණා. **වග්ගූ**ති පොතකා නිම්මලා.

රාජා කුජ්ඣිත්වා බදරපච්ඡිකවාණිජකෙ පණ්ණිකගහපතිකස්ස ධීතෙ අත්තනො කුලසන්තකානි බදරානිපි න ජානාසීති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

යානි පුරෙ තුවං දෙවි භණ්ඩු නන්තකවාසිනී,
උච්ඡඞ්ගහත්ථා පචිනාසි තස්සා තෙ කොලියං ඵලං.

උඩ්ඩය්හතෙ න රමති භොගා විප්පජහන්ති තං,
තත්ථෙවිමං පටිනෙථ යත්ථ කොලං පචිස්සතීති.

තත්ථ-භණ්ඩූති මුණ්ඩසීසා හුත්වා. **නානනකවාසිනීති** ජිණ්ණපිලොතිකනිවත්ථා. **උච්ඡඞ්ගහත්ථා පචිනාසීති** අටවිං පවිසිත්වා අඩ්ඪකුසසොත සාඛං ඔනාමෙත්වා ඔචිනොචිතං හත්ථෙන ගහෙත්වා උච්ඡඞ්ගපක්ඛිපනවසෙන උච්ඡඞ්ගහත්ථා හුත්වා පචිනාසි ඔචිනාසි. **තස්සා තෙ කොලියං ඵල**න්ති තස්සා තව එවං පචිනන්තියා යං මයං ඉදානි ඛාදම ඉමං කොලියං කුලදත්තිකං ඵලන්ති අත්ථො. **උඩ්ඩය්හතෙ න රමතීති** අයං ජම්මී ඉමස්මිං රාජකුලෙ වසමානා ලොහකුම්භියං පක්ඛිත්තා විය ඩය්හති නාභිරමති. **භොගාති** රාජභොගා. ඉමං අලඞ්කතං **විප්පජහන්ති**. **යත්ථ කොලං පචිස්සතීති** යත්ථ ගන්ත්වා පුන බදරමෙව පචිනිත්වා වික්කිණන්තී ජීවිකං කප්පෙස්සති තත්ථෙව නං නෙථාති වදති.

බොධිසත්තො ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤො ඉමෙ සමග්ගෙ කාතුං න සක්ඛිස්සතීති රාජානං සඤ්ඤාපෙත්වා ඉමිස්සා අතික්ඛාඩ්ථනං කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

භොන්ති හෙතෙ මහාරාජ ඉද්ධිප්පත්තාය නාරියා,
ඛම දෙව සුජාතාය මාස්සා කුජ්ඣි රථෙසභාති.

තස්සත්ථො-මහාරාජ එතෙ එවරූපා පමාදදොසා යසම්පත්තාය නාරියා හොන්තියෙව න නහොන්ති. එතං එවරූපෙ උච්චෙ ඨානෙ ඨපෙත්වා ඉදානි එත්තකස්ස අපරාධස්ස අසහනං නාම න යුත්තං තුම්හාකං. තස්මා **ඛම දෙව සුජාතාය** එතිස්සා **මා කුජ්ඣි රථෙසභ** රථජෙට්ඨකාති.

රාජා තස්ස වචනෙන දෙවියා තං අපරාධං සහිත්වා යථාඨානෙයෙව තං ඨපෙසි. තතො පට්ඨාය උභො සමග්ගවාසං වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරාජා කොසලරාජා අහොසි. සුජාතා මල්ලිකා. අමච්චො පන අහමෙවාති.

සුජාතාජාතකං.

---

4. 1. 7.

අචෙතනං බ්‍රාහ්මණාති ඉදං සත්ථා පරිනිබ්බාණමඤ්චෙ නිපන්නො ආනන්දත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සො හායස්මා අජ්ජරත්තියා පච්චූසසමයෙ සත්ථා පරිනිබ්බායිස්සතීති ඤත්වා අහඤ්චම්හි සෙඛො සකරණීයො සත්ථු ච මෙ පරිනිබ්බාණං භවිස්සති පඤ්චවීසති වස්සානි සත්ථු කතං උපට්ඨානං නිප්ඵලං භවිස්සතීති සොකාභිභූතො උය්‍යානොවරකෙ කපිසීසං ආලම්බිත්වා පරොදි. සත්ථා තං අපස්සන්තො

කහං භික්ඛවෙ ආනන්දොති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා පක්කොසාපෙත්වා කතපුඤ්ඤොසි ත්වං ආනන්ද පධානමනුයුඤ්ජ ඛිප්පං හොහිසි අනාසවො මා චින්තයි ඉදානි තයා මම කතං උපට්ඨානං කිංකාරණා නිප්ඵලං භවිස්සති යස්ස තෙ පුබ්බෙ සරණාදිකාලෙපි මම කතං උපට්ඨානං නිප්ඵලං නාහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසිතො අවිදූරෙ පලාසරුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති තදා බාරාණසිවාසිනො දෙවතාමඞ්ගලිකා අහෙසුං නිච්චං බලිකරණාදීසු පයුත්තා. අථෙකො දුග්ගතබ්‍රාහ්මණො අහම්පෙකං දෙවතං පටිජග්ගිස්සාමීති එකස්ස උන්නතප්පදෙසෙ ඨිතස්ස මහතො පලාස රුක්ඛස්ස මූලං සමං නිත්තිණං කත්වා පරික්ඛිපිත්වා වාලුකං ඔකිරාපෙත්වා සම්මජ්ජිත්වා රුක්ඛෙ ගන්ධපඤ්චඞ්ගුලිකානි දත්වා මාලාගන්ධ ධූපෙහි පූජෙත්වා දීපං ජාලෙත්වා සුඛං සයාහීති වත්වා රුක්ඛං පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමති. දුතියදිවසෙ පාතොව ගන්ත්වා සුඛසෙය්‍යං පුච්ඡති. අථෙකදිවසං රුක්ඛදෙවතා චින්තෙසි අයං බ්‍රාහ්මණො අතිවිය මං පටිජග්ගති ඉමං බ්‍රාහ්මණං වීමංසිත්වා යෙන කාරණෙන මං පටිජග්ගති තං දස්සාමීති. සා තස්මිං බ්‍රාහ්මණෙ ආගන්ත්වා රුක්ඛමූලං සම්මජ්ජන්තෙ මහල්ලකබ්‍රාහ්මණවෙසෙන සමීපෙ ඨත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

අචෙතනං බ්‍රාහ්මණ අස්සුණන්තං
ජානො අජානන්තමිමං පලාසං,
ආරද්ධවිරියො ධුවං අප්පමත්තො
සුඛසෙය්‍යං පුච්ඡසි කිස්සහෙතූති.

තත්ථ–**අස්සුණන්ත**න්ති අචෙතනත්තාව අසුණන්තං. **ජානො**ති ත්වං ජානමානො හුත්වා. **ධුවං අප්පමත්තො**ති නිච්චං අප්පමත්තො. තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො දුතියං ගාථමාහ:-

දූරෙ සුතොචෙව බ්‍රහා ච රුක්ඛො
දෙසෙ ඨිතො භූතනිවාසරූපො,
තස්මා නමස්සාමි ඉමං පලාසං
යෙ චෙත්ථ භූතා තෙ ච ධනස්ස හෙතූති.

තත්ථ–**දූරෙ සුතො**ති බ්‍රාහ්මණ අයං රුක්ඛො දූරෙ සුතො විස්සුතො න ආසන්නට්ඨානෙයෙව පාකටො. **බ්‍රහා චා**ති මහන්තො ච. **දෙසෙ ඨිතො**ති උන්නතෙ සමෙ භූමිප්පදෙසෙ ඨිතො. **භූතනිවාසරූපො**ති දෙවතානිවාසසභාවො අද්ධා එත්ථ මහෙසක්ඛා දෙවතා නිවුත්ථාව භවිස්සති. **තෙ ච ධනස්ස හෙතූ**ති ඉමඤ්ච රුක්ඛං යෙ චෙත්ථ රුක්ඛෙ නිවත්ථා භූතා තෙ ච ධනස්ස හෙතු නමස්සාමි න නික්කාරණාති.

තං සුත්වා රුක්ඛදෙවතා බ්‍රාහ්මණස්ස පසන්නා අහං බ්‍රාහ්මණ ඉමස්මිං රුක්ඛෙ නිබ්බත්තදෙවතා මා භායි ධනං තෙ දස්සාමීති තං අස්සාසෙත්වා අත්තනො විමානද්වාරෙ මහන්තෙන දෙවානුභාවෙන ආකාසෙ ඨත්වා ඉතරා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

සො තෙ කරිස්සාමි යථානුභාවං
කතඤ්ඤුතං බ්‍රාහමණ පෙක්ඛමානො,
කථං හි ආගම්ම සතං සකාසෙ
මොඝානි තෙ අස්සු පරිඵන්දිතානි.

යො තින්දුරුක්ඛස්ස පරො පිලක්ඛු
පරිවාරිතො පුබ්බයඤ්ඤො උළාරො,
තස්සෙව මූලස්මිං නිධී නිඛාතො
අදායාදො ගච්ඡ තං උද්ධරාහීති.

තත්‍ථ--**යථානුභාව**න්ති යථාසත්ති යථාබලං. **කතඤ්ඤුත**න්ති තයා මය්හං කතගුණං ජානනෙතා තං අත්තනි විජ්ජමානං කතඤ්ඤුතං පෙක්ඛමානො. **ආගම්මා**ති ආගන්ත්වා. **සතං සකාසෙති** සප්පුරිසානං සන්තිකෙ. **මොඝානි පරිඵන්දිතානීති** සුඛසෙය්‍යපුච්ඡනවසෙන වාචාඵන්දිතානි සම්මජ්ජනාදිකාරණෙන කායප්ඵන්දිතානි ච තව කථං අඵලානි භවිස්සන්ති. **යො තින්දුරුක්ඛස්සා**ති යො එස තින්දුරුක්ඛස්ස පරතො පිලක්ඛුරුක්ඛො ඨිතොති විමානද්වාරෙ ඨිතාව හත්ථං පසාරෙත්වා දස්සෙති. **පරිවාරිතො**ති ආදිසු තස්ස පිලක්ඛුරුක්ඛස්ස මූලෙ එස තං රුක්ඛමූලං පරික්ඛිපිත්වා නිහිතත්තාය සම්පරිවාරිතො පුබ්බෙපි සිට්ඨයඤ්ඤවසෙන පුරිමසාමිකානං උප්පන්නත්තා **පුබ්බයඤ්ඤො**. අනෙකනිධිකුම්භිභාවෙන මහන්තත්තා **උළාරො**. භූමිං ඛණිත්වා ඨපිතත්තා **නිඛාතො**. ඉදානි දායාදානං අභාවතො **අදායාදො**. ඉදං වුත්තං හොති- එස එතං රුක්ඛමූලං පරික්ඛිපිත්වා ගීවාය ගීවං පහරන්තීනං නිධිකුම්භීනං වසෙන මහානිධි නිඛාතො අස්සාමිකො ගච්ඡ තං උද්ධරිත්වා ගණ්හාහීති.

එවඤ්ච පන වත්වා සා දෙවතා බ්‍රාහමණ ත්වං එතං උද්ධරිත්වා ගණ්හන්තො කිලමිස්සසි ගච්ඡ ත්වං අහමෙව තං තව ඝරං නෙත්වා අසුකස්මිඤ්ච ඨානෙ නිදහිස්සාමි ත්වං යාවජීවං එතං ධනං පරිභුඤ්ජන්තො දානං දෙහි සීලං රක්ඛාහි බ්‍රාහමණස්ස ඔවාදං දත්වා තං ධනං අත්තනො ආනුභාවෙන තස්ස ඝරෙ පතිට්ඨාපෙසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහමණො ආනන්දො අහොසි. රුක්ඛදෙවතා අහමෙවාති.

පලාසජාතකං.

---

4. 1. 8.

අකරම්හසතෙකිච්චන්ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස අකතඤ්ඤුතං ආරබ්භ කථෙසි-පෙ-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො අකතඤ්ඤුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තපදෙසෙ රුක්ඛකොට්ටසකුණො හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙකස්ස සීහස්ස මංසං ඛාදන්තස්ස අට්ඨි ගලෙ ලග්ගි. ගලො උද්ධුමායි. ගොචරං ගණ්හිතුං න සක්කොති ඛරා වෙදනා වත්තන්ති. අථ නං සො සකුණො ගොචරපසුතො දිස්වා සාඛාය නිලීනො[1] කින්තෙ සම්ම දුක්ඛයතීති පුච්ඡි. සො තමත්ථං ආචික්ඛි. අහන්තෙ සම්ම එතං අට්ඨිං අපනෙය්‍යං භයෙන තෙ මුඛං පවිසිතුං න විසහාමි ඛාදෙය්‍යාසිපි මන්ති. මා භායි සම්ම නාහන්තං ඛාදාමි ජීවිතං මෙ දෙහීති. සො සාධූති තං පස්සෙන නිපජ්ජාපෙත්වා කො ජානාති කිංපෙස කරිස්සතීති චින්තෙත්වා යථා මුඛං පිදහිතුං න සක්කොති තථා තස්ස අධරොට්ඨෙ ච උත්තරොට්ඨෙ ච දණ්ඩකං ඨපෙත්වා මුඛං පවිසිත්වා අට්ඨිකොටිං තුණ්ඩෙන පහරි. අට්ඨි පතිත්වා ගතං. සො අට්ඨිං පාතෙත්වා සීහස්ස මුඛතො නික්ඛමන්තො දණ්ඩකං තුණ්ඩෙන පහරිත්වා පාතෙන්තොව නික්ඛමිත්වා සාඛග්ගෙ නිලීයි. සීහො නිරොගො හුත්වා එකදිවසං වනමහිසං වධිත්වා ඛාදති. සකුණො වීමංසිස්සාමි නන්ති තස්ස උපරි භාගෙ සාඛාය නිලීයිත්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

අකරම්හසතෙ කිච්චං යං බලං අහුවම්හසෙ,
මිගරාජ නමො ත්‍යත්ථු අපි කිඤ්චි ලභාමසෙති.

තත්ථ=**අකරම්හසතෙකිච්ච**න්ති භො සීහ යම්පි තව එකං කිච්චං අකරිම්හ. **යං බලං අහුවම්හසෙ**ති යං අම්හාකං බලං අහොසි තෙන බලෙන තතො කිඤ්චි අහාපෙත්වා අකරිම්හසෙවාති. තං සුත්වා සීහො දුතියං ගාථමාහ :-

මම ලොහිතභක්ඛස්ස නිච්චං ලුද්දානි කුබ්බතො,
දන්තන්තරගතො සන්තො තං බහුං යම්පි ජීවසීති.

තං සුත්වා සකුණො ඉතරා ද්වෙ ගාථා අභාසි :-

අකතඤ්ඤුමකත්තාරං කතස්ස අප්පතිකාරකං,
යස්මිං කතඤ්ඤුතා නත්ථි නිරත්ථා තස්ස සෙවනා.

යස්ස සම්මුඛචිණ්ණෙන මිත්තධම්මො න ලබ්භති,
අනුසුය්‍යමනක්කොසං සණිකං තම්හා අපක්කමෙති.

තත්ථ-**අකතඤ්ඤු**න්ති කතගුණං අජානන්තං. **අකත්තාර**න්ති යං කිඤ්චි අකරොන්තං. **සම්මුඛචිණ්ණෙනා**ති සම්මුඛෙ කතෙන ගුණෙන. **අනුසුය්‍යමනක්කොස**න්ති තං පුග්ගලං න උසූයන්තො න අක්කොසන්තො. **සණිකං තම්හා** පුග්ගලා අපගච්ඡෙය්‍යාති. එවං වත්වා සො සකුණො පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සීහො දෙවදත්තො අහොසි. සකුණො පන අහමෙවාති.

ජවසකුණජාතකං.

1. ස්‍යා. නිසින්නො.

4. 1. 9.

සබ්බං ඉදං චරිමවතන්ති[1] ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඡබ්බග්ගියෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු විනයෙ විත්ථාරතො ආගතමෙව. අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. සත්ථා ඡබ්බග්ගියෙ පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා උච්චෙ ආසනෙ නිසින්නස්ස ධම්මං දෙසෙථාති පුච්ඡිත්වා එවං භන්තෙති වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ ගරහිත්වා අයුත්තං භික්ඛවෙ තුම්හාකං මම ධම්මෙ අගාරවකරණං පොරාණකපණ්ඩිතා හි නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා බාහිරමන්තෙපි වාචෙන්තෙ ගරහිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො චණ්ඩාලයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කුටුම්බං සණ්ඨපෙසි. තස්ස භරියා අම්බදොහළිනී හුත්වා තං ආහ ඉච්ඡාමහං සාමි අම්බං ඛාදිතුන්ති. භද්දෙ ඉමස්මිං කාලෙ අම්බං නත්ථි අඤ්ඤං කිඤ්චි අම්බිලඵලං ආහරිස්සාමීති. සාමි අහං අම්බං ලභමානා ව ජීවිස්සාමි අලභමානාය මෙ ජීවිතං නත්ථීති. සො තස්සා පටිබද්ධචිත්තො කහං නු ඛො අම්බං ලභිස්සාමීති චින්තෙසි. තෙන ඛො පන සමයෙන බාරාණසිරඤ්ඤො උය්‍යානෙ අම්බො ධුවඵලො හොති සො තතො අම්බපක්කං ආහරිත්වා ඉමිස්සා දොහළං පටිප්පස්සම්භෙස්සාමීති රත්තිභාගෙ උය්‍යානං ගන්ත්වා අම්බං අභිරුහිත්වා සාඛාය සාඛං අම්බං ඔලොකෙන්තො විචරි. තස්ස තථා කාරෙන්තස්සෙව රත්ති විභායි. සො චින්තෙසි සචෙ ඉදානි ඔතරිත්වා ගමිස්සාමි දිස්වා මං චොරොති ගණ්හිස්සන්ති රත්තිභාගෙ ගමිස්සාමීති අථෙකං විටපං අභිරුහිත්වා නිලීනො අච්ඡි.

තදා බාරාණසීරාජා පුරොහිතස්ස සන්තිකෙ මන්තෙ උග්ගණ්හාති. සො උය්‍යානං පවිසිත්වා අම්බරුක්ඛමූලෙ උච්චාසනෙ නිසීදිත්වා ආචරියං නීචාසනෙ නිසීදාපෙත්වා මන්තෙ උග්ගණ්හි. බොධිසත්තො උපරි නිසින්නො චින්තෙසි යාව අධම්මිකො අයං රාජා යො උච්චාසනෙ නිසීදිත්වා මන්තෙ උග්ගණ්හාති බ්‍රාහ්මණොපි අධම්මිකො යො නීචාසනෙ නිසීදිත්වා මන්තෙ වාචෙති අහම්පි අධම්මිකො යො මාතුගාමස්ස වාහසා මම ජීවිතං අගණෙත්වා අම්බං ආහරාමීති. සො රුක්ඛතො ඔතරන්තො එකං ඔලම්බනීසාඛං ගහෙත්වා තෙසං උභින්නම්පි අන්තරෙ පතිට්ඨාසි. මහාරාජ අහං නට්ඨො ත්වං මූළ්හො පුරොහිතො මතොති ආහ. සො රඤ්ඤා කිං කාරණාති පුට්ඨො පඨමං ගාථමාහ:-

සබ්බං ඉදංචරිමවතං උභො ධම්මං න පස්සරෙ,
උභො පකතියා චුතා යොචායංමන්තජ්ඣායති
යො ච මන්තං අධීයතීති.

තත්ථ-**සබ්බං ඉදං චරිමවත**න්ති යං අම්හෙහි තීහි ජනෙහි කතං සබ්බමිදං කිච්චං ලාමකං නිම්මරියාදං අධම්මිකං එවං අත්තනො චොරභාවං තෙසඤ්ච මන්තෙසු අගාරවං ගරහිත්වා පන ඉතරෙ වෙ

---

1. සභා., සබ්බං ඉදං ච මරිකතන්ති.

යෙව ගරහන්තො **උභො ධම්මං න පස්සරෙ**ති ආදිමාහ. තත්‍ථ **උභො**ති ද්වෙපි ජනා ගරුකාරාරහං පොරාණකධම්මං න පස්සන්ති තතො ච ධම්මපකතිතො **චුතා** ධම්මො හි පඨමුප්පත්තිවසෙන **පකති** නාම. වුත්තම්පිචෙතං.

"ධම්මො හවෙ පාතුරහොසි පුබ්බෙ
පච්ඡා අධම්මො උදපාදි ලොකෙ"ති.

සොචාසනන්ති යො ච අයං නීචාසනෙ නිසීදිත්වා මන්තෙ සජ්ඣාපෙති යො ච උච්චාසනෙ නිසීදිත්වා **අධීයතී**ති. තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො දුතියං ගාථමාහ :–

සාලීනං භොජනං භුඤ්ජෙ සුචිං මංසූපසෙචනං,
තස්මා එතං නසෙවාමි ධම්මං ඉසීහි සෙවිතන්ති.

තස්සත්‍ථො–අහං හි භො ඉමස්ස රඤ්ඤො සන්තකං **සාලීනං ඔදනං සුචිං** පණ්ඩරං නානප්පකාරාය මංසවිකතියා සිත්තං **මංසූපසෙචනං** භුඤ්ජාමි තස්මා උදරෙ බද්ධො හුත්වා **එතං** එසිතගුණෙහි **ඉසීහි සෙවිතං ධම්මං න සෙවාමී**ති. තං සුත්වා ඉතරො ච ගාථං අභාසි:–

පරිබ්බජ මහාලොකො පචන්තඤ්ඤෙපි පාණිනො,
මා තං අධම්මො ආචරිතො අස්මා කුම්භමිවාභිදා.

ධිරත්‍ථු තං යසලාභං ධනලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ,
යා වුත්තිවිනිපාතෙන අධම්මචරණෙනවාති.

තත්‍ථ– **පරිබ්බජා**ති ඉතො අඤ්ඤත්‍ථ ගච්ඡ. **මහා**ති අයං ලොකො නාම මහා. **පචන්තඤ්ඤෙපී**ති ඉමස්මිං ජම්බුදීපෙ අඤ්ඤෙපි පාණිනො පචන්ති, න අයමෙවෙකො රාජා. **අස්මා කුම්භමිවා**ති පාසාණො ඝටං විය. ඉදං වුත්තං හොති යන්තං අඤ්ඤත්‍ථ අගන්ත්වා ඉධ වසන්තො අධම්මං ආචරසි සො **අධම්මො** එවං **ආචරිතො** පාසාණො ඝටං විය **මා තං** භින්දි. **ධිරත්‍ථූ**ති ගාථාය අයං සඞ්ඛෙපත්‍ථො–බ්‍රාහ්මණ යො එස එවං තව යසලාභො ච ධනලාභොච ධිරත්‍ථු තං ගරහාම තං මයං, කස්මා අයං තයා ලද්ධලාභො ආයතිං අපායෙසු විනිපාතනහෙතුනා සම්පති ච අධම්මචරණෙන ජීවිතවුත්ති නාම හොති **යා** වෙසා **වුත්ති** ඉමිනා ආයතිං **විනිපාතෙන** ඉමිනා **අධම්මචරණෙන වා** නිප්පජ්ජති කිං තාය තෙන තං එවං වදාමීති.

අථස්ස ධම්මිකතාය රාජා පසීදිත්වා භො පුරිස කිංජාතිකොසීති පුච්ඡි. චණ්ඩාලො අහං දෙවාති. භො සචෙ ත්වං ජාතිසම්පන්නො අභවිස්ස රජ්ජං තෙ අදස්සං ඉතො පට්ඨාය පන අහං දිවාරාජා භවිස්සාමි ත්වං රත්තිං රාජාභොහීති අත්තනො කණ්ඨෙ පිලන්ධනපුප්ඵදාමං තස්ස ගීවාය පිලන්ධාපෙත්වා තං නගරගුත්තිකං අකාසි. අයං නගරගුත්තිකානං කණ්ඨෙ රත්තපුප්ඵදාමපිලන්ධනස්ස වංසො. තතො පට්ඨාය ච රාජා තස්සොවාදෙ ඨත්වා ආචරියෙ ගාරවං කත්වා නීචෙ ආසනෙ නිසීන්නො මන්තෙ උග්ගණ්හි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. චණ්ඩාලපුත්තො පන අහමෙවාති.

සය්හජාතකං.

---

4. 1. 10.

සසමුද්දපරියායන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිත භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො හි සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරන්තො එකං අභිරූපං ඉත්ථිං දිස්වා උක්කණ්ඨිතො සාසනෙ අනභිරමි. අථ නං භික්ඛූ භගවතො දස්සෙසුං. සො භගවතා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුට්ඨො සච්චං භන්තෙති වත්වා කො තං උක්කණ්ඨාපෙසීති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා කස්මා ත්වං එවරූපෙ නිය්‍යාණිකෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා උක්කණ්ඨිතො පුබ්බෙ පණ්ඩිතා පුරොහිතට්ඨානං ලභන්තාපි තං පටික්ඛිපිත්වා පබ්බජිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පුරොහිතස්ස බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා රඤ්ඤො පුත්තෙන සද්ධිං එකදිවසෙ ජායි. රාජා අත්ථි නු ඛො මෙ කොචි පුත්තෙන සද්ධිං එකදිවසෙ ජාතොති අමච්චෙ පුච්ඡි. අත්ථි මහාරාජ පුරොහිතස්ස පුත්තොති. රාජා තං ආහරාපෙත්වා ධාතීනං දත්වා පුත්තෙන සද්ධිං එකතොව පටිජග්ගාපෙසි. උභින්නම්පි ආභරණානි චෙව පානභොජනාදීනි ච එකසදිසානෙව අහෙසුං. තෙ වයප්පත්තා එකතොව තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ආගමිංසු. රාජා පුත්තස්ස උපරජ්ජං අදාසි මහායසො අහොසි.

තතො පට්ඨාය බොධිසත්තො රාජපුත්තෙන සද්ධිං එකතොව ඛාදති පිවති සයති අඤ්ඤමඤ්ඤං විස්සාසො ථිරො අහොසි. අපරභාගෙ රාජපුත්තො පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය මහාසම්පත්තිං අනුභවි. බොධිසත්තො චින්තෙසි මය්හං සහායො රජ්ජමනුසාසති සල්ලක්ඛිතක්ඛණෙයෙව ඛො පන මය්හං පුරොහිතට්ඨානං දස්සති කිං මෙ ඝරාවාසෙන පබ්බජිත්වා විවෙකමනුබ්‍රූහිස්සාමීති. සො මාතා පිතරෙ වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා මහාසම්පත්තිං ඡඩ්ඩෙත්වා එකකොව නික්ඛමිත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා මනොරමෙ භූමිභාගෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො විහාසි.

තදා රාජා තං අනුස්සරිත්වා මය්හං සහායො න පඤ්ඤායති කුහිං සොති පුච්ඡි. අමච්චා තස්ස පබ්බජිතභාවං ආරොචෙත්වා රමණීයෙ කිර වනසණ්ඩෙ වසතීති ආහංසු. රාජා තස්ස වසනොකාසං පුච්ඡිත්වා සය්හං නාම අමච්චං ගච්ඡ සහායං මෙ ගහෙත්වා එහි පුරොහිතට්ඨානමස්ස දස්සාමීති ආහ.

සො සාධූති පටිසුණිත්වා බාරාණසිතො නික්ඛම්ම අනුපුබ්බෙන පච්චන්තගාමං පත්වා තත්ථ බන්ධාවාරං ඨපෙත්වා වනචරකෙන සද්ධිං බොධිසත්තස්ස වසනොකාසං ගන්ත්වා බොධිසත්තං පණ්ණසාලද්වාරෙ සුවණ්ණපටිමං විය නිසින්නං දිස්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා කතපටිසන්ථාරො හුත්වා රාජා තෙ පුරොහිතට්ඨානං දාතුකාමො ආගමනං ඉච්ඡතීති ආහ. බොධිසත්තො තිට්ඨතු පුරොහිතට්ඨානං අහං සකලං කාසිකොසලජම්බුදීපරජ්ජං චක්කවත්තිසිරිමෙව වා ලභන්තොපි න ගච්ඡිස්සාමි නහි පණ්ඩිතා සකිං ජහිතකිලෙසෙ පුන ගණ්හන්ති සකිං ජහිතං නුට්ඨුභකෙළසදිසං හොතීති වත්වා ඉමාගාථා අභාසි:-

සසමුද්දපරියායං මහිංසාගරකුණ්ඩලං,
න ඉච්ඡෙ සහනින්දය එවං සය්හ විජානහි.

ධිරත්ථුතං යසලාභං ධනලාභඤ්ච බ්‍රාහ්මණ,
යාවුත්ති විනිපාතෙන අධම්මචරණෙනවා.

අපිචෙ පත්තමාදාය අනාගාරො පරිබ්බජෙ,
සායෙව ජීවිකාසෙය්‍යා යාචාධම්මෙන එසනා.

අපිචෙ පත්තමාදාය අනාගාරො පරිබ්බජෙ,
අඤ්ඤං අහිංසයං ලොකෙ අපිරජ්ජෙන තං වරන්ති.

තත්ථ-**සසමුද්දපරියාය**න්ති පරියායො වුච්චති පරිවාරො සමුද්දෙ පරිවාරෙත්වා ඨිතෙන චක්කවාළපබ්බතෙන සද්ධිං සමුද්දසඞ්ඛාතෙනවා පරිවාරෙන සද්ධින්ති අත්ථො. **මහිංසාගරකුණ්ඩල**න්ති සාගරමජ්ඣෙ දීපවසෙන ඨිතත්තා තස්ස කුණ්ඩලභූතන්ති අත්ථො. **නින්දායා**ති ඣාන සුඛසම්පන්නං පබ්බජ්ජං ජඩ්ඩෙත්වා ඉස්සරියං ගණ්හිති ඉමාය නින්දය. **සය්හා**ති තං නාමෙනාලපති. **විජානාහී**ති ධම්මං විජානාහි. **යාවුත්ති විනිපාතෙනා**ති යා පුරොහිතට්ඨානවසෙන ලද්ධා යසලාභධනලාභ වුත්ති ඣානසුඛතො අත්තවිනිපාතනසඞ්ඛාතෙන **විනිපාතෙන**. ඉතො ගන්ත්වා ඉස්සරියමදමත්තස්ස **අධම්මචරණෙන වා** හොති තං වුත්තිං ධිරත්ථු. **පත්තමාදායා**ති භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා. **අනාගාරො**ති අපි අහං අගාරවිරහිතො පරකුලෙසු චරෙය්‍යං. **සායෙවජීවිකා**ති සා එව මෙ ජීවිකා සෙය්‍යො වරතරා. **යාචාධම්මෙනා**ති යාච අධම්මෙන එසනා. ඉදං වුත්තං හොති-යා අධම්මෙන එසනා තතො එසාව ජීවිකා සුන්දරතරාති. **අහිංසය**න්ති අවිහෙඨෙන්තො. **අපිරජ්ජෙනා**ති එවං පරං අවිහෙඨෙත්වා කපාලහත්ථස්ස මම ජීවිකකප්පනං රජ්ජෙනාපි වරං උත්තමන්ති.

ඉති සො පුනප්පුනං යාචන්තම්පි තං පටික්ඛිපි. සය්හොපි තස්ස වචනං අලභිත්වා වන්දිත්වා ගන්ත්වා තස්ස අනාගමනභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. අපරෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සච්ඡිකරිංසු. තදා රාජා ආනන්දොඅහොසි සය්හො සාරිපුත්තො. පුරොහිතපුත්තො අහමෙවාති.

සය්හජාතකං.

විවරවග්ගො පඨමො.[1]

---

4. 2. 1.

උට්ඨෙහි චොරාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආරබ්භ කථෙසි. ථෙරෙ කිර රාජගහං නිස්සාය අරඤ්ඤකුටිකාය විහරන්තෙ එකො චොරො නගරද්වාරගාමෙ එකස්මිං ගෙහෙ සන්ධිං ඡින්දිත්වා හත්ථසාරං ආදාය පලායිත්වා ථෙරස්ස කුටිපරිවෙණං පවිසිත්වා ඉධ මය්හං ආරක්ඛා භවිස්සතීති ථෙරස්ස පණ්ණසාලාපමුඛෙ නිපජ්ජි. ථෙරො තස්ස පමුඛෙ සයිතභාවං ඤත්වා තස්මිං ආසඞ්කං කත්වා චොරසංසග්ගො නාම න වට්ටතීති නික්ඛමිත්වා මා ඉධ සයීති නීහරි. සො චොරො තතො නික්ඛමිත්වා පදං මොචෙත්වා පලායි. මනුස්සා උක්කමාදාය චොරස්ස පදානුසාරෙන තත්ථ ආගන්ත්වා තස්ස ආගතට්ඨානඨිතට්ඨානනිසින්නට්ඨානසයිතට්ඨානාදීනි දිස්වා චොරො ඉතො ආගතො ඉධ ඨිතො ඉධ නිසින්නො ඉමිනා ඨානෙන පලාතො න දිට්ඨො නොති ඉතොචිතො ච පක්ඛන්දිත්වා අදිස්වාව පටිගතා. පුනදිවසෙ ථෙරො පුබ්බණ්හසමයං රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො වෙළුවනං ගන්ත්වා තං පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො මොග්ගල්ලාන ත්වඤ්ඤෙව ආසඞ්කිතබ්බයුත්තකං ආසඞ්කි පොරාණකපණ්ඩිතාපි ආසඞ්කිංසූති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො නගරස්ස සුසානවනෙ නිම්බරුක්ඛෙ දෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙක දිවසං නගරද්වාරගාමෙ කතකම්මචොරො තං සුසානවනං පාවිසි. තදා පන තත්ථ නිම්බො ච අස්සත්ථො චාති ද්වෙ ජෙට්ඨකරුක්ඛා. චොරො නිම්බරුක්ඛස්ස මූලෙ භණ්ඩිකං ඨපෙත්වා නිපජ්ජි. තස්මිං පන කාලෙ චොරෙ ගහෙත්වා නිම්බසූලෙ උත්තාසෙන්ති. අථ සා දෙවතා චින්තෙසි සචෙ මනුස්සා ආගන්ත්වා ඉමං චොරං ගණ්හිස්සන්ති ඉමස්සෙව නිම්බස්ස සාඛං ඡින්දිත්වා සූලං කත්වා එතං උත්තාසෙස්සන්ති එවං සන්තෙ රුක්ඛො නස්සිස්සති හන්ද නං ඉතො නීහරිස්සාමීති. සා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තී පඨමං ගාථමාහ:-

---

1. සයා. කාලිඞ්ගවග්ගො.

උට්ඨෙහි චොර කිංසෙසි කො අත්ථො සුපිතෙන තෙ,
මාතං ගහෙසුං රාජානො ගාමෙ කිබ්බිසකාරකන්ති.

තත්ථ-**රාජානොති** රාජපුරිසෙ සන්ධාය වුත්තං. **කිබ්බිසකාරකන්ති** දාරුණසාහසිකචොරකම්මකාරකං. ඉති තං වත්වා යාව තං රාජපුරිසා න ගණ්හන්ති තාව අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාති භායාපෙත්වා පලාපෙසි. තස්මිං පලාතෙ අස්සත්ථදෙවතා දුතියං ගාථමාහ :-

යන්නු චොරං ගහෙස්සන්ති ගාමෙ කිබ්බිසකාරකං,
කිං තත්ථ පුචිමන්දස්ස වනෙ ජාතස්ස තිට්ඨතොති.

තත්ථ-**වනෙ ජාතස්ස තිට්ඨතොති** නිම්බො වනෙ ජාතො චෙව ඨිතො ච. දෙවතා පන තත්ථ නිබ්බත්තත්තා රුක්ඛසමුදාචාරෙනෙව සමුදාචරි. තං සුත්වා නිම්බදෙවතා තතියං ගාථමාහ :-

න ත්වං අස්සත්ථ ජානාසි මම චොරස්ස චන්තරං,
චොරං ගහෙත්වා රාජානො ගාමෙ කිබ්බිසකාරකං,
අප්පෙන්ති නිම්බසූලස්මිං තස්මිං මෙ සඞ්කතෙ මනොති.

තත්ථ-**අස්සත්ථාති** පුරිමනයෙනෙව තස්මිං නිබ්බත්තදෙවතං සමුදාචරති. **මම චොරස්ස චන්තරන්ති** මම ච චොරස්ස ච එකතො අවසන කාරණං. **අප්පෙන්ති නිම්බසූලස්මින්ති** ඉමස්මිං කාලෙ රාජානො චොරං නිම්බසූලෙ ආවුණන්ති. **තස්මිං මෙ සඞ්කතෙ මනොති** තස්මිං කාරණෙ මම චිත්තං සඞ්කති. සචෙ හි ඉමං සූලෙ ආවුණිස්සන්ති විමානං මෙ නස්සිස්සති අථ සාඛාය ඔලම්බෙස්සන්ති විමානෙ මෙ කුණපගන්ධො භවිස්සති තෙනාහං එතං පලාපෙසින්ති.

එවං තාසං දෙවතානං අඤ්ඤමඤ්ඤං සල්ලපන්තානඤ්ඤෙව භණ්ඩසාමිකා උක්කාහත්ථා පදානුසාරෙන ආගන්ත්වා චොරස්ස සයිතට්ඨානං දිස්වා අම්භො ඉදානි චොරො උට්ඨාය පලාතො න ලද්ධො නො චොරො සචෙ ලභිස්සාම ඉමස්ස වන නිම්බස්ස සූලෙ වා ආවුණිත්වා සාඛාය වා ඔලම්බෙත්වා ගමිස්සාමාති වත්වා ඉතොචිතො ච පක්ඛන්දිත්වා චොරං අදිස්වාව ගතා. තෙසං තං වචනං සුත්වා අස්සත්ථදෙවතා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

සඞ්කෙය්‍ය සඞ්කිතබ්බානි රක්ඛෙය්‍යානාගතං භයං,
අනාගතභයා ධීරො උභො ලොකෙ අවෙක්ඛතීති.

තත්ථ-**රක්ඛෙය්‍යානාගතං භයන්ති** ද්වෙ අනාගතභයානි දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව සම්පරායිකඤ්ච. තෙසු පාපමිත්තෙ පරිවජ්ජෙන්තො දිට්ඨධම්මිකං රක්ඛති. තීණි දුච්චරිතානි පරිවජ්ජෙන්තො සම්පරායිකං රක්ඛති. **අනාගතභයාති** අනාගතභයහෙතු තං භයං භායමානො.[1] **ධීරොති** පණ්ඩිතො පුරිසො පාපමිත්තසංසග්ගං න කරොති තීහි

1. සයා. ආසඞ්කමානො.

චාරෙහි දුච්චරිතං න චරති. **උභො ලොකෙති** එවං භායනෙතා හෙස ඉධලොකපරලොකසඞ්ඛාතෙ උභො ලොකෙ **අවෙක්ඛති** ඔලොකෙති. ඔලොකයමානො ඉධලොකභයෙන පාපම්හෙන වජ්ජෙති පර ලොකභයෙන පාපකම්මං න කාරෙතීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අසසත්ථෙ නිබ්බත්තදෙවතා සාරිපුත්තො අහොසි. නිම්බදෙවතා පන අහමෙවාති.

පුචිමන්දජාතකං.

---

4. 2. 2.

අපි කස්සප මන්දියාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මහල්ලකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකො කුලපුත්තො කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා කම්මට්ඨානෙ අනුයුත්තො නචිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. තස්සාපරභාගෙ මාතා කාලමකාසි. සො මාතු අච්චයෙන පිතරඤ්ච කනිට්ඨභාතිකඤ්ච පබ්බාජෙත්වා ජෙතවනෙ වසිත්වා වස්සූපනායිකසමයෙ චීවරපච්චයස්ස සුලභතං සුත්වා එකං ගාමකාවාසං ගන්ත්වා තයොපි තත්ථ වස්සං උපගන්ත්වා වුත්ථවස්සා ජෙතවනමෙව අගමංසු. දහරභික්ඛු ජෙත වනස්සාසන්නට්ඨානෙ සාමණෙර ථෙරං විස්සාමෙත්වා ආනෙය්‍යාසි අහං පුරෙතරං ගන්ත්වා පරිවෙණං පටිජග්ගිස්සාමීති ජෙතවනං පාවිසි. මහල්ලකථෙරො සණිකං ආගච්ඡති. සාමණෙරො පුනප්පුනං සීසෙන උප්පීළෙන්තො විය ගච්ඡ ගච්ඡ භන්තෙති තං බලක්කාරෙන නෙති. ථෙරො ත්වං මං අත්තනො වසං ආනෙසීති පුන නිවත්තිත්වා කොටිතො පට්ඨාය ආගච්ඡති. තෙසං එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං කරොන්තා නඤ්ඤෙව සුරියො අත්ථං ගතො. අන්ධකාරො ජාතො. ඉතරොපි පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වා උදකං උපට්ඨපෙත්වා තෙසං ආගමණං අපස්සන්තො උක්කං ගහෙත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා තෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා කිං චිරායිත්ථාති පුච්ඡි. මහල්ලකො තං කාරණං කථෙසි. සො තෙ වෙපි විස්සාමෙත්වා සණිකං ආනෙසි. තං දිවසං බුද්ධුපට්ඨානස්සො කාසං න ලභි. අථ තං දුතියදිවසෙ බුද්ධුපට්ඨානං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසින්නං සත්ථා කදා ආගතොසීති පුච්ඡි. හීයො භන්තෙති. හීයො ආගන්ත්වා අජ්ජ බුද්ධුපට්ඨානං කරොසීති. සො ආම භන්තෙති වත්වා තං කාරණං ආචික්ඛි. සත්ථා මහල්ලකං ගරහිත්වා න එස ඉදානෙව එවරූපං කම්මං කරොති පුබ්බෙපි අකාසි ඉදානි පන තෙන ත්වං කිලමිතො පුබ්බෙපි පණ්ඩිතෙ කිලමෙසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිනිගමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස වයප්පත්තස්ස මාතා කාලමකාසි. සො මාතු සරීරකිච්චං කත්වා මාසද්ධමාසච්චයෙන

ඝරෙ විජ්ජමානං ධනං දත්වා පිතරඤ්ච කනිට්ඨභාතිකඤ්ච ගහෙත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ දෙවදත්තියං වක්කලං ගහෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා උඤ්ඡාචරියාය මූලඵලාඵලෙහි යාපෙන්තො රමණීයෙ වනසණ්ඩෙ වසි. හිමවන්තෙ පන වස්සකාලෙ අච්ඡින්නධාරෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ න සක්කා හොති කන්දමූලං ඛණිතුං ඵලාඵලානි ච පත්තානි ච පතන්ති. තාපසා යෙභුය්‍යෙන හිමවන්තතො ඔතරිත්වා මනුස්සපථෙ වසන්ති. තදා බොධිසත්තොපි පිතරඤ්ච කනිට්ඨභාතරඤ්ච ගහෙත්වා මනුස්සපථෙ වසිත්වා පුන හිමවන්තෙ පුප්ඵිතඵලිතෙ තෙ උභොපි ගහෙත්වා හිමවන්තෙ අත්තනො අස්සමපදං ආගච්ඡන්තො අස්සමස්සාවිදූරෙ සුරියෙ අත්ථමෙන්තෙ තුම්හෙ සණිකං ආගච්ඡෙය්‍යාථ අහං පුරතො ගන්ත්වා අස්සමං පටිජග්ගිස්සාමීති වත්වා තෙ ඔහාය ගතො. ඛුද්දකතාපසො පිතරා සද්ධිං සණිකං ගච්ඡන්තො තං කටිප්පදෙසෙ සීසෙන උපපීළෙන්තො විය ගච්ඡ ගච්ඡාති තං බලක්කාරෙන නෙති. මහල්ලකො ත්වං මං අත්තනො රුචියා ආනෙසීති පුන පටිනිවත්තිත්වා කොටිතො පට්ඨාය ආගච්ඡති. එවං තෙසං කලහං කරොන්තානඤ්ඤෙව අන්ධකාරො අහොසි.

බොධිසත්තොපි පණ්ණසාලං සම්මජ්ජිත්වා උදකං උපට්ඨපෙත්වා උක්කමාදාය පටිපථං ආගච්ඡන්තො තෙ දිස්වා එත්තකං කාලං කිං කරිත්ථාති ආහ. ඛුද්දකතාපසො පිතරා කතකාරණං කථෙසි. බොධිසත්තො උභොපි තෙ සණිකං නෙත්වා පරික්ඛාරං පටිසාමෙත්වා පිතරං නහාපෙත්වා පාදධොවනමක්ඛනපිට්ඨිසම්බාහනානි කත්වා අඞ්ගාරකපල්ලං උපට්ඨපෙත්වා පටිප්පස්සද්ධකිලමථං පිතරං උපනිසීදිත්වා තාත තරුණදාරකා නාම මත්තිකාභාජනසදිසා මුහුත්තෙනෙව භිජ්ජන්ති සකිං භින්නකාලතො පට්ඨාය පුන න සක්කා හොන්ති ඝටෙතුං තෙ අක්කොසන්තාපි පරිභාසන්තාපි මහල්ලකෙහි අධිවාසෙතබ්බාති වත්වා පිතරං ඔවදන්තො ඉමා ගාථායො ආහ:-

අපි කස්සප මන්දියා යුවා සපන්ති හන්ති වා,
සබ්බන්තං ඛමතෙ ධීරො පණ්ඩිතො තං තිතික්ඛති.

සචෙපි සන්තො විවදන්ති ඛිප්පං සන්ධීයරෙ පුන,
බාලා පත්තාව භිජ්ජන්ති න තෙ සමථමජ්ඣගූ.

එතෙ භිය්‍යො සමායන්ති සන්ධි තෙසං න ජීරති,
යො චාධිපන්නං ජානාති යො ච ජානාති දෙසනං.

එසො හි උත්තරිතරො භාරවාහො ධුරන්ධරො,
යො පරෙසාධිපන්නානං සයං සන්ධාතුමරහතීති.

තත්ථ-**කස්සපාති** පිතරං නාමෙනාලපති. **මන්දියාති** මන්දභාවෙන තරුණතාය. **යුවා සපන්ති හන්තිවාති** තරුණදාරකො අක්කොසන්තිපි පහරන්තිපි. **ධීරොති** ධිකතපාපො. ධී වුච්චති පඤ්ඤා තාය සමන්නාගතොතිපි අත්ථො. ඉතරම්පන ඉමස්සෙව වෙවචනං. උභයෙනා-

සබ්බන්තං බාලදාරකෙහි කතං අපරාධං මහල්ලකො ධීරො **පණ්ඩිතො** සහති තිතික්ඛතීති දස්සෙති. **සන්ධීයතෙති** පුන මිත්තභාවෙන සන්ධීයති ඝටීයති. **බාලා පත්තාව** වාති බාලකා පත්ත මත්තිකාපත්තාව භිජ්ජන්ති. **න තෙ සමථමජ්ඣගූති** තෙ බාලකා අප්පමත්තකම්පි විවාදං කත්වා වෙරූපසමනං න වින්දන්ති නාධිගච්ඡන්ති. **එතෙ භිය්‍යොති** එතෙ වෙ ජනා භින්නාපි පුන සමාගච්ඡන්ති. **සන්ධීති** මිත්තසන්ධි. **තෙසන්ති** තෙසඤ්ඤෙව චිත්තං. **න ජීරති. යොචාධිපන්නන්ති** යො ච අත්තනා අධිපන්නං අතික්කන්තං අඤ්ඤස්මිං කතං දොසං ජානාති. **දෙසනන්ති** යො ච තෙන අත්තනො දොසං ජානන්තෙන දෙසිතං අච්චයදෙසනං පටිග්ගණ්හිතුං ජානාති. **සො පරෙසාධිපන්නානන්ති** යො පරෙසං අධිපන්නානං දොසෙනාභිභූතානං අපරාධකාරකානං. **සයං සන්ධාතුමරහතීති** තෙසු අඛමාපෙන්තෙසුපි එහි භද්‍රමුඛ උද්දෙසං ගණ්හ අට්ඨකථං සුණ භාවනමනුයුඤ්ජ කස්මා පරිබාහිරො හොසීති එවං සයං සන්ධාතුං අරහති මිත්තභාවං ඝටෙති. **එසො** එවරූපො මෙත්තාවිහාරී **උත්තරිතරො** මිත්තභාරස්ස මිත්තධුරස්ස ච වහනතො **භාරවාහොති** ච ධුරන්ධරොති ච සඞ්ඛං ගච්ඡතීති. එවං බොධිසත්තො පිතු ඔවාදං අදාසි සොපි තතොප්පභුති දන්තො අහොසි සුදන්තොති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පිතා තාපසො මහල්ලකත්ථෙරො අහොසි. බුද්ධතාපසො සාමණෙරො. පිතු ඔවාදදායකො අහමෙවාති.

කස්සපමන්දියජාතකං.

---

4. 2. 3.

සො තෙ හත්ථෙ ච පාදෙ චාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කොධනං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා කථිතමෙව. සත්ථා පන තං භික්ඛුං කස්මා ත්වං අක්කොධනස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා කොධං කරොසි පොරාණකපණ්ඩිතා සරීරෙ පහාරසහස්සෙ පතන්තෙ හත්ථපාදකණ්ණනාසාසු ච ඡිජ්ජමානෙසු පරස්ස කොධං න කරිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං කලාබුනාම කාසිරාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො අසීතිකොටිවිභවෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා කුණ්ඩක කුමාරො[1] නාම මාණවො හුත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බ සිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා මාතාපිතූනං අච්චයෙන ධනරාසිං ඔලොකෙත්වා ඉමං ධනං උප්පාදෙත්වා මම ඤාතකා අග්ගහෙත්වාව ගතා. මයා පනෙතං ගහෙත්වා ගන්තුං වට්ටතීති සබ්බං තං ධනං විචෙය්‍යදානවසෙන යො යං අරහති තස්ස තං දත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා පබ්බජිත්වා ඵලාඵලෙන යාපෙන්තො චිරං වසිත්වා

1. සයා. කුණ්ඩලකුමාරො.

ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං ආගන්ත්වා අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසි. පුනදිවසෙ නගරෙ භික්ඛාය චරන්තො සෙනාපතිස්ස ගෙහද්වාරං සම්පාපුණි. සෙනාපති තස්ස ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා ඝරං පවෙසෙත්වා අත්තනො පටියාදිතභොජනං භොජෙත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා තත්ථෙව රාජුය්‍යානෙ වසාපෙසි.

අථෙකදිවසං කලාබුරාජා සුරාමදමත්තො නාටකපරිවුතො මහන්තෙන යසෙන උය්‍යානං ගන්ත්වා මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ සයනං අත්ථරාපෙත්වා එකිස්සා පියමනාපාය ඉත්ථියා අඞ්කෙ සයි. ගීතවාදිතනච්චෙසු ඡෙකා නාටකිත්ථියො ගීතාදීනි පයොජයිංසු. සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤො විය මහාසම්පත්ති අහොසි. රාජා නිද්දං ඔක්කමි.

අථ තා ඉත්ථියො යස්සත්ථාය මයං ගීතාදීනි පයොජයාම සො නිද්දං උපගතො කිං නො ගීතාදීහීති වීණාදීනි තූරියානි තත්ථ තත්ථෙව ඡඩ්ඩෙත්වා උය්‍යානං පක්කන්තා පුප්ඵඵලපල්ලවාදීහි පලොභියමානා උය්‍යානෙ අභිරමිංසු. තදා බොධිසත්තො තස්මිං උය්‍යානෙ සම්පුප්ඵිතසාලමූලෙ පබ්බජ්ජාසුඛෙන වීතිනාමෙන්තො මත්තවරවාරණො විය නිසින්නො හොති.

අථ තා ඉත්ථියො උය්‍යානෙ චරමානා තං දිස්වා එථ අය්‍යායො එතස්මිං රුක්ඛමූලෙ පබ්බජිතො නිසින්නො යාව රාජා පබුජ්ඣති තාවස්ස සන්තිකෙ කිඤ්චි කිඤ්චි සුණමානා නිසීදිස්සාමාති ගන්ත්වා වන්දිත්වා පරිවාරෙත්වා නිසින්නා අම්හාකං කථෙතබ්බයුත්තකං කිඤ්චි කථෙථාති වදිංසු. බොධිසත්තො තාසං ධම්මං කථෙසි.

අථ සා ඉත්ථි අඞ්කං චාලෙත්වා රාජානං පබොධෙසි. රාජා පබුද්ධො තා අපස්සන්තො කහං ගතා වසලියොති ආහ. එතා මහාරාජ ගන්ත්වා එකං තාපසං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසූති. රාජා කුපිතො ඛග්ගං ගහෙත්වා සික්ඛාපෙස්සාමි තං කූටජටිලන්ති වෙගෙන අගමාසි.

අථ නං තා ඉත්ථියො රාජානං කුද්ධං ආගච්ඡන්තං දිස්වා තාසු වල්ලභතරා ගන්ත්වා රඤ්ඤො හත්ථා අසිං ගහෙත්වා රාජානං වූපසමෙසුං. සො ආගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකෙ ඨත්වා කිං වාදී ත්වං සමණාති පුච්ඡි. ඛන්තිවාදී මහාරාජාති. කා එසා ඛන්තිනාමාති. අක්කොසන්තෙසු පහරන්තෙසු පරිභාසන්තෙසු අකුජ්ඣනභාවොති. රාජා පස්සිස්සාමි දානි තෙ ඛන්තියා අත්ථිභාවන්ති චොරඝාතකං පක්කොසාපෙසි.

සො අත්තනො චාරිත්තෙන ඵරසුඤ්ච කණ්ටකකසඤ්ච ආදාය කාසාවනිවසනො රත්තමාලාධරො ආගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා කිං කරොමීති ආහ. ඉමං චොරං දුට්ඨතාපසං ගහෙත්වා කඩ්ඪිත්වා භූමියං පාතෙත්වා කණ්ටකකසං ගහෙත්වා පුරතො ච පච්ඡතො ච උභොසු පස්සෙසු චාති චතූසුපි පස්සෙසු ද්වෙපහාරසහස්සමස්ස දෙහීති. සො තථා අකාසි. බොධිසත්තස්ස ඡවිං ඡිජ්ජි චම්මං ඡිජ්ජි මංසං ඡිජ්ජි ලොහිතං පග්ඝරති. පුන රාජා කිං වාදී ත්වං භික්ඛූති ආහ. ඛන්තිවා-

මහාරාජ ත්වම්පන මය්හං චම්මන්තරෙ ඛන්තීති මඤ්ඤසි න මය්හං චම්මන්තරෙ ඛන්ති තයා පන දට්ඨුං අසක්කුණෙය්‍යා හදයබ්භන්තරෙ මම ඛන්ති පතිට්ඨිතා මහාරාජාති. පුන චොරඝාතකො කිං කරොමීති පුච්ඡි. ඉමස්ස කූටජටිලස්ස උභො හත්ථෙ ඡින්දාති. සො ඵරසුං ගහෙත්වා ගණ්ඩියා ඨපෙත්වා හත්ථෙ ඡින්දි. අථ නං පාදෙ ඡින්දාති ආහ. පාදෙපි ඡින්දි. හත්ථපාදකොටීහි ඝටච්ඡිද්දෙහි ලාඛාරසො විය ලොහිතං පග්ඝරති. පුන රාජා කිං වාදීසීති පුච්ඡි. ඛන්තිවාදී මහාරාජ ත්වම්පන මය්හං හත්ථපාදකොටීසූති මඤ්ඤසි නායෙසා එත්ථ මය්හං හි ඛන්ති ගම්භීරෙ ඨානෙ පතිට්ඨිතාති. සො කණ්ණනාසමස්ස ඡින්දාති ආහ. ඉතරො කණ්ණනාසං ඡින්දි. සකලසරීරෙ ලොහිතකං අහොසි. පුන තං කිං වාදී නාම ත්වන්ති පුච්ඡි. මහාරාජ ඛන්තිවාදී නාම මා ඛො පන ත්වං කණ්ණනාසිකකොටීසු පතිට්ඨිතාස්ස ඛන්තීති මඤ්ඤසි මම ඛන්ති ගම්භීරෙ හදයබ්භන්තරෙ පතිට්ඨිතාති. රාජා කූටජටිල තව ඛන්තිං ත්වමෙව උක්ඛිපිත්වා නිසීදාති බොධිසත්තස්ස හදයං පාදෙන පහරිත්වා පක්කාමි.

තස්මිං ගතෙ සෙනාපති බොධිසත්තස්ස සරීරතො ලොහිතං පුඤ්ඡිත්වා හත්ථපාදකණ්ණනාසකොටියො සාටකකණ්ණෙ කත්වා බොධිසත්තං සණිකං නිසීදාපෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා සචෙ භන්තෙ තුම්හෙ කුජ්ඣිතුකාමා තුම්හෙසු කතාපරාධස්ස රඤ්ඤො කුජ්ඣෙය්‍යාථ මා අඤ්ඤෙසන්ති යාචන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

යො තෙ හත්ථෙ ච පාදෙ ච කණ්ණනාසඤ්ච ඡෙදයි,
තස්ස කුජ්ඣ මහාවීර මා රට්ඨං විනස්ස ඉදන්ති.

තත්ථ-**මහාවීරාති** මහාවිරිය. **මා රට්ඨං විනාසස ඉද**න්ති නිරපරාධං කාසිරට්ඨං මා විනාසෙසි. තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:-

යො මෙ හත්ථෙ ච පාදෙ ච කණ්ණනාසඤ්ච ඡෙදයි,
චිරං ජීවතු සො රාජා න හි කුජ්ඣන්ති මාදිසාති.

තත්ථ-**මාදිසාති** මම සදිසා ඛන්තිබලෙන සමන්නාගතා පණ්ඩිතා අයං මං අක්කොසි පරිභාසි පරිහවි පහරි ඡින්දිභින්දීති න කුජ්ඣන්තීති.

රඤ්ඤො උය්‍යානා නික්ඛන්තස්ස බොධිසත්තස්ස චක්ඛුපථං විජහන කාලෙයෙව අයං චත්තාළීසසහස්සාධිකානි වෙ යොජනසතසහස්සානි බහලාපි මහාපඨවී බලිබද්ධසාටකො විය ඵලිතා. අවීචිතො ජාලා නික්ඛමිත්වා රාජානං කුලදත්තිකෙන රත්තකම්බලෙන පාරුපන්තීවිය ගණ්හි.

සො උය්‍යානද්වාරෙයෙව පඨවිං පවිසිත්වා අවීචිමහානිරයෙ පතිට්ඨහි. බොධිසත්තො තං දිවසමෙව කාලමකාසි. රාජපුරිසා ච නාගරා ච ගන්ධමාලාදිපධූපහත්ථා ආගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස සරීරකිච්චං කරිංසු. කෙචි පනාහු බොධිසත්තො පන හිමවන්තමෙව ගතොති තං අභූතං.

අහු අතීතමද්ධානං සමණො ඛන්තිදීපනො,
තං ඛන්තියායෙව ඨිතං කාසිරාජා අඡෙදයි.

තස්ස කම්මස්ස ඵරුසස්ස විපාකො කටුකො අහු,
යං කාසිරාජා වෙදෙසි නිරයම්හි සමප්පිතොති.

ඉමා වෙපි අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ-**අතීතමද්ධාන**න්ති අතීතෙ අද්ධානෙ. **ඛන්තිදීපනො**ති අධිවාසනඛන්තිසංවණ්ණනො. **අඡෙදයී**ති මාරාපෙසි. එකච්චෙ පන ථෙරා බොධිසත්තස්ස පුන හත්ථපාදා ඝටිතානි වදන්ති තම්පි අභූතමෙව. **සමප්පිතො**ති පතිට්ඨිතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කොධනො භික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. තදා කලාබුරාජා දෙවදත්තො අහොසි. සෙනාපති සාරිපුත්තො. ඛන්තිවාදී තාපසො පන අහමෙවාති.

ඛන්තිවාදිජාතකං.

---

4. 2. 4.

දුජ්ජීවිතන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරාජානං ආරබ්භ කථෙසි. තදා කිර කොසලරාජා රත්තිභාගෙ චතුන්නං නෙරයිකසත්තානං සද්දං සුණි. එකො දුකාරමෙව භණි. එකො **ස**කාරං එකො **න**කාරං එකො **සො**කාරමෙවාති. තෙ කිර අතීතභවෙ සාවත්ථියඤ්ඤෙව පාරදාරිකා රාජපුත්තා අහෙසුං. තෙ පරෙසං රක්ඛිතගොපිතාසු මාතුගාමෙසු අපරජ්ඣිත්වා චිත්තකෙළිං කීළන්තා බහුං පාපකම්මං කත්වා මරණචක්කෙන ඡින්නා සාවත්ථියා සාමන්තෙ චතූසු ලොහකුම්භීසු නිබ්බත්තා සට්ඨිං වස්සසහස්සානි තත්ථ පච්චිත්වා උග්ගන්ත්වා ලොහකුම්භිමුඛවට්ටිං දිස්වා කදා නු ඛො ඉමම්හා දුක්ඛා මුච්චිස්සාමාති චත්තාරොපි මහන්තෙන සද්දෙන අනුපටිපාටියා විරවිංසු. රාජා තෙසං සද්දං සුත්වා මරණභයතජ්ජිතො නිසින්නකොව අරුණං උට්ඨාපෙසි. අරුණුග්ගමනවෙලාය බ්‍රාහ්මණා ආගන්ත්වා රාජානං සුඛසයිතං පුච්ඡිංසු. රාජා කුතො මෙ ආචරියා සුඛසයිතං අජ්ජාහං එවරූපෙ චත්තාරො භිංසනකසද්දෙ සුණින්ති. බ්‍රාහ්මණා හත්ථෙ ධුනිංසු. කිං ආචරියාති. සාහසිකසද්දා මහාරාජාති. සප්පටිකම්මා අප්පටිකම්මාති. කාමං අප්පටිකම්මා මයං පන සුසික්ඛිතා මහාරාජාති. කිං කත්වා පටිබාහිස්සථාති. මහාරාජ පටිකම්මං මහන්තං න සක්කා කාතුං මයං පන සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිත්වා හාරෙස්සාමාති. තෙන හි ඛිප්පං චත්තාරො හත්ථී චත්තාරො අස්සෙ චත්තාරො උසභෙ චත්තාරො ච මනුස්සෙති ලටුකිකාසකුණිකා ආදිං කත්වා චත්තාරො චත්තාරො පාණෙ ගහෙත්වා සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිත්වා මම සොත්ථිභාවං කරොථාති. සාධු මහාරාජාති සම්පටිච්ඡිත්වා යෙනත්ථො තං ගහෙත්වා ගන්ත්වා යඤ්ඤාවාට-

පච්චුපට්ඨාපෙසුං. බහුපාණෙ ථූණූපනීතෙ කත්වා ඨපෙසුං. බහුං මච්ඡමංසං ඛාදිස්සාම බහුං ධනං ලභිස්සාමාති උස්සාහප්පත්තා අහෙසුං. ඉදං ලද්ධුං වට්ටති ඉදං ලද්ධුං වට්ටති දෙවාති අපරාපරං චරන්ති. මල්ලිකාදෙවී රාජානං උපසඞ්කමිත්වා කින්නුඛො මහාරාජ බ්‍රාහ්මණා අතිවිය උස්සාහප්පත්තා විචරන්තීති පුච්ඡි. කිං තුය්හං ඉමිනා ත්වං අත්තනො යසෙනෙව මත්තා පමත්තා දුක්ඛං පන අම්හාකමෙවාති. කිං මහාරාජාති. දෙවි අහං එවරූපං නාම අසොතබ්බං සුණිං තතො ඉමෙසං සද්දානං සුතත්තා කිං භවිස්සතීති බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිං බ්‍රාහ්මණා මහාරාජ තුම්හාකං රජ්ජස්ස වා භොගානං වා ජීවිතස්ස වා අන්තරායො පඤ්ඤායති සබ්බචතුක්කෙන යඤ්ඤං යජිත්වා සොත්ථිභාවං කරිස්සාමාති වදිංසු. තෙ මය්හං වචනං ගහෙත්වා යඤ්ඤාවාටං කත්වා යෙන යෙනත්ථො තස්ස තස්ස කාරණා ආගච්ඡන්තීති. කිං පන දෙව ඉමෙසං සද්දානං නිප්ඵත්තිං සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගබ්‍රාහ්මණං පුච්ඡිත්ථාති. කො එස දෙවි සදෙවකෙ ලොකෙ අග්ගබ්‍රාහ්මණො නාමාති. මහාගොතමො සම්මාසම්බුද්ධොති. දෙවි සම්මාසම්බුද්ධො මෙ න පුච්ඡිතොති. තෙන හි ගන්ත්වා පුච්ඡථාති. රාජා තස්සා වචනං සුත්වා භුත්තපාතරාසො රථවරමභිරුය්හ ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පුච්ඡි අහම්භන්තෙ රත්තිභාගෙ චත්තාරො සද්දෙ සුත්වා බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිං තෙ සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිත්වා සොත්ථිං කරිස්සාමාති වත්වා යඤ්ඤාවාටකම්මං කාරෙන්ති. තෙසං සද්දානං සුතත්තා මය්හං කිං භවිස්සතීති. න කිඤ්චි මහාරාජ නෙරයිකසත්තා දුක්ඛමනුභවන්තා එවං විරවිංසු. න ඉමෙ සද්දා ඉදානෙව තයා එවං සුතා පොරාණකරාජූහිපි සුතායෙව තෙපි බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිත්වා පසුඝාතයඤ්ඤං කත්තුකාමා හුත්වා පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා න කරිංසු පණ්ඩිතා තෙසං සද්දානං අන්තරං කථෙත්වා මහාජනං විස්සජ්ජාපෙත්වා සොත්ථිමකංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අඤ්ඤතරස්මිං කාසිගාමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤායො උප්පාදෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො හිමවන්තෙ රමණීයෙ වනසණ්ඩෙ වසති.

තදා බාරාණසිරාජා චතුන්නං නෙරයිකානං ඉමෙ චත්තාරො සද්දෙ සුත්වා භීතතසිතො ඉමිනාව නියාමෙන බ්‍රාහ්මණෙහි තිණ්ණං අන්තරායානං අඤ්ඤතරො භවිස්සති සබ්බචතුක්කයඤ්ඤෙන තං වූපසමෙස්සාමාති වුත්තෙ සම්පටිච්ඡි. පුරොහිතො බ්‍රාහ්මණෙහි සද්ධිං යඤ්ඤාවාටං පච්චුපට්ඨාපෙසි. මහාජනො ථූණූපනීතො අහොසි.

තදා බොධිසත්තො මෙත්තාභාවනං පුරෙචාරිකං කත්වා දිබ්බෙන චක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො ඉමං කාරණං දිස්වා අජ්ජ මයා ගන්තුං වට්ටති මහාජනස්ස සොත්ථි භවිස්සතීති ඉද්ධිබලෙන වෙහාසං උප්පතිත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො උය්‍යානෙ ඔතරිත්වා මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ කඤ්චනරූපකං විය නිසීදි.

තදා පුරොහිතස්ස ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො ආචරියං උපසඞ්කමිත්වා නනු ආචරිය අම්හාකං වෙදෙසු පරං මාරෙත්වා සොත්ථිකරණං නාම නත්ථීති ආහ. පුරොහිතො ත්වං රාජධනං මමායසි මයං බහුං මච්ඡමංසං ඛාදිස්සාම ධනං ලභිස්සාම තුණ්හී හොහීති තං පටිබාහි. සො නාහං එත්ථ සහායො භවිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා රාජුය්‍යානං ගන්ත්වා බොධිසත්තං දිස්වා වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරො එකමන්තං නිසීදි.

බොධිසත්තො කිං මාණව රාජා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙතීති පුච්ඡි. භන්තෙ රාජා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙති රත්තිභාගෙ පන චත්තාරො සද්දෙ සුත්වා බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිත්වා සොත්ථිං කරිස්සාමාති වදිංසු. රාජා පසුඝාතකම්මං කත්වා අත්තනො සොත්ථිං කාරෙතුකාමො. මහාජනො ධූණ්ණුපනීතො. කින්නු ඛො භන්තෙ තුම්හාදිසානං සීලවන්තානං තෙසං සද්දානං නිප්ඵත්තිං වත්වා මහාජනං මරණමුඛා මොචෙතුං න වට්ටතීති. මාණව රාජා අම්හෙ න ජානාති මයම්පි තං න ජානාම ඉමෙසං පන සද්දානං නිප්ඵත්තිං ජානාම සචෙ රාජා අම්හෙ උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡෙය්‍ය රාජානං නික්කඞ්ඛං කත්වා කථෙස්සාමාති. තෙනහි භන්තෙ මුහුත්තං ඉධෙව හොථ අහං රාජානං ආනෙස්සාමීති. සාධු මාණවාති. සො ගන්ත්වා රඤ්ඤො තමත්ථං ආරොචෙත්වා රාජානං ආනෙසි.

රාජා බොධිසත්තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො පුච්ඡි සච්චං කිර තුම්හෙ මයා සුතසද්දානං නිප්ඵත්තිං ජානාථාති. ආම මහාරාජාති. කථෙථ භන්තෙති. මහාරාජ එතෙ පුරිමභවෙ පරෙසං රක්ඛිතගොපිතෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජිත්වා බාරාණසීසාමන්තෙ චතූසු ලොහකුම්භීසු නිබ්බත්තා කුපිතෙ ඛාරලොහොදකෙ ඵෙණුද්දෙහකං පච්චමානා තිංසවස්සසහස්සානි අධො ගන්ත්වා කුම්භිතලං ආහච්ච උද්ධං ආරොහන්තා තිංසවස්සසහස්සෙනෙව කාලෙන කුම්භිමුඛං දිස්වා බහි ඔලොකෙත්වා චත්තාරො ජනා චතස්සො ගාථා, පරිපුණ්ණා කත්වා වත්තුකාමාපි තථා කාතුං න සක්කොන්තා එකෙකමෙව අක්ඛරං වත්වා පුන ලොහකුම්භීසුයෙව නිමුග්ගා. තෙසු දුකාරං වත්වා නිමුග්ගසත්තො එවං වත්තුකාමො අහොසි:-

දුජ්ජීවිතං අජීවිම්හ යෙ සන්තෙ න දදම්හසෙ,
විජ්ජමානෙසු භොගෙසු දීපං නාකම්හ අත්තනොති.

න පන සක්ඛීති වත්වා බොධිසත්තො අත්තනො ඤාණෙන තං ගාථං පරිපුණ්ණං කත්වා කථෙසි. සෙසාසුපි එසෙව නයො. තෙසු සකාරං වත්වා වත්තුකාමස්ස අයං ගාථා:-

සට්ඨිවස්සසහස්සානි පරිපුණ්ණානි සබ්බසො,
නිරයෙ පච්චමානානං කදා අන්තො භවිස්සතීති.

නකාරං වත්වා වත්තුකාමස්ස අයං ගාථා :-

නත්ථි අන්තො කුතො අන්තො න අන්තො පටිදිස්සති,
තදා හි පකතං පාපං මමං තුය්හඤ්ච මාරිසාති.

සො සාරං වත්වා වත්තුකාමස්ස අයං ගාථා:-

සොහං නූන ඉතො ගන්ත්වා යොනිං ලද්ධාන මානුසිං,
වදඤ්ඤූ සීලසම්පන්නො කාහාමි කුසලං බහුන්ති.

තත්ථ-**දුජ්ජීවිත**න්ති තීණි දුච්චරිතානි චරන්තා දුජ්ජීවිතං ලාමකං ජීවිතං ජීවති නාම සොපි තදෙව සන්ධායාහ දුජ්ජීවිතං අජීවිම්හාති. **යෙ සන්තෙ න දදම්හසෙ**ති යෙ මයං දෙය්‍යධම්මෙ ච පටිග්ගාහකෙච විජ්ජමානෙයෙව න දානං දදිම්හා **දීපං නාකම්හා**ති **අත්තනො** පතිට්ඨං න කරිම්හ. **සබ්බසො**ති සබ්බාකාරෙන. **පරිපුණ්ණානී**ති අනූනානි අනධිකානි. **පච්චමානාන**න්ති අම්හාකං ඉමස්මිං නිරයෙ පච්චමානානං. **නත්ථි අන්තො** අම්හාකං අසුකකාලෙ නාම මොක්ඛො භවිස්සතීති එවං කාලපරිච්ඡෙදො නත්ථි. **කුතො අන්තො**ති කෙන කාරණෙන අන්තො පඤ්ඤායිස්සති. **න අන්තො**ති අන්තං දට්ඨුකාමානම්පි නො දුක්ඛස්ස අන්තො න **පටිදිස්සති. තදා හි පකත**න්ති තස්මිං කාලෙ මාරිස මමඤ්ච තුය්හඤ්ච පකතං පාපං පකට්ඨං අතිබහුමෙව කතං. **තථාහි පකත**න්තිපි පාඨො. තෙන කාරණෙන කතං යෙනස්ස අන්තො දට්ඨුං න සක්කාති අත්ථො. **මාරිසා**ති මයා සදිසාති පියාලපනමෙතං. **නූනා**ති එකංසත්ථෙ නිපාතො. **සො** අහං **ඉතො ගන්ත්වා යොනිං මානුසිං ලද්ධා වදඤ්ඤූ සීලසම්පන්නො** හුත්වා එකංසෙනෙව බහුං කුසලං කරිස්සාමීති අයමෙත්ථ අත්ථො.

ඉති බොධිසත්තො එකමෙකං ගාථං වත්වා මහාරාජ සො නෙරයිකසත්තො ඉමං ගාථං පරිපුණ්ණං කත්වා වත්තුකාමො අත්තනො පාපස්ස මහන්තතාය තථා කාතුං නාසක්ඛි. ඉති සො අත්තනො කම්මවිපාකං අනුභවන්තො විරවි. තුම්හාකං එතස්ස සද්දස්ස සවණපච්චයා අන්තරායො නාම නත්ථි තුම්හෙ මා භායථාති රාජානං සඤ්ඤාපෙසි. රාජා මහාජනං විස්සජ්ජාපෙත්වා සුවණ්ණභෙරිං චරාපෙත්වා යඤ්ඤවාටං විද්ධංසාපෙසි. බොධිසත්තො මහාජනස්ස සොත්ථිං කත්වා කතිපාහං වසිත්වා තත්ථෙව ගන්ත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පුරොහිතමාණවො සාරිපුත්තො අහොසි. තාපසො අහමෙවාති.

ලොහකුම්භිජාතකං.

---

4. 2. 5.

ඵරුසා වත තෙ වාචාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරෙන පිතවිරෙචනානං දින්නරසපිණ්ඩපාතං ආරබ්භ කථෙසි. තදා කිර ජෙතවනෙ එකච්චෙ භික්ඛූ සිනෙහවිරෙචනං

පිවිංසු. තෙසං රසපිණ්ඩපාතෙන අත්ථො හොති ගිලානුපට්ඨාකා රසභත්තං ආහරිස්සාමාති සාවත්ථිං පවිසිත්වා ඔදනිකඝරවීථියං පිණ්ඩාය චරිත්වාපි රසභත්තං අලභිත්වා නිවත්තිංසු. ථෙරො දිවාතරං පිණ්ඩාය පවිසමානො තෙ භික්ඛූ දිස්වා කිං ආවුසො අතිපගෙව නිවත්තථාති පුච්ඡි. තෙ තමත්ථං ආරොචෙසුං. ථෙරො තෙනහි එථාති තෙ ගහෙත්වා තමෙව වීථිමගමාසි. මනුස්සා පූරෙත්වා පූරෙත්වා රසභත්තං අදංසු. ගිලානුපට්ඨාකා විහාරං ආහරිත්වා ගිලානානං අදංසු. තෙ රසං පරිභුඤ්ජිංසු. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ථෙරො කිර පීතවිරෙචනානං උපට්ඨාකෙ රසභත්තං අලභිත්වා නික්ඛමන්තෙ ගහෙත්වා ඔදනිකඝරවීථියං චරිත්වා බහුං රසපිණ්ඩපාතං පෙසෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානි සාරිපුත්තො වරමංසං ලභි පුබ්බෙපි මුදුවාචා පියවචනා වත්තුං ඡෙකා පණ්ඩිතා ලභිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨිපුත්තො අහොසි. අථෙකදිවසං එකො මිගලුද්දකො බහුං මංසං ලභිත්වා යානකං පූරෙත්වා වික්කිණිස්සාමීති නගරං ආගච්ඡති. තදා බාරාණසිවාසිකා චත්තාරො සෙට්ඨිපුත්තා නගරා නික්ඛමිත්වා එකස්මිං මග්ගසභාගට්ඨානෙ කිඤ්චි දිට්ඨං සුතං සමුල්ලපන්තා නිසීදිංසු. එතෙසු එකො සෙට්ඨිපුත්තො තං මංසයානකං දිස්වා එතං ලුද්දකං මංස ඛණ්ඩං ආහරාපෙමීති පුච්ඡි. ගච්ඡ ආහරාපෙහීති. සො උපසඞ්කමිත්වා අරෙ ලුද්දක දෙහි මෙ මංසඛණ්ඩන්ති ආහ. ලුද්දකො පරං කිඤ්චි යාචන්තෙන නාම පියවචනෙන භවිතබ්බං තයා කපිතවාචාය අනුච්ඡ විකං මංසඛණ්ඩං ලභිස්සසීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

> එරුසා වත තෙ වාචා මංසං යාචනකො අසි,
> කිලොමසදිසී වාචා කිලොමං සම්ම දදාමි තෙති.

තත්ථ-**කිලොමසදිසී**ති ඵරුසතාය කිලොමසදිසී. **කිලොමං සම්ම දදාමි තෙ**ති හන්ද ගණ්හ ඉදං තෙ වාචාය සදිසං කිලොමං දම්මීති නිරසං කිලොමඛණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා අදාසි.

අථ නං අපරො සෙට්ඨිපුත්තො කින්ති වත්වා යාචීති පුච්ඡි. අරෙති වත්වාති. සො අහම්පි. නං යාචිස්සාමීති වත්වා ගන්ත්වා ජෙට්ඨභාතික මංසඛණ්ඩං මෙ දෙහීති ආහ. ඉතරො තව වචනස්ස අනුච්ඡවිකං ලභිස්සසීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

> අඞ්ගමෙතං මනුස්සානං භාතා ලොකෙ පවුච්චති,
> අඞ්ගස්ස සදිසී වාචා අඞ්ගං සම්ම දදාමි තෙති.

තස්සත්ථො-ඉමස්මිං **ලොකෙ මනුස්සානං** අඞ්ගසදිසත්තා **අඞ්ගමෙතං** යදිදං **භාතා** භගිනීති තස්මා තවෙසා අඞ්ගසදිසී වාචාති එතිස්සා අනුච්ඡවිකං අඞ්ගමෙව **දදාමි තෙ**ති. එවඤ්ච පන වත්වා අඞ්ගමංසං

උක්ඛිපිත්වා අදාසි. තම්පි අපරො සෙට්ඨිපුත්තො කින්ති වත්වා යාචිති පුච්ඡි. භාතිකාති වත්වාති. සො අහම්පි තං යාචිස්සාමීති වත්වා ගන්ත්වා තාත මංසඛණ්ඩං මෙ දෙහීති ආහ. ලුද්දකො තව වචනානුරූපං ලභිස්සසීති වත්වා තතියං ගාථමාහ :-

තාතාති පුත්තො වදමානො කම්පෙති හදයං පිතු,
හදයස්ස සදිසී වාචා හදයං සම්ම දදාමි තෙති.

එවඤ්ච පන වත්වා හදයමංසෙන සද්ධිං මධුරමංසං උක්ඛිපිත්වා අදාසි. තං චතුත්ථො සෙට්ඨිපුත්තො කින්ති වත්වා යාචීති පුච්ඡි. තාතාති වත්වාති. සො අහම්පි යාචිස්සාමීති ගන්ත්වා සහාය මංසඛණ්ඩං මෙ දෙහීති ආහ. ලුද්දෙ, තව වචනානුරූපං ලභිස්සසීති චතුත්ථං ගාථමාහ :-

යස්ස ගාමෙ සඛා නත්ථි යථාරඤ්ඤං තථෙව තං,
සබ්බස්ස සදිසී වාචා සබ්බං සම්ම දදාමි තෙති.

තස්සත්ථො–**යස්ස** පුරිසස්ස **ගාමෙ** සුඛදුක්ඛෙසු සහ අයනතො සහායසංඛාතො **සඛා නත්ථි** තස්ස **තං** ඨානං **යථා** අමනුස්සං **අරඤ්ඤං තථෙව** හොති ඉති අයං තව **වාචා සබ්බස්ස සදිසී** සබ්බෙන අත්තනො සන්තකෙන විභවෙන සදිසී තස්මා සබ්බමෙව ඉදං මම සන්තකං මංසයානකං **දදාමි තෙති**.

එවඤ්ච පන වත්වා එහි සම්ම සබ්බමෙවිදං මංසයානකං තව ගෙහං හරිස්සාමීති ආහ. සෙට්ඨිපුත්තො තෙන යානකං පාජාපෙන්තො අත්තනො ඝරං ගන්ත්වා මංසං ඔතාරෙත්වා ලුද්දකස්ස සක්කාරසම්මානං කත්වා පුත්තදාරම්පි තස්ස පක්කොසාපෙත්වා ලුද්දකකම්මතො අපනෙත්වා අත්තනො කුටුම්බමජ්ඣෙ වසාපෙන්තො තෙන සද්ධිං අභෙජ්ජසහායො හුත්වා යාවජීවං සමග්ගවාසං වසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ලුද්දකො සාරිපුත්තො අහොසි. සබ්බමංසලාභී සෙට්ඨිපුත්තො අහමෙවාති.

මංසජාතකං.

---

4. 2. 6.

සත්ත මෙ රොහිතා මච්ඡාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සබ්බපරික්ඛාරදානං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකො කුටුම්බිකො බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සබ්බපරික්ඛාරදානං සජ්ජෙත්වා ඝර වාරෙ මණ්ඩපං කාරෙත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා සජ්ජිතමණ්ඩපෙ පඤ්ඤත්තවරාසනෙසු නිසීදාපෙත්වා නානග්ගරසං පණීතදානං දත්වා පුන ස්වාතනාය පුන ස්වාතනායාති සත්තාහං නිමන්තෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ බුද්ධපමුඛානං පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං සබ්බපරික්ඛාරං අදාසි. සත්ථා භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනං

කරොන්තො උපාසකා තථා පීතිසොමනස්සං කාතුං වට්ටති ඉදං හි දානං නාම පොරාණකපණ්ඩිතානං වංසො පොරාණකපණ්ඩිතා හි සම්පත්ත යාචකානං ජීවිතං පරිච්චජිත්වා අත්තනො මංසම්පි අදංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සසයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අරඤ්ඤෙ වසති. තස්ස පන අරඤ්ඤස්ස එකතො පබ්බතපාදො එකතො නදී එකතො පච්චන්තගාමො අහොසි. අපරෙපිස්ස තයො සහායා අහෙසුං මක්කටො සිගාලො උද්දොති.

තෙ චත්තාරොපි පණ්ඩිතා එකතො වසන්තා අත්තනො අත්තනො ගොචරට්ඨානෙ ගොචරං ගහෙත්වා සායණ්හසමයෙ එකතො සන්නිපතන්ති. සසපණ්ඩිතො දානං දාතබ්බං සීලං රක්ඛිතබ්බං උපොසථකම්මං කාතබ්බන්ති තිණ්ණං ජනානං ඔවාදවසෙන ධම්මං දෙසෙසි. තෙ තස්ස ඔවාදං සම්පටිච්ඡිත්වා අත්තනො අත්තනො නිවාසගුම්බං පවිසිත්වා වසන්ති.

එවං කාලෙ ගච්ඡන්තෙ එකදිවසං බොධිසත්තො ආකාසං ඔලොකෙත්වා චන්දං දිස්වා ස්වෙ උපොසථදිවසොති ඤත්වා ඉතරෙ තයො ආහ ස්වෙ උපොසථො තුම්හෙපි තයො ජනා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථිකා හොථ සීලෙ පතිට්ඨාය දින්නදානං මහප්ඵලං හොති තස්මා යාචකෙ සම්පත්තෙ තුම්හෙහි ඛාදිතබ්බාහාරතො දත්වා ඛාදෙය්‍යාථාති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානෙසු වසිංසු.

පුනදිවසෙ තෙසු උද්දො පාතොව ගොචරං පරියෙසිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා ගඞ්ගාතීරං ගතො. අථෙකො බාලිසිකො සත්ත රොහිතමච්ඡෙ උද්ධරිත්වා වල්ලියා ආවුණිත්වා නෙත්වා ගඞ්ගාතීරෙ වාලුකාය පටිච්ඡාදෙත්වා පුන මච්ඡෙ ගණ්හන්තො අධොගඞ්ගං ගච්ඡි. උද්දො මච්ඡගන්ධං ඝායිත්වා වාලුකං වියූහිත්වා මච්ඡෙ දිස්වා නීහරිත්වා අත්ථිනු ඛො ඉමෙසං සාමිකොති තික්ඛත්තුං ඝොසෙත්වා සාමිකං අපස්සන්තො වල්ලිකොටිං ඩසිත්වා අත්තනො වසනගුම්බෙ ඨපෙත්වා වෙලායමෙව ඛාදිස්සාමීති අත්තනො සීලං ආවජ්ජෙන්තො නිපජ්ජි.

සිගාලොපි නික්ඛමිත්වා ගොචරං පරියෙසන්තො එකස්ස ඛෙත්තගොපකස්ස කුටියං ද්වෙ මංසසූලානි එකඤ්ච ගොධං එකඤ්ච දධිවාරකං දිස්වා අත්ථිනු ඛො එතස්ස සාමිකොති තික්ඛත්තුං ඝොසෙත්වා සාමිකං අදිස්වා දධිවාරකස්ස උග්ගාහණරජ්ජුකං ගීවායං පවෙසෙත්වා මංසසූලෙ ච ගොධඤ්ච මුඛෙන ඩසිත්වා නෙත්වා අත්තනො සයනගුම්බෙ ඨපෙත්වා, වෙලායමෙව ඛාදිස්සාමීති අත්තනො සීලං ආවජ්ජෙන්තො නිපජ්ජි.

මක්කටොපි වනසණ්ඩං පවිසිත්වා අම්බපිණ්ඩිං ආහරිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානගුම්බෙ ඨපෙත්වා වෙලායමෙව ඛාදිස්සාමීති අත්තනො සීලං ආවජ්ජෙන්තො නිපජ්ජි.

බොධිසත්තො පන වෙලායමෙව නික්ඛමිත්වා දබ්බතිණානි ඛාදිස්සාමීති අත්තනො ගුම්බෙයෙව නිපන්නො චින්තෙසි මම සන්තිකං ආගතානං යාචකානං තිණානි දාතුං න සක්කා තිලතණ්ඩුලාදයොපි මය්හං නත්ථි සචෙ මම සන්තිකං යාචකො ආගච්ඡිස්සති අත්තනො සරීරමංසං දස්සාමීති.

තස්ස සීලතෙජෙන සක්කස්ස පණ්ඩුකම්බලසිලාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි.[1] සො ආවජ්ජමානො ඉමං කාරණං දිස්වා සසරාජං වීමංසිස්සාමීති පඨමං උද්දස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණවෙසෙන අට්ඨාසි. බ්‍රාහ්මණ කිමත්ථං ඨිතොසීතිච වුත්තෙ පණ්ඩිත සචෙ කිඤ්චි ආහාරං ලභෙය්‍යං උපොසථිකො හුත්වා සමණධම්මං කරෙය්‍යන්ති. සො සාධු දස්සාමි තෙ ආහාරන්ති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

සත්ත මෙ රොහිතා මච්ඡා උදකා ථලමුබ්භතා.
ඉදං බ්‍රාහ්මණ මෙ අත්ථි එතං භුත්වා වනෙ වසාති.

තත්ථ- **ථලමුබ්භතා**ති උදකතො ථලෙ ඨපිතා ථලෙ පතිට්ඨිතා කෙනා[2]පි වා උද්ධටා. **එතං භුත්වා**ති එතං මම සන්තකං මච්ඡාහාරං පචිත්වා භුඤ්ජිත්වා සමණධම්මං කරොන්තො රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසින්නො ඉමස්මිං **වනෙ වසා**ති.

බ්‍රාහ්මණො පගෙව තාව හොතු පච්ඡා ජානිස්සාමීති සිගාලස්ස සන්තිකං ගතො. තෙනාපි කිමත්ථං ඨිතොසීති වුත්තෙ තථෙවාහ. සිගාලො සාධු දස්සාමීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො දුතියං ගාථමාහ:-

දුස්ස මෙ ඛෙත්තපාලස්ස රත්තිභත්තං අපාභතං,
මංසසූලා ච වෙ ගොධා එකඤ්ච දධිවාරකං,
ඉදං බ්‍රාහ්මණ මෙ අත්ථි එතං භුත්වා වනෙ වසාති.

තත්ථ- **දුස්ස මෙ**ති යො එස මමාවිදූරෙ ඛෙත්තපාලො වසති දුස්ස අමුස්සාති අත්ථො. **අපාභත**න්ති ආභතං ආනීතං. **මංසසූලා ච මෙ ගොධා**ති අඞ්ගාරපක්කානි වෙ මංසසූලානි ච එකා ච ගොධා. **දධිවාරක**න්ති දධිවාරකො. **ඉද**න්ති ඉදං එත්තකං මම අත්ථි. එතං සබ්බම්පි යථාභිරුචිතෙන පාකෙන පචිත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උපොසථිකො හුත්වා රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං කරොන්තො එතස්මිං වනසණ්ඩෙ වසාති අත්ථො.

බ්‍රාහ්මණො පගෙව[3] තාව පච්ඡා ජානිස්සාමීති මක්කටස්ස සන්තිකං ගතො තෙනාපි කිමත්ථං ඨිතොසීති වුත්තෙ තථෙවාහ. මක්කටො සාධු දම්මීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො තතියං ගාථමාහ :-

අම්බපක්කොදකං සීතං සීතච්ඡායං මනොරමං,
ඉදං බ්‍රාහ්මණ මෙ අත්ථි එතං භුත්වා වනෙ වසාති.

---

1. ස්‍යා. තං කිර සක්කස්ස ආයුක්ඛයෙනවා උණ්හං හොති පුඤ්ඤක්ඛයෙන වා අඤ්ඤස්මිං වා මහානුභාවෙ සත්තෙ තං ඨානං පත්ථෙන්තෙ ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණානං වා සීලතෙජෙන. තදා සීලතෙජෙන උණ්හං අහොසි. 2. ස්‍යා. බාලිසිකෙනාපි. 3. සී. පාතොව.

තත්‍ථ- **අම්බපක්කා**නීති මධුරං අම්බඵලං. **උදකං සීත**න්ති ගඞ්ගාය උදකං සීතලං. **එතං භුත්වා**ති බ්‍රාහ්මණ එතං අම්බඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා සීතලං උදකං පිවිත්වා යථාරුචිතෙ රමණීයෙ රුක්ඛමූලෙ නිසින්නො සමණධම්මං කරොන්තො ඉමස්මිං වනසණ්ඩෙ වසාහී.

බ්‍රාහ්මණො පගෙව තාව පච්ඡා ජානිස්සාමීති සසපණ්ඩිතස්ස සන්තිකං ගතො. තෙනාපි කිමත්ථං ඨිතොසීති වුත්තෙ තථෙවාහ. තං සුත්වා බොධිසත්තො සොමනස්සප්පත්තො බ්‍රාහ්මණ සුට්ඨු තෙ කතං ආහාරත්ථාය මම සන්තිකං ආගච්ඡන්තෙන අජ්ජාහං මයා න දින්නපුබ්බං දානං දස්සාමි ත්වං පන සීලවා පාණාතිපාතං න කරිස්සසි ගච්ඡ නානාදාරූනි සංකඩ්ඪිත්වා අඞ්ගාරෙ කත්වා මය්හං ආරොචෙහි අහං අත්තානං පරිච්චජිත්වා අඞ්ගාරමජ්ඣෙ පතිස්සාමි මම සරීරෙ පක්කෙ ත්වං මංසං ඛාදිත්වා සමණධම්මං කරෙය්‍යාසීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො චතුත්ථං ගාථමාහ:-

න සසස්ස තිලා අත්ථි න මුග්ගා නාපි තණ්ඩුලා,
ඉමිනා අග්ගිනා පක්කං මමං භුත්වා වනෙ වසාති.

තත්‍ථ-**මමං භුත්වා**ති යං තං අහං අග්ගිං කරොහීති වදාමි. **ඉමිනා අග්ගිනා පක්කං** මං භුඤ්ජිත්වා ඉමස්මිං **වනෙ වස** එකස්ස සසස්ස සරීරං නාම එකස්ස පුරිසස්ස යාපනමත්තං හොතීති.

සක්කො තස්ස කථං සුත්වා අත්තනො ආනුභාවෙන එකං අඞ්ගාරරාසිං මාපෙත්වා බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසි. සො දබ්බතිණසයනතො උට්ඨාය තත්‍ථ ගන්ත්වා සචෙ මෙ ලොමන්තරෙසු පාණකා අත්‍ථි තෙ මා මරිංසූති තික්ඛත්තුං සරීරං විධුනිත්වා සකලසරීරං දානමුඛෙ දත්වා ලඞ්ඝිත්වා පදුමපුඤ්ජෙ රාජහංසො විය පමුදිතචිත්තො අඞ්ගාරරාසිම්හි පති. සොපනග්ගි බොධිසත්තස්ස සරීරෙ ලොමකූපමත්තම්පි උණ්හං කාතුං නාසක්ඛි. හිමගබ්භං පවිට්ඨො විය අහොසි. අථ සක්කං ආමන්තෙත්වා බ්‍රාහ්මණ තයා කතො අග්ගි අතිසීතලො මම සරීරෙ ලොමකූපමත්තම්පි උණ්හං කාතුං න සක්කොති කිංනාමෙතන්ති ආහ. පණ්ඩිත නාහං බ්‍රාහ්මණො සක්කොහමස්මි තව වීමංසනත්ථාය ආගතොති. සක්ක ත්වං තාව තිට්ඨ සකලොපි චෙ ලොකසන්නිවාසො මං දානෙන වීමංසෙය්‍ය නෙව මෙ අදාතුකාමතං පස්සෙය්‍යාති බොධිසත්තො සීහනාදං නදි.

අථ තං සක්කො සසපණ්ඩිත තව ගුණො සකලකප්පං පාකටො හොතූති පබ්බතං පීළෙත්වා පබ්බතරසං ආදාය චන්දමණ්ඩලෙ සසලක්ඛණං ආලිඛිත්වා බොධිසත්තං ආමන්තෙත්වා තස්මිං වනසණ්ඩෙ තස්මිංයෙව වනගුම්බෙ තරුණදබ්බතිණපිට්ඨෙ නිපජ්ජාපෙත්වා අත්තනො දෙවලොකමෙව ගතො. තෙපි චත්තාරො පණ්ඩිතා සමග්ගා සම්මොදමානා සීලං පූරෙත්වා උපොසථකම්මං කත්වා යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා, සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සබ්බපරික්ඛාරදායකො ගහපති සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

තදා උද්දො ආනන්දො අහොසි, සිගාලො මොග්ගල්ලානො මක්කටො සාරිපුත්තො සක්කො අනුරුද්ධො. සසපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

සසජාතකං.

4. 2. 7.

මතමතමෙව රොදථාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං සාවත්ථිවාසිකුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිර භාතා කාලමකාසි. සො තස්ස කාලකිරියාය සොකාභිභූතො න න්හායති න භුඤ්ජති න විලිම්පති පාතොව සුසානං ගන්ත්වා සොකසමප්පිතො රොදති. සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තස්ස සොතාපත්තිඵලස්ස උපනිස්සයං දිස්වා ඉමස්ස අතීතකාරණං ආහරිත්වා සොකං වූපසමෙත්වා සොතාපත්තිඵලං දාතුං ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤො කොචි සමත්ථො නත්ථි ඉමස්ස මයා අවස්සයෙන භවිතුං වට්ටතීති පුනදිවසෙ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පච්ඡාසමණං ආදාය තස්ස ඝරද්වාරං ගන්ත්වා සත්ථා ආගතොති සුත්වා ආසනං පඤ්ඤාපෙත්වා පවෙසෙථාති කුටුම්බිකෙන වුත්තෙ පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි. කුටුම්බිකොපි ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ නං සත්ථා කිං කුටුම්බික චින්තෙසීති ආහ. ආම භන්තෙ මම භාතු මතකාලතො පට්ඨාය චින්තෙමීති. ආවුසො සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා භිජ්ජිතබ්බයුත්තකං භිජ්ජති තත්ථ න චින්තෙතබ්බං පොරාණකපණ්ඩිතාපි භාතරි මතෙපි භිජ්ජිතබ්බයුත්තකං භින්නන්ති න චින්තයිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො, අසීතිකොටිවිභවෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්ති. තස්ස වයප්පත්තස්ස මාතාපිතරො කාලමකංසු. තෙසු කාලකතෙසු බොධිසත්තස්ස භාතා කුටුම්බං විචාරෙති. බොධිසත්තො තං නිස්සාය ජීවති. සො අපරභාගෙ තථාරූපෙන ව්‍යාධිනා කාලමකාසි. ඤාතිමිත්තාමච්චා සන්නිපතිත්වා බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති රොදන්ති එකොපි සකභාවෙන සණ්ඨාතුං නාසක්ඛි. බොධිසත්තො පන නෙව කන්දති න රොදති. මනුස්සා පස්සථ භො ඉමස්ස භාතරි මතෙ මුඛසංකොචනමත්තම්පි නත්ථි අතිවිය ථද්ධහදයො ද්වෙපි කොට්ඨාසෙ අහමෙව පරිභුඤ්ජිස්සාමීති භාතුමරණං ඉච්ඡති මඤ්ඤෙති බොධිසත්තං ගරහිංසු. ඤාතකාපි න ත්වං භාතරි මතෙ රොදසීති ගරහිංසුමෙව.

සො තෙසං කථං සුත්වා තුම්හෙ අත්තනො අන්ධබාලභාවෙන අට්ඨ ලොකධම්මෙ අජානන්තා මම භාතා මතොති රොදථ අහම්පි මරිස්සාමි තුම්හෙපි මරිස්සථ අත්තානම්පි මයම්පි මරිස්සාමාති

කාසමා න රොදථ සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා හුත්වා න හොන්ති තෙනෙව සභාවෙන සණ්ඨාතුං සමත්ථො එකසඞ්ඛාරොපි නත්ථි තුම්හෙසු අන්ධබාලෙසු අඤ්ඤාණතාය අට්ඨ ලොකධම්මෙ අජානිත්වා රොදන්තෙසු අහං කිමත්ථං රොදිස්සාමීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:–

මතමතමෙව රොදථ නහි තං රොදථ යො මරිස්සති,
සබ්බෙව සරීරධාරිනො අනුපුබ්බෙන ජහන්ති ජීවිතං.

දෙවමනුස්සා චතුප්පදා පක්ඛිගණා උරගා ච භොගිනො,
සම්හි සරීරෙ අනිස්සරා රමමානාව ජහන්ති ජීවිතං.

එවං චලිතං අසණ්ඨිතං සුඛදුක්ඛං මනුජෙසු අපෙක්ඛිය,
කන්දිතරුදිතං නිරත්ථකං කිං වො සොකගණාභිකීරරෙ.

ධුත්තා සොණ්ඩා අකතා බාලා සූරා අයොගිනො,
ධීරං මඤ්ඤන්ති බාලොති යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා.

තත්ථ–**මතමතමෙවා**ති මතං මතංයෙව. **අනුපුබ්බෙනා**ති අත්තනො අත්තනො මරණවාරෙ සම්පත්තෙන පටිපාටියා. **ජහන්ති ජීවිතං** න එකතොව සබ්බෙ මරන්ති යදි එවං මරෙය්‍යුං ලොකප්පවත්ති උච්ඡිජ්ජෙය්‍ය. **භොගිනො**ති මහන්තෙන සරීරභොගෙන සමන්නාගතා. **රමමානාවා**ති තත්ථ තත්ථ නිබ්බත්තා සබ්බෙපි එතෙ දෙවාදයො සත්තා අත්තනො අත්තනො නිබ්බත්තට්ඨානෙ අභිරමමානාව අනුක්කණ්ඨිතාව ජීවිතං ජහන්ති. **එවං චලිත**න්ති එවං තීසු භවෙසු නිච්චලභාවස්ස ච සණ්ඨිතභාවස්ස ච අභාවා චලිතං **අසණ්ඨිතං. කිං වො සොකගණාභිකීරරෙ**ති කිං කාරණා තුම්හෙ සොකරාසී අභිකිරන්ති අජ්ඣොත්ථරන්ති. **ධුත්තා සොණ්ඩා අකතා**ති ඉත්ථිධුත්තසුරාධුත්ත අක්ඛධුත්තා ච සුරාසොණ්ඩාදයො සොණ්ඩා ච අකතබුද්ධිනො අසික්ඛිතකාව. **බාලා**ති බාල්‍යෙන සමන්නාගතා අවිද්දසුනො. **සූරා අයොගිනො**ති අයොනිසොමනසිකාරෙන සූරා. යොගෙ අයුත්තතාය අයොගිනො. **අයොධිනො**තිපි පාඨො. කිලෙසමාරෙන සද්ධිං යුජ්ඣිතුං අසමත්ථාති අත්ථො. **ධීරං මඤ්ඤන්ති බාලොති යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා**ති යෙ එවරූපා ධුත්තාදයො අට්ඨවිධස්ස ලොකධම්මස්ස අකොවිදා තෙ අප්පමත්තකෙපි දුක්ඛධම්මෙ උප්පන්නෙ අත්තනා කන්දමානා රොදමානා අට්ඨ ලොකධම්මෙ තත්තතො අජානිත්වා ඤාතිමරණාදීසු අකන්දන්තං මාදිසං ධීරං පණ්ඩිතං බාලො අයං න රොදතීති මඤ්ඤන්තීති. එවං බොධිසත්තො තෙසං ධම්මං දෙසෙත්වා සබ්බෙපි තෙ නිස්සොකෙ අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

තදා මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා නිස්සොකභාවකාරපණ්ඩිතො අහමෙවාති.

මතරොදනජාතකං.

4. 2. 8.

යන්තං වසන්තසමයෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාය පලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු ඉන්ද්‍රියජාතකෙ ආවිභවිස්සති. සත්ථා පන තං භික්ඛුං පුබ්බෙ ත්වං එතං නිස්සාය අසිනා සීසච්ඡෙදනං පටිලභීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිගාමකෙ එකස්ස ගහපතිකස්ස ඝරෙ චොරනක්ඛත්තෙන ජාතො වයප්පත්තො චොරිකං කත්වා ජීවිකං කප්පෙන්තො ලොකෙ පාකටො අහොසි සූරො නාගබලො. කොචි තං ගණ්හිතුං නාසක්ඛි. සො එකදිවසං එකස්මිං සෙට්ඨිඝරෙ සන්ධිං ඡින්දිත්වා බහුං ධනං අවහරි. නාගරා රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව එකො මහාචොරො නගරං විලුම්පති තං ගණ්හාපෙථාති වදිංසු. රාජා තස්ස ගහණත්ථාය නගරගුත්තිකං ආණාපෙසි.

සො රත්තිභාගෙ තත්ථ තත්ථ වග්ගබන්ධෙන මනුස්සෙ ඨපෙත්වා තං සහොඩ්ඩං[1] ගාහාපෙත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. රාජා සීසමස්ස ඡින්දථාති නගරගුත්තිකං එව ආණාපෙසි.

නගරගුත්තිකො තං පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධාපෙත්වා ගීවායස්ස රත්තකණවීරමාලං ලග්ගෙත්වා සීසෙ ඉට්ඨකචුණ්ණං ඔකිරිත්වා චතුක්කෙ චතුක්කෙ කසාහි තාළාපෙන්තො ඛරස්සරෙන පණවෙන ආඝාතනං නෙති. ඉමස්මිං කිර නගරෙ විලොපකාරකො චොරො ගහිතොති සකලනගරං සංඛුභි. තදා ච බාරාණසියං සහස්සං ගණ්හන්තී සාමා නාම ගණිකා හොති රාජවල්ලභා පඤ්චසතවණ්ණදාසිපරිවාරා. සා පාසාදතලෙ වාතපානං විවරිත්වා ඨිතා තං නීයමානං පස්සි.

සො පන අභිරූපො පාසාදිකො අතිවිය සොභග්ගප්පත්තො දෙවවණ්ණො සබ්බෙසං මත්ථකමත්ථකෙ පඤ්ඤායති. සා තං දිස්වාව පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා කෙනනු ඛො උපායෙනාහං ඉමං පුරිසං අත්තනො සාමිකං කාරෙය්‍යන්ති චින්තයන්තී අත්ථෙකො උපායොති අත්තනො අත්ථකාරිකාය එකිස්සා හත්ථෙ නගරගුත්තිකස්ස සහස්සං පෙසෙසි අයං චොරො සාමාය භාතා අඤ්ඤත්‍ර සාමාය අඤ්ඤො එතස්ස නිස්සයො නත්ථි. තුම්හෙ කිර ඉදං සහස්සං ගහෙත්වා එතං විස්සජ්ජෙථාති. සා තථා අකාසි. නගරගුත්තිකො අයං චොරො පාකටො න සක්කා එතං එවං විස්සජ්ජෙතුං අඤ්ඤං පන මනුස්සං ලභිත්වා ඉමං පටිච්ඡන්නයානකෙ නිසීදාපෙත්වා පෙසෙතුං සක්කාති ආහ. සා ගන්ත්වා තස්සා ආරොචෙසි.

තදා පනෙකො සෙට්ඨිපුත්තො සාමාය පටිබද්ධචිත්තො දෙවසිකං සහස්සං දෙති. සො තං දිවසම්පි සූරියත්ථඞ්ගමනවෙලාය සහස්සං ගණ්හිත්වා තං ඝරං අගමාසි. සාමාපි සහස්සභණ්ඩිකං ගහෙත්වා ඌරූසු ඨපෙත්වා පරොදන්තී නිසින්නා හොති. කිමෙතන්ති ච වුත්තෙ

---

1. සී. ඉං. සභාගං.

සාමි අයං චොරො මම භාතා අහං නීචකම්මං කාරෙමීති මය්හං සන්තිකං න එති නගරගුත්තිකස්ස පහිතෙ සහස්සං ලභමානො විස්සජ්ජෙස්සාමීති සාසනං පෙසෙහි ඉදානි ඉමං සහස්සං ආදාය නගර ගුත්තිකස්ස සන්තිකං ගච්ඡන්තං න ලභාමීති. සො තස්සා පටිබද්ධ චිත්තතාය අහං ගමිස්සාමීති ආහ. තෙන හි තයා ආභතමෙව ගහෙත්වා ගච්ඡාහීති.

සො තං ගහෙත්වා නගරගුත්තිකස්ස ගෙහං ගඤ්ඡි. සො තං සෙට්ඨිපුත්තං පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ ඨපෙත්වා චොරං පටිච්ඡන්නයානකෙ නිසීදාපෙත්වා සාමාය පහිණිත්වා අයං චොරො රට්ඨෙ පාකටො සමන්ධ කාරං තාව හොතු අථ නං මනුස්සානං පටිසල්ලීනවෙලාය ඝාතා පෙස්සාමීති අපදෙසං කත්වා මුහුත්තං වීතිනාමෙත්වා මනුස්සෙසු පටි සල්ලීනෙසු සෙට්ඨිපුත්තං මහන්තෙනාරක්ඛෙන ආඝාතනං නෙත්වා අසිනා සීසං ඡින්දිත්වා සරීරං සූලෙ ආරොපෙත්වා නගරං පාවිසි.

තතො පට්ඨාය සාමා අඤ්ඤෙසං හත්ථතො කිඤ්චි න ගණ්හාති තෙනෙව සද්ධිං අභිරමමානා විචරති. සො චින්තෙසි සචෙ අයං අඤ්ඤස්මිං පටිබද්ධචිත්තා භවිස්සති මම්පි මාරාපෙත්වා තෙන සද්ධිං අභිරමිස්සති අච්චන්තමිත්තදූභිනී එසා මයා ඉධ අවසිත්වා ඛිප්පං පලායිතුං වට්ටති ගච්ඡන්තො පන තුච්ඡහත්ථො අගන්ත්වා එතිස්සා ආභරණභණ්ඩිකං ගහෙත්වා ගච්ඡිස්සාමීති චින්තෙත්වා ච තං ආහ භද්දෙ මයං පන පඤ්ජරෙ ඛිත්තකුක්කුටා විය නිච්චං ඝරෙයෙව හොම එක දිවසං උය්‍යානකීළං කීළිස්සාමාති. සා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ඛාදනීය භොජනීයාදිසබ්බං පටියාදෙත්වා සබ්බාභරණපටිමණ්ඩිතා තෙන සද්ධිං පටිච්ඡන්නයානෙ නිසීදිත්වා උය්‍යානමගමාසි.

සො තත්ථ තාය සද්ධිං කීළන්තො ඉදානි මය්හං පලායිතුං වට්ටතීති තාය සද්ධිං කිලෙසරතියා රමිතුකාමො විය එකං කණවීරගච්ඡන්තරං පවිසිත්වා තමාලිඞ්ගන්තො විය නිප්පීළෙත්වා විසඤ්ඤං කත්වා පාතෙත්වා සබ්බාභරණානි ඔමුඤ්චිත්වා තස්සායෙව උත්තරාසඞ්ගෙ බන්ධිත්වා භණ්ඩිකං ඛන්ධෙ ඨපෙත්වා උය්‍යානවතිං ලඞ්ඝිත්වා පක්කාමි.

සාපි පටිලද්ධසඤ්ඤා උට්ඨාය පරිචාරිකානං සන්තිකං ආගන්ත්වා අය්‍ය පුත්තො කහන්ති පුච්ඡි. න ජානාම අය්‍යෙති. මං මතාති සඤ්ඤාය භායිත්වා පලාතො භවිස්සතීති අනත්තමනා හුත්වා තතොයෙව ගෙහං ගන්ත්වා මම පියසාමිකස්ස දිට්ඨකාලෙයෙව අලඞ්කතසයනෙ සයිස්සාමීති භූමියං නිපජ්ජි.

තතො පට්ඨාය මනාපං සාටකං න නිවාසෙති න භත්තානි න භුඤ්ජති ගන්ධමාලාදීනි න පටිසෙවති යෙන කෙනචි උපායෙන අය්‍යපුත්තං පරියෙසිත්වා පක්කොසාපෙස්සාමීති නටකෙ පක්කොසා පෙත්වා සහස්සං අදාසි. කිං කරොම අය්‍යෙති වුත්තෙ තුම්හාකං අගමනට්ඨානං නාම නත්ථි තුම්හෙ ගාමනිගමරාජධානියො චරන්තා සමජ්ජං කත්වා සමජ්ජමණ්ඩලෙ පඨමමෙව ඉමං ගීතං ගායෙය්‍යාථාති

නටෙ සික්ඛාපෙන්ති පඨමං ගාථං වත්වා තුම්හෙහි ඉමස්මිං ගීතකෙ ගීතෙ සචෙ අය්‍යපුත්තො තස්මිං පරිසබ්භන්තරෙ භවිස්සති තුම්හෙහි සද්ධිං කථෙස්සති අථස්ස මම අරොගභාවං කථෙත්වා තං ආදාය ආගච්ඡෙය්‍යාථ නොචෙ ආගච්ඡති සාසනං පෙසෙය්‍යාථාති පරිබ්බයං දත්වා නටෙ උය්‍යොජෙසි.

තෙ බාරාණසිතො නික්ඛමිත්වා තත්ථ තත්ථ සමජ්ජං කාරෙන්තා එකං පච්චන්තගාමකං ගමිංසු. සොපි චොරො පලායිත්වා තත්ථ වසති. තෙ තත්ථ සමජ්ජං කරෙන්තා පඨමමෙව ඉමං ගීතකං ගායිංසු.

යන්තං වසන්තසමයෙ කණවෙරෙසු භානුසු,
සාමං බාහාය පීළෙසි සා තං ආරොග්‍යමබ්‍රවීති.

තත්ථ–**කණවෙරෙසූති** කණවීරෙසු. **භානුසූති** රත්තරත්තානං පුප්ඵානං පභාය පභාසම්පන්නෙසු. **සාමන්ති** එවං නාමකං. **පීළෙසීති** කිලෙසරතියා රමිතුකාමො ආලිඞ්ගන්තො විය පීළෙසි. **සා තන්ති** සා සාමා අරොගා ත්වම්පන සා මතාති සඤ්ඤාය භීතො පලායසි සා අත්තනො **ආරොග්‍යං අබ්‍රවි** කථෙසි ආරොචෙසීති අත්ථො.

චොරො තං සුත්වා නටං උපසඞ්කමිත්වා ත්වං සාමා ජීවතීති වදසි අහං පන න සද්දහාමීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො දුතියං ගාථමාහ :–

අම්භො න කිර සද්ධෙය්‍යං යං වාතො පබ්බතං වහෙ,
පබ්බතඤ්චෙ වහෙ වාතො සබ්බම්පි පඨවිං වහෙ,
යත්ථ සාමා කාලකතා සා මං ආරොග්‍යමබ්‍රවීති.

තස්සත්ථො–**අම්භො** නට ඉදං කිර න සද්ධාතබ්බං යො **වාතො** තිණපණ්ණානි විය **පබ්බතං** වහෙය්‍ය සචෙපි වාතො **පබ්බතං** වහෙය්‍ය **සබ්බම්පි පඨවිං** වහෙය්‍ය යථාචෙතං සද්ධෙය්‍යං තථා ඉදන්ති. **යත්ථ සාමා කාලකතාති** යා නාම කාලකතා සා මං ආරොග්‍යං පුච්ඡතීති කිංකාරණා සද්ධෙය්‍යං මතා නාම න කස්සචි සාසනං පෙසෙන්තීති. තස්ස වචනං සුත්වා නටො තතියං ගාථමාහ :–

නචෙව සා කාලකතා නච සා අඤ්ඤමිච්ඡති,
එකභත්තා කිර සාමා තමෙව අභිකඞ්ඛතීති.

තත්ථ–**තමෙව අභිකඞ්ඛතීති** අඤ්ඤං පුරිසං න ඉච්ඡති තඤ්ඤෙව ආකඞ්ඛති ඉච්ඡති පත්ථෙතීති.

තං සුත්වා චොරො සා ජීවතු වා මා වා න තාය මය්හං අත්ථොති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :–

අසන්ථුතං මං චිරසන්ථුතෙන
නිමීනි සාමා අධුවං ධුවෙන,
මයාපි සාමා නිමිනෙය්‍ය අඤ්ඤං
ඉතො අහං දූරතරං ගමිස්සන්ති.

තත්ථ-**අසන්ථුත**න්ති අකතසංසග්ගං. **චිරසන්ථුතෙනා**ති චිරකත සංසග්ගෙන. **නිමිනී**ති පරිවත්තෙසි. **අධුවං ධුවෙනා**ති මං අධුවං තෙන ධුවසාමිකෙන පරිවත්තෙත්වා නගරගුත්තිකස්ස සහස්සං දත්වා මං ගණ්හීති අත්ථො. **මයාපි සාමා නිමිනෙය්‍ය අ**ඤ්ඤන්ති සාමා මයාපි අඤ්ඤං සාමිකං පරිවත්තෙත්වා ගණ්හෙය්‍ය. **ඉතො අහං දූරතරං ගමිස්ස**න්ති යත්ථ න සක්කා තස්සා සාසනං වා පවත්තිං වා සොතුං තාදිසං දූරතරං ඨානං ගමිස්සං තස්මා මම ඉතො අඤ්ඤත්ථ ගතභාවං තස්සා ආරොචෙථාති වත්වා තෙසං පස්සන්තානඤ්ඤෙව ගාළ්හතරං පරිනිවාසෙත්වා වෙගෙන පලායි.

නටා ගන්ත්වා තෙන කතකිරියං තස්සා කථයිංසු. සා විප්පටිසාරිණී හුත්වා අත්තනො පකතියා එව වීතිනාමෙසීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි.

තදා සෙට්ඨිපුත්තො අයං භික්ඛු අහොසි, සාමා පුරාණදුතියිකා. චොරො පන අහමෙවාති.

කණවෙරජාතකං.

---

4. 2. 9.

සුසුඛං වත ජීවාමීති ඉදං සත්ථා කොසම්බියං උපනිස්සාය බදරිකාරාමෙ විහරන්තො රාහුලත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා තිපල්ලත්ථජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව ධම්මසභායං පන භික්ඛූහි ආවුසො රාහුලො සික්ඛාකාමො කුක්කුච්චකො ඔවාදක්ඛමොති තස්සායස්මතො ගුණකථාය සමුට්ඨාපිතාය සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි රාහුලො සික්ඛාකාමො කුක්කුච්චකො ඔවාදක්ඛමො යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා නික්ඛම්ම හිමවන්තප්පදෙසෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ඣානකීළං කීළන්තො රමණීයෙ වනසණ්ඩෙ වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය අඤ්ඤතරං පච්චන්තගාමකං අගමාසි. තත්‍ර තං මනුස්සා දිස්වා පසන්නචිත්තා අඤ්ඤතරස්මිං අරඤ්ඤෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා පච්චයෙහි උපට්ඨහන්තා වාසෙසුං.

තදා තස්මිං ගාමකෙ එකො සාකුණිකො එකං දීපකතිත්තිරං ගහෙත්වා සුට්ඨු සික්ඛාපෙත්වා පඤ්ජරෙ පක්ඛිපිත්වා පටිජග්ගති. සො තං අරඤ්ඤං නෙත්වා තස්ස සද්දෙනාගතාගතෙ තිත්තිරෙ ගහෙත්වා ජීවිකං

කප්පෙසි. තිත්තිරො මං නිස්සාය බහූ මම ඤාතකා නස්සන්ති මය්හෙතං පාපන්ති නිස්සද්දො අහොසි. සො තස්ස නිස්සද්දභාවං ඤත්වා වෙළුපෙසිකාය තං සීසෙ පහරති. තිත්තිරො දුක්ඛාතුරතාය සද්දං කරොති. එවං සො සාකුණිකො තං නිස්සාය තිත්තිරෙ ගහෙත්වා ජීවිකං කප්පෙසි.

අථ සො තිත්තිරො චින්තෙසි ඉමෙ මරන්තූති මය්හං චෙතනා නත්ථි පටිච්චකම්මං පන මං ඵුසති මයි සද්දං අකරොන්තෙ එතෙ නාගච්ඡන්ති කරොන්තෙයෙවාගච්ඡන්ති ආගතාගතෙ අයං ගහෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙති අත්ථිනුඛො එත්ථ මය්හං පාපං නත්ථීති. සො තතො පට්ඨාය කොනුඛො මෙ ඉමං කඞ්ඛං ඡින්දෙය්‍යාති තථාරූපං පණ්ඩිතං උපධාරෙන්තො චරති.

අථෙකදිවසං සො සාකුණිකො බහූ තිත්තිරෙ ගහෙත්වා පච්ඡිං පූරෙත්වා පානීයං පිවිස්සාමීති බොධිසත්තස්ස අස්සමං ගන්ත්වා තං පඤ්ජරං බොධිසත්තස්ස සන්තිකෙ ඨපෙත්වා පානීයං පිවිත්වා වාලිකාතලෙ නිපන්නො නිද්දං ඔක්කමි. තිත්තිරො තස්ස නිද්දොක්කන්තභාවං ඤත්වා මම කඞ්ඛං ඉමං තාපසං පුච්ඡිස්සාමි ජානන්තො මෙ කථෙස්සතීති පඤ්ජරෙ නිපන්නොයෙව තං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

සුසුඛං වත ජීවාමි ලභාමි චෙව භුඤ්ජිතුං,
පරිපන්ථෙ ච තිට්ඨාමි කානු භන්තෙ ගතී මමන්ති.

තත්ථ- **සුසුඛං වතාති** අහම්භන්තෙ ඉමං සාකුණිකං නිස්සාය සුට්ඨු සුඛං ජීවාමි. **ලභාමිචෙවාති** යථාරුචිතං ඛාදනීයභොජනීයං භුඤ්ජිතුම්පි ලභාමි. **පරිපන්ථෙ ච තිට්ඨාමීති** අපිච ඛො යත්ථ මම ඤාතකා මම සද්දෙන ආගතාගතා විනස්සන්ති තස්මිං පරිපන්ථෙ තිට්ඨාමි. **කානුභන්තෙති** කානුඛො භන්තෙ මම ගති කා නිප්ඵත්ති භවිස්සතීති පුච්ඡි. තස්ස පඤ්හං විස්සජ්ජෙන්තො බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ :-

මනො චෙ තෙ නප්පණමති පක්ඛි පාපස්ස කම්මුනො,
අව්‍යාවටස්ස භද්‍රස්ස න පාපමුපලිප්පතීති.

තත්ථ-**පාපස්ස කම්මුනොති** යදි තව මනො පාපකම්මස්ස අත්ථාය **න පණමති** පාපකරණෙ නින්නො නපොණො නපබ්භාරො න හොති. **අව්‍යාවටස්සාති** එවං සන්තෙ පාපකම්මකරණත්ථාය අව්‍යාවටස්ස උස්සුක්කං අනාපන්නස්ස තව භද්‍රස්සෙව සතො **පාපං න උපලිප්පති** න අල්ලීයතීති.

තං සුත්වා තිත්තිරො තතියං ගාථමාහ :-

ඤාතකො නො නිසින්නොති බහු ආගච්ඡතෙ ජනො,
පටිච්ච කම්මං ඵුසති තස්මිං මෙ සඞ්කතෙ මනොති.

තස්සත්ථො-භන්තෙ සචාහං සද්දං න කරෙය්‍යං අයං තිත්තිරජනො න ආගච්ඡෙය්‍ය. මයි පන සද්දං කරොන්තෙ **ඤාතකො නො නිසින්නොති** අයං **බහු ජනො** ආගච්ඡති තං ආගතාගතං **ලුද්දො**

ගහෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙන්තො මං **පටිච්ච** මං නිස්සාය එතං පාණාතිපාතකම්මං **ඵුසති** පටිලභති වින්දති. **තස්මිං** මං පටිච්ච කතෙ පාපෙ මම නු ඛො එතං පාපන්ති එවං **මෙ මනො සඞ්කතෙ** පරිසඞ්කති කුක්කුච්චං ආපජ්ජතීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො චතුත්ථං ගාථමාහ :–

පටිච්චකම්මං න ඵුසති මනො චෙ නප්පදුස්සති,
අප්පොස්සුක්කස්ස භද්‍රස්ස න පාපමුපලිප්පතීති.

තස්සත්ථො–යදි තව පාපකිරියාය **මනො නප්පදුස්සති** තංනින්නො තප්පොණො තප්පබ්භාරො න හොති එවං සන්තෙ ච ලුද්දෙන ආයස්මන්තං පටිච්ච කතම්පි පාපකම්මං තං **න ඵුසති** න අල්ලීයති පාපකිරියාය හි **අප්පොස්සුක්කස්ස** නිරාලයස්ස **භද්‍රස්ස** පරිසුද්ධස්ස සතො තව පාණාතිපාතචෙතනාය අභාවා තං **පාපං න උපලිප්පති** තව චිත්තං න අල්ලීයතීති. එවං මහාසත්තො තිත්තිරං සඤ්ඤාපෙසි. සොපි තං නිස්සාය නික්කුක්කුච්චො අහොසි. ලුද්දො පබුද්ධො බොධිසත්තං වන්දිත්වා පඤ්ජරමාදාය පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තිත්තිරො රාහුලො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

තිත්තිරජාතකං.

---

4. 2. 10.

සුවච්ජං වත නාවච්ජීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර ගාමකෙ උද්ධාරං සොධෙස්සාමීති භරියාය සද්ධිං තත්ථ ගන්ත්වා සොධෙත්වා සකටං ආහරිත්වා පච්ඡා නෙස්සාමීති එකස්මිං කුලෙ ඨපෙත්වා පුන සාවත්ථිං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකං පබ්බතං අද්දස. අථ නං භරියා ආහ සචෙ සාමි අයං පබ්බතො සුවණ්ණමයො භවෙය්‍ය දදෙය්‍යාසි පන මෙ කිඤ්චීති. කාසි ත්වං න කිඤ්චි දස්සාමීති. සා යාවත්ථද්ධහදයො වතායං පබ්බතෙ සුවණ්ණමයෙ ජාතෙපි මය්හං කිඤ්චි න දස්සතීති අනත්තමනා අහොසි. තෙ ජෙතවනසමීපං ආගන්ත්වා පානීයං පිවිස්සාමාති විහාරං පවිසිත්වා පානීයං පිවිංසු. සත්ථාපි පච්චූසකාලෙයෙව තෙසං සොතාපත්තිඵලූපනිස්සයං දිස්වා ආගමනං ඔලොකයමානො ගන්ධකුටිපරිවෙණෙ නිසීදි ඡබ්බණ්ණබුද්ධරංසියො විස්සජ්ජෙන්තො. තෙපි පානීයං පිවිත්වා ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා තෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කහං ගතත්ථාති පුච්ඡි. අම්හාකං ගාමකෙ උද්ධාරං සොධනත්ථාය භන්තෙති. කිං උපාසිකෙ තව සාමිකො තුය්හං හිතං පටිකඞ්ඛති උපකාරන්තෙ කරොතීති. භන්තෙ අහං ඉමස්මිං සසිනෙහා අයං පන න මයි සසිනෙහො අජ්ජ මයා පබ්බතං දිස්වා සචායං පබ්බතො සුවණ්ණමයො අස්ස කිඤ්චි මෙ දදෙය්‍යාසීති වුත්තෙ කාසි ත්වං න කිඤ්චි

දස්සාමීති ආහ. එවං ථද්ධහදයො අයන්ති. උපාසිකෙ එවං නාමෙස වදති යදා පන තං තව ගුණං සරති තදා සබ්බිස්සරියං තෙ දෙතීති වත්වා කථෙථ භන්තෙති තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස සබ්බකිච්චකාරකො අමච්චො අහොසි. අථෙකදිවසං රාජා රාජපුත්තං උපට්ඨානං ආගච්ඡන්තං දිස්වා අයං මම අන්තරෙ දුබ්භෙය්‍යාති පක්කොසාපෙත්වා තාත යාවාහං ජීවාමි තාව නගරෙ වසිතුං න ලච්ඡසි අඤ්ඤත්ථ වසිත්වා මමච්චයෙන රජ්ජං කාරෙහීති ආහ.

සො සාධූති පිතරං වන්දිත්වා ජෙට්ඨභරියාය සද්ධිං නගරා නික්ඛමිත්වා පච්චන්තං ගන්ත්වා අරඤ්ඤෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා වනමූලඵලාඵලෙන යාපෙන්තො විහාසි. අපරභාගෙ රාජා කාලමකාසි.

උපරාජා නක්ඛත්තං ඔලොකෙන්තො තස්ස කාලකතභාවං ඤත්වා බාරාණසිං ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකං පබ්බතං අද්දස. අථ නං භරියා ආහ සචෙ දෙව අයං පබ්බතො සුවණ්ණමයො අස්ස දදෙය්‍යාසි මෙ කිඤ්චීති. කාසි ත්වං න කිඤ්චි දස්සාමීති. සා අහං ඉමස්මිං සිනෙහෙන චජිතුං අසක්කොන්තී අරඤ්ඤං පාවිසිං අයඤ්ච එවං වදති අතිවිය ථද්ධහදයො රාජා හුත්වා එස මය්හං කිං කල්‍යාණං කරිස්සතීති අනත්තමනා අහොසි.

සො ආගන්ත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨිතො තං අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි ඉදං යසමත්තකමෙව අදාසි. උත්තරිං පන සක්කාරසම්මානො නත්ථි. තස්සා අත්ථිභාවම්පි න ජානාති. බොධිසත්තො අයං දෙවී ඉමස්ස රඤ්ඤො උපකාරිකා දුක්ඛං අගණෙත්වා අරඤ්ඤවාසං වසි අයං පනෙතං අගණෙත්වා අඤ්ඤාහි සද්ධිං අභිරමන්තො විචරති. යථා එසා සබ්බිස්සරියං ලභති තථා කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා එකදිවසං තං උපසඞ්කමිත්වා මහාදෙවි මයං තුම්හාකං සන්තිකා පිණ්ඩමත්තම්පි න ලභාම. කස්මා අම්හෙසු පමජ්ජිත්ථ අතිවිය ථද්ධහදයා අත්ථාති ආහ.

සා දෙවී තාත සචාහං අත්තනා ලභෙය්‍යං තුය්හම්පි දදෙය්‍යං අලභමානා පන කිං දස්සාමි. රාජාපි මය්හං ඉදානි කින්නාම දස්සති යො අන්තරාමග්ගෙ ඉමස්මිං පබ්බතෙ සුවණ්ණමයෙ ජාතෙ මය්හං කිඤ්චි දස්සසීති වුත්තො කාසි ත්වං න කිඤ්චි දස්සාමීති ආහ සුපරිච්චජම්පි න පරිච්චජීති. කිං පන රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඉමං කථං කථෙතුං සක්ඛිස්සථාති. කිං න සක්ඛිස්සාමි තාතාති. තෙනහි රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨිතො පුච්ඡිස්සාමි තුම්හෙ කථෙය්‍යාථාති. සාධු තාතාති.

බොධිසත්තො දෙවියා රඤ්ඤො උපට්ඨානං ආගන්ත්වා ඨිතකාලෙ ආහ නනු අය්‍යෙ මයං තුම්හාකං සන්තිකා කිඤ්චිපි න ලභාමාති. තාත අහං ලභමානා තුය්හං දදෙය්‍යං අහමෙව කිඤ්චි න ලභාමි රාජාපි ඉදානි මය්හං කින්නාම දස්සති සොහි අරඤ්ඤතො ආගමනකාලෙ එකං

පබ්බතං දිස්වා සචායං පබ්බතො සුවණ්ණමයො අස්ස කිඤ්චි මෙ දදෙය්‍යාසීති වුත්තෙ කාසි ත්වං න කිඤ්චි දස්සාමීති වදති සුපරිච්චජම්පි න පරිච්චජීති එතමත්ථං දීපෙන්තී පඨමං ගාථමාහ:-

සුච්චජං වත නච්චජි වාචාය අදදං ගිරිං,
කිං හි තස්ස චජන්තස්ස වාචාය අදද පබ්බතන්ති.

තත්ථ-**සුච්චජං වතා**ති සුඛෙන චජිතුං සක්කුණෙය්‍යම්පි **නච්චජි**. **අදද**න්ති වචනමත්තෙනාපි පබ්බතං අදදමානො. **කිං හි තස්ස චජන්තස්සා**ති තස්ස මෙ යාචිතස්ස තං චජන්තස්ස කිං හි චජෙය්‍ය. **වාචාය අදද පබ්බත**න්ති සචායං මයා යාචිතො මම වචනෙන සුවණ්ණමයම්පි හොන්තං තං පබ්බතං වාචාය අදද වචනමත්තෙන අදස්සාති අත්ථො.

තං සුත්වා රාජා දුතියං ගාථමාහ:-

යංහි කයිරා තංහි වදෙ යං න කයිරා න තං වදෙ,
අකරොන්තං භාසමානං පරිජානන්ති පණ්ඩිතාති.

තස්සත්ථො-යදෙව හි පණ්ඩිතො පුරිසො කායෙන කරෙය්‍ය තං වාචාය වදෙය්‍ය යම්පි න කයිරා න තං වදෙති දාතුකාමොව දම්මීති වදෙය්‍ය න අදාතුකාමොති අධිප්පායො. කිං කාරණා. යො හි දස්සාමීති වත්වාපි පච්ඡා න දදාති තං **අකරොන්තං** කෙවලං මුසා **භාසමානං. පරිජානන්ති පණ්ඩිතා**ති අහං දස්සාමීති වචනමත්තමෙව භාසති න පන දෙති යං හි බො පන අදින්නම්පි වචනමත්තෙනෙව දින්නං හොති තං පුරෙතරමෙව ලද්ධං නාම භවිස්සතීති එවං තස්ස මුසාවාදිභාවං පණ්ඩිතා ජානන්ති බාලා පන වචනමත්තෙනෙව තුස්සන්තීති.

තං සුත්වා දෙවී රඤ්ඤො අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා තතියං ගාථමාහ.

රාජපුත්ත නමො ත්‍යත්ථු සච්චෙ ධම්මෙ ඨිතොවසි,
යස්ස තෙ බ්‍යසනං පත්තො සච්චස්මිං රමතෙ මනොති.

තත්ථ- **සච්චෙ ධම්මෙ**ති වචීසච්චෙ සභාවධම්මෙ ච. **බ්‍යසනං පත්තො**ති යස්ස තව රට්ඨා පබ්බාජනීයසඞ්ඛාතං ව්‍යසනං පත්තොපි මනො සච්චස්මිංයෙව රමතීති.

එවං රඤ්ඤො ගුණකථං කථයමානාය දෙවියා තං සුත්වා බොධිසත්තො තස්සා ගුණං පකාසෙන්තො චතුත්ථං ගාථමාහ :-

යා දලිද්දී දලිද්දස්ස අඩ්ඪා අඩ්ඪස්ස කිත්තිමා,
සා හිස්ස පරමා භරියා සහිරඤ්ඤස්ස ඉත්ථියොති.

තත්ථ-**කිත්තිමා**ති කිත්තිසම්පන්නාති අත්ථො. **සා හිස්ස පරමා**ති යා **දලිද්දස්ස** සාමිකස්ස දලිද්දකාලෙ සයම්පි දලිද්දී හුත්වා තං න පරිච්චජි **අඩ්ඪස්සා**ති අඩ්ඪකාලෙ **අඩ්ඪා** හුත්වා සාමිකමෙව අනුවත්තති. සමාන

සුඛදුක්ඛාව හොති. **සාකි අස්ස පරමා** උත්තමා **භරියා** නාම. **සකි රඤ්ඤස්සා**ති සකිරඤ්ඤස්ස පන ඉස්සරියෙ ඨිතස්ස **ඉත්ථියො** හොන්තියෙව අනච්ඡරියමෙව එතන්ති. එවඤ්ච පන වත්වා බොධිසත්තො අයං මහාරාජ තුම්හාකං දුක්ඛිතකාලෙ අරඤ්ඤෙ සමානදුක්ඛා හුත්වා වසි ඉමිස්සා සම්මානං කාතුං වට්ටතීති දෙවියා ගුණං කථෙසි.

රාජා තස්ස වචනෙන දෙවියා ගුණං සරිත්වා පණ්ඩිත තව කථායාහං දෙවියා ගුණං අනුස්සරින්ති වත්වා තස්සා සබ්බිස්සරියං අදාසි. තයාහං දෙවියා ගුණං සරාපිතොති බොධිසත්තස්ස මහන්තං සක්කාරං අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ජයම්පතිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු.

තදා බාරාණසීරාජා අයං කුටුම්බිකො අහොසි. දෙවී අයං උපාසිකා. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

සුවච්චජාතකං.

පුචිමන්දවග්ගො දුතියො.

---

4. 3. 1.

මනුස්සස්සෙව තෙ සීසන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාකස්සපත්ථෙරස්ස පණ්ණසාලාඣාපකං දහරභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු රාජගහෙ සමුට්ඨිතං. තදා කිර ථෙරො රාජගහං නිස්සාය අරඤ්ඤකුටියං විහරති. ද්වෙ තස්ස දහරා උපට්ඨානං කරොන්ති. තෙසු එකො ථෙරස්ස උපකාරකො එකො දුබ්බචො ඉතරෙන කතං අත්තනා කතසදිසං කරොති. තෙන මුඛොදකාදීසු උපට්ඨාපිතෙසු ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ මයා උදකං ඨපිතං මුඛං ධොවථාති ආදීනි වදති. තෙන කාලස්සෙව උට්ඨාය ථෙරස්ස පරිවෙණෙ සම්මට්ඨෙ ථෙරස්ස නික්ඛමණවෙලාය ඉතොචිතොච පහරන්තො සකලපරිවෙණං අත්තනා සම්මට්ඨං විය කරොති; වත්තසම්පන්නො චින්තෙසි අයං දුබ්බචො මයා කතං අත්තනා කතසදිසං කරොති එතස්ස කම්මං පාකටං කරිස්සාමීති තස්මිං අන්තොගාමෙ භුත්වා ආගන්ත්වා නිද්දායන්තෙයෙව නහානොදකං තාපෙත්වා පිට්ඨිකොට්ඨකෙ ඨපෙත්වා අඤ්ඤං අඩ්ඪනාළිමත්තං උදකං උද්ධනෙ ඨපෙසි. ඉතරො පබුජ්ඣිත්වා ආගන්ත්වා උසුමං උට්ඨහන්තං දිස්වා උදකං තාපෙත්වා කොට්ඨකෙ ඨපිතං භවිස්සතීති ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා භන්තෙ නහානකොට්ඨකෙ උදකං ඨපිතං නහායථාති ආහ. ථෙරො නහායිස්සාමීති තෙන සද්ධිංයෙව ආගන්ත්වා කොට්ඨකෙ

උදකං අදිස්වා කහං උදකන්ති පුච්ඡි. සො වෙගෙන අග්ගිසාලං ගන්ත්වා තුච්ඡභාජනෙ උළුඞ්කං ඔතාරෙසි. උළුඞ්කො තුච්ඡභාජනස්ස තලෙ පටිහතො සරාති සද්දමකාසි. තතො පට්ඨාය තස්ස උළුඞ්කසද්දකොත්වෙව නාමං ජාතං. තස්මිං ඛණෙ ඉතරො පිට්ඨිකොට්ඨකතො උදකං ආහරිත්වා නහායථ භන්තෙති ආහ. ථෙරො නහාත්වා ආවජ්ජෙන්තො උළුඞ්කසද්දකස්ස දුබ්බචභාවං ඤත්වා තං සායං ථෙරූපට්ඨානං ආගතං ඔවදි අවුසො සමණෙන නාම අත්තනා කතමෙව කතං මෙති වත්තුං වට්ටති අඤ්ඤථා සම්පජානමුසාවාදො හොති ඉතො පට්ඨාය එවරූපං මා අකාසීති. සො ථෙරස්ස කුජ්ඣිත්වා පුන දිවසෙ ථෙරෙන සද්ධිං පිණ්ඩාය ගාමං න පාවිසි ථෙරො ඉතරෙනෙව සද්ධිං පාවිසි. උළුඞ්කසද්දකොපි ථෙරස්ස උපට්ඨාකකුලං ගන්ත්වා භන්තෙ ථෙරො කහන්ති වුත්තෙ අඵාසුකෙන විහාරෙයෙව නිසින්නොති වත්වා කිං භන්තෙ ලද්ධුං වට්ටතීති වුත්තෙ ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච දෙථාති ගහෙත්වා අත්තනො රුචිතට්ඨානං ගන්ත්වා භුඤ්ජිත්වා විහාරං අගමාසි. පුනදිවසෙ ථෙරො තං කුලං ගන්ත්වා නිසීදි. මනුස්සා කිං භන්තෙ අය්‍යස්ස අඵාසුකං හීයො කිර තුම්හෙ විහාරෙයෙව නිසින්නා අසුකදහරස්ස හත්ථෙ ආහාරං පෙසයිම්හා ආහාරො පරිභුත්තො අය්‍යෙනාති. ථෙරො තුණ්හීභූතොව භත්තකිච්චං කත්වා විහාරං ගන්ත්වා සායං ථෙරූපට්ඨානකාලෙ. ආගතං ආමන්තෙත්වා ආවුසො අසුකගාමෙ නාම අසුකකුලෙ ථෙරස්ස ඉදඤ්ච ඉදඤ්ච ලද්ධුං වට්ටතීති විඤ්ඤාපෙත්වා කිර තෙ භුත්තන්ති වත්වා විඤ්ඤත්ති නාම නවට්ටති මා පුන එවරූපං අනාචාරං චරීති ආහ. සො එත්තකෙන ථෙරෙ ආඝාතං බන්ධිත්වා අයං හිය්‍යොපි උදකමත්තං නිස්සාය මයා සද්ධිං කලහං කරි ඉදානි පනස්ස උපට්ඨාකානං ගෙහෙ මයා භත්තමුට්ඨි භුත්තාති අසහන්තො පුන කලහං කරොති ජානිස්සාමිස්ස කත්තබ්බයුත්තකන්ති පුන දිවසෙ ථෙරෙ පිණ්ඩාය පවිට්ඨෙ මුග්ගරං ගහෙත්වා පරිභොගභාජනානි භින්දිත්වා පණ්ණසාලං ඣාපෙත්වා පලායි. සො ජීවමානොව මනුස්සපෙතො හුත්වා සුස්සිත්වා කාලංකත්වා අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්ති. සො තෙන කතො අනාචාරො මහාජනස්ස මජ්ඣෙ පාකටො ජාතො. අථෙකච්චෙ භික්ඛූ රාජගහා සාවත්ථිං ආගන්ත්වා සභාගට්ඨානෙ පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා තෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කුතො ආගතත්ථාති පුච්ඡි. රාජගහා භන්තෙති. කො තත්ථ ඔවාදදායකො ආචරියොති. මහාකස්සපත්ථෙරො භන්තෙති. සුඛං භික්ඛවෙ කස්සපස්සාති. ආම භන්තෙ ථෙරස්ස සුඛං සද්ධිවිහාරිකො පනස්ස ඔවාදෙ දින්නෙ කුජ්ඣිත්වා ථෙරෙ පිණ්ඩාය පවිට්ඨෙ මුග්ගරං ගහෙත්වා පරිභොගභාජනානි භින්දිත්වා ථෙරස්ස පණ්ණසාලං ඣාපෙත්වා පලායීති. තං සුත්වා සත්ථා භික්ඛවෙ කස්සපස්ස එවරූපෙන බාලෙන සද්ධිං චරණතො එකචරියාව සෙය්‍යොති වත්වා ඉමං ධම්මපදෙ ගාථමාහ:–

"වරං වෙ නාධිගච්ඡෙය්‍ය සෙය්‍යං සදිසමත්තනො,
එකචරියං දළ්හං කයිරා නත්ථි බාලෙ සහායතා"ති.a

ඉමඤ්ච පන වත්වා පුන තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව චෙසො කුටිදූසකො පුබ්බෙපි කුටිදූසකොව තව ඉදානෙව ඔවාදදායකස්ස කුජ්ඣති පුබ්බෙපි කුජ්ඣියෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සිඞ්ගිලසකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අත්තනො මනාපං අනොවස්සං කුලාවකං කත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ වසති. අථෙකො මක්කටො වස්සකාලෙ අච්ඡින්නධාරෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ සීතපීළිතො දන්තෙ ඛාදන්තො බොධිසත්තස්සාවිදූරෙ නිසීදි. බොධිසත්තො තං තථා කිලමන්තං දිස්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

මනුස්සස්සෙව තෙ සීසං හත්ථපාදා ච වානර,
අථ කෙනනු වණ්ණෙන අගාරං තෙ න විජ්ජතීති.

තත්ථ-**වණ්ණෙනා**ති කාරණෙන. **අගාර**න්ති තව නිවාසගෙහං කෙන කාරණෙන නත්ථීති පුච්ඡි.

තං සුත්වා වානරො දුතියං ගාථමාහ :-

මනුස්සස්සෙව මෙ සීසං හත්ථපාදා ච සිඞ්ගිල,
යාහු සෙට්ඨා මනුස්සෙසු සාමෙ පඤ්ඤා න විජ්ජතීති.

තත්ථ-**සිඞ්ගිලා**ති තං සකුණං නාමෙනාලපති. **යාහු සෙට්ඨා මනුස්සෙසූ**ති යා මනුස්සෙසු සෙට්ඨාති කථෙන්ති සා මම විචාරණ පඤ්ඤා නත්ථි සීසහත්ථපාදකායබලාදීනි ලොකෙ අප්පමාණං විචාරණ පඤ්ඤාව සෙට්ඨා සා මම නත්ථි තස්මා මෙ අගාරං න විජ්ජතීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො ඉතරං ගාථාවයමාහ :-

අනවට්ඨිතචිත්තස්ස ලහුචිත්තස්ස දුබ්භිනො,
නිච්චං අද්ධුවසීලස්ස සුචිභාවො නවිජ්ජති.

සො කරස්සානුභාවං ත්වං වීතිවත්තස්සු සීලියං,
සීතවාතපරිත්තාණං කරස්සු කුටිකං කපීති.

තත්ථ-**අනවට්ඨිතචිත්තස්සා**ති අප්පතිට්ඨිතචිත්තස්ස. **දුබ්භිනො**ති මිත්තදුබ්භිස්ස. **අද්ධුවසීලස්සා**ති න සබ්බකාලං සීලරක්ඛකස්ස. **සො කරස්සානුභාවං** ත්වන්ති සො ත්වං සම්ම මක්කට පඤ්ඤාය උප්පාද නත්ථං ආනුභාවං බලං උපායං කරොහි. **වීතිවත්තස්සු සීලිය**න්ති අත්තනො දුස්සීලභාවසඞ්ඛාතං සීලියං අතික්කමිත්වා සීලවාහොහි. **කුටික**න්ති සීතවාතස්ස පරිත්තාණසමත්ථං අත්තනො කුටිකං කුලාවකං එකං වසනාගාරකං කරොහීති.

---

a. ධම්මපද-බාලවග්ග.

මක්කටො චින්තෙසි අයං තාව අත්තනො අනොවස්සකට්ඨානෙ නිසින්නභාවෙන මං පරිහාසති න නිසීදාපෙස්සාමි නං ඉමස්මිං කුලාවකෙති. තතො බොධිසත්තං ගණ්හිතුකාමො පක්ඛන්දි. බොධිසත්තො උප්පතිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතො. මක්කටො කුලාවකං විද්ධංසිත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං කත්වා පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටො කුටිදූසකො අහොසි. සිඞ්ගිලසකුණො අහමෙවාති.

කුටිදූසකජාතකං.[1]

---

4. 3. 2.

දද්දභායති භද්දන්තෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතිත්ථියෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තිත්ථියා කිර ජෙතවනස්ස සමීපෙ තස්මිං තස්මිං ඨානෙ කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙන්ති පඤ්චාතපෙ තපන්ති නානප්පකාරං මිච්ඡාතපං චරන්ති. අථ සම්බහුලා භික්ඛූ සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා ජෙතවනං ආගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ තෙ දිස්වා ගන්ත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අත්ථි නු ඛො භන්තෙ අඤ්ඤතිත්ථියානං සමණබ්‍රාහ්මණානං වතසමාදානෙ සාරොති පුච්ඡිංසු. සත්ථා න භික්ඛවෙ තෙසං වතසමාදානෙ සාරො වා විසෙසො වා අත්ථි තඤ්හි නිසංසියමානං උපපරික්ඛියමානං උක්කාරභූමිමග්ගසදිසං සසස්ස දද්දභායනසදිසං හොතීති වත්වා දද්දභායනසදිසභාවමස්ස මයං න ජානාම කථෙථ නො භන්තෙති තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සීහයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො අරඤ්ඤෙ පටිවසති. තදා පන පච්ඡිමසමුද්දසමීපෙ බෙලුවමිස්සකං තාලවනං හොති. තත්‍ර එකො සසකො බෙලුවරුක්ඛමූලෙ එකස්ස තාලගච්ඡස්ස හෙට්ඨා වසති.

සො එකදිවසං ගොචරමාදාය ආගන්ත්වා තාලපණ්ණස්ස හෙට්ඨා නිපන්නො චින්තෙසි සචෙ අයං මහාපඨවී සංවට්ටෙය්‍ය කහං නු ඛො ගමිස්සාමීති. තස්මිංයෙව ඛණෙ එකං බෙලුවපක්කං තාලපණ්ණස්ස උපරි පති. සො තස්ස සද්දෙන අද්ධා පඨවී සංවට්ටතීති උප්පතිත්වා පච්ඡතො අනොලොකෙන්තොව පලායි. තං මරණභයභීතං වෙගෙන පලායන්තං අඤ්ඤො සසකො දිස්වා පුච්ඡි කිං භො අතිවිය භීතො පලායසීති. මා පුච්ඡි හොති. සො කිං භො භීතොති පච්ඡතො ධාවන්තොව. ඉතරො නිවත්තිත්වා අනොලොකෙන්තොව එත්ථ පඨවී සංවට්ටතීති ආහ. සොපි තස්ස පච්ඡතො පලායි එවං තමඤ්ඤො අද්දස තමඤ්ඤොති සසකසහස්සං එකතො හුත්වා පලායිංසු.

---

1. සිඞ්ගිලසකුණජාතකං. ජාතකපාළි.

තෙ එකොපි මිගො දිස්වා එකතො හුත්වා පලායි එකො සූකරො එකො ගොකණ්ණො එකො මහිංසො එකො ගවයො එකො ඛග්ගො එකො ව්‍යග්ඝො එකො සීහො එකො වාරණො දිස්වා කිමෙතන්ති වත්වා එත්ථ පඨවී සංවට්ටතීති වුත්තෙ පලායි එවං අනුක්කමෙන යොජන මත්තං තිරච්ඡානබලං අහොසි.

තදා බොධිසත්තො තං බලං පලායන්තං දිස්වා කිමෙතන්ති පුච්ඡිත්වා එත්ථ පඨවී සංවට්ටතීති සුත්වා චින්තෙසි පඨවිසංවට්ටනං නාම න කදාචි අත්ථි අද්ධා එතෙසං කිඤ්චිදස්සනං භවිස්සති මයි ඛො පන උස්සුක්කං නාපජ්ජන්තෙ සබ්බෙ නස්සන්ති ජීවිතං තෙසං දස්සාමීති සීහවෙගෙන පුරතො පබ්බතපාදං ගන්ත්වා තත්ථ තික්ඛත්තුං සීහනාදං නදි. තෙ සීහභයතජ්ජිතා නිවත්තිත්වා පිණ්ඩිතා අට්ඨංසු.

සීහො තෙසං අන්තරං පවිසිත්වා කිමත්ථං පලායථාති පුච්ඡි. පඨවි සංවට්ටතීති. කෙන සංවට්ටමානා දිට්ඨාති. හත්ථී ජානන්තීති. හත්ථී පුච්ඡි. තෙ මයං න ජානාම සීහා ජානන්තීති වදිංසු. සීහාපි මයං න ජානාම. ව්‍යග්ඝා ජානන්තීති. ව්‍යග්ඝාපි මයං නජානාම. ඛග්ගා ජානන්තීති. ඛග්ගාපි ගවයා ජානන්තීති ගවයාපි මහිසා ජානන්තීති මහිසාපි ගොකණ්ණා ජානන්තීති ගොකණ්ණාපි සූකරා ජානන්තීති සූකරාපි මිගා ජනන්තීති මිගාපි මයං න ජානාම සසකා ජානිස්සන්තීති සසකෙසු පුච්ඡියමානෙසු අයං කථෙතීති තං සසකං දස්සෙසුං.

අථ නං එවං කිර සම්ම පස්සසි පඨවී සංවට්ටතීති පුච්ඡි. ආම සාමි මයා දිට්ඨාති. කත්ථ වසන්තො පස්සීති පුච්ඡි. පච්ඡිම සමුද්දසමීපෙ බෙලුව මිස්සකතාලවනෙ වසාමි අහං හි තත්ථ බෙලුවරුක්ඛමූලෙ තාලගච්ඡෙ තාලපණ්ණස්ස හෙට්ඨා නිපන්නො චින්තෙසිං සචෙ පඨවී සංවට්ටති කහං ගමිස්සාමීති. අථ තඞ්ඛණඤ්ඤෙව පඨවියා සංවට්ටනසද්දං සුත්වා පලාතොම්හීති.

සීහො චින්තෙසි. අද්ධා තස්ස තාලපණ්ණස්ස උපරි බෙලුවපක්කං පතිත්වා දද්දභායනසද්දමකාසි. ස්වායං තං සද්දං සුත්වා පඨවී සංවට්ටතීති සඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා පලායි තථතො ජානිස්සාමීති සො තං සසකං ගහෙත්වා මහාජනං අස්සාසෙත්වා අහං ඉමිනා දිට්ඨට්ඨානෙ පඨවියා සංවට්ටනං වා අසංවට්ටනං වා තථතො ඤත්වා ආගමිස්සාමි යාව මමා ගමණා තුම්හෙ ඉධෙව හොථාති සසකං පිට්ඨියං ආරොපෙත්වා සීහ වෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා තාලවනෙ සසකං ඔතාරෙත්වා එහි තයා දිට්ඨට්ඨානං දස්සෙහීති ආහ. න විසහාමි සාමීති එහි මා භායීති. සො බෙලුවරුක්ඛං උපසඞ්කමිතුං අසක්කොන්තො අවිදූරෙ ඨත්වා ඉදං සාමි දද්දභායනට්ඨානන්ති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

දද්දභායති භද්දන්තෙ යස්මිං දෙසෙ වසාමහං,
අහමෙතං න ජානාමි කිමෙතං දද්දභායතීති.

තත්ථ-**දද්දභායතීති** දද්දභාති සද්දං කරොති. **භද්දන්තෙති** භද්දං තව අත්ථු. **කිමෙතන්ති** යස්මිං පදෙසෙ අහං වසාමි තත්ථ දද්දභායති අහම්පි න ජානාමි කිං වා එතං දද්දභායති කෙනචි කාරණෙන දද්දභායති කෙවලං දද්දභායනසද්දං අස්සොසින්ති.

එවං වුත්තෙ සීහො බෙලුවරුක්ඛමූලං ගන්ත්වා තාලපණ්ණස්ස හෙට්ඨා සසකෙන නිපන්නට්ඨානඤ්චෙව තාලපණ්ණස්ස මත්ථකෙ පතිතං බෙලුවපක්කඤ්ච දිස්වා පඨවියා අසංවට්ටනභාවං තත්තතො ජානිත්වා සසකං පිට්ඨියං ආරොපෙත්වා සීහවෙගෙන ඛිප්පං මිගසඞ්ඝානං සන්තිකං ගන්ත්වා සබ්බං පවත්තිං ආරොචෙත්වා තුම්හෙ මා භායථාති මිගගණං අස්සාසෙත්වා විස්සජ්ජෙසි. සචෙ හි තදා බොධිසත්තො න භවෙය්‍ය සබ්බෙ සමුද්දං පවිසිත්වා නස්සෙය්‍යුං බොධිසත්තං පන නිස්සාය සබ්බෙ ජීවිතං ලභිංසූති.

බෙලුවං පතිතං සුත්වා දද්දභන්ති සසො ජවි,
සසස්ස වචනං සුත්වා සන්තත්තා මිගවාහිනී.

අප්පත්වා පදවිඤ්ඤාණං පරඝොසානුසාරිනො,
පනාදපරමා බාලා තෙ හොන්ති පරපත්තියා.

යෙච සීලෙන සම්පන්නා පඤ්ඤායූපසමෙ රතා,
ආරකා විරතා ධීරා නහොන්ති පරපත්තියාති.

ඉමා තිස්සො අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ-**බෙලුවන්ති** බෙලුවපක්කං. **දද්දභන්ති** එවං සද්දං කුරුමානං. **සන්තත්තාති** උත්‍රස්තා. **මිගවාහිනීති** අනෙකසහස්සසඞ්ඛාතා මිගසෙනා **පදවිඤ්ඤාණන්ති** විඤ්ඤාණපදං සොතවිඤ්ඤාණකොට්ඨාසං අසම්පාපුණිත්වාති අත්ථො. **තෙ හොන්ති පරපත්තියාති** තෙ පරඝොසානුසාරිනො තමෙව පරඝොසසඞ්ඛාතං පනාදං පරමන්ති මඤ්ඤමානා අන්ධබාලා පුථුජ්ජනා විඤ්ඤාණපදස්ස අප්පත්තත්තාය පරපත්තියාව හොන්ති පරෙසං වචනං සද්දහිත්වා යංවා තංවා කරොන්ති. **සීලෙනාති** අරියමග්ගෙන ආගතසීලෙන සමන්නාගතා. **පඤ්ඤායූපසමෙ රතාති** මග්ගෙනෙවාගතපඤ්ඤාය කිලෙසඋපසමෙ රතාතිපි අත්ථො. **ආරකා විරතා ධීරාති** පාපකිරියතො ආරකා විරතා පණ්ඩිතා. **න හොන්තීති** තෙ එවරූපා සොතාපන්නා පාපතො ඔරතභාවෙන කිලෙසූපසමෙ අභිරතභාවෙන එකවාරං මග්ගඤාණෙන පටිවිද්ධධම්මා අඤ්ඤෙසං කථෙන්තානම්පි න සද්දහන්ති න ගණ්හන්ති කස්මා අත්තනො පච්චක්ඛත්තාති. තෙන වුත්තං.

"අස්සද්ධො අකතඤ්ඤූච සන්ධිච්ඡෙදෙච යො නරො,
හතාවකාසො වන්තාසො සවෙ උත්තමපොරිසො"ති.[a]

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සීහො අහමෙවාති.

දද්දභජාතකං.

a. ධම්මපද-අරහන්තවග්ග.

4. 3. 3.

ද්වයං යාචනකො රාජාති ඉදං සත්ථා ආළවිං නිස්සාය අග්ගාළවචෙතියෙ විහරන්තො කුටිකාරසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා මණිකණ්ඨජාතකෙ ආගතමෙව. ඉධ පන සත්ථා සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ යාචනබහුලා විඤ්ඤත්තිබහුලා විහරථාති වත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ විගරහිත්වා භික්ඛවෙ පොරාණක පණ්ඩිතා පඨවිස්සරෙන රඤ්ඤා පවාරිතාපි පණ්ණච්ඡත්තඤ්ච එකඤ්ච එකපටලිකඋපාහනයුගං යාචිතුකාමා හිරොත්තප්පරොධභයෙන මහාජනමජ්ඣෙ අකථෙත්වා රහො කථයිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ කම්පිල්ලරට්ඨෙ[1] උත්තරපඤ්චාලනගරෙ පඤ්චාලරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං නිගමගාමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අපරභාගෙ තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ උඤ්ඡාචරියාය වනමූලඵලාඵලෙන යාපෙන්තො චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං චරන්තො උත්තරපඤ්චාලනගරං ගන්ත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ භික්ඛං පරියෙසමානො නගරංපවිසිත්වා රාජද්වාරං සම්පාපුණි.

රාජා තස්සාචාරෙ පසීදිත්වා මහාතලෙ නිසීදාපෙත්වා රාජාරහං භොජනං භොජෙත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා උය්‍යානෙයෙව වසාපෙසි. සො නිබද්ධං රාජගෙහෙයෙව භුඤ්ජන්තො වස්සානස්සච්චයෙන හිමවන්තමෙව ගන්තුකාමො හුත්වා චින්තෙසි මය්හං මග්ගං ගච්ඡන්තස්ස එකපටලිකා උපාහනා චෙව පණ්ණච්ඡත්තඤ්ච ලද්ධුං වට්ටති රාජානං යාචිස්සාමීති. සො එකාදිවසං රාජානං උය්‍යානං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසින්නං දිස්වා උපාහනඤ්ච ඡත්තඤ්ච යාචිස්සාමීති චින්තෙත්වා පුන චින්තෙසි පරං ඉමං නාම දෙහීති යාචන්තො රොදති නාම පරොපි නත්ථීති වදන්තො පටිරොදති නාම මා ඛො පන මං රොදන්තං මහාජනො අද්දස මා රාජානං රහො පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ උභොපි රොදිත්වා තුණ්හී භවිස්සාමාති.

අථ නං මහාරාජ රහො පච්චාසිංසාමීති ආහ. රාජා තං සුත්වා රාජපුරිසෙ අපසක්කි.[2] බොධිසත්තො සචෙ මයි යාචන්තෙ රාජා න දස්සති මෙත්ති නො භිජ්ජිස්සති තස්මා න යාචිස්සාමීති තං දිවසං නාමං ගහෙතුං අසක්කොන්තො ගච්ඡ තාව මහාරාජ පුනෙකාදිවසං ජානිස්සාමීති ආහ. පුන එකාදිවසං රඤ්ඤො උය්‍යානං ආගතකාලෙ තථෙව පුන තථෙවාති එවං යාචිතුං අසක්කොන්තස්සෙව ද්වාදස වස්සානි අතික්කන්තානි තතො රාජා චින්තෙසි මය්හං අයං රහො පච්චාසිංසාමීති වත්වා පරිසාය අපගතාය කිඤ්චි වත්තුං න විසහති වත්තුකාමස්සෙව ද්වාදස වස්සානි අතික්කන්තානි චිරං ඛො පනස්ස බ්‍රහ්මචරියං

---

1. ස්‍යා. කපිලරට්ඨෙ. 2. ඉං. රාජපුරිසො අපසක්කි. "අපසක්කාසී"ති භවිතබ්බං.

වරන්තස්ස උක්කණ්ඨිත්වා භොගෙ භුඤ්ජිතුකාමො රජ්ජං පච්ඡා සිංසති මඤ්ඤෙ රජ්ජස්ස පන නාමං ගහෙතුං අසක්කොන්තො තුණ්හී හොති අජ්ජදුතිස්සාහං රජ්ජං ආදිං කත්වා යං ඉච්ඡති තං දස්සාමීති සො උය්‍යානං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසින්නො බොධිසත්තෙන රහො පච්චාසිංසාමීති වුත්තෙ පරිසාය අපගතාය තං කිඤ්චි වත්තුං අසක්කොන්තං ආහ. තුම්හෙ ද්වාදස වස්සානි රහො පච්චාසිංසාමීති වත්වා රහො ලද්ධාපි කිඤ්චි වත්තුං න සක්කොථ අහං වො රජ්ජං ආදිං කත්වා සබ්බං පවාරෙමි නිබ්භයා හුත්වා යං වො රුච්චති තං යාචථාති. මහාරාජ යමහං යාචාමි තං දස්සසීති. දස්සාමි භන්තෙති. මහාරාජ මය්හං මග්ගං ගච්ඡන්තස්ස එකපටලිකං උපාහනයුගං පණ්ණච්ඡත්තකඤ්ච ලද්ධුං වට්ටතීති. එත්තකං භන්තෙ තුම්හෙ ද්වාදස වස්සානි යාචිතුං න සක්කොථාති. ආම මහාරාජාති. කිං කාරණා භන්තෙ එවමකත්ථාති. මහාරාජ ඉමං නාම මෙ දෙහීති යාචන්තො රොදති නාම නත්ථීති වදන්තො පටිරොදති නාම සචෙ ත්වං මයා යාචිතො න දදෙය්‍යාසි තං නො රොදිතපටිරොදිතං මහාජනො මා පස්සතූති එතදත්ථං රහො පච්චාසිංසාමීති වත්වා ආදිතො තිස්සො ගාථා අභාසි :–

> ද්වයං යාචනකො රාජ බ්‍රහ්මදත්ත නිගච්ඡති,
> අලාභං ධනලාභං වා එවංධම්මා හි යාචනා.
>
> යාචනං රොදනං ආහු පඤ්චාලානං රථෙසභ,
> යො යාචනං පච්චක්ඛාති තමාහු පටිරොදනං.
>
> මා මද්දසංසු රොදන්තං පඤ්චාලා සුසමාගතා,
> තුවං වා පටිරොදන්තං තස්මා ඉච්ඡාමහං රහොති.

තත්ථ–**රාජ බ්‍රහ්මදත්තා**ති ඊහිපි රාජානං ආලපති. **නිගච්ඡතී**ති පටිලභති වින්දති. **එවංධම්මා**ති එවංසභාවා. **ආහූ**ති පණ්ඩිතා කථෙන්ති. **පඤ්චාලානං රථෙසභා**ති පඤ්චාලරට්ඨස්ස ඉස්සර. **යො යාචනං පච්චක්ඛාතී**ති යො පන යං යාචනකං නත්ථීති පටික්ඛිපති. **තමාහූ**ති තං පටික්ඛිපනං. **පටිරොදන**න්ති ආහු කථෙන්ති. **මා මද්දසංසූ**ති තව රට්ඨවාසිනො පඤ්චාලා සුසමාගතා මං රොදන්තං මා අද්දසංසූති. රාජා බොධිසත්තස්ස ගාරවලක්ඛණෙ පසීදිත්වා වරං දදමානො චතුත්ථං ගාථමාහ :–

> දදාමි තෙ බ්‍රාහ්මණ රොහිණීනං
> ගවං සහස්සං සහ පුඞ්ගවෙන,
> අරියො හි අරියස්ස කථං න දජ්ජෙ
> සුත්වාන ගාථා තව ධම්මයුත්තාති.

තත්ථ–**රොහිණීන**න්ති රත්තවණ්ණානං. **අරියො**ති ආචාරසම්පන්නො. **අරියස්සා**ති ආචාරසම්පන්නස්ස. **කථං න දජ්ජෙ**ති කෙන කාරණෙන න දදෙය්‍යං. **ධම්මයුත්තා**ති කාරණයුත්තා.

බොධිසත්තො පන නාහං මහාරාජ වත්ථුකාමෙහි අත්ථිකො යමහං යාචාමි තදෙව මෙ දෙහීති එකපටලිකං උපාහනං පණ්ණච්ඡත්තඤ්ච ගහෙත්වා මහාරාජ අප්පමත්තො හොහි දානං දෙහි සීලං රක්ඛාහි උපොසථකම්මං කරෙහීති රාජානං ඔවදිත්වා තස්ස යාචන්තස්සෙව හිමවන්තං අගමාසි. තත්ථ අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

බ්‍රහ්මදත්තජාතකං.

---

4. 3. 4.

කල්‍යාණරූපො වතයන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො චම්මසාටකං නාම පරිබ්බාජකං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිර චම්මමෙව නිවාසනඤ්ච පාරුපණඤ්ච. සො එකදිවසං පරිබ්බාජකාරාමා නික්ඛමිත්වා සාවත්ථියං භික්ඛාය චරන්තො එළකානං යුද්ධට්ඨානං සම්පාපුණි. එළකො තං දිස්වා පහරිතුකාමො ඔසක්කි. පරිබ්බාජකො එසමහං අපචිතිං දස්සෙතීති න පටික්කමි. එළකො වෙගෙන ආගන්ත්වා තං ඌරුම්හි පහරිත්වා පාතෙසි. තස්ස තං අසන්තසම්පග්ගහණකාරණං භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටං අහොසි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො චම්මසාටකපරිබ්බාජකො අසන්තසම්පග්ගහණං කත්වා විනාසම්පත්තොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස අසන්තසම්පග්ගහං කත්වා විනාසං පත්තොති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං වාණිජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වණිජ්ජං කරොති. තදා එකො චම්මසාටකපරිබ්බාජකො බාරාණසියං භික්ඛාය චරන්තො එළකානං යුද්ධට්ඨානං පත්වා එළකං ඔසක්කන්තං දිස්වා අපචිතිං මෙ කරොතීති සඤ්ඤාය අප්පටික්කමිත්වා ඉමෙසං එත්තකානං මනුස්සානං අන්තරෙ අයං එකො එළකො අම්හාකං ගුණං ජානාතීති අඤ්ජලිං පග්ගය්හ ඨිතකොව පඨමං ගාථමාහ:–

කල්‍යාණරූපො වතයං චතුප්පදො
සුභද්දකො චෙව සුපෙසලො ච,
යො බ්‍රාහ්මණං ජාතිමන්තූපපන්නං
අපචායති මෙණ්ඩවරො යසස්සීති.

තත්ථ–**කල්‍යාණරූපො**ති කල්‍යාණජාතිකො. **සුපෙසලො**ති සුට්ඨු පියසීලො. **ජාතිමන්තූපපන්න**න්ති ජාතියා මන්තෙහි ච සම්පන්නං. **යසස්සී**ති වණ්ණභණනමෙතං.

තස්මිං ඛණෙ ආපණෙ නිසින්නො පණ්ඩිතවාණිජො තං පරිබ්බාජකං නිසෙධෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

මා බ්‍රාහමණ ඉත්තරදස්සනෙන
විස්සාසමාපජ්ජි චතුප්පදස්ස,
දළ්හප්පහාරං අභිකඩ්ඛමානො
අපසක්කති දස්සති සුප්පහාරන්ති.

තත්‍ථ-**ඉත්තරදස්සනෙනා**ති ඛණිකදස්සනෙන. ඉතරස්ස පන පණ්ඩිතවාණිජස්ස කථෙන්තස්සෙව මෙණ්ඩකො වෙගෙනාගන්ත්වා ඌරුම්හි පහරිත්වා තං තත්ථෙව වෙදනාමත්තං කත්වා පාතෙසි. සො පරිදෙවමානො නිපජ්ජි.

සත්‍ථා තං කාරණං පකාසෙන්තො තතියං ගාථමාහ :-

ඌරට්ඨි භග්ගං පතිතො ඛාරිභාරො
සබ්බං භණ්ඩං බ්‍රාහමණස්සෙව භින්නං,
උභොපි බාහා පග්ගය්හ කන්දති
අභිධාවථ හඤ්ඤති බ්‍රහමචාරීති.

තස්සත්‍ථො-භික්ඛවෙ තස්ස පරිබ්බාජකස්ස ඌරට්ඨිකං භග්ගං ඛාරිභාරො පතිතො තස්මිං පරිවත්තමානෙ යං තස්ස බ්‍රාහමණස්ස උපකරණභණ්ඩං තං සබ්බම්පි භින්නං සො උභො හත්‍ථෙ උක්ඛිපිත්වා පරිවාරෙත්වා ඨිතං පරිසං සන්ධාය අභිධාවථ හඤ්ඤති බ්‍රහමචාරීති වදන්තො කන්දති රොදති පරිදෙවතීති. පරිබ්බාජකො චතුත්‍ථං ගාථමාහ :-

එවං සො නිහතො සෙති යො අපූජං පසංසති,
යථාහමජ්ජ පහතො හතො මෙණ්ඩෙන දුම්මතීති.

තත්‍ථ-**අපූජ**න්ති අපූජනීයං. **යථාහමජ්ජා**ති යථා අහං අජ්ජ අසන්තසම්පග්ගහං කත්වා ඨිතො මෙණ්ඩෙන දළ්හප්පහාරෙන පහතො එත්ථෙව මාරිතො. **දුම්මතී**ති නිප්පඤ්ඤො, එවං යො අඤ්ඤොපි අසන්තසම්පග්ගහං කරිස්සති සොපි අහං විය දුක්ඛං අනුභවිස්සතීති. ඉති සො පරිදෙවන්තො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තොති.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චම්මසාටකො එතරහි චම්මසාටකො අහොසි. පණ්ඩිතවාණිජො පන අහමෙවාති.

චම්මසාටකජාතකං.

---

4. 3. 5.

සමණන්තං මඤ්ඤමානොති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කුහකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්‍ථු හෙට්ඨා විත්‍ථාරිතමෙව. ඉධාපි භික්ඛූ තං භික්ඛුං ආනෙත්වා අයං භන්තෙ කුහකොති සත්‍ථු දස්සෙසුං. සත්‍ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි එස කුහකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගොධයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කායූපපන්නො අරඤ්ඤෙ වසති. එකො දුස්සීලතාපසො තස්ස අවිදූරෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා වාසං කප්පෙසි. බොධිසත්තො ගොචරාය චරන්තො තං දිස්වා සීලවන්තතාපසස්ස පණ්ණසාලා භවිස්සතීති තත්ථ ගන්ත්වා තං වන්දිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගතො. අථෙකදිවසං සො කූටතාපසො උපට්ඨාකකුලෙසු සම්පාදිතං මධුරමංසං ලභිත්වා කිං මංසං නාම එතන්ති පුච්ඡිත්වා ගොධමංසන්ති සුත්වා රසතණ්හාය අභිභූතො මය්හං අස්සමපදං නිබද්ධං ආගච්ඡමානං ගොධං මාරෙත්වා යථාරුචිං පචිත්වා ඛාදිස්සාමීති සප්පිදධිකටුකභණ්ඩාදීනි ගහෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා මුග්ගරං කාසාවෙන පටිච්ඡාදෙත්වා බොධිසත්තස්සාගමනං ඔලොකෙන්තො පණ්ණසාලද්වාරෙ උපසන්තූපසන්තො විය නිසීදි.

සො ආගන්ත්වා තං පදුට්ඨින්ද්‍රියං දිස්වා ඉමිනා අම්හාකං සජාතික මංසං ඛාදිතං භවිස්සති පරිග්ගණ්හාමි නන්ති අධොවාතෙ ඨත්වා සරීරගන්ධං ඝායිත්වා සජාතිකමංසස්ස ඛාදිතභාවං ඤත්වා තාපසං අනුපගම්ම පටික්කමිත්වා චරි. සොපි තස්ස අනාගමනං ඤත්වා මුග්ගරං ඛිපි. මුග්ගරො සරීරෙ අපතිත්වා නඞ්ගුට්ඨකොටිං පාපුණි. තාපසො ගච්ඡ විරද්ධොස්මීති ආහ. බොධිසත්තො මං තාව විරද්ධොසි චත්තාරො පන අපායෙ න විරද්ධොසීති පලායිත්වා චඞ්කමනකොටියං ඨිත වම්මිකං පවිසිත්වා අඤ්ඤෙන ඡිද්දෙන සීසං නීහරිත්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

සමණං තං මඤ්ඤමානො උපගඤ්ඡිං අසඤ්ඤතං,
සො මං දණ්ඩෙන පාහාසි යථා අස්සමණො තථා.

කිං තෙ ජටාහි දුම්මෙධ කිං තෙ අජිනසාටියා,
අබ්භන්තරං තෙ ගහණං බාහිරං පරිමජ්ජසීති.

තත්ථ–**අසඤ්ඤත**න්ති කායාදීහි අසඤ්ඤතං අස්සමණමෙව සමානං තං සමණො එසොති සමිතපාපතාය සමතාය සමණොති **මඤ්ඤමානො උපගඤ්ඡිං**. **පාහාසී**ති පහරි. **අජිනසාටියා**ති එකංසං කත්වා පාරුතෙන අජිනචම්මෙන තුය්හං කො අත්ථො. **අබ්භන්තරං තෙ**ති තව සරීරබ්භන්තරං විසපූරං විය අලාබු ගූථපූරො විය ආවාටො ආසීවිසපූරො විය වම්මිකො කිලෙසගහණං. **බාහිර**න්ති කෙවලං බහිසරීරං **පරිමජ්ජසි** තං අනොනාථරුසතාය බහිමට්ඨතාය හත්ථිලණ්ඩං විය අස්සලණ්ඩං විය ච හොතීති.

තං සුත්වා තාපසො තතියං ගාථමාහ:–

එහි ගොධ නිවත්තස්සු භුඤ්ජ සාලීනමොදනං,
තෙලං ලොණඤ්ච මෙ අත්ථි පහූතං මය්හ පිප්ඵලීති.

තත්‍ථ–**පහූතං මය්හ පිප්ඵලීති** න කෙවලං සාලිනමොදනං තෙලලොණමෙව හිඞ්ගුජීරකසිඞ්ගිවෙරමරිචපිප්ඵලිප්පභෙදං කටුකභණ්ඩම්පි මය්හං බහු අත්‍ථි තෙනාභිසඞ්ඛතං සාලිනමොදනං භුඤ්ජෙහීති. තං සුත්වා බොධිසත්තො චතුත්‍ථං ගාථමාහ:–

එස භිය්‍යො පවෙක්ඛාමි වම්මිකං සතපොරිසං,
තෙලං ලොණඤ්ච කිත්තෙසි අහිතං මය්හ පිප්ඵලීති.

තත්‍ථ–**පවෙක්ඛාමී**ති පවිසිස්සාමි. **අහිත**න්ති යං එතං තුව කටුකභණ්ඩසඞ්ඛාතං පිප්ඵලි එතං මය්හං අහිතං අසප්පායන්ති.

එවඤ්ච පන වත්‍වා අරෙ කූටජටිල සචෙ ඉධ වසිස්සසි ගොචරගාමෙ මනුස්සෙහෙව තං අයං චොරොති ගාහාපෙත්‍වා විප්පකාරං පාපෙස්සාමි ඛිප්පං පලායස්සූති තං තජ්ජෙසි. කූටජටිලො තතොව පලායි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කූටජටිලො අයං කුහකභික්ඛු අහොසි. ගොධරාජා පන අහමෙවාති.

ගොධජාතකං.

---

4. 3. 6.

කායෙන සො නාවහරෙති ඉදං සත්‍ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස හි සඞ්ඝං භින්දිත්‍වා ගතස්ස අග්ගසාවකෙහි සද්ධිං පරිසාය පක්කන්තාය උණ්හලොහිතං මුඛතො උග්ගඤ්ඡි. අථ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො මුසාවාදං කත්‍වා සඞ්ඝං භින්දිත්‍වා ඉදානි ගිලානො හුත්‍වා මහාදුක්ඛං අනුභොතීති. සත්‍ථා ආගන්ත්‍වා කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්‍වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මුසාවාදීයෙව න චෙස ඉදානෙව මුසාවාදං කත්‍වා ගිලානො හුත්‍වා මහාදුක්ඛං අනුභොති පුබ්බෙපි අනුභොසියෙවාති වත්‍වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තාවතිංසභවනෙ අඤ්ඤතරො දෙවපුත්තො අහොසි. තෙන බො පන සමයෙන බාරාණසියං මහාඋස්සවො අහොසි. බහූ නාගා සුපණ්ණා ච භුම්මට්ඨකා ච දෙවතා ආගන්ත්‍වා උස්සවං ඔලොකයිංසු. තාවතිංසභවනතොපි චත්තාරො දෙවපුත්තා කකාරූනි නාම දිබ්බපුප්ඵානි තෙහි කතචුම්බටකං පිළන්ධිත්‍වා උස්සවදස්සනං ආගමිංසු. ද්වාදසයොජනිකං නගරං තෙසං පුප්ඵානං ගන්ධෙන එකගන්ධං අහොසි. මනුස්සා ඉමානි පුප්ඵානි කෙන පිළන්ධිතානීති උපධාරෙන්තා විචරන්ති. තෙ දෙවපුත්තා අම්හෙ එතෙ උපධාරෙන්තීති ඤත්‍වා රාජඞ්ගණෙ උප්පතිත්‍වා මහන්තෙන දෙවානුභාවෙන ආකාසෙ අට්ඨංසු. මහාජනො සන්නිපති. රාජාපි සෙට්ඨිඋපරාජාදයොපි ආගමිංසු.

අථ තෙ කතරදෙවලොකතො සාමි ආගච්ඡථාති පුච්ඡිංසු. තාවතිංස දෙවලොකතො ආගච්ඡාමාති. කෙන කාරණෙන ආගතත්ථාති. උස්සව දස්සනත්ථායාති. කිං පුප්ඵානි නාමෙතානීති. දිබ්බානි කක්කාරු පුප්ඵානි නාමාති. සාමි තුම්හෙ දෙවලොකෙ අඤ්ඤානි පිළන්ධෙය්‍යාථ. ඉමානි අම්හාකං දෙථාති. දෙවපුත්තා ඉමානි දිබ්බපුප්ඵානි මහානුභාවානි දෙවානඤ්ඤෙව අනුච්ඡවිකානි මනුස්සලොකෙ ලාමකානං දුප්පඤ්ඤානං හීනාධිමුත්තිකානං දුස්සීලානං අනනුච්ඡවිකානි යෙ පන මනුස්සා ඉමෙහි ච ඉමෙහි ච ගුණෙහි සමන්නාගතා තෙසං එතානි අනුච්ඡවිකානීති එවඤ්ච පන වත්වා තෙසු ජෙට්ඨකදෙවපුත්තො පඨමං ගාථමාහ :-

කායෙන යො නාවහරෙ වාචාය න මුසා භණෙ,
යසො ලද්ධා න මජ්ජෙය්‍ය සවෙ කක්කාරුමරහතීති.

තස්සත්ථො- යො කායෙන පරස්ස සන්තකං තිණසලාකම්පි නාවහරති වාචාය ච ජීවිතං පරිච්චජමානොපි මුසාවාදං න භණෙය්‍ය. දෙසනාසීසමෙවෙතං. කායවාරවචීවාරමනොවාරෙහි පන යො දසපි අකුසලකම්මපථෙ න කරොතීති අයමෙත්ථ අධිප්පායො. **යසො ලද්ධාති** ඉස්සරියම්පි ලභිත්වා යො ඉස්සරියමදමත්තො සතිං වොස්සජ්ජෙත්වා පාපකම්මං න කරොති සවෙ එවරූපො ඉමෙහි ගුණෙහි යුත්තො පුග්ගලො ඉමං දිබ්බපුප්ඵං අරහති තස්මා යො ඉමෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතො සො ඉමානි පුප්ඵානි යාචිතුං අරහති දස්සාමස්සාති.

තං සුත්වා පුරොහිතො චින්තෙසි මය්හං ඉමෙසු ගුණෙසු එකොපි නත්ථි මුසාවාදං පන කත්වා එතානි පුප්ඵානි ගහෙත්වා පිළන්ධිස්සාමි එවං මං මහාජනො ගුණසම්පන්නො අයන්ති ජානිස්සතීති. සො අහං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතොම්හීති වත්වා තානි පුප්ඵානි ආහරාපෙත්වා පිළන්ධිත්වා දුතියං දෙවපුත්තං යාචි. සො දුතියං ගාථමාහ:-

ධම්මෙන විත්තමෙසෙය්‍ය න නිකත්‍යා ධනං හරෙ,
භොගෙ ලද්ධා න මජ්ජෙය්‍ය සවෙ කක්කාරුමරහතීති.

තස්සත්ථො-**ධම්මෙන** පරිසුද්ධාජීවෙන සුවණ්ණරජතාදිවිත්තං පරියෙසෙය්‍ය. **න නිකත්‍යාති** න වඤ්චනාය ධනං හරෙය්‍ය වත්ථාභරණාදිකෙ භොගෙ ලභිත්වා පමාදං නාපජ්ජෙය්‍ය එවරූපො ඉමානි පුප්ඵානි අරහතීති.

පුරොහිතො අහං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතොම්හීති වත්වා ආහරාපෙත්වා පිළන්ධිත්වා තතියං දෙවපුත්තං යාචි. සො තතියං ගාථමාහ:-

යස්ස චිත්තං අහාලිද්දං සද්ධා ච අවිරාගිනී,
එකො සාදුං න භුඤ්ජෙය්‍ය සවෙ කක්කාරුමරහතීති.

තස්සත්ථො-**යස්ස** පුග්ගලස්ස **චිත්තං අහාලිද්දං** හලිද්දිරාගො විය ඛිප්පං න විරජ්ජති ථිරපෙමං හොති. **සද්ධා ච අවිරාගිනීති** කම්මං වා විපාකං වා ඔකප්පනියස්ස වා පුග්ගලස්ස වචනං සුත්වා සද්දහිත්වා අප්ප

මත්තකෙනෙව න විරජ්ජති න භිජ්ජති යො යාවකෙවා අඤ්ඤෙසංවා සංවිභාගාරහෙ පුග්ගලෙ බහි කත්වා එකොව සාදුරසභොජනං න භුඤ්ජති තෙසං සංවිභජිත්වා භුඤ්ජති සො ඉමානි පුප්ඵානි අරහතීති.

පුරොහිතො අහං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතොම්හීති වත්වා තානි පුප්ඵානි ආහරාපෙත්වා පිළන්ධිත්වා චතුත්ථං දෙවපුත්තං යාචි. සො චතුත්ථං ගාථමාහ:-

> සම්මුඛා වා තිරොක්ඛා වා යො සන්තෙ න පරිභාසති,
> යථාවාදී තථාකාරී සවෙ කක්කාරුමරහතීති.

තස්සත්ථො-**යො** පුග්ගලො **සම්මුඛා වා** පරම්මුඛා වා සීලාදිගුණයුත්තෙ **සන්තෙ** උත්තමපණ්ඩිතපුරිසෙ න අක්කොසති **න පරිභාසති** යං වාචාය වදති තදෙව කායෙන කරොති සො ඉමානි පුප්ඵානි අරහතීති.

පුරොහිතො අහං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතොම්හීති වත්වා තානිපි ආහරාපෙත්වා පිළන්ධි.

චත්තාරො දෙවපුත්තා චත්තාරි පුප්ඵචුම්බටකානි පුරොහිතස්ස දත්වා දෙවලොකමෙව ගතා. තෙසං ගතකාලෙ පුරොහිතස්ස සීසෙ මහතී වෙදනා උප්පජ්ජි. තිණ්හෙන සිඛරෙන නිම්මථිතං විය අයපට්ටෙන පීළිතං විය සීසං අහොසි. සො වෙදනාමත්තො අපරාපරං පරිවත්තමානො මහාසද්දෙන විරවි. කිමෙතන්ති ච වුත්තෙ අහං මමන්තරෙ අවිජ්ජමානෙයෙව ගුණෙ අත්ථීති මුසාවාදං කත්වා තෙ දෙවපුත්තෙ ඉමානි පුප්ඵානි යාචිං නීහරථෙතානි මම සීසතොති ආහ. තානි හරන්තාපි නීහරිතුං නාසක්ඛිංසු අයපට්ටෙන බද්ධානි විය අහෙසුං.

අථ නං උක්ඛිපිත්වා ගෙහං නයිංසු. තස්ස තත්ථ විරවන්තස්ස සත්ත දිවසා වීතිවත්තා. රාජා අමච්චෙ ආමන්තෙත්වා දුස්සීලබ්‍රාහ්මණො මරිස්සතිකිං කරොමාති ආහ. දෙව පුන උස්සවං කාරෙම දෙවපුත්තා පුන ආගච්ඡිස්සන්තීති. රාජා පුන උස්සවං කාරෙසි. දෙවපුත්තා පුනාගන්ත්වා සකලනගරං පුප්ඵගන්ධෙන එකගන්ධං කත්වා තථෙව රාජඞ්ගණෙ අට්ඨංසු.

මහාජනො සන්නිපතිත්වා දුස්සීලබ්‍රාහ්මණං ආනෙත්වා තෙසං පුරතො උත්තානං නිපජ්ජාපෙසි. සො ජීවිතං මෙ දෙථ සාමීති දෙවපුත්තෙ යාචි. තෙ දෙවපුත්තා තුය්හං ලාමකස්ස දුස්සීලස්ස පාපධම්මස්ස අනනුච්ඡවිකානෙතානි පුප්ඵානි ත්වං ඉමෙ වඤ්චිස්සාමීති සඤ්ඤී අහොසි අහො අත්තනො තෙ මුසාවාදඵලං ලද්ධන්ති තං මහාජනස්ස මජ්ඣෙ ගරහිත්වා සීසතො පුප්ඵචුම්බටකං අපනෙත්වා මහාජනස්සොවාදං දත්වා සකට්ඨානමෙව අගමංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො දෙවදත්තො අහොසි. තෙසු දෙවපුත්තෙසු එකො කස්සපො එකො මොග්ගල්ලානො එකො සාරිපුත්තො ජෙට්ඨකදෙවපුත්තො පන අහමෙවාති.

කක්කාරුජාතකං.

4. 3. 7.

වාති වායං තතො ගන්ධොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කස්මා උක්කණ්ඨිතොසීති. කිලෙසවසෙන භන්තෙති. භික්ඛු මාතුගාමො නාම අරක්ඛියො න සක්කා රක්ඛිතුං පොරාණකපණ්ඩිතා පන මාතුගාමං සමුද්දමජ්ඣෙ සිම්බලිරුක්ඛවිමානෙ වාසෙන්තාපි රක්ඛිතුං නාසක්ඛිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන රජ්ජං කාරෙසි. කාකාතී නාමස්ස අග්ගමහෙසී අහොසි අභිරූපා දෙවච්ඡරාවිය. අයමෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. විත්ථාරතො පන අතීතවත්ථු කුණාලජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තදා පනෙකො සුපණ්ණරාජා මනුස්සවෙසෙනාගන්ත්වා රඤ්ඤා සහ දූතං කීළන්තො කාකාතියා අග්ගමහෙසියා පටිබද්ධචිත්තො තං ආදාය සුපණ්ණභවනං නෙත්වා තාය සද්ධිං අභිරමි. රාජා දෙවිං අපස්සන්තො නටකුවෙරං නාම ගන්ධබ්බං විචිනාහි නන්ති ආහ. සො තං සුපණ්ණරාජානං පරිග්ගහෙත්වා එකස්මිං සරෙ එරකවනෙ නිපජ්ජිත්වා තතො සුපණ්ණස්ස ගතකාලෙ පත්තන්තරෙ නිසීදිත්වා සුපණ්ණභවනං පත්වා පත්තන්තරතො නික්ඛමිත්වා තාය සද්ධිං කිලෙසසංසග්ගං කත්වා පුන තස්සෙව පත්තන්තරෙ නිසින්නො ආගන්ත්වා සුපණ්ණස්ස රඤ්ඤා සහ ජූතකීළනකාලෙ අත්තනො වීණං ගහෙත්වා ජූතමණ්ඩලං ගන්ත්වා රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨිතො ගීතවසෙන පඨමං ගාථමාහ:-

> වාතිවායං තතො ගන්ධො යත්ථ මෙ වසතී පියා,
> දූරෙ ඉතො හි කාකාතී යත්ථ මෙ නිරතො මනොති.

තත්ථ-**ගන්ධො**ති තස්සා දිබ්බගන්ධවිලිත්තාය සරීරගන්ධො. **යත්ථ මෙ**ති යත්ථ සුපණ්ණභවනෙ මම **පියා වසති** තතො ඉමිනා සද්ධිං කතකායසංසග්ගාය තස්සා ඉමස්ස කායෙන සද්ධිං ආගතො ගන්ධො **වාතී**ති අධිප්පායො. **දූරෙ ඉතො**ති ඉමම්හා ඨානා දූරෙ. **හි**කාරො නිපාතමත්තො. **කාකාතී**ති කාකාතී දෙවී. **යත්ථ මෙ**ති යස්සා උපරි මෙ **මනො නිරතො** රත්තො.

තං සුත්වා සුපණ්ණරාජා දුතියං ගාථමාහ:-

> කථං සමුද්දමතරි කථං අතරි කෙබුකං,
> කථං සත්ත සමුද්දානි කථං සිම්බලිමාරුහීති.

තස්සත්ථො-ත්වං ඉමං ජම්බුදීපසමුද්දං තස්ස පුරතො **කෙබුකං** නාම නදිං පබ්බතන්තරෙසු ඨිතානි **සත්ත සමුද්දානි ච කථං අතරි** කෙන උපායෙන තිණ්ණො සත්ත සමුද්දානි අතික්කමිත්වා ඨිතං අම්හාකං භවනං සිම්බලිරුක්ඛඤ්ච කථං ආරුහීති.

තං සුත්වා නටකුවෙරො තතියං ගාථමාහ:-

තයා සමුද්දමතරිං තයා අතරි කෙබුකං,
තයා සත්ත සමුද්දානි තයා සිම්බලිමාරුහින්ති.

තත්ථ-**තයාති** තයා කාරණභූතෙන තවපත්තන්තරෙ නිසින්නෙන අහං සබ්බමෙතං අකාසින්ති අත්ථො. තතො සුපණ්ණරාජා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

ධිරත්ථු මං මහාකායං ධිරත්ථු මං අචෙතනං,
යත්ථ ජායායහං ජාරං ආවහාමි වහාමිචාති.

තත්ථ-**ධිරත්ථු මන්ති** අත්තානං ගරහන්තො ආහ. **අචෙතනන්ති** මහාසරීරතාය ලහුභාවගරුභාවස්ස අජානනතාය අචෙතනං. **යත්ථාති** යස්මා. ඉදං වුත්තං හොති යස්මා **අහං** අත්තනො **ජායාය ජාරං** ඉමං ගන්ධබ්බං පත්තන්තරෙ නිසින්නං ආනෙන්තො **ආවහාමි** නෙන්තො **වහාමි** තස්මා ධිරත්ථු මන්ති. සො තං ආදාය නෙත්වා රඤ්ඤො අදාසි න පුන නගරං අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා නටකුවෙරො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. රාජා පන අහමෙවාති.

කාකාතිජාතකං.[1]

---

4. 3. 8.

බහුන්නං විජ්ජති භොතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මතභරියං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර භරියාය මතාය න න්හායි න භුඤ්ජි න කම්මන්තෙ පයොජෙසි අඤ්ඤදත්ථු සොකාභිභූතො ආළාහනං ගන්ත්වා පරිදෙවමානො විචරි. අබ්භන්තරෙ පනස්ස කුටෙ දීපො විය සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයො ජලති. සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා ඉමස්ස මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤො කොචි සොකං නීහරිත්වා සොතාපත්තිමග්ගස්ස දායකො නත්ථි භවිස්සාමිස්ස අවස්සයොති පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පච්ඡාසමණං ආදාය තස්ස ගෙහද්වාරං ගන්ත්වා කුටුම්බිකෙන සුතාගමනෙන කතපච්චුග්ගමනාදිසක්කාරො පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නො කුටුම්බිකං ආගන්ත්වා එකමන්තං නිසින්නං කිං උපාසක චින්තෙසීති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙ භරියා මෙ කාලකතා තං අනුසොචන්තො චින්තෙමීති වුත්තෙ උපාසක භිජ්ජන ධම්මං නාම භිජ්ජති. තස්මිං භින්නෙ න යුත්තං චින්තෙතුං පොරාණක පණ්ඩිතාපි භරියාය මතාය භිජ්ජනධම්මං භිජ්ජතීති න චින්තයිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි. අතීතවත්ථු දසකනිපාතෙ චූළබොධිජාතකෙ ආවිභවිස්සති. අයංපනෙත්ථ සංඛෙපො.

---

1. කාකවතීජාතකං. ජාතකපාළි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා මාතාපිතූනං සන්තිකං අගමාසි. ඉමස්මිං ජාතකෙ බොධිසත්තො කොමාරබ්‍රහ්මචාරී අහොසි. අථස්ස මාතාපිතරො තව භරියාපරියෙසනං කරොමාති ආරොචෙසුං. බොධිසත්තො න මය්හං ඝරාවාසෙනත්ථො අහං තුම්හාකං අච්චයෙන පබ්බජිස්සාමීති වත්වා තෙහි පුනප්පුනං යාචිතො එකං කඤ්චනරූපං කාරෙත්වා එවරූපං කුමාරිකං ලභමානො ගණ්හිස්සාමීති ආහ.

තස්ස මාතාපිතරො තං කඤ්චනරූපකං පටිච්ඡන්නයානෙ ආරොපෙත්වා ගච්ඡථ ජම්බුදීපතලං විචරන්තා යත්ථෙවරූපං බ්‍රාහ්මණකුමාරිකං පස්සථ තත්ථ ඉමං කඤ්චනරූපකං දත්වා තං ආනෙථාති මහන්තෙන පරිවාරෙන මනුස්සෙ පෙසෙසුං. තස්මිං පන කාලෙ එකො පුඤ්ඤවා සත්තො බ්‍රහ්මලොකතො චවිත්වා කාසිරට්ඨෙයෙව නිගමගාමෙ අසීතිකොටිවිභවස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහෙ කුමාරිකා හුත්වා නිබ්බත්ති. සම්මිල්ලභාසිනීති[1] තස්සා නාමං අකංසු.

සා සොළසවස්සිකකාලෙ අභිරූපා අහොසි පාසාදිකා දෙවච්ඡරපටිභාගා සබ්බඞ්ගසම්පන්නා. තස්සාපි කිලෙසවසෙන චිත්තං නාම න උප්පන්නපුබ්බං අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරිණී අහොසි. කඤ්චනරූපකං ආදාය විචරන්තා තං ගාමං පාපුණිංසු. තත්ථ මනුස්සා තං දිස්වා අසුකබ්‍රාහ්මණස්ස ධීතා සම්මිල්ලභාසිනී කිං කාරණා ඉධ ඨිතාති ආහංසු.

මනුස්සා තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණකුලං ගන්ත්වා සම්මිල්ලභාසිනිං වාරෙසුං. සා අහං තුම්හාකං අච්චයෙන පබ්බජිස්සාමි න මෙ ඝරාවාසෙනත්ථොති මාතාපිතූනං සාසනං පෙසෙසි. තෙ කිං කරොසි කුමාරිකෙති වත්වා කඤ්චනරූපකං ගහෙත්වා තං මහන්තෙන පරිවාරෙන පෙසයිංසු. බොධිසත්තස්ස සම්මිල්ලභාසිනියා ච උභින්නම්පි අනිච්ඡන්තානඤ්ඤෙව මඞ්ගලං කාරිංසු. තෙ එකස්මිං ගබ්භෙ වසමානා එකස්මිං සයනෙ සයන්තාපි න අඤ්ඤමඤ්ඤං කිලෙසවසෙන ඔලොකයිංසු. ද්වෙ භික්ඛූ ද්වෙ බ්‍රාහ්මණා විය ච එකට්ඨානෙ වසිංසු.

අපරභාගෙ බොධිසත්තස්ස මාතාපිතරො කාලමකංසු. සො තෙසං සරීරකිච්චං කත්වා සම්මිල්ලභාසිනිං පක්කොසාපෙත්වා භද්දෙ මම කුලසන්තකා අසීති කොටියො තව කුලසන්තකා අසීති කොටියොති ඉමං එත්තකං ධනං ගහෙත්වා ඉමං කුටුම්බං පටිපජ්ජාහි අහං පබ්බජිස්සාමීති ආහ. අය්‍යපුත්ත තයි පබ්බජන්තෙ අහම්පි පබ්බජිස්සාමි න සක්කොමි තං ජහිතුන්ති. තෙ සබ්බං ධනං දානමුඛෙ විස්සජ්ජෙත්වා ඛෙළපිණ්ඩං විය සම්පත්තිං ඡඩ්ඩෙත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා උභොපි තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා වනමූලඵලාහාරා තත්ථ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය හිමවන්තා ඔතරිත්වා අනුපුබ්බෙන බාරාණසියං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිංසු.

---

1. ඉං. සම්මිල්ලභාසිනීති.

තෙසං තත්ථ වසන්තානං සුඛුමාලාය පරිබ්බාජිකාය නිරොජං මිස්සකභත්තං පරිභුඤ්ජන්තියා ලොහිතපක්ඛන්දිකාබාධො උප්පජ්ජි. සා සප්පායභෙසජ්ජං අලභමානා දුබ්බලා අහොසි. බොධිසත්තො භික්ඛාචාරවෙලාය තං පරිග්ගහෙත්වා නගරද්වාරං නෙත්වා එකිස්සා සාලාය ඵලකෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සයං භික්ඛාය පවිසති. සා තස්මිං අනික්ඛන්තෙයෙව කාලමකාසි. මහාජනා පරිබ්බාජිකාය රූපසම්පත්තිං දිස්වා පරිවාරෙත්වා රොදන්ති පරිදෙවන්ති. බොධිසත්තො භික්ඛං චරිත්වා ආගතො තස්සා මතභාවං ඤත්වා භිජ්ජනධම්මං භිජ්ජති සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා එවංගතිකායෙවාති තාය නිපන්නඵලකෙයෙව නිසීදිත්වා මිස්සකභොජනං භුඤ්ජිත්වා මුඛං වික්ඛාලෙසි. පරිවාරෙත්වා ඨිතමහාජනො අයං තෙ භන්තෙ පරිබ්බාජිකා කිං හොතීති පුච්ඡි. ගිහිකාලෙ මෙ පාදපරිචාරිකා අහොසීති. භන්තෙ මයං තාව න සහාම රොදාම පරිදෙවාම තුම්හෙ කස්මා න රොදථාති. බොධිසත්තො ජීවමානාය තාවෙසා මම කිඤ්චි හොති ඉදානි පරලොකසමඞ්ගිතාය න කිඤ්චි හොති පරජනවසංගතා අහං කස්මා රොදාමීති මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:–

බහූනං විජ්ජති භොතී තෙහි මෙ කිං භවිස්සති,
තස්මා එතං න සොචාමි පියං සම්මිල්ලහාසිනිං.

තං තඤ්චෙ අනුසොචෙය්‍ය යං යං තස්ස න විජ්ජති,
අත්තානමනුසොචෙය්‍ය සදා මච්චුවසං පතං.

නහෙව ඨිතං නාසීනං න සයානං න පද්ධගුං,
යාවපාති නිමිසති තත්‍රාපි සරතී වයො.

තත්ථත්තනි වතප්පද්ධෙ විනාභාවෙ අසංසයෙ,
භූතං සෙසං දයිතබ්බං වීතං අනනුසොචියන්ති.

තත්ථ–**බහූනං විජ්ජතීති** අයං **භොතී** අම්හෙ ජහෙත්වා ඉදානි අඤ්ඤෙසං බහූනං මතකසත්තානං අන්තරෙ විජ්ජති අත්ථි උපලබ්භති. **තෙහි මෙ කිං භවිස්සතීති** තෙහි මතකසත්තෙහි සද්ධිං වත්තමානා ඉදානෙසා මය්හං කිං භවිස්සති තෙහි වා සත්තෙහි අතිරෙකසම්බන්ධවසෙනෙව සා මය්හං කිං භවිස්සති කා නාම භවිස්සති කිං භරියා උදාහු භගිනීති. **තෙහි මෙ ඛන්ති**පි පාඨො. තෙහි මතකෙහි සද්ධිං ඉදම්පි මෙ කලෙබරං එකං භවිස්සතීති අත්ථො. **තස්මාති** යස්මා එසා මතකෙසු සංඛං ගතා මය්හං සා න කිඤ්චි හොති තස්මා එතං න සොචාමි. **යං යං තස්සාති** යං යං තස්ස අනුසොචනකස්ස සත්තස්ස **න විජ්ජති** නත්ථි නිරුද්ධං තං තං සචෙ අනුසොචෙය්‍යාති අත්ථො. **යස්සාති**පි පාඨො යං යං යස්ස විජ්ජති තඤ්ඤෙව සො අනුසොචෙය්‍යාති අත්ථො. **මච්චුවසං පතන්ති** එවං සන්තෙ නිච්චං මච්චුවසං පත්තං ගච්ඡන්තං අත්තානමෙව අනුසොචෙය්‍ය තෙනස්ස අසොචනකාලොයෙව න භවෙය්‍යාති අත්ථො. තතියගාථාය **න හෙව ඨිතං නාසීනං න සයානං න පද්ධගුං** කිඤ්චි සත්තං ආයුසඞ්ඛාරෙ අනුගච්ඡතීති

පාටසෙසො. තත්ථ **පදඛගු** නති. සම්පරිවත්තෙත්වා වරමානං. ඉදං වුත්තං හොති ඉමෙ සත්තා චතුසු ඉරියාපථෙසු පමත්තා විහරන්ති ආයුසඞ්ඛාරා පන රත්තිඤ්ච දිවසඤ්ච සබ්බිරියාපථෙසු **අප්පමත්තා** අත්තනො ඛයගමනං සාමමෙව කාරෙන්තීති. **යාවපාති නිමිසතීති** අයං හි තස්මිං කාලෙ වොහාරො. ඉදං වුත්තං හොති–යාව උම්මිසති ච නිම්මිසති ච **තත්‍රාපි** එවං අප්පමත්තකෙ කාලෙ ඉමෙසං සත්තානං **සරති වයො** තීසු වයෙසු සො සො වයො පරිහායතෙව න වඩ්ඪති. **තත්ථත්තනිවනපසඛෙදති** තත්ථ වන අත්තනි පදෙධ. ඉදං වුත්තං හොති තස්මිං වන එවං සරමානෙ වයෙ අයං අත්තාති සඞ්ඛං ගතො අත්තභාවො පදෙධා හොති වයෙන අද්ධො උපඩ්ඪො අපරිපුණ්ණොව හොති එවං තත්ථ ඉමස්මිං අත්තනි පදෙධ යො වෙස තත් තත් නිබ්බත්තානං විනාභාවො අසංසයො තස්මිං **විනාභාවෙපි අසංසයෙ** නිස්සංසයෙ **භූතං සෙසං** අමතං යං සෙසං තං ජීවමානමෙව **දයිතබ්බං** මෙත්තායිතබ්බං අයං සත්තා අරොගො හොතු අබ්‍යාපජ්ඣොති එවං තස්මිං මෙත්තාභාවනා කාතබ්බා යං පනෙතං **විතං** විගතං මතං තං **අනනුසොචියං** න අනුසොචිතබ්බන්ති.

එවං මහාසත්තො චතූහි ගාථාහි අනිච්චාකාරං දීපෙන්තො ධම්මං දෙසෙසි. මහාජනො පරිබ්බාජිකාය සරීරකිච්චං කාරෙසි. බොධිසත්තො හිමවන්තං පවිසිත්වා ඣානාභිඤ්ඤා නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සම්මිල්ලභාසිනී රාහුලමාතා අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

අනනුසොචියජාතකං.

---

4. 3. 9.

යං අන්නපාණස්සාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො හතලාභසක්කාරං දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

දෙවදත්තෙන හි තථාගතෙ අට්ඨානකොපං බන්ධිත්වා ධනුග්ගහෙසු පයොජිතෙසු නාළාගිරිවිස්සජ්ජනෙන තස්ස දොසො පාකටො ජාතො. අථස්ස පට්ඨපිතානි ධුවභත්තාදීනි මනුස්සා හරිංසු. රාජාපි නං න ඔලොකෙසි. සො හතලාභසක්කාරො කුලෙසු විඤ්ඤාපෙත්වා භුඤ්ජන්තො විචරි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො ලාභසක්කාරං උප්පාදෙස්සාමීති උප්පන්නම්පි චිරං කාතුං නාසක්ඛීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස හතලාභසක්කාරො අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං ධනඤ්ජයෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො රාධො නාම සුවො අහොසි මහාපරිවාරො පරිපුණ්ණගත්තො. කණිට්ඨො පනස්ස පොට්ඨපාදො නාම. එකො ලුද්දකො තෙ ද්වෙපි ජනෙ බන්ධිත්වා නෙත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො අදාසි. රාජා උභොපි තෙ සුවණ්ණපඤ්ජරෙ පක්ඛිපිත්වා සුවණ්ණතට්ටකෙ මධුලාජෙ ඛාදාපෙන්තො සක්ඛරොදකං පායෙන්තො පටිජග්ගි. සක්කාරො මහා අහොසි. ලාභග්ගයසග්ගපත්තා අහෙසුං. අථෙකො වනචරකො කාළබාහුං නාමෙකං මහාකාළමක්කටං ආනෙත්වා රඤ්ඤො අදාසි. තස්ස පච්ඡා ආගතත්තා මහන්තතරො ලාභසක්කාරො අහොසි. සුකානං පරිහායති. බොධිසත්තො තාදිලක්ඛණයොගතො න කිඤ්චි ආහ. කණිට්ඨො පනස්ස තාදිලක්ඛණාභාවා තං මක්කටස්ස සක්කාරං අසහන්තො භාතික පුබ්බෙ ඉමස්මිං රාජකුලෙ සාධුරසඛාදනීයාදීනි අම්හාකමෙව දෙන්ති ඉදානි පන මයං න ලභාම කාළබාහුමක්කටස්සෙව හරන්ති මයං ධනඤ්ජයරඤ්ඤො සන්තිකා ලාභසක්කාරං අලභන්තා ඉමස්මිං ඨානෙ කිං කරිස්සාම එහි අරඤ්ඤමෙව ගන්ත්වා වසිස්සාමාති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

යං අන්නපානස්ස පුරෙ ලභාම
තන්දානි සාඛාමිගමෙව ගච්ඡති,
ගච්ඡාමදානි වනමෙව රාධ
අසක්කතාවස්ම ධනඤ්ජයායාති.

තත්ථ-**යං අන්නපානස්සාති** යං අන්නපානං අස්ස රඤ්ඤො සන්තිකා උපයොගත්ථෙ වා සාමිවචනං. **ධනඤ්ජයායාති** කාරණත්ථෙ සම්පදානවචනං. ධනඤ්ජයෙන **අසක්කතාවස්ම** අන්නපානඤ්ච න ලභාම ඉමිනාව න සක්කතම්හාති අත්ථො. තං සුත්වා රාධො දුතියං ගාථමාහ :–

ලාභො අලාභො අයසො යසො ච
නින්දා පසංසා ච සුඛඤ්ච දුක්ඛං,
එතෙ අනිච්චා මනුජෙසු ධම්මා
මා සොචි කිං සොචසි පොට්ඨපාදාති.

තත්ථ-**යසොති** ඉස්සරියපරිවාරො. **අයසොති** තස්සාභාවො. **එතෙති** එතෙ අට්ඨ ලොකධම්මා. **මනුජෙසු අනිච්චා** ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තාපි හුත්වා අපරෙන සමයෙන අප්පලාභා අප්පසක්කාරා හොන්ති නිච්චලාභිනො නාම නත්ථි. යසාදීසුපි එසෙව නයො. තං සුත්වා පොට්ඨපාදො මක්කටෙ උසූයං අපනෙතුං අසක්කොන්තො තතියං ගාථමාහ :–

අද්ධා තුවං පණ්ඩිතකොසි රාධ
ජානාසි අත්ථානි අනාගතානි,
කථං නු සාඛාමිගං දක්ඛිසාම
නිද්ධාපිතං රාජකුලතොව ජම්මන්ති.

තත්ථ-**කථං** ති කෙන නු ඛො උපායෙන. **දක්ඛිසාමාති** දක්ඛිස්සාම. **නිද්ධාපිත**න්ති නිච්ඡුද්ධං නික්කඩ්ඪිතං. **ජම්ම**න්ති ලාමකං. තං සුත්වා රාධො චතුත්ථං ගාථමාහ:-

> චාලෙති කණ්ණං භකුටිං කරොති
> මුහුං මුහුං භායයතෙ කුමාරෙ,
> සයමෙව තං කාහති කාළබාහු
> යෙනාරකා ඨස්සති අන්නපානාති.

තත්ථ-**භායයතෙ කුමාරෙති** රාජකුමාරෙ උත්තාසෙති. **යෙනාරකා ඨස්සතීති** යෙන කාරණෙන ඉමම්හා අන්නපානා දූරෙ ඨස්සති **සයමෙව තං** කාරණං කරිස්සති. මා ත්වං එතස්ස චින්තයීති අත්ථො.

කාළබාහුපි කතිපාහෙනෙව රාජකුමාරානං පුරතො කණ්ණචාලනාදීනි කරොන්තො කුමාරෙ භායාපෙසි. තෙ භීතතසිතා විස්සරමකංසු. රාජා කිං එතන්ති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා නික්කඩ්ඪථ නන්ති මක්කටං නික්කඩ්ඪාපෙසි. සුනඛානං ලාභසක්කාරො පුන පාකතිකොව අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාළබාහු දෙවදත්තො අහොසි. පොට්ඨපාදො ආනන්දො. රාධො පන අහමෙවාති.

කාළබාහුජාතකං.

---

4. 3. 10.

සීලං කිරෙව කල්‍යාණන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සීලවීමංසකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

වෙපි වත්ථූති හෙට්ඨා කථිතානෙව. ඉධ පන බොධිසත්තො බාරාණසී රඤ්ඤො පුරොහිතො අහොසි. සො අත්තනො සීලං වීමංසන්තො තීණි දිවසානි හිරඤ්ඤඵලකතො කහාපණං ගණ්හි. තං චොරොති රඤ්ඤො දස්සෙසුං. සො රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨිතො:-

> සීලං කිරෙව කල්‍යාණං සීලං ලොකෙ අනුත්තරං,
> පස්ස ඝොරවිසො නාගො සීලවාති න හඤ්ඤතීති.

ඉමාය පඨමගාථාය සීලං වණ්ණෙත්වා රාජානං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා පබ්බජිතුං ගච්ඡති.

අථෙකස්මිං සූනාපණෙ සෙනො මංසපෙසිං ගහෙත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි. තං අඤ්ඤෙ සකුණා පරිවාරෙත්වා පාදනඛතුණ්ඩකාදීහි පහරන්ති. සො තං දුක්ඛං සහිතුං අසක්කොන්තො මංසපෙසිං ඡඩ්ඩෙසි. අථඤ්ඤො ගණ්හිති එවං යො යො ගණ්හාති තං තං සකුණා අනුබන්ධිංසු. යො යො ඡඩ්ඩෙසි සො සො සුඛිතො අහොසි. බොධිසත්තො තං දිස්වා ඉමෙ කාමා නාම මංසපෙසූපමා එතෙ ගණ්හන්තානඤ්ඤෙව දුක්ඛං විස්සජ්ජෙන්තානං සුඛන්ති චින්තෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

යාවදෙවස්සහූ කිඤ්චි තාවදෙව අඛාදිසුං,
සඞ්ගම්ම කුලලා ලොකෙ න හිංසන්ති අකිඤ්චනන්ති.

තස්සත්ථො–**යාවදෙව** අස්ස සෙණස්ස **අහු කිඤ්චි** මුඛෙන ගහිතං මංසඛණ්ඩං **තාවදෙව** නං ඉමස්මිං **ලොකෙ කුලලා** සමාගන්ත්වා **අඛාදිසුං** තස්මිං පන විස්සට්ඨෙ තමෙතං **අකිඤ්චනං** නිප්පලිබොධං පක්ඛිං සෙසපක්ඛිනො **න හිංසන්තීති**.

සො නගරා නික්ඛමිත්වා අන්තරමග්ගෙ එකස්මිං ගාමෙ සායං **එකස්ස** ගෙහෙ නිපජ්ජි. තත්ථ පන පිඞ්ගලා නාම දාසී අසුකවෙලාය නාම ආගච්ඡෙය්‍යාසීති එකෙන පුරිසෙන සද්ධිං සඞ්කෙතං අකාසි. සා සාමිකානං පාදෙ ධොවිත්වා තෙසු නිපන්නෙසු තස්ස ආගමනං ඔලොකෙන්තී උම්මාරෙ නිසීදිත්වා ඉදානි ආගමිස්සති ඉදානි ආගමිස්සතීති පඨමයාමම්පි මජ්ඣිමයාමම්පි වීතිනාමෙසි. පච්චූසසමයෙ පන න සොදානි ආගමිස්සතීති ඡින්නාසා හුත්වා නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. බොධිසත්තො ඉදං කාරණං දිස්වා අයං දාසී සො පුරිසො ආගමිස්සතීති ආසාය එත්තකං කාලං නිසින්නා. ඉදානිස්ස අනාගමනභාවං ඤත්වා ඡින්නාසා හුත්වා සුඛං සුපති කිලෙසෙසු හි ආසා නාම දුක්ඛං නිරාසභාවොව සුඛන්ති චින්තෙත්වා තතියං ගාථමාහ :–

සුඛං නිරාසා සුපති ආසා ඵලවතී සුඛා,
ආසං නිරාසං කත්වාන සුඛං සුපති පිඞ්ගලාති.

තත්ථ–**ඵලවතීති** යස්සා ආසාය ඵලං ලද්ධං හොති සා තස්ස ඵලස්ස සුඛතාය **සුඛා** නාම. **නිරාසං** කත්වා අනාසං කත්වා ඡින්දිත්වා පජහිත්වාති අත්ථො. **පිඞ්ගලාති** එසා පිඞ්ගලදාසී ඉදානි **සුඛං සුපතීති**.

සො පුන දිවසෙ තතො ගාමා අරඤ්ඤං පවිසන්තො අරඤ්ඤෙ එකං තාපසං ඣානං අප්පෙත්වා නිසින්නං දිස්වා ඉධලොකෙ ච පරලොකෙ ච ඣානසුඛතො උත්තරිතරං සුඛං නත්ථීති චින්තෙත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :–

න සමාධිපරො අත්ථි අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච,
න පරං නාපි අත්තානං විහිංසති සමාහිතොති.

තත්ථ–**සමාධිපරොති** සමාධිතො පරො අඤ්ඤො සුඛධම්මො නාම නත්ථීති. සො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤා උප්පාදෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තාපසො අහමෙවාති.

සීලවීමංසජාතකං.

කුටිදූසකවග්ගො තතියො.

4. 4. 1.

යො වෙ කාලෙ අසම්පත්තෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකාලිකං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු තක්කාරියජාතකෙ විත්ථාරිතං.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අමච්චරතනං අහොසි. රාජා බහුභාණී අහොසි. බොධිසත්තො තස්ස බහුභාණිතං නිසෙධෙස්සාමීති එකං උපමං උපධාරෙන්තො චරති. අථෙකදිවසං රාජා උය්‍යානං ගතො මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ නිසීදි.

තස්ස උපරි අම්බරුක්ඛො අත්ථි තත්‍රෙකස්මිං කාකකුලාවකෙ කාළකොකිලා අත්තනො අණ්ඩකං නික්ඛිපිත්වා අගමාසි. කාකී තං කොකිලඅණ්ඩකං පටිජග්ගි. අපරභාගෙ තතො කොකිලපොතකො නික්ඛමි. කාකී පුත්තසඤ්ඤාය මුඛතුණ්ඩකෙන ගොචරං ආහරිත්වා තං පටිජග්ගි. සො අවිරූළ්හපක්ඛො අකාලෙයෙව කොකිලරවං රවි. කාකී අයං ඉදානෙව තාව අඤ්ඤං රවං රවති වඩ්ඪන්තො කිං කරිස්සතීති තුණ්ඩෙන කොට්ටෙත්වා මාරෙත්වා කුලාවකා පාතෙසි. සො රඤ්ඤො පාදමූලෙ පති. රාජා බොධිසත්තං පුච්ඡි කිමෙතං සහායාති. බොධිසත්තො අහං රාජානං නිවාරෙතුං එකං උපමං පරියෙසිස්සාමි ලද්ධා දානි මෙ සාති චින්තෙත්වා මහාරාජ අතිමුඛරා නාම බහුභාණිනො එවරූපං ලභන්ති අයං මහාරාජ කොකිලපොතකො කාකියා පුට්ඨො අවිරූළ්හපක්ඛො අකාලෙයෙව කොකිලරවං විරවි. අථ නං කාකී නායං මම පුත්තොති ඤත්වා මුඛතුණ්ඩෙන කොට්ටෙත්වා මාරෙත්වා කුලාවකා පාතෙසි. මනුස්සා වා හොන්තු තිරච්ඡානා වා අකාලෙ බහුභාණිනො එවරූපං දුක්ඛං ලභන්තීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

යො වෙ කාලෙ අසම්පත්තෙ අතිවෙලං පභාසති,
එවං සො නිහතො සෙති කොකිලායිව අත්‍රජො.

න හි සත්ථං සුනිසිතං විසං හලාහලම්මිව,
එවං නිකට්ඨෙ පාතෙති වාචා දුබ්භාසිතා යථා.

තස්මා කාලෙ අකාලෙ ච වාචං රක්ඛෙය්‍ය පණ්ඩිතො,
නාතිවෙලං පභාසෙය්‍ය අපි අත්තසමම්හි වා.

යො ච කාලෙ මිතං භාසෙ මතිපුබ්බො විචක්ඛණො,
සබ්බෙ අමිත්තෙ ආදෙති සුපණ්ණො උරගම්මිවාති.

තත්ථ-**කාලෙ අසම්පත්තෙ**ති අත්තනො වචනකාලෙ අසම්පත්තෙ. **අතිවෙල**න්ති වෙලාතික්කන්තං කත්වා අතිරෙකප්පමාණං **පභාසති**. **හලාහලම්මිවා**ති හලාහලං ඉව. **නිකට්ඨෙ**ති තස්මිංයෙව ඛණෙ අප්පමත්තකාලෙ. **තස්මා**ති යස්මා සුනිසිතසත්ථහලාහලවිසතොපි ඛිප්පතරං දුබ්භාසිතවචනමෙව පාතෙති තස්මා. **කාලෙ අකාලෙ චා**ති වත්තුං යුත්තකාලෙ ච අකාලෙ ච. **වාචං රක්ඛෙය්‍ය** අතිවෙලං න භාසෙය්‍ය අපි අත්තනා සමෙ නිය්‍යානාකාරණෙපි පුග්ගලෙති අත්ථො. **මතිපුබ්බො**ති මතිං පුරෙචාරිකං කත්වා කථෙන්තො මතිපුබ්බො

විචක්ඛණොති ඤාණෙන විචාරෙත්වා අත්ථවිඤ්ඤූපුග්ගලො විචක්ඛණො නාම. **උරගම්මිවාති** උරගං ඉව. ඉදං වුත්තං හොති-යථා සුපණ්ණො සමුද්දං ඛොභෙත්වා මහාභොගං උරගං **ආදෙති** ගණ්හාති ආදියිත්වා ච තං ඛණඤ්ඤෙව තං සිම්බලිං ආරොපෙත්වා මංසං ඛාදති එවමෙව යො මතිපුබ්බඞ්ගමො විචක්ඛණො වත්තුං යුත්තකාලෙ මිතං භාසති සො **සබ්බෙ අමිත්තෙ ආදෙති** ගණ්හාති අත්තනො වසෙ වත්තෙතීති.

රාජා බොධිසත්තස්ස ධම්මදෙසනං සුත්වා තතො පට්ඨාය මිතභාණී අහොසි. යසඤ්චස්ස වඩ්ඪෙත්වා මහන්තතරං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කොකිලපොතකො කොකාලිකො අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

කොකාලිකජාතකං.

4. 4. 2.

අපි හන්ත්වා හතො බ්‍රෑතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො පුරොහිතං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර රථෙන අත්තනො භොගගාමකං ගච්ඡන්තො සම්බාධෙ මග්ගෙ රථං පාජෙන්තො සකටසත්ථකං දිස්වා තුම්හාකං සකටං අපනෙථ අපනෙථාති ගච්ඡන්තො සකටෙ අනපනියමානෙ කුජ්ඣිත්වා පතොදයට්ඨියා පුරිමසකටෙ සාකටිකස්ස රථධුරෙ පහරි. සා රථධුරෙ පටිහතා නිවත්තිත්වා තස්සෙව නලාටං පහරි තාවදෙව නලාටෙ ගණ්ඩො උට්ඨහි. සො නිවත්තිත්වා සාකටිකෙහි පහටොම්හීති රඤ්ඤො ආරොචෙසි. සාකටිකෙ පක්කොසාපෙත්වා විනිච්ඡින්තා තස්සෙව දොසං අද්දසංසු. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො රඤ්ඤො කිර පුරොහිතො සාකටිකෙහි පහටොම්හීති අට්ටං කාරෙන්තො සයමෙව පරජ්ජීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස එවරූපං කාරෙතියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්සෙව විනිච්ඡයාමච්චො අහොසි. අථ රඤ්ඤො පුරොහිතො රථෙන අත්තනො භොගගාමකං ගච්ඡන්තොති පුරිමසදිසමෙව. ඉධ පන තෙන රඤ්ඤො ආරොචිතෙ රාජා සයං විනිච්ඡයෙ නිසීදිත්වා සාකටිකෙ පක්කොසාපෙත්වා කම්මං අසොධෙත්වාව තුම්හෙහි මම පුරොහිතං කොට්ටෙත්වා නලාටෙ ගණ්ඩො උට්ඨාපිතොති වත්වා සබ්බස්සහරණං තෙසං කරොථාති ආහ. අථ නං බොධිසත්තො තුම්හෙ මහාරාජ කම්මං අසොධෙත්වාව එතෙසං සබ්බස්සං හරාපෙථ එකච්චෙ පන අත්තනාව අත්තානං පහරිත්වාපි පරෙහි පහටම්හාති වදන්ති තස්මා අවිනිච්ඡිනිත්වා කාතුං න යුත්තං රජ්ජං කාරෙන්තෙන නාම නිසාමෙත්වා කම්මං කාතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථං අභාසි:-

අපි හන්ත්වා හතො බ්‍රූති ජෙත්වා ජිතොති භාසති,
පුබ්බමක්ඛායිනො රාජ එකදත්ථුං න සද්දහෙ.

තස්මා පණ්ඩිතජාතියො සුණෙය්‍ය ඉතරස්සපි,
උභින්නං වචනං සුත්වා යථා ධම්මො තථා කරෙ.

අලසො ගිහී කාමභොගී න සාධු
අසඤ්ඤතො පබ්බජිතො න සාධු,
රාජා න සාධු අනිසම්මකාරී
යො පණ්ඩිතො කොධනො තං න සාධු.

නිසම්ම ඛත්තියො කයිරා නානිසම්ම දිසම්පති,
නිසම්මකාරිනො රඤ්ඤො යසො කිත්ති ච වඩ්ඪතීති.

තත්ථ—**අපි හන්ත්වාති** අපි එකො අත්තනාව අත්තානං හන්ත්වා පරෙන පහතොම්හීති බ්‍රූති කථෙති **ජෙත්වා ජිතොති** සයං වා පන පරං ජිත්වා අහං ජිතොම්හීති **භාසති**. **එකදත්ථුන්ති** මහාරාජ පුබ්බමෙව රාජකුලං ගන්ත්වා අක්ඛායන්තස්ස **පුබ්බමක්ඛායිනො** එකදත්ථුං න **සද්දහෙ** එකංසෙන වචනං න සද්දහෙය්‍ය. **තස්මාති** යස්මා පඨමතරං ආගන්ත්වා කථෙන්තස්ස එකංසෙන වචනං න සද්දහාතබ්බං තස්මා. **යථා ධම්මොති** යථා විනිච්ඡයසභාවො ඨිතො තථා කරෙය්‍ය. **අසඤ්ඤතොති** කායාදීහි අසඤ්ඤතො දුස්සීලො. **තං න සාධූති** යං තස්ස පණ්ඩිතස්ස ගුණවතො පුග්ගලස්ස ආධානගාහිවසෙන දළ්හකොපසඞ්ඛාතං කොධනං තං න සාධු. **නානිසම්මාති** න අනිසාමෙත්වා. **දිසම්පතීති** දිසානං පති මහාරාජ. **යසොකිත්තිචාති** ඉස්සරියපරිවාරො චෙව කිත්තිසද්දො ච **වඩ්ඪතීති**.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා ධම්මෙන විනිච්ඡිනි. ධම්මෙන විනිච්ඡියමානෙ බ්‍රාහ්මණස්සෙව දොසො ජාතොති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො එතරහි බ්‍රාහ්මණොව අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

රථලට්ඨිජාතකං.

---

4. 4. 3.

තදෙව මෙ ත්වන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා විත්ථාරිතමෙව. ඉධ පන තෙසං උද්ධාරං සොධෙත්වා ආගච්ඡන්තානං අන්තරාමග්ගෙ ලුද්දකො උභොපි ඛාදථාති එකං පක්කගොධං අදාසි. සො පුරිසො භරියං පානීයත්ථාය පෙසෙත්වා සබ්බං ගොධං ඛාදිත්වා තස්සා ආගතකාලෙ භද්දෙ ගොධා පලාතාති ආහ. සාධු සාමි පක්කගොධාය පලායන්තියා කිං සක්කා කාතුන්ති සා ජෙතවනෙ පානීයං පිවිත්වා සත්ථු සන්තිකෙ නිසින්නාපි සත්ථාරා කිං-

උපාසිකෙ අයං තෙ හිතකාමො සුසිනෙහො උපකාරකොති පුච්ඡිතා භන්තෙ අහං එතස්ස හිතකාමා සුසිනෙහා අයම්පන මයි නිස්සිනෙහො හොති ආහ. සත්ථා හොතු මා චින්තයි එවං නාමෙස කාරෙති යදා පන තෙ ගුණං සරති තදා තුය්හඤ්ඤෙව සබ්බිස්සරියං දෙතීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතම්පි හෙට්ඨා වුත්තසදිසමෙව. ඉධ පන තෙසං නිවත්තන්තානං අන්තරාමග්ගෙ ලුද්දකො කිලන්තභාවං දිස්වා චෙපි ජනා ඛාදථාති එකං පක්කගොධං අදාසි. රාජධීතා තං වල්ලියා බන්ධිත්වා ආදාය මග්ගං පටිපජ්ජි. තෙ එකං සරං දිස්වා මග්ගා උක්කම්ම අස්සත්ථමූලෙ නිසීදිංසු. රාජපුත්තො ගච්ඡ භද්දෙ සරතො පදුමිණිපණ්ණෙන උදකං ආහර මංසං ඛාදිස්සාමාති ආහ. සා ගොධං සාඛාය ලග්ගෙත්වා පානීයත්ථාය ගතා ඉතරො සබ්බං ගොධං ඛාදිත්වා අග්ගනඞ්ගුට්ඨං ගහෙත්වා පරම්මුඛො නිසීදි. සො තාය පානීයං ගහෙත්වා ආගතකාලෙ භද්දෙ ගොධා සාඛාය ඔතරිත්වා වම්මිකං පාවිසි අහං ධාවිත්වා අග්ගනඞ්ගුට්ඨෙ ගණ්හිං ගහිතට්ඨානං හත්ථෙයෙව කත්වා ඡිජ්ජිත්වා බිලං පවිට්ඨාති ආහ. හොතු දෙව පක්කගොධාය පලායන්තියා කිං කරිස්සාම එහි ගච්ඡාමාති. තෙ පානීයං පිවිත්වා බාරාණසිං අගමිංසු. රාජපුත්තො රජ්ජං පත්වා තං අග්ගමහෙසිට්ඨානමත්තෙන ඨපෙසි. සක්කාරසම්මානො පනස්සා නත්ථි.

බොධිසත්තො තස්සා සක්කාරං කාරෙතුකාමො රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨත්වා නනුමය්හං අය්යෙ තුම්හාකං සන්තිකා කිඤ්චි න ලභාම කිං නො න ඔලොකෙථාති ආහ. තාත අහමෙව රඤ්ඤො සන්තිකා කිඤ්චි න ලභාමි තුය්හං කිං දස්සාමි රාජාපි මය්හං ඉදානි කිං දස්සති යො අරඤ්ඤතො ආගමණකාලෙ පක්කගොධං එකකොව ඛාදීති. අය්යෙ න දෙවො එවරූපං කරිස්සති මා එවං අවචුත්ථාති. අථ නං දෙවී තුය්හං තං තාත න පාකටං රඤ්ඤොයෙව මය්හඤ්ච පාකටන්ති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

> තදෙව මෙ ත්වං විදිතො වනමජ්ඣෙ රථෙසභ,
> යස්ස තෙ ඛග්ගබද්ධස්ස සන්නද්ධස්ස තිරීටිනො,
> අස්සත්ථදුමසාඛාය පක්කා ගොධා පලායථාති.

තත්ථ-**තදෙවා**ති තස්මිංයෙව කාලෙ අයං මය්හං අදායකො අකාරකොති එවං **ත්වං විදිතො** අඤ්ඤෙ පන තව සභාවං න ජානන්තීති අත්ථො. **ඛග්ගබද්ධස්සා**ති බද්ධඛග්ගස්ස. **තිරීටිනො**ති තිරීටවත්ථනිවත්ථස්ස. මග්ගාගමණකාලෙ. **පක්කා**ති අඞ්ගාරපක්කා. **ගොධාපලායථා**ති එවං රඤ්ඤො කතදොසං පරිසමජ්ඣෙ පාකටං කත්වා කථෙසි.

තං සුත්වා බොධිසත්තො අය්යෙ දෙවස්ස අප්පියකාලතො පභුති උභින්නම්පි අඵාසුකං කත්වා කස්මා ඉධ වසථාති වත්වා ඉමා වෙ ගාථා අභාසි:-

> නමෙ නමන්තස්ස භජෙ භජන්තං
> කිච්චානුකුබ්බස්ස කරෙය්‍ය කිච්චං,
> නානත්ථකාමස්ස කරෙය්‍ය අත්ථං
> අසම්භජන්තම්පි න සම්භජෙය්‍ය.

> වජෙ වජන්තං වනථං න කයිරා
> අපෙතචිත්තෙන න සම්භජෙය්‍ය,
> දිජො දුමං ඛීණඵලංව ඤත්වා
> අඤ්ඤං සමෙක්ඛෙය්‍ය මහාහි ලොකොති.

තත්ථ-**නමෙ නමන්තස්සාති** යො අත්තනි මුදුචිත්තෙන නමති තස්සෙව පටිනමෙය්‍ය. **කිච්චානුකුබ්බස්සාති** අත්තනො උප්පන්නං කිච්චං අනුකුබ්බන්තස්සෙව. **අනත්ථකාමස්සාති** අවුඩ්ඪිකාමස්ස. **වනථං න කයිරාති** තස්මිං වජන්තෙ තණ්හාසිනෙහං න කරෙය්‍ය. **අපෙතචිත්තෙනාති** අපගතචිත්තෙන, විරත්තචිත්තෙන. **න සම්භජෙය්‍යාති** න සමාගච්ඡෙය්‍ය. **අඤ්ඤං සමෙක්ඛෙය්‍යාති** අඤ්ඤං ඔලොකෙය්‍ය. යථා **දිජො ඛීණඵලං** රුක්ඛං ඤත්වා අඤ්ඤං ඵලභරිතං රුක්ඛං **ගච්ඡති** තථා ඛීණරාගං පුරිසං ඤත්වා අඤ්ඤං සසිනෙහං උපගච්ඡෙය්‍යාති අධිප්පායො.

රාජා බොධිසත්තෙන කථෙන්තෙ කථෙන්තෙයෙව තස්සා ගුණං සරිත්වා භද්දෙ එත්තකං කාලං තව ගුණෙ න සල්ලක්ඛෙසිං පණ්ඩිතස්ස යෙව කථාය සල්ලක්ඛෙසිං මම අපරාධං සහන්තියා ඉදං සකලරජ්ජං තුය්හංයෙව දම්මීති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

> සො තෙ කරිස්සාමි යථානුභාවං
> කතඤ්ඤුතං ඛත්තියෙ පෙක්ඛමානො,
> සබ්බඤ්ච තෙ ඉස්සරියං දදාමි
> යස්සිච්ඡසි තස්ස තුවං දදාමීති.

තත්ථ-**සොති** සො අහං. **යථානුභාවන්ති** යථාසත්තිං යථාබලං. **යස්සිච්ඡසීති** යස්ස ඉච්ඡසි තස්ස ඉදං රජ්ජං ආදිං කත්වා යං ත්වං ඉච්ඡසි තං දදාමීති.

එවං වත්වා රාජා දෙවියා සබ්බිස්සරියං අදාසි. ඉමිනාහං **එතිස්සා** ගුණං සරාපිතොති පණ්ඩිතස්සාපි මහන්තං ඉස්සරියං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උභොපි ජායාපතිකා සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා ජායාපතිකා එතරහි ජායාපතිකායෙව අහෙසුං. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

පක්කගොධජාතකං.[1]

---

4. 4. 4.

ගච්ඡෙ තරමානානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජොවාදං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු සකුණජාතකෙ ආවිභවිස්සති. ඉධ පන සත්ථා මහාරාජ පොරාණකරාජානොපි පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා සග්ගපදං පූරයමානා ගමිංසූති වත්වා රඤ්ඤා යාචිතො අතීතං ආහරි:-

---

1. සි. ඉං, ස්‍යා, ගොධජාතකං.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සික්ඛිතසබ්බසිප්පො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා රමණීයෙ හිමවන්තප්පදෙසෙ වනමූලඵලාහාරො විහාසි. තදා රාජා අගුණපරියෙසකො හුත්වා අත්ථි නු ඛො මෙ කොචි අගුණං කථෙන්තොති පරියෙසන්තො අන්තොජනෙ ච බහිජනෙ ච අන්තොනගරෙ ච බහිනගරෙ ච කිඤ්චි අත්තනො අවණ්ණවාදිං අදිස්වා ජනපදෙසු නු ඛො කථෙන්තීති අඤ්ඤාතකවෙසෙන ජනපදං චරි තත්ථාපි අවණ්ණවාදිං අපස්සන්තො අත්තනො ගුණකථමෙව සුත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ නු ඛො කථෙන්තීති අරඤ්ඤං පවිසිත්වා විචරන්තො බොධිසත්තස්ස අස්සමං පත්වා තං අභිවාදෙත්වා කතපටිසන්ථාරො එකමන්තං නිසීදි.

තදා බොධිසත්තො අරඤ්ඤතො පරිපක්කානි නිග්‍රොධඵලානි ආහරිත්වා පරිභුඤ්ජ. තානි හොන්ති මධුරානි ඔජවන්තානි සක්කරාචුණ්ණසමරසානි. සො රාජානම්පි ආමන්තෙත්වා ඉමං මහාපුඤ්ඤ නිග්‍රොධපක්කං ඛාදිත්වා පාණීයං පිවාහීති ආහ. රාජා තථා කත්වා බොධිසත්තං පුච්ඡි කිං නු ඛො භන්තෙ ඉමං නිග්‍රොධපක්කං අතිවිය මධුරන්ති. මහාපුඤ්ඤ නූන රාජා ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙති තෙනෙතං මධුරන්ති. රඤ්ඤො අධම්මිකකාලෙ අමධුරං නු ඛො භන්තෙ හොතීති. ආම මහාපුඤ්ඤ, රාජූසු අධම්මිකෙසු තෙලමධුඵාණිතාදීනිපි වනමූලඵලානිපි අමධුරානි හොන්ති නිරොජානි න කෙවලඤ්ච ඉමානි සකලම්පි රට්ඨං නිරොජං කසටං හොති තෙසු පන ධම්මිකෙසු තානිපි මධුරානි හොන්ති ඔජවන්තානි සකලම්පි රට්ඨං ඔජවන්තමෙව හොතීති.

රාජා එවං භවිස්සති භන්තෙති අත්තනො රාජභාවං අජානාපෙත්වාව බොධිසත්තං වන්දිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා තාපසස්ස වචනං වීමංසිස්සාමීති අධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා ඉදානි ජානිස්සාමීති කිඤ්චි කාලං වීතිනාමෙත්වා පුන තත්ථ ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි.

බොධිසත්තොපිස්ස තථෙව වත්වා නිග්‍රොධපක්කං අදාසි. තං තස්ස තිත්තකරසං අහොසි. රාජා නීරසන්ති සහ ඛෙළෙන ඡඩ්ඩෙත්වා තිත්තකං භන්තෙති ආහ. බොධිසත්තො මහාපුඤ්ඤ නූන රාජා අධම්මිකො භවිස්සති රාජූනං හි අධම්මිකකාලෙ අරඤ්ඤෙ ඵලාඵලං ආදිං කත්වා සබ්බං නීරසං නිරොජං හොතීති වත්වා ඉමා ගාථායො අභාසි :–

ගවං චෙ තරමානානං ජිම්හං ගච්ඡති පුඞ්ගවො,
සබ්බා ගාවී ජිම්හං යන්ති නෙත්තෙ ජිම්හං ගතෙ සති.

එවමෙව මනුස්සෙසු යො හොති සෙට්ඨසම්මතො,
සො චෙ අධම්මං චරති පගෙව ඉතරා පජා,
සබ්බං රට්ඨං දුක්ඛං සෙති රාජා චෙ හොති අධම්මිකො.

ගවං චෙ තරමානානං උජුං ගච්ඡති පුඞ්ගවො,
සබ්බා ගාවී උජුං යන්ති නෙත්තෙ උජුගතෙ සති.

එවමෙව මනුස්සෙසු යො හොති සෙට්ඨසම්මතො
සො චෙපි ධම්මං චරති පගෙව ඉතරා පජා,
සබ්බං රට්ඨං සුඛං සෙති රාජා චෙ හොති ධම්මිකොති.

තත්ථ-**ගවං චෙ තරමානාන**න්ති ගුන්නං නදිං උත්තරන්තීනං. **ජිම්හ**න්ති කුටිලං වඞ්කං. **නෙත්තෙ**ති නායකෙ ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙ ගවජෙට්ඨකෙ උසභෙ පුඞ්ගවෙ. **පගෙව ඉතරා පජා**ති ඉතරෙ සත්තා පුරෙතරමෙව අධම්මං චරන්තීති අත්ථො. **දුක්ඛං සෙතී**ති න කෙවලං සෙති චතුසුපි ඉරියාපථෙසු දුක්ඛමෙව වින්දති. **අධම්මිකො**ති යදි රාජා ඡන්දාදිඅගතිගමණවසෙන අධම්මිකො හොති. **සුඛං සෙතී**ති සචෙ රාජා අගතිගමණං පහාය ධම්මිකො හොති සබ්බං රට්ඨං චතුසු ඉරියාපථෙසු සුඛප්පත්තමෙව හොතීති.

රාජා බොධිසත්තස්ස ධම්මං සුත්වා අත්තනො රාජභාවං ජානාපෙත්වා භන්තෙ පුබ්බෙ නිග්‍රොධපක්කං අහමෙව මධුරං කත්වා තිත්තකං අකාසිං ඉදානි පුන මධුරං කරිස්සාමීති බොධිසත්තං වන්දිත්වා නගරං ගන්ත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො සබ්බං පටිපාකතිකං අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

රාජොවාදජාතකං.

---

4. 4. 5.

බ්‍රහා පවඩ්ඪකායො සොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස සුගතාලයකරණං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා විත්ථාරිතමෙව. අයං පනෙත්ථ සඞ්ඛෙපො. සත්ථාරා සාරිපුත්ත දෙවදත්තො තුම්හෙ දිස්වා කිං අකාසීති වුත්තෙ ථෙරො ආහ භන්තෙ සො තුම්හාකං අනුකරොන්තො මම හත්ථෙ බීජනිං දත්වා නිපජ්ජි. අථ නං කොකාලිකො උරෙ ජාණුනා පහරි. ඉති සො තුම්හාකං අනුකරොන්තො දුක්ඛං අනුභවීති. තං සුත්වා සත්ථා න සාරිපුත්ත දෙවදත්තො ඉදානෙව මම කිරියං අනුකරොන්තො දුක්ඛං අනුභවති පුබ්බෙපි අනුභොසියෙවාති වත්වා ථෙරෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සීහයොනියං නිබ්බත්තිත්වා හිමවන්තෙ ගුහායං වසමානො එකදිවසං මහිසං වධිත්වා මංසං ඛාදිත්වා පානීයං පිවිත්වා ගුහං ආගච්ඡති එකො සිගාලො තං දිස්වා පලායිතුං අසක්කොන්තො උරෙන නිපජ්ජි. කිං ජම්බුකාති වුත්තෙ උපට්ඨහිස්සාමි තං භද්දන්තෙති ආහ. සීහො තෙන හි එහීති තං අත්තනො වසනට්ඨානං නෙත්වා දිවසෙ දිවසෙ මංසං ආහරිත්වා පොසෙසි. තස්ස සීහවිඝාසෙන ථූලසරීරතං පත්තස්ස එකදිවසං

මානො උප්පජ්ජි. සො සීහං උපසඞ්කමිත්වා ආහ අහං සාමි නිච්චකාලං තුම්හාකං පළිබොධො තුම්හෙ නිච්චං මංසං ආහරිත්වා මං පොසෙථ අජ්ජ තුම්හෙ ඉධෙව හොථ අහං එකං වාරණං වධිත්වා මංසං ඛාදිත්වා තුම්හාකම්පි ආහරිස්සාමීති. සීහො මා තෙ ජම්බුක එතං රුච්චි න ත්වං වාරණං වධිත්වා මංසං ඛාදකයොනියං නිබ්බත්තො අහං තෙ වාරණං වධිත්වා දස්සාමි වාරණා නාම මහා පවඩ්ඪකායා මා විලොමං ගණ්හ මම වචනං කරොහීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

බ්‍රහා පවඩ්ඪකායො සො දීඝදාඨො ච ජම්බුක,
න ත්වං තම්හි කුලෙ ජාතො යත්ථ ගණ්හන්ති කුඤ්ජරන්ති.

තත්ථ-**බ්‍රහාති** මහන්තො. **පවඩ්ඪකායොති** උද්ධං උග්ගතකායො. **දීඝදාඨොති** දීඝදන්තො තෙහි දන්තෙහි තුම්හාදිසෙ පහරිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙති. **යත්ථාති** යස්මිං සීහකුලෙ ජාතා මත්තවරවාරණං **ගණ්හන්ති** ත්වං තත්ථ න ජාතො සිගාලකුලෙ පන ජාතොති අත්ථො.

සිගාලො සීහෙ වාරෙන්තෙයෙව ගුහා නික්ඛමිත්වා තික්ඛත්තුං හුක්කා හුක්කාති සෙගාලකං නදිත්වා පබ්බතකූටෙ ඨිතො පබ්බතපාදං ඔලොකෙන්තො එකං කාළවාරණං පබ්බතපාදෙන ගච්ඡන්තං දිස්වා උල්ලඞ්ඝිත්වා තස්ස කුම්භෙ පතිස්සාමීති පරිවත්තිත්වා පාදමූලෙ පති. වාරණො පුරිමපාදං උක්ඛිපිත්වා තස්ස මත්ථකෙ පතිට්ඨාපෙසි. සීසං භිජ්ජිත්වා චුණ්ණවිචුණ්ණං ජාතං සො තත්ථෙව අනුත්ථුනන්තො සයි. වාරණො කොඤ්චනාදං කරොන්තො පක්කාමි. බොධිසත්තො ගන්ත්වා පබ්බතමත්ථකෙ ඨිතො තං විනාසම්පත්තං දිස්වා අත්තනො මානං නිස්සාය නට්ඨො සිගාලොති වත්වා තිස්සො ගාථා අභාසි:-

අසීහො සීහමානෙන යො අත්තානං විකුබ්බති,
කුට්ඨූව ගජමාසජ්ජ සෙති භූම්‍යා අනුත්ථුනං.

යසස්සිනො උත්තමපුග්ගලස්ස
සඤ්ජාතඛන්ධස්ස මහබ්බලස්ස,
අසමෙක්ඛිය ථාමබලූපපත්තිං
සසෙති නාගෙන හතොංව ජම්බුකො.

යො චීධ කම්මං කුරුතෙ පමාය
ථාමබලං අත්තනි සංවිදිත්වා,
ජප්පෙන මන්තෙන සුභාසිතෙන
පරික්ඛවා සො විපුලං ජිනාතීති.

තත්ථ-**විකුබ්බතීති** පරිවත්තෙති. **කුට්ඨූවාති** සිගාලො විය. **අනුත්ථුනන්ති** නිත්ථුනන්තො. ඉදං වුත්තං හොති. යථා අයං කුට්ඨු මහන්තං වෙදනං පත්වා අනුත්ථුනන්තො භූමියං සෙති එවං යො අඤ්ඤොපි දුබ්බලො බලවතා විග්ගහං කරොති සොපි එවරූපොව හොතීති. **යසස්සිනොති** ඉස්සරියවතො. **උත්තමපුග්ගලස්සාති** කායබලෙන

ඤාණබලෙන ච උත්තමපුග්ගලස්ස **සඤ්ජාතඛන්ධස්සා**ති සුසණ්ඨිත මහාඛන්ධස්ස. **මහබ්බලස්සා**ති මහාථාමස්ස. **ථාමබලූපපත්තින්**ති එවරූපස්ස සීහස්ස ථාමසඞ්ඛාතං බලඤ්චෙව සීහජාතිසඞ්ඛාතං උප පත්තිඤ්ච අජානිත්වා කායථාමඤ්ච ඤාණබලඤ්ච සීහුපපත්තිඤ්ච අජා නිත්වාතිපි අත්ථො. **සසෙතී**ති අත්තානම්පි තෙන සදිසං මඤ්ඤමානො සො අයං ජම්බුකො නාගෙන හතො මහාසයනං සෙති. **පමායා**ති පමිණිත්වා උපපරික්ඛිත්වා. **පමාණා**තිපි පාඨො. අත්තනො පමාණං ගහෙත්වා යො අත්තනො පමාණෙන කුරුතෙති අත්ථො. **ථාමබල**න්ති ථාමසඞ්ඛාතං බලං කායථාමඤ්ච ඤාණබලඤ්චාතිපි අත්ථො. **ජප්පෙනා**ති ජප්පෙන අජ්ඣෙනෙනාති අත්ථො. **මන්තෙනා**ති අඤ්ඤෙහි පණ්ඩිතෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා කරණෙන. **සුභාසිතෙනා**ති සච්චාදිගුණයුත්තෙන අනවජ්ජවචනෙන. **පරික්ඛවා**ති පරික්ඛාසම්පන්නො **සො විපුලං ජිනාතී**ති යො එවරූපො හොති යං කිඤ්චි කම්මං කුරුමානො අත්තනො ථාමඤ්ච බලඤ්ච ඤත්වා ජප්පමන්තවසෙන පරිච්ඡින්දිත්වා සුභාසිතං භාසන්තො කරොති සො විපුලඤ්ච මහන්තං අත්ථං ජිනාති නො පරිහායතීති.

එවං බොධිසත්තො ඉමාහි තීහි ගාථාහි ඉමස්මිං ලොකෙ කත්තබ්බ යුත්තකං කම්මං කථෙසීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො දෙවදත්තො අහොසි. සීහො පන අහමෙවාති.

ජම්බුකජාතකං.

---

4. 4. 6.

තිණං තිණන්ති ලපසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කුහකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු කථිතමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අමච්චො අහොසි. බාරාණසී රාජා මහතියා සෙනාය කොසලරාජානං අබ්භුග්ගන්ත්වා සාවත්ථියං ගන්ත්වා යුද්ධෙන නගරං පවිසිත්වා රාජානං ගණ්හි. කොසලරඤ්ඤො පන පුත්තො ඡත්තො නාම කුමාරො අත්ථි. සො අඤ්ඤාතකවෙසෙන නික්ඛමිත්වා තක්කසිලං ගන්ත්වා තයො වෙදෙ ච අට්ඨාරස සිප්පානි ච උග්ගණ්හිත්වා තක්කසිලතො නික්ඛම්ම සබ්බසමයසිප්පානි සික්ඛන්තො එකං පච්චන්තගාමං පාපුණි. තං නිස්සාය පඤ්චසතතාපසා අරඤ්ඤෙ පණ්ණසාලායං වසන්ති. කුමාරො තෙ උපසඞ්කමිත්වා ඉමෙසම්පි සන්තිකෙ කිඤ්චි සික්ඛිස්සාමීති පබ්බජිත්වා යං තෙ ජානන්ති තං සබ්බං උග්ගණ්හි. සො අපරභාගෙ ගණසත්ථා ජාතො. අථෙකදිවසං ඉසිගණං ආමන්තෙත්වා මාරිසා කස්මා මජ්ඣිමදෙසං න ගච්ඡථාති පුච්ඡි. මාරිස මජ්ඣිමදෙසෙ මනුස්සා නාම පණ්ඩිතා තෙ පඤ්හං පුච්ඡන්ති අනුමොදනං කාරාපෙන්ති මඞ්ගලං භණාපෙන්ති අසක්කොන්තෙ ගරහන්ති මයං

තෙන භයෙන න ගච්ඡාමාති. මා තුම්හෙ භායිත්ථ අහමෙතං සබ්බං කරිස්සාමීති. තෙනහි ගච්ඡාමාති. සබ්බෙ අත්තනො ඛාරිවිවිධමාදාය අනුපුබ්බෙන බාරාණසිං පත්තා. බාරාණසිරාජාපි කොසලරජ්ජං අත්තනො හත්ථගතං කත්වා තත්ථ රාජායුත්තකෙ ඨපෙත්වා සයං තත්ථ විජ්ජමානකධනං ගහෙත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා උය්‍යානෙ ලොහචාටියො පූරාපෙත්වා නිදහිත්වා තස්මිං සමයෙ බාරාණසියමෙව වසි.

අථ තෙ ඉසයො රාජුය්‍යානෙ රත්තිං වසිත්වා පුනදිවසෙ නගරං භික්ඛාය පවිසිත්වා රාජද්වාරං අගමංසු. රාජා තෙසං ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා පක්කොසාපෙත්වා මහාතලෙ නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකං දත්වා යාවභත්තකාලා තං තං පඤ්හං පුච්ඡි. ඡත්තො රඤ්ඤො චිත්තං ආරාධෙන්තො සබ්බං පඤ්හං විස්සජ්ජෙත්වා භත්තකිච්චාවසානෙ විචිත්‍රං අනුමොදනං අකාසි.

රාජා සුට්ඨුතරං පසන්නො පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා සබ්බෙපි තෙ උය්‍යානෙ වාසෙසි. ඡත්තො නිධිඋද්ධරණමන්තං ජානාති. සො තත්ථ වසන්තො කහං නු ඛො ඉමිනා මම පිතුසන්තකං ධනං නිහිතන්ති මන්තං පරිවත්තෙත්වා ඔලොකෙන්තො රාජුය්‍යානෙ නිහිතභාවං ඤත්වා ඉදං ධනං ගහෙත්වා මම රජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති චින්තෙත්වා තාපසෙ ආමන්තෙත්වා මාරිසා අහං කොසලරඤ්ඤො පුත්තො බාරාණසිරඤ්ඤා අම්හාකං රජ්ජං ගහිතං අඤ්ඤාතකවෙසෙන නික්ඛමිත්වා එත්තකං කාලං අත්තනො ජීවිතං අනුරක්ඛිං ඉදානි කුලසන්තකං ධනං ලද්ධං අහං එතං ආදාය ගන්ත්වා අත්තනො රජ්ජං ගණ්හිස්සාමි තුම්හෙ කිං කරිස්සථාති ආහ. මයං තයා එව සද්ධිං ගමිස්සාමාති.

සො සාධූති මහන්තෙ චම්මපසිබ්බකෙ කාරාපෙත්වා රත්තිභාගෙ භූමිං ඛණිත්වා ධනචාටියො උද්ධරිත්වා පසිබ්බකෙසු ධනං පක්ඛිපිත්වා චාටියො තිණස්ස පූරාපෙත්වා පඤ්ච ඉසිසතානි අඤ්ඤෙ ච මනුස්සෙ ධනං ගාහාපෙත්වා පලායිත්වා සාවත්ථිං ගන්ත්වා රාජායුත්තකෙ ගාහාපෙත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා පාකාරට්ටාලකාදිපටිසඞ්ඛරණං කාරෙත්වා පුනපි තං රඤ්ඤා යුද්ධෙන අග්ගහෙතබ්බං කත්වා නගරං අජ්ඣාවසති.

බාරාණසිරඤ්ඤොපි තාපසා උය්‍යානතො ධනං ගහෙත්වා පලාතාති ආරොචෙසුං. සො උය්‍යානං ගන්ත්වා චාටියො විවරාපෙත්වා තිණමෙව පස්සි. තස්ස ධනං නිස්සාය සොකො උප්පජ්ජි. සො නගරං ගන්ත්වා තිණං තිණන්ති විලපන්තො චරති. න තස්ස අඤ්ඤො කොචි සොකං නිබ්බාපෙතුං සක්කොති. බොධිසත්තො චින්තෙසි රඤ්ඤො මහන්තො සොකො විප්පලපන්තො චරති ඨපෙත්වා ඛො පන මං නාස්ස අඤ්ඤො කොචි සොකං විනොදෙතුං සමත්ථො නිස්සොකං තං කරිස්සාමීති. සො එකාදිවසං තෙන සද්ධිං සුඛං නිසින්නො විලපනකාලෙ පඨමං ගාථමාහ:-

තිණං තිණන්ති ලපසි කො නු තෙ තිණමාහරි,
කින්නු තෙ තිණකිච්චත්ථි තිණමෙව පභාසසීති.

තත්‍ථ-**කිනනු නෙ තිණකිච්චත්‍ථීති** කිං නු තව තිණේන කිච්චං කාතබ්බං අත්‍ථි. **තිණමෙව පභාසසීති** ත්‍වං හි කෙවලං තිණං තිණන්ති තිණමෙව භාසසි අප්‍පමත්තතිණං නාමාති න කථෙසි නාමංපි තාවස්ස කථෙහි අප්‍පමත්තතිණං නාමාති මයං තෙ ආහරිස්සාම අථ පන තෙ තිණේන අත්‍ථො නත්‍ථි නික්කාරණං මා විප්පලපසීති. රාජා තං සුත්‍වා දුතියං ගාථමාහ :-

ඉධාගමා බ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහා ජන්තො බහුස්සුතො,
සො මෙ සබ්බං සමාදාය තිණං නික්ඛිප්ප ගච්ඡතීති.

තත්‍ථ-**බ්‍රහාති** දීඝො. **ජන්තොති** තස්ස නාමං. **සබ්බං සමාදායාති** සබ්බං ධනං ගහෙත්‍වා. **නික්ඛිප්ප ගච්ඡතීති** චාටිප්පු තිණං නික්ඛිපිත්‍වා ගතොති දස්සෙන්තො එවමාහ.

තං සුත්‍වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ :-

එවෙතං හොති කත්තබ්බං අප්පෙන බහුමිච්ඡතා,
සබ්බං සකස්ස ආදානං අනාදානං තිණස්ස ච,
තිණස්ස චාටිප්පු ගතො තත්‍ථ කා පරිදෙවනාති.

තස්සත්‍ථො-අප්පෙන තිණේන බහුධනං ඉච්ඡතා එවං එතං කත්තබ්බං හොති යදිදං පිතු සන්තකස්ස ධනස්ස සබ්බං ආදානං අග්ගහෙතබ්බයුත්තකස්ස තිණස්ස ච අනාදානං ඉති මහාරාජ සො බ්‍රහා ජන්තො ගහෙතබ්බයුත්තකං අත්තනො පිතු සන්තකං ධනං ගහෙත්‍වා අග්ගහෙතබ්බයුත්තකං තිණං චාටිප්පු පක්ඛිපිත්‍වා ගතො තත්‍ථ කා පරිදෙවනාති.

තං සුත්‍වා රාජා චතුත්‍ථං ගාථමාහ :-

සීලවන්තො න කුබ්බන්ති බාලො සීලානි කුබ්බති,
අනිච්චසීලං දුස්සීල්‍යං කිං පණ්ඩිච්චං කරිස්සතීති.

තත්‍ථ-**සීලවන්තොති** යෙ සීලසම්පන්නා බ්‍රහ්මචාරිනො තෙ එවරූපං න කුබ්බන්ති. **බාලො සීලානි කුබ්බතීති** බාලො පන දුරාචාරො එවරූපානි අත්තනො අනාචාරසඞ්ඛාතානි සීලානි කරෙති. **අනිච්චසීල**න්ති අද්ධුවෙන දීඝරත්තං අප්පවත්තෙන සීලෙන සමන්නාගතං. **දුස්සීල්‍ය**න්ති දුස්සීලං. **කිං පණ්ඩිච්චං කරිස්සතීති** එවරූපං පුග්ගලං බාහුසච්චපරිභාවිතං පණ්ඩිච්චං කිං කරිස්සති කිං සම්පාදෙස්සති විපත්තිමෙවස්ස කරිස්සතීති තං ගරහන්තො වත්‍වා සොතාය බොධිසත්තස්ස ගාථාය නිස්සොකො හුත්‍වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රහා ජන්තො කුහකභික්ඛු අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

බ්‍රහාජන්තජාතකං.

---

4. 4. 7.

න තෙ පීඨමදායිම්හාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර ජනපදහො ජෙතවනං ගන්ත්වා පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා සාමණෙරදහරෙ පුච්ඡි ආවුසො සාවත්ථියං ආගන්තුකභික්ඛූනං කෙ උපකාරකාති. ආවුසො අනාථපිණ්ඩිකො නාම මහා සෙට්ඨි විසාඛා නාම මහාඋපාසිකා එතෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස උපකාරකා මාතාපිතුට්ඨානියාති. සො සාධූති පුන දිවසෙ පාතොව එකභික්ඛුස්සාපි අප්පවිට්ඨකාලෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ඝරද්වාරං අගමාසි. අවෙලාය ගතත්තා කොචි න ඔලොකෙසි. සො තතො කිඤ්චි අලභිත්වා විසාඛාය ඝරද්වාරං ගතො. තත්‍රාපි අතිපාතොව ගතත්තා කිඤ්චි න ලභි. සො තත්ථ තත්ථ විචරිත්වා පුනාගච්ඡන්තො යාගුයා නිට්ඨිතාය ගතො පුනපි තත්ථ තත්ථ විචරිත්වා භත්තෙ නිට්ඨිතෙ ගතො. සො විහාරං ගන්ත්වා ද්වෙපි කුලානි අස්සද්ධානි අප්පසන්නානෙව ඉමෙ භික්ඛූ පන සද්ධානි පසන්නානීති කථෙන්තීති තානි කුලානි පරිභවන්තො චරති. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො කිර ජානපදො භික්ඛු අතිකාලස්සෙව කුලද්වාරං ගතො භික්ඛං අලභන්තො කුලානි පරිභවන්තො චරතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිරාති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කස්මා ත්වං භික්ඛු කුජ්ඣසි පුබ්බෙ අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ තාපසාපි තාව කුලද්වාරං ගන්ත්වා භික්ඛං අලභිත්වා න කුජ්ඣිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අපරභාගෙ තාපසපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ චිරං වසිත්වා පුනදිවසෙ නගරං භික්ඛාය පාවිසි. තදා බාරාණසිසෙට්ඨි සද්ධො හොති පසන්නො බොධිසත්තො කතරං කුලඝරං සද්ධන්ති පුච්ඡිත්වා සෙට්ඨිඝරන්ති සුත්වා සෙට්ඨිනො ඝරද්වාරං අගමාසි. තස්මිං ඛණෙ සෙට්ඨි රාජුපට්ඨානං ගතො මනුස්සාපි තං න පස්සිංසු. සො නිවත්තිත්වා ගච්ඡති. අථ නං සො සෙට්ඨි රාජකුලා නික්ඛමන්තො දිස්වා වන්දිත්වා භික්ඛාභාජනං ගහෙත්වා ඝරං නෙත්වා නිසීදාපෙත්වා පාදධොවන මක්ඛනයාගුඛජ්ජකාදීහි සන්තප්පෙත්වා අන්තරාභත්තෙ කිඤ්චි කාරණං අපුච්ඡිත්වා කතභත්තකිච්චං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො භන්තෙ අම්හාකං ඝරද්වාරං ආගතා නාම යාචකා වා ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණා වා සක්කාරසම්මානං අලභිත්වා ගතපුබ්බා නාම නත්ථි. තුම්හෙහි පන අජ්ජ අම්හාකං දාරකෙහි අදිට්ඨත්තා ආසනං වා පානීයං වා පාදධොවනං වා යාගුභත්තං වා අලභිත්වාව ගතා. අයං අම්හාකං දොසො. තං නො ඛමිතුං වට්ටතීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

> න තෙ පීඨමදායිම්හා න පානං නපි භොජනං,
> බ්‍රහ්මචාරි ඛමස්සු මෙ එතං පස්සාමි අච්චයන්ති.

තත්ථ-**න තෙ පීඨමදායිම්හාති** පීඨම්පි තෙ න දායිම්හා. තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:-

නෙවාභිසජ්ජාමි න චාපි කුප්පෙ
න චාපි මෙ අප්පියමාසි කිඤ්චි,
අථොපි මෙ ආසි මනොවිතක්කො
එතාදිසො නූන කුලස්ස ධම්මොති.

තත්ථ-**නෙවාභිසජ්ජාමි**ති නෙව ලග්ගාමි. **එතාදිසොති ඉමස්ස කුලස්ස** එතාදිසො **නූන** සභාවො අදායකවංසො එස භවිස්සතීති එවං **මෙ මනොවිතක්කො** උප්පජ්ජතීති.

තං සුත්වා සෙට්ඨි වෙ ගාථා අභාසි:-

එසම්හාකං කුලෙ ධම්මො පිතුපිතාමහො සදා,
ආසනං උදකං පජ්ජං සබ්බෙතං නිපදාමසෙ.

එසම්හාකං කුලෙ ධම්මො පිතුපිතාමහො සදා,
සක්කච්චං උපතිට්ඨාම උත්තමං විය ඤාතකන්ති.

තත්ථ-**ධම්මොති** සභාවො. **පිතුපිතාමහොති** පිතූනඤ්ච පිතාමහානඤ්ච සන්තකො. **උදක**න්ති පාදධොවනඋදකං. **පජ්ජ**න්ති පාදමක්ඛනං තෙලං. **සබ්බෙත**න්ති සබ්බං එතං. **නිපදාමසෙති** නිපකාරඋපසග්ගා. දාමසෙති අත්ථො. දදාමාති වුත්තං හොති. ඉමිනා ගාව සන්තමා කුලපරිවට්ටා දායකවංසො අම්හාකං වංසොති දසෙති. **උත්තමං විය ඤාතක**න්ති මාතරං විය පිතරං විය ච මයං ධම්මිකං සමණං වා බ්‍රාහමණං වා දිස්වා සක්කච්චං සහත්ථෙන උපට්ඨහාමාති අත්ථො.

බොධිසත්තො පන කතිපාහං බාරාණසීසෙට්ඨිනො ධම්මං දෙසෙන්තො තත්ථ වසිත්වා පුන හිමවන්තමෙව ගන්ත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා බාරාණසීසෙට්ඨි ආනන්දො අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

පිණ්ඩජාතකං.

---

4. 4. 8.

විදිතං දුස්සන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අජාතසත්තුං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්මිං කිර මාතු කුච්ඡිගතෙ තස්ස මාතු කොසලරාජධීතාය බිම්බිසාරරඤ්ඤො දක්ඛිණජණ්ණුලොහිතපිවනදොහළො උප්පජ්ජිත්වා ඵන්දො අහොසි. සා පරිචාරිකාහි පුච්ඡිතා තාසං තමත්ථං ආරොචෙසි. රාජාපි සුත්වා නෙමිත්තකෙ පක්කොසාපෙත්වා දෙවියා කිර එවරූපො දොහළො උප්පන්නො තස්ස කා නිප්ඵත්තීති පුච්ඡි. නෙමිත්තකා දෙවියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්තසත්තො තුම්හෙ මාරෙත්වා රජ්ජං ගණ්හිස්සතීති ආහංසු. රාජා සචෙ මම පුත්තො මං මාරෙත්වා රජ්ජං

ගණ්හිස්සති කො එත්ථ දොසොති දක්ඛිණජත්තුං සත්ථෙන ඵාලෙත්වා ලොහිතකං සුවණ්ණතට්ටකෙන ගහෙත්වා දාපෙත්වා දෙවිං පායෙසි. සා චින්තෙසි සචෙ මම කුච්ඡියං නිබ්බත්තො පුත්තො පිතරං මාරෙස්සති කිං මෙ තෙනාති. සා ගබ්භපාතනත්ථං කුච්ඡිං මද්දාපෙසි. රාජා ඤත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා භද්දෙ මය්හං කිර පුත්තො මං මාරෙත්වා රජ්ජං ගණ්හිස්සති න ඛො පනාහං අජරාමරො පුත්තමුඛං මෙ පස්සිතුං දෙහි මා ඉතොප්පභුති එවරූපං කම්මං අකාසීති ආහ. සා තතො පට්ඨාය උය්‍යානං ගන්ත්වා කුච්ඡිං මද්දාපෙසි. රාජා ඤත්වා තතො පට්ඨාය උය්‍යානගමනං වාරෙසි. සා පරිපුණ්ණගබ්භා පුත්තං විජායි. නාමග්ගහණදිවසෙ තස්ස අජාතස්සෙව පිතු සත්තුභාවතො අජාතසත්තුකුමාරොත්වෙව නාමං අකංසු. තස්මිං කුමාරපරිහාරෙන වඩ්ඪන්තෙ සත්ථා එකදිවසං පඤ්චසතභික්ඛුපරිවුතො රඤ්ඤො නිවෙසනං ගන්ත්වා නිසීදි. රාජා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන පරිවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ධම්මං සුණන්තො නිසීදි. තස්මිං ඛණෙ කුමාරං මණ්ඩෙත්වා රඤ්ඤො අදංසු. රාජා බලවසිනෙහෙන පුත්තං ගහෙත්වා ඌරුම්හි නිසීදාපෙත්වා පුත්තපෙමෙන පුත්තමෙව මමායන්තො ධම්මං න සුණාති. සත්ථා තස්ස පමාදං ඤත්වා මහාරාජ පුබ්බෙ රාජානො පුත්තෙ ආසඞ්කමානා පටිච්ඡන්නෙ කාරෙත්වා අම්හාකං අච්චයෙන නීහරිත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙය්‍යාථාති ආණාපෙසුන්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛාචරියො හුත්වා බහූ රාජකුමාරෙ ච බ්‍රාහ්මණකුමාරෙ ච සිප්පං වාචෙසි. බාරාණසියං රඤ්ඤො පුත්තො සොළසවස්සිකකාලෙ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තයො වෙදෙ ච සබ්බසිප්පානි ච උග්ගණ්හිත්වා පරිපුණ්ණසිප්පො ආචරියං ආපුච්ඡි. ආචරියො අඞ්ගවිජ්ජාවසෙන තං ඔලොකෙන්තො ඉමස්ස පුත්තං නිස්සාය අන්තරායො පඤ්ඤායති තමහං අත්තනො ආනුභාවෙන හරිස්සාමීති චින්තෙත්වා චතස්සො ගාථා බන්ධිත්වා රාජකුමාරස්ස අදාසි. එවඤ්ච පන තං වවත්ථාපෙසි තාත පඨමං ගාථං රජ්ජෙ පතිට්ඨාය තව පුත්තස්ස සොළසවස්සිකකාලෙ භත්තං භුඤ්ජන්තො වදෙය්‍යාසි දුතියං මහාඋපට්ඨානකාලෙ තතියං පාසාදං අභිරූහමානො සොපානසීසෙ ඨත්වා චතුත්ථං සයනගබ්භං පවිසන්තො උම්මාරෙ ඨත්වාති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ආචරියං වන්දිත්වා ගතො උපරජ්ජෙ පතිට්ඨාය පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාසි. තස්ස පුත්තො සොළසවස්සිකකාලෙ රඤ්ඤො උය්‍යානකීළාදීනං අත්ථාය නික්ඛමන්තස්ස සිරිවිභවං දිස්වා පිතරං මාරෙත්වා රජ්ජං ගහෙතුකාමො හුත්වා අත්තනො උපට්ඨාකානං කථෙසි. තෙ සාධු දෙව මහල්ලකකාලෙ ලද්ධෙන ඉස්සරියෙන කො අත්ථො. යෙන කෙනචි උපායෙන රාජානං මාරාපෙත්වා රජ්ජං ගණ්හිතුං වට්ටතීති වදිංසු. කුමාරො විසං ඛාදාපෙත්වා මාරෙස්සාමීති පිතරා සද්ධිං සායමාසං භුඤ්ජන්තො විසං ගහෙත්වා නිසීදි. රාජා භත්තපාතියං භත්තෙ අවසුප්පන්තෙයෙව පඨමං ගාථමාහ:-

විදිතං ථුසං උන්දුරානං විදිතං පන තණ්ඩුලං,
ථුසං ථූලං විවජ්ජෙත්වා තණ්ඩුලං පන ඛාදරෙති.

තත්ථ-**විදිතන්ති** කාළවද්දලෙපි අන්ධකාරෙ උන්දුරානං ථුසො ථුසභාවෙන තණ්ඩුලො ච තණ්ඩුලභාවෙන විදිතො. පාකටොයෙව ඉධ පන ලිඞ්ගවිපල්ලාසවසෙන ථුසං තණ්ඩුලන්ති වුත්තං. **ඛාදරෙති** ථුසං වජ්ජෙත්වා තණ්ඩුලමෙව ඛාදන්ති. ඉදං වුත්තං හොති-තාත කුමාර යථා උන්දුරානං අන්ධකාරෙපි ථුසො ථුසභාවෙන තණ්ඩුලො ච තණ්ඩුලභාවෙන පාකටො තෙ ථුසං වජ්ජෙත්වා තණ්ඩුලමෙව ඛාදන්ති එවමෙව මමාපි තව මහාවිසං ගහෙත්වා නිසින්නභාවො පාකටොති.

කුමාරො ඤාතොම්හීති භීතො භත්තපාතියා විසං පාතෙතුං අවිසහිත්වා උට්ඨාය රාජානං වන්දිත්වා ගතො. සො තමත්ථං අත්තනො උපට්ඨාකානං ආරොචෙත්වා අජ්ජ තාවම්හි ඤාතො ඉදානි කථං මාරෙස්සාමාති පුච්ඡි. තෙ තතො පට්ඨාය උය්‍යානෙ පටිච්ඡන්නා හුත්වා නිකණ්ණිකවසෙන මන්තයමානා අත්ථෙකො උපායොති ඛග්ගං සන්නය්හිත්වා මහාඋපට්ඨානං ගතකාලෙ අමච්චානං අන්තරෙ ඨත්වා රඤ්ඤො පමාදභාවං ඤත්වා ඛග්ගෙන පහරිත්වා මාරෙතුං වට්ටතීති වවත්ථාපෙසුං. කුමාරො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා මහාඋපට්ඨානකාලෙ සන්නද්ධඛග්ගො ගන්ත්වා ඉතො චිතො ච රඤ්ඤො පහරණොකාසං උපධාරෙති. තස්මිං ඛණෙ රාජා දුතියං ගාථමාහ :-

යා මන්තනා අරඤ්ඤස්මිං යා ච ගාමෙ නිකණ්ණිකා,
යඤ්චෙතං ඉතිචීති ච එතම්පි විදිතං මයාති.

තත්ථ-**අරඤ්ඤස්මින්ති** උය්‍යානෙ. **නිකණ්ණිකාති** කණ්ණමූලෙ සම්මන්තනා. **යඤ්චෙතං ඉති චීති චාති** යඤ්ච එතං ඉදානි මම පහරණොකාසපරියෙසනං. ඉදං වුත්තං හොති-තාත කුමාර යා එසා තව අත්තනො උපට්ඨාකෙහි සද්ධිං උය්‍යානෙ ච ගාමෙ ච නිකණ්ණිකා මන්තනා යඤ්චිදං මම පහරණත්ථාය ඉති චිතිච කාරණං එතම්පි සබ්බං මයා ඤාතන්ති.

කුමාරො ජානාති මෙ වෙරිභාවං පිතාති පලායිත්වා උපට්ඨාකානං ආරොචෙසි. තෙ සත්තට්ඨ දිවසෙ අතික්කමිත්වා කුමාර න තෙ පිතා වෙරිභාවං ජානාති තක්කමත්තෙන ත්වං එවං සඤ්ඤී අහොසි මාරෙහි නන්ති වදිංසු. සො එකදිවසං ඛග්ගං ගහෙත්වා සොපාණමත්ථකෙ ගබ්භද්වාරෙ අට්ඨාසි. අථ රාජා සොපාණමත්ථකෙ ඨිතො තතියං ගාථමාහ :-

ධම්මෙන කිර ජාතස්ස පිතා පුත්තස්ස මක්කටො,
දහරස්සෙව සන්තස්ස දන්තෙහි ඵලමච්ඡිදාති.

තත්ථ-**ධම්මෙනාති** සභාවෙන. **පුත්තස්ස මක්කටොති පිතා** මක්කටො පුත්තස්ස මක්කටපොතකස්ස. ඉදං වුත්තං හොති-යථා අරඤ්ඤෙ ජාතමක්කටො අත්තනො යූථපරිහරණං ආසඞ්කන්තො

තරුණස්සෙව මක්කටපොතකස්ස දන්තෙහි ඵලං ඡින්දිත්වා පුරිසභාවං නාසෙසි තථා තවපි අතිරජ්ජකාමස්ස ඵලානි උප්පාටාපෙත්වා පුරිසභාවං නාසෙස්සාමීති.

කුමාරො ගණ්හාපෙතුකාමො මං පිතාති භීතො පලායිත්වා පිතරම්හි සන්තජ්ජිතොති උපට්ඨාකානං ආරොචෙසි. තෙ අඩ්ඪමාසමත්තෙ වීතිවත්තෙ කුමාර සචෙ තං රාජා ජානෙය්‍ය එත්තකං කාලං නාධිවාසෙය්‍ය තක්කමත්තෙන තයා කාපිතං මාරෙහි හනාති වදිංසු. සො එකදිවසං ඛග්ගං ගහෙත්වා උපරිපාසාදෙ සිරිසයනං පවිසිත්වා ආගච්ඡන්තමෙව නං පහරිස්සාමීති හෙට්ඨාපල්ලඞ්කෙ නිපජ්ජි. රාජා භුත්තසායමාසො පරිජනං උය්‍යොජෙත්වා නිපජ්ජිස්සාමීති සිරිගබ්භං පවිසිත්වා උම්මාරෙ ඨත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:–

යමෙතං පරිසප්පසි අජකාණොව සාසපෙ,
යොපායං හෙට්ඨතො සෙති එතම්පි විදිතං මයාති.

තත්ථ-**පරිසප්පසීති** භයෙන ඉතොචිතොච හොසි. **සාසපෙති** සාසපක්ඛෙත්තෙ. **සොපායන්ති** යොපි අයං. ඉදං වුත්තං හොති-යම්පි එතං ත්වං සාසපවනං පවිට්ඨකාණඑළකො විය භයෙන ඉතොචිතොච සංසප්පසි පඨමං විසං ගහෙත්වා ආගතොසි දුතියං ඛග්ගෙන පහරිතුකාමො හුත්වා ආගතොසි තතියං ඛග්ගමාදාය සොපාණමත්ථකෙ අට්ඨාසි ඉදානි තං මාරෙස්සාමීති හෙට්ඨාසයනෙ නිපන්නොසි සබ්බමෙතං ජානාමි න තං ඉදානි විස්සජ්ජෙමි ගහෙත්වා රාජාණං කාරෙත්වා මාරෙස්සාමීති එවං තස්ස අජානන්තස්සෙව සා සා ගාථා තං තං අත්ථං දීපෙසි.

කුමාරො ඤාතොම්හි පිතරා ඉදානි මං නාසෙස්සතීති භයප්පත්තො හෙට්ඨාසයනා නික්ඛමිත්වා ඛග්ගං රඤ්ඤො පාදමූලෙ ඡඩ්ඩෙත්වා ඛමාහි දෙවාති පාදමූලෙ උරෙන නිපජ්ජි. රාජා න මය්හං කොචි කම්මං ජානාතීති එවං චින්තෙසීති තං තජ්ජෙත්වා සඞ්ඛලිකබන්ධනෙන බන්ධාපෙත්වා බන්ධනාගාරං පවෙසෙත්වා ආරක්ඛං ඨපෙසි. තදා රාජා බොධිසත්තස්ස ගුණං සල්ලක්ඛෙසි. සො අපරභාගෙ කාලමකාසි. තස්ස සරීරකිච්චං කත්වා කුමාරං බන්ධනාගාරා නීහරිත්වා රජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං මහාරාජ පොරාණක රාජානො ආසඞ්කිතබ්බයුත්තකං ආසඞ්කිංසූති ඉමං කාරණං කථෙසි. එවං කථෙන්තෙපි රාජා නෙව සල්ලක්ඛෙසි. සත්ථා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහමෙවාති.

ථුසජාතකං.

---

4. 4. 9.

අදස්සනෙන මොරස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො හතලාභසක්කාරෙ තිත්ථියෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තිත්ථියා හි අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ ලාභිනො අහෙසුං උප්පන්නෙ පන බුද්ධෙ හතලාභසක්කාරා සුරියුග්ගමනෙ ඛජ්ජොපනකා විය ජාතා. තෙසං තං පවත්තිං ආරබ්භ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි යාව ගුණවන්තා න උප්පජ්ජන්ති තාව නිග්ගුණා ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තා අහෙසුං ගුණවන්තෙසු උප්පන්නෙසු නිග්ගුණා හතලාභසක්කාරාව ජාතාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මොරයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වුඩ්ඪිමන්වාය සොභග්ගප්පත්තො අරඤ්ඤෙ විචරි. තදා එකච්චෙ වාණිජා දිසාකාකං ගහෙත්වා නාවාය බාවෙරුරට්ඨං අගමංසු. තස්මිං කිර කාලෙ බාවෙරුරට්ඨෙ සකුණා නාම නත්ථි. ආගතාගතා රට්ඨවාසිනො තං පඤ්ජරෙ නිසින්නං දිස්වා පස්සථිමස්ස ඡවිවණ්ණං ගලපරියොසානං මුඛතුණ්ඩකං මණිගුළසදිසානි අක්ඛීනීති කාකමෙව පසංසිත්වා තෙ වාණිජකෙ ආහංසු ඉමං අය්‍යා සකුණං අම්හාකං දෙථ අම්හාකම්පි ඉමිනා අත්ථො තුම්හෙ අත්තනො රට්ඨෙ අඤ්ඤං ලභිස්සථාති. තෙනහි මූලෙන ගණ්හථාති. පඤ්චකහාපණෙන නො දෙථාති. න දෙමාති අනුපුබ්බෙන වඩ්ඪෙත්වා සතෙන දෙථාති වුත්තෙ අම්හාකං එස බහූපකාරො තුම්හෙහි පන සද්ධිං මෙත්ති හොතූති කහාපණසතං ගහෙත්වා අදංසු.

තෙ තං නෙත්වා සුවණ්ණපඤ්ජරෙ පක්ඛිපිත්වා නානප්පකාරෙන මච්ඡමංසෙන චෙව ඵලාඵලෙන ච පටිජග්ගිංසු. අඤ්ඤෙසං සකුණානං අවිජ්ජමානට්ඨානෙ දසහි අසද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො කාකො ලාභග්ගප්පත්තො අහොසි. පුනවාරෙ තෙ වාණිජා එකං මයූරරාජානං ගහෙත්වා යථා අච්ඡරසද්දෙන වස්සති පාණිප්පහරණසද්දෙන නච්චති එවං සික්ඛාපෙත්වා බාවෙරුරට්ඨං අගමංසු. සො මහාජනෙ සන්නිපතිතෙ නාවාය ධුරෙ ඨත්වා පක්ඛෙ විධුනිත්වා මධුරස්සරං නිච්ඡාරෙත්වා නච්චි. මනුස්සා තං දිස්වා සොමනස්සජාතා එතං අය්‍යා සොභග්ගප්පත්තං සුසක්ඛිතං සකුණරාජානං අම්හාකං දෙථාති ආහංසු. අම්හෙහි පඨමං කාකො ආනීතො තං ගණ්හිත්ථ ඉදානි එකං මොරරාජානං ආනයිම්හා එතම්පි යාචථ තුම්හාකං රට්ඨෙ සකුණං නාම ගහෙත්වා ආගන්තුං න සක්කාති. හොතු අය්‍යා අත්තනො රට්ඨෙ අඤ්ඤං ලභිස්සථ ඉමං නො දෙථාති මූලං වඩ්ඪෙත්වා සහස්සෙන ගණ්හිංසු.

අථ තං සත්තරතනවිචිත්තෙ පඤ්ජරෙ ඨපෙත්වා මච්ඡමංසඵලාඵලෙහි චෙව මධුලාජසක්කරපාණකාදීහි ච පටිජග්ගිංසු. මයූරරාජා ලාභග්ගයසග්ගප්පත්තො ජාතො. තස්සාගතකාලතො පට්ඨාය කාකස්ස ලාභසක්කාරො පරිහායි. කොචි නං ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡි. කාකො ඛාදනීයභොජනීයං අලභමානො කාකාති වස්සන්තො ගන්ත්වා උක්කාරභූමියං ඔතරි. සත්ථා ද්වෙ වත්ථූනි ඝටෙත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඉමා ගාථා අභාසි :-

අදස්සනෙන මොරස්ස සිඛිනො මඤ්ජුභාණිනො,
කාකං තත්ථ අපූජෙසුං මංසෙන ච ඵලෙන ච.

යදා ච සරසම්පන්නො මොරො බාවෙරුමාගමා,
අථ ලාභො ච සක්කාරො වායසස්ස අහායථ.

යාව නුප්පජ්ජති බුද්ධො ධම්මරාජා පභඞ්කරො,
තාව අඤ්ඤෙ අපූජෙසුං පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණෙ.

යදා ච සරසම්පන්නො බුද්ධො ධම්මං අදෙසයි,
අථ ලාභො ච සක්කාරො තිත්ථියානං අහායථාති.

තත්ථ–**සිඛිනොති** සිඛාය සමන්නාගතස්ස. **මඤ්ජුභාණිනොති** මධුරස්සරස්ස. **අපූජෙසුන්ති** අපූජයිංසු. **ඵලෙන චාති** නානප්පකාරෙන ඵලාඵලෙන ච. **බාවෙරුමාගමාති** බාවෙරුරට්ඨං ආගතො. **පාවෙරූ**තිපි පාඨො. **අහායථාති** පරිහීනො. **ධම්මරාජාති** නවහි ලොකුත්තර ධම්මෙහි පරිසං රඤ්ජෙතීති ධම්මරාජා. **පභඞ්කරොති** සත්තලොකඔකාසලොකසඞ්ඛාරලොකෙසු ආලොකස්ස කතත්තා පභඞ්කරො. **සරසම්පන්නොති** බ්‍රහ්මස්සරෙන සමන්නාගතො. **ධම්මං අදෙසයීති** චතුසච්ච ධම්මං පකාසෙසි.

ඉති ඉමා චතස්සො ගාථා භාසිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කාකො නිගණ්ඨො නාථපුත්තො අහොසි. මොරරාජා පන අහමෙවාති.

බාවෙරුජාතකං.

---

4. 4. 10.

අදාසි දානානීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා ඛදිරඞ්ගාරජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව. ඉධ පන සත්ථා අනාථපිණ්ඩිකං ආමන්තෙත්වා පොරාණකපණ්ඩිතා ගහපති දානං මාදදසීති ආකාසෙ ඨත්වා වාරෙන්තං සක්කං දෙවරාජානම්පි පටිබාහිත්වා දානං දදිංසුයෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අසීතිකොටිවිභවො විසය්හො නාම සෙට්ඨී හුත්වා පඤ්චහි සීලෙහි සමන්නාගතො දානජ්ඣාසයො දානාභිරතො අහොසි. සො චතූසු නගරද්වාරෙසු නගරමජ්ඣෙ අත්තනො නිවෙසනද්වාරෙ චාති ඡසු ඨානෙසු දානසාලායො කාරාපෙත්වා දානං පවත්තෙසි දිවසෙ දිවසෙ ඡ සතසහස්සානි විස්සජ්ජෙති බොධිසත්තස්ස ච යාචකානඤ්ච එකසදිසමෙව භත්තං හොති. තස්ස ජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා දානං දදතො දානානුභාවෙන සක්කස්ස භවනං කම්පි. දෙවරඤ්ඤො පණ්ඩුකම්බලසිලාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි.

සක්කො නො නුඛො මං ඨානා චාවෙතුකාමොති උපධාරෙන්තො මහාසෙට්ඨිං දිස්වා අයං විසයො අතිවිය පත්ථරිත්වා සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කරොන්තො දානං දෙති ඉමිනාපි දානෙන මං චාවෙත්වා සයං සක්කො භවිස්සති මඤ්ඤෙ ධනමස්ස නාසෙත්වා එතං දළිද්දං කත්වා යථා දානං න දෙති තථා කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා සබ්බං ධන ධඤ්ඤං තෙලමධුඵාණිතාදීනි අන්තමසො දාසකම්මකරපොරිසම්පි අන්තරධාපෙසි. දානබ්‍යාවටා ආගන්ත්වා සාමි දානග්ගං පච්ඡින්නං ඨපිත ඨපිතට්ඨානෙ කිඤ්චි න පස්සාමාති ආරොචයිංසු. ඉතො පරිබ්බයං හරථ මා දානං පච්ඡින්දථාති භරියං පක්කොසාපෙත්වා භද්දෙ දානං පවත්තාපෙහීති ආහ. සා සකලගෙහං විචිනිත්වා අඩ්ඪමාසකමත්තම්පි අදිස්වා අය්‍ය අම්හාකං නිවත්ථවත්ථං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං කිඤ්චි න පස්සාමි සකලගෙහං තුච්ඡන්ති ආහ. සත්තරතනගබ්භෙසු ද්වාරං විවරාපෙත්වා න කිඤ්චි අද්දස සෙට්ඨිඤ්ච භරියඤ්ච ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙ දාසකම්මකරාපි න පඤ්ඤායිංසු.

පුන මහාසත්තො භරියං ආමන්තෙත්වා භද්දෙ න සක්කා දානං පච්ඡින්දිතුං සකලනිවෙසනං විචිනිත්වා කිඤ්චි උපධාරෙහීති ආහ. තස්මිං ඛණෙ එකො තිණහාරකො අසිතඤ්චෙව කාජඤ්ච තිණ බන්ධනරජ්ජුඤ්ච ද්වාරන්තරෙ ඡඩ්ඩෙත්වා පලායි. සෙට්ඨිභරියා තං දිස්වා සාමි ඉමං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං න පස්සාමීති ආහරිත්වා අදාසි. මහාසත්තො භද්දෙ මයා එත්තකං කාලං තිණං නාම න ලායිත පුබ්බං. අජ්ජ පන තිණං ලායිත්වා ආහරිත්වා වික්කිණිත්වා යථානුච්ඡවිකං දානං දස්සාමීති දානුපච්ඡෙදභයෙන අසිතඤ්චෙව කාජඤ්ච රජ්ජුඤ්ච ගහෙත්වා නගරා නික්ඛම්ම තිණවත්ථුං ගන්ත්වා තිණං ලායිත්වා එකො අම්හාකං භවිස්සති එකෙන දානං දස්සාමීති ද්වෙ තිණකලාපෙ බන්ධිත්වා කාජෙ ලග්ගෙත්වා ආදාය ගන්ත්වා නගරද්වාරෙ වික්කිණිත්වා මාසකෙ ගහෙත්වා එකං කොට්ඨාසං යාචකානං අදාසි. යාචකා බහූ තෙසං මය්හම්පි දෙහි මය්හම්පි දෙහීති වදන්තානං ඉතරම්පි කොට්ඨාසං පුන දත්වා තං දිවසං සද්ධිං භරියාය අනාහාරො වීතිනාමෙසි.

ඉමිනා නියාමෙන ඡ දිවසා වීතිවත්තා. අථස්ස සත්තමෙ දිවසෙ තිණමාහරමානස්ස සත්තාහං නිරාහාරස්ස අතිසුඛුමාලස්ස නලාටෙ සුරියාතපෙන පහටමත්තෙන අක්ඛීනි භමිංසු. සො සතිං පච්චුපට්ඨපෙතුං අසක්කොන්තො තිණං අවත්ථරිත්වා පති. සක්කො තස්ස කිරියං උපධාරයමානො විචරති. සො තං ඛණඤ්ඤෙව ආගන්ත්වා ආකාසෙ ඨත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

අදාසි දානානි පුරෙ විසය්හ
දදතො ච තෙ ඛයධම්මො අහොසි,
ඉතො පරඤ්චෙ න දදෙය්‍ය දානං
තිට්ඨෙය්‍යුං තෙ සංයමන්තස්ස භොගාති.

තස්සත්ථො-අම්භො **විසය්හ** ත්වං ඉතො පුබ්බෙ තව ගෙහෙ ධනෙ විජ්ජමානෙ සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා **දානානි අදාසි** තස්ස ච **තෙ** එවං **දදතො** භොගානං **ඛයධම්මො** ඛයසභාවො **අහොසි** සබ්බං සාපතෙය්‍යං ඛීණං **ඉතො පරං චෙපි** ත්වං **දානං න දදෙය්‍ය** කස්සචි කිඤ්චි න දදෙය්‍යාසි. තව **සංයමන්තස්ස** අදදන්තස්ස **භොගා** තථෙව **තිට්ඨෙය්‍යුං** ඉතොපට්ඨාය න දස්සාමීති මය්හං පටිඤ්ඤං දෙහි අහං තෙ භොගෙ දස්සෙස්සන්ති.

මහාසත්තො තස්ස වචනං සුත්වා කොසි ත්වන්ති ආහ සක්කො හමස්මීති. බොධිසත්තො සක්කො නාම සයං දානං දත්වා සීලං සමාදියිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා සත්ත වතපදානි පූරෙත්වා සක්කත්තං පත්තො ත්වං පන අත්තනො ඉස්සරියකාරණං දානං වාරෙසි අනරියං වත කරොසීති වත්වා තිස්සො ගාථායො අභාසි :-

අනරියමරියෙන සහස්සනෙත්ත
සුදුග්ගතෙනාපි අකිච්චමාහු,
මා වො ධනං තං අහු දෙවරාජ
යං භොගහෙතු විජහෙමු සද්ධං.

යෙන එකො රථො යාති යාති තෙන පරො රථො,
පොරාණං නිහිතං වත්තං වත්තතඤ්ඤෙව වාසව.

යදි හෙස්සති දස්සාම අසන්තෙ කිං දදාමසෙ,
එවං භූතාපි දස්සාම මා දානං පමදම්හසෙති.

තත්ථ-**අනරිය**න්ති ලාමකං පාපකම්මං. **අරියෙනා**ති පරිසුද්ධාචාරෙන අරියෙන. **සුදුග්ගතෙනාපී**ති සුදලිද්දෙනාපි. **අකිච්චමාහූ**ති අකත්තබ්බන්ති බුද්ධාදයො අරියා වදන්ති ත්වං පන මං අනරියමග්ගං ආරොපෙසීති අධිප්පායො. **වො**ති නිපාතමත්තං. **යං භොග හෙතූ**ති යස්ස ධනස්ස පරිභුඤ්ජනහෙතු මයං දානසද්ධං **විජහෙමු** පරිච්චජෙය්‍යාම **තං** ධනමෙව **මා අහු** න නො තෙන ධනෙන අත්ථොති දීපෙති. **රථො**ති යංකිඤ්චි යානං ඉදං වුත්තං හොති යෙන මග්ගෙන එකො රථො යාති අඤ්ඤොපි රථො රථස්ස ගතමග්ගො එසොති තෙන මග්ගෙන යාති. **පොරාණං නිහිතං වත්ත**න්ති යං මයා පුබ්බෙයෙව නිහිතං වත්තං තං මයි ධරන්තෙ වත්තතුයෙව මා නිවත්තතූති අත්ථො. **එවං භූතාපී**ති එවං තිණහාරකභූතාපි මයං යාවජීවාම තාව **දස්සාම**යෙව කිං කාරණා **මා දානං පමදම්හසෙ**ති අදදන්තා හි දානං පමජ්ජන්ති නාම න සරති න සල්ලක්ඛෙති අහං පන ජීවමානො දානං පම්මුස්සිතුං න ඉච්ඡාමි තස්මා දස්සාමියෙවාති දීපෙති.

සක්කො තං පටිබාහිතුං අසක්කොන්තො කිමත්ථාය දානං දදාසීති පුච්ඡි. නෙව සක්කත්තං න බ්‍රහ්මත්තං පත්ථයමානො සබ්බඤ්ඤුතං පත්ථෙන්තො පනාහං දදාමීති. සක්කො තස්ස වචනං සුත්වා තුට්ඨො හත්ථෙන පිට්ඨිං පරිමජ්ජි. බොධිසත්තස්ස තං ඛණඤ්ඤෙව පරිභූත-

මත්තාසෙසව සකලසරීරං පරිපූරි. සක්කානුභාවෙනවස්ස සබ්බො විභවපරිච්ඡෙදො පටිපාකතිකොව අහොසි. සක්කො මහාසෙට්ඨි ත්වං ඉතො පට්ඨාය දිවසෙ දිවසෙ ද්වාදසසහස්සානි විස්සජ්ජෙන්තො දානං දෙහීති තස්ස ගෙහෙ අපරිමාණං ධනං දත්වා තං උය්යොජෙත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සෙට්ඨිභරියා රාහුලමාතා අහොසි. විසය්හො පන අහමෙවාති.

විසය්හජාතකං.

කොකිලවග්ගො චතුත්ථො.

---

4. 5. 1.

නරානමාරාමකරාසූති ඉමස්ස ජාතකස්ස විත්ථාරකථා කුණාල ජාතකෙ ආවිභවිස්සතීති.

කින්නරීජාතකං[1].

---

4. 5. 2.

අසක්ඛිං වත අත්තානන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා විත්ථාරිතමෙව.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ගඞ්ගාතීරෙ වසි. අථෙකා අන්තොගඞ්ගාය සුංසුමාරී බොධිසත්තස්ස හදයමංසෙ දොහළං උප්පාදෙත්වා සුංසුමාරස්ස කථෙසි. සො තං කපිං උදකෙ නිම්මුජ්ජාපෙත්වා මාරෙත්වා හදයමංසං සුංසුමාරියා දස්සාමීති චින්තෙත්වා මහාසත්තං ආහ. එහි සම්ම අන්තරදීපකෙ අම්බඵලං ඛාදිතුං ගච්ඡාමාති. අහං කථං ගමිස්සාමීති ආහ. තං මම පිට්ඨියං නිසීදාපෙත්වා නෙස්සාමීති. සො තස්ස චිත්තං අජානන්තො ලඞ්ඝිත්වා පිට්ඨියං නිසීදි. සුංසුමාරො ථොකං ගන්ත්වා නිම්මුජ්ජිතුං ආරභි.

අථ නං වානරො කිං මං භො උදකෙ නිම්මුජ්ජාපෙසීති ආහ. අහං තං මාරෙත්වා තව හදයමංසං මම භරියාය දස්සාමීති. දන්ධ ත්වං මම හදයමංසං උරෙති මඤ්ඤසීති. අථ කහං තෙ ඨපිතන්ති. එතං උදුම්බරෙ ඔලම්බන්තං න පස්සසීති. පස්සාමි දස්සසි පන මෙති. ආම දස්සාමීති. සුංසුමාරො දන්ධතාය තං ගහෙත්වා නදීතීරෙ උදුම්බර මූලං ගතො. බොධිසත්තො තස්ස පිට්ඨිතො ලඞ්ඝිත්වා උදුම්බරරුක්ඛෙ නිසින්නො ඉමා ගාථා අභාසි :–

---

1. සී. කුණ්ඩලිජාතකං. ස්‍යා. කුණ්ඩලිකජාතකං. ඉං. කණ්ඩරීජාතකං.

අසක්ඛිං වත අත්තානං උද්ධාතුං උදකා ථලං,
නදානාහං පුන තුය්හං වසං ගච්ඡාමි වාරිජ.

අලමෙතෙහි අම්බෙහි ජම්බූහි පනසෙහි ච,
යානි පාරං සමුද්දස්ස වරං මය්හං උදුම්බරො.

යො ච උප්පතිතං අත්ථං න ඛිප්පමනුබුජ්ඣති,
අමිත්තවසමන්වෙති පච්ඡා ච අනුතප්පති.

යො ච උප්පතිතං අත්ථං ඛිප්පමෙව නිබොධති,
මුච්චතෙ සත්තුසම්බාධා න ච පච්ඡානුතප්පතීති.

තත්ථ-**අසක්ඛිං වතා**ති සමත්ථො වත අහොසිං. **උද්ධාතුන්**ති උද්ධරිතුං. **වාරිජා**ති සුංසුමාරං ආලපති. **යානි පාරං සමුද්දස්සා**ති ගඞ්ගං සමුද්දනාමෙනාලපන්තො යානි සමුද්දස්ස පාරං ගන්ත්වා ඛාදිතබ්බානි අලන්තෙහීති වදති. **පච්ඡා ච අනුතප්පතී**ති උප්පන්නං අත්ථං ඛිප්පං අජානන්තො අමිත්තවසං ගච්ඡති පච්ඡා ච අනුතප්පතීති.

ඉති සො චතූහි ගාථාහි ලොකියකිච්චානං නිප්ඵත්තිකාරණං කථෙත්වා වනසණ්ඩමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සුංසුමාරො දෙවදත්තො අහොසි. වානරො පන අහමෙවාති.

වානරජාතකං.

---

4. 5. 3.

අවසිම්හා තවාගාරෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො ගෙහෙ නිවුත්ථං කුන්තිනීසකුණිං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර රඤ්ඤො දූතෙය්‍යහාරිකා වෙ පොතකාපිස්සා අත්ථි. රාජා තං සකුණිකං එකස්ස රඤ්ඤො පණ්ණං ගාහාපෙත්වා පෙසෙසි. තස්සා ගතකාලෙ රාජකුලෙ දාරකා තෙ සකුණපොතකෙ හත්ථෙන පරිමද්දන්තා මාරෙසුං. සා ආගන්ත්වා තෙ පොතකෙ මතෙ පස්සන්ති කෙන මෙ පුත්තකා මාරිතාති පුච්ඡි. අසුකෙන ච අසුකෙන චාති. තස්මිඤ්ච කාලෙ රාජකුලෙ පොසාවනිකබ්‍යග්ඝො අත්ථි කක්ඛළො ඵරුසො බන්ධනවසෙන තිට්ඨති. අථ තෙ දාරකා තං ව්‍යග්ඝං දස්සනාය අගමංසු. සාපි සකුණිකා තෙහි සද්ධිං ගන්ත්වා යථා ඉමෙහි මම පුත්තකා මාරිතා තථෙව නෙ කරිස්සාමීති තෙ දාරකෙ ගහෙත්වා ව්‍යග්ඝස්ස පාදමූලෙ ඛිපි. ව්‍යග්ඝො මුරුමුරාපෙත්වා ඛාදි. සා ඉදානි මෙ මනොරථො පරිපුණ්ණොති උප්පතිත්වා හිමවන්තමෙව ගතා. තං කාරණං සුත්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො රාජකුලෙ කිර කුන්තිනී සකුණිකා යෙහිස්සා පොතකා මාරිතා තෙ දාරකෙ ව්‍යග්ඝස්ස පාදමූලෙ ඛිපිත්වා හිමවන්තමෙව ගතාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා-

පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙසා අත්තනො පොතකඝාතකෙ දාරකෙ. ගහෙත්වා ව්‍යග්ඝස්ස පාදමූලෙ ඛිපිත්වා හිමවන්තමෙව ගතාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බොධිසත්තො ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙසි තස්ස නිවෙසනෙ එකා කුන්තිනීසකුණිකා දූතෙය්‍යහාරිකාති සබ්බං පුරිමසදිසමෙව. අයං පන විසෙසො. අයං ව්‍යග්ඝෙන දාරකෙ මාරාපෙත්වා චින්තෙසි ඉදානි න සක්කා මයා ඉධ වසිතුං ගමිස්සාමි. ගච්ඡන්තී ච රඤ්ඤො අනාරොචෙත්වාව ගමිස්සාමීති. සා පන රඤ්ඤො ආරොචෙත්වාව ගමිස්සාමීති රාජානං උපසඞ්කමිත්වා **එකමන්තං** ඨිතා සාමි තුම්හාකං පමාදෙන මම පුත්තකෙ දාරකා **මාරෙසුං** අහං කොධවසිකා හුත්වා තෙ දාරකෙ පටිමාරෙසිං ඉදානි මයා ඉධ වසිතුං න සක්කාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

අවසිම්හා තවාගාරෙ නිච්චං සක්කතපූජිතා,
ත්වමෙවදානිමකරි හන්ද රාජ වජාමහන්ති.

තත්‍ථ-**ත්වමෙවදානිමකරීති** මං පණ්ණං ගාහාපෙත්වා **පෙසෙත්වා** අත්තනො පමාදෙන මම පියපුත්තකෙ අරක්ඛන්තො **ත්වඤ්ඤෙව**දානි එතං මම ගමණකාරණං අකරි. **හන්දාති** වවස්සග්ගත්ථෙ **නි**පාතො. **රාජාති** බොධිසත්තං ආලපති. **වජාමහ**න්ති අහං **හිමවන්තං ගච්ඡාමීති**. තං සුත්වා රාජා දුතියං ගාථමාහ:-

යො වෙ කතෙ පටිකතෙ කිබ්බිසෙ පටිකිබ්බිසෙ,
එවන්තං සම්මති වෙරං වස කුන්තිනි මාගමාති.

තස්සත්ථො-**යො** පුග්ගලො පරෙන **කතෙ කිබ්බිසෙ** අත්තනො පුත්තමරණාදිකෙ දාරුණකම්මෙ කතෙ පුන අත්තනො **තස්ස** පුග්ගලස්ස **පටිකතෙ පටිකිබ්බිසෙ** පටිකතං මයා තස්සාති **ජානාති එවන්තං සම්මති වෙර**න්ති එත්තකෙන තං වෙරං සම්මති **වූපසන්තං** හොති තස්මා **වස කුන්තිනි මාගමා**ති. තං සුත්වා කුන්තිනී තතියං ගාථමාහ:-

න කතස්ස ච කත්තා ච මෙත්ති සන්ධියතෙ පුන,
හදයං නානුජානාති ගච්ඡඤ්ඤෙව රථෙසභාති.

තත්‍ථ-**න කතස්ස ච කත්තා චා**ති කතස්ස ච අභිභූතස්ස ච උපපීළිතස්ස පුග්ගලස්ස ඉදානි විභත්තිපරිණාමං කත්වා යො කත්තා තස්ස චාති ඉමෙසං ද්වින්නං පුග්ගලානං **පුන** මිත්තභාවො නාම **න සන්ධියතෙ** න ඝටීයතීති අත්ථො. **හදයං නානුජානාතීති** තෙන කාරණෙන මම හදයං ඉධ වාසං නානුජානාති. **ගච්ඡඤ්ඤෙව රථෙසභාති** තස්මා අහං මහාරාජ ගමිස්සාමි යෙවාති. තං සුත්වා රාජා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

කතස්ස චෙව කත්තාච මෙත්ති සන්ධියතෙ පුන,
ධීරානං නො ච බාලානං වස කුන්තිනි මාගමාති.

තස්සත්ථො- **කතස්ස චෙව** පුග්ගලස්ස යො ච **කත්තා** තස්ස ච **මෙත්ති සන්ධියතෙ පුන** ඝටීයති සා පන **ධීරානං නො ච බාලානං** ධීරානං හි මෙත්ති භින්නාපි පුන ඝටීයති බාලානං පන සකිං භින්නා භින්නාව හොති තස්මා **වස කුන්තිනි මා ගමා**ති. සකුණිකා එවං සන්තෙපි න සක්කා මයා ඉධ වසිතුං සාමීති රාජානං වන්දිත්වා උප්පතිත්වා හිමවන්තමෙව ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කුන්තිනීයෙව එතරහි කුන්තිනී බාරාණසීරාජා පන අහමෙවාති.

කුන්තිනීජාතකං.

---

4. 5. 4.

යො නීලියං මණ්ඩයතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අම්බගොපකත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතො ජෙතවනපච්චන්තෙ අම්බවනෙ පණ්ණසාලං කත්වා අම්බෙ රක්ඛන්තො පතිතානි අම්බපක්කානි ඛාදන්තො විහරති අත්තනො සම්බන්ධමනුස්සානම්පි දෙති තස්මිං භික්ඛාචාරං පවිට්ඨෙ අම්බචොරකා අම්බානි පාතෙත්වා ඛාදිත්වා ච ගහෙත්වා ච ගච්ඡන්ති තස්මිං ඛණෙ චතස්සො සෙට්ඨිධීතරො අචිරවතියං න්හායිත්වා විචරන්තියො තං අම්බවනං පවිසිංසු. මහල්ලකො ආගන්ත්වා තා දිස්වා තුම්හෙහි මෙ අම්බානි ඛාදිතානීති ආහ. භන්තෙ මයං ඉදානි ආගතා න තුම්හාකං අම්බානි ඛාදාමාති. තෙනහි සපථං කාරෙථාති. කාරෙම භන්තෙති සපථං කරිංසු. මහල්ලකො තා සපථං කාරෙත්වා ලජ්ජාපෙත්වා විස්සජ්ජෙසි. තස්ස තං කිරියං සුත්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො කිර මහල්ලකො අත්තනො වසනකං අම්බවනං පවිට්ඨා සෙට්ඨිධීතරො සපථං කාරෙත්වා ලජ්ජාපෙත්වා විස්සජ්ජෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස අම්බගොපකො හුත්වා එතා සෙට්ඨිධීතරො සපථං කාරෙත්වා ලජ්ජාපෙත්වා විස්සජ්ජෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කත්තං කාරෙසි. තදා එකො කූටජටිලො බාරාණසියං උපනිස්සාය නදීතීරෙ අම්බවනෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා අම්බෙ රක්ඛන්තො පතිතානි අම්බපක්කානි ඛාදන්තො සම්බන්ධමනුස්සානම්පි දදන්තො නානප්පකාරෙන මිච්ඡාජීවෙන ජීවිකං කප්පෙන්තො විහරති.

තදා සක්කො දෙවරාජා කෙනුඛො ලොකෙ මාතාපිතරො උපට්ඨහන්ති කුලෙජෙට්ඨාපචායනකම්මං කරොන්ති දානං දෙන්ති සීලං රක්ඛන්ති උපොසථකම්මං කරොන්ති කෙ පබ්බජිත්වා සමණධම්මෙ යුත්තප්පයුත්තා විහරන්ති කෙ අනාචාරං චරන්තීති ලොකං ඔලොකෙන්තො ඉමං අම්බගොපකං අනාචාරං ජටිලං දිස්වා අයං කූටජටිලො කාසි-

පරිකම්මාදිං අත්තනො සමණධම්මං පහාය අම්බවනං රක්ඛන්තො විහරති සංවෙජෙස්සාමි තන්ති තස්ස ගාමං භික්ඛාය පවිට්ඨකාලෙ අත්තනො ආනුභාවෙන අම්බෙ පාතෙත්වා චොරෙහි විලුම්පිතෙ විය අකාසි.

තදා බාරාණසිතො චතස්සො සෙට්ඨිධීතරො තං අම්බවනං පවිසිංසු. කූටජටිලො තා දිස්වා තුම්හෙහි මෙ අම්බානි ඛාදිතානීති පළිබුද්ධි. භන්තෙ මයං ඉදානෙව ආගතා න තෙ අම්බානි ඛාදාමාති. තෙනහි සපථං කරොථාති. කත්වා පන ගන්තුං ලභිස්සාමාති. ආම ලභිස්සථාති. සාධු භන්තෙති තාසං ජෙට්ඨිකා සපථං කරොන්තී පඨමං ගාථමාහ :-

යො නීලියං මණ්ඩයති සණ්ඩාසෙන විහඤ්ඤති,
තස්ස සා වසමන්වෙතු යා තෙ අම්බෙ අවාහරීති.

තස්සත්ථො-**යො** පුරිසො පලිතානං කාළවණ්ණකරණත්ථාය නීල එලාදීනි යොජෙත්වා කතං **නීලියං මණ්ඩයති** නීලකෙසන්තරෙ ච උට්ඨිතං පලිතං උද්ධරන්තො **සණ්ඩාසෙන විහඤ්ඤති** කිලමති. **තස්ස** එවරූපස්ස මහල්ලකස්ස **සා වසමන්වෙතු** තථාරූපං පතිං **ලභතු යා තෙ අම්බෙ අවාහරීති**.

තාපසො ත්වං එකමන්තෙ තිට්ඨාති වත්වා දුතියං සෙට්ඨිධීතරං සපථං කාරෙසි. සා සපථං කරොන්තී දුතියං ගාථමාහ :-

වීසං වා පඤ්චවීසං වා ඌනතිංසංව ජාතියා,
තාදිසා පතිමාලද්ධා යා තෙ අම්බෙ අවාහරීති.

තස්සත්ථො-නාරියො නාම පණ්ණරසසොළසවස්සකාලෙ පුරිසානං පියා හොන්ති **යාච** තව අම්බානි **අවාහරි** සා එවරූපෙ යොබ්බනෙ පතිං අලභිත්වා **ජාතියා වීසං වා පඤ්චවීසං වා** එකෙන වීහි ඌනතාය **ඌනතිංසං** වා වස්සානි පත්වා **තාදිසා** පරිපක්කවයා හුත්වාපි **පතිං මා ලද්ධාති**.

තායපි සපථං කත්වා එකමන්තං ඨිතාය තතියා තතියං ගාථමාහ :-

දීඝං ගච්ඡතු අද්ධානං එකිකා අභිසාරියා,
සඞ්කෙතෙ පති මාද්දස යා තෙ අම්බෙ අවාහරීති.

තස්සත්ථො-**සා තෙ අම්බෙ අවාහරි** සා පතිං පත්ථයමානා තස්ස සන්තිකෙ අභිරමණත්ථාය **අභිසාරියා** නාම හුත්වා **එකිකා** අදුතියා ගාවුතද්විගාවුතමත්තං දීඝමද්ධානං ගච්ඡතු ගන්ත්වාපි ච තස්මිං අසුකට්ඨානං නාම ආගච්ඡෙය්‍යාසීති කතෙ **සඞ්කෙතෙ** තං **පතිං මා අද්දසාති**.

තායපි සපථං කත්වා එකමන්තං ඨිතාය චතුත්ථා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

අලඞ්කතා සුවසනා මාලිනී චන්දනුස්සදා,
එකිකා සයනෙ සෙතු යා තෙ අම්බෙ අවාහරීති.

සා උත්තානාතත්ථායෙව. තාපසො තුම්හෙහි අතිභාරියා සපථා කතා අඤ්ඤෙහි අම්බා ඛාදිතා භවිස්සන්ති ගච්ඡථදානි තුම්හෙහි තා උය්‍යොජෙසි. සක්කො භෙරවරූපාරම්මණං දස්සෙත්වා කූටතාපසං තතො පලාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කූටජටිලො අයං අම්බගොපකමහල්ලකො අහොසි. චතස්සො සෙට්ඨිධීතරො එතායෙව. සක්කො දෙවරාජා පන අහමෙවාති.

අම්බජාතකං.

---

4. 5. 5.

වනං යදග්ගි දහතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අලසභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිත්වාපි අලසො අහොසි. උද්දෙසපරිපුච්ඡායොනිසොමනසිකාරවත්තපටිවත්තාදි පරිබාහිරෙ නීවරණාභිභූතො නිසින්නට්ඨානාදීසු ඉරියාපථෙසු තථෙව හොති තස්ස තං ආලසියභාවං ආරබ්භ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො නාම එවරූපෙ නිය්‍යානිකෙ සාසනෙ පබ්බජිත්වා ආලසියො කුසීතො නීවරණාභිභූතො විහරතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ආලසිකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අමච්චරතනං අහොසි. බාරාණසීරාජා ආලසියජාතිකො අහොසි බොධිසත්තො රාජානං බොධෙස්සාමීති එකං උපමං උපධාරෙන්තො චරති. අථෙකදිවසං රාජා උය්‍යානං ගන්ත්වා අමච්චගණපරිවුතො තත්ථ විචරන්තො එකං ගජකුම්භං නාම ආලසියං පස්සි තථාරූපා කිර ආලසියා සකලදිවසං ගච්ඡන්තාපි එකඞ්ගුලද්වඞ්ගුලමත්තං ගච්ඡන්ති. රාජා තං දිස්වා වයස්ස කො නාමෙසොති බොධිසත්තං පුච්ඡි. මහාසත්තො ගජකුම්භො නාම සො මහාරාජ ආලසියො එවරූපො හි සකලදිවසං ගච්ඡන්තොපි එකඞ්ගුලද්වඞ්ගුලමත්තමෙව ගච්ඡතීති වත්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො අම්භො ගජකුම්භ තුම්හාකං දන්ධං ගමනං ඉමස්මිං අරඤ්ඤෙ දවග්ගිම්හි උට්ඨිතෙ කිං කරෙථාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

වනං යදග්ගි දහති පාවකො කණ්හවත්තනී,
කථං කරොසි පචලක එවං දන්ධපරක්කමොති.

තත්ථ–**යදග්ගීති** යදා අග්ගි. **පාවකො කණ්හවත්තනීති** අග්ගිනො නාමං. **පචලකාති** තං ආලපති. සොහි චලන්තො ගච්ඡති නිච්චං වා පචලායති තස්මා පචලකොති වුච්චති. **දන්ධපරක්කමොති** මුදුවිරියො. තං සුත්වා ගජකුම්භො දුතියං ගාථමාහ:–

බහූනි රුක්ඛජ්ඣූනි පඨව්‍යා විවරනිච,
තානි වෙ නාභිසම්භොම හොති නො කාලපරියාසොති.

තස්සත්ථො–පණ්ඩිත අම්හාකං ඉතො උත්තරිතරගමනං නාම නත්ථි ඉමස්මිං පන අරඤ්ඤෙ රුක්ඛච්ඡිද්දානි ච පඨවියං විවරානි ච බහූනි යදි තානි න පාපුණාම **හොති නො කාලපරියායොති** මරණමෙව නො හොතීති. තං සුත්වා බොධිසත්තො ඉතරා වෙ ගාථා අභාසි :-

යො දන්ධකාලෙ තරති තරණීයෙ ච දන්ධති,
සුක්ඛපණ්ණංව අක්කම්ම අත්ථං භඤ්ජති අත්තනො.

යො දන්ධකාලෙ දන්ධෙති තරණීයෙ ච තාරයි,
සසීව රත්තිං විභජං තස්සත්ථො පරිපූරතීති.

තත්ථ–**දන්ධකාලෙ**ති තෙසං තෙසං කම්මාන්තං සණිකං කාතබ්බකාලෙ තුරිතතුරිතො වෙගෙන තානි කම්මානි කාරෙති. **සුක්ඛපණ්ණංවාති** යථා වාතාතපසුක්ඛං තාලපණ්ණං බලවා පුරිසො අක්කමිත්වා භඤ්ජෙය්‍ය තත්ථෙව චුණ්ණවිචුණ්ණං කාරෙය්‍ය එවං සො **අත්තනො අත්ථං** වඩ්ඪිං **භඤ්ජති**. **දන්ධෙතීති** දන්ධායති දන්ධකාතබ්බානි දන්ධමෙව කරෙති **තාරයී**ති තුරිතකාතබ්බානි කම්මානි තුරිතො ච කාරෙති. **සසීව රත්තිං විභජන්**ති යථා චන්දෙ ජුණ්හපක්ඛං රත්තිං ජොතයමානො කාලපක්ඛරත්තිතො රත්තිං විභජන්තො දිවසෙ දිවසෙ පරිපූරති එවං **තස්ස** පුරිසස්ස **අත්ථො පරිපූරතී**ති වුත්තං හොති. රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා තතො පට්ඨාය අනලසො ජාතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ගජකුම්භො අලසො භික්ඛු අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො පන අහමෙවාති.

ගජකුම්භජාතකං.

---

4. 5. 6.

මනුස්සින්දං ජහිත්වානාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො විසාඛාසභොජනං ආරබ්භ කථෙසි.

අනාථපිණ්ඩිකස්ස කිර ගෙහෙ පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං නිබද්ධං භත්තං හොති ගෙහං නිච්චකාලං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ඔපාණභූතං කාසාවපජ්ජොතං ඉසිවාතපටිවාතං. අථෙකදිවසං රාජා නගරං පදක්ඛිණං කරොන්තො සෙට්ඨිනො නිවෙසනෙ භික්ඛුසඞ්ඝං දිස්වා අහම්පි අරියසඞ්ඝස්ස නිබද්ධං භික්ඛං දස්සාමීති විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං නිබද්ධං භික්ඛං පට්ඨපෙසි. තතො පට්ඨාය රාජනිවෙසනෙ නිච්චං භික්ඛා දීය්‍යති. තිවස්සිකගන්ධසාලිභොජනං පණීතං. විස්සාසෙනපි සිනෙහෙනපි සහත්ථා දායකා නත්ථි. රාජයුත්තා දාපෙන්ති. භික්ඛූ නිසීදිත්වා භුඤ්ජිතුං න ඉච්ඡන්ති. නානග්ගරසභත්තං ගහෙත්වා අත්තනො අත්තනො උපට්ඨාකකුලං ගන්ත්වා තං භත්තං

තෙසං දත්වා තෙහි දින්නං ලූඛංවා පණීතංවා භුඤ්ජන්ති. අථෙකදිවසං රඤ්ඤො බහුඵලාඵලෙ ආහරිංසු. රාජා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දෙථාති ආහ. මනුස්සා භත්තග්ගං ගන්ත්වා එකභික්ඛුම්පි අදිස්වා එකො භික්ඛුපි නත්ථීති රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. නනුවෙලායෙව තාවාති. ආම වෙලා භික්ඛූ පන තුම්හාකං ගෙහෙ භත්තං ගහෙත්වා අත්තනො විස්සාසික උපට්ඨාකානං ගෙහෙ ගන්ත්වා තං භත්තං තෙසං දත්වා තෙහි දින්නං ලූඛංවා පණීතංවා භුඤ්ජන්තීති. රාජා අම්හාකං භත්තං පණීතං කෙන නුඛො කාරණෙන තං අභුත්වා අඤ්ඤං භුඤ්ජන්ති සත්ථාරං පුච්ඡිස්සාමීති චින්තෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පුච්ඡි. සත්ථා මහාරාජ භොජනං නාම විස්සාසපරමං තුම්හාකං ගෙහෙ විස්සාසං පච්චුපට්ඨපෙත්වා සිනෙහෙන දායකානං අභාවා භික්ඛූ භත්තං ගහෙත්වා අත්තනො විස්සාසිකට්ඨානෙ පරිභුඤ්ජන්ති. මහාරාජ විස්සාසසදිසො අඤ්ඤො රසො නාම නත්ථි අවිස්සාසිකෙන දින්නං චතුමධුරම්පි විස්සාසිකෙන දින්නතක්කමත්තං න අග්ඝති. පොරාණකපණ්ඩිතාපි රොගෙ උප්පන්නෙ රඤ්ඤා පඤ්ච වෙජ්ජකුලානි ගහෙත්වා භෙසජ්ජෙ කාරිතෙපි රොගෙ අවූපසම්මන්තෙ විස්සාසිකානං සන්තිකං ගන්ත්වා අලොණකං සාමාකනීවාරයාගුඤ්චෙව උදකමත්තසිත්තං අලොණකං පණ්ණඤ්ච පරිභුඤ්ජිත්වා නිරොගා ජාතාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිරට්ඨෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. කප්පකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. සො වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අපරභාගෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි. තදා කෙසවො නාම තාපසො පඤ්චහි තාපසසතෙහි පරිවුතො ගණසත්ථා හුත්වා හිමවන්තෙ වසති බොධිසත්තො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පඤ්චන්නං අන්තෙවාසික සතානං ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො හුත්වා විහාසි. කෙසවතාපසස්ස හිතජ්ඣාසයො සසිනෙහො අහොසි. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අතිවිස්සාසිකා අහෙසුං.

අපරභාගෙ කෙසවො තෙ තාපසෙ ආදාය ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං ගන්ත්වා බාරාණසිං පත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ නගරං භික්ඛාය පවිසිත්වා රාජද්වාරං අගමාසි. රාජා ඉසිගණං දිස්වා පක්කොසාපෙත්වා අන්තොනිවෙසනෙ භොජෙත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා උය්‍යානෙ වසාපෙසි. අථ වස්සාරත්තෙන අතික්කන්තෙ කෙසවො රාජානං ආපුච්ඡි. රාජා භන්තෙ තුම්හෙ මහල්ලකා අම්හෙ තාව උපනිස්සාය වසථ දහරතාපසෙ හිමවන්තං පෙසෙථාති ආහ.

සො සාධූති ජෙට්ඨන්තෙවාසිනා සද්ධිං තෙ හිමවන්තං පෙසෙත්වා සයං එකකොව ඔහියි. කප්පොපි හිමවන්තං ගන්ත්වා තාපසෙහි සද්ධිං වසි. කෙසවො කප්පෙන විනා වසන්තො උක්කණ්ඨිත්වා තං දට්ඨුකාමො හුත්වා නිද්දං න ලභති. තස්ස නිද්දං අලභමානස්ස න සම්මා ආහාරො පරිණාමං ගච්ඡති ලොහිතපක්ඛන්දිකා අහොසි, බාළ්හා වෙදනා වත්තන්ති.

රාජා පඤ්ච වෙජ්ජකුලානි ගහෙත්වා තාපසං පටිජග්ගි. රොගො නෙව උපසම්මති. කෙසවො රාජානං ආහ. මහාරාජ කිං මය්හං මරණං ඉච්ඡථ උදාහු අරොගභාවන්ති. අරොගභාවං භන්තෙති. තෙනහි මං හිමවන්තං පෙසෙථාති. සාධු භන්තෙති රාජා නාරදං නාම අමච්චං පක්කොසාපෙත්වා නාරද අම්හාකං භදන්තං ගහෙත්වා වනචරකෙහි සද්ධිං හිමවන්තං යාහීති පෙසෙසි.

නාරදො තං තත්ථ නෙත්වා පච්චාගමාසි. කෙසවස්සාපි කප්පෙ දිට්ඨමත්තෙයෙව චෙතසිකරොගො වූපසන්තො උක්කණ්ඨා පටිප්පස්සම්භි. අථස්ස කප්පො අලොණෙන අධූපනෙන උදකමත්තසිත්තපණ්ණෙන සද්ධිං සාමාකනීවාරයාගුං අදාසි. තස්ස තං ඛණඤ්ඤෙව ලොහිතපක්ඛන්දිකා පටිප්පස්සම්භි. පුන රාජා නාරදං පෙසෙසි ගච්ඡ කෙසවතාපසස්ස පවත්තිං ජානාහීති. සො ගන්ත්වා තං අරොගං දිස්වා භන්තෙ බාරාණසිරාජා පඤ්ච වෙජ්ජකුලානි ගහෙත්වා පටිජග්ගන්තො තුම්හෙ අරොගෙ කාතුං නාසක්ඛි. කථං තෙ කප්පො පටිජග්ගීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

මනුස්සින්දං ජහිත්වාන සබ්බකාමසමිද්ධිනං,
කථංනු භගවා කෙසී කප්පස්ස රමති අස්සමෙති.

තත්ථ-**මනුස්සින්ද**න්ති මනුස්සානං ඉන්දං බාරාණසිරාජානං. **කථංනු භගවා කෙසී**ති කෙන නු ඛො උපායෙන අයං අම්හාකං භගවා කෙසවතාපසො **කප්පස්ස අස්සමෙ රමතී**ති.

එවං අඤ්ඤෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො විය කෙසවස්ස අභිරතිකාරණං පුච්ඡි. තං සුත්වා කෙසවො දුතියං ගාථමාහ:-

සාධූනි රමණීයානි සන්ති වක්ඛා මනොරමා,
සුභාසිතානි කප්පස්ස නාරද රමයන්ති මන්ති.

තත්ථ-**වක්ඛා**ති රුක්ඛා. පාළියං පන **රුක්ඛා**ත්වෙව ලිඛිතං. **සුභාසිතානී**ති කප්පෙන කථිතානි සුභාසිතානි මං රමයන්තීති අත්ථො.

එවඤ්ච පන වත්වා එවං මං අභිරමාපෙන්තො කප්පො අලොණකං අධූපනං උදකසිත්තපණ්ණමිස්සං සාමාකනීවාරයාගුං පායෙසි තාය මෙ සරීරෙ ව්‍යාධි වූපසමිතො නිරොගො ජාතොම්හීති ආහ. තං සුත්වා නාරදො තතියං ගාථමාහ:-

සාලීනං ඔදනං භුඤ්ජෙ සුචිං මංසූපසෙචනං,
කථං සාමාකනීවාරං අලොණං ඡාදයන්ති තන්ති.

තත්ථ-**භුඤ්ජෙ**ති භුඤ්ජි. අයමෙව වා පාඨො. **ඡාදයන්තී**ති ඡාදයන්ති පීණෙන්ති තොසෙන්ති. ගාථාබන්ධසුඛත්ථං පන අනුනාසිකො කතො. ඉදං වුත්තං හොති-යො ත්වං සුචිමංසූපසෙචනං රාජකුලෙ රාජාරහං සාලිභත්තං භුඤ්ජි තං කථමිදං සාමාකනීවාරං අලොණං පීණෙතිතොසෙති. **කථං තෙ එතං** රුච්චතීති. තං සුත්වා කෙසවො චතුත්ථං ගාථමාහ:-

සාදුං වා යදි වාසාදුං අප්පං වා යදි වා බහුං,
විස්සත්ථො යත්ථ භුඤ්ජෙය්‍ය විස්සාසපරමා රසාති.

තත්ථ-**යදි වාසාදු**න්ති යදි වා අසාදුං. **විස්සත්ථො**ති නිරාසඞ්කො විස්සාසප්පත්තො හුත්වා. **යත්ථ භුඤ්ජෙය්‍යා**ති යස්මිං නිවෙසනෙ එවං භුඤ්ජෙය්‍ය තත්ථ එවං භුත්තං යං කිඤ්චි භොජනං සාදුමෙව කස්මා යස්මා **විස්සාසපරමා රසා**ති විස්සාසො පරමො උත්තමො එතෙසන්ති විස්සාසපරමා රසා, විස්සාසරසසදිසො හි රසො නාම නත්ථි අවිස්සාසිකෙන හි දින්නං චතුමධුරම්පි විස්සාසිකෙන දින්නං අම්බිලකඤ්ජියං න අග්ඝතීති.

නාරදො තස්ස වචනං සුත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා කෙසවො ඉදං නාම කාරෙසීති ආචික්ඛි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. නාරදො සාරිපුත්තො. කෙසවො බකමහාබ්‍රහ්මා. කප්පො පන අහමෙවාති.

කෙසවජාතකං.

---

4. 5. 7.

සබ්බායසං කූටන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලොකත්ථචරියං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු මහාකණ්හජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො උග්ගහිතසිප්පො පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තදා මනුස්සා දෙවතාමඞ්ගලිකා හුත්වා බහූ අජෙළකාදයො මාරෙත්වා දෙවතානං බලිකම්මං කරොන්ති. බොධිසත්තො පාණො න හන්තබ්බොති භෙරිඤ්චාරාපෙසි. යක්ඛා බලිකම්මං අලභමානා බොධිසත්තස්ස කුජ්ඣිත්වා හිමවන්තෙ යක්ඛසමාගමං ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස මාරණත්ථාය එකං යක්ඛං පෙසෙසුං. සො කණ්ණිකමත්තං මහන්තං ආදිත්තං අයකූටං ගහෙත්වා ඉමිනා නං පහරිත්වා මාරෙස්සාමීති ආගන්ත්වා මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ බොධිසත්තස්ස සයනමත්ථකෙ අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ සක්කස්ස ආසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි. සො ආවජ්ජමානො තං කාරණං ඤත්වා ඉන්දවජිරං ආදාය ආගන්ත්වා යක්ඛස්ස උපරි අට්ඨාසි. බොධිසත්තො යක්ඛං දිස්වා කින්නු ඛො එස මං රක්ඛමානො ඨිතො උදාහු මාරෙතුකාමොති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

සබ්බායසං කූටමතිප්පමාණං
පග්ගය්හ යො තිට්ඨසි අන්තලික්ඛෙ,
රක්ඛාය මං ත්වං විහිතොනුසජ්ජ
උදාහු මෙ වායමසෙ වධායාති.

තත්ථ-විහිතො නුසජ්ජාති විහිතොනුසි අජ්ජ.

බොධිසත්තො පන යක්ඛමෙව පස්සති න සක්කං. යක්ඛො සක්කස්ස භයෙන බොධිසත්තං පහරිතුං න සක්කොති. සො බොධිසත්තස්ස කථං සුත්වා මහාරාජ නාහං තව රක්ඛාය ඨිතො ඉමිනා පන ජලිතඅයකූටෙන පහරිත්වා තං මාරෙස්සාමීති ආගතොම්හි සක්කස්ස භයෙන තං පහරිතුං න සක්කොමීති එතමත්ථං දීපෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

දූතො අහං රාජිධ රක්ඛසානං
වධාය තුය්හං පහිතොහමස්මි,
ඉන්දො ච තං රක්ඛති දෙවරාජා
තෙනුත්තමඞ්ගං න තෙ ඵාලයාමීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො ඉතරා ද්වෙ ගාථා අභාසි :-

සචෙච මං රක්ඛති දෙවරාජා
දෙවානමින්දො මඝවා සුජම්පති,
කාමං පිසාචා විනදන්තු සබ්බෙ
න සන්තසෙ රක්ඛසියා පජාය.

කාමං කන්දන්තු කුම්භණ්ඩා සබ්බෙ පංසුපිසාචකා,
නාලං පිසාචා යුද්ධාය මහතී සා විභිංසිකාති.

තත්ථ-**රක්ඛසියා පජායාති** රක්ඛසිසඞ්ඛාතාය **පජාය** රක්ඛසසන්තානානන්ති අත්ථො. **කුම්භණ්ඩාති** කුම්භමත්තරහස්සඞ්ගා මහොදරා යක්ඛා. **පංසුපිසාචකාති** සඞ්කාරට්ඨානෙ පිසාචා. **නාලන්ති** පිසාචකා නාම මයා සද්ධිං යුද්ධාය න සමත්ථා. **මහතී සා විභිංසිකාති** යං පනෙතෙ යක්ඛා සන්නිපතිත්වා විභිංසිකං දස්සෙන්ති සා මහතී විභිංසිකා භායනාකාරදස්සනමත්තමෙව මය්හං න පනාහං භායාමීති අත්ථො.

සක්කො යක්ඛං පලාපෙත්වා මහාසත්තං ඔවදිත්වා මා භායි මහාරාජ ඉතො පට්ඨාය තව රක්ඛා මමායත්තාති වත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සක්කො අනුරුද්ධො අහොසි. බාරාණසීරාජා පන අහමෙවාති.

අයකූටජාතකං.

---

4. 5. 8.

අරඤ්ඤා ගාමමාගම්මාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ථුල්ලකුමාරිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු චුල්ලනාරදකස්සප ජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං උග්ගහිත සිප්පො භරියාය කාලකතාය පුත්තං ගහෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ වසන්තො පුත්තං අස්සමපදෙ ඨපෙත්වා ඵලාඵලත්ථා

ගච්ඡති. තදා චොරෙසු පච්චන්තගාමං පහරිත්වා කරමරෙ ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙසු එකා කුමාරිකා පලායිත්වා තං අස්සමපදං පත්වා තාපසකුමාරං පලොභෙත්වා සීලවිනාසං පාපෙත්වා එහි ගච්ඡාමාති ආහ. පිතා තාව මෙ ආගච්ඡතු තං පස්සිත්වා ගමිස්සාමීති. තෙනහි දිස්වා ආගච්ඡාති නික්ඛමිත්වා අන්තරාමග්ගෙ නිසීදි. තාපසකුමාරො පිතරි ආගතෙ පඨමං ගාථමාහ:–

අරඤ්ඤා ගාමමාගම්ම කිංසීලං කිංවතං අහං,
පුරිසං තාත සෙවෙය්‍යං තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති.

තත්ථ–**අරඤ්ඤා ගාමමාගම්මා**ති තාත අහං ඉතො අරඤ්ඤතො මනුස්සපථං වසනත්ථාය ගතො වසනගාමං පත්වා කිං කරෙමීති. **අථස්ස** පිතා ඔවාදං දදන්තො තිස්සො ගාථා ආහ:–

යො තං විස්සාසයෙ තාත විස්සාසඤ්ච ඛමෙය්‍ය තෙ,
සුස්සූසී ච තිතික්ඛී ච තං භජෙහි ඉතො ගතො.

යස්ස කායෙන වාචාය මනසා නත්ථි දුක්කටං,
ඔරසීව පතිට්ඨාය තං භජෙහි ඉතො ගතො.

හලිද්දිරාගං කපිචිත්තං පුරිසං රාගවිරාගිනං,
තාදිසං තාත මා සෙවි නිම්මනුස්සම්පි චෙ සියාති.

තත්ථ–**යො තං විස්සාසයෙ**ති යො පුරිසො තං විස්සාසෙය්‍ය න පරිසඞ්කෙය්‍ය. **විස්සාසඤ්ච ඛමෙය්‍ය තෙ**ති යො ච අත්තනි කාරියමානං තව විස්සාසම්පන්තො නිරාසඞ්කො තං ඛමෙය්‍ය. **සුස්සූසී**ති යො ච තව විස්සාසවචනං සොතුං ඉච්ඡති. **තිතික්ඛී**ති යො ච තයා කතං අපරාධං ඛමති. **තං භජෙහී**ති තං පුරිසං භජෙය්‍යාසි පයිරුපාසෙය්‍යාසි. **ඔරසීව පතිට්ඨායා**ති යථා නාම උරසි පතිට්ඨාය වඩ්ඪිතො ඔරස පුත්තො ත්වං තාදිසො උරසි පතිට්ඨිතපුත්තො විය හුත්වා එවරූපං පුරිසං භජෙය්‍යාසීති අත්ථො. **හලිද්දිරාග**න්ති හලිද්දිරාගසදිසං අපිරචිත්තං. **කපිචිත්ත**න්ති ලහුපරිවත්තිතාය මක්කටචිත්තං. **රාගවිරාගින**න්ති මුහුත්තෙනෙව රජ්ජනවිරජ්ජනසභාවං. **නිම්මනුස්සම්පි චෙ සියා**ති සකලජම්බුදීපතලං කායදුච්චරිතාදිරහිතස්ස මනුස්සස්ස අභාවෙන නිම්මනුස්සං සියා තථාපි තාදිසං ලහුචිත්තං මා සෙවි සබ්බම්පි මනුස්සපථං විචිනිත්වා හෙට්ඨා වුත්තගුණසම්පන්නමෙව පුරිසං සෙවෙය්‍යාසීති අත්ථො.

තං සුත්වා තාපසකුමාරො අහං තාත ඉමෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතං පුරිසං කත්ථ ලභිස්සාමි න ගච්ඡාමි තුම්හාකංයෙව සන්තිකෙ වසිස්සාමීති වත්වා නිවත්ති. අථස්ස පිතා කසිණපරිකම්මං ආචික්ඛි. උභොපි අපරිහීනජ්ඣානා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පුත්තො ච කුමාරිකා ච එතෙයෙව අහෙසුං. පිතා තාපසො පන අහමෙවාති.

අරඤ්ඤජාතකං.

4. 5. 9.

නෙව ඉත්ථීසු සාමඤ්ඤන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පෙසුඤ්ඤසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ සත්ථා ඡබ්බග්ගියා භික්ඛූ පෙසුඤ්ඤං උපසංහරන්තීති සුත්වා තෙ පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තුම්හෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූනං භණ්ඩනජාතානං කලහජාතානං විවාදාපන්නානං පෙසුඤ්ඤං උපසංහරථ තෙන අනුප්පන්නානි චෙව භණ්ඩනානි උප්පජ්ජන්ති උප්පන්නානි ච භණ්ඩනානි භීයොභාවාය සංවත්තන්තීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ ගරහිත්වා භික්ඛවෙ පිසුණාවාචා නාම තිඛිණා සත්ථප්පහාරසදිසා දළ්හොපි විස්සාසො තාය ඛිප්පං භිජ්ජති තඤ්ච පන ගහෙත්වා අත්තනො මෙත්තිභින්දනකජනො සීහඋසභසදිසොව හොතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුත්තො හුත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං උග්ගහිතසිප්පො පිතු අච්චයෙන ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තදා එකො ගොපාලකො අරඤ්ඤෙ ගොකුලෙසු ගාවො පටිජග්ගිත්වා ආගච්ඡන්තො එකං ගබ්භිනිං අසල්ලක්ඛෙත්වා පහාය ආගතො. තස්සා එකාය සීහියා සද්ධිං විස්සාසො උප්පජ්ජි. තා උභොපි දළ්හමිත්තා හුත්වා එකතො විචරන්ති. අපරභාගෙ ගාවී වච්ඡකං සීහී සීහපොතකං විජායි. තෙ උභොපි ජනා කුලෙන ආගතමෙත්තියා දළ්හමෙත්තා හුත්වා එකතො විචරන්ති.

අථෙකො වනචරකො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා තෙසං විස්සාසං දිස්වා අරඤ්ඤෙ උප්පජ්ජනභණ්ඩං ආදාය බාරාණසියං ගන්ත්වා රඤ්ඤො දත්වා අපිතෙ සම්ම අරඤ්ඤෙ කිඤ්චි අච්ඡරියං දිට්ඨපුබ්බන්ති රඤ්ඤා පුට්ඨො දෙව අඤ්ඤං කිඤ්චි න පස්සාමි එකං පන සීහඤ්ච උසභඤ්ච අඤ්ඤමඤ්ඤං විස්සාසිකෙ එකතොව චරන්තෙ අද්දසන්ති ආහ. එතෙසං තතියකෙ උප්පන්නෙ භයං භවිස්සති යදා තෙසං තතියං පස්සසි අථ මෙ ආචික්ඛෙය්‍යාසීති. සාධු දෙවාති. වනචරකෙ පන බාරාණසිං ගතෙ එකො සිගාලො සීහඤ්ච උසභඤ්ච උපට්ඨහි. වනචරකො අරඤ්ඤං ගන්ත්වා තං දිස්වා තතියස්ස උප්පන්නභාවං රඤ්ඤො කථෙස්සාමීති නගරං ගතො. සිගාලො චින්තෙසි මයා ඨපෙත්වා සීහමංසඤ්ච උසභමංසඤ්ච අඤ්ඤං අඛාදිතපුබ්බං නාම නත්ථි. ඉමෙ භින්දිත්වා ඉමෙසං මංසං ඛාදිස්සාමීති. සො අයං තං එවං වදති අයං තං එවං වදතීති උභොපි තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං භින්දිත්වා නචිරස්සෙව කලහං කත්වා මරණාකාරප්පත්තෙ අකාසි.

වනචරකොපි ආගන්ත්වා රඤ්ඤො තෙසං දෙව තතියො උප්පන්නොති ආහ. කො සොති. සිගාලො දෙවාති. රාජා සො උභොපි තෙ භින්දිත්වා මාරෙස්සති මයං තෙසං මතකාලෙ සම්පාපුණිස්සාමාති වත්වා රථං අභිරුහිත්වා වනචරකෙන දෙසිතමග්ගෙන ගච්ඡන්තො තෙසු අඤ්ඤ-

මඤ්ඤං කලහං කත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තෙසු සම්පාපුණි. සිගාලො තුට්ඨචිත්තො එකවාරං සීහමංසං ඛාදති එකවාරං උසභමංසං ඛාදති. රාජා තෙ උභොපි ජීවිතක්ඛයං පත්තෙ දිස්වා රථෙ ඨිතොව සාරථිනා සද්ධිං සල්ලපන්තො ඉමා ගාථා අභාසි :-

නෙව ඉත්ථීසු සාමඤ්ඤං නාපි භක්ඛෙසු සාරථි,
අථස්ස සන්ධිභෙදස්ස පස්ස යාව සුචින්තිතං.

අසි තික්ඛොව මංසම්හි පෙසුඤ්ඤං පරිවත්තති,
යත්ථූසභඤ්ච සීහඤ්ච භක්ඛයන්ති මිගාධමා.

ඉමං සො සයනං සෙති යයිමං පස්සසි සාරථි,
යො වාචං සන්ධිභෙදස්ස පිසුණස්ස නිබොධති.

තෙ ජනා සුඛමෙධන්ති නරා සග්ගගතාරිව,
යෙ වාචං සන්ධිභෙදස්ස නාවබොධෙන්ති සාරථීති.

තත්ථ-**නෙව ඉත්ථීසූති** සම්ම සාරථි ඉමෙසං ද්වින්නං ජනානං නෙව ඉත්ථීසු සාමඤ්ඤං අත්ථි. **න භක්ඛෙසූ** අඤ්ඤමෙව හි ඉත්ථිං සීහො සෙවති අඤ්ඤං උසභො අඤ්ඤඤ්ච භක්ඛං සීහො ඛාදති අඤ්ඤං උසභොති අත්ථො. **අථස්සාති** එවං සාමඤ්ඤකාරණෙ අවිජ්ජමානෙපි අථ ඉමස්ස මිත්තසන්ධිභෙදකස්ස දුට්ඨසිගාලස්ස උභින්නං මංසං ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා ඉමෙ මාරෙන්තස්ස **පස්ස යාව සුචින්තිතං** ජාතන්ති අධිප්පායො. **යත්ථාති** යස්මිං පෙසුඤ්ඤෙ පරිවත්තමානෙ. **උසභඤ්ච සීහඤ්ච මිගාධමා** සිගාලා ඛාදන්ති තං **පෙසුඤ්ඤං මංසම්හි** තිඛිණො **අසි** විය මිත්තභාවං ඡින්දන්තං එව **පරිවත්තතීති** දීපෙති. **යයිමං පස්සසීති** සම්ම **සාරථි** යං ඉමං පස්සසි ඉමෙසං ද්වින්නං මතසයනං අඤ්ඤොපි **යො** පුග්ගලො සන්ධිභෙදකස්ස **පිසුණස්ස** පිසුණවාචං **නිබොධති** ගණ්හාති **සො ඉමං සයනං සෙති** එවමෙව මරතීති දස්සෙති. **සුඛමෙධන්තීති** සුඛං වින්දන්ති ලභන්ති. **නරා සග්ගගතාරිවාති** සග්ගං ගතා දිබ්බභොගසමඞ්ගිනො නරා විය තෙ සුඛං වින්දන්තීති අත්ථො. **නාවබොධෙන්තීති** න සාරතො පච්චෙන්ති. තාදිසම්පි වචනං සුත්වා චොදෙත්වා සාරෙත්වා මෙත්තිං අභින්දිත්වා පාකතිකාව හොන්තීති.

රාජා ඉමා ගාථා භාසිත්වා සීහස්ස කෙසරචම්මනඛදාඨා ගාහාපෙත්වා නගරමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා අහමෙව අහොසින්ති.

සන්ධිභෙදජාතකං.

---

4. 5. 10.

හනාති භක්ඛෙති පාදෙහීති අයං දෙවතාපුච්ඡා උම්මග්ගජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

දෙවතාපඤ්හජාතකං.

චූළකුණාලවග්ගො පඤ්චමො.

චතුක්කනිපාතවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

5. 1. 1.

ජිනො රට්ඨස්සමණිකුණ්ඩලෙ චාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො අන්තෙපුරෙ සබ්බත්ථසාධකං පදුට්ඨාමච්චං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා විත්ථාරිතමෙව.

ඉධ පන බොධිසත්තො බාරාණසිරාජා අහොසි. පදුට්ඨාමච්චො කොසලරාජානං ආනෙත්වා කාසිකරට්ඨං ගාහාපෙත්වා බාරාණසිරාජානං බන්ධාපෙත්වා බන්ධනාගාරෙ ඛිපාපෙසි. රාජා ඣානං උප්පාදෙත්වා ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. චොරරඤ්ඤො සරීරෙ දාහො උප්පජ්ජි. සො බාරාණසිරාජානං උපසඞ්කමිත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

ජිනො රට්ඨස්සමණිකුණ්ඩලෙ ච
පුත්තෙ ච දාරෙ ච තථෙව ජිනො,
සබ්බෙසු භොගෙසු අසෙසිතෙසු
කස්මා න සන්තප්පසි සොකකාලෙති.

තත්ථ-**ජිනො රට්ඨස්සමණිකුණ්ඩලෙ චාති** ත්වං මහාරාජ රට්ඨඤ්ච අසෙසච මණිකුණ්ඩලානි ච ජිනො. **රට්ඨෙ ච මණිකුණ්ඩලෙ චාතිපි** පාඨො. **අසෙසිතෙසූති** නිස්සෙසකෙසු. තං සුත්වා බොධිසත්තො ඉමා වෙ ගාථා අභාසි:-

පුබ්බෙ ව මච්චං විජහන්ති භොගා
මච්චො වා තෙ පුබ්බතරං ජහාති,
අසස්සතා භොගිනො කාමකාමි
තස්මා න සොචාමහං සොකකාලෙ.

උදෙති ආපූරති වෙති චන්දො
අත්ථං තපෙත්වාන පලෙති සූරියො,
විදිතා මයා සත්තුක ලොකධම්මා
තස්මා න සොචාමහං සොකකාලෙති.

තත්ථ-**පුබ්බෙ ව මච්චන්ති** මච්චං වා **භොගා** පුබ්බෙ ව පඨමතරඤ්ඤෙව **විජහන්ති. මච්චො වා තෙ** භොගෙ **පුබ්බතරං ජහාති. කාමකාමීති** චොරරාජානං ආලපති. අම්හො කාමෙ කාමයමාන කාමකාමි

භොගිනො නාම ලොකෙ **අසස්සතා** භොගෙසුවා නට්ඨෙසු ජීවමානාව අභොගිනො හොන්ති භොගෙවා පහාය සයං නස්සන්ති. **තස්මා අහං** මහාජනස්ස **සොකකාලෙපි න සොචාමීති** අත්ථො.

විදිතා මයා සත්තුක ලොකධම්මාති චොරරාජානං ආලපති අම්භො සත්තුක මයා ලාභො අලාභො යසො අයසොති ආදයො ලොකධම්මා විදිතා යථෙව හි චන්දො උදෙතිච පූරතිච පුනච ඛීයති යථාච **සූරියො** අන්ධකාරං විධමන්තො මහන්තං ලොකප්පදෙසං **තපෙත්වාන** පුන සායං **අත්ථං පලෙති** අත්ථං ගච්ඡති න දිස්සති එවමෙව භොගා උප්පජ්ජන්ති විනස්සන්ති ච. තත්ථ කිං සොකෙන තස්මා න සොචාමීති අත්ථො.

එවං මහාසත්තො චොරරඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා ඉදානි තඤ්ඤෙව චොරං ගරහන්තො ආහ :-

අලසො ගිහී කාමභොගී න සාධු
අසඤ්ඤතො පබ්බජිතො න සාධු,
රාජා න සාධු අනිසම්මකාරී
යො පණ්ඩිතො කොධනො තං න සාධු.

නිසම්ම ඛත්තියො කයිරා නානිසම්ම දිසම්පති,
නිසම්මකාරිනො රඤ්ඤො යසො කිත්තිච වඩ්ඪතීති.

ඉමා පන ද්වෙ ගාථා හෙට්ඨා විත්ථාරිතායෙව. චොරරාජා බොධිසත්තං ඛමාපෙත්වා රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා අත්තනො ජනපදමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කොසලරාජා ආනන්දො අහොසි. බාරාණසීරාජා පන අහමෙවාති.

මණිකුණ්ඩලජාතකං.

---

5. 1. 2.

කින්නුසන්තරමානොවාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මතපිතිකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර පිතරි මතෙ පරිදෙවමානො විචරති. සොකං විනොදෙතුං න සක්කොති. අථ සත්ථා තස්ස සොතාපත්තිඵලූපනිස්සයං දිස්වා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාසමණං ආදාය තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසින්නො තං වන්දිත්වා නිසින්නං කිං උපාසක සොචසීති වත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ ආවුසො පොරාණකපණ්ඩිතා පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා පිතරි කාලකතෙ න සොචිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කුටුම්බිකගෙහෙ නිබ්බත්ති සුජාතකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. තස්ස වයප්පත්තස්ස පිතාමහො කාලමකාසි. අථස්ස පිතා පිතු කා-

කිරියතොපට්ඨාය සොකසමප්පිතො ආළාහනං ගන්ත්වා ආළාහනතො අට්ඨීනි ආහරිත්වා අත්තනො ආරාමෙ මත්තිකාථූපං කත්වා තානි තත්ථ නිදහිත්වා ගතගතවෙලාය ථූපං පුප්ඵෙහි පූජෙත්වා චෙතියං ආවිජ්ඣන්තො පරිදෙවති නෙව න්හායති න විලිම්පති න භුඤ්ජති න කම්මන්තෙ විචාරෙති.

තං දිස්වා බොධිසත්තො පිතා මෙ අය්‍යකස්ස මතකාලතොපට්ඨාය සොකාභිභූතො චරති ඨපෙත්වා පන මං අඤ්ඤො එතං සඤ්ඤාපෙතුං න සක්කොති එකෙන නං උපායෙන නිස්සොකං කරිස්සාමීති බහිගාමෙ එකං මතගොණං දිස්වා තිණඤ්ච පානීයඤ්ච ආහරිත්වා තස්ස පුරතො ඨත්වා ඛාදඛාද පිවපිවාති වදති. ආගතාගතා තං දිස්වා සම්ම සුජාත කිං උම්මත්තකොසි මතගොණස්ස තිණොදකං දෙහීති වදන්ති. සො න කිඤ්චි පටිවදති. අථස්ස පිතු සන්තිකං ගන්ත්වා පුත්තො තෙ උම්මත්තකො ජාතො මතගොණස්ස තිණොදකං දෙතීති ආහංසු. තං සුත්වා කුටුම්බිකස්ස පිතුසොකො අපගතො පුත්තසොකො පතිට්ඨිතො සො වෙගෙන ආගන්ත්වා නනු ත්වං තාත සුජාත පණ්ඩිතො කිංකාරණා මතගොණස්ස තිණොදකං දෙහීති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

කින්නු සන්තරමානොව ලායිත්වා හරිතං තිණං,
ඛාදඛාදාති විලපි ගතසත්තං ජරග්ගවං.

න හි අන්නෙන පානෙන මතො ගොණො සමුට්ඨහෙ,
ත්වඤ්ච තුච්ඡං විලපසි යථා තං දුම්මතී තථාති.

තත්ථ-**සන්තරමානොවාති** තුරිතො විය හුත්වා. **ලායිත්වාති** ලුඤ්චිත්වා. **විලපීති** විප්පලපසි. **ගතසත්තං ජරග්ගව**න්ති විගතජීවිතං ජිණ්ණගොණං. **යථා ත**න්ති එත්ථ **ත**න්ති නිපාතමත්තං. **යථා දුම්මති** අප්පඤ්ඤො විප්පලපෙය්‍ය තථා ත්වං තුච්ඡං අභූතං විප්පලපසීති. තතො බොධිසත්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

තථෙව තිට්ඨති සීසං හත්ථපාදා ච වාලධි,
සොතා තථෙව තිට්ඨන්ති මඤ්ඤෙ ගොණො සමුට්ඨහෙ.

නෙවය්‍යකස්ස සීසං වා හත්ථපාදා න දිස්සරෙ,
රුදං මත්තිකාථූපස්මිං නනු ත්වඤ්ඤෙව දුම්මතීති.

තත්ථ-**තථෙවාති** යථා පුබ්බෙ ඨිතං තථෙව තිට්ඨති. **මඤ්ඤෙ**ති එතෙසං සීසාදීනං තථෙව ඨිතත්තා අයං ගොණො සමුට්ඨහෙය්‍යාති මඤ්ඤාමි. **නෙවය්‍යකස්ස සීස**න්ති අය්‍යකස්ස පන සීසං වා හත්ථපාදා වා න දිස්සන්ති. **පිට්ඨිපාදා න දිස්සරෙ**තිපි පාඨො. **නනු ත්වඤ්ඤෙව දුම්මතී**ති අහං තාව සීසාදීනි පස්සන්තො එවං කාරෙමි. ත්වං පන කිඤ්චි න පස්සසි ඣාපිතට්ඨානතො අට්ඨීනි ආහරිත්වා ථූපං කත්වා පරිදෙවසි ඉති මං පටිච්ච සතගුණෙන සහස්සගුණෙන නනු ත්වමෙව දුම්මති **භිජ්ජනධම්මා** නාම සඞ්ඛාරා **භිජ්ජන්ති** තත්ථ කා **පරිදෙවනාති.**

තං සුත්වා බොධිසත්තස්ස පිතා මම පුත්තො පණ්ඩිතො ඉධලොක පරලොකකිච්චං ජානාති. මම සඤ්ඤාපනත්ථාය එතං කම්මමකාසීති චින්තෙත්වා තාත සුජාතපණ්ඩිත සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චාති මෙ ඤාතා. ඉතො පට්ඨාය න සොචිස්සාමි. පිතුසොකහරණකපුත්තෙන නාම තාදිසෙන භවිතබ්බන්ති වත්වා පුත්තස්ස ථුතිං කරොන්තො ආහ:-

ආදිත්තං වත මං සන්තං ඝතසිත්තංව පාවකං,
වාරිනා විය ඔසිඤ්චං සබ්බං නිබ්බාපයෙ දරං.

අබ්බූළහංවත මෙසල්ලං සොකං හදයනිස්සිතං,
යො මෙ සොකපරෙතස්ස පිතුසොකං අපානුදි.

සොහං අබ්බූළහසල්ලොස්මි වීතසොකො අනාවිලො,
න සොචාමි න රොදාමි තව සුත්වාන මාණව.

එවං කරොන්ති සප්පඤ්ඤා යෙ හොන්ති අනුකම්පකා,
විනිවත්තයන්ති සොකම්හා සුජාතො පිතරං යථාති.

තත්‍ථ-**නිබ්බාපයෙති** නිබ්බාපයි. දරන්ති සොකදරථං. **සුජාතො පිතරං යථාති** යථා මම පුත්තො සුජාතො මං පිතරං සමානං අත්තනො සප්පඤ්ඤතාය සොකම්හා විනිවත්තයි එවං අඤ්ඤෙපි සප්පඤ්ඤා සොකම්හා විනිවත්තයන්තීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සුජාතො අහමෙවාති.

සුජාතජාතකං.

---

5. 1. 3.

නයිදං නිච්චං භවිතබ්බන්ති ඉදං සත්ථා භග්ගෙසු සුංසුමාරගිරං නිස්සාය භෙසකලාවනෙ විහරන්තො බොධිරාජකුමාරං ආරබ්භ කථෙසි.

බොධිරාජකුමාරො නාම උදෙනස්ස පුත්තො තස්මිං කාලෙ සුංසුමාරගිරෙ වසන්තො එකං පරියොදාතසිප්පං වඩ්ඪකිං පක්කොසාපෙත්වා අඤ්ඤෙහි රාජූහි අසදිසං කත්වා කොකනදං නාම පාසාදං කාරාපෙසි කාරාපෙත්වා ච පන අයං වඩ්ඪකී අඤ්ඤස්සාපි රඤ්ඤො එවරූපං පාසාදං කරෙය්‍යාති මච්ඡරායන්තො තස්ස අක්ඛීනි උප්පාටාපෙසි. තෙනස්ස අක්ඛීනං උප්පාටිතභාවොපි භික්ඛුසඞ්ඝෙ පාකටො ජාතො. තස්මා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො බොධිරාජකුමාරො කිර තථාරූපස්ස වඩ්ඪකිනො අක්ඛීනි උප්පාටාපෙසි. අහො කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකොව න කෙවලඤ්ච ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ඛත්තියසහස්සානං අක්ඛීනි උප්පාටෙත්වා තෙසං මංසෙන බලිකම්මං කාරෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. ජම්බුදීපතලෙ ඛත්තියමාණවා ච බ්‍රාහ්මණමාණවා ච තස්සෙව සන්තිකෙ සිප්පං උග්ගණ්හිංසු. බාරාණසීරඤ්ඤොපි පුත්තො බ්‍රහ්මදත්තකුමාරො නාම තස්ස සන්තිකෙ තයො වෙදෙ උග්ගණ්හි. සො පන පකතියා කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො අහොසි. මහාසත්තො අඞ්ගවිජ්ජාවසෙන තස්ස කක්ඛළඵරුසසාහසිකභාවං ඤත්වා තාත ත්වං කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො ඵරුසෙන නාම ලද්ධං ඉස්සරියං අචිරට්ඨිතිකං හොති සො ඉස්සරියෙ නට්ඨෙ භින්නනාවො විය සමුද්දෙ පතිට්ඨං න ලභති. තස්මා මා එවරූපො අහොසීති ඔවදන්තො වෙ ගාථා අභාසි:-

නයිදං නිච්චං භවිතබ්බං බ්‍රහ්මදත්ත
ඛෙමං සුභික්ඛං සුඛතාව කායෙ,
අත්ථච්චයෙ මා අහු සම්පමූළ්හො
භින්නප්ලවො සාගරස්සෙව මජ්ඣෙ.

යානි කරොති පුරිසො තානි අත්තනි පස්සති,
කල්‍යාණකාරී කල්‍යාණං පාපකාරීච පාපකං
යාදිසං වපතෙ බීජං තාදිසං හරතෙ ඵලන්ති.

තත්ථ-**සුඛතාව කායෙති** තාත **බ්‍රහ්මදත්ත** යදෙතං **ඛෙමං** වා **සුභික්ඛං**වා **යා**වා එසා **සුඛතාවකායෙ ඉදං** සබ්බං ඉමෙසං සත්තානං **නිච්චං** සබ්බකාලමෙව න භවති. ඉදං පන අනිච්චං හුත්වා අභාවධම්මං. **අත්ථච්චයෙති** සො ත්වං අනිච්චතාවසෙන ඉස්සරියෙ විගතෙ අත්තනො අත්ථස්ස අච්චයෙන යථානාම **භින්නප්ලවො** භින්නනාවො මනුස්සො සාගරමජ්ඣෙ පතිට්ඨං අලභන්තො සම්පමූළ්හො හොති එවං **මා අහු සම්පමූළ්හො. තානි අත්තනි පස්සතීති** තෙසං කම්මානං ඵලං විඳන්තො තානි අත්තනි පස්සති නාම.

සො ආචරියං වන්දිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා පිතු සිප්පං දස්සෙත්වා උපරජ්ජෙ පතිට්ඨාය පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පාපුණි. තස්ස පිඞ්ගියො නාම පුරොහිතො අහොසි කක්ඛළො ඵරුසො. සො යසලොභෙන චින්තෙසි යන්නූනාහං ඉමිනා රඤ්ඤා සකලජම්බුදීපෙ සබ්බෙ රාජානො ගාහාපෙය්‍යං එවමෙස එකරාජා භවිස්සති අහම්පි එකපුරොහිතො හොමීති. සො තං රාජානං අත්තනො කථං ගාහාපෙසි.

රාජා මහතියා සෙනාය නික්ඛමිත්වා එකස්ස රඤ්ඤො නගරං රුන්ධිත්වා තං රාජානං ගණ්හි. එතෙනෙව උපායෙන සකලජම්බුදීපෙ රජ්ජං ගහෙත්වා රාජසහස්සපරිවුතො තක්කසිලායං රජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති අගමාසි. බොධිසත්තො නගරං පටිසඞ්ඛරිත්වා පරෙහි අප්පධංසියං අකාසි.

බාරාණසිරාජාපි ගඞ්ගානදීතීරෙ මහතො නිග්‍රොධරුක්ඛස්ස මූලෙ සාණිං පරික්ඛිපාපෙත්වා උපරි විතානං කාරෙත්වා සයනං පඤ්ඤපෙත්වා නිවාසං ගණ්හි. සො ජම්බුදීපතලෙ සහස්සරාජානො ගහෙත්-

යුජ්ඣමානොපි තක්කසිලං ගහෙතුං අසක්කොන්තො පුරොහිතං පුච්ඡි ආචරිය මයං එත්තකෙහි රාජූහි සද්ධිං ආගන්ත්වා තක්කසිලං ගහෙතුං න සක්කොම කින්නුඛො කාතබ්බන්ති. මහාරාජ රාජසහස්සානං අක්ඛීනි උප්පාටෙත්වා මාරෙත්වා කුච්ඡිං ඵාලෙත්වා පඤ්චමධුරමංසං ආදාය ඉමස්මිං නිග්‍රොධෙ නිබ්බත්තදෙවතාය බලිකම්මං කත්වා අන්තවට්ටීහි රුක්ඛං පරික්ඛිපිත්වා ලොහිතපඤ්චඞ්ගුලිකානි කරොම. එවං නො ඛිප්පමෙව ජයො භවිස්සතීති.

රාජා සාධූති පටිස්සුණිත්වා අන්තොසාණියං මහාබලෙ මල්ලෙ ඨපෙත්වා එකමෙකං රාජානං පක්කොසාපෙත්වා නිප්පීළනෙන විසඤ්ඤං කාරෙත්වා අක්ඛීනි උප්පාටාපෙත්වා මාරෙත්වා මංසං ආදාය කලෙබරානි ගඞ්ගායං පවාහෙත්වා වුත්තප්පකාරං බලිකම්මං කාරෙත්වා බලිභෙරිං ආකොටාපෙත්වා යුද්ධාය ගතො. අථස්ස අට්ටාලකතො නාම එකො යක්ඛො ආගන්ත්වා දක්ඛිණක්ඛිං උප්පාටෙත්වා අගමාසි. මහතී වෙදනා උප්පජ්ජි. සො වෙදනාමත්තො ආගන්ත්වා නිග්‍රොධස්ස මූලෙ පඤ්ඤත්තාසනෙ උත්තානකො නිපජ්ජි.

තස්මිං ඛණෙ එකො ගිජ්ඣො එකං තිඛිණකොටිකං අට්ඨිං ගහෙත්වා රුක්ඛග්ගෙ නිසින්නො මංසං ඛාදිත්වා විස්සජ්ජෙසි. අට්ඨිකොටි ආගන්ත්වා රඤ්ඤො වාමක්ඛිම්හි අයසූලං විය පතිත්වා අක්ඛිං භින්දි. තස්මිං ඛණෙ බොධිසත්තස්ස වචනං සල්ලක්ඛෙසි. සො අම්හාකං ආචරියො ඉමෙ සත්තා බීජානුරූපං ඵලං විය කම්මානුරූපං විපාකං අනුභොන්තීති කථෙන්තො ඉදං දිස්වා කථෙසි මඤ්ඤෙති වත්වා විප්පලපන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

ඉදං තදාචරියවචො පාරාසරියො යදබ්‍රවි,
මාසු ත්වං අකරා පාපං යං තං පච්ඡා කතං තපෙ.

අයමෙව සො පිඞ්ගිය ධොනසාඛො
යම්හි ඝාතයිං ඛත්තියානං සහස්සං,
අලඞ්කතෙ චන්දනසාරලිත්තෙ
තමෙව දුක්ඛං පච්චාගතං මමන්ති.

තත්ථ-**ඉදං තදාචරියවචොති** ඉදං තං ආචරියස්ස වචනං. **පාරාසරියොති** තං ගොත්තෙන කිත්තෙති. **පච්ඡා කත**න්ති යං පාපං තයා කතං පච්ඡා තං තාපෙය්‍ය කිලමෙය්‍ය තං මාකරීති ඔවාදං අදාසි. අහං පනස්ස වචනං න කරින්ති. **අයමෙවාති** නිග්‍රොධරුක්ඛං දස්සෙන්තො විලපති. **ධොනසාඛොති** පත්ථටසාඛො. **යම්හි ඝාතයි**න්ති යම්හි රුක්ඛෙ ඛත්තියසහස්සං මාරෙසිං. **අලඞ්කතෙ චන්දනසාරලිත්තෙති** රාජාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කතෙ ලොහිතචන්දනසාරානුලිත්තෙ තෙ ඛත්තියෙ යත්ථාහං ඝාතෙසිං අයමෙව සො රුක්ඛො ඉදානි මය්හං කිඤ්චි පරිත්තාණං කාතුං න සක්කොතීති දීපෙති. **තමෙව**

දුක්ඛන්ති යං මයා පරෙසං අක්ඛිඋප්පාටනදුක්ඛං කතං ඉදං මෙ තදෙව පච්චාගතං ඉදානි නො ආචරියස්ස වචනං මත්ථකං පත්තන්ති පරිදෙවති. සො එවං පරිදෙවන්තොව අග්ගමහෙසිං අනුස්සරිත්වා:-

සාමාපි ඛො චන්දනලිත්තගත්තා
සිඞ්ගුව සොභඤ්ජනකස්ස උග්ගතා,
අදිස්වාව කාලං කරිස්සාමි උබ්බරිං
තං මෙ ඉතො දුක්ඛතරං භවිස්සතීති.

ගාථමාහ-තස්සත්ථො. මම භරියා සුවණ්ණසාමා උබ්බරී යථා නාම සිඞ්ගුරුක්ඛස්ස උජු **උග්ගතා** සාඛා මන්දමාලුතෙරිතා කම්පමානා සොභති එවං ඉත්ථිවිලාසං කුරුමානා සොභති තමහං ඉදානි අක්ඛීනං භින්නත්තා **උබ්බරිං අදිස්වාව කාලං කරිස්සාමි තං** මෙ තස්සා අදස්සනං **ඉතො** මරණදුක්ඛතොපි **දුක්ඛතරං භවිස්සතීති.**

සො එවං විප්පලපන්තොයෙව මරිත්වා නිරයෙ නිබ්බත්ති. න තං ඉස්සරියපලුද්ධො පුරොහිතො පරිත්තාණං කාතුං සක්ඛි න අත්තනො ඉස්සරියං. තස්මිං මතමත්තෙයෙව බලකායා භිජ්ජිත්වා පලායිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා බොධිරාජකුමාරො අහොසි. පිඞ්ගියො දෙවදත්තො අහොසි. දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහමෙවාති.

වෙනසාඛජාතකං.[1]

---

5. 1. 4.

උරගොව තචං ජිණ්ණන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මතපුත්තකං කුටුම්බිකං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු මතභරියමතපිතිකවත්ථුසදිසමෙව. ඉධාපි සත්ථා තථෙව තස්ස නිවෙසනං ගන්ත්වා තං ආගතං වන්දිත්වා නිසින්නං කිං ආවුසො සොචසීති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙ පුත්තස්ස මෙ මතකාලතොපට්ඨාය සොචාමීති වුත්තෙ ආවුසො භිජ්ජනධම්මං නාම භිජ්ජති නස්සනධම්මං නාම නස්සති තඤ්ච ඛො න එකස්සෙව නාපි එකස්මිංයෙව ගාමෙ අපරිමාණෙසු පන චක්කවාළෙසු තීසු භවෙසු අමරණධම්මො නාම නත්ථි. තං සභාවෙනෙව ඨාතුං සමත්ථො එකසඞ්ඛාරොපි සස්සතො නාම නත්ථි සබ්බෙ සත්තා මරණධම්මා සඞ්ඛාරා භිජ්ජනධම්මා පොරාණකපණ්ඩිතාපි පුත්තෙ මතෙ නස්සනධම්මං නට්ඨන්ති න සොචිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං ද්වාරගාමකෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා කසිකම්මෙන ජීවිකං කප්පෙසි. තස්ස පුත්තො ච ධීතා චාති ද්වෙ දාරකා අහෙසුං. සො පුත්තස්ස වයප්පත්තස්ස සමානකුලතො කුමාරිකං ආනෙසි.

---

1. [illegible] ධොනසාඛජාතකං.

ඉති තෙ දාසියා සද්ධිං ඡ ජනා අහෙසුං බොධිසත්තො භරියා පුත්තො ධීතා සුණිසා දාසීති. තෙ සමග්ගා සම්මොදමානා පියසංවාසා අහෙසුං. බොධිසත්තො සෙසානං පඤ්චන්නං එවං ඔවාදං දෙති තුම්හෙ යථාලද්ධනියාමෙනෙව දානං දෙථ සීලං රක්ඛථ උපොසථකම්මං කරොථ මරණසතිං භාවෙථ තුම්හාකං මරණභාවං සල්ලක්ඛෙථ ඉමෙසං හි සත්තානං මරණං ධුවං ජීවිතං අද්ධුවං සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා ඛයවයධම්මිනොව රත්තිඤ්ච දිවා ච අප්පමත්තා හොථාති. තෙ සාධූති ඔවාදං සම්පටිච්ඡිත්වා අප්පමත්තා මරණසතිං භාවෙන්ති.

අථෙකදිවසං බොධිසත්තො පුත්තෙන සද්ධිං ඛෙත්තං ගන්ත්වා කසති. පුත්තො කචවරං සඞ්කඩ්ඪිත්වා ඣාපෙසි. තස්සාවිදූරෙ එකස්මිං වම්මිකෙ ආසීවිසො අත්ථි. ධූමො තස්ස අක්ඛීනි පහරි. සො කුද්ධො නික්ඛමිත්වා ඉමං නිස්සාය මය්හං භයන්ති චතස්සො දාඨා නිමුජ්ජාපෙන්තො තං ඩසි. සො* මරිත්වාව පති. බොධිසත්තො පරිවත්තිත්වා තං පතිතං දිස්වා ගොණෙ ඨපෙත්වා ගන්ත්වා තස්ස මතභාවං ඤත්වා තං උක්ඛිපිත්වා එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා පාරුපිත්වා නෙව රොදි න පරිදෙවි. භිජ්ජනධම්මං පන භින්නං මරණධම්මං මතං සබ්බෙ සඞ්ඛාරා අනිච්චා මරණනිප්ඵත්තිකාති අනිච්චභාවමෙව සල්ලක්ඛෙත්වා කසි.

සො ඛෙත්තසමීපෙන ගච්ඡන්තං එකං පටිවිස්සකපුරිසං දිස්වා තාත ගෙහං ගමිස්සසීති පුච්ඡිත්වා ආමාති වුත්තෙ තෙනහි අම්හාකම්පි ඝරං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණිං වදෙය්‍යාසි අජ්ජ කිර පුබ්බෙ විය ද්වින්නං භත්තං අනාහරිත්වා එකස්සෙව ආහාරං ආහරෙය්‍යාථ පුබ්බෙ ච එකිකාව දාසී ආහාරං ආහරති අජ්ජ පන චත්තාරොපි ජනා සුද්ධවත්ථනිවත්ථා ගන්ධපුප්ඵහත්ථා ආගච්ඡෙය්‍යාථාති.

සො සාධූති ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණියා තථෙව කථෙසි. කෙන තෙ තාත ඉදං සාසනං දින්නන්ති. බ්‍රාහ්මණෙන අය්‍යෙති. සා පුත්තො මෙ මතොති අඤ්ඤාසි කම්පනමත්තම්පිස්සා නාහොසි. එවං සුභාවිතචිත්තා සුද්ධවත්ථනිවත්ථා පන ගන්ධපුප්ඵහත්ථා ආහාරං ගාහාපෙත්වා සෙසෙහි සද්ධිං ඛෙත්තං අගමාසි. එකස්සපි රොදිතං වා පරිදෙවිතං වා නාහොසි. බොධිසත්තො පුත්තස්ස නිපන්නච්ඡායායමෙව නිසීදිත්වා භුඤ්ජි. භුත්තාවසානෙ සබ්බෙපි දාරූනි උද්ධරිත්වා තං චිතකං ආරොපෙත්වා ගන්ධපුප්ඵෙහි පූජෙත්වා ඣාපෙසුං. කස්සචි එකබින්දුපි අස්සු නාහොසි. සබ්බෙ සුභාවිතමරණසතිනො. තෙසං සීලතෙජෙන සක්කස්ස භවනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි.

සො කො නු ඛො මං ඨානා චාවෙතුකාමොති උපධාරෙන්තො තෙසං ගුණතෙජෙන උණ්හභාවං ඤත්වා පසන්නමානසො හුත්වා මයා එතෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා සීහනාදං නදාපෙත්වා සීහනාදපරියොසානෙ තෙසං නිවෙසනං සත්තරතනපුණ්ණං කත්වා ආගන්තුං වට්ටතීති

---

* කාලකතො සො සක්කො දෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්තීති සො ච අම්හාකං බොධිසත්තො අහොසීති ච. පෙතවත්ථුඅට්ඨකථා.

වෙගෙන තත්‍ථාගන්ත්වා ආළාහනපස්සෙ ඨිතො තාත කිං කරොථාති ආහ. එකං මනුස්සං ඣාපෙම සාමීති. න තුම්හෙ මනුස්සං ඣාපෙස්සථ. එකං පන මිගං මාරෙත්වා පචථ මඤ්ඤෙති. නත්‍ථෙතං සාමි මනුස්සමෙව ඣාපෙමාති. තෙනහි වෙරිමනුස්සො වො භවිස්සතීති. අථ නං බොධිසත්තො ඔරසපුත්තො නො සාමි න වෙරිකොති ආහ. තෙනහි තෙ අප්පියපුත්තො භවිස්සතීති. අතිපියපුත්තො මෙ සාමීති. අථ කස්මා න රොදසීති. සො අරොදනකාරණං කථෙන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> උරගොව තචං ජිණ්ණං හිත්වා ගච්ඡති සංතනුං,
> එවං සරීරෙ නිබ්භොගෙ පෙතෙ කාලකතෙ සති.
>
> ඩය්හමානො න ජානාති ඤාතීනං පරිදෙවිතං,
> තස්මා එතං න සොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගතීති.

තත්‍ථ-**සංතනු**න්ති අත්තනො සරීරං. **නිබ්භොගෙ**ති ජීවිතින්ද්‍රියස්ස අභාවෙන භොගරහිතෙ. **පෙතෙ**ති පරලොකං පටිගතෙ. **කාලකතෙ**ති කතකාලෙ මතෙති අත්‍ථො. ඉදං වුත්තං හොති-සාමි මම පුත්තො යථා නාම **උරගො ජිණ්ණං තචං** නිච්ඡින්දිත්වා අනොලොකෙන්තො අනපෙක්ඛො ඡඩ්ඩෙත්වා ගච්ඡෙය්‍ය එවං අත්තනො සරීරං ඡඩ්ඩෙත්වා ගච්ඡති තස්ස ජීවිතින්ද්‍රියරහිතෙ සරීරෙ එවං නිබ්භොගෙ තස්මිඤ්ච මෙ පුත්තෙ පෙතෙ පුන පටිගතෙ මරණකාලං කත්වා ඨිතෙ සති කො කාරුඤ්ඤෙන වා පරිදෙවෙන වා අත්‍ථො අයං හි යථා සූලෙහි විජ්ඣිත්වා **ඩය්හමානො** සුඛදුක්ඛං **න ජානාති** එවං **ඤාතීනං පරිදෙවිතම්පි** න ජානාති තෙන කාරණෙන අහං **එතං න සොචාමි යා තස්ස** අත්තනො **ගති** තං **සො ගතො**ති.

සක්කො බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා බ්‍රාහ්මණිං පුච්ඡි අම්ම තුය්හං සො කිං හොතීති. දසමාසෙ කුච්ඡියා පරිහරිත්වා ථඤ්ඤං පායෙත්වා හත්‍ථපාදෙ සණ්ඨපෙත්වා වඩ්ඪිතො පුත්තො මෙ සාමීති. අම්ම පිතා තාව පුරිසභාවෙන මා රොදතු මාතුහදයං පන මුදුකං හොති ත්වං කස්මා න රොදසීති. සා අරොදනකාරණං කථෙන්තී:-

> අනබ්භිතො තතො ආග අනනුඤ්ඤාතො ඉතො ගතො,
> යථාගතො තථා ගතො තත්‍ථ කා පරිදෙවනා.
>
> ඩය්හමානො න ජානාති ඤාතීනං පරිදෙවිතං,
> තස්මා එතං න සොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගතීති.

ගාථාද්වය මාහ. තත්‍ථ-**අනබ්භිතො**ති අයං තාත මයා පරලොකතො අනබ්භිතොව, **ආගා**ති අම්හාකං ගෙහං ආගතො. **ඉතො**ති ඉතො මනුස්සලොකතො ගච්ඡන්තොපි මයා **අනනුඤ්ඤාතොව ගතො**. **යථාගතො**ති ආගච්ඡන්තොපි යථා අත්තනොව රුචියා ආගතො ගච්ඡන්තොපි තථෙව ගතො. **තත්‍ථා**ති තස්මිං තස්ස ඉතො ගමනෙ. **කාපරිදෙවනා**. **ඩය්හමානො**ති ගාථා වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා.

අථ සක්කො බ්‍රාහ්මණියා කථං සුත්වා භගිනිං පුච්ඡි අම්ම තුය්හං සො කිං හොතීති. භාතා මෙ සාමීති. අම්ම භගිනියො නාම භාතුසු සසිනෙහා හොන්ති ත්වං කස්මා න රොදසීති. සාපිස්ස අරොදනකාරණං කථෙන්තී—

සචෙ රොදෙ කිසා අස්සං තස්සා මෙ කිං ඵලං සියා,
ඤාතිමිත්තාසුහජ්ජානං භියො නො අරතී සියා.

ඩය්හමානො න ජානාති ඤාතීනං පරිදෙවිතං,
තස්මා එතං න සොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගතීති.

ගාථාවයමාහ.

තත්ථ-සචෙති යදි අහං භාතරි මතෙ රොදෙය්‍යං කිසසරීරා අස්සං භාතු පන මෙ තප්පච්චයා වුඩ්ඪි නාම නත්ථීති දස්සෙති. තස්සා මෙති තස්සා මය්හං රොදන්තියා. කිං ඵලංති කො ආනිසංසො භවෙය්‍ය අවුඩ්ඪි පන පඤ්ඤායතීති දීපෙති. ඤාතිමිත්තාසුහජ්ජානන්ති ඤාතිමිත්තසුහජ්ජානං. අයමෙව වා පාඨො. භියො නොති යෙ අම්හාකං ඤාතී ච මිත්තා ච සුහජ්ජා ච තෙසං අධිකතරා අරති සියාති.

අථ සක්කො භගිනියා කථං සුත්වා තස්ස භරියං පුච්ඡි අම්ම තුය්හං සො කිං හොතීති. පති මෙ සාමීති. ඉත්ථියො නාම පතිම්හි මතෙ විධවා හොන්ති අනාථා ත්වං කස්මා න රොදසීති. සාපිස්ස අරොදනකාරණං කථෙන්තී :-

යථාපි දාරකො චන්දං ගච්ඡන්තං අනුරොදති,
එවං සම්පදමෙවෙතං යො පෙතමනුසොචති.

ඩය්හමානො න ජානාති ඤාතීනං පරිදෙවිතං,
තස්මා එතං න සොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගතීති.

ගාථාවයමාහ.

තස්සත්ථො-යථා නාම යත්ථ කත්ථචි යුත්තායුත්තානං ලබ්භනීයාලබ්භනීයං අජානන්තො බාලදාරකො මාතු උච්ඡඞ්ගෙ නිසින්නො පුණ්ණමාසියං පුණ්ණචන්දං ආකාසෙ ගච්ඡන්තං දිස්වා අම්ම චන්දං මෙ දෙහි අම්ම චන්දං මෙ දෙහීති පුනප්පුනං රොදති. එවං සම්පදමෙවෙතන්ති එවංනිප්ඵත්තිකමෙව එතං තස්ස රුණ්ණං හොති යො පෙතං කාලකතං අනුසොචති මය්හං පන පති මතො එතරහි අවිජ්ජමානො සූලෙහි විජ්ඣිත්වා ඩය්හමානොපි න කිඤ්චි ජානාතීති.

සක්කො භරියාය කථං සුත්වා දාසිං පුච්ඡි අම්ම තුය්හං සො කිං හොතීති. අය්‍යො මෙ සාමීති. නූන ත්වං ඉමිනා පීළෙත්වා පොථෙත්වා පරිභුත්තා භවිස්සසි තස්මා සුමුත්තො අයන්ති න රොදසීති. සාමි මා එවං අවච න එතං එතස්ස අනුච්ඡවිකං ඛන්තිමෙත්තානුද්දයා සම්පන්නො මෙ අය්‍යපුත්තො උරෙ සංවඩ්ඪිතපුත්තො විය අහොසීති. අථ කස්මා න රොදසීති. සාපිස්ස අරොදනකාරණං කථෙන්තී :-

යථාපි උදකකුම්භො භින්නො අප්පටිසන්ධියො,
එවං සම්පදමෙවේතං යො පෙතමනුසොචති.

ඔහමානො නජානාති ඤාතීනං පරිදෙවිතං,
තස්මා එතං නසොචාමි ගතො සො තස්ස යා ගතීති.

ගාථාචයමාහ.

තස්සත්ථො-යථානාම **උදකකුම්භො** උක්ඛිපියමානො පතිත්වා සත්තධා **භින්නො** පුන තානි කපාලානි පටිපාටියා ඨපෙත්වා සන්ධිත්වා පටිපාකතිකං කාතුං න සක්කාති යොපෙතං අනුසොචති තස්සාපි එතං අනුසොචනං එවං නිප්ඵත්තිකමෙව හොති මතස්ස පුන ජීවාපෙතුං අසක්කුණෙය්‍යතො ඉද්ධිමතො වා ඉද්ධානුභාවෙන භින්නං කුම්භං සන්ධිත්වා උදකස්ස පූරෙතුං සක්කා භවෙය්‍ය කාලකතත්තා පන ඉද්ධිබලෙනාපි න සක්කා පටිපාකතිකං කාතුන්ති. ඉතරා ගාථා වුත්තත්ථායෙව.

සක්කො සබ්බෙසං ධම්මකථං සුත්වා පසීදිත්වා තුම්හෙහි අප්පමත්තෙහි මරණසති භාවිතා මා තුම්හෙ ඉතො පට්ඨාය සහත්ථා කම්මං කරිත්ථ අහං සක්කො දෙවරාජා අහං වො ගෙහෙ අපරිමාණානි සත්තරතනානි කරිස්සාමි තුම්හෙ දානං දෙථ සීලං රක්ඛථ උපොසථං උපවසථ අප්පමත්තා හොථාති තෙසං ඔවාදං දත්වා ගෙහං අපරිමිතධනං කත්වා පක්කාමි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ කුටුම්බිකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා දාසී ඛුජ්ජුත්තරා අහොසි ධීතා උප්පලවණ්ණා පුත්තො රාහුලො මාතා ඛෙමා. බ්‍රාහ්මණො පන අහමෙවාති.

උරගජාතකං.

---

5. 1. 5.

අඤ්ඤො සොචන්ති රොදන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො එකං අමච්චං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා කපිතසදිසමෙව. ඉධ පන රාජා අත්තනො උපකාරකස්ස අමච්චස්ස මහන්තං යසං දත්වා පරිභෙදකානං කථං ගහෙත්වා තං බන්ධිත්වා බන්ධනාගාරෙ කාරෙසි. සො තත්ථ නිසින්නොව සොතාපත්තිමග්ගං නිබ්බත්තෙසි. රාජා තස්ස ගුණං සල්ලක්ඛෙත්වා මොචාපෙසි. සො ගන්ධමාලං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදි. අථ නං සත්ථා අනත්ථො කිර තෙ උප්පන්නොති පුච්ඡි. ආම භන්තෙ අනත්ථෙන මෙ අත්ථො ආගතො සොතාපත්තිමග්ගො නිබ්බත්තිතොති වුත්තෙ න ඛො උපාසක ත්වඤ්ඤෙව අනත්ථෙන අත්ථං ආහරි පොරාණකපණ්ඩිතාපි ආහරිංසති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්ති. ඝතකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. සො අපරෙන සමයෙන තක්කසිලං ගන්ත්වා උග්ගහිතසිප්පො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස අන්තෙපුරෙ එකො අමච්චො දුබ්භි. සො තං පච්චක්ඛතො ඤත්වා රට්ඨා පබ්බාජෙසි. තදා සාවත්ථියං ධඞ්කරාජා[1] රජ්ජං කාරෙසි. සො තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං උපට්ඨහිත්වා හෙට්ඨා වුත්තනයෙනෙව අත්තනො වචනං ගණ්හාපෙත්වා බාරාණසිරජ්ජං ගණ්හාපෙසි. සො රජ්ජං ගහෙත්වා බොධිසත්තං සඞ්ඛලිකාහි බන්ධාපෙත්වා බන්ධනාගාරං පවෙසෙසි. බොධිසත්තො ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. ධඞ්කස්ස සරීරෙ දාහො උට්ඨහි. සො ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස සුවණ්ණාදාසඵුල්ලපදුමසස්සිරිකං මුඛං දිස්වා බොධිසත්තං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

අඤ්ඤෙ සොචන්ති රොදන්ති අඤ්ඤෙ අස්සුමුඛා ජනා,
පසන්නමුඛවණ්ණොසි කස්මා ඝත න සොචසීති.

තත්ථ–**අඤ්ඤෙ**ති තං ඨපෙත්වා සෙසා මනුස්සා.

අථස්ස බොධිසත්තො අසොචනකාරණං කථෙන්තො සෙසගාථා අභාසි:–

නාබ්භතීතහරො සොකො නානාගතසුඛාවහො,
තස්මා ධඞ්ක න සොචාමි නත්ථි සොකෙ දුතීයතා.

සොචං පණ්ඩු කිසො හොති භත්තඤ්චස්ස න රුච්චති,
අමිත්තා සුමනා හොන්ති සල්ලවිද්ධස්ස රුප්පතො.

ගාමෙවා යදිවාරඤ්ඤෙ නින්නෙවා යදිවා ථලෙ,
ඨිතං මං නාගමිස්සන්ති එවං දිට්ඨපදො අහං.

යස්සත්තා නාලමෙකොව සබ්බකාමරසාහරො,
සබ්බාපි පථවී තස්ස න සුඛං ආවහිස්සතීති.

තත්ථ–**නාබ්භතීතහරො**ති නාබ්භතීතාහරො අයමෙව වා පාඨො. සොකො නාම අබ්භතීතං අතික්කන්තං නිරුද්ධං අත්ථඞ්ගතං පුන නාහරති. **දුතීයතා**ති සහායතා අතීතාහරණෙ වා අනාගතාහරණෙ වා සොකො නාම කස්සචි සහායො න හොති තෙනාපි කාරණෙනාහං න සොචාමීති වදති. **සොච**න්ති සොචන්තො. **සල්ලවිද්ධස්ස රුප්පතො**ති සොකසල්ලෙන විද්ධස්ස තෙනෙව ඝට්ටියමානස්ස දිට්ඨා වත නො පච්චත්ථිකස්ස පිට්ඨීති **අමිත්තා සුමනා හොන්තී**ති අත්ථො. **ඨිතං මං නාගමිස්සන්තී**ති සම්ම ධඞ්කරාජ එතෙසු ගාමාදීසු යත්ථකත්ථචි ඨිතං මං පණ්ඩුකිසභාවාදිකං සොකමූලකං බ්‍යසනං න ආගමිස්සති. **එවං දිට්ඨපදො**ති යථා තං බ්‍යසනං නාගච්ඡති එවං මයා ඣානපදං දිට්ඨං අට්ඨලොකධම්මපදන්තිපි වදන්තියෙව. පාළියං පන **න මන්තං නාගමිස්සතී**ති ලිඛිතං. තං අට්ඨකථාසුපි නත්ථි.

---

1. ඉං., වඞ්කරාජා, ඉං., වඞ්ක.

පරියොසානගාථාය ඉච්ඡිතපත්ථිතට්ඨෙන කාමසුඛසඞ්ඛාතං සබ්බකාමරසං ආහරතීති **සබ්බකාමරසාහරො**. ඉදං වුත්තං හොති—**ඝස්ස** රඤ්ඤො පහාය අඤ්ඤස්සනායෙ අත්තාව **එකො සබ්බකාමරසාහරො** න හොති **නාලං** සබ්බං කාමසුඛසඞ්ඛාතං කාමරසං ආහරිතුං අසමත්ථො. **තස්ස රඤ්ඤො සබ්බාපි පඨවී න සුඛං ආවහිස්සති** කාමාතුරස්ස හි සුඛං නාම නත්ථි යො පන කිලෙසදරථරහිතං කාමසුඛං ආහරිතුං සමත්ථො සො රාජා සුඛිතො හොතීති. යොපනෙතාය ගාථාය **ඝස්සත්ථා, නාලමෙකොති**පි පාඨො තස්සත්ථො න දිස්සතීති.

ඉති ධඞ්කො චතස්සො ගාථා සුත්වා බොධිසත්තං ඛමාපෙත්වා රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා පක්කාමි. මහාසත්තොපි රජ්ජං අමච්චානං නිය්‍යාදෙත්වා හිමවන්තප්පදෙසං ගන්ත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ධඞ්කරාජා ආනන්දො අහොසි. ඝතරාජා පන අහමෙවාති.

ඝතජාතකං. [1]

---

5. 1. 6.

එකො අරඤ්ඤෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මසෙනාපතිං ආරබ්භ කථෙසි.

ථෙරෙ කිර ආගතාගතානං දුස්සීලානං මිගලුද්දමච්ඡබන්ධාදීනං දිට්ඨදිට්ඨානඤ්ඤෙව සීලං ගණ්හථ සීලං ගණ්හථාති සීලං දෙති. තෙ ථෙරෙ ගරුභාවෙන තස්ස කථං භින්දිතුං අසක්කොන්තා සීලං ගණ්හන්ති ගහෙත්වා ච පන නරක්ඛන්ති අත්තනො අත්තනො කම්මමෙව කරොන්ති. ථෙරො අත්තනො සද්ධිවිහාරිකෙ ආමන්තෙත්වා ආවුසො ඉමෙ මනුස්සා මම සන්තිකෙ සීලං ගණ්හිංසු ගහෙත්වා ච පන නරක්ඛන්තීති ආහ. භන්තෙ තුම්හෙ තෙසං අරුචියා සීලං දෙථ එතෙ තුම්හාකං කථං භින්දිතුං අසක්කොන්තා ගණ්හන්ති තුම්හෙ ඉතො පට්ඨාය එවරූපානං සීලං මා අදත්ථාති. ථෙරො අනත්තමනො අහොසි. තං පවත්තිං සුත්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො ආයස්මා සාරිපුත්තො කිර දිට්ඨදිට්ඨානඤ්ඤෙව සීලං දෙතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස දිට්ඨදිට්ඨානං අයාචන්තානඤ්ඤෙව සීලං දෙතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස ජෙට්ඨන්තෙවාසිකො **කාරණ්ඩියො** නාම අහොසි. තදා සො ආචරියො දිට්ඨදිට්ඨානඤ්ඤෙව කෙවට්ටාදීනං

---

1 ස්‍යා. ධඞ්කජාතකං.

අයාචන්තානංයෙව සීලං ගණ්හථ සීලං ගණ්හථාති සීලං දෙති. තෙ ගහෙත්වාපි න රක්ඛන්ති. ආචරියො තමත්ථං අන්තෙවාසිකානං ආරොචෙසි. අන්තෙවාසිකා භන්තෙ තුම්හෙ එතෙසං අරුචියා සීලං දෙථ. තස්මා භින්දන්ති. ඉතොදානිපට්ඨාය යාචන්තානඤ්ඤෙව දදෙය්‍යාථ නො අයාචන්තානන්ති වදිංසු. සො විප්පටිසාරී අහොසි. එවං සන්තෙපි දිට්ඨදිට්ඨානං සීලං දෙතියෙව.

අථෙකදිවසං එකස්මා ගාමා මනුස්සා ආගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණවාචනකත්ථාය ආචරියං නිමන්තයිංසු. සො කාරණ්ඩියමාණවං පක්කොසිත්වා තාත අහං න ගච්ඡාමි ත්වං ඉමෙ පඤ්චසතෙ මාණවෙ ගහෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා වාචනකාති සම්පටිච්ඡිත්වා අම්හාකං දින්නකොට්ඨාසං ආහරාති පෙසෙසි.

සො ගන්ත්වා පටිනිවත්තන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකං කන්දරං දිස්වා චින්තෙසි අම්හාකං ආචරියො දිට්ඨදිට්ඨානං අයාචන්තානඤ්ඤෙව සීලං දෙති ඉතොදානිපට්ඨාය යථා යාචන්තානඤ්ඤෙව දෙති තථා තං කරිස්සාමීති. සො තෙසු මාණවකෙසු සුඛනිසින්නෙසු උට්ඨාය මහන්තං සිලං උක්ඛිපිත්වා කන්දරාය ඛිපි. පුනපි ඛිපි. පුනපි ඛිපියෙව.

අථ නං තෙ මාණවා උට්ඨාය ආචරිය කිං කරොසීති ආහංසු. සො න කිඤ්චි කථෙසි. තෙ වෙගෙන ආගන්ත්වා ආචරියස්ස ආරොචෙසුං. ආචරියො ආගන්ත්වා තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

> එකො අරඤ්ඤෙ ගිරිකන්දරායං
> පග්ගය්හ පග්ගය්හ සිලං පවෙච්ඡසි,
> පුනප්පුනං සන්තරමානරූපො
> කාරණ්ඩිය කොනු තවයිධත්ථොති.

තත්ථ-**කොනු තවයිධත්ථොති** කොනු තව ඉධ කන්දරායං සිලා ඛිපන්තෙන අත්ථො. සො තස්ස වචනං සුත්වා ආචරියං චොදෙතුකාමො දුතියං ගාථමාහ :-

> අහං හිමං සාගරසෙවිතන්තං
> සමං කරිස්සාමි යථාපි පාණි,
> විකිරිය සානූනි ච පබ්බතානි ච
> තස්මා සිලං දරියා පක්ඛිපාමීති.

තත්ථ-**අහංහිම**න්ති අහංහි ඉමං මහාපථවිං. **සාගරසෙවිතන්ත**න්ති සාගරෙහි සෙවිතං චාතුරන්තං. **යථාපි පාණී**ති හත්ථතලං විය. **සමං කරිස්සාමි**. **විකිරියා**ති විකිරිත්වා. **සානූනිච පබ්බතානිචා**ති පංසුපබ්බතෙ ච සිලාපබ්බතෙ ච. තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො තතියං ගාථමාහ :-

> නයිමං මහිං අරහති පාණිකප්පං
> සමං මනුස්සො කරණායමෙකො,
> මඤ්ඤාමිමඤ්ඤෙව දරිං ජිගිංසං
> කාරණ්ඩිය හාහසි ජීවලොකන්ති.

තත්ථ-**කරණීයමෙකොති** කරණීය එකො. කාතුං න **සක්කොතීති** දීපෙති. **මඤ්ඤාමිමඤ්ඤෙව දරිං ජිගිංසන්ති** අහං **මඤ්ඤාමි තිට්ඨතු** පඨවී ඉමඤ්ඤෙව එකං දරිං ජිගිංසං පූරණත්ථාය වායමන්තො සිලා පරියෙසන්තො උපායං විචිනන්තොනොව ත්වං ඉමං **ජීවලොකං හාහසි** ජහිස්සසි මරිස්සසීති අත්ථො. තං සුත්වා මාණවො චතුත්ථං **ගාථමාහ** :-

සචෙ අයං භූතධරං න සක්කා
සමං මනුස්සො කරණීයමෙකො,
එවමෙව ත්වං බ්‍රහ්මෙ ඉමෙ මනුස්සෙ
නානාදිට්ඨිකෙ නානයිස්සසි තෙති.

තස්සත්ථො-**සචෙ අයං** එකො මනුස්සො ඉමං **භූතධරං මහාපඨවිං සමං** කාතුං **න සක්කා** න සමත්ථො **එවමෙව ත්වං ඉමෙ දුස්සීල මනුස්සෙ නානාදිට්ඨිකෙ නානයිස්සසි. තෙ** එවං සීලං **ගණ්හථාති** වදන්තො අත්තනො වසං න ආනයිස්සසි. **පණ්ඩිතපුරිසායෙව** හි පාණාතිපාතං අකුසලන්ති ගරහන්ති. සංසාරමොචකාදයො **පනෙත්ථ** කුසලසඤ්ඤිනො තෙ ත්වං කථං ආනයිස්සසි තස්මා **දිට්ඨදිට්ඨානං** සීලං අදත්වා යාවත්තානඤ්ඤෙව දෙහීති.

තං සුත්වා ආචරියො යුත්තං වදති කාරණ්ඩියො **ඉදානි න** එවං කරිස්සාමීති අත්තනො විරුද්ධභාවං ඤත්වා පඤ්චමං **ගාථමාහ** :-

සඞ්ඛිත්තරූපෙන භවං මමත්ථං
අක්ඛාසි කාරණ්ඩිය එවමෙතං,
යථා න සක්කා පඨවීසමායං
කාතුං මනුස්සෙන තථා මනුස්සාති.

තත්ථ-**සමායන්ති** සමා අයං.

එවං. ආචරියො මාණවස්ස ථුතිං අකාසි. සොපි තං බොධෙත්වා ඝරං නෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බ්‍රාහ්මණො සාරිපුත්තො අහොසි. කාරණ්ඩියපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

කාරණ්ඩියජාතකං.[1]

---

5. 1. 7.

චතුම්හි තං කුඤ්ජර සට්ඨිහායනන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි දිවසෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං **සමුට්ඨාපෙසුං** ආවුසො දෙවදත්තො කක්ඛළො ඵරුසො සාහසිකො සත්තෙසු කාරුඤ්ඤමත්තම්පිස්ස නත්ථීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස නික්කරුණොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි.

1. කොරණ්ඩියජාතකං-ජාතකපාළි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො හත්ථියොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පාසාදිකො මහාකායො අසීතිසහස්සවාරණපරිවාරො යූථපති හුත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ විහාසි. තදා එකා ලටුකිකා සකුණිකා හත්ථීනං විචරණට්ඨානෙ අණ්ඩානි නික්ඛිපි. තානි පරිණතානි භින්දිත්වා සකුණපොතකා නික්ඛමිංසු. තෙසු අවිරූළ්හපක්ඛෙසු උප්පතිතුං අසක්කොන්තෙසුයෙව මහාසත්තො අසීති සහස්සවාරණපරිවුතො ගොචරාය චරන්තො තං පදෙසං සම්පත්තො. තං දිස්වා ලටුකිකා චින්තෙසි අයං හත්ථිරාජා මම පුත්තකෙ භින්දිත්වා මාරෙස්සති. හන්ද තං පුත්තකානං පරිත්තාණත්ථාය ධම්මිකාරක්ඛං යාචාමීති. සා උභො පක්ඛෙ එකතො කත්වා තස්ස පුරතො ඨත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

> වන්දාමි තං කුඤ්ජර සට්ඨිහායනං
> ආරඤ්ඤකං යූථපතිං යසස්සිං,
> පක්ඛෙහි තං පඤ්ජලිකං කරොමි
> මා මෙ වධී පුත්තකෙ දුබ්බලායාති.

තත්ථ–**සට්ඨිහායනන්**ති සට්ඨිවස්සකාලෙන හායනබලං. **යසස්සින්**ති පරිවාරසම්පන්නං. **පක්ඛෙහි තං පඤ්ජලිකන්**ති අහං පක්ඛෙහි තව අඤ්ජලිං කරොමීති අත්ථො.

මහාසත්තො මා චින්තයි ලටුකිකෙ අහං තෙ පුත්තකෙ රක්ඛිස්සාමීති සකුණපොතකානං උපරි ඨත්වා අසීතියා හත්ථිසහස්සෙසු ගතෙසු ලටුකිකං ආමන්තෙත්වා අම්හාකං පච්ඡතො එකො එකචාරිකහත්ථි ආගච්ඡති සො අම්හාකං වචනං න කරිස්සති තස්මිං ආගතෙ තම්පි යාචිත්වා පුත්තකානං සොත්ථිභාවං කරෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි. සාපි තස්ස පච්චුග්ගමනං කත්වා උභොහි පක්ඛෙහි අඤ්ජලිං කත්වා දුතියං ගාථමාහ :-

> වන්දාමි තං කුඤ්ජර එකචාරිං
> ආරඤ්ඤකං පබ්බතසානුගොචරං,
> පක්ඛෙහි තං පඤ්ජලිකං කරොමි
> මා මෙ වධී පුත්තකෙ දුබ්බලායාති.

තත්ථ–**පබ්බතසානුගොචරන්**ති ඝනසෙලපබ්බතෙසු ච පංසුපබ්බතෙසු ච ගොචරං ගණ්හන්තං.

සො තස්සා වචනං සුත්වා තතියං ගාථමාහ :-

> වධිස්සාමි තෙ ලටුකිකෙ පුත්තකානි
> කිං මෙ තුවං කාහසි දුබ්බලාසි,
> සතංසහස්සානිපි තාදිසීනං
> වාමෙන පාදෙන පපොථයෙය්‍යන්ති.

තත්ථ-**වධිස්සාමි තෙති** එවං යස්මා මම විවරණමග්ගෙ පුත්තකානි ඨපෙසි. යස්මා තස්මා **වධිස්සාමි තෙ පුත්තකානීති** ආහ. **කිං මෙ තුවං කාහසීති** මය්හං මහාථාමස්ස ත්වං දුබ්බලා කිං කරිස්සසි. **පක්ඛපොථ සෙය්‍යා**ති අහං හි තාදිසානං ලටුකිකානං සතසහස්සානිපි **වාමෙන පාදෙන** සඤ්චුණ්ණෙය්‍යං දක්ඛිණෙන පාදෙන පන කථා නත්ථීති.

එවඤ්ච පන වත්වා සො තස්සා පුත්තකෙ පාදෙන සඤ්චුණ්ණෙත්වා මුත්තෙන පවාහෙත්වා නදන්තො පක්කාමි. ලටුකිකා රුක්ඛසාඛාය නිසීදිත්වා ඉදානි තාව වාරණ නදන්තො ගච්ඡසි කතිපාහෙන මෙ කිරියං පස්සිස්සසි කායබලතො ඤාණබලස්ස මහන්තභාවං න ජානාසි හොතු හො ජානාපෙස්සාමි තන්ති තං සන්තජ්ජයමානා චතුත්ථං ගාථමාහ :–

> නහෙව සබ්බත්ථ බලෙන කිච්චං
> බලං හි බාලස්ස වධාය හොති,
> කරිස්සාමි තෙ නාගරාජා අනත්ථං
> යො මෙ වධී පුත්තකෙ දුබ්බලායාති.

තත්ථ-**බලෙනාති** කායබලෙන. **අනත්ථන්ති** අවුඩ්ඪිං. **යො මෙති** යො ත්වං මම **දුබ්බලාය පුත්තකෙ වධී** ඝාතෙසීති.

සා එවං වත්වා කතිපාහං එකං කාකං උපට්ඨහිත්වා තෙන තුට්ඨෙන කිං තෙ කරොමීති වුත්තා සාමි අඤ්ඤං මෙ කාතබ්බං නත්ථි එතස්ස පන එකචාරිකවාරණස්ස තුණ්ඩෙන පහරිත්වා තුම්හෙහි අක්ඛීනි භින්නානි පච්චාසිංසාමීති ආහ. සා තෙන සාධූති සම්පටිච්ඡිතා එකං නීල මක්ඛිකං උපට්ඨහි. තායපි කිං තෙ කරොමීති වුත්තා ඉමිනා කාරණෙන එකචාරිකවාරණස්ස අක්ඛීසු භින්නෙසු තුම්හෙහි තත්ථ ආසාටිකං පාතිතුං ඉච්ඡාමීති වත්වා තායපි සාධූති වුත්තෙ එකං මණ්ඩූකං උපට්ඨහිත්වා තෙන කිං කරොමීති වුත්තා යදා එකචාරිකවාරණො අන්ධො හුත්වා පානීයං පරියෙසති තදා පබ්බතමත්ථකෙ ඨිතො සද්දං කත්වා තස්මිං පබ්බතමත්ථකං අභිරූළ්හෙ ඔතරිත්වා පපාතෙ සද්දං කරෙය්‍යාථ අහං එත්තකං තුම්හාකං සන්තිකා පච්චාසිංසාමීති ආහ. සො තස්සා වචනං සුත්වා සාධූති සම්පටිච්ඡි.

අථෙකදිවසං කාකො වාරණස්ස ද්වෙපි අක්ඛීනි තුණ්ඩෙන භින්දි. මක්ඛිකා ආසාටිකං පාතෙසි. සො පුළවෙහි ඛජ්ජන්තො වෙදනාමත්තො පිපාසාභිභූතො පානීයං පරියෙසමානො විචරි. තස්මිං කාලෙ මණ්ඩූකො පබ්බතමත්ථකෙ ඨත්වා සද්දං අකාසි. වාරණො එත්ථ පානීයං භවිස්සතීති පබ්බතං අභිරූහි. අථ මණ්ඩූකො ඔතරිත්වා පපාතෙ ඨත්වා සද්දං අකාසි. වාරණො පානීයං භවිස්සතීති පපාතාභිමුඛො ගච්ඡන්තො පරිගලිත්වා පබ්බතපාදෙ පතිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. ලටුකිකා තස්ස මතභාවං ඤත්වා දිට්ඨා මෙ පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨීති හට්ඨතුට්ඨා තස්ස ඛන්ධෙ චඞ්කමිත්වා යථාකම්මං ගතා.

සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව සද්ධිං වෙරං නාම කාතබ්බං එවං බලසම්පන්නම්පි වාරණං ඉමෙ චත්තාරො ජනා එකතො හුත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙසුන්ති:-

කාකඤ්ච පස්ස ලටුකිකං මණ්ඩූකං නීලමක්ඛිකං,
එතෙ නාගං අඝාතෙසුං පස්ස වෙරස්ස වෙරිනං,
තස්මා වෙරං න කයිරාථ අප්පියෙනපි කෙනචීති.

ඉමං අභිසම්බුද්ධ ගාථං වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තත්ථ–**පස්සා**ති අනියාමිතාලපනමෙතං. භික්ඛූ පන සන්ධාය වුත්තත්තා පස්සථ භික්ඛවෙති වුත්තං හොති. **එතෙති** එතෙ චත්තාරො එකතො හුත්වා. **අඝාතෙසු**න්ති තං වධිංසු. **පස්ස වෙරස්ස වෙරින**න්ති පස්සථ වෙරිකානං වෙරස්ස ගතින්ති අත්ථො. තදා එකචාරිකහත්ථී දෙවදත්තො අහොසි. යූථපති පන අහමෙවාති.

ලටුකිකජාතකං.

---

5. 1. 8.

අහමෙව දූසියා භූනහතාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි.

අඤ්ඤෙසු ජාතකෙසු දෙවදත්තො බොධිසත්තස්ස තාසමත්තම්පි කාතුං නාසක්ඛි. ඉමස්මිං පන චුල්ලධම්මපාලජාතකෙ බොධිසත්තස්ස සත්තමාසිකකාලෙ හත්ථපාදඤ්ච සීසඤ්ච ඡින්දාපෙත්වා අසිමාලකං නාම කාරෙසි. දද්දරජාතකෙ ගීවං වළෙත්වා මාරෙත්වා උද්ධනෙ මංසං පචිත්වා ඛාදි. ඛන්තිවාදිජාතකෙ ද්වීහිපි කසාහි පහාරසහස්සෙහි තාළාපෙත්වා හත්ථපාදෙච කණ්ණනාසඤ්ච ඡින්දාපෙත්වා ජටාසු ගහෙත්වා කඩ්ඪාපෙත්වා උත්තානකං නිපජ්ජාපෙත්වා උරෙ පාදෙන පහරිත්වා ගතො. බොධිසත්තො තං දිවසඤ්ඤෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. චුල්ලනන්දියජාතකෙපි මහාකපිජාතකෙපි මාරෙසියෙව. එවමෙවෙස දීඝරත්තං වධාය පරිසක්කන්තො බුද්ධකාලෙපි පරිසක්කියෙව. අථෙක දිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො බුද්ධානං මාරණත්ථාය උපායං කරොති. සම්මාසම්බුද්ධං මාරාපෙස්සාමීති ධනුග්ගහෙ පයොජෙසි. සිලං පවිජ්ඣි. නාළාගිරිං විස්සජ්ජාපෙසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මය්හං වධාය පරිසක්කතෙව ඉදානි පන තාසමත්තම්පි කාතුං න සක්කොති පුබ්බෙ මං ධම්මපාලකුමාරකාලෙ අත්තනො පුත්තං සමානං ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා අසිමාලකං නාම කාරෙසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං මහාපතාපෙ නාම රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා චන්දාය දෙවියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්ති ධම්මපාලොතිස්ස නාමං කරිංසු. තමෙනං සත්තමාසිකකාලෙ මාත

ගන්ධොදකෙන නහාපෙත්වා අලඞ්කරිත්වා කීළාපයමානා නිසීදි. රාජා තස්සා වසනට්ඨානං අගමාසි. සා පුත්තං කීළාපයමානා සිනෙහෙන සම්පපිතා හුත්වා රාජානං පස්සිත්වාපි න උට්ඨහි. සො චින්තෙති අයං ඉදානෙව තාව පුත්තං නිස්සාය මානං කරොති මං කිස්මිඤ්චි න මඤ්ඤති පුත්තෙ පන වඩ්ඪන්තෙ මයි මනුස්සොතිපි සඤ්ඤං න කරිස්සති ඉදානෙව ඝාතෙස්සාමීති.

සො නිවත්තිත්වා ගන්ත්වා රාජාසනෙ නිසීදිත්වා අත්තනො විධානෙන ආගච්ඡතූති චොරඝාතකං පක්කොසාපෙසි. සො කාසාවවත්ථනිවත්ථො රත්තමාලාධරො ඵරසුං අංසෙ ඨපෙත්වා උපධානඝටිකං හත්ථපාදඨපන දණ්ඩකඤ්ච ආදාය ආගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා කිං කරොමි දෙවාති අට්ඨාසි. දෙවියා සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ධම්මපාලං ආනෙහීති. දෙවීපි රඤ්ඤො කුජ්ඣිත්වා නිවත්තනභාවං ඤත්වා බොධිසත්තං උරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා රොදමානා නිසීදි.

චොරඝාතකො ගන්ත්වා තං පිට්ඨියා හත්ථෙන පහරිත්වා හත්ථතො කුමාරං අච්ඡින්දිත්වා ආදාය රඤ්ඤො සන්තිකං ආගන්ත්වා කිං කරොමි දෙවාති ආහ. රාජා එකං ඵලකං ආහරාපෙත්වා පුරතො නික්ඛිපාපෙත්වා ඉධ නං නිපජ්ජාපෙහීති ආහ. සො තථෙව අකාසි. චන්දදෙවී පුත්තස්ස පච්ඡතො පරිදෙවමානා ආගච්ඡි. පුන චොරඝාතකො කිං කරොමි දෙවාති ආහ. ධම්මපාලස්ස හත්ථෙ ඡින්දාති. චන්දදෙවී මහාරාජ මම පුත්තො සත්තමාසිකො බාලකො න කිඤ්චි ජානාති නත්ථෙ තස්ස දොසො දොසො පන මහන්තොපි මයි භවෙය්‍ය තස්මා මය්හං හත්ථෙ ඡින්දාපෙහීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තී පඨමං ගාථමාහ :-

> අහමෙව දූසියා භූනහතා රඤ්ඤො මහාපතාපස්ස,
> එතං මුඤ්චතු ධම්මපාලං හත්ථෙ මෙ දෙව ඡෙදෙහීති.

තත්ථ-**දූසියා**ති දූසිකා. තුම්හෙ දිස්වා අනුට්ඨහමානා දොසකාරිකාති අත්ථො. **දූසිකා**තිපි පාඨො. අයමෙව අත්ථො. **භූනහතා**ති හතභූතා හතවුඩ්ඪීති අත්ථො. **රඤ්ඤො**ති ඉදං **දූසියා**ති පදෙන යොජෙතබ්බං. අහං **රඤ්ඤො මහාපතාපස්ස** අපරාධකාරිකා නායං කුමාරො තස්මා නිරපරාධං **එතං** බාලකං **මුඤ්චතු ධම්මපාලං**. සචෙ හි හත්ථෙ ඡෙදාපෙතුකාමො දොසකාරිකාය **හත්ථෙ මෙ දෙව ඡෙදෙහී**ති අයමෙත්ථ අත්ථො.

රාජා චොරඝාතකං ඔලොකෙසි. කිං කරොමි දෙවාති. පපඤ්චං අකත්වා හත්ථෙ ඡින්දාති. තස්මිං ඛණෙ චොරඝාතකො තිඛිණඵරසුං ගහෙත්වා කුමාරස්ස තරුණවංසකළීරෙ විය ද්වෙ හත්ථෙ ඡින්දි. සො ද්වීසු හත්ථෙසු ඡිජ්ජියමානෙසු නෙව රොදි න පරිදෙවි ඛන්තිඤ්ච මෙත්තඤ්ච පුරෙචාරිකං කත්වා අධිවාසෙසි. චන්දා පන දෙවී ඡින්නහත්ථකොටිං ගහෙත්වා උච්ඡඞ්ගෙ කත්වා ලොහිතලිත්තා පරිදෙවමානා විචරි. පුන චොරඝාතකො කිං කරොමි දෙවාති පුච්ඡි. ද්වෙපි පාදෙ ඡින්දාති. තං සුත්වා චන්දදෙවී දුතියං ගාථමාහ :-

අහමෙව දූසියා භූනහතා රඤ්ඤො මහාපතාපස්ස,
එතං මුඤ්චතු ධම්මපාලං පාදෙ මෙ දෙව ඡෙදෙහීති.

තත්ථ අධිප්පායො පුරිමනයෙනෙව වෙදිතබ්බො. රාජාපි පුන චොරඝාතකං ආණාපෙසි. සො උභොපි පාදෙ ඡින්දි. චන්දාදෙවී පාදකොටියං ගහෙත්වා උච්ඡඞ්ගෙ කත්වා ලොහිතලිත්තා පරිදෙවමානා සාමි මහාපතාප නනු තුම්හෙහි ඡින්නහත්ථපාදා නාම දාරකා මාතරා පොසෙතබ්බා හොන්ති අහං භතිං කත්වා මම පුත්තං පොසෙස්සාමි දෙහි මෙ එතන්ති ආහ. චොරඝාතකො කිං දෙව කතා රාජාණා නිට්ඨිතං මම කිච්චන්ති පුච්ඡි. න තාව නිට්ඨිතන්ති. අථ කිං කරොමීති. සීසමස්ස ඡින්දාති. තතො චන්දාදෙවී තතියං ගාථමාහ:-

අහමෙව දූසියා භූනහතා රඤ්ඤො මහාපතාපස්ස,
එතං මුඤ්චතු ධම්මපාලං සීසං මෙ දෙව ඡෙදෙහීති.

වත්වා ච පන සීසං උපනෙසි. පුන චොරඝාතකො කිං කරොමි දෙවාති පුච්ඡි. සීසමස්ස ඡින්දාති. සො සීසං ඡින්දිත්වා කතා දෙව රාජාණාති පුච්ඡි. න තාව කතාති. අථ කිං කරොමි දෙවාති. අසිතුණ්ඩෙන නං පටිච්ඡිත්වා අසිමාලකං නාම කරොහීති. සො තස්ස කළෙබරං ආකාසෙ ඛිපිත්වා අසිතුණ්ඩෙන සම්පටිච්ඡිත්වා අසිමාලකං නාම කත්වා මහාතලෙ විප්පකිරි. චන්දා දෙවී බොධිසත්තස්ස මංසෙ උච්ඡඞ්ගෙ කත්වා මහාතලෙ රොදමානා පරිදෙවමානා ඉමා ගාථා අභාසි:-

න හ නූනිමස්ස රඤ්ඤො මිත්තාමච්චා ච විජ්ජරෙ සුහදා,
යෙ න වදන්ති රාජානං මා ඝාතයි ඔරසං පුත්තං.

න හ නූනිමස්ස රඤ්ඤො මිත්තා ඤාතී ච විජ්ජරෙ සුහදා,
යෙ න වදන්ති රාජානං මා ඝාතයි අත්‍රජං පුත්තං.

තත්ථ-**මිත්තාමච්චා ච විජ්ජරෙති** නූන ඉමස්ස රඤ්ඤො දළ්හමිත්තා වා සබ්බකිච්චෙසු සහභාවිනො අමච්චා වා මුදුහදයතාය **සුහදා** වා කෙචි න විජ්ජන්ති. **යෙ න වදන්තීති** යෙ අධුනා ආගන්ත්වා අත්තනො පියපුත්තං මා ඝාතයීති න වදන්ති ඉමං රාජානං පටිසෙධෙන්ති තෙ නත්ථියෙවාති මඤ්ඤාමි. දුතියගාථාය **ඤාතීති** ඤාතකා.

ඉමා පන ද්වෙ ගාථා වත්වා චන්දාදෙවී උභොහි හත්ථෙහි හදයමංසං ධාරයමානා තතියං ගාථමාහ:-

චන්දනසාරානුලිත්තා බාහා ඡිජ්ජන්ති ධම්මපාලස්ස,
දායාදස්ස පථබ්‍යා පාණා මෙ දෙව රුජ්ඣන්තීති.

තත්ථ-**දායාදස්ස පථබ්‍යාති** පිතුසන්තකාය චාතුරන්තාය පඨවියා දායාදස්ස ලොහිතචන්දනසාරානුලිත්තා හත්ථා ඡිජ්ජන්ති පාදා ඡිජ්ජන්ති සීසං ඡිජ්ජති. අසිමාලකොපි කතො තව කුලං අච්ඡින්දිත්වා ගතොසි දානීති එවමාදීනි විප්පලපන්තී එවමාහ. **පාණා මෙ දෙව රුජ්ඣන්තීති** දෙව මය්හං ඉමං සොකං ධාරෙතුං අසක්කොන්තියා ච ජීවිතං නිරුජ්ඣ-

තස්සා එවං පරිදෙවමානාය එව දයමානෙ වෙළුවනෙ වෙළු විය හදයං ඵලි. සා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තා. රාජාපි පල්ලඞ්කෙ ඨාතුං අසක්කොන්තො මහාතලෙ පති. පදරතලං ද්විධා භිජ්ජි. සො තතොපි භූමියං පති. තතො චතුනහුතාධිකද්වියොජනසතසහස්සබහලාපි ඝන පඨවී තස්සාගුණං ධාරෙතුං අසක්කොන්තී භිජ්ජිත්වා විවරමදාසි. අවීචිතො ජාලා උට්ඨාය කුලදත්තියෙන කම්බලෙන පරික්ඛිපන්තී විය තං ගහෙත්වා අවීචිම්හි ඛිපි. චන්දාය ච බොධිසත්තස්ස ච අමච්චා සරීරකිච්චං කාරිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා දෙවදත්තො අහොසි. චන්දාදෙවී මහාපජාපතීගොතමී. ධම්මපාලකුමාරො පන අහමෙවාති.

චුල්ලධම්මපාලජාතකං.

---

5. 1. 9.

වික්කම රෙ මහාමිගාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාවත්ථියං එකං කුලධීතරං ආරබ්භ කථෙසි.

සා කිර සාවත්ථියං ද්වින්නං අග්ගසාවකානං උපට්ඨාකකුලස්ස ධීතා හුත්වා සද්ධා පසන්නා බුද්ධමාමකා ධම්මමාමකා සඞ්ඝමාමකා ආචාරසම්පන්නා පණ්ඩිතා දානාදිපුඤ්ඤාභිරතා. තං අඤ්ඤං සාවත්ථියංයෙව සමානජාතිකං මිච්ඡාදිට්ඨිකකුලං වාරෙසි. අථස්සා මාතාපිතරො අම්හාකං ධීතා සද්ධා පසන්නා තීණි රතනානි මමායති දානාදිපුඤ්ඤාභිරතා තුම්හෙ මිච්ඡාදිට්ඨිකා ඉමිස්සාපි යථාරුචියා දානං වා දාතුං ධම්මං වා සොතුං විහාරං වා ගන්තුං සීලං වා රක්ඛිතුං උපොසථකම්මං වා කාතුං න දස්සථ න මයං තුම්හාකං දෙම අත්තනා සදිසා මිච්ඡාදිට්ඨිකකුලාව කුමාරිකං ගණ්හථාති ආහංසු. තෙ තෙහි පටික්ඛිත්තා තුම්හාකං ධීතා අම්හාකං ඝරං ගන්ත්වා යථාධිප්පායෙන සබ්බමෙතං කරොතු න මයං වාරෙස්සාම දෙථ නො එතන්ති වත්වා තෙහි ගණ්හථාති වුත්තා භද්දකෙන නක්ඛත්තෙන මඞ්ගලං කත්වා තං අත්තනො ඝරං ආනයිංසු. සා වත්තාචාරසම්පන්නා පතිදෙවතා අහොසි සස්සුසසුරසාමිකවත්තානි කතානෙව හොන්ති. සා එකදිවසං සාමිකං ආහ, ඉච්ඡාමහං අය්‍යපුත්ත අම්හාකං කුලූපකත්ථෙරානං දානං දාතුන්ති, සාධු භද්දෙ යථාජ්ඣාසයෙන දෙහීති. සා ථෙරෙ නිමන්තාපෙත්වා මහන්තං සක්කාරං කත්වා පණීතභොජනං භොජෙත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා භන්තෙ ඉමං කුලං මිච්ඡාදිට්ඨිකං අස්සද්ධං තිණ්ණං රතනානං ගුණං න ජානාති සාධු අය්‍යා යාව ඉමං කුලං තිණ්ණං රතනානං ගුණං ජානාති තාව ඉධෙව භික්ඛං ගණ්හථාති ආහ. ථෙරා අධිවාසෙත්වා තත්ථ නිබද්ධං භුඤ්ජන්ති. සා පුන සාමිකං ආහ අය්‍යපුත්ත ථෙරා ඉධ නිබද්ධං ආගච්ඡන්ති, කිං කාරණා තුම්හෙ න පස්සථාති. සාධු පස්සිස්සාමීති. සා පුනදිවසෙ ථෙරානං භත්තකිච්චපරියොසානෙ

තසස ආරොචෙසි. සො උපසඞකමිතවා ථෙරෙහි සදධිං පටිසනථාරං කතවා එකමනතං නිසීදි. අථසස ධමමසෙනාපති ධමමකථං කථෙසි. සො ථෙරසස ධමමකථායචෙව ඉරියාපථෙසු ච පසීදිතවා තතොපටඨාය ථෙරානං ආසනං පඤඤපෙති, පාණියං පරිසසාවෙති අනතරාභතෙත ධමමකථං සුණාති. අථසස අපරභාගෙ මිචඡාදිටඨි භිජජි. අථෙක දිවසං ථෙරො තෙසං විනනමපි ධමමකථං කථෙනෙතා සචචානි පකාසෙසි. සචචපරියොසානෙ උභොපි සොතාපතතිඵලෙ පතිටඨහිංසු තතොපටඨාය මාතාපිතරො ආදිං කතවා අනතමසො දාසකමමකරාපි සබෙබ මිචඡාදිටඨිං භිනදිතවා බුදධධමමසඞඝමාමකායෙව ජාතා අථෙකදිවසං සා දාරිකා සාමිකං ආහ අයයපුතත කිං මෙ ඝරාවාසෙන ඉචඡාමහං පබබජිතුනති. සො සාධු භදෙද අහමපි පබබජිසසාමීති මහනෙතන පරිවාරෙන තං භිකඛුණිඋපසසයං නෙතවා පබබාජෙතවා සයමපි සතථාරං උපසඞකමිතවා පබබජජං යාචි. තං සතථා පබබාජෙසි උපසමපාදෙසි. තෙ උභොපි විපසසනං වඩෙඪතවා නචිරසෙසව අරහතතං පාපුණිංසු. අථෙකදිවසං ධමමසභායං කථං සමුටඨාපෙසුං ආවුසො අසුකා නාම දහරභිකඛුණී අතතනො චෙව පචචයා ජාතා සාමිකසස ච අතතනාපි පබබජිතවා අරහතතං පතවා තමපි පාපෙසීති. සතථා ආගනතවා කායනුතථ භිකඛවෙ එතරහි කථාය සනනිසිනනාති පුචඡිතවා ඉමාය නාමාති වුතෙත න භිකඛවෙ ඉදානෙව තාව එසා සාමිකං රාගපාසා මොචෙසි. පුබෙබපෙසා පොරාණක පණඩිතෙ පන මරණපාසා මොචෙසීති වතවා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහමදතෙත රජජං කාරෙනෙත බොධිසතෙතා මිගයොනියං නිබබතතිතවා වයපපතෙතා අභිරූපො අහොසි පාසාදිකො දසසනීයො සුවණණවණෙණා ලාඛාරසපරිකමමකතෙහි විය හතථපාදෙහි රජතදාමසදිසෙහි විසාණෙහි මණිගුළිකාය පටිභාගෙහි අකඛීහි රතතකමබලගෙණඩුක සදිසෙන මුඛෙනච සමනනාගතො. භරියාපි තසස තරුණා මිගී අභිරූපා පාසාදිකා අහොසි. තෙ සමගගසංවාසං වසිංසු. අසීතිසහසසචිත්‍රමිගා බොධිසතතං උපටඨහිංසු. තදා ලුදදකා මිගෙ වධිංසු. පාසෙ ඔඩෙඩසුං.

අථෙකදිවසං බොධිසතෙතා මිගානං පුරතො ගචඡනෙතා පාදෙන පාසෙ බජඣිතවා ඡිනදිසසාමි තනති ආකඩඪි. චමමං ඡිජජි. පුන කඩඪනතසස මංසං ඡිජජි. නහාරු ඡිජජි. පාසො අටඨිං ආහචච අටඨාසි. සො පාසං ඡිනදිතුං අසකකොනෙතා මරණභයතජජිතො බඬරවං රවි. තං සුතවා භීතො මිගගණො පලායි. භරියා පනසස පලායිතවා මිගානං අනතරෙ ඔලොකෙනතී තං අදිසවා ඉදං භයං මයහං පියසාමිකසස උපපනනං භවිසසතීති වෙගෙන තසස සනතිකං ගනතවා අසසුමුඛී රොදමානා සාමි තවං මහාබලො කිං එතං පාසං සනධාරෙතුං න සකකිසසසි වෙගං ජනෙතවා ඡිනදහි නනති තසස . උසසාහං ජනෙනතී පඨමං ගාථමාහ :-

වික්කම රෙ මහාමිග වික්කම රෙ හරීපද,
ඡින්ද වාරත්තිකං පාසං නාහං එකා වනෙ රමෙති.

තත්ථ–**වික්කමාති** පරක්කම ආකඩ්ඪාති අත්ථො. **රෙති** ආමන්තණෙ නිපාතො. **හරීපදාති** සුවණ්ණපාද සකලසරීරම්පි තස්ස **සුවණ්ණවණ්ණං** අයං පන රාගවෙගෙනෙවං ආහ. **නාහං එකාති** අහං තයා විනා එකා වනෙ න රමිස්සාමි තිණොදකං පන අග්ගහෙත්වා සුස්සිත්වා මරිස්සාමීති දස්සෙති. තං සුත්වා මිගො දුතියං ගාථමාහ:–

වික්කමාමි න පාරෙමි භූමිං සුම්භාමි වෙගසා,
දළ්හො වාරත්තිකො පාසො පාදං මෙ පරිකන්තතීති.

තත්ථ–**වික්කමාමීති** භද්දෙ අහං විරියං කරෙමි. **න පාරෙමීති** පාසං පන ඡින්දිතුං න සක්කොමීති අත්ථො. **භූමිං සුම්භාමීති** අපි නාම ඡිජ්ජෙය්‍යාති පාදෙන භූමිං පහරමි. **වෙගසාති** වෙගෙන. **පරිකන්තතීති** චම්මාදීනි ඡින්දන්තො සමන්තා කන්තති.

අථ නං මිගී මා භායි සාමි අහං අත්තනො බලෙන ලුද්දකං යාචිත්වා තව ජීවිතං ආහරිස්සාමි සචෙ යාචමානා න සක්ඛිස්සාමි මම ජීවිතම්පි දත්වා තව ජීවිතං ආහරිස්සාමීති මහාසත්තං අස්සාසෙත්වා ලොහිතලිත්තං බොධිසත්තං පරිග්ගහෙත්වා අට්ඨාසි. ලුද්දකොපි අසිඤ්ච සත්තිඤ්ච ගහෙත්වා කප්පුට්ඨානග්ගි විය ආගච්ඡති. සා තං දිස්වා සාමි මිගලුද්දකො ආගච්ඡති. අහං අත්තනො බලං කරිස්සාමි. ත්වං මා භායීති තං අස්සාසෙත්වා ලුද්දකස්ස පටිපථං ගන්ත්වා පටික්කමිත්වා එකමන්තං ඨිතා තං වන්දිත්වා සාමි මම සාමිකො සුවණ්ණවණ්ණො සීලාචාරසම්පන්නො අසීතිසහස්සානං මිගානං රාජාති බොධිසත්තස්ස ගුණං කථෙත්වා මිගරාජෙ ඨිතෙයෙව අත්තනො වධං යාචන්තී තතියං ගාථමාහ:–

අත්ථරස්සු පලාසානි අසිං නිබ්බාහ ලුද්දක,
පඨමං මං වධිත්වාන හන පච්ඡා මහාමිගන්ති.

තත්ථ–**පලාසානීති** මංසං ඨපනත්ථාය පලාසපණ්ණානි **අත්ථරස්සු**. **අසිං නිබ්බාහාති** අසිං කොසතො නීහර.

තං සුත්වා ලුද්දකො මනුස්සභූතා නාම සාමිකස්ස අත්ථාය අත්තනො ජීවිතං න දෙන්ති අයං තිරච්ඡානගතා ජීවිතඤ්චව පරිච්චජති මනුස්සභාසායච මධුරෙන සරෙන කථෙති. අජ්ජ ඉමිස්සාච පතිනො චස්සා ජීවිතං දම්මීති පසන්නචිත්තො චතුත්ථං ගාථමාහ:–

න මෙ සුතං වා දිට්ඨං වා භාසන්තිං මානුසිං මිගිං,
ත්වඤ්ච භද්දෙ සුඛී හොහි එසො චාපි මහාමිගොති.

තත්ථ–**සුතංවා දිට්ඨංවාති** මයා ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං දිට්ඨංවා සුතං වා නත්ථි. **භාසන්තිං මානුසිං මිගින්ති** අහං හි ඉතො පුබ්බෙ මානුසිං වාචං භාසන්තිං මිගිං නෙව අද්දසං න **අස්සොසිං**. යෙසම්පන–

න මෙ සුතා වා දිට්ඨා වා භාසන්තී මානුසිං මිගීති පාළි තෙසං යථාපාළිමෙව අත්ථො දිස්සති. **භද්දදති** ලුද්දකො පණ්ඩිතො උපාය කුසලො ඉති තං ආලපිත්වා පුන **ත්වඤ්ච එසොචාපි මහාමිගො**ති චෙපි ජනා සුඛිතා නිද්දුක්ඛා හොථාති තං අස්සාසෙත්වා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වාසියා චම්මපාසං ඡින්දිත්වා පාදෙ ලග්ගං පාසං සණිකං නීහරිත්වා නහාරුහි නහාරුං මංසෙන මංසං චම්මෙන චම්මං පටිච්ඡාදෙත්වා පාදං හත්ථෙන පරිමජ්ජි. තඞ්ඛණඤ්ඤෙව මහාසත්තස්ස පූරිතපාරමිතානුභාවෙන ලුද්දකස්ස ච මෙත්තචිත්තානුභාවෙන මිගියා ච මෙත්තධම්මානුභාවෙන නහාරුමංසචම්මානි නහාරුමංසචම්මෙහි ඝටයිංසු. බොධිසත්තොපි සුඛිතො නිද්දුක්ඛො අට්ඨාසි. මිගී බොධිසත්තං සුඛිතං දිස්වා සොමනස්සජාතා ලුද්දකස්ස අනුමොදනං කරොන්තී පඤ්චමං ගාථමාහ :-

එවං ලුද්දක නන්දස්සු සහ සබ්බෙහි ඤාතිභි,
යථාහමජ්ජ නන්දාමි මුත්තං දිස්වා මහාමිගන්ති.

තත්ථ-ලුද්දකාති දාරුණකම්මකිරියාය ලද්ධනාමවසෙන ආලපති.

බොධිසත්තො අයං ලුද්දකො මය්හං අවස්සයො ජාතො මයාපිස්ස අවස්සයෙන භවිතුං වට්ටතීති ගොචරභූමියං දිට්ඨං එකං මණික්ඛන්ධං තස්ස දත්වා සම්ම ඉතො පට්ඨාය පාණාතිපාතාදීනි මා කරි. ඉමිනා කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා දාරකෙ පොසෙන්තො දානසීලාදීනි පුඤ්ඤානි කරොහීති තස්ස ඔවාදං දත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ලුද්දකො ඡන්නො අහොසි. මිගී දහරභික්ඛුනී. මිගරාජා පන අහමෙවාති.

සුවණ්ණමිගජාතකං.

---

5. 1. 10.

වාති ගන්ධො තිමිරානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චන්ති වුත්තෙ කිං දිස්වාති වත්වා අලඞ්කතමාතුගාමන්ති වුත්තෙ මාතුගාමො නාමෙස භික්ඛු න සක්කා රක්ඛිතුං පොරාණකපණ්ඩිතාපි සුපණ්ණභවනෙ කත්වා රක්ඛන්තාපි රක්ඛිතුං නාසක්ඛිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං තම්බරාජා නාම රජ්ජං කාරෙසි. තස්ස සුසන්ධි[1] නාම අග්ගමහෙසී අහොසි උත්තමරූපධරා. තදා බොධිසත්තො සුපණ්ණයොනියං නිබ්බත්ති. තස්මිං කාලෙ නාගදීපො සෙරුමදීපො නාම අහොසි. බොධිසත්තො ඉමස්මිං දීපෙ සුපණ්ණභවනෙ වසති.

---

1. ඉං. සුසොසාන්දි. සුසොසාන්දීති ජාතකපාළි.

බොධිසත්තො සුපණ්ණභවනතො නික්ඛමිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා තම්බරාජෙන සද්ධිං මාණවකවෙසෙන ජූතං කීළති. තස්ස රූපසම්පත්තිං දිස්වා පරිචාරිකා අම්හාකං රඤ්ඤා සද්ධිං එවරූපො නාම මාණවකො ජූතං කීළතීති සුසන්ධියා ආරොචෙසුං. සා සුත්වා තං දට්ඨුකාමා හුත්වා එකදිවසං අලඞ්කරිත්වා ජූතමණ්ඩලං ආගන්ත්වා පරිචාරිකානං අන්තරෙ ඨිතා තං ඔලොකෙසි. සොපි දෙවිං ඔලොකෙසි. ද්වෙපි අඤ්ඤමඤ්ඤං පටිබද්ධචිත්තා අහෙසුං. සුපණ්ණරාජා අත්තනො ආනුභාවෙන නගරෙ වාතං සමුට්ඨාපෙසි. ගෙහපාතනභයෙන රාජනිවෙසනා මනුස්සා නික්ඛමිංසු.

සො අත්තනො ආනුභාවෙන අන්ධකාරං කත්වා දෙවිං ගහෙත්වා ආකාසෙන ආගන්ත්වා නාගදීපෙ අත්තනො භවනං පාවිසි. සුසන්ධියා ගතට්ඨානං ජානන්තා නාම නාහෙසුං. සො තාය සද්ධිං අභිරමන්තො ගන්ත්වා රඤ්ඤා සද්ධිං ජූතං කීළති. රඤ්ඤො පන අග්ගො නාම[1] ගන්ධබ්බො අත්ථි. සො දෙවියා ගතට්ඨානං අජානන්තො තං ගන්ධබ්බං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡ තාත ගන්ධබ්බ සබ්බං ථලජලපථං අනුවිචරිත්වා දෙවියා ගතට්ඨානං පස්සාහීති උය්‍යොජෙසි.

සො පරිබ්බයං ගහෙත්වා වාරගාමතො පට්ඨාය විචිනන්තො භාරුකච්ඡං පාපුණි. තදා භාරුකච්ඡවාණිජා නාවාය සුවණ්ණභූමිං ගච්ඡන්ති. සො තෙ උපසඞ්කමිත්වා අහං ගන්ධබ්බො නාවාය වෙතනං ඛණ්ඩෙත්වා තුම්හාකං ගන්ධබ්බං කරිස්සාමි මම්පි නෙථාති ආහ.

තෙ සාධූති තම්පි ආරොපෙත්වා නාවං විස්සජ්ජෙසුං. තෙ සුඛපයාතාය නාවාය තං පක්කොසිත්වා ගන්ධබ්බං නො කරොහීති ආහංසු. අහං වෙ ගන්ධබ්බං කරෙය්‍යං මයි පන ගන්ධබ්බං කරොන්තෙ මච්ඡා චලිස්සන්ති අථ වො නාවා භිජ්ජිස්සතීති. මනුස්සමත්තෙන ගන්ධබ්බකරොන්තෙ මච්ඡානං චලනං නාම නත්ථි. කරොහීති. තෙනහි මා මය්හං කුජ්ඣිත්ථාති වීණං මුච්ඡිත්වා තන්තිස්සරෙන ගීතස්සරං ගීතස්සරෙන තන්තිස්සරං අනතික්කමන්තො ගන්ධබ්බං අකාසි. තෙන සද්දෙන මත්තා හුත්වා මච්ඡා චලිංසු.

අථෙකො මකරො උප්පතිත්වා නාවාය පතන්තො නාවං භින්දි. සො අග්ගො අන්තොඵලකෙ නිපජ්ජිත්වා යථාවාතං ගච්ඡන්තො නාගදීපෙ සුපණ්ණභවනස්ස නිග්‍රොධරුක්ඛස්ස සන්තිකං පාපුණි. සුසන්ධිපි දෙවී සුපණ්ණරාජස්ස ජූතං කීළිතුං ගතකාලෙ විමානා ඔතරිත්වා වෙලන්තෙ විචරන්තී තං අග්ගගන්ධබ්බං දිස්වා සඤ්ජානිත්වා කථං ආගතොසීති පුච්ඡි. සො සබ්බං කථෙසි. තෙනහි මා භායීති තං අස්සාසෙත්වා බාහාහි පරිග්ගහෙත්වා විමානං ආරොපෙත්වා සයනපිට්ඨෙ නිපජ්ජාපෙත්වා සමස්සත්ථකාලෙ දිබ්බභොජනං දත්වා දිබ්බගන්ධොදකෙන නහාපෙත්වා දිබ්බවත්ථෙහි අච්ඡාදෙත්වා දිබ්බගන්ධපුප්ඵෙහි අලඞ්කරිත්වා පුන දිබ්බසයනෙ නිපජ්ජාපෙසි.

1· ඉං., සග්ගො නාම.

එවං තං පටිජග්ගයමානා සුපණ්ණරඤ්ඤො ආගතවේලාය පටිච්ඡා දෙත්වා ගතකාලෙ තෙන සද්ධිං කිලෙසවසෙන අභිරමි. තතො මාසඩ්ඪමාසච්චයෙන බාරාණසිවාසිනො වාණිජා දාරුදකගහණත්ථාය තස්මිං දීපෙ නිග්‍රොධරුක්ඛමූලෙ සම්පත්තා. සො තෙහි සද්ධිං නාවං අභිරුය්හ බාරාණසිං ගන්ත්වා රාජානං දිස්වාව තස්ස ජූතකීළනවෙලායං වීණං ගහෙත්වා රඤ්ඤො ගන්ධබ්බං කරොන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> වාතිගන්ධො තිමිරානං කුසමුද්දො ච ඝොසවා,
> දූරෙ ඉතො හි සුසන්ධි තම්බ කාමා තුදන්ති මන්ති.

තත්ථ-**තිමිරානන්ති** තිමිරරුක්ඛපුප්ඵානං. තං කිර නිග්‍රොධං පරිවාරෙත්වා තිමිරරුක්ඛා අත්ථි. තෙ සන්ධායෙවං වදති. **කුසමුද්දොති** උදකසමුද්දො. **ඝොසවාති** මහාරවො, ඝොසෙව නිග්‍රොධස්ස සන්තිකෙ සමුද්දං සන්ධාය එවමාහ. **ඉතො හීති** ඉමම්හා නගරා. **තම්බාති** රාජානං ආලපති. අථවා **තම්බකාමාති** තම්බෙන කාමිතකාමා තම්බකාමා නාම තෙ මං හදයෙ විජ්ඣන්තීති දීපෙති. තං සුත්වා සුපණ්ණරාජා දුතියං ගාථමාහ:-

> කථං සමුද්දමතරි කථං අද්දක්ඛි සෙරුමං,
> කථං තස්සා ච තුය්හඤ්ච අහු අග්ග සමාගමොති.

තත්ථ-**සෙරුමන්ති** සෙරුමදීපං. තතො අග්ගො තිස්සො ගාථා අභාසි:-

> භරුකච්ඡා පයාතානං වාණිජානං ධනෙසිනං,
> මකරෙහබ්භිදා නාවා ඵලකෙනාහමප්ලවිං.
>
> සා මං සණ්හෙන මුදුනා නිච්චං චන්දනගන්ධිනී,
> අඞ්ගෙන උද්ධරී භද්‍රා මාතා පුත්තංච ඔරසං.
>
> සා මං අන්නෙන පානෙන වත්ථෙන සයනෙන ච,
> අත්තනාපි ච මද්දක්ඛී එවං තම්බ විජානහීති.

තත්ථ-**සා මං සණ්හෙන මුදුනාති** එවං ඵලකෙන තීරං උත්තිණ්ණං මං සමුද්දතීරෙ විචරන්තී සා දිස්වා මාභායීති සණ්හෙන මුදුනා වචනෙන සමස්සාසෙත්වාති අත්ථො. **අඞ්ගෙනාති** බාහුයුගලං ඉධ අඞ්ගන්ති වුත්තං. **භද්‍රාති** දස්සනීයා පාසාදිකා. **සා මං අන්නෙනාති** සා මං එතෙන අන්නාදිනා සන්තප්පෙසීති අත්ථො. **අත්තනාපි චාති** න කෙවලං අන්නාදිහෙව අත්තනාපි මං අභිරමන්තී සන්තප්පෙසීති දීපෙති. **මද්දක්ඛීති** මදනයනා මුදුනාකාරෙන ඔලොකනසීලාති වුත්තං හොති. **මත්තක්ඛීතිපි** පාඨො. මදමත්තෙහි විය අක්ඛීහි සමන්නාගතාති අත්ථො. **එවං තම්බාති** එවං තම්බරාජ ජානාහීති.

සුපණ්ණරාජා ගන්ධබ්බස්ස කථෙන්තස්සෙව විප්පටිසාරී හුත්වා අහං සුපණ්ණභවනෙ වසන්තොපි රක්ඛිතුං නාසක්ඛිං කිං මෙ තාය දුස්සීලායාති තං ආනෙත්වා රඤ්ඤො පටිදත්වා පක්කාමි. තතො පට්ඨාය න පුනාගඤ්ඡි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රජා ආනන්දො අහොසි. සුපණ්ණරජා පන අහමෙවාති.

සුසන්ධිජාතකං.[1]

මණිකුණ්ඩලවග්ගො පඨමො.

5. 2. 1.

වණ්ණාරොහෙනාති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං උපනිස්සාය ජෙතවනෙ විහරන්තො වෙ අග්ගසාවකත්ථෙරෙ ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං හි සමයෙ උභොපි මහාථෙරා ඉමං අන්තොවස්සං අරඤ්ඤවාසං අනුබ්‍රූහෙස්සාමාති සත්ථාරං ආපුච්ඡිත්වා ගණං ඔහාය සයමෙව පත්තචීවරමාදාය ජෙතවනා නික්ඛමිත්වා එකං පච්චන්තගාමං නිස්සාය අරඤ්ඤෙ විහරිංසු. අඤ්ඤතරොපි විඝාසාදපුරිසො ථෙරානං උපට්ඨානං කරොන්තො තත්ථෙව එකමන්තෙ වසි. සො ථෙරානං සමග්ගවාසං දිස්වා ඉමෙ අතිවිය සමග්ගා වසන්ති සක්කා නු ඛො එතෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං භින්දිතුන්ති චින්තෙත්වා සාරිපුත්තත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා කිං නු ඛො භන්තෙ අය්‍යෙන මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෙන සද්ධිං තුම්හාකං කිඤ්චි වෙරං අත්ථීති පුච්ඡි. කිං පනාවුසොති. එස භන්තෙ මමාගතකාලෙ සාරිපුත්තො නාම ජාතිගොත්තකුලප්පදෙසෙහි වා සුත්තන්තෙහි වා පටිවෙධඉද්ධීහි වා මයා සද්ධිං කිං පහොතීති තුම්හාකං අගුණමෙව කථෙසීති. ථෙරො සිතං කත්වා ගච්ඡ ත්වං ආවුසොති ආහ. සො අපරස්මිම්පි දිවසෙ මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරම්පි උපසඞ්කමිත්වා තථෙව කථෙසි. සොපි නං සිතං කත්වා ගච්ඡ ත්වං ආවුසොති වත්වා සාරිපුත්තත්ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා ආවුසො එස විඝාසාදො තුම්හාකං සන්තිකෙ කිඤ්චි කථෙසීති පුච්ඡි. ආවුසො මයාපි සද්ධිං කථෙසි ඉමං නීහරිතුං වට්ටතීති. සාධු ආවුසො නීහරාති වුත්තෙ ථෙරො මා ඉධ වසීති අච්ඡරං පහරිත්වා තං නීහරි. තෙ උභොපි සමග්ගවාසං වසිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු. සත්ථා පටිසන්ථාරං කත්වා සුඛෙන වස්සං වසිත්ථාති පුච්ඡි. භන්තෙ එකො විඝාසාදො අම්හෙ භින්දිතුකාමො හුත්වා භින්දිතුං අසක්කොන්තො පලායීති වුත්තෙ න ඛො සාරිපුත්ත ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස තුම්හෙ භින්දිස්සාමීති භින්දිතුං අසක්කොන්තො පලායීති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ රුක්ඛදෙවතා අහොසි. තදා සීහො ච ව්‍යග්ඝො ච අරඤ්ඤෙ පබ්බතගුහායං වසන්ති. එකො සිගාලො තෙ උපට්ඨහන්තො තෙසං විඝාසං ඛාදිත්වා මහාකායො හුත්වා එකදිවසං චින්තෙසි. මයා

1. ඉං. සුසොන්දිජාතකං-සුයොන්දිජාතකං-ජාතකපාළි.

සීහබ්‍යග්ඝානං මංසං න ඛාදිතපුබ්බං මයා ඉමෙ වෙ ජනෙ භින්දිතුං වට්ටති තතො තෙසං කලහං කත්වා මතානං මංසං ඛාදිස්සාමීති. සො සීහං උපසඞ්කමිත්වා කිං සාමි තුම්හාකං ව්‍යග්ඝෙන සද්ධිං කිඤ්චි වෙරං අත්ථීති පුච්ඡි. කිං පන සම්මාති. එස භන්තෙ මම ආගතකාලෙ සීහො නාම සරීරවණ්ණෙන වා ආරොහපරිණාහෙන වා ජාතිබලවිරියෙහි වා මම කලභාගම්පි න පාපුණාතීති තුම්හාකං අගුණමෙව කථෙසීති. අථ නං සීහො ගච්ඡ ත්වං න සො එවං කථෙස්සතීති ආහ. ව්‍යග්ඝම්පි උපසඞ්කමිත්වා එතෙනෙව උපායෙන කථෙසි. තං සුත්වා ව්‍යග්ඝො සීහං උපසඞ්කමිත්වා සම්ම ත්වං කිර ඉදඤ්චිදඤ්ච වදෙසීති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

වණ්ණාරොහෙන ජාතියා බලනික්කමණෙන ච,
සුබාහු න මයා සෙය්‍යො සුදාඨ ඉති භාසසීති.

තත්ථ-**බලනික්කමණෙන චාති** කායබලෙනචෙව විරියබලෙන ච. **සුබාහු න මයා සෙය්‍යොති** අයං සුබාහු නාම ව්‍යග්ඝො එතෙහි කාරණෙහි මයා නෙව සදිසො න උත්තරිතරොති සච්චං කිර ත්වං සොභනාහි දාඨාහි සමන්නාගතො සුදාඨ මිගරාජ එවං වදෙසීති. තං සුත්වා සුදාඨො සෙසා චතස්සො ගාථා අභාසි:-

වණ්ණාරොහෙන ජාතියා බලනික්කමණෙන ච,
සුදාඨො න මයා සෙය්‍යො සුබාහු ඉති භාසසි.

එවඤ්චෙ මං විහරන්තං සුබාහු සම්ම දුබ්භසි,
න දානාහං තයා සද්ධිං සංවාසමභිරොචයෙ.

යො පරෙසං වචනානි සද්දහෙථ යථාතථං,
ඛිප්පං භිජ්ජෙථ මිත්තස්මිං වෙරඤ්ච පසවෙ බහුං.

න සො මිත්තො යො සදා අප්පමත්තො
භෙදාසඞ්කී රන්ධමෙවානුපස්සී,
යස්මිඤ්ච සෙති උරසීව පුත්තො
සවෙ මිත්තො යො අභෙජ්ජො පරෙහීති.

තත්ථ-**සම්මාති** වයස්ස. **දුබ්භසීති** යදි එවං තයා සද්ධිං සමග්ගවාසං වසන්තං මං සිගාලස්ස කථං ගහෙත්වා ත්වං දුබ්භසි හනිතුං ඉච්ඡසි ඉතොදානි පට්ඨාය අහං තයා සද්ධිං වාසං න අභිරොචයෙ. **යථාතථන්ති** තත්තතො යථාතථං යථාතච්ඡං අවිසංවාදකෙන අරියෙන වුත්තං වචනං සද්ධාතබ්බං. එවං **යො** යෙසඤ්ච තෙසඤ්ච **පරෙසං වචනානි සද්දහෙථාති** අත්ථො. **යො සදා අප්පමත්තොති** යො නිච්චං අප්පමත්තො හුත්වා මිත්තස්ස විස්සාසං න දෙති සො මිත්තො නාම න හොතීති අත්ථො. **භෙදාසඞ්කීති** අජ්ජ භිජ්ජිස්සති ස්වෙ භිජ්ජිස්සතීති එවං මිත්තස්ස භෙදමෙව ආසඞ්කති. **රන්ධමෙවානුපස්සීති** ඡිද්දං විවරමෙව පස්සන්තො. **උරසීව පුත්තොති** යස්මිං මිත්තෙ මාතු හදයෙ පුත්තො විය නිරාසඞ්කො නිබ්භයො සෙති.

ඉති ඉමාහි චතූහි ගාථාහි සීහෙන මිත්තගුණෙ කථිතෙ ව්‍යග්ඝො මය්හං දොසොති සීහං ඛමාපෙසි. තෙ තථෙව සමග්ගවාසං වසිංසු. සිඟාලො පන පලායිත්වා අඤ්ඤත්‍ථ ගතොති.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිඟාලො විඝාසාදෙ අහොසි. සීහො සාරිපුත්තො. ව්‍යග්ඝො මොග්ගල්ලානො. තං කාරණං පච්චක්ඛතො දිස්වා තස්මිං වනෙ නිවුත්‍ථරුක්ඛදෙවතා පන අහමෙවාති.

වණ්ණාරොහජාතකං.

---

5. 2. 2.

සීලං සෙය්‍යොති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං සීලවීමංසකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

තං කිර රාජා එස සීලසම්පන්නොති අඤ්ඤෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි අතිරෙකං කත්වා පස්සති. සො චින්තෙසි කින්නුඛො මං රාජා සීලවාති ගරුං කත්වා පස්සති උදාහු සුතාචාරයුත්තොති වීමංසිස්සාමි තාව සීලස්ස වා සුතස්ස වා මහන්තභාවන්ති. සො එකදිවසං හෙරඤ්ඤිකඵලකතො කහාපණං ගණ්හි. හෙරඤ්ඤිකො ගරුභාවෙන න කිඤ්චි ආහ. දුතියවාරෙපි න කිඤ්චි ආහ. තතියවාරෙ පන තං විලුම්පකචොරකොති ගාහාපෙත්වා රඤ්ඤො දස්සෙත්වා කිං ඉමිනා කතන්ති වුත්තෙ කුටුම්බං විලුම්පතීති ආහ. සච්චං කිර බ්‍රාහ්මණාති. න මහාරාජ කුටුම්බං විලුම්පාමි. මය්හං පන සීලං නුඛො මහන්තං සුතං නුඛොති කුක්කුච්චං අහොසි ස්වාහං එතෙසු කතරං නුඛො මහන්තන්ති වීමංසන්තො තයො වාරෙ කහාපණං ගණ්හිං තං මං එස බන්ධාපෙත්වා තුම්හාකං දස්සෙති ඉදානි මෙ සුතතො සීලස්ස මහන්තභාවො ඤාතො න මෙ ඝරාවාසෙනත්‍ථො පබ්බජිස්සාමහන්ති පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා ඝරද්වාරං අනොලොකෙත්වාව ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්‍ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි. තස්ස සත්‍ථා පබ්බජ්ජඤ්ච උපසම්පදඤ්ච දාපෙසි. සො අචිරූපසම්පන්නො විපස්සිත්වා අග්ගඵලෙ පතිට්ඨහි. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකබ්‍රාහ්මණො අත්තනො සීලං වීමංසිත්වා පබ්බජිතො විපස්සිත්වා අරහත්තං පත්තොති. සත්‍ථා ආගන්ත්වා කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව අයමෙව පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා සීලං වීමංසිත්වා පබ්බජිත්වා අත්තනො පතිට්ඨං අකංසුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා රාජානං පස්සි. රාජා තස්ස [illegible] අදාසි. සො පඤ්ච සීලානි රක්ඛති රාජාපි න

සීලවාති ගරුං කත්වා පස්සි. සො චින්තෙසි කින්නුඛො රාජා සීලවාති මං ගරුං කත්වා පස්සති උදාහු සුතාචාරයුත්තොති සබ්බං පච්චුප්පන්නවත්ථුසදිසමෙව. ඉධ පන සො බ්‍රාහ්මණො ඉදානි මෙ සුතතො සීලස්ස මහන්තභාවො ඤාතොති වත්වා ඉමා පඤ්ච ගාථා අභාසි:-

සීලං සෙය්‍යො සුතං සෙය්‍යො ඉති මෙ සංසයො අහු,
සීලමෙව සුතා සෙය්‍යො ඉති මෙ නත්ථි සංසයො.

මොඝා ජාති ච වණ්ණො ච සීලමෙව කිරුත්තමං,
සීලෙන අනුපෙතස්ස සුතෙනත්ථො න විජ්ජති.

ඛත්තියො ච අධම්මට්ඨො වෙස්සො චාධම්මනිස්සිතො,
තෙ පරිච්චජ්ජුභො ලොකෙ උපපජ්ජන්ති දුග්ගතිං.

ඛත්තියා බ්‍රාහ්මණා වෙස්සා සුද්දා චණ්ඩාලපුක්කුසා,
ඉධ ධම්මං චරිත්වාන භවන්ති තිදිවෙ සමා.

න වෙදා සම්පරායාය න ජාති නපි බන්ධවා,
සකඤ්ච සීලං සංසුද්ධං සම්පරායසුඛාවහන්ති.

තත්ථ-**සීලමෙව සුතා සෙය්‍යොති** සුතපරියත්තිතො සතගුණෙන සහස්සගුණෙන සීලමෙව උත්තරිතරන්ති එවඤ්ච පන වත්වා සීලං නාමෙතං එකවිධං සංවරවසෙන දුවිධං චාරිත්තවාරිත්තවසෙන තිවිධං කායිකවාචසිකමානසිකවසෙන චතුබ්බිධං පාතිමොක්ඛසංවරඉන්ද්‍රියසංවරආජීවපාරිසුද්ධිපච්චයසන්නිස්සිතවසෙනාති මාතිකං ඨපෙත්වා විත්ථාරෙන්තො සීලස්ස වණ්ණං අභාසි. **මොඝාති** අඵලා තුච්ඡා. **ජාතීති** ඛත්තියකුලාදිසු නිබ්බත්ති. **වණ්ණොති** සරීරවණ්ණො අභිරූපභාවො යා හි යස්මා සීලරහිතස්ස ජාතිසම්පදා වා වණ්ණසම්පදා වා සග්ගසුඛං දාතුං න සක්කොති තස්මා උභයම්පි තං මොඝන්ති ආහ. **සීලමෙව කිරාති** අනුස්සවවසෙන වදති. න පන සයං ජානාති. **අනුපෙතස්සාති** අනුපගතස්ස. **සුතෙනත්ථො න විජ්ජතීති** තෙ දුස්සීලා දෙවලොකඤ්ච මනුස්සලොකඤ්චාති උභොපි ලොකෙ පරිච්චජිත්වා දුග්ගතිං උපපජ්ජන්ති. **චණ්ඩාලපුක්කුසාති** ඡවඡඩ්ඩකචණ්ඩාලා ච පුප්ඵඡඩ්ඩකපුක්කුසා ච. **භවන්ති තිදිවෙ සමාති** එතෙ සබ්බෙපි සීලානුභාවෙන දෙවලොකෙ නිබ්බත්තා සමා හොන්ති නිබ්බිසෙසා දෙවාත්වෙව සඞ්ඛං ගච්ඡන්ති. පඤ්චමගාථා සබ්බසම්පි සුතාදීනං මොඝභාවං දස්සනත්ථං වුත්තා. තස්සත්ථො-මහාරාජ එතෙ වෙදාදයො ඨපෙත්වා ඉධ ලොකෙ යසමත්තදානං සම්පරායෙ දුතියෙ වා තතියෙ වා භවෙ යසං වා සුඛං වා දාතුං නාම න සක්කොන්ති පරිසුද්ධං පන අත්තනො සීලමෙව තං සක්කොතීති.

එවං මහාසත්තො සීලගුණෙ කථෙත්වා රාජානං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා තං දිවසමෙව හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සීලං වීමංසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිතො අහමෙවාති.

සීලවීමංසජාතකං.

---

5. 2. 3.

හිරිංතරන්තන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකස්ස සහායං පච්චන්තවාසීසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි.

වෙපි වත්ථුති එකකනිපාතෙ නවමවග්ගස්ස පරියොසානජාතකෙ විත්ථාරිතාතෙව. ඉධ පන පච්චන්තවාසිසෙට්ඨිනො මනුස්සා අච්ඡින්න සබ්බසාපතෙය්‍යා අත්තනො සන්තකස්ස අස්සාමිනො හුත්වා පලාතාති බාරාණසිසෙට්ඨිස්ස ආරොචිතෙ බාරාණසීසෙට්ඨී අත්තනො සන්තිකං ආගතානං කත්තබ්බං අකරොන්තා නාම පටිකාරකෙ න ලභන්ති යෙවාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

> හිරිං තරන්තං විජිගුච්ඡමානං
> තවාහමස්මි ඉති භාසමානං,
> සෙය්‍යානි කම්මානි අනාදියන්තං
> නෙසො මමන්ති ඉති තං විජඤ්ඤා.
>
> යං හි කයිරා තං හි වදෙ යං න කයිරා න තං වදෙ,
> අකරොන්තං භාසමානං පරිජානන්ති පණ්ඩිතා.
>
> න සො මිත්තො යො සදා අප්පමත්තො
> භෙදාසඞ්කී රන්ධමෙවානුපස්සී,
> යස්මිඤ්ච සෙති උරසීව පුත්තො
> සවෙ මිත්තො යො අභෙජ්ජො පරෙහි.
>
> පාමොජ්ජකරණං ඨානං පසංසාවහනං සුඛං,
> ඵලානිසංසො භාවෙති වහන්තො පොරිසං ධුරං.
> පවිවෙකරසං පීත්වා රසං උපසමස්ස ච,
> නිද්දරො හොති නිප්පාපො ධම්මපීතිරසං පිවන්ති.

තත්ථ-**හිරිංතරන්තන්ති** ලජ්ජං අතික්කන්තං. **විජිගුච්ඡමානන්ති** මෙත්තාභාවෙන ජිගුච්ඡයමානං. **තවාහමස්මීති** තව අහං මිත්තොති කෙවලං වචනමත්තෙනෙව **භාසමානං. සෙය්‍යානි කම්මානීති** දස්සාමි කරිස්සාමීති වචනස්ස අනුරූපානි උත්තමකම්මානි **අනාදියන්තං** අකරොන්තං. **නෙසො මමන්ති** එවරූපං පුග්ගලං න එසො මම මිත්තොති **විජඤ්ඤා. පාමොජ්ජකරණං ඨානන්ති** දානම්පි සීලම්පි භාවනම්පි පණ්ඩිතෙහි කල්‍යාණමිත්තෙහි සද්ධිං මිත්තභාවොපි. ඉධ පන වුත්තප්පකාරං මිත්තභාවමෙව සන්ධායෙවමාහ. පණ්ඩිතෙන හි කල්‍යාණමිත්තෙන සද්ධිං මිත්තභාවො පාමොජ්ජම්පි කාරෙති පසංසම්පි ආවහති ඉධලොකපරලොකෙසු කායිකචෙතසිකසුඛහෙතුතො සුඛන්තිපි වච්චති නාමා එතං ඵලඤ්ච ආනිසංසඤ්ච සම්පස්සමානො

ඵලානිසංසො කුලපුත්තො පුරිසෙහි වහිතබ්බං දානසීලභාවනාමිත්ත භාවසඞ්ඛාතං චතුබ්බිධං **පොරිසං ධුරං වහන්තො** එතං මිත්තභාව සඞ්ඛාතං **පාමොජ්ජකරණං ඨානං පසංසාවහනං සුඛං භාවෙති** වඩ්ඪෙති. න පණ්ඩිතෙහි මිත්තභාවං භින්දතීති දීපෙති. **පවිවෙකරස**න්ති කායචිත්තඋපධිවිවෙකානං රසං තෙ විවෙකෙ නිස්සාය උප්පන්නං සොම නස්සරසං. **උපසමස්සචා**ති කිලෙසවූපසමෙන ලද්ධසොමනස්සස්ස. **නිද්දරො හොති නිප්පාපො**ති සබ්බකිලෙසදරථාභාවෙන නිද්දරො කිලෙසාභාවෙන නිප්පාපො හොති. **ධම්මපීතිරස**න්ති ධම්මපීතිසඞ්ඛාතං රසං විමුත්තිපීතිං පිවන්තොති අත්ථො.

ඉති මහාසත්තො පාපමිත්තසංසග්ගතො උබ්බිග්ගො පවිවෙක රසෙන අමතමහානිබ්බාණං පාපෙත්වා දෙසනාය කූටං ගණ්හි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චන්තවාසී ඉදානි පච්චන්තවාසීයෙව. තදා බාරාණසීසෙට්ඨී අහ මෙවාති.

ගිරිජාතකං.

---

5. 2. 4.

කොනු සන්තම්හි පජ්ජොතෙති අයං ඛජ්ජොපනකපඤ්හො මහාඋම්මග්ගෙ විත්ථාරතො ආවිභවිස්සති.

ඛජ්ජොපනකජාතකං.

---

5. 2. 5.

ධුත්තොම්හීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මහල්ලකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා සාලකජාතකෙ විත්ථාරිතං. ඉධාපි සො මහල්ලකො එකං ගාමදාරකං පබ්බාජෙත්වා අක්කොසති පහරති. දාරකො පලා යිත්වා විබ්භමි. දුතියම්පි තං පබ්බාජෙත්වා තථෙව අකාසි. දුතියම්පි විබ්භමිත්වා පුන යාචියමානො ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡි. භික්ඛූ ධම්ම සභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො අසුකමහල්ලකො අත්තනො සාමණෙරෙන සහාපි විනාපි වත්තිතුං න සක්කොති. ඉතරො තස්ස දොසං දිස්වා පුන ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡති. සුහදයො කුමාරකොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස සාමණෙරො සුහදයොව සකිං දොසං දිස්වා පුන ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ධඤ්ඤවාණිජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ධඤ්ඤවික්කයෙන ජීවිකං කප්පෙසි. අථෙකො අහිතුණ්ඩිකො මක්කටං ගහෙත්වා සික්ඛා

පෙත්වා අහිං කීළාපෙන්තො බාරාණසියං උස්සවෙ ඝුට්ඨෙ තං මක්කටං ධඤ්ඤවාණිජකස්ස සන්තිකෙ ඨපෙත්වා කීළන්තො සත්ත දිවසානි වසි. සොපි වාණිජො මක්කටස්ස ඛාදනීයං භොජනීයං අදාසි. අහිතුණ්ඩිකො සත්තමෙ දිවසෙ උස්සවකීළාය මත්තො ආගන්ත්වා තං මක්කටං වෙළුපෙසිකාය තික්ඛත්තුං පහරිත්වා තං ආදාය උය්‍යානං ගන්ත්වා බන්ධිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. මක්කටො බන්ධනං මොචෙත්වා අම්බරුක්ඛං ආරුය්හ අම්බානි ඛාදන්තො නිසීදි. සො පබුද්ධො රුක්ඛෙ මක්කටං දිස්වා එතං මයා උපලාපෙත්වා ගහෙතුං වට්ටතීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

ධුත්තොම්හි සම්ම සුමුඛ ජූතෙ අක්ඛපරාජිතො,
හරෙහි අම්බපක්කානි විරියෙන භක්ඛයාමසෙති.

තත්ථ-**අක්ඛපරාජිතොති** අක්ඛෙහි පරාජිතො. **හරෙහීති** පාතෙහි. **පාතෙහීතිපි** පාඨො. තං සුත්වා මක්කටො සෙසගාථා අභාසි :-

අලිකං වත මං සම්ම අභූතෙන පසංසසි,
කො තෙ සුතො වා දිට්ඨො වා සුමුඛො නාම මක්කටො.

අජ්ජාපි මෙ තං මනසි යං මං ත්වං අහිතුණ්ඩික,
ධඤ්ඤාපණං පවිසිත්වා මත්තො ඡාතං හනාසි මං.

තාහං සරං දුක්ඛසෙය්‍යං අපි රජ්ජම්පි කාරයෙ,
නෙවාහං යාචිතො දජ්ජං තථා හි භයතජ්ජිතො.

යඤ්ච ජඤ්ඤා කුලෙ ජාතං ගබ්භෙ තිත්තං අමච්ඡරිං,
තෙන සඛිඤ්ච මිත්තඤ්ච ධීරො සන්ධාතුමරහතීති.

තත්ථ- **අලිකං වතාති** මුසාවත. **අභූතෙනාති** අවිජ්ජමානෙන. **කො තෙති** කත්ථ තයා. **සුමුඛොති** සුන්දරමුඛො. **අහිතුණ්ඩිකාති** තං ආලපති. **අහිගුණ්ඩිකාතිපි** පාඨො. **ඡාතන්ති** ජිඝච්ඡාභිභූතං දුබ්බලං කපණං. **හනාසීති** වෙළුපෙසිකාය තික්ඛත්තුං පහරසි. **තාහන්ති** තං අහං. **සරන්ති** සරන්තො. **දුක්ඛසෙය්‍යන්ති** තස්මිං ආපණෙ දුක්ඛසයනං. **අපි රජ්ජම්පි කාරයෙති** සචෙපි බාරාණසිරජ්ජං ගහෙත්වා මය්හං දත්වා මං රජ්ජං කාරෙය්‍යාසි එවම්පි තං **නෙවාහං යාචිතො දජ්ජං** තං එකම්පි අම්බපක්කං අහං තයා යාචිතො න දදෙය්‍යං. කිං කාරණා. **තථා හි භයතජ්ජිතොති** තථා හි අහං තයා භයෙන තජ්ජිතොති අත්ථො. **ගබ්භෙ තිත්තන්ති** සුභොජනෙන මාතුකුච්ඡියංයෙව අලඞ්කත පටියත්තෙන සයනගබ්භෙයෙව වා තිත්තං භොගාසාය **අකපණං** **සඛිඤ්ච මිත්තඤ්චාති** සඛිභාවඤ්ච මිත්තභාවඤ්ච තථාරූපෙන කුලෙ ජාතෙන තිත්තෙන අකපණෙන අමච්ඡරිනා සද්ධිං පණ්ඩිතො **සන්ධාතුං** පුන ඝටෙතුං **අරහති** තයා පන කපණෙන අහිතුණ්ඩිකෙන සද්ධිං කො පුන මිත්තභාවං ඝටෙතීති අත්ථො.

එවඤ්ච පන වත්වා අන්තරෙ වනසණ්ඩං සහසා පාවිසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අහිතුණ්ඩිකො මහල්ලකත්ථෙරො අහොසි. මක්කටො සාමණෙරො. ධඤ්ඤවාණිජො පන අහමෙවාති.

අහිතුණ්ඩිකජාතකං.

---

5. 2. 6.

මධුවණ්ණං මධුරසන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උක්කණ්ඨිතං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කිං දිස්වාති වත්වා අලඞ්කතමාතුගාමං භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණා නාම එතෙන ගුම්බියෙන යක්ඛෙන හලාහලවිසං පක්ඛිපිත්වා මග්ගෙ ඨපිතමධුසදිසාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සත්ථවාහකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො බාරාණසිතො පඤ්චහි සකටසතෙහි භණ්ඩං ආදාය වොහාරත්ථාය ගච්ඡන්තො මහාවත්තනිඅටවිද්වාරං පත්වා සත්ථිකෙ සන්නිපාතෙත්වා අම්භො ඉමස්මිං මග්ගෙ විසපණ්ණපුප්ඵඵලාදීනි අත්ථි. තුම්හෙ කිඤ්චි අඛාදිතපුබ්බං ඛාදන්තා මං අපුච්ඡිත්වා මා ඛාදථ අමනුස්සාපි විසං පක්ඛිපිත්වා භත්තපුටමධුකප්ඵලාදීනි මග්ගෙ ඨපෙන්ති තානිපි මං අනාපුච්ඡා මා ඛාදථාති ඔවාදං දත්වා මග්ගං පටිපජ්ජි.

අථෙකො ගුම්බියො නාම යක්ඛො අටවියා මජ්ඣට්ඨානෙ මග්ගෙ පණ්ණානි අත්ථරිත්වා හලාහලවිසසංයුත්තානි මධුපිණ්ඩානි ඨපෙත්වා සයං මග්ගසාමන්තෙ මධුං ගණ්හන්තො විය රුක්ඛෙ කොට්ටෙන්තො විචරති. අජානන්තා පුඤ්ඤත්ථාය ඨපිතානි භවිස්සන්තීති ඛාදිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපුණන්ති. අමනුස්සා ආගන්ත්වා තෙ ඛාදන්ති.

බොධිසත්තස්ස සත්ථිකමනුස්සාපි තානි දිස්වා එකච්චෙ ලොලජාතිකා අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තා ඛාදිංසු. පණ්ඩිතජාතිකා පුච්ඡිත්වා ඛාදිස්සාමාති ගහෙත්වා අට්ඨංසු. බොධිසත්තො තෙ දිස්වා හත්ථගතානි ඡඩ්ඩාපෙසි. යෙහි පඨමතරං ඛාදිතානි තෙ මරිංසු. යෙහි අඩ්ඪඛාදිතානි තෙසං වමනවිරෙචනං දත්වා වන්තකාලෙ චතුමධුරං අදාසි. ඉති තෙ තස්ස ආනුභාවෙන ජීවිතං පටිලභිංසු. බොධිසත්තො සොත්ථිනා ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වා භණ්ඩං විස්සජ්ජෙත්වා අත්තනො ගෙහමෙව අගමාසි. තමත්ථං කථෙන්තො සත්ථා ඉමා අභිසම්බුද්ධගාථා අභාසි:–

මධුවණ්ණං මධුරසං මධුගන්ධං විසං අහු,
ගුම්බියො ඝාසමෙසානො අරඤ්ඤෙ ඔදහී විසං.

මධු ඉති මඤ්ඤමානා යෙතං විසමාසිසුං,
තෙසන්තං කටුකං ආසි මරණං තෙනුපාගමුං.

යෙච ඛො පටිසඞ්ඛාය විසන්තං පරිවජ්ජයුං,
තෙ ආතුරෙසු සුඛිතා දය්හමානෙසු නිබ්බුතා.

එවමෙව මනුස්සෙසු විසං කාමා සමොහිතා,
ආමිසං බන්ධනඤ්චෙතං මච්චුවසො ගුහාසයො.

එවමෙව ඉමෙ කාමෙ ආතුරා පරිචාරිකෙ,
යෙ සදා පරිවජ්ජෙන්ති සඞ්ගං ලොකෙ උපච්චගුන්ති.

තත්ථ-**ගුම්බියොති** තස්මිං වනගුම්බෙ විචරණෙන එවං ලද්ධනාමො යක්ඛො. **ඝාසමෙසානොති** තං විසං ඛාදිත්වා මතෙ ඛාදිස්සාමීති එවං අත්තනො ඝාසං පරියෙසන්තො. **ඔදහීති** තං මධුනා සමාන වණ්ණගන්ධරසං විසං නික්ඛිපි. **කටුකං ආසීති** තිඛිණං අහොසි. **මරණං තෙනුපාගමුන්ති** තෙන විසෙන තෙ සත්තා මරණං උපගතා. **ආතුරෙසූති** විසවෙගෙන ආසන්නමරණෙසු. **දය්හමානෙසූති** විස තෙජෙනෙව දය්හමානෙසු. **විසං කාමා සමොහිතාති** යථා තස්මිං වත්තනිමහාමග්ගෙ විසං සමොහිතං නික්ඛිත්තං එවං මනුස්සෙසුපි තෙයෙව රූපාදයො පඤ්ච වත්ථුකාමා තත්ථ තත්ථ සමොහිතා නික්ඛිත්තා තෙ විසන්ති වෙදිතබ්බා. **ආමිසං බන්ධනඤ්චෙතන්ති** එතෙ පඤ්චකාම ගුණා නාම එවං ඉමස්ස ලොකස්ස මාරබාලිසිකෙන පක්ඛිත්තං ආමිසඤ්චෙතං භවාභවතො නික්ඛමිතුං අප්පදානෙන අන්දු ආදිභෙදං නානප්පකාරං බන්ධනඤ්ච. **මච්චුවසො ගුහාසයොති** සරීරගුහාය වසන්තො මරණමච්චුවසො. **එවමෙව ඉමෙ කාමෙති** යථා වත්තනි මහාමග්ගෙ විසං නික්ඛිත්තං එවං තත්ථ තත්ථ නික්ඛිපෙත ඉමෙ කාමෙ. **ආතුරාති** එකන්තමරණධම්මතාය ආතුරා ආසන්නමරණා පණ්ඩිතමනුස්සා. **පරිචාරිකෙති** කිලෙසපරිචාරිකෙ කිලෙසබන්ධකෙ. **යෙ සදාපරිවජ්ජෙන්තීති** යෙ වුත්තප්පකාරා පණ්ඩිතපුරිසා නිච්චං එතෙ එවරූපෙ කාමෙ වජ්ජෙන්ති. **සඞ්ගං ලොකෙති** ලොකෙ සඞ්ගනට්ඨෙන සඞ්ගන්ති ලද්ධනාමං රාගාදිභෙදං කිලෙසජාතං. **උපච්චගුන්ති** අතීතා නාමාති වෙදිතබ්බා. අතික්කමන්තීති වා අත්ථො.

සත්ථා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සත්ථවාහො අහමෙවාති.

ගුම්බියජාතකං.

---

5. 2. 7.

ය්වායං සාලියඡාපොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො ආවුසො දෙවදත්තො තාසකාරකො භවිතුං නාසක්ඛීති වචනං **ආරබ්භ** කථෙසි.

තදා හි සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මම තාසකාරකොපි භවිතුං නාසක්ඛීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගාමකෙ කුටුම්බියකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා තරුණකාලෙ පංසුකීළකෙහි දාරකෙහි සද්ධිං ගාමද්වාරෙ නිග්‍රොධරුක්ඛමූලෙ කීළති. තදා එකො දුබ්බලවෙජ්ජො ගාමෙ කිඤ්චි කම්මං අලභිත්වා නික්ඛන්තො තං ඨානං පත්වා එකං සප්පං විටපබ්භන්තරෙන සීසං නීහරිත්වා නිද්දායන්තං දිස්වා මයා ගාමෙ කිඤ්චි න ලද්ධං ඉමෙ දාරකෙ වඤ්චෙත්වා සප්පෙන ඩංසාපෙත්වා තිකිච්ඡිත්වා කිඤ්චිදෙව ගණ්හිස්සාමීති චින්තෙත්වා බොධිසත්තං ආහ සචෙ සාලියච්ඡාපං පස්සෙය්‍යාසි ගණ්හෙය්‍යාසීති. ආම ගණ්හෙය්‍යාමීති. පස්සෙසො විටපබ්භන්තරෙ සයිතොති. සො තස්ස සප්පභාවං අජානන්තො රුක්ඛං ආරුය්හ තං ගීවායං ගහෙත්වා සප්පොති ඤත්වා නිවත්තිතුං අදෙන්තො සුග්ගහිතං ගහෙත්වා වෙගෙන ඛිපි. සො ගන්ත්වා වෙජ්ජස්ස ගීවායං පතිතො ගීවං පලිවෙඨෙත්වා ඛර ඛරාති ඩංසිත්වා තත්ථෙව තං පාතෙත්වා පලායි. මනුස්සා පරිවාරයිංසු. මහාසත්තො සම්පත්තපරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

ස්වායං සාලියච්ඡාපොති කණ්හසප්පං අගාහයි,
තෙන සප්පෙනයං දට්ඨො හතො පාපානුසාසකො.

අහන්තාරමහන්තාරං යො නරො හන්තුමිච්ඡති,
එවං සො නිහතො සෙති යථායං පුරිසො හතො.

අහනන්තමඝාතෙන්තං යො නරො හන්තුමිච්ඡති,
එවං සො නිහතො සෙති යථායං පුරිසො හතො.

යථා පංසුමුට්ඨිං පුරිසො පටිවාතං පටික්ඛිපෙ,
තමෙව සො රජො හන්ති තථායං පුරිසො හතො.

යො අප්පදුට්ඨස්ස නරස්ස දුස්සති
සුද්ධස්ස පොසස්ස අනඞ්ගණස්ස,
තමෙව බාලං පච්චෙති පාපං
සුඛුමො රජො පටිවාතංව ඛිත්තොති.

තත්ථ-**ස්වායන්ති** යො අයං. අයමෙව වා පාඨො. **සප්පෙනයන්ති** සො අයං තෙන සප්පෙන දට්ඨො. **පාපානුසාසකොති** පාපකං අනුසාසකො. **අහන්තාරන්ති** අපහරන්තං. **අහන්තාරන්ති** අමාරෙන්තං. **සෙතීති** මතසයනං සයති. **අඝාතෙන්තන්ති** අමාරෙන්තං. **සුද්ධස්සාති** නිරපරාධස්ස. **පොසස්සාති** සත්තස්ස. **අනඞ්ගණස්සාති** ඉදම්පි නිරපරාධභාවඤ්ඤෙව සන්ධාය වුත්තං. **පච්චෙතීති** කම්මසරික්ඛකං හුත්වා පටිඑති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුබ්බලවෙජ්ජො දෙවදත්තො අහොසි. පණ්ඩිතදාරකො පන අහමෙවාති.

සාලියජාතකං.

5. 2. 8.

අමිත්තහත්ථත්ථගතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො පඤ්ඤවා උපායකුසලොයෙවාති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගාමකෙ කුටුම්බිකකුලෙ නිබ්බත්තිත්වාති සබ්බං පුරිමජාතකෙ නියාමෙනෙව කථෙතබ්බං. ඉධ පන වෙජ්ජෙ මතෙ ගාමවාසිනො මනුස්සමාරකාති තෙ දාරකෙ කුදණ්ඩකෙහි බන්ධිත්වා රඤ්ඤො දස්සෙස්සාමාති බාරාණසිං නයිංසු. බොධිසත්තො අන්තරාමග්ගෙයෙව සෙසදාරකානං ඔවාදං අදාසි තුම්හෙ මාතාපිතරො රාජානං දිස්වාපි අභීතා තුට්ඨින්ද්‍රියා භවෙය්‍යාථ රාජා අම්හෙහි සද්ධිං පඨමතරං කථෙස්සති තතො පට්ඨාය අහං ජානිස්සාමීති. තෙ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තථා කරිංසු. රාජා තෙ අභීතෙ තුට්ඨින්ද්‍රියෙ දිස්වා ඉමෙ මනුස්සමාරකාති කුදණ්ඩකබද්ධා ආනීතා එවරූපං දුක්ඛං පත්තාපි න භායන්ති තුට්ඨින්ද්‍රියායෙව කින්නුඛො එතෙසං අසොචනකාරණං පුච්ඡිස්සාමි නෙති පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

අමිත්තහත්ථත්ථගතා තචසාරසමප්පිතා,
පසන්නමුඛවණ්ණත්ථ කස්මා තුම්හෙ න සොචථාති.

තත්ථ-**අමිත්තහත්ථත්ථගතාති** කුදණ්ඩකෙහි ගීවායං බන්ධිත්වා ආනෙන්තානං අමිත්තානං හත්ථගතා. **තචසාරසමප්පිතාති** වෙළුදණ්ඩකෙහි බද්ධත්තා එවමාහ. **කස්මාති** එවරූපං ව්‍යසනං පත්තාපි **තුම්හෙ කිංකාරණා න සොචථාති** පුච්ඡති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො සෙසගාථා අභාසි:-

න සොචනාය පරිදෙවනාය
අත්ථොව ලබ්භා අපි අප්පකොපි,
සොචන්තමෙනං දුඛිතං විදිත්වා
පච්චත්ථිකා අත්තමනා භවන්ති.

යතොච ඛො පණ්ඩිතො ආපදාසු
න වෙධතී අත්ථවිනිච්ඡයඤ්ඤූ,
පච්චත්ථිකාස්ස දුඛිතා භවන්ති
දිස්වා මුඛං අවිකාරං පුරාණං.

ජප්පෙන මන්තෙන සුභාසිතෙන
අනුප්පදානෙන පවෙණියා වා,
යථා යථා යත්ථ ලභෙථ අත්ථං
තථා තථා තත්ථ පරක්කමෙය්‍ය.

යතො ච ජානෙය්‍ය අලබ්භනෙය්‍යො
මයාව අඤ්ඤෙන වා එස අත්ථො,
අසොචමානො අධිවාසයෙය්‍ය
කම්මං දළ්හං කින්ති කරොමිදානීති.

තත්ථ-**අඤ්ඤොති** වුඩ්ඪි. **පච්චත්ථිකා අත්තමනාති** එතං පුරිසං සොචන්තං දුක්ඛිතං විදිත්වා පච්චාමිත්තා තුට්ඨචිත්තා හොන්ති තෙසං තුස්සනකාරණං නාම පණ්ඩිතෙන කාතුං න වට්ටතීති දීපෙති. **යතොති** යදා. **න වෙධතීති** චිත්තුත්‍රාසභයෙන න කම්පති. **අත්ථවිනිච්ඡයඤ්ඤූති** තස්ස තස්ස අත්ථස්ස විනිච්ඡයකුසලො. **ජප්පෙනාති** මන්තපරිජප්පනෙන. **මන්තෙනාති** පණ්ඩිතෙහි සද්ධිං මන්තග්ගහණෙන. **සුභාසිතෙනාති** පියවචනෙන. **අනුප්පදානෙනාති** ලඤ්ජදානෙන. **පවෙණියාති** කුලවංසෙන. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ පණ්ඩිතෙන නාම ආපදාසු උප්පන්නාසු න සොචිතබ්බං න කිලමිතබ්බං ඉමෙසු පන පඤ්චසු කාරණෙසු අඤ්ඤතරවසෙන පච්චාමිත්තා ජිනිතබ්බා සචෙහි සක්කොති මන්තං පරිජප්පිත්වා මුඛබන්ධං කාතුම්පි තෙ ජිනිතබ්බා තථා අසක්කොන්තෙන පණ්ඩිතෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා එකං උපායං සල්ලක්ඛෙත්වා ජිනිතබ්බා පියවචනං වත්තුං සක්කොන්තෙන පියං වත්වාපි තෙ ජිනිතබ්බා තථා අසක්කොන්තෙන විනිච්ඡයාමච්චානං ලඤ්ජම්පි දත්වා ජිනිතබ්බා තථා අසක්කොන්තෙන කුලවංසං කථෙත්වා මයං අසුකප්පවෙණියා ආගතා තුම්හාකඤ්ච අම්හාකඤ්ච එකොව පුබ්බපුරිසොති එවං විජ්ජමානං ඤාතිකොටිං ඝටෙත්වාපි ජිනිතබ්බා එවාති. **යථායථාති** එතෙසු පඤ්චසු කාරණෙසු යෙන යෙන කාරණෙන යත්ථ යත්ථ අත්තනො වුඩ්ඪිං ලභෙය්‍ය **තථා තථාති** තෙන තෙන කාරණෙන තත්ථ **තත්ථ පරක්කමෙය්‍ය** පරක්කමං කත්වා පච්චත්ථිකෙ ජිනෙය්‍යාති අධිප්පායො. **යතො ච ජානෙය්‍යාති** යදා පන ජානෙය්‍ය **මයාව අඤ්ඤෙන වා එස අත්ථො අලබ්භනෙය්‍යො** නානප්පකාරෙන වායමිත්වාපි න සක්කා ලද්ධුං තදාපි පණ්ඩිතපුරිසො **අසොචමානො** අකිලමමානො මයා පුබ්බෙ කතං **කම්මං දළ්හං** ථිරං න සක්කා පටිබාහිතුං ඉදානි කිං සක්කා කාතුන්ති **අධිවාසයෙය්‍යාති**.

රාජා බොධිසත්තස්ස ධම්මකථං සුත්වා කම්මං සොධෙත්වා නිද්දොසභාවං ඤත්වා කුඩණ්ඩකෙ නීහරාපෙත්වා මහාසත්තස්ස මහන්තං යසං දත්වා අත්තනො අත්ථධම්මානුසාසකං අමච්චරතනං අකාසි. සෙසදාරකානම්පි යසං දත්වා ඨානන්තරානි අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසීරාජා ආනන්දො අහොසි. දාරකා ථෙරානුථෙරා. පණ්ඩිතදාරකො පන අහමෙවාති.

තචසාරජාතකං.

5. 2. 9.

ක්‍යාහං දෙවානමකරන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු මහාමිත්තවින්දකජාතකෙ ආවිභවිස්සති. අයං පන මිත්තවින්දකො සමුද්දෙ ඛිත්තො අත්‍රිච්ඡො හුත්වා පුරතො ගන්ත්වා නෙරයිකසත්තානං පච්චනට්ඨානං උස්සදනිරයං දිස්වා එකං නගරන්ති සඤ්ඤාය පවිසිත්වා ඛුරචක්කං ආසාදෙසි. තදා බොධිසත්තො දෙවපුත්තො හුත්වා උස්සදනිරයචාරිකං චරති. සො තං දිස්වා පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

> ක්‍යාහං දෙවානමකරං කිං පාපං පකතං මයා,
> යං මෙ සිරස්මිං ඔහච්ච චක්කං භමති මත්ථකෙති.

තත්ථ–**ක්‍යාහං දෙවානමකර**න්ති සාමිදෙවපුත්ත කින්නාම අහං දෙවානං අකරිං කිං මං දෙවා බාධෙන්ති. **කිං පාපං පකතං මයා**ති දුක්ඛමහන්තතාය වෙදනාමත්තො අත්තනා කතපාපං අසල්ලක්ඛෙන්තො එවමාහ. **යං මෙ**ති යෙන පාපෙන මම **සිරස්මිං ඔහච්ච** ඔහනිත්වා ඉදං ඛුරචක්කං මම **මත්ථකෙ භමති**. තං කින්නාමාති. තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:–

> අතික්කම්මරමණකං සදාමත්තඤ්ච දූභකං,
> බ්‍රහ්මත්තරඤ්ච පාසාදං කෙනත්ථෙන ඉධාගතොති.

තත්ථ–**රමණක**න්ති ඵළිකපාසාදං. **දූභක**න්ති මණිපාසාදං. **සදාමත්ත**න්ති රජතපාසාදං. **බ්‍රහ්මත්තරඤ්ච පාසාද**න්ති සුවණ්ණපාසාදඤ්ච. **කෙනත්ථෙනා**ති ත්වං එතෙසු රමණකාදිසු චතස්සො අට්ඨ සොළස ද්වත්තිංසාති එතා දෙවධීතරො පහාය තෙ පාසාදෙ අතික්කමිත්වා කෙනකාරණෙන **ඉධ ආගතො**ති. තතො මිත්තවින්දකො තතියං ගාථමාහ:–

> ඉතො බහුතරා භොගා අත්‍ර මඤ්ඤෙ භවිස්සරෙ,
> ඉති එතාය සඤ්ඤාය පස්ස මං ව්‍යසනං ගතන්ති.

තත්ථ–**ඉතො බහුතරා**ති ඉමෙසු චතූසු පාසාදෙසු භොගෙහි අතිරෙකතරා භවිස්සන්ති. තතො බොධිසත්තො සෙසා ගාථා අභාසි:–

> චතුබ්භි අට්ඨජ්ඣගමා අට්ඨාහි ච සොළස,
> සොළසාහි ච ද්වත්තිංස අත්‍රිච්ඡං චක්කමාසදො,
> ඉච්ඡාහතස්ස පොසස්ස චක්කං භමති මත්ථකෙ.

> උපරි විසාලා දුප්පූරා ඉච්ඡාවිසදගාමිණී,
> යෙ තං අනුගිජ්ඣන්ති තෙ හොන්ති චක්කධාරිනොති.

තත්ථ–**උපරිවිසාලා**ති මිත්තවින්දක තණ්හානාමෙසා ආසෙවියමානා උපරි විසාලා හොති පත්ථටා. මහාසමුද්දො විය **දුප්පූරා**. රූපාදිසු තං තං ආරම්මණං ඉච්ඡමානාය ඉච්ඡාය පත්ථනාය **විසදගාමිණී**

තස්මා **යෙ** පුරිසා **තං** එවරූපං තණ්හං **අනුගිජ්ඣන්ති** පුනප්පුනං ගිද්ධා හුත්වා ගණ්හන්ති **තෙ හොන්ති චක්කධාරිනොති** තෙ එතං ඛුරචක්කං ධාරෙන්තීති වදති.

මිත්තවින්දකං පන කථෙන්තමෙව නිප්පීළියමානං තම්පි චක්කං භස්සි. තෙන සො පුන කථෙතුං නාසක්ඛි. දෙවපුත්තො අත්තනො දෙවට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා **මිත්තවින්දකො** දුබ්බචභික්ඛු අහොසි. දෙවපුත්තො පන අහමෙවාති.

මිත්තවින්දකජාතකං.

---

5. 2. 10.

හංසො පලාසමවචාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිලෙසනිග්ගහං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු පඤ්ඤසජාතකෙ ආවිභවිස්සති. ඉධ පන සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා භික්ඛවෙ කිලෙසො නාම ආසඞ්කිතබ්බොව අප්පමත්තකො සමානොපි නිග්‍රොධගච්ඡො විය විනාසං පාපෙති. පොරාණකපණ්ඩිතාපි ආසඞ්කිතබ්බං ආසඞ්කිංසුයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සුවණ්ණහංසයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො චිත්තකූටපබ්බතෙ සුවණ්ණගුහායං වසන්තො හිමවන්තප්පදෙසෙ ජාතස්සරෙ සයඤ්ජාතසාලිං ඛාදිත්වා ආගච්ඡති. තස්ස ගමනාගමනමග්ගෙ මහාපලාසරුක්ඛො අහොසි. සො ගච්ඡන්තොපි තත්ථ විස්සමිත්වා ගච්ඡති. ආගච්ඡන්තොපි විස්සමිත්වා ආගච්ඡති. අථස්ස තස්මිං රුක්ඛෙ නිබ්බත්තාය දෙවතාය සද්ධිං විස්සාසො අහොසි. අපරභාගෙ එකා සකුණිකා එකස්මිං නිග්‍රොධරුක්ඛෙ නිග්‍රොධපක්කං ඛාදිත්වා ආගන්ත්වා තස්මිං පලාසරුක්ඛෙ නිසීදිත්වා විටපබ්භන්තරෙ වච්චං පාතෙසි. තතො නිග්‍රොධගච්ඡො ජාතො. සො චතුරඞ්ගුලමත්තකාලෙ රත්තඞ්කුරපලාසතාය සොභති. හංසරාජා තං දිස්වා රුක්ඛදෙවතං ආමන්තෙත්වා සම්ම පලාස නිග්‍රොධො නාම යම්හි රුක්ඛෙ ජායති වඩ්ඪන්තො තං නාසෙති ඉමස්ස වඩ්ඪිතුං මා දෙහි විමානං තෙ නාසෙස්සති පටිගච්චෙව නං උද්ධරිත්වා ඡඩ්ඩෙහි ආසඞ්කිතබ්බයුත්තකං නාම ආසඞ්කිතුං වට්ටතීති පලාසදෙවතාය සද්ධිං මන්තෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

හංසො පලාසමවච නිග්‍රොධො සම්ම ජායති,
අඞ්කස්මිං තෙ නිසින්නොව සො තෙ මම්මානි ඡෙච්ඡතීති.

පඨමපාදෙ පනෙත්ථ අභිසම්බුද්ධෙන හුත්වා සත්ථාරා වුත්තො. **පලාසාති** පලාසදෙවතං. **සම්මාති** වයස්ස. **අඞ්කස්මින්ති** විටභියං. **සො තෙ මම්මානි ඡෙච්ඡතීති** සො තෙ අඞ්ක සංවඩ්ඪො සපත්තො විය ජීවිතං ඡින්දිස්සතීති අත්ථො. ජීවිතසඞ්ඛාරා හි ඉධ මම්මානීති වුත්තා.

තං සුත්වා තස්ස වචනං අගණ්හන්තී පලාසදෙවතා දුතියං ගාථමාහ :-

වඩ්ඪතාමෙව නිග්‍රොධො පතිට්ඨස්ස භවාමහං,
යථා පිතාච මාතාච එවමෙසො භවිස්සතීති.

තස්සත්ථො-සම්ම න ත්වං ජානාසි වඩ්ඪතාමෙව එස අහමස්ස යථා බාලකාලෙ පුත්තානං මාතාපිතරො පතිට්ඨා හොන්ති තථා භවිස්සාමි යථා පන සංවඩ්ඪා පුත්තා පච්ඡා මහල්ලකකාලෙ මාතාපිතූනං පතිට්ඨා හොන්ති මය්හම්පි පච්ඡා මහල්ලකකාලෙ එවමෙසො පතිට්ඨා භවිස්සතීති.

තතො හංසො තතියං ගාථමාහ :-

යං ත්වං අඞ්කස්මිං වඩ්ඪෙසි ඛීරරුක්ඛං භයානකං,
ආමන්ත ඛො තං ගච්ඡාම වුඩ්ඪිමස්ස න රුච්චතීති.

තත්ථ-**යං ත්වන්ති** යස්මා ත්වං එතඤ්ච භයදායකත්තෙන **භයානකං ඛීරරුක්ඛං** සපත්තං විය අඞ්කෙ **වඩ්ඪෙසි**. **ආමන්ත ඛො තන්ති** තස්මා මයං තං ආමන්තෙත්වා ජානාපෙත්වා **ගච්ඡාම**. **වුඩ්ඪිමස්සාති** අස්ස වුඩ්ඪි මය්හං **න රුච්චතීති**.

එවඤ්ච පන වත්වා හංසරාජා පක්ඛෙ පසාරෙත්වා චිත්තකූටපබ්බතමෙව ගතො තතො පට්ඨාය න පුනාගඤ්ඡි. අපරභාගෙ නිග්‍රොධො වඩ්ඪි තස්මිං එකා රුක්ඛදෙවතාපි නිබ්බත්ති. සො වඩ්ඪෙන්තො පලාසං භඤ්ජි. සාඛාහි සද්ධිංයෙව දෙවතාය විමානං පති. සා තස්මිං කාලෙ හංසරඤ්ඤො වචනං සල්ලක්ඛෙත්වා ඉදං අනාගතභයං දිස්වා හංසරාජා කථෙසි. අහං පනස්ස වචනං නාකාසින්ති පරිදෙවමානා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

ඉදානි ඛො මං භායති මහානෙරුනිදස්සනං,
හංසස්ස අනභිඤ්ඤාය මහා මෙ භයමාගතන්ති.

තත්ථ-**ඉදානි ඛො මං භායතීති** අයං නිග්‍රොධො තරුණකාලෙ තොසෙත්වා ඉදානි මං භායාපෙති සන්තාසෙති. **මහානෙරුනිදස්සනන්ති** සිනෙරුපබ්බතසදිසං මහන්තං. හංසරාජස්ස වචනං සුත්වා අජානිත්වා තරුණකාලෙයෙව එතස්ස අනුද්ධටත්තා **මහා මෙ භයමාගතන්ති** ඉදානි මය්හං මහන්තං භයං ආගතන්ති පරිදෙවි.

නිග්‍රොධොපි වඩ්ඪෙන්තො සබ්බං පලාසං භඤ්ජිත්වා ඛාණුකමත්තමෙව අකාසි. දෙවතාය විමානං සබ්බං අන්තරධායි.

න තස්ස වුඩ්ඪි කුසලප්පසත්ථා
යො වඩ්ඪමානො ඝසතෙ පතිට්ඨං,
තස්සූපරොධං පරිසඞ්කමානො
පතාරයී මූලවධාය ධීරෙති.

පඤ්චමා අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්‍ථ-කුසලප්පසත්‍ථාති කුසලෙහි පසත්‍ථා. සසනෙති බාධති විනා සෙතීති අත්‍ථො. පතාරයීති පතරති වායමති. ඉදං වුත්තං හොති-භික්ඛවෙ යො වඩ්ඪමානො අත්තනො පතිබලං නාසෙති තස්ස වුඩ්ඪි පණ්ඩිතෙහි න පසත්‍ථා. තස්ස පන අබ්භන්තරස්ස වා බාහිරස්ස වා පරිසස්සස්ස ඉතො මෙ උපරොධො භවිස්සතීති එවං උපරොධං විනාසං පරිසඞ්කමානො ධීරො ඤාණසම්පන්නො මූලවඩ්ඪාය පරක්කමතීති.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ අරහත්තං පාපුණිංසු. තදා සුවණ්ණහංසො අහමෙව අහොසින්ති.

පලාසජාතකං.

වණ්ණාරොහවග්ගො දුතියො.

---

8. 1.

එවං භූතස්ස තෙ රාජාති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසම්බිකෙ භණ්ඩනකාරකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙසං හි ජෙතවනං ආගන්ත්වා ඛමාපනකාලෙ සත්‍ථා තෙ ආමන්තෙත්වා භික්ඛවෙ තුම්හෙ මය්හං ඔරසා මුඛතො ජාතා පුත්තා නාම පුත්තෙහි ච පිතරා දින්නං ඔවාදං භින්දිතුං න වට්ටති තුම්හෙ පන ඔවාදං න කරිත්‍ථ. පොරාණකපණ්ඩිතා අත්තනො මාතාපිතරො ඝාතෙත්වා රජ්ජං ගහෙත්වා ඨිතචොරෙපි අරඤ්ඤෙ හත්‍ථපථං ආගතෙ මාතාපිතූහි දින්නං ඔවාදං න භින්දිස්සාමාති න මාරයිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :-

ඉමස්මිං පන ජාතකෙ වෙපි වත්‍ථූනි සඞ්ඝභෙදක්ජාතකෙ විත්‍ථාරතො ආවිභවිස්සන්ති. සො පන දීඝාවුකුමාරො අරඤ්ඤෙ අත්තනො අඞ්කෙ නිපන්නං බාරාණසිරාජානං චූළාය ගහෙත්වා ඉදානි මය්හං මාතාපිතු ඝාතකං චොරං චුද්දස ඛණ්ඩානි කත්වා ඡින්දිස්සාමීති අසිං උක්ඛිපන්තො තස්මිං ඛණෙ මාතාපිතූහි දින්නං ඔවාදං සරිත්වා ජීවිතං චජන්තොපි තෙසං ඔවාදං න භින්දිස්සාමි කෙවලං ඉමං තජ්ජෙස්සාමීති චින්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

> එවං භූතස්ස තෙ රාජ ආගතස්ස වසෙ මමං,
> අත්‍ථි නු කොචි පරියායො යො තං දුක්ඛා පමොචයෙති.

තත්‍ථ-වසෙ මමන්ති මම වසං ආගතස්ස. පරියායොති කාරණං. තතො රාජා දුතියං ගාථමාහ :-

> එවං භූතස්ස මෙ තාත ආගතස්ස වසෙ තව,
> නත්‍ථි නො කොචි පරියායො යො මං දුක්ඛා පමොචයෙති.

තත්ථ-**නො**ති නිපාතමත්තං. **නත්ථි කොචි පරියායො යො මං** එතස්මා **දුක්ඛා පමොචයෙති** අත්ථො. තතො බොධිසත්තො අවසෙස ගාථා අභාසි :–

> නාඤ්ඤං සුචරිතං රාජ නාඤ්ඤං රාජ සුභාසිතං,
> තායතෙ මරණකාලෙ එවමෙවිතරං ධනං.
>
> අක්කොච්ඡි මං අවධි මං අජිනි මං අහාසි මෙ,
> යෙ තං උපනය්හන්ති වෙරං තෙසං න සම්මති.
>
> අක්කොච්ඡි මං අවධි මං අජිනි මං අහාසි මෙ,
> යෙ තං න උපනය්හන්ති වෙරං තෙසූපසම්මති.
>
> නහි වෙරෙන වෙරානි සම්මන්තීධ කුදාචනං,
> අවෙරෙනච සම්මන්ති එසධම්මො සනන්තනොති.

තත්ථ-**නාඤ්ඤං සුචරිත**න්ති නාඤ්ඤං සුචරිතා. අයමෙව වා පාඨො. ඨපෙත්වා සුචරිතං අඤ්ඤං න පස්සාමීති අත්ථො. ඉධ සුචරිතන්තිපි සුභාසිතන්තිපි මාතාපිතූහි දින්නං ඔවාදංයෙව සන්ධායාහ. **එවමෙවා**ති නිරත්ථකමෙව. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ අඤ්ඤත්‍ර ඔවාදානුසිට්ඨි සඞ්ඛාතා සුචරිතසුභාසිතා මරණකාලෙ තායිතුං රක්ඛිතුං සමත්ථො නාම අඤ්ඤො නත්ථි. යං එතං **ඉතරං ධනං** තං එවමෙව නිරත්ථක මෙව හොති ත්වඤ්හි ඉදානි මය්හං කොටිසතසහස්සමත්තකම්පි ධනං දදන්තො ජීවිතං න ලභෙය්‍යාසි තස්මා වෙදිතබ්බමෙතං ධනතො සුචරිතසුභාසිතමෙව උත්තරිතරන්ති. සෙසගාථාසු අයං සඞ්ඛෙපත්ථො. මහාරාජ යෙ පුරිසා අයං මං අක්කොසි අයං මං පහරි අයං මං අජිනි අයං මම සන්තකං අහාසීති එවං වෙරං **උපනය්හන්ති** බන්ධිත්වා විය හදයෙ ඨපෙන්ති. තෙසං වෙරං නඋපසම්මති යෙ පනෙතං **න උපනය්හන්ති** හදයෙ න ඨපෙන්ති තෙසං වූපසම්මති. **වෙරානි** හි න කදාචි **වෙරෙන සම්මන්ති** අවෙරෙනෙව පන **සම්මන්ති එසධම්මො සනන්තනොති** පොරාණකධම්මො චිරකාලප්පවත්තො සභාවොති.

එවඤ්ච පන වත්වා බොධිසත්තො අහං මහාරාජ තයි න දුබ්භාමි ත්වං පන මං මාරෙහීති තස්ස හත්ථෙ අසිං ඨපෙසි. රාජාපි නාහං තයි දුබ්භාමීති සපථං කත්වා තෙන සද්ධිං නගරං ගන්ත්වා තං අමච්චානං දස්සෙත්වා අයං භණෙ කොසලරඤ්ඤො පුත්තො දීඝාවුකුමාරො ඉමිනා මය්හං ජීවිතං දින්නං න ලබ්භා ඉමං කිඤ්චි කාතුන්ති වත්වා අත්තනො ධීතරං දත්වා පිතුසන්තකෙ රජ්ජෙ පතිට්ඨාපෙසි. තතො පට්ඨාය උභොපි සමග්ගා සම්මොදමානා රජ්ජං කාරෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මාතාපිතරො මහාරාජකුලානි අහෙසුං. දීඝාවුකුමාරො පන අහමෙවාති.

දීඝිතිකොසලජාතකං.

---

5. 8. 2.

අගාරා පච්චුපෙතස්සාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මහල්ලකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකං දාරකං පබ්බාජෙසි. සාමණෙරො තං සක්කච්චං උපට්ඨහිත්වා අපරභාගෙ අප්ඵාසුකෙන කාලමකාසි. තස්ස කාලකිරියාය මහල්ලකො සොකාභිභූතො මහන්තෙන සද්දෙන පරිදෙවන්තො විචරති. භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කොන්තා ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකො නාම මහල්ලකො සාමණෙරස්ස කාලකිරියාය පරිදෙවන්තො විචරති. මරණසතිභාවනාය පරිබාහිරො එසො භවිස්සතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමායනාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස එතස්මිං මතෙ පරිදෙවන්තො විචරතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කත්තං කාරෙසි. තදා එකො කාසිකරට්ඨවාසී හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඵලාඵලෙන යාපෙසි. සො එකදිවසං අරඤ්ඤෙ එකං මතමාතිකං මිගපොතකං දිස්වා අස්සමපදං ආනෙත්වා ගොචරං දත්වා පොසෙසි. මිගපොතකො වඩ්ඪන්තො අභිරූපො අහොසි සොභග්ගප්පත්තො. තාපසො තං අත්තනො පුත්තකං කත්වා පරිහරති. එකදිවසං මිගපොතකො බහුං තිණං ඛාදිත්වා අජීරකෙන කාලමකාසි. තාපසො පුත්තො මෙ මතොති පරිදෙවන්තො විචරි. තදා සක්කො දෙවරාජා ලොකං පරිග්ගණ්හන්තො තං තාපසං දිස්වා සංවෙජෙස්සාමි නන්ති ආගන්ත්වා ආකාසෙ ඨිතො පඨමං ගාථමාහ:-

> අගාරා පච්චුපෙතස්ස අනාගාරස්ස තෙ සතො,
> සමණස්ස න තං සාධු යං පෙතමනුසොචසීති.

තං සුත්වා තාපසො දුතියං ගාථමාහ:-

> සංවාසෙන හවෙ සක්ක මනුස්සස්ස මිගස්ස වා,
> හදයෙ ජායතෙ පෙමං න තං සක්කා අසොචිතුන්ති.

තත්ථ-**න තං සක්කා**ති තං මනුස්සං වා තිරච්ඡානං වා න සක්කා අසොචිතුං සොචාමෙවාහන්ති. තතො සක්කො වෙ ගාථා අභාසි:-

> මතං මරිස්සං රොදන්ති යෙ රුදන්ති ලපන්ති ච,
> තස්මා ත්වං ඉසි මාරොදි රොදිතං මොඝමාහු සන්තො.

> රොදිතෙන හවෙ බ්‍රහ්මෙ මතො පෙතො සමුට්ඨහෙ,
> සබ්බෙ සඞ්ගම්ම රොදාම අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ඤාතකෙති.

තත්ථ-**මරිස්ස**න්ති යො ඉදානි මරිස්සති තං. **ලපන්ති චා**ති විලපන්ති ච. ඉදං වුත්තං හොති-යෙ ලොකෙ මතඤ්ච මරිස්සන්තඤ්ච රොදන්ති තෙ රුදන්තිචෙව විලපන්ති ච තෙසං අස්සුපවත්තනාදිවසෙ

නාම නත්ථි කිං කාරණා සදපි මතානඤ්ච මරිස්සන්තානඤ්ච අප්පිතාය. **තස්මා ත්වං ඉසි මා රොදි කිං කාරණා රොදිතං මොඝමාහු සන්තොති** බුද්ධාදයො රොදිතං මොඝන්ති වදන්ති. **මතො පෙතොතියො එස** මතො පෙතොති වුච්චති යදි සො **රොදිතෙන** සමුට්ඨහෙය්‍ය එවං සන්තෙ කිං නික්කම්මා ගච්ඡාම සබ්බෙව සමාගම්ම **අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ඤාතකෙ රොදම** යස්මා පන තෙ රොදිතකාරණා න උට්ඨහන්ති තස්මා රොදිතස්ස මොඝභාවං සාධෙති.

එවං සක්කස්ස කථෙන්තස්ස කථෙන්තස්ස තාපසො නිරත්ථකං රොදිතන්ති සල්ලක්ඛෙත්වා සක්කස්ස ථුතිං කරොන්තො තිස්සො ගාථා අභාසි :–

ආදිත්තං වත මං සන්තං ඝතසිත්තංව පාවකං,
වාරිනා විය ඔසිඤ්චං සබ්බං නිබ්බාපයෙ දරං.

අබ්බූළ්හං වත මෙ සල්ලං යමාසි හදයනිස්සිතං,
යො මෙ සොකපරෙතස්ස පුත්තසොකං අපානුදි.

සොහං අබ්බූළ්හසල්ලොස්මි වීතසොකො අනාවිලො,
න සොචාමි න රොදාමි තව සුත්වාන වාසවාති.

තත්ථ-**යමාසීති** යං මෙ ආසි. **හදයනිස්සිතන්ති** හදයෙ නිස්සිතං. **අපානුදීති** නීහරි. සක්කො තාපසස්ස ඔවාදං දත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තාපසො මහල්ලකො අහොසි. මිගො සාමණෙරො. සක්කො පන අහමෙවාති.

මිගපොතකජාතකං.

---

5. 8. 3.

කුහිං ගතා කත්ථ ගතාති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අජාතසත්තුං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු හෙට්ඨා ථුසජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව. ඉධාපි සත්ථා තථෙව රාජානං සකිං පුත්තෙන සද්ධිං කීළමානං සකිං ධම්මං සුණමානං දිස්වා තං නිස්සාය රඤ්ඤො භයං උප්පජ්ජිස්සතීති ඤත්වා මහාරාජ පොරාණකා රාජානො ආසඞ්කිතබ්බං ආසඞ්කිත්වා අත්තනො පුත්තං අම්හාකං ධූමකාලෙ රජ්ජං කාරෙන්තූති එකමන්තෙන අකංසූති වත්වා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තක්කසිලායං බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො අහොසි. තස්ස සන්තිකෙ බාරාණසීරඤ්ඤො පුත්තො යව කුමාරො නාම සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අනුයොගං දත්වා ගන්තුකාමො තං ආපුච්ඡි. ආචරියො පුත්තං නිස්සාය තස්ස අන්තරායො භවිස්සතීති අඞ්ගවිජ්ජාවසෙන ඤත්වා එතමස්ස හරිස්සාමීති එකං උපමං උපධාරෙන්තො ආරභි තදා පනස්ස එකො අස්සො අහොසි

තස්ස පාදෙ වණො උට්ඨහි. තං වණාතුරකඛණ්ඩං ගෙහෙයෙව කරිංසු. තස්සාවිදූරෙ එකො උදපානො අත්ථි. අථෙකා මූසිකා ගෙහා නික්ඛමිත්වා අස්සස්ස පාදෙ වණං ඛාදති අස්සො වාරෙතුං න සක්කොති.

සො එකදිවසං වෙදනං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො මූසිකං ඛාදිතුං ආගතං පාදෙන පහරිත්වා මාරෙත්වා උදපානෙ පාතෙසි. අස්සගොපකා මූසිකං අපස්සන්තා අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු මූසිකා ආගන්ත්වා වණං ඛාදති ඉදානි න පඤ්ඤායති. කහං නු ඛො ගතාති වදිංසු.

බොධිසත්තො තං කාරණං පච්චක්ඛං කත්වා අඤ්ඤෙ අජානන්තා කහං මූසිකා ගතාති වදන්ති මූසිකාය පන මාරෙත්වා උදපානෙ ඛිත්තභාවං අහමෙව ජානාමීති සො ඉදමෙව කාරණං උපමං කත්වා පඨමං ගාථං බන්ධිත්වා රාජකුමාරස්ස අදාසි.

සො අපරං උපමං උපධාරෙන්තො තමෙව අස්සං සංරූළ්හවණං නික්ඛමිත්වා එකං යවඛෙත්තං ගන්ත්වා යවං ඛාදිස්සාමීති වතිච්ඡිද්දෙන මුඛං පවෙසෙන්තං දිස්වා තමෙව උපමං කත්වා දුතියං ගාථං බන්ධිත්වා තස්ස අදාසි.

තතියං ගාථං පන අත්තනො පඤ්ඤාබලෙන බන්ධිත්වා තම්පි තස්ස දත්වා තාත ත්වං රජ්ජෙ පතිට්ඨාය සායං නහානපොක්ඛරණිං ගච්ඡන්තො යාව ධුරසොපාණා පඨමං ගාථං සජ්ඣායන්තො ගච්ඡෙය්‍යාසි තව නිවසනපාසාදං පවිසන්තො යාව සොපාණපාදමූලා දුතියං ගාථං සජ්ඣායන්තො ගච්ඡෙය්‍යාසි තතො යාව සොපාණමත්ථකා තතියං ගාථං සජ්ඣායන්තො ගච්ඡෙය්‍යාසීති වත්වා පෙසෙසි.

සො කුමාරො ගන්ත්වා උපරාජා හුත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජං කාරෙසි. තස්සෙකො පුත්තො ජාති සො සොළසවස්සිකකාලෙ රජ්ජලොභෙන පිතරං මාරෙස්සාමීති චින්තෙත්වා උපට්ඨාකෙ ආහ මය්හං පිතා තරුණො අහං එතස්ස ධූමකාලං ඔලොකෙන්තො මහල්ලකො භවිස්සාමි ජරාජිණ්ණෙන තාදිසෙ කාලෙ ලද්ධෙනපි රජ්ජෙන කො අත්ථොති. තෙ ආහංසු දෙව න සක්කා පච්චන්තං ගන්ත්වා චොරත්තං කාතුං තව පිතරං කෙනචි උපායෙන මාරෙත්වා රජ්ජං ගණ්හාහි.

සො සාධූති අන්තොනිවෙසනෙ රඤ්ඤො සායංනහානපොක්ඛරණී සමීපං ගන්ත්වා එත්ථ තං මාරෙස්සාමීති ඛග්ගං ගහෙත්වා අට්ඨාසි. රාජා සායං මූසිකං නාම දාසිං ගන්ත්වා පොක්ඛරණිපිට්ඨිං සොධෙත්වා එහි නහායිස්සාමීති පෙසෙසි. සා ගන්ත්වා පොක්ඛරණිපිට්ඨිං සොධෙන්තී කුමාරං පස්සි. කුමාරො අත්තනො කම්මස්ස පාකටභාවභයෙන තං ද්විධා ඡින්දිත්වා පොක්ඛරණියං පාතෙසි. රාජා නහායිතුං අගමාසි. සෙසජනො අජ්ජාපි මූසිකා දාසී නපුනාගච්ඡති කුහිං ගතා කත්ථ ගතාතිආහ. රාජා :–

කුහිං ගතා කත්ථ ගතා ඉති ලාලප්පතී ජනො,
අහමෙව එකො ජානාමි උදපානෙ මූසිකා ගතාති.

පඨමං ගාථං භණන්තො පොක්ඛරණීතීරං අගමාසි.

තත්ථ-**කුහිං ගතා කහං ගතා**ති අඤ්ඤමඤ්ඤං වෙවචනානි. **ඉති ලාලප්පතී**ති එවං විප්පලපති. ඉති අයං ගාථා අජානන්තෙන ජනෙන මූසිකාදුසී කුහිං ගතාති විප්පලපති රජකුමාරෙන පන විද්ධා ඡින්දිත්වා මූසිකාය පොක්ඛරණියං පාතිතභාවං අහමෙව එකො ජානාමීති රඤ්ඤො අජානන්තස්සෙව ඉමමත්ථං දීපෙති.

කුමාරො මයා කතකම්මං මය්හං පිතරා අඤ්ඤාතන්ති භීතො පලාසිත්වා තමත්ථං උපජ්ඣායානං ආරොචෙසි. තෙ සත්තට්ඨදිවසච්චයෙන පුන තං ආහංසු දෙව සචෙ රාජා ජානෙය්‍ය න තුණ්හී භවෙය්‍ය. තක්කග්ගාහෙන පන තෙන තං වුත්තං භවිස්සති මාරෙහි තන්ති. සො පුනෙක දිවසං ඛග්ගහත්ථො සොපාණපාදමූලෙ ඨත්වා රඤ්ඤො ආගමණකාලෙ ඉතො චිතොච පහරණොකාසං ඔලොකෙසි. රාජා:–

යඤ්චෙතං ඉති චිතිච ගද්‍රභොව නිවත්තසි,
උදපානෙ මූසිකං හන්ත්වා යවං භක්ඛිතුමිච්ඡසීති.

දුතියං ගාථං සජ්ඣායන්තො අගමාසි.

අයම්පි ගාථා යස්මා ත්වං **ඉතිචිතිච** ඉතොචිතොච පහරණොකාසං ඔලොකෙන්තො **ගද්‍රභොව නිවත්තසි** තස්මා තං ජානාමි පුරිම දිවසෙ පොක්ඛරණියං **මූසිකං** දුසිං **හන්ත්වා** අජ්ජ මං යවරාජානං භක්ඛිතුමිච්ඡසීති රඤ්ඤො අජානන්තස්සෙව ඉමමත්ථං දීපෙති.

කුමාරො දිට්ඨොම්හි පිතරාති උත්‍රස්තො පලාසි. සො පුන අඩ්ඪමාස මත්තං අතික්කමිත්වා රාජානං දණ්ඩෙන පහරිත්වා මාරෙස්සාමීති එකං දීඝදණ්ඩකං දණ්ඩප්පහරණං ගහෙත්වා ඔලුම්බිත්වා අට්ඨාසි. රාජා ආහ:–

දහරො චසි දුම්මෙධ පඨමුප්පත්තිතො සුසූ,
දීඝඤ්චෙතං සමාසජ්ජ න තෙ දස්සාමි ජීවිතන්ති.

තතියං ගාථං සජ්ඣායන්තො සොපාණමත්ථකං අභිරුහි.

තත්ථ-**පඨමුප්පත්තිකො**ති පඨමෙන වයෙන උප්පත්තිතො උපෙතො පඨමවයෙ ඨිතොති අත්ථො. **සුසූ**ති තරුණො. **දීඝ**න්ති දීඝදණ්ඩකං දණ්ඩප්පහරණං. **සමාසජ්ජා**ති ගහෙත්වා ඔලුම්බිත්වා ඨිතොසීති අත්ථො. අයම්පි ගාථා දුම්මෙධ අත්තනො වයං පරිභුඤ්ජිතුං න ලභිස්සසි න තෙ ඉදානි නිල්ලජ්ජස්ස **ජීවිතං දස්සාමි** මාරෙත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩං ඡින්දිත්වා සූලෙයෙව ආවුණාපෙස්සාමීති රඤ්ඤො අජානන්තස්සෙව කුමාරං සන්තජ්ජයමානා ඉමමත්ථං දීපෙති.

සො තං දිවසං පලාසිතුං අසක්කොන්තො ජීවිතං මෙ දෙහි දෙවාති රඤ්ඤො පාදමූලෙ නිපජ්ජි. රාජා තං තජ්ජෙත්වා සඞ්ඛලිකාහි බන්ධාපෙත්වා බන්ධනාගාරෙ කාරාපෙත්වා සෙතච්ඡත්තස්ස හෙට්ඨා අලඞ්කත රාජාසනෙ නිසීදිත්වා අම්හාකං ආචරියො දිසාපාමොක්ඛො බ්‍රාහ්මණො ඉමං මය්හං අන්තරායං දිස්වා ඉමා තිස්සො ගාථා අභාසීති හට්ඨතුට්ඨො උදානං උදානෙන්තො සෙසගාථා අභාසි:–

නාන්තලික්ඛභවනෙනාහං නාඞ්ගපුත්තසිරෙන වා,
පුත්තෙන හි පත්ථිතො සිලොකෙහි පමොචිතො.

සබ්බං සුතමධීයෙථ හීනමුක්කට්ඨමජ්ඣිමං,
සබ්බස්ස අත්ථං ජානෙය්‍ය න ච සබ්බං පයොජයෙ,
හොති තාදිසකො කාලො යත්ථ අත්ථාවහං සුතන්ති.

තත්ථ-**නාන්තලික්ඛභවනෙනා**ති අන්තලික්ඛභවනං වුච්චති දිබ්බවිමානං අහං අජ්ජ අන්තලික්ඛභවනම්පි න ආරූළ්හො තස්මා අන්තලික්ඛභවනෙනාපි අජ්ජ මරණතො න මොචිතොම්හි. **නාඞ්ගපුත්තසිරෙන වා**ති අඞ්ගසරික්ඛකෙන වා පුත්තෙනාපි න පමොචිතො **පුත්තෙනහි පත්ථිතො**ති අහං පන අත්තනො පුත්තෙනෙව අජ්ජ මාරෙතුං පත්ථිතො. **සිලොකෙහි පමොචිතො**ති සොම්හි අත්තනො ආචරියෙන බන්ධිත්වා දින්නාහි ගාථාහි පමොචිතො. **සුත**න්ති පරියත්තිං **අධීයෙථා**ති ගණ්හෙය්‍ය සික්ඛෙය්‍ය. **හීනමුක්කට්ඨමජ්ඣිම**න්ති හීනං වා හොතු මජ්ඣිමං වා උත්තමං වා සබ්බං අධීසිතබ්බමෙවාති දීපෙති. **න ච සබ්බං පයොජයෙ**ති හීනං මන්තං වා සිප්පං වා මජ්ඣිමං වා න පයොජයෙ උත්තමමෙව පයොජෙය්‍යාති අත්ථො. **යත්ථ අත්ථාවහං සුත**න්ති යස්මිං කාලෙ මහොසධපණ්ඩිතස්ස කුම්භකාරකම්මකරණං විය යං කිඤ්චි සික්ඛිතසිප්පං අත්ථාවහං හොති තාදිසොපි කාලො හොතියෙවාති අත්ථො.

අපරභාගෙ රඤ්ඤො අච්චයෙන කුමාරො රජ්ජෙ පතිට්ඨාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො පන අහමෙවාති.

මූසිකජාතකං.

---

5. 3. 4.

සබ්බං භණ්ඩන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාය පලොභනං ආරබ්භ කථෙසි.

තෙන භික්ඛුනා පුරාණදුතියිකා මං භන්තෙ උක්කණ්ඨාපෙතීති වුත්තෙ සත්ථා එසා භික්ඛු ඉත්ථී න ඉදානෙව තුය්හං අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි තෙ එතං නිස්සාය අසිනා සීසං ඡින්නන්ති වත්වා භික්ඛූහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කො අහොසි. තදා එකො බාරාණසීවාසී බ්‍රාහ්මණමාණවො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ධනුකම්මෙ නිප්ඵත්තිං පත්තො චුල්ලධනුග්ගහපණ්ඩිතො නාම අහොසි. අථස්ස ආචරියො අයං මයා සදිසං සිප්පං උග්ගණ්හීති අත්තනො ධීතරං අදාසි. සො තං ගහෙත්වා බාරාණසිං ගමිස්සාමීති මග්ගං පටිපජ්ජි.

අන්තරමග්ගෙ එකො වාරණො එකං පදෙසං සුඤ්ඤමකාසි. තං ඨානං අභිරූහිතුං න කොචි උස්සහති. චූළධනුග්ගහපණ්ඩිතො මනුස්සානං වාරෙන්තානඤ්ඤෙව භරියං ගහෙත්වා අටවිමුඛං අභිරුහි.

අථස්ස අටවිමජ්ඣෙ වාරණො උට්ඨහි. සො තං කුම්භෙ සරෙන විජ්ඣි. සරො විනිවිජ්ඣිත්වා පච්ඡාභාගෙන නික්ඛමි. වාරණො තත්ථෙව පති. ධනුග්ගහපණ්ඩිතො තං ඨානං ඛෙමං කත්වා පුරතො අඤ්ඤං අටවිං පාපුණි. තත්ථාපි පඤ්ඤාස චොරා මග්ගං හනන්ති. තම්පි සො මනුස්සෙහි වාරියමානො අභිරුහි. තෙසං චොරානං මිගෙ වධිත්වා මග්ගසමීපෙ මංසං පචිත්වා ඛාදන්තානං ඨිතට්ඨානං පාපුණි. තදා තං චොරා අලඞ්කතපටියත්තාය භරියාය සද්ධිං ආගච්ඡන්තං දිස්වා ගණ්හිස්සාම නන්ති උස්සාහං කරිංසු. චොරජෙට්ඨකො පුරිසලක්ඛණකුසලො. සො තං ඔලොකෙත්වාව උත්තමපුරිසො අයන්ති ඤත්වා එකස්සාපි උට්ඨහිතුං නාදාසි. ධනුග්ගහපණ්ඩිතො ගච්ඡ අම්හාකම්පෙකං මංසසූලං දෙථාති වත්වා මංසං ආහරාති තෙසං සන්තිකං භරියං පෙසෙසි.

සා ගන්ත්වා එකං කිර මංසසූලං දෙථාති ආහ. චොරජෙට්ඨකො අනග්ඝො පුරිසොති මංසසූලං දාපෙසි. චොරා අම්හෙහි කිර පක්කං ඛාදිතන්ති අපක්කමංසසූලං අදංසු. ධනුග්ගහො අත්තානං සම්භාවෙත්වා මය්හං අපක්කමංසං දදන්තීති චොරානං කුජ්ඣි. චොරා කිං අයමෙව එකො පුරිසො මයං ඉත්ථියොති කුජ්ඣිත්වා උට්ඨහිංසු.

ධනුග්ගහො එකූනපඤ්ඤාස ජනෙ එකූණපඤ්ඤාසකණ්ඩෙහි විජ්ඣිත්වා පාතෙසි. චොරජෙට්ඨකං විජ්ඣිතුං කණ්ඩං නාහොසි. තස්ස කිර කණ්ඩනාළියං සමපඤ්ඤාසමෙව කණ්ඩානි තෙසු එකෙන වාරණං විජ්ඣි. එකූනපඤ්ඤාසකණ්ඩෙහි චොරෙ විජ්ඣිත්වා චොරජෙට්ඨකං පාතෙත්වා තස්ස උරෙ නිසින්නො සීසමස්ස ඡින්දිස්සාමීති භරියාය හත්ථතො අසිං ආහරාපෙසි. සා තං ඛණංයෙව චොරජෙට්ඨකෙ ලොභං කත්වා චොරස්ස හත්ථෙ ථරුං සාමිකස්ස හත්ථෙ තලං ඨපෙසි. චොරො ථරුදණ්ඩං පරාමසිත්වා අසිං නීහරිත්වා ධනුග්ගහස්ස සීසං ඡින්දි.

සො තං ඝාතෙත්වා ඉත්ථිං ආදාය ගච්ඡන්තො ජාතිගොත්තං පුච්ඡි. සා තක්කසිලායං දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස ධීතාම්හීති ආහ. කෙන ත්වං ඉමිනා ලද්ධාති. මය්හං පිතා අයං මයා සදිසං කත්වා සිප්පං සික්ඛීති තුස්සිත්වා මම්පි ඉමස්ස අදාසි. සාහං තයි සිනෙහං කත්වා අත්තනො කුලදත්තියං සාමිකං මාරාපෙසින්ති.

චොරජෙට්ඨකො කුලදත්තියං තාවෙසා සාමිකං මාරාපෙසි අඤ්ඤං පනෙකං දිස්වා මම්පි එවමෙව කරිස්සති ඉමං ඡඩ්ඩෙතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා ගච්ඡන්තො අන්තරමග්ගෙ එකං කුන්නදිං උත්තානතලං තං ඛණොදකපූරං දිස්වා භද්දෙ ඉමිස්සා නදියා සුංසුමාරා කක්ඛළා කිංකරොමාති ආහ. සාමි ත්වං ආභරණභණ්ඩං මම උත්තරාසඞ්ගෙන භණ්ඩිකං කත්වා පරතීරං නෙත්වා පුන ආගන්ත්වා මං ගහෙත්වා ගච්ඡාහි

සො සාධූති සබ්බං ආභරණභණ්ඩං ආදාය නදිං ඔතරිත්වා තරන්තො විය පරතීරං පත්වා තං ඡඩ්ඩෙත්වා පායාසි. සා තං දිස්වා සාමි කිං මං ඡඩ්ඩෙත්වා විය ගච්ඡසි කස්මා එවං කරොසි එහි මම්පි ආදාය ගච්ඡාති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තී පඨමං ගාථමාහ:-

සබ්බං භණ්ඩං සමාදාය පාරං තිණ්ණොසි බ්‍රාහ්මණ,
පච්චාගච්ඡ ලහුං ඛිප්පං මම්පි තාරෙහිදානිතොති.

තත්ථ-**ලහුං ඛිප්පන්ති** ලහුං **පච්චාගච්ඡ**. ඛිප්පං **මම්පි තාරෙහි ඉදානි ඉතො**ති අත්ථො. චොරො තං සුත්වා පරතීරෙ ඨිතො යෙව දුතියං ගාථමාහ :-

අසන්ථුතං මං චිරසන්ථුතෙන
නිමීසි හොති අධුවං ධුවෙන,
මයාපි හොතී නිමිනෙය්‍ය අඤ්ඤං
ඉතො අහං දූරතරං ගමිස්සන්ති.

සා හෙට්ඨා වුත්තත්ථායෙව.

චොරො පන ඉතොපි අහං දූරතරං ගමිස්සං තිට්ඨ ත්වන්ති වත්වා තස්සා විරවන්තියාව ආභරණභණ්ඩං ආදාය පලායි. තතො සා බාලා අත්‍රිච්ඡතාය එවරූපං ව්‍යසනං පත්තා අනාථා හුත්වා අවිදූරෙ එකං එළගලාගුම්බං උපසඞ්කමිත්වා රොදමානා නිසීදි.

තස්මිං ඛණෙ සක්කො ලොකං ඔලොකෙන්තො තං අත්‍රිච්ඡතාහතං සාමිකාච චොරාච පරිහීනං රොදමානං දිස්වා එතං නිග්ගණ්හිත්වා ලජ්ජාපෙත්වා ආගමිස්සාමීති මාතලිඤ්ච පඤ්චසිඛඤ්ච ආදාය තත්ථ ආගන්ත්වා නදීතීරෙ ඨත්වා මාතලි ත්වං මච්ඡො භව. පඤ්චසිඛ ත්වං සකුණො භව. අහං පන සිගාලො හුත්වා මුඛෙන මංසපිණ්ඩං ගහෙත්වා එතිස්සා සම්මුඛට්ඨානං ගමිස්සාමි ත්වං මයි තත්ථ ගතෙ උදකතො උල්ලඞ්ඝිත්වා මම පුරතො පත අථාහං මුඛෙන ගහිතමංසපිණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා මච්ඡං ගහෙතුං පක්ඛන්දිස්සාමි තස්මිං ඛණෙ ත්වං පඤ්චසිඛ තං මංසපිණ්ඩං ගහෙත්වා ආකාසෙ උප්පත. ත්වං මාතලි උදකෙ පතාති ආණාපෙසි. සාධු දෙවාති. මාතලී මච්ඡො අහොසි. පඤ්චසිඛො සකුණො අහොසි.

සක්කො සිගාලො හුත්වා මංසපිණ්ඩං මුඛෙනාදාය තස්සා සම්මුඛට්ඨානං අගමාසි. මච්ඡො උදකා උප්පතිත්වා සිගාලස්ස පුරතො පති සො මුඛෙන ගහිතං මංසපිණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා මච්ඡස්සත්ථාය පක්ඛන්දි. මච්ඡො උප්පතිත්වා උදකෙ පති සකුණො මංසපිණ්ඩං ගහෙත්වා ආකාසෙ උප්පති. සිගාලො උභොපි අලභිත්වා එළගලාගුම්බං ඔලොකෙන්තො දුම්මුඛො නිසීදි.

සා තං දිස්වා අයං අත්‍රිච්ඡාහතො නෙව මංසං න මච්ඡං ලභීති කූටං භින්දන්තීවිය මහාහසිතං හසි. තං සුත්වා සිගාලො තතියං ගාථමාහ :-

කායං එළගලාගුම්බෙ කරොති අහුහාසියං
නයිධ නච්චං වා ගීතං වා තාළං වා සුසමාහිතං
අනම්හි කාලෙ සුස්සොණි කින්නු ජග්ඝසි සොභනෙති.

තත්ථ-**කාය**න්ති කා අයං. **එළගලාගුම්බෙ**ති කම්මොජගුම්බෙ. **අහුහාසිය**න්ති දන්තවිදංසකං මහාහසිතං වුච්චති. තං කා එසා එතස්මිං ගුම්බෙ කරොතීති පුච්ඡති. **නයිධ නච්චං වා**ති ඉමස්මිං ඨානෙ කස්සචි නච්චන්තස්ස නච්චං වා ගායන්තස්ස ගීතං වා හත්ථෙ සුසමාහිතෙ කත්වා වාදෙන්තස්ස **සුසමාහිතං** හත්ථතාළං වා නත්ථි යං දිස්වා ත්වං හසෙය්‍යාසීති දීපෙති. **අනම්හි කාලෙ**ති රොදනකාලෙ. **සුස්සොණී**ති සුන්දරසොණි. **කින්නු ජග්ඝසී**ති කෙන නු කාරණෙන ත්වං රොදිතුං යුත්තකාලෙ අරොදමානාව මහාහසිතං හසසි. **සොභනෙ**ති තං පසංසන්තො ආලපති. තං සුත්වා සා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

සිගාල බාල දුම්මෙධ අප්පපඤ්ඤොසි ජම්බුක,
ජීනො මච්ඡඤ්ච පෙසිඤ්ච කපණො විය ඣායසීති.

තත්ථ-**ජීනො**ති ජානිප්පත්තො හුත්වා. **පෙසිඤ්චා**ති මංසපෙසිඤ්ච. **කපණො විය ඣායසී**ති සහස්සභණ්ඩිකං පරාජිතො කපණො විය ඣායසි සොචසි චින්තෙසි. තතො සිගාලො පඤ්චමං ගාථමාහ:-

සුදස්සං වජ්ජං අඤ්ඤෙසං අත්තනො පන දුද්දසං,
ජීනා පතිඤ්ච ජාරඤ්ච මම්පි ත්වඤ්ඤෙව ඣායසීති.

තත්ථ-**මම්පි ත්වඤ්ඤෙව ඣායසී**ති පාපධම්මෙ දුස්සීලෙ අහං තාව මම ගොචරං න ලභිස්සාමි ත්වං පන අතිච්ඡතාය ගහා තං මුහුත්ත දිට්ඨකෙ චොරෙ පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා තඤ්ච ජාරං කුලදත්තිකඤ්ච පතිං ජීනා. මං උපාදාය සතගුණෙන සහස්සගුණෙන කපණතරා හුත්වා ඣායසි රොදසි පරිදෙවසීති ලජ්ජාපෙත්වා විප්පකාරං පාපෙන්තො මහාසත්තො එවමාහ. සා තස්ස වචනං සුත්වා ගාථමාහ:-

එවමෙතං මිගරාජ යථා භාසසි ජම්බුක,
සා නූනාහං ඉතො ගන්ත්වා භත්තු හෙස්සං වසානුගාති.

තත්ථ-**නූනා**ති එකංසත්ථෙ නිපාතො. සා අහං ඉතො ගන්ත්වා පුන අඤ්ඤං භත්තාරං ලභිත්වා එකංසෙනෙව තස්ස වසානුගා වසවත්තිනී භවිස්සාමීති. අථස්සා අනාචාරාය දුස්සීලාය කථං සුත්වා සක්කොදෙවරාජා ඔසානගාථමාහ:-

යො හරෙ මත්තිකං ථාලං කංසථාලම්පි සො හරෙ,
කතංයෙව තයා පාපං පුනපෙවං කරිස්සසීති.

තස්සත්ථො-අනාචාරෙ කිං කථෙසි යො මත්තිකං ථාලං හරති සුවණ්ණථාලරජතථාලාදිභෙදං කංසථාලම්පි සො හරතෙව ඉදඤ්ච තයා පාපං කතමෙව න සක්කා තව සද්ධාතුං සා ත්වං පුනපි එවං කරිස්සසියෙවාති එවං සො තං ලජ්ජාපෙත්වා විප්පකාරං පාපෙත්වා සකට්ඨානමෙව අගමාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ධනුග්ගහො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. සා ඉත්ථි පුරාණ දුතියිකා. සක්කො දෙවරාජා පන අහමෙවාති.

චුල්ලධනුග්ගහජාතකං.

5. 3. 5.

ඉදානි ඛොම්හීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ලොලභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

ලොලවත්ථු අනෙකසො විත්ථාරිතමෙව. තං පන සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු ලොලොති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ න ඛො භික්ඛු ඉදානෙව පුබ්බෙපි ත්වං ලොලොසි. ලොලභාවෙන පන ජීවිතක්ඛයං පත්තොති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පාරාවතයොනියං නිබ්බත්තිත්වා බාරාණසිසෙට්ඨිනො මහානසෙ නීළපච්ඡියං වසති. අථෙකො කාකො මච්ඡමංසලුද්ධො තෙන සද්ධිං මෙත්තිං කත්වා තත්ථෙව වසි. සො එකදිවසං බහුං මච්ඡමංසං දිස්වා ඉමං ඛාදිස්සාමීති නිත්ථුනායන්තො නීළපච්ඡියංයෙව නිපජ්ජිත්වා පාරාවතෙන එහි සම්ම ගොචරාය ගමිස්සාමාති වුච්චමානොපි අජීරකෙන නිපන්නොම්හි ගච්ඡ ත්වන්ති වත්වා තස්මිං ගතෙ ගතො මෙ පච්චාමිත්තකණ්ටකො ඉදානි යථාරුචිං මච්ඡමංසං ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

ඉදානි ඛොම්හි සුඛිතො අරොගො
නික්කණ්ටකො නිප්පතිතො කපොතො,
කාහාමිදානි හදයස්ස තුට්ඨිං
තථාහිමං මංසසාකං බලෙතීති.

තත්ථ-**නිප්පතිතො**ති නිග්ගතො. **කපොතො**ති පාරාවතො. **කාහාමිදානී**ති කරිස්සාමිදානි. **තථාහි මං මංසසාකං බලෙතී**ති තථාහි මංසඤ්ච අවසෙසසාකඤ්ච මය්හං බලං කරොති. උට්ඨෙහි ඛාදාති වදමානං විය උස්සාහං මම කරොතීති අත්ථො.

සො භත්තකාරකෙ මච්ඡමංසං පචිත්වා මහානසා නික්ඛම්ම සරීරතො සෙදං පවාහෙන්තෙ පච්ඡිතො නික්ඛමිත්වා රසකාරොපියං නිලීයිත්වා කිරි කිරීති සද්දමකාසි. භත්තකාරකො වෙගෙනාගන්ත්වා කාකං ගහෙත්වා සබ්බපත්තානි ලුඤ්චිත්වා අල්ලසිඞ්ගිවෙරඤ්ච පිට්ඨසිද්ධත්ථකෙ ච පිංසිත්වා ලසුණං පූතිතක්කෙන මද්දිත්වා සකලසරීරං මක්ඛෙත්වා එකං කඨලං ඝංසිත්වා විජ්ඣිත්වා සුත්තකෙන තස්ස ගීවායං බන්ධිත්වා නීළපච්ඡියංයෙව තං පක්ඛිපිත්වා අගමාසි. පාරාවතො ආගන්ත්වා තං දිස්වා කා එසා බලාකා මම සහායස්ස පච්ඡියං නිපන්නා චණ්ඩො හි සො ආගන්ත්වා ඝාතෙය්‍යාපි නන්ති පරිහාසං කරොන්තො දුතියං ගාථමාහ:-

කායං බලාකා සිඛිනී චොරී ලඞ්ඝිපිතාමහා,
ඔරං බලාකෙ ආගච්ඡ චණ්ඩො මෙ වායසො සඛාති.

සා හෙට්ඨා වුත්තත්ථායෙව. තං සුත්වා කාකො තතියං ගාථමාහ:-

අලං හි තෙ ජග්ඝිතායෙ මමං දිස්වාන එදිසං,
විලූනං සූදපුත්තෙන පිට්ඨමද්දෙන මක්ඛිතන්ති.

තත්ථ-**අල**න්ති පටිසෙධත්ථෙ නිපාතො. **ජග්ඝිතායෙති** හසිතුං. ඉදං වුත්තං හොති-ඉදානි මං ඊදිසං එවං දුක්ඛප්පත්තං දිස්වා තව අලං හසිතුං මා ත්වං ඊදිසෙ කාලෙ පරිහාසකෙළිං කරොහීති. සො පරිහාසකෙළිං කරොන්තොව පුන චතුත්ථං ගාථමාහ:-

සුන්හාතො සුවිලිත්තොසි අන්නපානෙන තප්පිතො,
කණ්ඨෙ ච තෙ වෙළුරියො අගමා නු කජඞ්ගලන්ති.

තත්ථ-**කණ්ඨෙ ච තෙ වෙළුරියොති** අයං තෙ වෙළුරියමණිපි කණ්ඨෙ පිළන්ධො ත්වං එත්තකං කාලං අම්හාකං එතං න දස්සෙසීති කපාලං සන්ධායෙවමාහ. **කජඞ්ගල**න්ති ඉධ බාරාණසීයෙව කජඞ්ගලාති අධිප්පෙතා. ඉතො නික්ඛමිත්වා කච්චි අන්තොනගරං ගතොසීති පුච්ඡති. තතො කාකො පඤ්චමං ගාථමාහ:-

මා තෙ මිත්තා අමිත්තා වා අගමාසි කජඞ්ගලං,
පිඤ්ඡානි තත්ථ ලාසිත්වා කණ්ඨෙ බන්ධන්ති වට්ටනන්ති.

තත්ථ-**පිඤ්ඡානීති** පිච්ඡානි. **තත්ථ ලාසිත්වාති** තස්මිං බාරාණසි නගරෙ ලුඤ්චිත්වා. **වට්ටන**න්ති කාළිකං. තං සුත්වා පාරාවතො ඔසාන ගාථමාහ:-

පුනපාපජ්ජසි සම්ම සීලං හි තව තාදිසං,
න හි මානුසකා භොගා සුභුඤ්ජා හොන්ති පක්ඛිනාති.

තත්ථ-**පුනපාපජ්ජසීති** පුනපි එවරූපං ආපජ්ජිස්සසි එවරූපං හි තෙ සීලන්ති.

ඉති තං සො ඔවදිත්වා තත්ථ අවසිත්වා පක්ඛෙ පසාරෙත්වා අඤ්ඤත්ථ අගමාසි. කාකොපි තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කාකො ලොලභික්ඛු අහොසි කපොතො පන අහමෙවාති.

කපොතජාතකං.

අඩ්ඪවග්ගො තතියො.

පඤ්චකනිපාතවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

6. 1. 1.

මාස්සු කුජ්ඣි භූමිපතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං තිත්ථනාවිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර බාලො අහොසි අඤ්ඤාණො. නෙව සො බුද්ධාදීනං රතනානං න අඤ්ඤෙසං පුග්ගලානං ගුණං ජානාති චණ්ඩො ඵරුසො සාහසිකො. අථෙකො ජානපදො භික්ඛු බුද්ධුපට්ඨානං කරිස්සාමීති ආගච්ඡන්තො සායං අචිරවතීතිත්ථං පත්වා තං එවමාහ උපාසක පරතීරං ගමිස්සාමි නාවං මෙ දෙහීති. භන්තෙ ඉදානි අකාලො එකස්මිං ඨානෙ ඉධ වසස්සූති. උපාසක ඉධ කුහිං වසිස්සාමි මං ගණ්හිත්වා ගච්ඡාහීති. සො කුජ්ඣිත්වා එහි රෙ සමණ වහාමීති වත්වා ථෙරං නාවං ආරොපෙත්වා උජුකං අගන්ත්වා හෙට්ඨා නාවං නෙත්වා උල්ලොලං කත්වා තස්ස පත්තචීවරං තෙමෙත්වා කිලමෙත්වා තීරං පත්වා අන්ධකාරවෙලායං උය්‍යොජෙසි. අථ සො විහාරං ගන්ත්වා තං දිවසං බුද්ධුපට්ඨානස්ස ඔකාසං අලභිත්වා පුනදිවසෙ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා සත්ථාරා කතපටිසන්ථාරො කදා ආගතොසීති වුත්තෙ හිය්‍යො භන්තෙති අථ කස්මා අජ්ජ බුද්ධුපට්ඨානං ආගතොසීති වුත්තෙ තමත්ථං ආරොචෙසි. තං සුත්වා සත්ථා න ඛො භික්ඛු ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස චණ්ඩො ඵරුසොව ඉදානි පන තෙන ත්වං කිලමිතො පුබ්බෙපි පණ්ඩිතෙ කිලමෙසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි.–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා දීඝමද්ධානං හිමවන්තෙ ඵලාඵලෙන යාපෙත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය බාරාණසියං ගන්ත්වා රාජුය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ නගරං භික්ඛාය පාවිසි. අථ නං රාජඞ්ගණං පත්තං රාජා දිස්වා තස්ස ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා අන්තෙපුරං ආනෙත්වා භොජෙත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා රාජුය්‍යානෙ වසාපෙසි දෙවසිකං උපට්ඨානං අගමාසි. තමෙනං බොධිසත්තො රඤ්ඤො නාම මහාරාජ චත්තාරි අගතිගමනානි වජ්ජෙත්වා අප්පමත්තෙන ඛන්තිමෙත්තානුද්දයසම්පන්නෙන හුත්වා ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙතබ්බන්ති වත්වා දෙවසිකං ඔවදන්තො :–

මාස්සු කුජ්ඣි භූමිපති මාස්සුකුජ්ඣි රථෙසභ,
කුද්ධං අප්පටිකුජ්ඣන්තො රාජා රට්ඨස්ස පූජිතො.

ගාමෙ වා යදි වා රඤ්ඤෙ නින්නෙ වා යදි වා ථලෙ,
සබ්බත්ථ මනුසාසාමි මාස්සුකුජ්ඣි රථෙසභාති.

ද්වෙ ගාථා වදති. තත්ථ–**රට්ඨස්ස පූජිතොති** එවරූපො රාජා රට්ඨස්ස පූජිතො හොතීති අත්ථො. **සබ්බත්ථ මනුසාසාමීති** එතෙසු ගාමාදිසු යත්ථ කත්ථචි වසන්තො අහං මහාරාජ ඉමාය එව අනුසිට්ඨියා තමනුසාසාමි එතෙසු ගාමාදීසු යත්ථ කත්ථචි එකස්මිම්පි එකාසනෙපි අන

සාසාමි. **මාස්සු කුජ්ඣි රථෙසභාති** එවමෙවාහං තං අනුසාසාමි රඤ්ඤ නාම කුජ්ඣිතුං න වට්ටති කිං කාරණා රාජානො නාම වාචාවුධා තෙසං කුද්ධානං වචනමත්තෙනෙව බහූ ජීවිතක්ඛයං පාපුණන්තීති.

එවං බොධිසත්තො රඤ්ඤො ආගතාගතදිවසෙ ඉමා ගාථා අභාසි. රාජා පසන්නචිත්තො මහාසත්තස්ස සතසහස්සුට්ඨානකං එකං ගාමවරං අදාසි. බොධිසත්තො පටික්ඛිපි. ඉති සො තත්ථෙව ද්වාදස සංවච්ඡරෙ වසිත්වා අතිචිරං නිවුට්ඨොස්මි ජනපදචාරිකං තාව චරිත්වා ආගමිස්සාමීති රඤ්ඤො අකථෙත්වාව උය්‍යානපාලං ආමන්තෙත්වා තාත උක්කණ්ඨිතරූපොස්මි ජනපදං චරිත්වා ආගමිස්සාමි ත්වං රඤ්ඤො කථෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කන්තො ගඞ්ගාය නාවාතිත්ථං පාපුණි. තත්ථ අවාරියපිතා නාම නාවිකො අහොසි. සො බාලො නෙව ගුණවන්තානං ගුණං ජානාති න අත්තනො ආයාපායං ජානාති. සො ගඞ්ගං තරිතුකාමං ජනං පඨමං තාරෙත්වා පච්ඡා වෙතනං යාචති. වෙතනං අදෙන්තෙහි සද්ධිං කලහං කරොන්තො අක්කොසප්පහාරෙයෙව බහූ ලභති අප්පං ලාභං. එවරූපං අන්ධබාලං තං සන්ධාය සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා තතියං ගාථමාහ:–

අවාරියපිතානාම අහු ගඞ්ගාය නාවිකො,
පුබ්බෙ ජනං තාරයිත්වා පච්ඡා යාචති වෙතනං,
තෙනස්ස භණ්ඩනං හොති න ච භොගෙහි වඩ්ඪතීති.

තත්ථ–**අවාරියපිතාති** අවාරියා නාම තස්ස ධීතා තස්සා වසෙන අවාරියපිතා නාම ජාතො. **තෙනස්ස භණ්ඩනන්ති** තෙන කාරණෙන තෙන වා පච්ඡා යාචියමානෙන සද්ධිං තස්ස භණ්ඩනං හොති.

බොධිසත්තො තං නාවිකං උපසඞ්කමිත්වා ආවුසො පරතීරං මං නෙහීති ආහ. තං සුත්වා සො ආහ සමණ කිං මෙ වෙතනං දස්සසීති. ආවුසො අහං භොගවුඩ්ඪිං අත්ථවුඩ්ඪිං ධම්මවුඩ්ඪිං නාම කථෙස්සාමීති තං සුත්වා නාවිකො ධුවං එස මය්හං කිඤ්චි දස්සතීති තං පරතීරං නෙත්වා දෙහි මෙ නාවාය වෙතනන්ති ආහ. සො තස්ස සාධු ආවුසොති පඨමං භොගවුඩ්ඪිං කථෙන්තො:–

අතිණ්ණඤ්ඤෙව යාචස්සු අපාරං තාත නාවික,
අඤ්ඤො හි තිණ්ණස්ස මනො අඤ්ඤො හොති තරෙසිනොති.

ගාථමාහ.

තත්ථ–**අපාරන්ති** තාත නාවික පරතීරං අතිණ්ණමෙව ජනං ඔරිමතීරෙ ඨිතඤ්ඤෙව වෙතනං **යාචස්සු** තතො ලද්ධඤ්ච ගහෙත්වා ගුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා පච්ඡාපි මනුස්සෙ පරතීරං නෙය්‍යාසි. එවං තෙ භොගවුඩ්ඪි භවිස්සති **අඤ්ඤො හි තිණ්ණස්ස මනොති** තාත නාවික පරතීරං ගතස්සහි අඤ්ඤො මනො භවති අදත්වාව ගන්තුකාමො හොති යො පනෙස තරෙසී නාම තරං එසති පරතීරං ගන්තුකාමො හොති සො අතිරෙකතරම්පි දත්වා ගන්තුකාමො හොති. තස්මා ත්වං අතිණ්ණමෙව යාචෙය්‍යාසි අයං තාව තෙ භොගානං වුඩ්ඪි නාමා

තං සුත්වා නාවිකො චින්තෙසි අයං තාව මෙ ඔවාදො භවිස්සති ඉදානි පනෙස අඤ්ඤං කිඤ්චි මය්හං දස්සතීති. අථ නං බොධිසත්තො අයං තාව තෙ ආවුසො භොගවඩ්ඪි ඉදානි අත්ථධම්මවඩ්ඪිං සුණාහීති වත්වා තං ඔවදන්තො :-

ගාමෙ වා යදි වාරඤ්ඤෙ නින්නෙවා යදිවා ථලෙ,
සබ්බත්ථ මනුසාසාමි මා ස්සු කුජ්ඣිත්ථ නාවිකාති.

ගාථමාහ. ඉති තස්ස ඉමාය ගාථාය අත්ථධම්මවඩ්ඪිං කථෙත්වා අයං තෙ අත්ථවඩ්ඪි ච ධම්මවඩ්ඪි චාති ආහ. සො පන දුට්ඨපුරිසො තං ඔවාදං න කිඤ්චි මඤ්ඤමානො ඉදං සමණ තුය්හං මය්හං දින්නං නාවාය වෙතනන්ති ආහ. ආමාවුසොති. මය්හං ඉමිනා කම්මං නත්ථි අඤ්ඤං මෙ දෙහීති. ආවුසො ඉමං ඨපෙත්වා මය්හං අඤ්ඤං නත්ථීති. අථ ත්වං කස්මා මම නාවං ආරුළ්හොසීති තාපසං ගඞ්ගාතීරෙ පාතෙත්වා උරෙ නිසීදිත්වා මුඛමෙවස්ස පොථෙසි.

සත්ථා ඉති සො භික්ඛවෙ තාපසො යං ඔවාදං දත්වා රඤ්ඤො සන්තිකෙ ගාමවරං ලභි තමෙව ඔවාදං අන්ධබාලස්ස නාවිකස්ස කථෙත්වා මුඛපොථනං පාපුණි. තස්මා ඔවාදං දෙන්තෙන යුත්තජනස්සෙව දාතබ්බො න අයුත්තජනස්සාති වත්වා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා තදනන්තරං ගාථමාහ :-

යායෙව අනුසාසනියා රාජා ගාමවරං අදා,
තායෙව අනුසාසනියා නාවිකො පහරී මුඛන්ති.

තස්ස තං පහරන්තස්සෙව භරියා භත්තං ගහෙත්වා ආගතා තාපසං දිස්වා සාමි අයං තාපසො රාජකුලූපකො මා පහරීති ආහ. සො කුජ්ඣිත්වා ත්වමෙව ඉමං කූටතාපසං පහරිතුං න දෙසීති උට්ඨාය තං පහරිත්වා පාතෙසි. අථ භත්තපාති පතිත්වා භිජ්ජි. භරියාය ච ගරුගබ්භාය ගබ්භො භූමියං පති. අථ නං මනුස්සා සම්පරිවාරෙත්වා පුරිසඝාතකචොරොති ගහෙත්වා බන්ධිත්වා රඤ්ඤො දස්සෙසුං. රාජා විනිච්ඡිනිත්වා තස්ස රාජාණං කාරෙසි. සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා තමත්ථං පකාසෙන්තො ඔසානගාථමාහ. :-

භත්තං භින්නං හතා භරියා ගබ්භො ච පතිතො ඡමා,
මිගොව ජාතරූපෙන න තෙනත්ථං අවඩ්ඪිතුන්ති.

තත්ථ-**භත්තං භින්නන්ති** භත්තපාති භින්නා. **හතාති** පහටා. **ඡමාති** භූමියං. **මිගොව ජාතරූපෙනාති** යථා මිගො සුවණ්ණං වා හිරඤ්ඤං වා මුත්තාමණිආදීනි වා මද්දිත්වා ගච්ඡන්තොපි අත්ථරිත්වා නිපජ්ජන්තොපි තෙන ජාතරූපෙන අත්තනො අත්ථං වඩ්ඪිතුං නිබ්බත්තෙතුං න සක්කොති එවමෙව සො අන්ධබාලො පණ්ඩිතෙහි දින්නං ඔවාදං සුත්වාපි අත්තනො අත්ථං වඩ්ඪිතුං නිබ්බත්තෙතුං න සක්කොතීති වුත්තං හොති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා නාවිකො ඉදානි නාවිකො රාජා ආනන්දො තාපසො පන අහමෙවාති.

අවාරියජාතකං.

---

6. 1. 2.

මා තාත කුජ්ඣි න හි සාධු කොධොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කුහකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු කුද්දාල ජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසියං දිසාපාමොක්ඛො ආචරියො හුත්වා පඤ්චසතමාණවෙ මන්තෙ වාචෙසි. තෙසං ජෙට්ඨකො සෙතකෙතු නාම උදිච්චබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තමාණවො තස්ස ජාතිං නිස්සාය මහන්තො මානො අහොසි. සො එකදිවසං අඤ්ඤෙහි මාණවෙහි සද්ධිං නගරා නික්ඛමන්තො නගරං පවිසන්තං එකං චණ්ඩාලං දිස්වා කොසි ත්වන්ති පුච්ඡිත්වා චණ්ඩාලොහමස්මීති වුත්තෙ තස්ස සරීරං පහරිත්වා ආගතවාතස්ස අත්තනො සරීරෙ ඵුසනභයෙන නස්ස චණ්ඩාල කාළකණ්ණි අධොවාතං යාහීති වත්වා වෙගෙන තස්ස උපරිවාතං අගමාසි. චණ්ඩාලොපි සීඝතරං ගන්ත්වා තස්ස උපරිවාතෙ අට්ඨාසි.

අථ නං සො නස්ස වසල කාළකණ්ණීති සුට්ඨුතරං අක්කොසි පරිභාසි. තං සුත්වා චණ්ඩාලො ත්වං කොසීති පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණමාණවොහමස්මීති. බ්‍රාහ්මණො හොතු මයා පන පුට්ඨපඤ්හං කථෙතුං සක්ඛිස්සසීති. ආම සක්ඛිස්සාමීති. සචෙපි න සක්කොසි පාදන්තරෙන තං ගමෙමීති. සො අත්තානං තක්කෙත්වා ආගමෙහීති ආහ. චණ්ඩාලපුත්තො තස්ස කථං පරිසං ගාහාපෙත්වා මාණව දිසා නාම කතරාති පඤ්හං පුච්ඡි. දිසානාම පුරත්ථිමාදයො චතස්සො දිසාති. චණ්ඩාලො අහන්තං එතං දිසං න පුච්ඡාමි ත්වං එත්තකම්පි අජානන්තො මම සරීරෙ පහටවාතං ජිගුච්ඡසීති තං ඛන්ධට්ඨිකෙ ගහෙත්වා ඔනමෙත්වා අත්තනො පාදන්තරෙන ගමෙසි. මාණවා තං පවත්තිං ආචරියස්ස ආචික්ඛිංසු.

තං සුත්වා ආචරියො සච්චං කිර තාත සෙතකෙතු චණ්ඩාලෙනාසි පාදන්තරෙන ගමිතොති. ආම ආචරිය සො මං චණ්ඩාලදාසිපුත්තො දිසාමත්තම්පි න ජානාසීති වත්වා අත්තනො පාදන්තරෙන ගමෙසි. ඉදානි දිස්වා කත්තබ්බමස්ස ජානිස්සාමීති කුද්ධො චණ්ඩාලපුත්තං අක්කොසි පරිභාසි. අථ නං ආචරියො තාත සෙතකෙතු මා තස්ස කුජ්ඣි පණ්ඩිතො චණ්ඩාලපුත්තො න සො තං එතං දිසං පුච්ඡි අඤ්ඤං දිසං පුච්ඡි තයා පන දිට්ඨසුතවිඤ්ඤාතතො අදිට්ඨාසුත අවිඤ්ඤාතමෙව බහුතරන්ති ඔවදන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

මා තාත කුජ්ඣි නහි සාධු කොධො
බහුම්පි තෙ අදිට්ඨං අස්සුතඤ්ච,
මාතා පිතා දිසතා සෙතකෙතු
ආචරියමාහු දිසතං පසත්ථා.

අගාරිනො අන්නදපාණවත්ථදා
අව්හායිකා තම්පි දිසං වදන්ති,
එසා දිසා පරමා සෙතකෙතු
යං පත්වා දුක්ඛී සුඛිනො භවන්තීති.

තත්ථ-නහි සාධු කොධොති කොධො නාම උප්පජ්ජමානො සුභාසිතදුබ්භාසිතං අත්ථානත්ථං හිතාහිතං ජානිතුං න දෙතීති නහි සාධු කොධො. **බහුම්පි තෙ අදිට්ඨ**න්ති තයා චක්ඛුනා අදිට්ඨං සොතෙ නව අස්සුතමෙව බහුතරං. **දිසතා**ති දිසා. මාතාපිතරො පුත්තානං පුරිමතරං උප්පන්නත්තා පුරත්ථිමදිසානාම ජාතාති වදති. **ආචරියමාහු දිසතං පසත්ථා**ති ආචරියා පන දක්ඛිණෙය්‍යත්තා දිසතං පසත්ථා දක්ඛිණදිසාති බුද්ධාදයො අරියා ආහු කථෙන්ති දීපෙන්තීති වදති. **අගාරිනො**ති ගහට්ඨා. **අන්නදපාණවත්ථදා**ති අන්නදා පාණදා වත්ථදා ච **අව්හායිකා**ති එථ දෙය්‍යධම්මං පටිග්ගණ්හථාති පක්කොසනකා. **තම්පි දිසං වදන්තී**ති තම්පි බුද්ධාදයො අරියා එකං දිසං වදන්ති. ඉමිනා චතුපච්චයදායකා ගහට්ඨා පච්චයෙ අපදිසිත්වා ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණෙහි උපගන්තබ්බත්තා එකාදිසා නාමාති දීපෙති. අපරො නයො යෙ එතෙ අගාරිනො අන්නපාණවත්ථදා තෙසං ඡකාමසග්ගසම්පත්ති දායකට්ඨෙන උපරූපරි අව්හායනතො යෙ අව්හායිකා ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණා තම්පි දිසං වදන්තීති තම්පි බුද්ධාදයො අරියා උපරිමදිසං නාම වදන්තීති දීපෙති. වුත්තම්පි චෙතං:-

"මාතා පිතා දිසා පුබ්බා ආචරියා දක්ඛිණාදිසා,
පුත්තදාරා දිසා පච්ඡා මිත්තාමච්චා ච උත්තරා.

දාසකම්මකරා හෙට්ඨා උද්ධං සමණබ්‍රාහ්මණා,
එතා දිසා නමස්සෙය්‍ය අප්පමත්තො කුලෙ ගිහී"ති. a

එසා දිසාති ඉදං පන නිබ්බානං සන්ධාය වුත්තං. ජාතිආදීනාහි නානප්පකාරෙන දුක්ඛෙන දුක්ඛිතා සත්තා තං පත්වා නිද්දුක්ඛා සුඛිනො භවන්ති. එසා එව ච සත්තෙහි අගතපුබ්බා දිසානාම තෙනෙව ච නිබ්බානං පරමාති ආහ. වුත්තම්පි චෙතං:-

"සමතිත්තිකං අනවසෙසකං
තෙලපත්තං යථා පරිහරෙය්‍ය,
එවං සචිත්ත මනුරක්ඛෙ
පත්ථයානො දිසං අගතපුබ්බ"න්ති. b

a. සිඞ්ගාලොවාදසුත්ත-දීඝනිකාය. b. තෙලපත්තජාතක-ජාතකපාළි.

එවං මහාසත්තො මාණවස්ස දිසා කථෙසි. සො පන චණ්ඩාලෙනමහි පාදන්තරෙන ගමිතොති තස්මිං ඨානෙ අවසිත්වා තක්කසිලං ගන්ත්වා දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ආචරියෙන අනුඤ්ඤාතො තක්කසිලතො නික්ඛමිත්වා සබ්බසමයසිප්පං සික්ඛන්තො විචරි. සො එකං පච්චන්තගාමං ගන්ත්වා තං නිස්සාය වසන්තෙ පඤ්චසතෙ තාපසෙ දිස්වා තෙසං සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා යං තෙ ජානන්ති සිප්පං වා මන්තං වා චරණං වා තං උග්ගණ්හිත්වා ගණසත්ථා හුත්වා තෙහි පරිවාරිතො බාරාණසිං ගන්ත්වා පුනදිවසෙ භික්ඛං චරන්තො රාජඞ්ගණං අගමාසි.

රාජා තාපසානං ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා අන්තොනිවෙසනෙ භොජෙත්වා තෙ අත්තනො උය්‍යානෙ වසාපෙසි. සො එකදිවසං තාපසෙ පරිවිසිත්වා අජ්ජ සායණ්හෙ උය්‍යානං ගන්ත්වා අය්‍යෙ වන්දිස්සාමීති ආහ.

සෙතකෙතු උය්‍යානං ගන්ත්වා තාපසෙ සන්නිපාතෙත්වා මාරිසා අජ්ජ රාජා ආගමිස්සතීති ආහ රාජානො නාම සකිං ආරාධෙත්වා යාවතායුකං සුඛං ජීවිතුං සක්කා අජ්ජ එකච්චෙ වග්ගුලිවතං චරථ එකච්චෙ කණ්ටකසෙය්‍යං කප්පෙථ එකච්චෙ පඤ්චාතපං තප්පෙථ එකච්චෙ උක්කුටිකප්පධානං අනුයුඤ්ජථ එකච්චෙ උදකොරොහණකම්මං කරොථ එකච්චෙ මන්තෙ සජ්ඣායථාති විචාරෙත්වා සයං පණ්ණසාලද්වාරෙ අපස්සයපීඨකෙ නිසීදිත්වා පඤ්චවණ්ණරඞ්ගසමුජ්ජලවාසනං එකං පොත්ථකං විචිත්‍රවණ්ණාධාරකෙ ඨපෙත්වා සුසික්ඛිතෙහි චතූහි පඤ්චහි මාණවෙහි පුච්ඡිතෙ පඤ්හෙ කථෙසි.

තස්මිං ඛණෙ රාජා ආගන්ත්වා තෙ මිච්ඡාතපං කරොන්තෙ දිස්වා තුට්ඨො සෙතකෙතුං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො පුරොහිතෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො තතියං ගාථමාහ:–

ඛරාජිනා ජටිලා පඞ්කදන්තා
දුම්මක්ඛරූපා යෙ මෙ ජපන්ති මන්තෙ,
කච්චිනු තෙ මානුසකෙ පයොගෙ
ඉදංවිදූ පරිමුත්තා අපායාති.

තත්ථ–**ඛරාජිනාති** සඛුරෙහි අජිනචම්මෙහි සමන්නාගතා. **පඞ්කදන්තාති** දන්තකට්ඨස්ස අඛාදනෙන මලග්ගහිතදන්තා. **දුම්මක්ඛරූපාති** අනඤ්ජිතඅමණ්ඩිතා ලූඛනිවාසනපාරුපණා මාලාගන්ධවිලෙපනවජ්ජිතා කිලිට්ඨරූපාති වුත්තං හොති. **යෙමෙ ජපන්තීති** යෙ ඉමෙ මන්තෙ සජ්ඣායන්ති. **මානුසකෙ පයොගෙති** මනුස්සෙහි කත්තබ්බපයොගෙ ඨිතා. **ඉදං විදූ පරිමුත්තා අපායාති** ඉමස්මිං පයොගෙ ඨත්වා ඉමං ලොකං විදිත්වා පාකටං කත්වා කච්චි නු එතෙ ඉසයො චතූහි අපායෙහි මුත්තාති පුච්ඡති. තං සුත්වා පුරොහිතො චතුත්ථං ගාථමාහ:–

පාපානි කම්මානි කරිත්වා රාජ
බහුස්සුතො නෙව චරෙය්‍ය ධම්මං,
සහස්සවෙදොපි නතං පටිච්ච
දුක්ඛා පමුඤ්චෙ චරණං අපත්වාති.

තත්ථ-**කරිත්වා**ති කත්වා. **චරණ**න්ති සහසීලෙන අට්ඨ සමාපත්තියො. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ අහං බහුස්සුතොම්හීති **සහස්සවෙදොපි** තිවිධං සුචරිතධම්මං නචරෙය්‍ය පාපානෙව කරෙය්‍ය සො තානි පාපානි කම්මානි කත්වා තං බාහුසච්චං **පටිච්ච** සීලසමාපත්ති සඞ්ඛාතං **චරණං අපත්වා දුක්ඛා නමුඤ්චෙ** අපායදුක්ඛතො න මුඤ්චතෙවාති.

තං සුත්වා රාජා තාපසෙසු පසාදං හරි. තතො සෙතකෙතු චින්තෙසි ඉමස්ස රඤ්ඤො තාපසෙසු පසාදො උදපාදි. තං පනෙස පුරොහිතො වාසියා පහරිත්වා විය ඡින්දි මයා එතෙන සද්ධිං කථෙතුං වට්ටතීති සො තෙන සද්ධිං කථෙන්තො පඤ්චමං ගාථමාහ:

සහස්සවෙදොපි න තං පටිච්ච
දුක්ඛා පමුඤ්චෙ චරණං අපත්වා,
මඤ්ඤාමි වෙදා අඵලා භවන්ති
සසංයමං චරණඤ්ඤෙව සච්චන්ති.

තස්සත්ථො-**සහස්සවෙදොපි තං** බාහුසච්චං **පටිච්ච චරණං අපත්වා** අත්තානං **දුක්ඛා න පමුඤ්චෙ** එවං සන්තෙ අහං මඤ්ඤාමි තයො වෙදා අඵලා හොන්ති සසීලකං අට්ඨසමාපත්තිං පටිච්ච **චරණඤ්ඤෙව සච්චං** හොතීති. තං සුත්වා පුරොහිතො ඡට්ඨමං ගාථමාහ:-

න හෙව වෙදා අඵලා භවන්ති
සසංයමං චරණඤ්ඤෙව සච්චං,
කිත්තිඤ්ච පප්පොති අධිච්ච වෙදෙ
සන්තං පුනෙති චරණෙන දන්තොති.

තස්සත්ථො-තයො **වෙදා අඵලා න භවන්ති සසංයමං චරණඤ්ඤෙව සච්චං** සෙය්‍යං උත්තමං පවරං න හෙව හොති. කිංකාරණා **කිත්තිඤ්ච පප්පොති අධිච්ච වෙදෙ** තයො වෙදෙ අධිච්ච දිට්ඨධම්මෙ කිත්තිමත්තං යසමත්තං ලාභමත්තං ලභති ඉතොපරං අඤ්ඤං නත්ථි. තස්මා න තෙ අඵලා. **සන්තං පුනෙති චරණෙන දන්තො**ති සීලෙ පතිට්ඨාය **සමාපත්තියො** නිබ්බත්තෙත්වා සමාපත්ති පදට්ඨානං විපස්සනං වඩ්ඪෙන්තො අච්චන්තං සන්තං නිබ්බාණං නාම තං එති පාපුණාතීති.

ඉති පුරොහිතො සෙතකෙතුනො වාදං භින්දිත්වා තෙ සබ්බෙ ගිහී කාරෙත්වා ඵලකාවුධානි ගාහාපෙත්වා මහන්තකාරකෙ කත්වා රඤ්ඤො උපට්ඨාකෙ කාරෙසි. අයං කිර මහන්තකාරකානං වංසො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සෙතකෙතු කුහකො භික්ඛු අහොසි. චණ්ඩාලපුත්තො සාරිපුත්තො අහොසි. පුරොහිතො පන අහමෙවාති.

සෙතකෙතුජාතකං.

6. 1. 3.

පඞ්කො ච කාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාභිනික්ඛමණං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු හෙට්ඨා කථිතමෙව.

අතීතෙ පන රාජගහනගරෙ මගධරාජා නාම රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්ති. බ්‍රහ්මදත්තකුමාරොතිස්ස නාමං අකංසු. තස්ස ජාතදිවසෙයෙව පුරොහිතස්සපි පුත්තො ජායි. තස්ස මුඛං අතිවිය සොභති තෙනස්ස දරීමුඛොති නාමං අකංසු. තෙ උභොපි රාජකුලෙයෙව සංවඩ්ඪා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියසහායකා හුත්වා සොළසවස්සකාලෙ තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා සබ්බසමයෙ සිප්පඤ්ච සික්ඛිස්සාම දෙසචාරිත්තඤ්ච ජානිස්සාමාති ගාමනිගමාදීසු චරන්තා බාරාණසිං පත්වා දෙවකුලෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ බාරාණසිං භික්ඛාය පවිසිංසු. තත්ථ එකස්මිං කුලෙ බ්‍රාහ්මණෙ භොජෙත්වා වාචනකං දස්සාමාති පායාසං පචිත්වා ආසනානි පඤ්ඤත්තානි හොන්ති.

මනුස්සා තෙ උභොපි භික්ඛාය චරන්තෙ දිස්වා බ්‍රාහ්මණා ආගතාති ගෙහං පවෙසෙත්වා මහාසත්තස්ස ආසනෙ සුද්ධවත්ථං පඤ්ඤපෙත්වා දරීමුඛස්ස රත්තකම්බලං පඤ්ඤපෙසුං. දරීමුඛො තං නිමිත්තං දිස්වා අජ්ජ මය්හං සහායො බාරාණසිරාජා භවිස්සති අහං සෙනාපතීති අඤ්ඤාසි. තෙ තත්ථ භුඤ්ජිත්වා වාචනකං ගහෙත්වා මඞ්ගලං වත්වා නික්ඛමම තං රාජුය්‍යානං අගමංසු.

තත්ථ මහාසත්තො මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ නිපජ්ජි දරීමුඛො පනස්ස පාදෙ පරිමජ්ජන්තො නිසීදි. තදා බාරාණසීරඤ්ඤො මතස්ස සත්තමො දිවසො හොති. පුරොහිතො රඤ්ඤො සරීරකිච්චං කත්වා අපුත්තකෙ රජ්ජෙ සත්තමෙ දිවසෙ ඵුස්සරථං විස්සජ්ජෙසි. ඵුස්සරථකිච්චං මහාජනකජාතකෙ ආවිභවිස්සති. ඵුස්සරථො නගරා නික්ඛමිත්වා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය පරිවුතො අනෙකසතෙහි තුරියෙහි වජ්ජමානෙහි උය්‍යානද්වාරං පාපුණි.

අථ දරීමුඛො තුරියසද්දං සුත්වා සහායස්ස මෙ ඵුස්සරථො ආගච්ඡති අජ්ජෙවෙස රාජා හුත්වා මය්හං සෙනාපතිට්ඨානං දස්සති. කො මෙ ඝරාවාසෙනත්ථො. නික්ඛමිත්වා පබ්බජිස්සාමීති බොධිසත්තං අනාමන්තෙත්වාව එකමන්තං ගන්ත්වා පටිච්ඡන්නො අට්ඨාසි. පුරොහිතො උය්‍යානද්වාරෙ රථං ඨපෙත්වා උය්‍යානං පවිට්ඨො බොධිසත්තං මඞ්ගලසිලාපට්ටෙ නිපන්නං දිස්වා පාදෙසු ලක්ඛණානි ඔලොකෙත්වා පුඤ්ඤවා සත්තො විසහස්සදීපපරිවාරානං චතුන්නම්පි මහාදීපානං රජ්ජං කාරෙතුං සමත්ථො. ධිති පනස්ස කීදිසාති සබ්බතුරියානි පග්ගණ්හාපෙසි.

බොධිසත්තො පබුජ්ඣිත්වා මුඛතො සාටකං අපනෙත්වා මහාජනං ඔලොකෙත්වා පුන සාටකෙන මුඛං පටිච්ඡාදෙත්වා ථොකං නිපජ්ජිත්වා පස්සද්ධදරථො උට්ඨාය සිලාපට්ටෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. පුරොහිතො

ජානුකෙන පතිට්ඨාය දෙව තුම්හාකං රජ්ජං පාපුණාතීති ආහ. අපුත්තකං භණෙ රජ්ජන්ති. ආම දෙවාති. තෙනහි සාධූති සම්පටිච්ඡි. තෙ තස්ස උය්‍යානෙයෙව අභිසෙකං අකංසු.

සො යසමහන්තතාය දරීමුඛං න සරි. රථං අභිරුය්හ මහාජන පරිවුතො නගරං පවිසිත්වා පදක්ඛිණං කත්වා රාජද්වාරෙ ඨිතොව අමච්චානං ඨානන්තරානි විචාරෙත්වා පාසාදං අභිරුහි. තස්මිං ඛණෙ දරීමුඛො සුඤ්ඤං දානි උය්‍යානන්ති ආගන්ත්වා මඞ්ගලසිලායං නිසීදි. අථස්ස පුරතො පණ්ඩුපලාසං පති. සො තස්මිංයෙව පණ්ඩුපලාසෙ ඛයවයං පට්ඨපෙත්වා තිලක්ඛණං සම්මසිත්වා පථවිං උන්නාදෙන්තො පච්චෙකබොධිං නිබ්බත්තෙසි. තස්ස තං ඛණඤ්ඤෙව ගිහිලිඞ්ගං අන්තරධායි. ඉද්ධිමයපත්තචීවරං ආකාසතො ඔතරිත්වා සරීරෙ පටිමුච්චි. තාවදෙව අට්ඨපරික්ඛාරධරො ඉරියාපථසම්පන්නො වස්සසට්ඨිකත්ථෙරො විය හුත්වා ඉද්ධියා ආකාසෙ උප්පතිත්වා හිමවන්තප්පදෙසෙ නන්දමූලකපබ්භාරං අගමාසි.

බොධිසත්තොපි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. යසමහන්තතාය පන යසෙන පමත්තො හුත්වා චත්තාලීස වස්සානි දරීමුඛං න සරි. චත්තාලීසතිමෙ සංවච්ඡරෙ පන අතීතෙ තං සරිත්වා මය්හං සහායො දරීමුඛො නාම අත්ථි. කහං නු ඛො සොති තං දට්ඨුකාමො අහොසි. සො තතොපට්ඨාය අන්තෙපුරෙපි පරිසමජ්ඣෙපි කහං නු ඛො මය්හං සහායො දරීමුඛො යො මෙ තස්ස වසනට්ඨානං කථෙති මහන්තමස්ස යසං දස්සාමීති වදති. එවං තස්ස පුනප්පුනං තං සරන්තස්සෙව අඤ්ඤානි දස සංවච්ඡරානි අතික්කන්තානි.

දරීමුඛපච්චෙකබුද්ධොපි පඤ්චදසවස්සච්චයෙන ආවජ්ජෙන්තො මං ඛො සහායො සරතීති ඤත්වා ඉදානි සො මහල්ලකො පුත්තධීතාහි වුඩ්ඪිප්පත්තො ගන්ත්වා ධම්මං කථෙත්වා පබ්බාජෙස්සාමි නන්ති ඉද්ධියා ආකාසෙන ආගන්ත්වා උය්‍යානෙ ඔතරිත්වා සුවණ්ණපටිමා විය සිලාපට්ටෙ නිසීදි.

උය්‍යානපාලො තං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ කුතො ආගතොසීති පුච්ඡි. නන්දමූලකපබ්භාරතොති. කො නාම තුම්හෙති. දරීමුඛපච්චෙකබුද්ධො නාමාහං ආවුසොති. භන්තෙ අම්හාකං රාජානං ජානාසීති. ආම ජානාමි ගිහිකාලෙ නො සහායොති. භන්තෙ රාජා තුම්හෙ දට්ඨුකාමො කථෙස්සාමි තස්ස තුම්හාකං ආගතභාවන්ති. ගච්ඡ කථෙහීති. සො සාධූති වත්වා තුරිතතුරිතොව ගන්ත්වා තස්ස සිලාපට්ටෙ නිසින්නභාවං රඤ්ඤො කථෙසි.

රාජා ආගතො කිර මම සහායො පස්සිස්සාමි නන්ති රථං ආරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන උය්‍යානං ගන්ත්වා පච්චෙකබුද්ධං වන්දිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ නං පච්චෙකබුද්ධො කිං බ්‍රහ්මදත්ත ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි අගතිගමනං න ගච්ඡසි ධනත්ථාය

ලොකං න පිළෙසි දුතාදීනි පුඤ්ඤානි කරෙසීති ආදීනි වචනානි වදන්තො පටිසන්ථාරං කත්වා බ්‍රහ්මදත්ත මහල්ලකොසි. එතරහි කාමෙ පහාය පබ්බජිතුං තෙ සමයොති වත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

පඞ්කොච කාමා පලිපොච කාමා
භයඤ්ච මෙතං තිමූලං පවුත්තං,
රජොච ධූමොච මයා පකාසිතා
හිත්වා තුවං පබ්බජ බ්‍රහ්මදත්තාති.

තත්ථ–**පඞ්කො**ති උදකෙ ජාතානි තිණසෙවාලපණකකුමුදගච්ඡාදීනි අධිප්පෙතානි. යථාහි උදකං තරන්තං තානි ලග්ගාපෙන්ති තථා සංසාරසාගරං තරන්තස්ස යොගාවචරස්ස පඤ්චකාමගුණා සබ්බෙපි වා පන වත්ථුකාමකිලෙසකාමා ලග්ගාපනවසෙන පඞ්කො නාම. ඉමස්මිං හි පඞ්කෙ ආසත්තා විසත්තා දෙවාපි මනුස්සාපි තිරච්ඡානාපි කිලමන්ති රොදන්ති පරිදෙවන්ති. **පලිපො ච කාමා**ති පලිපො වුච්චති මහා කද්දමො යම්හි ලග්ගා සූකරමිගාදයොපි සීහාපි වාරණාපි අත්තානං උද්ධරිත්වා ගන්තුං න සක්කොන්ති වත්ථුකාමකිලෙසකාමාපි තං සරික්ඛතාය පන පලිපාති වුත්තා. පඤ්ඤවන්තොපි හි සත්තා තෙසු කාමෙසු සකිං ලග්ගකාලතො පට්ඨාය තෙ කාමෙ පදාලෙත්වා සීසං උට්ඨාය අකිඤ්චනං අපලිබොධං රමණීයං පබ්බජ්ජං උපගන්තුං න සක්කොන්ති. **භයඤ්ච මෙතන්**ති භයඤ්ච එතං මකාරො බ්‍යඤ්ජනපදසන්ධිවසෙන **වුත්තො**. **තිමූලන්**ති තීහි මූලෙහි පතිට්ඨිතං විය අචලං බලවභයස්සෙතං **නාමං**. **පවුත්තන්**ති මහාරාජ එතෙ කාමා නාම දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකස්ස අත්තානුවාදභයාදිකස්ස චෙව ද්වත්තිංසකම්මකරණඅට්ඨනවුතිරොගාදිවසප්පවත්තස්ස ච භයස්ස පච්චයට්ඨෙන බලවභයන්ති **බුද්ධපච්චෙක**බුද්ධබුද්ධසාවකෙහි චෙව සබ්බඤ්ඤුබොධිසත්තෙහි ච පවුත්තං **කථිතං** දීපිතන්ති අත්ථො. අථවා **භයඤ්ච මෙතන්**ති භයඤ්ච මයා එතං තිමූලං පවුත්තන්ති එවමෙත්ථ අත්ථො දට්ඨබ්බොයෙව. **රජො ච ධූමො චා**ති රජධූමසදිසත්තා රජොති ච ධූමොති ච **මයා පකාසිතා**. යථාහි සුන්හාතස්ස සුවිලිත්තාලඞ්කතස්ස පුරිසස්ස සරීරෙ සුඛුමරජං **පතිතං** තං සරීරං දුබ්බණ්ණං සොභාරහිතං කිලිට්ඨං කරොති **එවමෙව** ඉද්ධිබලෙන ආකාසෙනාගන්ත්වා චන්දෙ විය සුරියෙ විය ච **ලොකෙන පඤ්ඤා**තාපි සකිං කාමරජස්ස අන්තො පතිතකාලතො පට්ඨාය **ගුණවණ්ණ**ගුණසොභාගුණසුද්ධීනං උපහතත්තා දුබ්බණ්ණා සොභාරහිතා **කිලිට්ඨා**යෙව හොන්ති. යථා ච ධූමෙන පහටකාලතොපට්ඨාය **සුපරිසුද්ධාපි** භිත්ති කාළවණ්ණා හොති එවමෙව අතිපරිසුද්ධඤාණාපි **කාමධූමෙන** පහටකාලතො පට්ඨාය ගුණවිනාසප්පත්තියා මහාජනමජ්ඣෙ **කාළකාච** හුත්වා පඤ්ඤායන්ති ඉති රජධූමසරික්ඛතාය **එතෙ කාමා රජොච ධූමොචා**ති මයා තුය්හං පකාසිතා. තස්මා ඉමෙ කාමෙ **හිත්වා තුවං පබ්බජ බ්‍රහ්මදත්තා**ති රාජානම්පි පබ්බජ්ජාය උස්සාහං **ජනෙති**.

තං සුත්වා රාජා කිලෙසෙහි අත්තනො පළිබුද්ධභාවං කථෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

ගධිතො ච රත්තො අධිමුච්ඡිතො ච
කාමෙස්වාහං බ්‍රාහ්මණ භිංසරූපං,
තං නුස්සහෙ ජීවිකත්ථො පහාතුං
කාහාමි පුඤ්ඤානි අනප්පකානීති.

තත්ථ-**ගධිතො**ති අභිජ්ඣාකායගන්ථෙන බද්ධො. **රත්තො**ති පකතිජහාපනෙන රාගෙන රත්තො. **අධිමුච්ඡිතො**ති අතිවිය මුච්ඡිතො. **කාමෙස්වාහ**න්ති දුවිධෙසු කාමෙසු අහං. **බ්‍රාහ්මණා**ති දරීමුඛපච්චෙකබුද්ධං ආලපති. **භිංසරූප**න්ති බලවරූපං. **තං නුස්සහෙ**ති තං දුවිධම්පි කාමං න උස්සහාමි න සක්කොමි **ජීවිකත්ථො පහාතු**න්ති ඉමාය ජීවිකාය අත්ථිකො අහං තං කාමං පහාතුං න සක්කොමීති වදති. **කාහාමි පුඤ්ඤානී**ති දානසීලඋපොසථකම්මසඞ්ඛාතානි පන පුඤ්ඤානි **අනප්පකානි** බහූනි කරිස්සාමීති එවං කිලෙසකාමො නාමෙස සඞ්කිලිට්ඨකාලතො පට්ඨාය අපනෙතුං න සක්කාති යෙන සඞ්කිලිට්ඨචිත්තො මහාපුරිසො පච්චෙකබුද්ධෙන පබ්බජ්ජාය ගුණෙ කථිතෙපි පබ්බජිතුං න සක්කොමීති ආහ. යොයං දීපඞ්කරපාදමූලෙ අත්තනි සම්භවෙන ඤාණෙන බුද්ධකාරකධම්මෙ විචිනන්තො තතියං නෙක්ඛම්මපාරමිං දිස්වා :-

"ඉමං ත්වං තතියං තාව දළ්හං කත්වා සමාදිය,
නෙක්ඛම්මපාරමිං ගච්ඡ යදි බොධිං පත්තුමිච්ඡසි.

යථා අන්දුඝරෙ පොසො චිරවුත්ථො දුඛද්දිතො,
න තත්ථ රාගං අභිජනෙති මුත්තිමෙව ගවෙසති.

තථෙව ත්වං සබ්බභවෙ පස්ස අන්දුඝරං විය,
නෙක්ඛම්මාභිමුඛො හුත්වා සම්බොධිං පාපුණිස්සසී"ති.

එවං නෙක්ඛම්මෙ ගුණං පරිකිත්තෙන්තෙපි සො පච්චෙකබුද්ධෙන පබ්බජ්ජාය වණ්ණං වත්වා කිලෙසෙ ඡෙත්වා සමණො හොහීති වුච්චමානොපි නාහං කිලෙසෙ ඡෙත්වා සමණො භවිතුං සක්කොමීති වදති. ඉමස්මිං කිර ලොකෙ අට්ඨ උම්මත්තකා නාම. තෙනාහු පොරාණා-"අට්ඨ පුග්ගලා උම්මත්තකසඤ්ඤං පටිලභන්ති කාමුම්මත්තකො ලොභවසඞ්ගතො කොධුම්මත්තකො විහිංසාවසඞ්ගතො දිට්ඨුම්මත්තකො විපල්ලාසවසඞ්ගතො මොහුම්මත්තකො අඤ්ඤාණවසඞ්ගතො යක්ඛුම්මත්තකො යක්ඛවසඞ්ගතො පිත්තුම්මත්තකො පිත්තවසඞ්ගතො සුරුම්මත්තකො පානවසඞ්ගතො බ්‍යසනුම්මත්තකො සොකවසඞ්ගතො"ති. ඉමෙසු අට්ඨසු උම්මත්තකෙසු මහාසත්තො ඉමස්මිං ජාතකෙ කාමුම්මත්තකො හුත්වා ලොභවසඞ්ගතො පබ්බජ්ජාය ගුණං න අඤ්ඤාසි. එවං අනත්ථකාරකං පතිමං ගුණපරිධංසං ලොභජාතං කස්මා සත්තා පරිමුඤ්චිතුං න සක්කොන්තීති, අනමතග්ගෙ සංසාරෙ අනෙකානි කප්පකොටිසත

සහස්සානි එකතො වඩ්ඪනභාවෙන. එවං සන්තෙපි පණ්ඩිතා අප්පස්සාදා කාමාති ආදිකානං පච්චවෙක්ඛණඤාණානං වසෙන පජහන්තිතෙනෙව දරිමුඛපච්චෙකබුද්ධො මහාසත්තෙන පබ්බජිතුං න සක්කොමීති වුත්තෙපි ධුරනික්ඛෙපං අකත්වා උත්තරිම්පි ඔවදන්තො ද්වෙ ගාථා ආහ:-

යො අත්ථකාමස්ස හිතානුකම්පිනො
ඔවජ්ජමානො න කරොති සාසනං,
ඉදමෙව සෙය්‍යො ඉති මඤ්ඤමානො
පුනප්පුනං ගබ්භමුපෙති මන්දො.

සො ඝොරරූපං නිරයං උපෙති
සුභාසුභං මුත්තකරීසපූරං,
සත්තා සකායෙ න ජහන්ති ගිද්ධා
යෙ හොන්ති කාමෙසු අවීතරාගාති.

තත්ථ-**අත්ථකාමස්සා**ති වුඩ්ඪිකාමස්ස. **හිතානුකම්පිනො**ති හිතෙන මුදුචිත්තෙන අනුකම්පන්තස්ස. **ඔවජ්ජමානො**ති ඔවදියමානො. **ඉදමෙව සෙය්‍යො**ති යං අත්තනා ගහිතං අසෙය්‍යං අනුත්තමම්පි සමානං තං **ඉදමෙව සෙය්‍යො ඉති මඤ්ඤමානො**. **මන්දො**ති සො අඤ්ඤාණපුග්ගලො මාතුකුච්ඡියං වාසං නාතික්කමති **පුනප්පුනං ගබ්භං උපෙති** එවාති අත්ථො. **සො ඝොරරූප**න්ති මහාරාජ සො මන්දො තං මාතුකුච්ඡිං උපෙන්තො ඝොරරූපං දාරුණජාතිකං නිරයං උපෙති නාම. මාතුකුච්ඡි හි නිරයසාදිසත්තා ඉධ නිරයොති වුත්තො. චතුකුට්ටිකනිරයොති වුච්චති. චතුකුට්ටිකනිරයො නාම කාපරොති වුත්තෙ මාතුකුච්ඡිමෙව වත්තුං වට්ටති. අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්තසත්තස්ස හි අපරාපරං ආධාවනපරිධාවනං හොතියෙව තස්මා තං චතුකුට්ටිකනිරයොති වත්තුං නලබ්භති. මාතුකුච්ඡියං පන නවවා දසවා මාසෙ චතූහිපි පස්සෙහි ඉතොචිතොච ධාවිතුං නාම නසක්කා අතිසම්බාධෙ ඔකාසෙ චතුක්කොටෙන චතුසඞ්කුටිතෙනෙව හුත්වා අච්ඡිතබ්බං. තස්මා එස චතුකුට්ටිකනිරයොති වුච්චති. **සුභාසුභ**න්ති සුභානං අසුභං සුභානංහි සංසාරභීරුකානං යොගාවචරකුලපුත්තානං මාතුකුච්ඡි එකන්තඅසුභසම්මතොතෙන වුත්තං:-

"අජඤ්ඤං ජඤ්ඤසඞ්ඛාතං අසුචිං සුචිසම්මතං,
නානාකුණපපරිපූරං ජඤ්ඤරූපං අපස්සතො.

ධිරත්ථු මං ආතුරං පූතිකායං
දුග්ගන්ධියං අසුචිං ව්‍යාධිධම්මං,
යත්ථප්පමත්තා අධිමුච්ඡිතා පජා
හාපෙන්ති මග්ගං සුගතූපපත්තියා"ති.

සත්තාති ආසත්තා විසත්තා ආලග්ගා ලග්ගිතාති අත්ථො. **සකායෙ න ජහන්තී**ති තං මාතුකුච්ඡිං න පරිච්චජන්ති. **ගිද්ධා**ති ගෙධිතායෙව **යෙ හොන්තී**ති යෙ **කාමෙසු අවීතරාගා හොන්ති** තෙ එතං ගබ්භවාසං න ජහන්තීති.

එවං දරිමුඛපච්චෙකබුද්ධො ගබ්භෙ ඔක්කන්තිමූලකඤ්ච පරිහාරමූලකඤ්ච දුක්ඛං දස්සෙත්වා ඉදානි ගබ්භවුට්ඨානමූලකං දස්සෙතුං දියඩ්ඪගාථමාහ:-

මීළ්හෙන ලිත්තා රුහිරෙන මක්ඛිතා
සෙම්හෙන ලිත්තා උපනික්ඛමන්ති,
යං යං හි කායෙන ඵුසන්ති තාවදෙ
සබ්බං අසාතං දුක්ඛමෙව කෙවලං,
දිස්වා වදාමි නහි අඤ්ඤතො සවං
පුබ්බෙනිවාසං බහුකං සරාමීති.

තත්ථ-මීළ්හෙන ලිත්තාති මහාරාජ ඉමෙ සත්තා මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛමන්තා න චතුජාතිගන්ධෙහි විලිම්පිත්වා සුරභිමාලං පිළන්ධිත්වා නික්ඛමන්ති. පුරාණගූථෙන පන මක්ඛිතා පලිබුද්ධා හුත්වා නික්ඛමන්ති. රුහිරෙන මක්ඛිතාති රත්තලොහිතචන්දනානුපලිත්තා ඉව හුත්වා න නික්ඛමන්ති. රත්තලොහිතමක්ඛිතා හුත්වා නික්ඛමන්ති. සෙම්හෙන ලිත්තාති නවාපි සෙතචන්දනවිලිත්තා නික්ඛමන්ති. බහලපිච්ඡිලසෙම්හෙන ලිත්තා පන හුත්වා නික්ඛමන්ති. ඉත්ථීනං හි ගබ්භඋට්ඨානකාලෙ එතානි අසුචීනි නික්ඛමන්ති. තාවදෙති තස්මිං සමයෙ. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ ඉමෙ සත්තා තස්මිං මාතුකුච්ඡිතො නික්ඛමනසමයෙ එවං මීළ්හාදිලිත්තා නික්ඛමන්තා යං යං නික්ඛමනමග්ගප්පදෙසං වා හත්ථං වා ඵුසන්ති තං සබ්බං අසාතං අමධුරං කෙවලං අසුචිමිස්සං දුක්ඛමෙව ඵුසන්ති සුඛං නාම නෙසං තස්මිං සමයෙ නත්ථීති. දිස්වා වදාමි නහි අඤ්ඤතො සවන්ති මහාරාජ අහං ඉමං එත්තකං වදන්තො න අඤ්ඤතො සවං අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා තං සුත්වා න වදාමි අත්තනො පන පච්චෙකබුද්ධඤාණෙන දිස්වා පටිවිජ්ඣිත්වා පච්චක්ඛං කත්වා වදාමීති අත්ථො. පුබ්බෙනිවාසං බහුකන්ති ඉදං අත්තනො ආනුභාවං දස්සෙන්තො ආහ. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ අහං හි පුබ්බෙනිවුත්ථඛන්ධපටිපාටිසඞ්ඛාතං පුබ්බෙනිවාසං බහුකං සරාමි සතසහස්සකප්පාධිකානි ද්වෙ අසඞ්ඛෙය්‍යානි සරාමීති.

ඉදානි සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා එවං සො පච්චෙකබුද්ධො රාජානං සුභාසිතගාථාය සඞ්ගණ්හීති වත්වා ඔසානෙ උපඩ්ඪගාථමාහ:-

චිත්‍රාහි ගාථාහි සුභාසිතාහි
දරිමුඛො නිජ්ඣාපයී සුමෙධන්ති.

තත්ථ-චිත්‍රාහීති අනෙකත්ථසන්නිස්සිතාහි. සුභාසිතාහීති සුකථිතාහි. දරිමුඛො නිජ්ඣාපයී සුමෙධන්ති භික්ඛවෙ සො දරිමුඛො පච්චෙකබුද්ධො තං සුමෙධං සුන්දරපඤ්ඤං කාරණාකාරණජානනසමත්ථං රාජානං නිජ්ඣාපෙසි සඤ්ඤාපෙසි අත්තනො වචනං ගණ්හාපෙසීති අත්ථො.

එවං පච්චෙකබුද්ධො කාමෙසු දොසං දස්සෙත්වා අත්තනො වචනං ගාහාපෙත්වා මහාරාජ ඉදානි පබ්බජ වා මා වා මයා පන තුය්හං කාමෙසු ආදීනවො පබ්බජ්ජාය ච ආනිසංසො කථිතො ත්වං අප්පමත්තො හොහීති වත්වා සුවණ්ණරාජහංසො විය ආකාසෙ උප්පතිත්වා වලාහකගබ්භං මද්දන්තො නන්දමූලකපබ්භාරමෙව ගතො. මහාසත්තො දසනඛසමොධානසමුජ්ජලං අඤ්ජලිං සිරස්මිං ඨපෙත්වා නමස්සමානො තස්මිං දස්සනවිසයං අතික්කන්තෙ ජෙට්ඨපුත්තං පක්කොසාපෙත්වා රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා මහාජනස්ස රොදන්තස්ස පරිදෙවන්තස්ස කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා පණ්ණසාලං මාපෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා නචිරස්සෙව අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා ආයුපරියොසානෙ බ්‍රහ්මලොකූපගතො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං තදා රාජා අහමෙව අහොසින්ති.

දරීමුඛජාතකං.

---

6. 1. 4.

කාකොළා කාකසඞ්ඝා චාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර සත්ථුසන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා එකං පච්චන්තගාමං අගමාසි. මනුස්සා තස්ස ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා තං භොජෙත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ පණ්ණසාලං කත්වා තත්ථ වසාපෙසුං. අතිවිය චස්ස සක්කාරං කරිංසු. අථඤ්ඤෙ සස්සතවාදා ආගමිංසු තෙ තෙසං වචනං සුත්වා ථෙරස්ස වාදං විස්සජ්ජෙත්වා සස්සතවාදං ගහෙත්වා තෙසංයෙව සක්කාරං කරිංසු. තතො උච්ඡෙදවාදා ආගමිංසු. තෙ සස්සතවාදං විස්සජ්ජෙත්වා උච්ඡෙදවාදං ගණ්හිංසු. අථඤ්ඤෙ අචෙලකවාදා අගමිංසු. තෙ උච්ඡෙදවාදං විස්සජ්ජෙත්වා අචෙළකවාදං ගණ්හිංසු. සො තෙසං ගුණාගුණං අජානන්තානං මනුස්සානං සන්තිකෙ දුක්ඛං වසිත්වා වුත්ථවස්සො පවාරෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා කතපටිසන්ථාරො කහං වස්සං වුත්ථොසීති වුත්තෙ පච්චන්තං නිස්සාය භන්තෙති වත්වා සුඛං වුත්ථොසීති පුට්ඨො භන්තෙ ගුණාගුණං අජානන්තානං සන්තිකෙ දුක්ඛං වුත්ථොස්මීති ආහ. සත්ථා භික්ඛු පොරාණකපණ්ඩිතා තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තාපි ගුණාගුණං අජානන්තෙහි සද්ධිං එකදිවසම්පි න වසිංසු ත්වං අත්තනො ගුණාගුණං අජානනට්ඨානෙ කස්මා වසීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සුවණ්ණහංසයොනියං නිබ්බත්ති. කණිට්ඨභාතාපිස්ස අත්ථි. තෙ චිත්තකූටපබ්බතෙ වසන්තා හිමවන්තප්පදෙසෙ සයංජාතසාලිං ඛාදන්ති. තෙ එකදිවසං තත්ථ චරිත්වා චිත්තකූටං ආගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ

එකං නෙරුං නාම කඤ්චනපබ්බතං දිස්වා තස්ස මත්ථකෙ නිසීදිංසු. තං පන පබ්බතං නිස්සාය වසන්තා සකුණා සසා චතුප්පාදා ච ගොචරභූමියං නානාවණ්ණා හොන්ති. පබ්බතං පවිට්ඨකාලතො පට්ඨාය තස්සොභාසෙන සුවණ්ණවණ්ණා හොන්ති. තං දිස්වා බොධිසත්තස්ස කණිට්ඨො තං කාරණං අජානිත්වා කිංනුඛො එතං කාරණන්ති භාතරා සද්ධිං සල්ලපන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

කාකොලා කාකසඞ්ඝාච මයඤ්ච පතතං වරා,
සබ්බෙව සදිසා හොම ඉමං ආගම්ම පබ්බතං.

ඉධ සීහාච ව්‍යග්ඝාච සිගාලාච මිගාධමා,
සබ්බෙව සදිසා හොන්ති අයං කොනාම පබ්බතොති.

තත්ථ-**කාකොලා**ති වනකාකා. **කාකසඞ්ඝා**ති පකතිකාකසඞ්ඝා ච **පතතං වරා**ති පක්ඛීනං සෙට්ඨා. **සදිසා හොමා**ති සදිසවණ්ණා හොම. තස්ස වචනං සුත්වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:-

ඉමං නෙරූති ජානන්ති මනුස්සා පබ්බතුත්තමං,
ඉධ වණ්ණෙන සම්පන්නා වසන්ති සබ්බපාණිනොති.

තත්ථ-**ඉධ වණ්ණෙනා**ති ඉමස්මිං නෙරුපබ්බතෙ ඔභාසෙන වණ්ණසම්පන්නා හුත්වා. තං සුත්වා කණිට්ඨො සෙසගාථා අභාසි:-

අමානනා යත්ථ සියා සන්තානංවා විමානනා,
හීනසම්මානනා වාපි න තත්ථ වසතිං වසෙ.

යත්ථාලසොච දක්ඛොච සූරො භීරුච පූජියා,
න තත්ථ සන්තො නිවසන්ති අවිසෙසකරෙ නගෙ.

නායං නෙරු විභජති හීනමුක්කට්ඨමජ්ඣිමෙ,
අවිසෙසකරො නෙරු හන්ද නෙරුං ජහාමසෙති.

තත්ථ-පඨමගාථාය අත්ථො- **යත්ථ සන්තානං** පණ්ඩිතානං සීල සම්පන්නානං මානනස්ස අභාවෙන **අමානනා** අවමඤ්ඤනාව අවමාන වසෙන **විමානනා වා** හීනානං වා දුස්සීලානං සම්මානනාව සියා **තත්ථ න වසෙ** න විසෙය්‍ය. **පූජියා**ති එතෙ එත්ථ එකසදිසාය පූජාය පූජනීයා හොන්ති සමකං සක්කාරං ලභන්ති. **හීනමුක්කට්ඨමජ්ඣිමෙ**ති ජාති ගොත්තකුලප්පදෙසසීලාචාරගුණාදීහි හීනෙච මජ්ඣිමෙච උක්කට්ඨෙච **අයං න විභජති**. **හන්දා**ති වවස්සග්ගත්ථෙ නිපාතො. **ජහාමසෙ**ති පරිච්චජාම.

එවඤ්ච පන වත්වා උභොපි තෙ හංසා උප්පතිත්වා චිත්තකූටමෙව ගතා.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කණිට්ඨභාතා ආනන්දො අහොසි ජෙට්ඨකභාතා පන අහමෙවාති.

නෙරුජාතකං.

---

6. 1. 5.

ආසාවතී නාම ලතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු ඉන්ද්‍රියජාතකෙ ආවී භවිස්සති.

ඉධ පන සත්ථා තං භික්ඛුං සච්චං කිර ත්වං උක්කණ්ඨිතොසීති වත්වා සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කෙන උක්කණ්ඨාපිතොසීති පුරාණදුතියිකාය භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු එසා ඉත්ථී තුය්හං අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය චතුරඞ්ගිනීසෙනං ජහිත්වා හිමවන්තපදෙසෙ මහන්තං දුක්ඛං අනුභවන්තො තීණි සංවච්ඡරානි වසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිකගාමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං උග්ගහිතසිප්පො ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා වනමූලඵලාහාරො අභිඤ්ඤාච සමාපත්තියොච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තපදෙසෙ වසි.

තස්මිං කාලෙ එකො පුඤ්ඤසම්පන්නො සත්තො තාවතිංසභවනතො චවිත්වා තස්මිං ඨානෙ පදුමසරෙ එකස්මිං පදුමගබ්භෙ දාරිකා හුත්වා නිබ්බත්ති. සෙසපදුමෙසු පුරාණභාවං පත්වා පතන්තෙසුපි තං මහාකුච්ඡිකං හුත්වා තිට්ඨතෙව.

තාපසො නහායිතුං පදුමසරං ආගතො තං දිස්වා අඤ්ඤෙසු පදුමපුප්ඵෙසු පතන්තෙසුපි ඉදං මහාකුච්ඡිකං හුත්වා තිට්ඨති කිං නු ඛො කාරණන්ති චින්තෙත්වා උදකසාටකං නිවාසෙත්වා ඔතරන්තො ගන්ත්වා තං පදුමං විවරිත්වා තං දාරිකං දිස්වා ධීතුසඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා පණ්ණසාලං ආනෙත්වා පටිජග්ගි.

සා අපරභාගෙ සොළසවස්සිකා හුත්වා අභිරූපා අහොසි උත්තමරූපධරා අතික්කන්තා මානුසකවණ්ණං අප්පත්තා දෙවවණ්ණං. තදා සක්කො බොධිසත්තස්ස උපට්ඨානං ආගච්ඡති. සො තං දිස්වා කුතො එසාති පුච්ඡිත්වා ලද්ධනියාමං සුත්වා ඉමිස්සා කිං ලද්ධුං වට්ටතීති පුච්ඡි. නිවසනට්ඨාය ඵලිකපාසාදං මාපෙත්වා දිබ්බසයනදිබ්බවත්ථාලඞ්කාර භොජනවිධානං මාරිසාති. තං සුත්වා සො සාධු භන්තෙති තස්සා නිවසනට්ඨාය ඵලිකපාසාදං මාපෙත්වා දිබ්බසයනදිබ්බවත්ථාලඞ්කාරදිබ්බඅන්නපානානි මාපෙසි.

සො පාසාදෙ තස්සා අභිරූහනකාලෙ ඔතරිත්වා භූමියං පතිට්ඨාති. තස්සා ආරොහනකාලෙ ලඞ්ඝිත්වා ආකාසෙ තිට්ඨති. සා බොධිසත්තස්ස වත්තපටිවත්තං කුරුමානා පාසාදෙ වසති. තමෙකො වනචරකො දිස්වා අයං වො භන්තෙ කිං හොතීති පුච්ඡිත්වා ධීතා මෙති සුත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා දෙව මයා හිමවන්තප්පදෙසෙ එවරූපා නාම එකස්ස තාපසස්ස ධීතා දිට්ඨාති රඤ්ඤො ආරොචෙසි.

තං සුත්වා සො සවණසංසග්ගෙනෙව බජ්ඣිත්වා වනචරකං මග්ගුද්දෙසකං කත්වා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය තං ඨානං ගන්ත්වා ඛන්ධාවාරං නිවාසාපෙත්වා වනචරකං ආදාය අමච්චගණපරිවුතො අස්සමපදං පවිසිත්වා මහාසත්තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො භන්තෙ ඉත්ථියො නාම බ්‍රහ්මචරියස්ස මලං තුම්හාකං ධීතරං අහං පටිජග්ගිස්සාමීති ආහ.

බොධිසත්තො පන කිං නුඛො එතස්මිං පදුමෙති ආසඞ්කං කත්වා උදකං ඔතරිත්වා ආනීතභාවෙන තස්සා කුමාරිකාය ආසඞ්කාකුමාරීති නාමං අකාසි. සො තං රාජානං ඉමං ගහෙත්වා ගච්ඡාති උජුකං අවත්වා මහාරාජ ඉමාය කුමාරිකාය නාමං ජානන්තො ගණ්හිත්වා ගච්ඡාති ආහ. තං සුත්වා රාජා ආහ තුම්හෙහි කථිතෙ ජානිස්සාමි භන්තෙති. අහං තෙ න කථෙමි. ත්වං අත්තනො පඤ්ඤාබලෙන නාමං ජානන්තොව ගහෙත්වා යාහීති.

සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තතො පට්ඨාය අමච්චෙහි සද්ධිං කිං නාමා නුඛො එසාති නාමං උපධාරෙති. සො යානි තානි දුජ්ජානානි නාමානි තානි කිත්තෙත්වා අසුකා නාම භවිස්සති අසුකා නාම භවිස්සතීති බොධිසත්තෙන සද්ධිං කථෙසි. තං සුත්වා බොධිසත්තො න එවංනාමාති පටික්ඛිපති.

අථ රඤ්ඤො නාමං උපධාරෙන්තස්සෙව සංවච්ඡරො අතීතො තදා හත්ථිඅස්සමනුස්සෙ සීහාදයො වාළා ගණ්හන්ති. දීඝජාතිකපරිපන්ථො හොති. මක්ඛිකාපරිපන්ථො හොති සීතෙන කිලමිත්වා බහූ මනුස්සා මරන්ති. අථ රාජා කුජ්ඣිත්වා කිං මෙ එතායාති බොධිසත්තස්ස කථෙත්වා පායාසි.

ආසඞ්කා කුමාරිකා තං දිවසං එළිකවාතපානං විවරිත්වා අත්තානං දස්සෙන්තී අට්ඨාසි. රාජා තං දිස්වා මයං තව නාමං ජානිතුං න සක්කොම ත්වං හිමවන්තෙයෙව වස මයං ගමිස්සාමාති ආහ. කහං මහාරාජ ගච්ඡන්තො මාදිසං ඉත්ථිං ලභිස්සසි මම වචනං සුණාහි. තාවතිංසදෙවලොකෙ චිත්තලතාවනෙ ආසාවතීනාම ලතා අත්ථි. තස්සා ඵලස්ස අබ්භන්තරෙ දිබ්බපානං නිබ්බත්තති තං එකවාරං පිවිත්වා චත්තාරො මාසෙ මත්තා හුත්වා දිබ්බසයනෙ සයන්ති. සා පන වස්සසහස්සෙන ඵලති. සුරසොණ්ඩා දෙවපුත්තා ඉතො ඵලං ලභිස්සාමාති දිබ්බපානෙ පිපාසං අධිවාසෙත්වා වස්සසහස්සං නිබද්ධං ගන්ත්වා තං ලතං අරොගා නුඛොති ඔලොකෙන්ති. ත්වං පන එකසංවච්ඡරෙනෙව උක්කණ්ඨිතො ආසා ඵලවතීනාම සුඛා මා උක්කණ්ඨීති වත්වා තිස්සො ගාථා අභාසි :–

ආසාවතී නාම ලතා ජාතා චිත්තලතාවනෙ,
තස්සා වස්සසහස්සෙන එකං නිබ්බත්තතෙ ඵලං.
තං දෙවා පයිරුපාසන්ති තාවදූරඵලං සතිං.

ආසිංසෙව තුවං රාජ ආසා ඵලවතී සුඛා,
ආසිංසථෙව සො පක්ඛී ආසිංසථෙව සො දිජො.

තස්සවාසා සමිජ්ඣිත්ථ තාවදූරගතා සතී,
ආසිංසෙව තුවං රාජ ආසා ඵලවතී සුඛාති.

තත්ථ-**ආසාවතීති** එවංනාමිකා සාහි යස්මා තස්සා ඵලෙ ආසා උප්පජ්ජති තස්මා එතං නාමං ලභි. **චිත්තලතාවනෙති** එවංනාමකෙ උය්‍යානෙ තස්මිං කිර උය්‍යානෙ රුක්ඛලතාදීනං පභා තත්ථ පවිට්ඨපවිට්ඨානං දෙවානං සරීරවණ්ණං චිත්‍රං කාරෙති තෙනස්ස චිත්තලතාවනන්ති නාමං ජාතං. **පයිරුපාසන්තීති** පුනප්පුන උපෙන්ති. **ආසිංසෙවාති** ආසිංසාහියෙව පත්ථෙහියෙව මා ආසච්ඡෙදකම්මං කරෙහීති.

රාජා තස්සා කථාය බජ්ඣිත්වා පුන අමච්චෙ සන්නිපාතෙත්වා දසනාමකං කාරෙත්වා නාමං ගවෙසන්තො අපරම්පි සංවච්ඡරං වසි තස්සා දසනාමකෙපි නාමං නාහොසි. අසුකා නාමාති වුත්තෙන බොධිසත්තො පටික්ඛිපතෙව. පුන රාජා කිං මෙ ඉමායාති තුරඞ්ගං ආරුය්හ පායාසි.

සාපි පුන වාතපානෙ ඨත්වා අත්තානං දස්සෙසි. තං දිස්වා රාජා තිට්ඨ ත්වං මයං ගමිස්සාමාති ආහ. කස්මා යාසි මහාරාජාති. තව නාමං ජානිතුං න සක්කොමීති. මහාරාජ කස්මා නාමං න ජානිස්සසි ආසා නාම අසමිජ්ඣනකා නත්ථි. මම වචනං සුණාහි. එකො කිර බකො පබ්බතමුද්ධනි සීතො අත්තනා පත්ථිතං ලභි ත්වං කස්මා න ලභිස්සසි අධිවාසෙහි මහාරාජාති. එකො කිර බකො එකස්මිං පදුම සරෙ ගොචරං ගහෙත්වා උප්පතිත්වා පබ්බතමත්ථකෙ නිලීයි. සො තං දිවසං තත්ථෙව වසිත්වා පුනදිවසෙ චින්තෙසි අහං ඉමස්මිං පබ්බත මත්ථකෙ සුඛං නිසින්නො සචෙ ඉතො අනොතරිත්වා එත්ථෙව නිසින්නො ගොචරං ගහෙත්වා පානීයං පිවිත්වා ඉමං දිවසං වසෙය්‍යං භද්‍රකං වත අස්සාති. අථ තං දිවසමෙව සක්කො දෙවරාජා අසුරනිම්මථනං කත්වා තාවතිංසභවනෙ දෙවිස්සරියං ලද්ධා චින්තෙසි මම තාව මනොරථො මත්ථකං පත්තො අත්ථි නුඛො අඤ්ඤො කොචි අපරිපුණ්ණමනො රථොති. සො උපධාරෙන්තො තං බකං දිස්වා ඉමස්ස මනොරථං මත්ථකං පාපෙස්සාමීති බකස්ස නිසින්නට්ඨානතො අවිදූරෙ එකා නදී අත්ථි. තං නදිං ඔඝපුණ්ණං කත්වා පබ්බතමත්ථකෙන පෙසෙසි. බකො තත්ථෙව නිසින්නො මච්ඡෙ ඛාදිත්වා පානීයං පිත්වා තං දිවසං තත්ථෙව වසි. අථ උදකම්පි භස්සිත්වා ගතං. එවං මහාරාජ බකොපි තාව අත්තනො ආසාඵලං ලභි ත්වං කස්මා න ලභිස්සසීති වත්වා **ආසිංසථෙවාති** ආදිමාහ.

තත්ථ- **ආසිංසෙථෙවාති** ආසිංසියෙව පත්ථෙසියෙව. **පක්ඛීති** පක්ඛෙහි යුත්තත්තා පක්ඛී. විකන්තිතුං ජානනාය **දිජො**. **තාව දූරගතා සතීති** පබ්බතමත්ථකතො මජ්ඣානදිඤ්ච උදකස්සච දූරභාවං පස්ස එවං දූරගතාපි සමානා සක්කස්ස ආනුභාවෙන බකස්ස ආසා පූරියෙවාති.

අථ රාජා තස්සා කථං සුත්වා රූපෙ බජ්ඣිත්වා කථාය අල්ලීනො ගන්තුං අසක්කොන්තො අමච්චෙ සන්නිපාතෙත්වා සත්තනාමං කාරෙසි. සත්තනාම වසෙන නාමං ගවෙසන්තස්සාපිස්ස අඤ්ඤං සංවච්ඡරං අතීතං, සො තිණ්ණං සංවච්ඡරානං අච්චයෙන බොධිසත්තං උපසඞ්කමිත්වා සත්තනාම වසෙන අසුකා නාම අසුකා නාම භවිස්සති භන්තෙති පුච්ඡි. න ජානාසි මහාරාජාති. සො ගමිස්සාමදානි මයන්ති බොධිසත්තං වන්දිත්වා පායාසි.

ආසඞ්කා කුමාරිකා පුන ඵලිකවාතපානං නිස්සාය ඨිතාව. රාජා තං දිස්වා ත්වං අච්ඡ මයං ගමිස්සාමාති ආහ. කස්මා මහාරාජාති. ත්වං මං වචනෙනෙව සන්තප්පෙසි නාව කාමරතියා තව මධුරවචනෙන බජ්ඣිත්වා වසන්තස්ස මම තීණි සංවච්ඡරානි අතික්කන්තානි ඉදානි ගමිස්සාමීති වත්වා ඉමා ගාථා ආහ :-

සම්පෙසි ඛො මං වාචාය නච සම්පෙසි කම්මුනා,
මාලා සෙරෙය්‍යකස්සෙව වණ්ණවන්තා අගන්ධිකා.

අඵලං මධුරං වාචං යො මිත්තෙසු පකුබ්බති,
අදදං අවිස්සජං භොගං සන්ධි තෙනස්ස ජීරති.

යං හි කයිරා තං හි වදෙ යං න කයිරා නතං වදෙ,
අකරොන්තං භාසමානං පරිජානන්ති පණ්ඩිතා.

බලඤ්චවත මෙ ඛීණං පාථෙය්‍යඤ්ච නවිජ්ජති,
සඞ්කෙ පාණූපරොධාය හන්දදානි වජාමහන්ති.

තත්ථ-**සම්පෙසීති** සන්තප්පෙසි පීණෙසි. **මාලාසෙරෙය්‍යකස්සෙවාති** කණ්ටකකුරණ්ඩකස්ස. දෙසනාසීසමෙවෙතං යඞ්කිඤ්චි පන සුවණ්ණකුරණ්ඩකජයසුමනාදිකං අඤ්ඤම්පි පුප්ඵං වණ්ණසම්පන්නං අගන්ධකං සබ්බන්තං සන්ධාය එවමාහ. **වණ්ණවන්තා අගන්ධිකාති** යථා සෙරෙය්‍යකාදීනං මාලා වණ්ණ වන්තතාය දස්සනෙන තප්පෙති අගන්ධිතාය ගන්ධෙන න තප්පෙති එවං ත්වං මං දස්සනෙන පියවචනෙනච තප්පෙසි නකම්මුනාති දීපෙති. **අදදන්ති** භද්දෙ යො ඉමං නාම තෙ භොගං දස්සාමීති මධුරවචනෙන වත්වා තං භොගං අදදන්තො අවිස්සජ්ජෙන්තො කෙවලං මධුරවචනෙන කරොති **තෙන** සද්ධිං **අස්ස** මිත්තස්ස **සන්ධිජීරති** මිත්තසන්ථවො න ඝටීයති. **පාථෙය්‍යඤ්චාති** භද්දෙ මය්හං තව මධුරවචනෙන බජ්ඣිත්වා තීණි සංවච්ඡරානි වසන්තස්සෙව හත්ථිඅස්සරථපත්තිසඞ්ඛාතං **බලඤ්ච** ඛීණං මනුස්සානං භත්තවෙතන සඞ්ඛාතං **පාථෙය්‍යඤ්ච** නත්ථි. **සඞ්කෙපාණූපරොධායාති** ස්වාහං ඉධෙව අත්තනො ජීවිතවිනාසං ආසඞ්කාමි හන්ද ඉදානාහං ගච්ඡාමීති.

ආසඞ්කා කුමාරිකා රඤ්ඤො වචනං සුත්වා මහාරාජ ත්වං මය්හං නාමං ජානාසි. තයා වුත්තමෙව මම නාමං ඉමං මෙ පිතු කථෙත්වා මං ගණ්හිත්වා යාහීති රඤ්ඤා සද්ධිං සල්ලපන්තී ආහ:–

එතදෙව හි මෙ නාමං යං නාමස්මිං රථෙසභ,
ආගමෙහි මහාරාජ පිතරං ආමන්තයාමහන්ති.

තස්සත්ථො–යන්නාමා අහං අස්මි තං එතං ආසඞ්කාතෙව මම නාමන්ති. තං සුත්වා රාජා බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ තුම්හාකං ධීතා ආසඞ්කා නාමාති ආහ. තං සුත්වා මහාසත්තො නාමං ඤාතකාලතො පට්ඨාය තං ගහෙත්වා ගච්ඡ මහාරාජාති ආහ. තං සුත්වා සො මහාසත්තං වන්දිත්වා ඵලිකවිමානද්වාරං ආගන්ත්වා අජ්ජ භද්දෙ පිතරාපි ත්වං මය්හං දින්නා එහිදානි ගමිස්සාමාති. තං සුත්වා සා ආගමෙහි මහාරාජ පිතරං ආමන්තයාමහන්ති වත්වා පාසාදා ඔතරිත්වා මහාසත්තං වන්දිත්වා රොදිත්වා ඛමාපෙත්වා රඤ්ඤො සන්තිකං ආගතා. රාජා තං ගහෙත්වා බාරාණසිං ගන්ත්වා පුත්තධීතාහි වඩ්ඪන්තො පියසංවාසං වසි. බොධි සත්තො අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ උප්පජ්ජි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා ආසඞ්කා කුමාරිකා පුරාණදුතියිකා අහොසි. රාජා උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. තාපසො පන අහමෙවාති.

ආසඞ්කජාතකං.

---

6. 1. 6.

න මෙරුචීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං දුබ්බචභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

අථ සත්ථා තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු දුබ්බචොති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ නබො භික්ඛු ඉදානෙව පුබ්බෙපි ත්වං දුබ්බචොයෙව දුබ්බචභාවං පන නිස්සාය පණ්ඩිතානං වචනං අකරොන්තො වෙරම්භවාතමුඛෙ බ්‍යසනං ගතොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගිජ්ඣයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අපරණ්ණගිජ්ඣො නාම අහොසි. සො ගිජ්ඣගණපරිවුතො ගිජ්ඣකූටපබ්බතෙ වසි. පුත්තො පනස්ස මිගාලොපො නාම ථාම බලසම්පන්නො අහොසි. සො අඤ්ඤෙසං ගිජ්ඣානං සීමං අතික්කමිත්වා අතිඋච්චං උප්පතති. ගිජ්ඣා පුත්තො තෙ අතිදූරං උප්පතතීති ගිජ්ඣරඤ්ඤො ආචික්ඛිංසු. තං සුත්වා සො තං පක්කොසාපෙත්වා ත්වං කිර තාත අතිඋච්චං ගච්ඡසි. අතිඋච්චං ගච්ඡන්තො ජීවිතක්ඛයං පාපුණිස්සතීති වත්වා තිස්සො ගාථා අභාසි:–

නමෙ රුච්චි මිගාලොප යස්සතෙ තාදිසා ගති,
අතුච්චං තාත පතසි අභූමිං තාත සෙවසි.

චතුක්කණ්ණංව කෙදාරං යදා තෙ පථවී සියා,
තතො තාත නිවත්තස්සු මාස්සු එත්තො පරංගමි.

සන්ති අඤ්ඤෙපි සකුණා පත්තයානා විහඞ්ගමා,
අක්ඛිත්තා වාතවෙගෙන නට්ඨා තෙ සස්සතීසමා'ති.

තත්ථ–**මිගාලොපා**'ති පුත්තං නාමෙනාලපති. **අතුච්චං තාත පතසී**'ති තාත ත්වං අඤ්ඤෙසං ගිජ්ඣානං සීමං අතික්කමිත්වා අති උච්චං ගච්ඡසි. **චතුක්කණ්ණංව කෙදාර**'න්ති ඉමිනාස්ස සීමං ආචික්ඛති. ඉදං වුත්තං හොති– තාත **යදා තෙ** අයං මහාපථවී **චතුක්කණ්ණං කෙදාරං** විය **සියා** එවං ඛුද්දිකා විය හුත්වා පඤ්ඤායෙථ අථ ත්වං එත්තකා ඨානා, නිවත්තෙය්‍යාසි එත්තො පරං මා ගමීති. **සන්ති අඤ්ඤෙපී**'ති න කෙවලං ත්වමෙව අඤ්ඤෙපි ගිජ්ඣා එවං කරිංසූති දීපෙති. **අක්ඛිත්තා**'ති තෙපි අම්හාකං සීමං අතික්කමිත්වා ගතා වාත වෙගෙන ආකඩ්ඪිතා නස්සිංසු. **සස්සතීසමා**'ති සස්සතීහි පථවිපබ්බ තාදීහි සමං අත්තානං මඤ්ඤමානා අත්තනො වස්සසහස්සපරිමාණං ආයුං අපූරෙත්වාපි අන්තරා විනට්ඨා'ති අත්ථො.

මිගාලොපො ච අනොවාදකත්තා පිතුවචනං අකත්වා ලඞ්ඝනෙන්තො පිතරා අක්ඛාතං සීමං දිස්වා තං අතික්කම්ම කාලවාතෙ පත්වා තෙපි ඡින්දිත්වා උප්පතිතො වෙරම්භවාතමුඛං පක්ඛන්දි. අථ නං වෙරම්භවාතා පහරිංසු. සො තෙහි පහටමත්තොව ඛණ්ඩාඛණ්ඩං හුත්වා ආකාසෙයෙව අන්තරධායි.

අකත්වා අපරණ්ණස්ස පිතු වුද්ධස්ස සාසනං,
කාලවාතෙ අතික්කම්ම වෙරම්භානං වසංගතො,

තස්ස පුත්තා ච දාරා ච යෙචඤ්ඤෙ අනුජීවිනො,
සබ්බෙ බ්‍යසනමාපාදුං අනොවාදකර ජෙ.

එවම්පි ඉධ වුද්ධානං යො වාක්‍යං නාවබුජ්ඣති,
අතිසීමාචරො දිත්තො ගිජ්ඣොව'තීතසාසනො,
සබ්බෙ බ්‍යසනං පප්පොන්ති අකත්වා බුද්ධසාසනන්ති.

ඉමා තිස්සො අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ–**අනුජීවිනො**'ති තං නිස්සාය අනුජීවනකා. **අනොවාදකරෙ දිජෙ**'ති තස්මිංහි මිගාලොපෙ ගිජ්ඣෙ ඔවාදං අකරොන්තෙ සබ්බෙපි තෙ තෙන සද්ධිං අතිසීමං ගන්ත්වා විනාසං පාපුණිංසු. **එවම්පී**'ති භික්ඛවෙ යථා සො ගිජ්ඣො එවං යො අඤ්ඤොපි ගහට්ඨො වා පබ්බජිතො වා හිතානුකම්පකානං බුද්ධානං වචනං න ගණ්හාති, සොපි අයං සීමං අතික්ක මිත්වා චරන්තො **දිත්තො** දප්පිතො **ගිජ්ඣොව** බ්‍යසනං පාපුණාතීති

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මිගාලොපො දුබ්බචභික්ඛු අහොසි. අපරණ්ණො පන අහමෙවාති.

මිගාලොපජාතකං.

---

6. 1. 7.

කානු කාලෙන වණ්ණෙනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සොහි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතකාලතො පට්ඨාය අඛණ්ඩානි පඤ්චසීලානි රක්ඛි. භරියාපිස්ස පුත්තධීතරොපි දාසාපි භතිං ගහෙත්වා කම්මං කාරෙන්තා කම්මකරාපි සබ්බෙ රක්ඛිංසුයෙව. අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අනාථපිණ්ඩිකො සුචිචෙව සුචිපරිවාරො ච හුත්වා චරතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙ පොරාණකපණ්ඩිතාපි සුචීචෙව සුචිපරිවාරා ච අහෙසුන්ති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සෙට්ඨි හුත්වා දානං අදාසි, සීලං රක්ඛි, උපොසථකම්මං කරි. භරියාපිස්ස පඤ්චසීලානි රක්ඛති පුත්තධීතරොපි දාසකම්මකරපොරිසාපි රක්ඛන්ති. සො සුචිපරිවාරසෙට්ඨිත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ. අථෙකදිවසං සො චින්තෙසි සචෙ මයා සුචිපරිවාරසීලො කොචි ආගමිස්සති තස්ස මම නිසීදන පල්ලඞ්කං වා නිපජ්ජනසයනං වා දාතුං න යුත්තං අනුච්ඡිට්ඨං අපරිභුත්තං දාතුං වට්ටතීති. අථ අත්තනො උපට්ඨානෙයෙව එකපස්සෙ අපරිභුත්තං පල්ලඞ්කඤ්ච සයනඤ්ච පඤ්ඤාපෙසි.

තස්මිං සමයෙ චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකෙ විරූපක්ඛමහාරාජස්ස ධීතා කාලකණ්ණීච නාම ධතරට්ඨමහාරාජස්ස ධීතා සිරීච නාමාති ඉමා ද්වෙ බහුං ගන්ධමාලං ආදාය අනොතත්තෙ කීළිස්සාමාති අනොතත්තතිත්ථං ආගච්ඡිංසු. තස්මිං පන අනොතත්තදහෙ බහූනි තිත්ථානි, තෙසු බුද්ධානං තිත්ථෙ බුද්ධාව නහායන්ති පච්චෙකබුද්ධානං තිත්ථෙ පච්චෙකබුද්ධාව නහායන්ති භික්ඛූනං තිත්ථෙ භික්ඛූව නහායන්ති තාපසානං තිත්ථෙ තාපසාව නහායන්ති චාතුම්මහාරාජිකාදිසු ඡසු සග්ගෙසු දෙවපුත්තානං තිත්ථෙ දෙවපුත්තාව නහායන්ති දෙවධීතානං තිත්ථෙ දෙවධීතාව නහායන්ති.

තත්‍රිමා වෙ ගන්ත්වා අහං පඨමං නහායිස්සාමි අහං පඨමන්ති තිත්ථත්ථාය කලහං කරිංසු. කලකණ්ණී අහං ලොකං පාලෙමි විචාරෙමි තස්මා පඨමං නහායිතුං යුත්තම්හීති වදති. සිරී අහං මහාජනස්ස ඉස්සරියදායිකාය සම්මාපටිපදාය ඨිතා තස්මා පඨමං නහායිතුං යුත්තම්හීති වදති. තා අම්හෙසු පඨමං නහායිතුං යුත්තරූපං වා අයුත්තරූපං වා චත්තාරො මහාරාජා ජානිස්සන්තීති තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා අම්හෙසු කා පඨමං අනොතත්තදහෙ නහායිතුං යුත්තරූපාති පුච්ඡිංසු.

ධතරට්ඨවිරූපක්ඛා න සක්කා අම්හෙහි විනිච්ඡිතුන්ති විරූළ්හකවෙස්සවණ්ණානං භාරමකංසු. තෙ අම්හෙහිපි න සක්ඛිස්සාම සක්කස්ස පාදමූලමෙව පෙසෙස්සාමාති තා සක්කස්ස සන්තිකං පෙසෙසුං. සක්කො තාසං වචනං සුත්වා චින්තෙසි ඉමා චෙපි මම පුරිසානඤ්ඤෙව ධීතරො න සක්කා මයා ඉමං අට්ටං විනිච්ඡිතුන්ති. අථ සක්කො ආහ. බාරාණසියං සුචිපරිවාරො නාම සෙට්ඨී අත්ථි තස්ස ඝරෙ අනුච්ඡිට්ඨාසනඤ්චෙව අනුච්ඡිට්ඨසයනඤ්ච පඤ්ඤත්තං යා තත්ථ නිසීදිතුං වා සයිතුං වා ලභති සා පඨමං නහායිතුං යුත්තරූපාති. තං සුත්වා කාලකණ්ණි තංඛණඤ්ඤෙව නීලවත්ථං නිවාසෙත්වා නීලවිලෙපනං විලිම්පිත්වා නීලමණිපිළන්ධනං පිළන්ධිත්වා යන්තපාසාණො විය දෙවලොකතො ඔතරිත්වා මජ්ඣිමයාමසමනන්තරමෙව සෙට්ඨිනො පාසාදස්ස උපට්ඨානද්වාරෙ සයනස්ස අවිදූරෙ ඨානෙ නීලරංසිං විස්සජ්ජෙත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි. සෙට්ඨී ඔලොකෙත්වා තං අද්දස. සහදස්සනෙනෙවස්ස අප්පියා අහොසි අමනාපා. සො තාය සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

කානු කාළෙන වණ්ණෙන නචාසි පියදස්සනා,
කාවා ත්වං කස්සවාධීතා කථං ජානෙමු තං මයන්ති.

තත්ථ-**කාළෙනා**ති නීලෙන. **වණ්ණෙනා**ති සරීරවණ්ණෙන වත්ථාභරණවණ්ණෙන ච. **නචාසි පියදස්සනා**ති ධාතුසො හික්ඛවෙ සත්තා සංසන්දන්තීති වුත්තං අයඤ්ච දෙවධීතා අනාචාරා දුස්සීලා තස්මා සා සහ දස්සනෙනෙවස්ස අප්පියා ජාතා තෙනෙවමාහ. **කාවා ත්ව**න්ති කා ච ත්වං. අයමෙව වා පාඨො. තං සුත්වා කාලකණ්ණි දුතියං ගාථමාහ:-

මහාරාජස්සහං ධීතා විරූපක්ඛස්ස චණ්ඩියා,
අහං කාලී අලක්ඛිකා කාලකණ්ණීති මං විදූ,
ඔකාසං යාචිතො දෙහි වසෙමු තව සන්තිකෙති.

තත්ථ-**චණ්ඩියා**ති කොධනා කොධභාවෙනහි මය්හං චණ්ඩීති නාමං කරිංසු. **අලක්ඛිකා**ති නිප්පුඤ්ඤා. **මං විදූ**ති එවං මං චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකෙ ජානන්ති. **වසෙමූ**ති මයං අජ්ජ එකරත්තිං තව සන්තිකෙ වසෙය්‍යාම එතස්මිං මෙ අනුච්ඡිට්ඨාසනසයනෙ ඔකාසං දෙහීති. තං සුත්වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:-

කිං සීලෙ කිං සමාචාරෙ පුරිසෙ නිවිසසෙ තුවං,
පුට්ඨා මෙ කාලි අක්ඛාහි යථා ජානෙමු තං මයන්ති.

තත්ථ-**නිවිසසෙ**ති තව චිත්තෙන නිවිසසි පතිට්ඨහසි. තතො සා අත්තනො ගුණං කථෙන්තී චතුත්ථං ගාථමාහ:-

මක්ඛී පලාසී සාරම්භී අසූයී මච්ඡරී සඨො,
සො මය්හං පුරිසො කන්තො ලද්ධං යස්ස විනස්සතීති.

තස්සත්ථො-යො පුරිසො අත්තනො කතගුණං න ජානාති ගුණමක්ඛිකො හොති අත්තනො කිස්මිඤ්චි කාරණෙ කුපිතෙ කිං අහං එතං න ජානාමීති යුගග්ගාහං ගණ්හාති අඤ්ඤෙහි කිඤ්චි කතං දිස්වා සා

වසෙන කාරණුත්තරං කරෙති. පරෙලාභං ලභන්තෙ න තුස්සති. මය්හං ඉස්සරියං පරෙසං මා හොතු මය්හමෙව හොතූති සකසම්පත්තිං නිගූහෙත්වා පරස්ස තිණග්ගෙන තෙලබින්දුම්පි න දෙති. කෙරාටියලක්ඛණෙන සමන්නාගතො හුත්වා අත්තනො සන්තකං පරස්ස අදත්වා තෙහි තෙහි උපායෙහි පරසන්තකමෙව ඛාදති. **යස්ස ලද්ධං** ධනං වා ධඤ්ඤං වා **විනස්සති** න තිට්ඨති සුරාධුත්තෙනාපි අක්ඛධුත්තෙනාපි ඉත්ථිධුත්තෙනාපි හුත්වා ලද්ධං ලද්ධං විනාසෙතියෙව. අයං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතො **පුරිසො මය්හං කන්තො** පියො මනාපො එවරූපං අහං චිත්තෙන පතිට්ඨහාමීති. අථ සා සයමෙව පඤ්චම ඡට්ඨම සත්තමාපි ගාථා අභාසි:-

කොධනො උපනාහීච පිසුණොච විභෙදකො,
කණ්ටකවාචො ඵරුසො සොමෙ කන්තතරො තතො.

අජ්ජසුවෙති පුරිසො සදත්ථං නාවබුජ්ඣති,
ඔවජ්ජමානො කුප්පති සෙය්‍යසො අතිමඤ්ඤති.

දවප්පලුද්ධො පුරිසො සබ්බමිත්තෙහි ධංසති,
සො මය්හං පුරිසො කන්තො තස්මිං හොමි අනාමයාති.

තාපි ඉමිනාව නයෙන විත්ථාරෙතබ්බා. සඞ්ඛෙපතො පනෙත්ථ- **කොධනොති** අප්පමත්තකෙනාපි කුජ්ඣනකො. **උපනාහීති** පරස්ස අපරාධං හදයෙ ඨපෙත්වා සුචිරෙනපි තස්ස අනත්ථකාරකො. **පිසුණොති** පිසුණවාචො. **විභෙදකොති** අප්පමත්තකෙනාපි මිත්තභින්දනකො. **කණ්ටකවාචොති** සදොසවාචො. **ඵරුසොති** ථද්ධවාචො. **කන්තතරොති** සො පුරිසො මය්හං පුරිමාපි කන්තතරො පියතරො. **අජ්ජසුවෙති** ඉදං කම්මං අජ්ජ කාතබ්බං ඉදං සුවෙ ඉදං තතියදිවසාදීසූති එවං යො **සදත්ථං** අත්තනො කිච්චං **නාවබුජ්ඣති** න ජානාති. **ඔවජ්ජමානොති** ඔවදියමානො. **සෙය්‍යසො අතිමඤ්ඤතීති** ජාතිගොත්තකුලප්පදෙස සීලාචාරගුණෙහි උත්තරිතරං උත්තමපුග්ගලං ත්වං මය්හං කිං පහොසීති අතික්කමිත්වා මඤ්ඤති. **දවප්පලුද්ධොති** රූපාදීසු කාමගුණෙසු නිරන්තරදවෙන පලුද්ධො අභිභූතො වසංගතො. **ධංසතීති** තයා මය්හං කිං කතන්ති ආදීනි වත්වා සබ්බෙහෙව මිත්තෙහි ධංසති පරිහායති. **අනාමයාති** අහං එතෙහි ගුණෙහි සමන්නාගතෙ පුග්ගලෙ නිද්දුක්ඛා නිස්සොකා හොමි තං ලභිත්වා අඤ්ඤත්ථ අනාලයා හුත්වා වසාමීති. අථ නං ගරහන්තො මහාසත්තො අට්ඨමං ගාථමාහ:-

අපෙහි එත්තො ත්වං කාළි නෙතං අම්හෙසු විජ්ජති,
අඤ්ඤං ජනපදං ගච්ඡ නිගමෙ රාජධානියොති

තත්ථ-**අපෙහීති** අපගච්ඡ. **නෙතං අම්හෙසූති** එතං මක්ඛාදිකං තව පියභාවකරණං, **අම්හෙසු නවිජ්ජති** නත්ථි. **නිගමෙ රාජධානියොති** අඤ්ඤෙ නිගමෙපි අඤ්ඤා රාජධානියොපි ගච්ඡ යත්ථ මයං තං න පස්සාම තත්ථ ගච්ඡාති දීපෙති. තං සුත්වා කාලකණ්ණී අද්දිතා හුත්වා අනන්තරං ගාථමාහ:-

අහම්පිචෙතං ජානාමි නෙතං තුම්හෙසු විජ්ජති,
සන්ති ලොකෙ අලක්ඛිකා සඞ්ඝරන්ති බහුං ධනං,
අහං දෙවොච මෙ භාතා උභො තං විධමාමසෙති.

තත්ථ–**නෙතං තුම්හෙසූති** යං මම පියභාවකරණං මක්ඛාදිකං යෙන අහං අත්තනාපි සමන්නාගතා තං තුම්හෙසු නත්ථීති අහම්පි එතං ජානාමි. **සන්ති ලොකෙ අලක්ඛිකාති** අඤ්ඤෙ පන ලොකෙ නිස්සීලා නිප්පඤ්ඤා සන්ති. **සඞ්ඝරන්තීති** තෙ නිස්සීලා නිප්පඤ්ඤාපි සමානා එතෙහි මක්ඛිතාදීහි. **බහුං ධනං සඞ්ඝරන්ති** පිණ්ඩිං කරොන්ති. **උභොනන්ති** තං පන එතෙහි සඞ්ඝරිත්වා ඨපිතං ධනං අහඤ්චෙව මය්හමෙව, **භාතා දෙවොච** නාම දෙවපුත්තොති උභොපි එකතො හුත්වා **විධමාමසෙ** නාසෙම අම්හාකං පන දෙවලොකෙ බහූ දිබ්බපරිභොගා අත්ථි දිබ්බානි සයනානි ත්වං දදෙය්‍යාසි වා න වා කො මෙ තයා අත්ථොති වත්වා පක්කාමි.

තස්සා පක්කන්තකාලෙ සිරිදෙවධීතා සුවණ්ණවණ්ණෙහි ගන්ධ විලෙපනෙහි සුවණ්ණාලඞ්කාරෙනාගන්ත්වා උපට්ඨානද්වාරෙ පීතරංසිං විස්සජ්ජෙත්වා සමෙහි පාදෙහි සමං පඨවියං පතිට්ඨාය සගාරවා අට්ඨාසි. තං දිස්වා මහාසත්තො පඨමං ගාථමාහ:–

කානු දිබ්බෙන වණ්ණෙන පථබ්‍යා සුප්පතිට්ඨිතා,
කාවා ත්වං කස්ස වා ධීතා කථං ජානෙමු තං මයන්ති.

තත්ථ–**දිබ්බෙනාති** විසිට්ඨෙන උත්තමෙන. තං සුත්වා සිරී දුතියං ගාථමාහ:–

මහාරාජස්සහං ධීතා ධතරට්ඨස්ස සිරීමතො,
අහං සිරීච ලක්ඛීච භූරිපඤ්ඤාති මං විදූ,
ඔකාසං යාචිතො දෙහි වසෙමු තව සන්තිකෙති.

තත්ථ–**සිරීච ලක්ඛීචාති** සිරීතිච ලක්ඛීතිච අහමෙවං නාමා න අඤ්ඤා. **භූරිපඤ්ඤාති මං විදූති** මං චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකෙ පඨවිසමාය විපුලාය පඤ්ඤාය සමන්නාගතාති ජානන්ති. **වසෙමු තව සන්තිකෙති** තව අනුච්ඡිට්ඨාසනෙ චෙව අනුච්ඡිට්ඨසයනෙච එකරත්තිං වසෙය්‍යාම ඔකාසං මෙ දෙහීති. තතොපරං බොධිසත්තො ආහ:–

කිං සීලෙ කිං සමාචාරෙ පුරිසෙ නිවිසසෙ තුවං,
පුට්ඨා මෙ ලක්ඛි අක්ඛාහි යථාජානෙමු තං මයං.

යොචාපි සීතෙ අථවාපි උණ්හෙ
වාතාතපෙ ඩංස සිරිංසපෙච,

ඛුදං පිපාසං අභිභුය්‍ය සබ්බං
රත්තින්දිවං යො සතතං නියුත්තො,
කාලාගතඤ්ච න හාපෙති අත්ථං
සො මෙ මනාපො නිවිසෙ වතම්හි.

අක්කොධනො මිත්තවා චාගවා ච
සීලූපපන්නො අසඨොජ්ජුභූතො,
සඞ්ගාහකො සඛිලො සණ්හවාචො
මහත්තපත්තොපි නිවාතවුත්ති.

තස්මාහං පොසෙ විපුලා භවාමි
උම්මීසමුද්දස්ස යථාපි වණ්ණං,
යොචාපි මිත්තෙ අථවා අමිත්තෙ
සෙට්ඨෙ සරික්ඛෙ අථවාපි හීනෙ.

අත්ථං චරන්තං අථවා අනත්ථං
ආවීරහො සඞ්ගහමෙව වත්තෙ,
වාචං නවජ්ජා ඵරුසං කදාචි
මතස්ස ජීවස්ස ච තස්ස හොමි.

එතෙස යො අඤ්ඤතරං ලභිත්වා
කන්තා සිරී මජ්ජති අප්පපඤ්ඤො,
තං දිත්තරූපං විසමෙ චරන්තං
කරීසඨානංව විවජ්ජයාමි.

අත්තනා කුරුතෙ ලක්ඛිං අලක්ඛිං කුරුතත්තනා,
නහි ලක්ඛිං අලක්ඛිං වා අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකොති.

සෙට්ඨිස්ස පුච්ඡා හොති සිරියා විස්සජ්ජනං.

තත්ථ-**ඩංසසිරිංසපෙවාති** ඩංසාවුච්චන්ති පිඞ්ගලමක්ඛිකා සබ්බා වා මක්ඛිකජාතිකා ඉධ ඩංසාති අධිප්පෙතා. සිරිංසපාති දීඝජාතිකා ඩංසා ච සිරිංසපා ච ඩංසසිරිංසපා තස්මිං ඩංසසිරිංසපෙ. ඉදං වුත්තං හොති- යො මහාසෙට්ඨි පුරිසො සීතෙවා උණ්හෙවා වාතාතපෙවා ඩංසසිරිංසපෙවා සති එතෙහි සීතාදීහි පීළියමානොපි එතානි චෙව සීතාදීනි ඛුදං පිපාසඤ්චාති සබ්බමෙතං පරිස්සයං **අභිභුය්‍ය** අභිභවිත්වා තිණං විය අගණෙත්වා **රත්තින්දිවං** කසිවණිජ්ජාදීසු චෙව දානසීලාදීසු ච **සතතං** අත්තනො කම්මෙසු **නියුඤ්ජන්තො** අත්තානං යොජෙත්වා වත්තති. **කාලාගතඤ්චාති** කසිකාලාදීසු කසිආදීනි ධනපරිච්චාගසීලරක්ඛණධම්මස්සවණාදීසු කාලෙසු ච ධනපරිච්චජනාදිභෙදං දිට්ඨධම්මසම්පරායෙ සුඛාවහං **අත්ථං න හාපෙති** යුත්තප්පයුත්තකාලෙ කරොතියෙව. සො මය්හං **මනාපො** තස්මිං ච පුරිසෙ අහං නිච්චං වසාමීති. **අක්කොධනොති** අධිවාසනක්ඛන්තියා සමන්නාගතො. **මිත්තවාති** කල්‍යාණමිත්තෙන සමන්නාගතො. **චාගවාති** ධනපරිච්චාගයුත්තො. **සඞ්ගාහකොති** මිත්තසඞ්ගහආමිසසඞ්ගහධම්මසඞ්ගහානං කාරකො. **සඛිලොති** මුදුවාචො. **සණ්හවාචොති** විස්සට්ඨවචනො. **මහත්තපත්තොපි නිවාතවුත්තීති** මහන්තං ඨානං විපුලං ඉස්සරියං පත්තොපි යසෙන අනුද්ධතො නීචවුත්ති පණ්ඩිතානං ඔවාදකරො හොති. **තස්මාහං පොසෙති** තස්මිං අහං පුරිසෙ. **විපුලාභවාමීති**

අබුද්ධිකා හොමි. සො හි මහතියා සිරියා පදට්ඨානං. **උම්මි සමුද්දස්ස යථාපි වණ්ණන්ති** යථා නාම සමුද්දස්ස වණ්ණං ඔලොකෙන්තානං උපරූපරි ආගච්ඡමානා උම්මි විපුලා විය ඛායති එවාහං තස්මිං පුග්ගලෙ විපුලා හොමීති දීපෙති. **ආවිරහොති** සම්මුඛාව පරම්මුඛාව. **සඞ්ගහමෙව වත්තෙන්ති** එතස්මිං මිත්තාදිභෙදෙ පුග්ගලෙ චතුබ්බිධං සඞ්ගහමෙව වත්තෙන්ති පවත්තෙන්ති. **නවජ්ජාති** යො කදාචි කිස්මිඤ්චි කාලෙ ඵරුසවචනං න වදෙය්‍ය මධුරවචනොව හොති. **මතස්ස ජීවතස්ස වාති** තස්සාහං පුග්ගලස්ස මතස්සපි ජීවන්තස්සපි භත්තිකා හොමි. ඉධ ලොකෙපි පරලොකෙපි තාදිසමෙව භජාමීති දස්සෙති. **එතෙසයොති** එතෙසං සීතාභිභවනාදීනං හෙට්ඨා වුත්තගුණානං යො පුග්ගලො එකම්පි ගුණං පමජ්ජති පමුස්සති පුනප්පුනං නානු යුඤ්ජතීති අත්ථො. **කන්තා සිරි කන්තසිරිං කන්තං සිරින්ති** තයොපි පාඨා. තෙසං වසෙන අයං අත්ථයොජනා. යො පුග්ගලො සිරිං ලභිත්වා කන්තා මෙ සිරි යථාට්ඨානෙ ඨිතාති එතෙසං අඤ්ඤතරං ගුණං පමජ්ජති පමුස්සති යො වා පුග්ගලො කන්තසිරිං පියසිරිං ඉච්ඡන්තො එතෙසං ගුණානං අඤ්ඤතරං ලභිත්වා පමජ්ජති යොවා පුග්ගලො ලභිත්වා කන්තං මනාපිං සිරිං එතෙසං ගුණානං අඤ්ඤතරං පමජ්ජති. **අප්පපඤ්ඤාති** නිප්පඤ්ඤා. **තං දිත්තරූපං විසමෙ චරන්තන්ති** අහං තං දිත්තසභාවං ගබ්භිතසභාවං කායදුච්චරිතාදිභෙදං විසමං චරන්තං සුචිජාතිකො මනුස්සො ගූථකූපං විය දූරතො **විවජ්ජයාමි** විස්සජ්ජෙය්‍යාමීති. **අඤ්ඤො අඤ්ඤස්ස කාරකොති** එවං සන්තෙ ලක්ඛිං වා අලක්ඛිං වා අඤ්ඤො පුරිසො අඤ්ඤස්ස කාරකො නාම නත්ථි යොකොචි අත්තනා ලක්ඛිං වා අලක්ඛිං වා කරොතීති.

එවං මහාසත්තො සිරිදෙවියා වචනං සුත්වා අභිනන්දිත්වා ඉදං අනුච්ඡිට්ඨං ආසනඤ්ච පල්ලඞ්කඤ්ච තුය්හංයෙව අනුච්ඡවිකන්ති ආසනෙ ච පල්ලඞ්කෙ ච නිසීද චෙව නිපජ්ජ වාති ආහ. සා තත්ථ වසිත්වා පච්චූසකාලෙ නික්ඛමිත්වා චාතුම්මහාරාජිකදෙවලොකං ගන්ත්වා අනොතත්තදහෙ පඨමං නහායි තම්පි සයනං සිරිදෙවතාය පරිභුත්තභාවෙන සිරිසයනං නාම ජාතං. සිරිසයනස්සායං වංසො. ඉමිනා කාරණෙන යාවජ්ජතනා සිරිසයනන්ති වුච්චති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිරිදෙවී **උප්පලවණ්ණා** අහොසි. සුචිපරිවාරසෙට්ඨී පන අහමෙවාති.

සිරිකාලකණ්ණිජාතකං.

---

6. 1. 8.

සුචිත්තපත්තච්ඡදනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි භික්ඛුං සත්ථා කස්මා උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා එකං අලඞ්කතපටියත්තං ඉත්ථිං දිස්වා කිලෙසවසෙන භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු ඉත්ථියො නාම වඤ්චෙත්වා උපලාපෙත්වා අත්තනො වසං ගත කාලෙ විනාසං පාපෙන්ති. ලොලබිළාරී විය හොන්තීති වත්වා තුණ්හී අහොසි. අථ තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අරඤ්ඤෙ කුක්කුටයොනියං නිබ්බත්තිත්වා අනෙකසතකුක්කුට පරිවාරො අරඤ්ඤෙ වසති. තස්සාවිදූරෙ එකා බිළාරිකාපි වසති. සා ඨපෙත්වා බොධිසත්තං සෙසකුක්කුටෙ උපායෙන වඤ්චෙත්වා ඛාදි. බොධිසත්තො තස්සා ගහණං න ගච්ඡති. සා චින්තෙසි අයං කුක්කුටො අතිවිය සඨො අම්හාකඤ්ච සඨභාවං උපායකුසලභාවඤ්ච න ජානාති ඉමං මයා භරියා තෙ භවිස්සාමීති උපලාපෙත්වා අත්තනො වසං ආගත කාලෙ ඛාදිතුං වට්ටතීති. සා තෙන නිසින්නරුක්ඛමූලං ගන්ත්වා වණ්ණ භාසනපුබ්බඞ්ගමාය වාචාය තං යාචමානා පඨමං ගාථමාහ:-

සුචිත්තපත්තච්ඡදන තම්බචූළ විහඞ්ගම,
ඔරොහ දුමසාඛාය මුධා භරියා භවාමි තෙති.

තත්ථ-**සුචිත්තපත්තච්ඡදනාති** සුචිත්තෙහි පත්තෙහි කතච්ඡාදන. **මුධාති** විනා මූලෙන න කිඤ්චි ගහෙත්වා අහං භරියා භවාමි.

තං සුත්වා බොධිසත්තො ඉමාය මම සබ්බෙ ඤාතකා ඛාදිතා ඉදානි මං උපලාපෙත්වා ඛාදිතුකාමා උය්‍යොජෙස්සාමි නන්ති චින්තෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

චතුප්පදී ත්වං කල්‍යාණි ද්විපදාහං මනොරමෙ,
මිගී පක්ඛී අසංයුත්තා අඤ්ඤං පරියෙස සාමිකන්ති.

තත්ථ-**මිගීති** බිළාරිං සන්ධායාහ. **අසංයුත්තාති** ජායාපතිකා භවිතුං අයුත්තා අසම්බන්ධා නත්ථි තෙසං ඊදිසො සම්බන්ධොති දීපෙති. තතො සා අයං අතිවිය සඨො යෙන කෙනචි උපායෙන වඤ්චෙත්වා තං ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා තතියං ගාථමාහ:-

කොමාරිකා තෙ හෙස්සාමි මඤ්ජුකා පියභාණිනී,
වින්ද මං අරියෙන වෙදෙන සාවයාමං යදිච්ඡසීති.[1]

තත්ථ-**කොමාරිකාති** අහං එත්තකං කාලං අඤ්ඤං පුරිසං න ජානාමි තව කොමාරිකා භරියා භවිස්සාමීති වදති. **මඤ්ජුකා පියභාණිනීති** තව මධුරකථා පියභාණිනීයෙව භවිස්සාමි. **වින්දමන්ති**

1. සී. කල්‍යාණිං බ්‍රහ්මචාරිණින්ති.

පටිලභ මං. **අරියෙන වෙදෙහාති** සුන්දරෙන පටිලාභෙන අහම්පිහි ඉතො පුබ්බෙ පුරිසසමඵස්සං න ජානාමි. ත්වම්පි ඉත්ථිසමඵස්සං න ජානාසි. ඉති පකතියා බ්‍රහ්මචාරී බ්‍රහ්මචාරිණිං මං නිද්දොසෙන ලාභෙන ලභ **සදිමං ඉච්ඡසි**, අථ මෙ වචනං නසද්දහසි වාදසයොජනාය බාරාණසියං හෙරිඤ්චාරාපෙත්වා අයං මම දාසීති **සාවය මං** අත්තනො දාසිං කත්වා ගණ්හාහි වදති.

තතො බොධිසත්තො ඉමං තජ්ජෙත්වා පලාපෙතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:–

> කුණපාදිනි ලොහිතපෙ චොරි කුක්කුටපොථිනි,
> නත්වං අරියෙන වෙදෙන මමං භත්තාරමිච්ඡසීති.

තත්ථ-න ත්වං අරියෙනාති ත්වං අරියෙන බ්‍රහ්මචරියවාසලාභෙන න මං භත්තාරං ඉච්ඡසි වඤ්චෙත්වා පන ඛාදිතුකාමාසි තස්ස පාපෙති තං පලාපෙසි. සා පන පලායිත්වා ගතා පුන ඔලොකෙතුම්පි න විසහීති ඉමා අභිසම්බුද්ධගාථා අභාසි:–

> එවම්පි චතුරා නාරී දිස්වාන පවරං නරං,
> නෙනන්ති සණ්හාහි වාචාහි ළාරීචිය කුක්කුටං.
>
> යොච උප්පතිතං අත්ථං න ඛිප්පමනුබුජ්ඣති,
> අමිත්තවසමන්වෙති පච්ඡාච මනුතප්පති.
>
> යොච උප්පතිතං අත්ථං ඛිප්පමෙව නිබොධති,
> මුච්චතෙ සත්තුසම්බාධා කුක්කුටොව බිළාරියාති.

තත්ථ-**චතුරාති** චාතුරියෙන සමන්නාගතා. **නාරීති** ඉත්ථියො. **නෙන්තීති** අත්තනො වසං උපනෙන්ති. **බිළාරිව්යාති** යථා සා බිළාරී තං කුක්කුටං නෙතුං වායමි. එවං අඤ්ඤාපි නාරියො නෙන්තියෙව. **උප්පතිතං අත්ථන්ති** උප්පන්නං කිඤ්චිදෙව අත්ථං. **න අනුබුජ්ඣතීති**. යථාසභාවෙන න ජානාති. **පච්ඡාච මනුතප්පතීති** පච්ඡා ච අනුතප්පති. **කුක්කුටොවාති** යථා සො ඤාණසම්පන්නො කුක්කුටො බිළාරිතො මුත්තො එවං සත්තුසම්බාධතො මුච්චතීති අත්ථො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කුක්කුටරාජා අහමෙව අහොසින්ති.

කුක්කුටජාතකං.

---

6. 1. 9.

ධම්මං චරථ ඤාතයොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කුහකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි සත්ථා න භික්ඛවෙ අයං ඉදානෙව කුහකො පුබ්බෙපි කුහකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සකුණයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො සකුණසඞ්ඝපරිවුතො සමුද්දමජ්ඣෙ දීපකෙ වසි. අථෙකච්චෙ කාසිකරට්ඨවාසිනො වාණිජා දිසාකාකං ගහෙත්වා නාවාය සමුද්දං පක්ඛන්දිංසු. සමුද්දමජ්ඣෙ නාවා භිජ්ජි. සො දිසාකාකො තං දීපකං ගන්ත්වා චින්තෙසි අයං මහාසකුණසඞ්ඝො මයා කුහකකම්මං කත්වා එතෙසං අණ්ඩකානි චෙව ඡාපකෙ ච වරං වරං ඛාදිතුං වට්ටතීති.

සො ඔතරිත්වා සකුණසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ මුඛං විවරිත්වා එකෙන පාදෙන පඨවියං අට්ඨාසි. කො නාම ත්වං සාමීති සකුණෙහි පුට්ඨො අහං ධම්මිකො නාමාති ආහ. කස්මා පන එකෙන පාදෙන ඨිතොසීති. මයා දුතියෙ පාදෙ නික්ඛිත්තෙ පඨවී ධාරෙතුං න සක්කොතීති. අථ කස්මා මුඛං විවරිත්වා තිට්ඨසීති. අහං අඤ්ඤං ආහාරං න ඛාදාමි වාතමෙව ඛාදාමීති. එවඤ්ච පන වත්වා තෙ සකුණෙ ආමන්තෙත්වා ඔවාදං වො දස්සාමි තං සුණාථාති තෙසං ඔවාදවසෙන පඨමං ගාථමාහ:-

ධම්මං චරථ ඤාතයො ධම්මං චරථ භද්දං වො,
ධම්මචාරී සුඛං සෙති අස්මිං ලොකෙ පරම්හි චාති.

තත්ථ–**ධම්මං චරථාති** කායසුචරිතාදිභෙදං ධම්මං කරොථ. **ඤාතයොති** තෙ ආලපති. **ධම්මං චරථ භද්දං වොති** එකවාරං චරිත්වා මා ඔසක්කථ පුනප්පුනං චරථෙව භද්දං වො භවිස්සති. **සුඛං සෙතීති** දෙසනාසීසමෙතං ධම්මචාරී පන සුඛං තිට්ඨති නිසීදති ගච්ඡති සයති සබ්බිරියාපථෙසු සුඛිතොව හොතීති දීපෙති.

සකුණා අයං කාකො කොහඤ්ඤෙන අණ්ඩකානි ඛාදිතුං එවං වදතීති අජානිත්වා තං දුස්සීලං වණ්ණෙන්තා දුතියං ගාථමාහංසු:-

භද්දකො වතයං පක්ඛී දිජො පරමධම්මිකො,
එකපාදෙන තිට්ඨන්තො ධම්මමෙවානුසාසතීති.

තත්ථ–**ධම්මමෙවාති** සභාවමෙව. **අනුසාසතීති** කථෙති.

සකුණා තස්ස දුස්සීලස්ස සද්දහිත්වා ත්වං කිර සාමි අඤ්ඤං ගොචරං න ගණ්හසි වාතමෙව භක්ඛසි. තෙනහි අම්හාකං අණ්ඩකානි ච ඡාපකෙ ච ඔලොකෙය්‍යාසීති වත්වා ගොචරාය ගච්ඡන්ති. සො පාපො තෙසං ගතකාලෙ අණ්ඩකානි ච ඡාපකෙ ච කුච්ඡිපූරං ඛාදිත්වා තෙසං ආගතකාලෙ උපසන්තූපසන්තො හුත්වා මුඛං විවරිත්වා එකෙන පාදෙන තිට්ඨති. සකුණා ආගන්ත්වා පුත්තකෙ අපස්සන්තා කො නු ඛො ඛාදතීති මහාසද්දෙන විරවන්ති. අයං කාකො ධම්මිකොති තස්මිං ආසඞ්කාමත්තම්පි න කරොන්ති.

අථෙකදිවසං මහාසත්තො චින්තෙසි ඉධ පුබ්බෙ කොචි පරිපන්ථො නත්ථි. ඉමස්ස ආගතකාලතො පට්ඨාය ජාතො ඉමං පරිග්ගණ්හිතුං වට්ටතීති. සො සකුණෙහි සද්ධිං ගොචරං ගච්ඡන්තො විය හුත්වා

නිවත්තිත්වා පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ අට්ඨාසි. කාකොපි ගතා සකුණාති නිරාසඞ්කො හුත්වා උට්ඨාය ගන්ත්වා අණ්ඩකානි ච ඡාපකෙ ච ඛාදිත්වා පුනාගන්ත්වා මුඛං විවරිත්වා එකපාදෙන අට්ඨාසි. සකුණරාජා සකුණෙසු ආගතෙසු සබ්බෙ සන්නිපාතාපෙත්වා අහං වො අජ්ජ පුත්තකානං පරිපන්ථං පරිගණ්හන්තො ඉමං පාපකාකං ඛාදන්තං අද්දසං එථ නං අජ්ජ ගණ්හාමාති සකුණසඞ්ඝ ආමන්තෙත්වා සම්පරිවාරෙත්වා සචෙ පලායති ගණ්හෙය්‍යාථ නනාති වත්වා අවසෙසගාථා අභාසි:–

නාස්ස සීලං විජානාථ අනඤ්ඤාය පසංසථ,
භුත්වා අණ්ඩඤ්ච ඡාපෙච ධම්මො ධම්මොති භාසති.

අඤ්ඤං භණති වාචාය අඤ්ඤං කායෙන කුබ්බති,
වාචාය නොච කායෙන න තං ධම්මං අධිට්ඨිතො.

වාචාය සඛිලො මනොවිදුග්ගො
ඡන්නො කූපසයොව කණ්හසප්පො,
ධම්මධජො ගාමනිගමාසු සාධුසම්මතො
දුජ්ජානො පුරිසෙන බාලිසෙන.

ඉමං තුණ්ඩෙහි පක්ඛෙහි පාදාචිමං විහෙඨථ,
ඡවං හිමං විනාසෙථ නායං සංවාසනාරහොති.

තත්ථ–**නාස්ස සීල**න්ති න අස්ස සීලං. **අනඤ්ඤායා**ති අජානිත්වා. **භුත්වා**ති ඛාදිත්වා. **වාචාය නොච කායෙනා**ති අයං හි වචනෙනෙව ධම්මං චරති කායෙන ච පන න කරොති. **න තං ධම්මං අධිට්ඨිතො**ති තස්මා ජානිතබ්බො යථායං ධම්මං භණති න තං අධිට්ඨිතො න තස්මිං ධම්මෙ පතිට්ඨිතො. **වාචාය සඛිලො**ති වාචාය මුදු. **මනොවිදුග්ගො**ති මනසා විදුග්ගො දුප්පවෙසො. **ඡන්නො**ති යස්මිං බිලෙ සයති තෙන ඡන්නො. **කූපසයො**ති බිලාසයො. **ධම්මධජො**ති සුචරිත ධම්මං ධජං කත්වා විචරණෙන ධම්මද්ධජො. **ගාමනිගමාසූ**ති **ගාමෙසු චෙව නිගමෙසු** ච. **සාධු සම්මතො**ති භද්දකොති සම්භාවිතො. **දුජ්ජානො**ති අයං එවරූපො දුස්සීලො පටිච්ඡන්නකම්මන්තො **බාලිසෙන** අඤ්ඤාණෙන **පුරිසෙන** න සක්කා ජානිතුං. **පාදාචිම**න්ති අත්තනො අත්තනො පාදෙනච ඉමං. **විහෙඨථා**ති පහරථ. **ඡව**න්ති ලාමකං. **නායන්**ති අයං අම්හෙහි සද්ධිං එකස්මිං ඨානෙ සංවාසං න අරහතීති.

එවඤ්ච පන වත්වා සකුණජෙට්ඨකො සයමෙව ලඞ්ඝිත්වා තස්ස සීසං තුණ්ඩෙන පහරි. අවසෙසා සකුණා තුණ්ඩනඛපාදපක්ඛෙහි පහරිංසු. සො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කුහකකාකො ඉදානි කුහකභික්ඛු අහොසි. සකුණරාජා පන අහමෙවාති.

ධම්මද්ධජජාතකං.

6. 1. 10.

සචෙ බ්‍රාහ්මණ ගච්ඡසීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මාතුපොසකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු ගිහී පොසෙසීති පුච්ඡිත්වා, සච්චං භන්තෙති වුත්තෙ කිං තෙ හොන්තීති වුත්තෙ මාතාපිතරො මෙ භන්තෙති වුත්තෙ සාධු සාධු භික්ඛු පොරාණකපණ්ඩිතානං වංසං පාලෙසි. පොරාණකපණ්ඩිතා හි තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තිත්වාපි මාතාපිතූනං ජීවිතං අදංසූති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ කොසලරට්ඨෙ සාකෙතෙ කොසලරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො මිගයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො නන්දියමිගො නාම හුත්වා සීලාචාරසම්පන්නො මාතාපිතරො පොසෙසි. තදා කොසලරාජා මිගවිත්තකොව අහොසි. සො පන මනුස්සානං කසිකම්මාදීනි කාතුං අදත්වා මහාපරිවාරො දෙවසිකං මිගවධං ගච්ඡති.

මනුස්සා සන්නිපතිත්වා අය්‍යා අයං රාජා අම්හාකං කම්මච්ඡෙදං කරොති ඝරාවාසොපි නස්සති. යන්නූන මයං අඤ්ජනවනඋය්‍යානං පරික්ඛිපිත්වා ද්වාරං යොජෙත්වා පොක්ඛරණී ඛණිත්වා තිණානි රොපෙත්වා දණ්ඩමුග්ගරාදිහත්ථා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ගුම්බෙ පහරන්තා මිගෙ නීහරිත්වා පරිවාරෙත්වා ගොරූපානි විය වජං උය්‍යානං පවෙසෙත්වා ද්වාරං පිදහිත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා අත්තනො කම්මං කරෙය්‍යාමාති මන්තයිංසු. අත්ථෙසො උපායොති සබ්බෙ එකච්ඡන්දා හුත්වා උය්‍යානං සජ්ජෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා යොජනමත්තං ඨානං පරික්ඛිපිංසු.

තස්මිං ඛණෙ නන්දියො එකස්මිං ඛුද්දකෙ ගුම්බෙ මාතාපිතරො ගහෙත්වා භූමියං නිපන්නො හොති. මනුස්සා නානාඵලකාවුධහත්ථා බාහුනා බාහුං පීළෙත්වා තං ගුම්බං පරික්ඛිපිංසු. අථෙකච්චෙ මිගෙ ඔලොකෙන්තා තං ගුම්බං පවිසිංසු. නන්දියො තෙ දිස්වා අජ්ජ මයා ජීවිතං පරිච්චජිත්වා මාතාපිතූනං ජීවිතං දාතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා උට්ඨාය මාතාපිතරො වන්දිත්වා අම්ම තාත ඉමෙ මනුස්සා ඉමං ගුම්බං පවිසිත්වා අම්හෙ තයොපි පස්සිස්සන්ති තුම්හෙ එකෙනුපායෙන ජීවෙය්‍යාථ ජීවිතං වො සෙය්‍යො අහං තුම්හාකං ජීවිතදානං දත්වා මනුස්සෙහි ගුම්බපරියන්තෙ ඨත්වා ගුම්බෙ පහටමත්තෙයෙව නික්ඛමිස්සාමි. අථ තෙ ඉමස්මිං ඛුද්දකෙ ගුම්බෙ එකොයෙව මිගො භවිස්සතීති මඤ්ඤමානා ගුම්බං න පවිසන්ති තුම්හෙ අප්පමත්තා හොථාති මාතාපිතරො ඛමාපෙත්වා ගමණසජ්ජො අට්ඨාසි. සො මනුස්සෙහි ගුම්බපරියන්තෙ ඨත්වා උන්නාදිත්වා ගුම්බෙ පහටමත්තෙයෙව තතො නික්ඛමි. තෙ එකො වෙත්ථ මිගො භවිස්සතීති ගුම්බං න පවිසිංසු. අථ නන්දියො ගන්ත්වා මිගානං අන්තරං පාවිසි. මනුස්සා පරිවාරෙත්වා සබ්බමිගෙ උය්‍යානං පවෙසෙත්වා ද්වාරං ථකෙත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙත්වා සකසකට්ඨානානි ගමිංසු.

තතො පට්ඨාය රාජා සයමෙව ගන්ත්වා එකං මිගං විජ්ඣිත්වා තං ගහෙත්වා **එහීති** එකං පෙසෙත්වා ආහරාපෙසි. අථ මිගා වාරං ඨපයිංසු. **පත්තවාරෙ** මිගො එකමන්තෙ තිට්ඨති. තං විජ්ඣිත්වා ගණ්හන්ති. නන්දියො පොක්ඛරණියං පානීයං පිවති. තිණානි ඛාදති. වාරෙ පනස්ස න තාව පාපුණාති. අථ බහූනං දිවසානං අච්චයෙන **තස්ස** මාතාපිතරො තං දට්ඨුකාමා හුත්වා අම්හාකං පුත්තො නන්දිය මිගරාජා නාගබලො ථාමසම්පන්නො සචෙ ජීවති අවස්සං වතිං ලඞ්ඝිත්වා අම්හාකං දස්සනත්ථාය ආගමිස්සති සාසනමස්ස පෙසෙස්සාමාති චින්තෙත්වා මග්ගසමීපෙ ඨත්වා එකං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා අය්‍ය කහං ගච්ඡසීති මානුසිකාය වාචාය පුච්ඡිත්වා සාකෙතන්ති වුත්තෙ පුත්තස්ස සාසනං පහිණන්තා පඨමං ගාථමාහංසු:–

සචෙ බ්‍රාහ්මණ ගච්ඡසි සාකෙතං අඤ්ජනාවනං,
වජ්ජාසි නන්දියං නාම පුත්තං අම්හාකඔරසං,
මාතාපිතා ච තෙ වුද්ධා තෙ තං ඉච්ඡන්ති පස්සිතුන්ති.

තස්සත්ථො–**සචෙ** ත්වං **බ්‍රාහ්මණ සාකෙතං ගච්ඡසි**. සාකෙතෙ **අඤ්ජනවනං** නාම උය්‍යානං අත්ථි. තත්ථ අම්හාකං පුත්තො නන්දියො නාම මිගො අත්ථි, තං වදෙය්‍යාසි. මාතාපිතරො **තෙ වුද්ධා** යාව නමරන්ති තාව තං **පස්සිතුං ඉච්ඡන්තීති**.

සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සාකෙතං ගන්ත්වා පුනදිවසෙ උය්‍යානං පවිසිත්වා නන්දියමිගො නාම කතරොති පුච්ඡි. මිගො ආගන්ත්වා තස්ස සමීපෙ ඨත්වා අහන්ති ආහ. බ්‍රාහ්මණො තමත්ථං ආරොචෙසි. නන්දියො තං සුත්වා ගච්ඡෙය්‍යාමහං බ්‍රාහ්මණ වතිං ලඞ්ඝිත්වා නො න ගච්ඡෙය්‍යං මයා පන රඤ්ඤො සන්තකං නිවාපපාණභොජනං භුත්තං තං මෙ ඉණට්ඨානෙ ඨිතං ඉමෙසඤ්ච මිගානං මජ්ඣෙ චිරං වුත්ථොස්මි තස්ස මෙ රඤ්ඤො චෙව එතෙසඤ්ච සොත්ථිභාවං අකත්වා අත්තනො බලං අදස්සෙත්වා ගමනං නාම න යුත්තං අත්තනො පන වාරෙ සම්පත්තෙ අහං එතෙසං සොත්ථිභාවං කත්වා සුඛිතො ආගච්ඡිස්සාමීති ඉමමත්ථං පකාසෙන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

භුත්තා මයා නිවාපානි රාජිනො පාණභොජනං,
තං රාජපිණ්ඩං අවභොත්තුං නාහං බ්‍රාහ්මණමුස්සහෙ.

ඔදහිස්සාමහං පස්සං ඛුරප්පාණිස්ස රාජිනො,
තදාහං සුඛිතො මුත්තො අපිපස්සෙය්‍ය මාතරන්ති.

තත්ථ–**නිවාපානීති** තෙසු තෙසු ඨානෙසු නිවුත්තානි නිවාපානි. **පාණභොජන**න්ති පානීයඤ්ච අවසෙසතිණඤ්ච. **තං රාජපිණ්ඩ**න්ති තං රඤ්ඤො සන්තකං සඞ්කඩ්ඪිත්වා සමොධානකරණෙන පිණ්ඩං. **අවභොත්තු**න්ති දුබ්භුත්තං භුඤ්ජිතුං රඤ්ඤො කිච්චං අනිප්ඵාදෙන්තො තං අවභුත්තං භුඤ්ජති නාම, සොහං එවං අවභොත්තුං න උස්සහාමීති වදති. **බ්‍රාහ්මණමුස්සහෙ**ති එත්ථ බ්‍රාහ්මණාති ආලපනං. මකාරො පන

පදසන්ධිවසෙන වුත්තං. **ඔදහිස්සාමහං පස්සං ඛුරප්පාණිස්ස රාජිනොති** අහං බ්‍රාහ්මණ අත්තනො වාරෙ සම්පත්තෙ ඛුරප්පං සන්නය්හිත්වා ආගතස්ස රඤ්ඤො මිගයූථතො නික්ඛමිත්වා එකමන්තං ඨත්වා මං විජ්ඣ මහාරාජාති වත්වා අත්තනො මහාඵාසුකපස්සං ඔදහිස්සාමි. **සුඛිතො මුත්තොති** තදා අහං මරණභයා මුත්තො සුඛිතො නිද්දුක්ඛො රඤ්ඤා අනුඤ්ඤාතො **අපි** නාම **මාතරං පස්සෙය්‍ය**න්ති.

තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො පක්කාමි. අපරභාගෙ තස්ස වාරදිවසෙ රාජා මහන්තෙන පරිවාරෙන උය්‍යානං ආගඤ්ඡි. මහාසත්තො එකමන්තෙ අට්ඨාසි. රාජා මිගං විජ්ඣිස්සාමීති ඛුරප්පං සන්නහි. මහාසත්තො යථා අඤ්ඤෙ මරණභයතජ්ජිතා පලායන්ති එවං අපලායිත්වා නිබ්භයො හුත්වා මෙත්තං පුරෙචාරිකං කත්වා මහාඵාසුකපස්සං ඔදහිත්වා නිච්චලොව අට්ඨාසි. රාජා තස්ස මෙත්තානුභාවෙන සරං විස්සජ්ජෙතුං නාසක්ඛි.

මහාසත්තො කිං මහාරාජ සරං න මුඤ්චසි. මුඤ්චාහීති ආහ. නසක්කොමි මිගරාජාති තෙනහි ගුණවන්තානං ගුණං ජාන මහාරාජාති. තදා රාජා බොධිසත්තෙ පසීදිත්වා ධනුං ඡඩ්ඩෙත්වා ඉදං අචිත්තකං කලිඞ්ගරඛණ්ඩම්පි තාව තව ගුණං ජානාති සචිත්තකො මනුස්සභූතොපි අහං න ජානාමි මය්හං ඛම අභයං තෙ දම්මීති ආහ. මහාරාජ මය්හං තාව අභයං දෙසි අයං උය්‍යානෙ මිගගණො කිං කරිස්සතීති එතෙසම්පි අභයං දම්මීති එවං මහාසත්තො මිගරාජජාතකෙ වුත්තනයෙනෙව සබ්බෙසං අරඤ්ඤමිගානං ආකාසගතසකුණානං ජලචරමච්ඡානඤ්ච අභයං දාපෙත්වා රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා මහාරාජ රඤ්ඤා නාම අගතිගමනං පහාය දස රාජධම්මෙ අකොපෙන්තෙන ධම්මෙන සමෙන රජ්ජං කාරෙතුං වට්ටතීති:–

"දානං සීලං පරිච්චාගං අජ්ජවං මද්දවං තපං,
අක්කොධං අවිහිංසඤ්ච ඛන්තිඤ්ච අවිරොධනං.

ඉච්චෙතෙ කුසලෙ ධම්මෙ ඨිතෙ පස්සාමි අත්තනි,
තතො තෙ ජායතෙ පීති සොමනස්සඤ්චනප්පක"න්ති.'

එවං වුත්තෙන රාජධම්මෙ ගාථාබන්ධෙනෙව දෙසෙත්වා කතිපාහං රඤ්ඤො සන්තිකෙ වසිත්වා නගරෙ සබ්බසත්තානං අභයදානං පකාසෙතුං සුවණ්ණභෙරිං චාරාපෙත්වා අප්පමත්තො හොහි මහාරාජාති වත්වා මාතාපිතූනං දස්සනත්ථාය ගතො.

මිගරාජා පුරෙ ආසිං කොසලස්ස නිකෙතනෙ,
නන්දියො නාම නාමෙන අභිරූපො චතුප්පදො.

තං මං වධිතුමාගඤ්ඡි දායස්මිං අජ්ජුනාවනෙ,
ධනුං අදෙජ්ඣං කත්වාන උසුං සන්ධාය කොසලො.

තස්සාහං ඔදහිං පස්සං ඛුරප්පාණිස්ස රාජිනො,
තදාහං සුඛිතො මුත්තො මාතරං දට්ඨුමාගතොති.

ඉමා අභිසම්බුද්ධගාථා හොන්ති.

තත්ථ–**කොසලස්ස නිකෙතවෙ**ති කොසලස්ස රඤ්ඤො නිකෙතෙ වසනට්ඨානෙ තස්ස සන්තිකෙ අරඤ්ඤස්මින්ති අත්ථො. **දායස්මි**න්ති මිගානං වසනත්ථාය දින්නඋය්‍යානෙ. **අදෙජ්ඣං කත්වානා**ති ජියාය සද්ධිං එකතො කත්වා ආරොපෙත්වාති අත්ථො. **සන්ධායා**ති සන්නය්හිත්වා යොජෙත්වා. **ඔද්දිත**න්ති ඔඩ්ඩෙසිං. **මාතරං දට්ඨුමාගතො**ති දෙසනාසීසමෙතං. රඤ්ඤො ධම්මං දෙසෙත්වා සබ්බසත්තානං අභයත්ථාය සුවණ්ණභෙරිං චාරාපෙත්වා මාතාපිතරො දට්ඨුමාගතොස්මීති අත්ථො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ මාතුපොසකභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා මාතාපිතරො මහාරාජකුලානි අහෙසුං. බ්‍රාහ්මණො සාරිපුත්තො අහොසි. රාජා ආනන්දො අහොසි. නන්දියමිගරාජා පන අහමෙවාති.

නන්දියමිගරාජජාතකං.

අචාරියවග්ගො පඨමො.

---

6. 2. 1.

සච්චං කිරෙවමාහංසූති. ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි.

තං හි භික්ඛුං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොසීති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙති කෙන උක්කණ්ඨාපිතොසීති පුරාණදුතියිකායාති වුත්තෙ භික්ඛු අයං තෙ ඉත්ථී අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං ඉමං නිස්සාය අග්ගිං පවිසිත්වා මරන්තො පණ්ඩිතෙ නිස්සාය ජීවිතං ලභීති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං සෙනකෙ නාම රාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කත්තං කාරෙසි. තදා සෙනකස්ස රඤ්ඤො එකෙන නාගරාජෙන සද්ධිං මිත්තභාවො හොති. සො කිර නාගරාජා නාගභවනා නික්ඛමිත්වා ථලෙ ගොචරං ගණ්හන්තො චරති. අථ නං ගාමදාරකා දිස්වා සප්පො අයන්ති ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීහි පහරිංසු. රාජා උය්‍යානං කීළිතුං ගච්ඡන්තො දිස්වා කිං එතෙ දාරකා කරොන්තීති පුච්ඡිත්වා එකං සප්පං පහරන්තීති සුත්වා පහරිතුං මාදෙථ පලාපෙථ නෙති පලාපෙසි.

නාගරාජා ජීවිතං ලභිත්වා නාගභවනං ගන්ත්වා බහූනි රතනානි ආදාය අඩ්ඪරත්තිසමයෙ රඤ්ඤො සයනඝරං පවිසිත්වා තානි රතනානි දත්වා මයා තුම්හෙ නිස්සාය ජීවිතං ලද්ධන්ති රඤ්ඤා සද්ධිං මිත්තභාවං කත්වා පුනප්පුනං ගන්ත්වා රාජානං පස්සති. සො අත්තනො නාගමාණවිකාසු එකං කාමෙසු අතිත්තං නාගමාණවිකං රක්ඛණත්ථාය රඤ්ඤො සන්තිකෙ ඨපෙසි යදා එතං න පස්සසි තදා ඉමං මන්තං පරිවත්තෙය්‍යාසීති තස්ස එකං මන්තං අදාසි. සො එකදිවසං උය්‍යානං

ගන්ත්වා නාගමාණවිකාය සද්ධිං පොක්ඛරණියං උදකකීළං කීළි. නාගමාණවිකා එකං උදකසප්පං දිස්වා අත්තභාවං විජහිත්වා තෙන සද්ධිං අසද්ධම්මං පටිසෙවි. රාජා තං අපස්සන්තො කහං නු ඛො ගතාති මන්තං පරිවත්තෙත්වා අනාචාරං කරොන්තිං දිස්වා වෙළුපෙසිකාය පහරි.

සා කුජ්ඣිත්වා තතො නාගභවනං ගන්ත්වා කස්මා ආගතාසීති පුට්ඨා තුම්හාකං සහායො මං අත්තනො වචනං අගණ්හන්තිං පිට්ඨියං පහරීති පහාරං දස්සෙසි. නාගරාජා තත්තතො අජානිත්වාව චත්තාරො නාගමාණවකෙ ආමන්තෙත්වා ගච්ඡථ සෙනකස්ස සයනඝරං පවිසිත්වා නාසවාතෙනෙව තං භුසං විය විද්ධංසෙථාති පෙසෙසි. තෙ ගන්ත්වා රඤ්ඤො සිරිසයනෙ නිපන්නකාලෙ ගබ්භං පවිසිංසු. තෙසං පවිසනවෙලායමෙව රාජා දෙවිං ආහ. ජානාසි නු ඛො භද්දෙ නාගමාණවිකාය ගතට්ඨානන්ති. න ජානාමි දෙවාති. අජ්ජ සා අම්හාකං පොක්ඛරණියං කීළනකාලෙ අත්තභාවං විජහිත්වා එකෙන උදකසප්පෙන සද්ධිං අනාචාරං අකාසි. අථ නං අහං එවං මා කරීති සික්ඛාපනත්ථාය වෙළුපෙසිකාය පහරිං. සා නාගභවනං ගන්ත්වා සහායස්ස මෙ අඤ්ඤං කිඤ්චි කථෙත්වා මෙත්තිං භින්දෙය්‍යාති මෙ භයං උප්පජ්ජිස්සතීති.

තං සුත්වා නාගමාණවකා තතොව නිවත්තිත්වා නාගභවනං ගන්ත්වා නාගරාජස්ස තමත්ථං ආරොචෙසුං. සො සංවෙගප්පත්තො හුත්වා තං ඛණඤ්ඤෙව රඤ්ඤො සයනඝරං ආගන්ත්වා තමත්ථං ආචික්ඛිත්වා ඛමාපෙත්වා ඉදං මෙ දණ්ඩකම්මන්ති සබ්බරුතජානනං නාම මන්තං දත්වා අයං මහාරාජ අනග්ඝො මන්තො සචෙ ඉමං මන්තං අඤ්ඤස්ස දදෙය්‍යාසි දත්වාව අග්ගිං පවිසිත්වා මරෙය්‍යාසීති ආහ. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි.

සො තතො පට්ඨාය කිපිල්ලිකානම්පි සද්දං ජානාති. තස්සෙක දිවසං මහාතලෙ නිසීදිත්වා මධුඵාණිතෙහි ඛාදනීයං ඛාදන්තස්ස එකං මධුබින්දුඤ්ච ඵාණිතබින්දුඤ්ච පූවඛණ්ඩඤ්ච භූමියං පති. එකා කිපිල්ලිකා තං දිස්වා රඤ්ඤො මහාතලෙ මධුචාටි භින්නා ඵාණිතසකටං පූවසකටං නික්කුජ්ජිතං මධුඵාණිතපූවෙ ඛාදථාති විරවන්තී විචරති. රාජා තස්සා රවං සුත්වා හසි. රඤ්ඤො සමීපෙ ඨිතා දෙවී කිං නු ඛො දිස්වා රාජා හසීති චින්තෙසි.

තස්මිං ඛාදනීයං ඛාදිත්වා නහාත්වා පල්ලඞ්කෙ නිසින්නෙ එකං මක්ඛිකං සාමිකො එහි භද්දෙ කිලෙසරතියා රමිස්සාමාති ආහ. අථ නං සා අධිවාසෙහි තාව සාමි ඉදානි රඤ්ඤො ගන්ධෙ ආහරිස්සන්ති තස්ස විලිම්පන්තස්ස පාදමූලෙ ගන්ධචුණ්ණං පතිස්සති අහං තත්ථ වත්තෙත්වා සුගන්ධා භවිස්සාමි. තතො රඤ්ඤො පිට්ඨියං නිපජ්ජිත්වා රමිස්සාමාති ආහ. රාජා තම්පි සද්දං සුත්වා හසි. දෙවීපි කිං නු ඛො දිස්වා හසීති පුන චින්තෙසි.

පුන රඤ්ඤො සායමාසං භුඤ්ජන්තස්ස එකං භත්තසිත්ථං භූමියං පති. කිපිල්ලිකා රජකුලෙ භත්තසකටං භග්ගං භත්තං භුඤ්ජථාති විරවිංසු. තං සුත්වා රාජා පුනපි හසි. දෙවීපි සුවණ්ණකටච්ඡුං ගහෙත්වා

රජානං පරිවිසන්ති මං නු ඛො දිස්වා රාජා හසතීති චින්තෙසි. සා රඤ්ඤා සද්ධිං සයනං ආරුය්හ නිපන්නකාලෙ කිං කාරණා දෙව හසීති පුච්ඡි. සො කින්තෙන මම හසිතකාරණෙනාති වත්වා පුනප්පුනං නිබද්ධො කථෙසි.

අථ නං සා තුම්හාකං ජානනමන්තං මය්හං දෙථාති වත්වා න සක්කා දාතුන්ති පටික්ඛිත්තාපි පුනප්පුනං නිබන්ධි. රාජා සචාහං ඉමං මන්තං තුය්හං දස්සාමි මරිස්සාමීති ආහ. මරන්තොපි මය්හං දෙහි දෙවාති. රාජා මාතුගාමවසිකො නාම හුත්වා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ඉමිස්සා මන්තං දත්වා අග්ගිං පවිසිස්සාමීති රථෙන උය්‍යානං පායාසි.

තස්මිං ඛණෙ සක්කො ලොකං ඔලොකෙන්තො ඉමං කාරණං දිස්වා අයං බාලරාජා මාතුගාමං නිස්සාය අග්ගිං පවිසිස්සාමීති ගච්ඡති ජීවිතමස්ස දස්සාමීති සුජං අසුරකඤ්ඤං ආදාය බාරාණසිං ආගන්ත්වා තං අජිකං කත්වා අත්තනා අජො හුත්වා මහාජනො මා පස්සතූති අධිට්ඨාය රඤ්ඤො රථස්ස පුරතො අහොසි. තං අජං රාජා චෙව රථෙ යුත්තසින්ධවා ච පස්සන්ති අඤ්ඤො කොචි න පස්සති.

අජො කථාය සමුට්ඨාපනත්ථං අජිකාය සද්ධිං මෙථුනධම්මං පටිසෙවන්තො විය අහොසි. තමෙකො රථෙ යුත්තසින්ධවො දිස්වා සම්ම අජ මයං පුබ්බෙ අජා කිර බාලා අහිරිකාති අස්සුම්හා න ච තං පස්සිම්හා ත්වං පන රහො පටිච්ඡන්නට්ඨානෙ කාතබ්බං අනාචාරං අම්හාකං එත්තකානං පස්සන්තානඤ්ඤෙව කරෙසි. න ලජ්ජසි. තං නො පුබ්බෙ සුතං ඉමිනා දිට්ඨෙන සමෙතීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:–

සච්චං කිරෙවමාහංසු භස්තං බාලොති පණ්ඩිතා,
පස්ස බාලො රහොකම්මං ආවිකුබ්බං න බුජ්ඣතීති.

තත්ථ–**භස්ත**න්ති අජං. **පණ්ඩිතා**ති ඤාණසම්පන්නා තං බාලොති වදන්ති සච්චං කිර වදන්ති. **පස්සා**ති ආලපනං. පස්සථාති අත්ථො. **න බුජ්ඣතීති** එවං කාතුං න යුත්තන්ති න ජානාති.

තං සුත්වා අජො ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

ත්වං නු ඛො සම්ම බාලොසි බරපුත්ත විජානහි,
රජ්ජුයාහි පරික්ඛිත්තො වඞ්කොට්ඨො ඔහිතොමුඛො,

අපරම්පි සම්ම තෙ බාල්‍යං යො මුත්තො න පලායසි,
සො ච බාලතරො සම්ම යං ත්වං වහසි සෙනකන්ති.

තත්ථ–**ත්වං නු ඛො සම්මා**ති සම්ම සින්ධව මයාපි ඛො ත්වං බාලතරො. **බරපුත්තා**ති සො කිර ගද්‍රභස්ස ජාතකො තෙන නං එවමාහ. **විජානහීති** අහමෙව බාලොති එවං ජානාහි. **පරික්ඛිත්තො**ති යුගෙන සද්ධිං ගීවාය පරික්ඛිත්තො. **වඞ්කොට්ඨො**ති වඞ්කඔට්ඨො. **ඔහිතො මුඛො**ති මුඛබන්ධනෙන පිහිතමුඛො. **මුත්තො න පලායසීති**

යො ත්වං රථතො මුත්තො සමානො මුත්තකාලෙ පලායිත්වා අරඤ්ඤං න පවිසසි. තං තෙ අපලායනං අපරම්පි බාල්‍යං. **සො ච බාලතරොති** යං ත්වං සෙනකං වහසි සො සෙනකො තයාපි බාලතරොති.

රාජා තෙසං උභින්නම්පි කථං ජානාති තස්මා තං සුණන්තො සණිකං රථං පෙසෙසි. සින්ධවොපි තස්ස කථං සුත්වා පුන චතුත්ථං ගාථමාහ :–

යන්නු සම්ම අහං බාලො අජරාජ විජානහි,
අථ කෙන සෙනකො බාලො තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති.

තත්ථ–**යන්ති** කාරණත්ථෙ පච්චත්තං. **නූති** අනුස්සවත්ථෙ නිපාතො. ඉදං වුත්තං හොති–**සම්ම අජරාජ** යෙන තාව තිරච්ඡානගතභාවෙන කාරණෙන **අහං බාලො** තං ත්වං කාරණං ජානාහි සක්කා එතං තයා ඤාතුං අහංහි තිරච්ඡානගතත්තාව බාලො තස්මා මං ඛරපුත්තාති ආදීනි වදන්තො සුට්ඨු වදසි අයං පන **සෙනකො** රාජා **කෙන** කාරණෙන **බාලො තං මෙ** කාරණං **පුච්ඡිතො අක්ඛාහීති**.

තං ආචික්ඛන්තො අජො පඤ්චමං ගාථමාහ :–

උත්තමත්ථං ලභිත්වාන භරියාය යො පදස්සති,
තෙන ජහිස්සතත්තානං සා චෙවස්ස න හෙස්සතීති.

තත්ථ–**උත්තමත්ථන්ති** සබ්බරූතජානනමන්තං. **තෙනාති** තස්සා මන්තප්පදානසඞ්ඛාතෙන කාරණෙන තං දත්වා අග්ගිං පවිසන්තො **අත්තානඤ්ච ජහිස්සති** සා චස්ස භරියා න භවිස්සති තස්මා එස තයා බාලතරො යො ලද්ධයසං රක්ඛිතුං න සක්කොතීති.

රාජා තස්ස වචනං සුත්වා අජරාජ අම්හාකං සොත්ථිං කරොන්තොපි ත්වඤ්ඤෙව කරිස්සසි කථෙහි තාව නො කත්තබ්බයුත්තකන්ති ආහ. අථ නං අජරාජා මහාරාජ ඉමෙසං සත්තානං අත්තතො අඤ්ඤො පියතරොනාම නත්ථි එකං පියභණ්ඩං නිස්සාය අත්තානං නාසෙතුං ලද්ධයසං පහාතුං න වට්ටතීති වත්වා ඡට්ඨං ගාථමාහ :–

න වෙ පියම්මෙති ජනින්ද තාදිසො
අත්තං නිරංකත්වා පියානි සෙවති,
අත්තාව සෙය්‍යො පරමාව සෙය්‍යා
ලබ්භා පියා ඔචිතත්ථෙන පච්ඡාති.

තත්ථ–**පියම්මෙති** පියං මෙ. අයමෙව වා පාඨො. ඉදං වුත්තං හොති **ජනින්ද තාදිසො** යසම්හතෙත සීතො පුග්ගලො එකං පියභණ්ඩං නිස්සාය ඉදං පියම්මෙති **අත්තං නිරං කත්වා** අත්තානං ඡඩ්ඩෙත්වා තානි පියානි න සෙවතෙව. කිං කාරණා. **අත්තාව සෙය්‍යො පරමාව සෙය්‍යාති** යස්මා සතගුණෙන සහස්සගුණෙන අත්තාව සෙය්‍යො පවරො උත්තමො පරමාව සෙය්‍යා පරමා උත්තමා අඤ්ඤසමා පියභණ්ඩාති

අත්ථො. එත්ථ හි චකාරෙ පිකාරත්ථෙ නිපාතොති දට්ඨබ්බො. **ලබ්භා පියා ඔචිතග්ගෙන පච්ඡා**ති ඔචිතග්ගෙනාති වඩ්ඪිතග්ගෙන පුරිසෙන පච්ඡා පියා නාම සක්කා ලද්ධුං න තස්ස කාරණා අත්තා නාසෙතබ්බොති.

එවං මහාසත්තො රඤ්ඤො ඔවාදං අදාසි. රාජා තුස්සිත්වා අජ්ජරාජ කුතො ආගතොසීති පුච්ඡි. සක්කො අහං මහාරාජ තව අනුකම්පාය තං මරණා මොචෙතුං ආගතොස්මීති. දෙවරාජ අහං එතිස්සා මන්තං දස්සාමීති අවචං ඉදානි කිං කරෙමීති. මහාරාජ තුම්හාකං උභින්නම්පි විනාසෙන කිච්චං නත්ථි. සිප්පස්ස උපචාරොති වත්වා එතං කතිපයෙ පහාරෙ පහරාපෙහි ඉමිනා උපායෙන න ගණ්හිස්සතීති.

රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි. මහාසත්තො රඤ්ඤො ඔවාදං දත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො. රාජා උය්‍යානං ගන්ත්වා දෙවිං පක්කොසාපෙත්වා ආහ. ගණ්හිස්සසි භද්දෙ මන්තන්ති. ආම දෙවාති. තෙන හි උපචාරං කරෙමීති. කො උපචාරොති. පිට්ඨියං පහාරසතෙ පවත්තමානෙ සද්දං කාතුං න වට්ටතීති. සා මන්තලොභෙන සාධූති සම්පටිච්ඡි. රාජා චොරඝාතකෙ පක්කොසාපෙත්වා කසා ගාහාපෙත්වා උභොසු පස්සෙසු පහරාපෙසි. සා වෙ තයො පහාරෙ අධිවාසෙත්වා තතො පරං න මෙ මන්තෙන අත්ථොති විරවි. අථ නං රාජා ත්වං මං මාරෙත්වා මන්තං ගණ්හිතුකාමාති පිට්ඨිං නිච්චම්මං කත්වා විස්සජ්ජාපෙසි. සා තතො පට්ඨාය පුන කථෙතුං නාසක්ඛි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජා උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. දෙවී පුරාණදුතියිකා. අස්සො සාරිපුත්තො. සක්කො දෙවරාජා පන අහමෙවාති.

ඛරපුත්තජාතකං.

---

6. 2. 2.

අකක්කසන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු මහාඋම්මග්ගජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

තදා පන සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො පඤ්ඤවා උපායකුසලොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කාසිකරට්ඨෙ කම්මාරකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පරියොදාත සිප්පො අහොසි. මාතාපිතරො පනස්ස දළිද්දා. තෙසං ගාමතො අවිදූරෙ අඤ්ඤො සහස්සකුටිකො කම්මාරගාමො තත්ථ කම්මාරසහස්සජෙට්ඨකො කම්මාරො රාජවල්ලභො අඩ්ඪො මහද්ධනො. තස්සෙකා ධීතා අහොසි උත්තමරූපධරා දෙවච්ඡරපටිභාගා ජනපදකල්‍යාණිලක්ඛණෙහි සමන්නාගතා. සාමන්තගාමෙසු මනුස්සා වාසිඵරසුඵාලපාචනාදි කාරාපනත්ථාය තං ගාමං ගන්ත්වා යෙභුය්‍යෙන තං කුමාරිකං පස්සන්ති.

තෙ අත්තනො අත්තනො ගාමං ගන්ත්වා තිසිත්ථානට්ඨානාදීසු තස්සා රූපං වණ්ණෙන්ති. බොධිසත්තො තං සුත්වා සවණසංසග්ගෙන බජ්ඣිත්වා පාදපරිචාරිකං තං කරිස්සාමීති උත්තමජාතිකං අයං ගහෙත්වා එකං සුඛුමං ඝනං සූචිං කත්වා පාසෙ විජ්ඣිත්වා උදකෙ ඔපිලාපෙත්වා අපරම්පි තථාරූපමෙව තස්සා කොසකං කත්වා පාසෙ විජ්ඣි. ඉමිනා නියාමෙන තස්සා සත්ත කොසකෙ අකාසි. කථං අකාසීති න වත්තබ්බං. බොධිසත්තානං හි ඤාණමහන්තතාය කාරණං ඉජ්ඣති.

සො තං සූචිං නාළිකාය පක්ඛිපිත්වා ඔවට්ටිකාය කත්වා තං ගාමං ගන්ත්වා කම්මාරජෙට්ඨකස්ස වසනවීථිං පුච්ඡිත්වා තත්ථ ගන්ත්වා ද්වාරෙ ඨත්වා කො මම හත්ථතො එවරූපං නාම සූචිං මූලෙන කිණිතුං ඉච්ඡතීති සූචිං වණ්ණෙන්තො ජෙට්ඨකකම්මාරස්ස ඝරද්වාරසමීපෙ ඨත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

අකක්කසං අඵරුසං ඛරධොතං සුපාසියං,
සුඛුමං තිඛිණග්ගඤ්ච කො සූචිං කෙතුමිච්ඡතීති.

තස්සත්ථො-මම එලස්ස වා තිලකස්ස වා ඔධිනො වා අභාවෙන **අකක්කසං** මට්ඨතාය **අඵරුසං** ඛරෙන පාසාණෙන ධොතත්තා **ඛරධොතං** සුන්දරෙන සුවිද්ධෙන පාසෙන සමන්නාගතත්තා **සුපාසියං** සණ්හතාය **සුඛුමං** අග්ගස්ස තිඛිණතාය **තිඛිණග්ගං** සූචිං මමහත්ථතො මූලං දත්වා කො කිණිතුං ඉච්ඡතීති.

එවඤ්ච පන වත්වා පුනපි තං වණ්ණෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

සුමජ්ජඤ්ච සුපාසඤ්ච අනුපුබ්බසුවට්ටිතං,
ඝනඝාතිමං පටිත්ථද්ධං කො සූචිං කෙතුමිච්ඡතීති.

තත්ථ-**සුමජ්ජ**න්ති කුරුවින්දකචුණ්ණෙන සුට්ඨු මජ්ජිතං. **සුපාස**න්ති සණ්හෙන පාසවෙධකෙන විද්ධත්තා සුන්දරපාසං. **ඝනඝාතිම**න්ති යා ඝාතියමානා අධිකරණිං අනුපවිසති අයං ඝනඝාතිමාති වුච්චති තාදිසීති අත්ථො. **පටිත්ථද්ධ**න්ති ථද්ධං අමුදුකං.

තස්මිං ඛණෙ සා කුමාරිකා භුත්තපාතරාසං පිතරං දරථපටිප්පස්සම්භනත්ථං චූලසයනකෙ නිපන්නං තාලවණ්ටෙන වීජයමානා බොධිසත්තස්ස මධුරසද්දං සුත්වා අල්ලපිණ්ඩමංසෙන හදයෙ පහටා විය සට සහස්සෙන තිබ්බාපිතදරථා විය හුත්වා කො නු ඛො එස අතිමධුරෙන සද්දෙන කම්මාරානං වසනගාමෙ සූචිං විකිණාති කෙන නු ඛො කම්මෙන ආගතො ජානිස්සාමි තාවාති තාලවණ්ටං ඨපෙත්වා ගෙහා නික්ඛම්ම බහි ආළින්දකෙ ඨත්වා, තෙන සද්ධිං කථෙසි. බොධිසත්තානං හි පත්ථිතං නාම සමිජ්ඣති. සො හි තස්සායෙව අත්ථාය තං ගාමං ආගතො. සා යෙව තෙන සද්ධිං කථෙන්තී මාණව සකලරට්ඨවාසිනො සූචි ආදීන මත්ථාය ඉමං ගාමං ආගච්ඡන්ති ත්වං බාලතාය කම්මාරගාමෙ සූචිං

වික්කෙතුමිච්ඡසි. සචෙපි දිවසං සූචියා වණ්ණං භාසිස්සසි න තං තෙ කොචි හත්ථතො සූචිං ගණ්හිස්සති සචෙ මූලං ලද්ධුං ඉච්ඡසි. අඤ්ඤං ගාමං යාහීති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

ඉතොදානී පතායන්ති සූචියො බළිසානිච,
කොයං කම්මාරගාමස්මිං සූචිං වික්කෙතුමිච්ඡති.

ඉතො සත්ථානි ගච්ඡන්ති කම්මන්තා විවිධා පුථූ,
කොයං කම්මාරගාමස්මිං සූචිං වික්කෙතුමරහතීති.

තත්ථ-**ඉතොදානීති** ඉමස්මිං රට්ඨෙ ඉදානි. **සූචියො** ච **බළිසානි** ච අඤ්ඤානි ච උපකරණානි ඉමම්හා කම්මාරගාමා **පතායන්තීති** නික්ඛමන්ති තං තං දිසං පත්ථරන්තා ගච්ඡන්ති. **කොයන්ති** එවං සන්තෙ කො අයං ඉමස්මිං කම්මාරගාමෙ සූචිං වික්කිණිතුං ඉච්ඡති. **සත්ථානීති** බාරාණසිං ගච්ඡන්තානි නානප්පකාරානි සත්ථානි ඉතොව ගච්ඡන්ති. **විවිධා පුථූති** නානප්පකාරකා බහු කම්මන්තාපි සකලරට්ඨවාසීනං ඉතො ගහිතඋපකරණෙහෙව පවත්තන්ති.

බොධිසත්තො තස්සා වචනං සුත්වා භද්දෙ ත්වං අජානන්තී අඤ්ඤාණෙන එවං වදෙසීති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

සූචිං කම්මාර ගාමස්මිං වික්කෙතබ්බා පජානතා,
ආචරියාව ජානන්ති කම්මං සුකතදුක්කතං.

ඉමඤ්ච තෙ පිතා භද්දෙ සූචිං ජඤ්ඤා මයා කතං,
තයා ච මං නිමන්තෙය්‍ය යඤ්චත්ථඤ්ඤං ඝරෙ ධනන්ති.

තත්ථ-**සූචින්ති** විභත්තිවිපල්ලාසො කතො. ඉදං වුත්තං හොති සූචි නාම පජානතා පණ්ඩිතෙන පුරිසෙන කම්මාරගාමස්මිංයෙව වික්කෙතබ්බා. කිං කාරණා **ආචරියාව ජානන්ති කම්මං සුකතදුක්කතන්ති** තස්ස තස්ස සිප්පස්ස ආචරියාව තස්මිං තස්මිං සිප්පෙ සුකතදුක්කතං කම්මං ජානන්ති. ස්වාහං කම්මාරකම්මං අජානන්තානං ගහපතිකානං ගාමං ගන්ත්වා මම සූචියා සුකතදුක්කතභාවං කථං ජානාපෙස්සාමි ඉමස්මිං පන ගාමෙ මම බලං ජානාපෙස්සාමීති එවං බොධිසත්තො ඉමාය ගාථාය අත්තනො බලං වණ්ණෙසි. **තයා ච මං නිමන්තෙය්‍යාති** භද්දෙ සචෙ තව පිතා ඉමං මයා කතං සූචිං ඊදිසා වා එසා එවං වා කතාති ජානෙය්‍ය ඉමං තෙ ධීතරං පාදපරිචාරිකං දම්මි ගණ්හාහීති එවං තයා ච මං නිමන්තෙය්‍ය. **යඤ්චත්ථඤ්ඤං ඝරෙ ධනන්ති** යඤ්ච අඤ්ඤං සවිඤ්ඤාණකං වා අවිඤ්ඤාණකං වා ඝරෙ ධනං අත්ථි තෙන මං නිමන්තෙය්‍ය. **යඤ්චස්සඤ්ඤන්තිපි** පාඨො. යඤ්ච අස්ස ඝරෙ අඤ්ඤං ධනං අත්ථීති අත්ථො.

කම්මාරජෙට්ඨකො සබ්බං තෙසං කථං සුත්වා අම්මාති ධීතරං පක්කොසිත්වා කෙන සද්ධිං සල්ලපසීති පුච්ඡි. තාත එකො පුරිසො සූචිං වික්කිණාති. තෙන සද්ධින්ති. තෙනහි පක්කොසාහි නන්ති. සා

ගන්ත්වා පක්කොසි. බොධිසත්තො ගෙහං පවිසිත්වා කම්මාරජෙට්ඨකං වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං සො කතරගාමවාසිකොසීති පුච්ඡි. අසුකගාමවාසිකොම්හි අසුකකම්මාරස්ස නාම පුත්තොති. කස්මා ඉධාගතොසීති. සූචිවික්කිණනත්ථායාති. ආහර සූචිං තෙ පස්සාමාති. බොධිසත්තො අත්තනො ගුණං සබ්බෙසං මජ්ඣෙ පකාසෙතුකාමො නනු එකතොතං වොලොකිතතො සබ්බෙසං මජ්ඣෙ වොලොකිතුං වරතරන්ති ආහ.

සො සාධු තාතාති සබ්බෙ කම්මාරෙ සන්නිපාතෙත්වා තෙහි පරිවුතො ආහර තාත මයං පස්සාම තෙ සූචින්ති ආහ. ආචරිය එකං අධිකරණිඤ්ච උදකපුණ්ණඤ්ච කංසථාලං ආහරාපෙථාති. සො ආහරාපෙසි. බොධිසත්තො ඔවට්ටිකතො සූචිනාළිකං නීහරිත්වා අදාසි. කම්මාරජෙට්ඨකො තතො සූචිං නීහරිත්වා අයං තාත සූචීති පුච්ඡි. නායං සූචි කොසකො එසොති. සො උපධාරෙන්තො නෙවන්තං න කොටිං අද්දස.

බොධිසත්තො ආහරාපෙත්වා නඛෙන කොසකං අපනෙත්වා අයං සූචි අයං කොසකොති මහාජනස්ස දස්සෙත්වා සූචිං ආචරියස්ස හත්ථෙ කොසකං පාදමූලෙ ඨපෙසි. පුන තෙන අයං මඤ්ඤෙ තාත සූචීති වුත්තො අයම්පි න සූචි සූචිකොසකොයෙවාති වත්වා නඛෙන පහරන්තො පටිපාටියා ඡ කොසකෙ කම්මාරජෙට්ඨකස්ස පාදමූලෙ ඨපෙත්වා අයං සූචීති තස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. කම්මාරසහස්සං අඞ්ගුලියො පොඨෙසි චෙළුක්ඛෙපා පවත්තිංසු.

අථ නං කම්මාරජෙට්ඨකො තාත ඉමාය සූචියා කිං බලන්ති පුච්ඡි. ආචරිය බලවපුරිසෙන අධිකරණිං උක්ඛිපාපෙත්වා අධිකරණියා හෙට්ඨා උදකපාතිං ඨපාපෙත්වා අධිකරණියා මජ්ඣෙ ඉමං සූචිං පහරථාති. සො තථා කාරෙත්වා අධිකරණිමජ්ඣෙ සූචිං අග්ගෙන පහරි. සා අධිකරණිං විනිවිජ්ඣිත්වා උදකපිට්ඨෙ කෙසග්ගමත්තම්පි උද්ධං වා අධො වා අහුත්වා තිරියං පතිට්ඨාසි. සබ්බකම්මාරා අම්හෙහි එත්තකං කාලං කම්මාරා නාම එදිසා හොන්තීති සුතිවසෙනාපි න සුතපුබ්බන්ති අඞ්ගුලියො පොඨෙත්වා චෙළුක්ඛෙපසහස්සං පවත්තයිංසු.

කම්මාරජෙට්ඨකො ධීතරං පක්කොසිත්වා තස්මිඤ්ඤෙව පරිසමජ්ඣෙ අයං කුමාරිකා තුය්හමෙව අනුච්ඡවිකාති උදකං පාතෙත්වා අදාසි. සො අපරභාගෙ කම්මාරජෙට්ඨකස්සච්චයෙන තස්මිං ගාමෙ කම්මාරජෙට්ඨකො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කම්මාරධීතා රාහුලමාතා අහොසි. පණ්ඩිතකම්මාරපුත්තො පන අහමෙවාති.

සූචිජාතකං.

6. 2. 3.

නවච්ඡන්දකෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මරණභීරුකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො සාසනෙ පබ්බජිත්වා මරණභීරුකො අහොසි. අප්පමත්තකම්පි සාඛාචලනං දණ්ඩකපතනං සකුණචතුප්පදසද්දං වා අඤ්ඤං වා තථාරූපං සුත්වා මරණභයතජ්ජිතො හුත්වා කුච්ඡියං විද්ධසසො විය කම්පන්තො විචරති. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකභික්ඛු කිර මරණභීරුකො අප්පමත්තකම්පි සද්දං සුත්වා විකම්පමානො පලායති ඉමෙසඤ්ච සත්තානං මරණමෙව ධුවං ජීවිතං අද්ධුවං නනු නාම තදෙව මනසිකාතබ්බන්ති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ තං භික්ඛුං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු මරණභීරුකොති ආම භන්තෙති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මරණභීරුකො යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සූකරියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. සූකරී පරිණතගබ්භා ද්වෙ පුත්තෙ විජායි. සා එකදිවසං තෙ ගහෙත්වා එකස්මිං ආවාටෙ නිපජ්ජි. අථෙකා බාරාණසිද්වාරගාමවාසිනී මහල්ලිකා කප්පාසඛෙත්තතො පච්ඡිපූරං කප්පාසං ආදාය යට්ඨියා භූමිං ආකොටෙන්තී ආගඤ්ඡි. සූකරී තං සද්දං සුත්වා මරණභයෙන පුත්තකෙ ඡඩ්ඩෙත්වා පලායි. මහල්ලිකා සූකරපොතකෙ දිස්වා පුත්තසඤ්ඤං පටිලභිත්වා පච්ඡියං පක්ඛිපිත්වා ඝරං නෙත්වා ජෙට්ඨස්ස මහාතුණ්ඩිලො කණිට්ඨස්ස චුල්ලතුණ්ඩිලොති නාමං කත්වා තෙ පුත්තකෙ විය පොසෙසි.

තෙ අපරභාගෙ වඩ්ඪිත්වා ථුල්ලසරීරා අහෙසුං. මහල්ලිකා ඉමෙ නො මූලෙන දෙහීති වුච්චමානාපි පුත්තා මෙති වත්වා කස්සචි න දෙති. අථෙකස්මිං ඡණකාලෙ ධුත්තා සුරං පිවන්තා මංසෙ ඛීණෙ කුතො නු ඛො මංසං ලභිස්සාමාති වීමංසන්තා මහල්ලිකාය ගෙහෙ සූකරානං අත්ථිභාවං ඤත්වා සුරං ගහෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා අම්ම මූලං ගහෙත්වා එකං නො සූකරං දෙහීති ආහංසු. සා අලං තාතා පුත්තා නාම මංසං ඛාදනත්ථාය කිණන්තානං දදන්තා අත්ථීති පටික්ඛිපි.

ධුත්තා අම්ම මනුස්සානං සූකරා නාම පුත්තා න හොන්ති. දෙහි නොති පුනප්පුන යාචන්තාපි අලභිත්වා මහල්ලිකං සුරං පායෙත්වා මත්තකාලෙ අම්ම සූකරෙහි කිං කරිස්සසි මූලං ගහෙත්වා පරිබ්බයං කරොහීති තස්සා හත්ථෙ කහාපණෙ ඨපයිංසු.

සා කහාපණෙ ගහෙත්වා තාතා මහාතුණ්ඩිලං දාතුං න සක්කා චුල්ලතුණ්ඩිලං පන ගණ්හථාති ආහ. කහං සොති. අයං එතස්මිං ගච්ඡෙති. සද්දමස්ස දෙහීති. ආහාරං න පස්සාමීති. ධුත්තා මූලෙනෙකං භත්තපාතිං ආහරාපෙසුං. මහල්ලිකා තං ගහෙත්වා ද්වාරෙ ඨපිතං සූකරදොණිං පූරෙත්වා දොණිසමීපෙ අට්ඨාසි. තිංසමත්තා ධුත්තාපි පාසහත්ථා තත්ථෙව අට්ඨංසු.

මහල්ලිකා තාත චුල්ලතුණ්ඩිල එහිරෙති තස්ස සද්දමකාසි. තං සුත්වා මහාතුණ්ඩිලො එත්තකං කාලං මම මාතරා චුල්ලතුණ්ඩිලස්ස සද්දො න දින්නපුබ්බො මං යෙව පඨමං සද්දායති අවස්සං අජ්ජ අම්හාකං භයං උප්පන්නං භවිස්සතීති අඤ්ඤාසි.

සො කණිට්ඨං ආමන්තෙත්වා තාත මම මාතා තං පක්කොසති ගච්ඡ තාව ජානාහීති. සො ගච්ඡා නික්ඛමිත්වා භත්තදොණි සමීපෙ තෙසං ඨිතභාවං දිස්වා අජ්ජ මෙ මරණං උප්පන්නන්ති මරණභයතජ්ජිතො නිවත්තිත්වා කම්පමානො භාතුසන්තිකං ආගන්ත්වා සණ්ඨම්භිතුං නාසක්ඛි කම්පමානො පරිබ්භමති. මහාතුණ්ඩිලො තං දිස්වා තාත ත්වං පනජ්ජ වෙධසි භමසි පවිසනට්ඨානං ඔලොකෙසි කිං නාමෙතං කරෙසීති පුච්ඡි. සො අත්තනා දිට්ඨකාරණං කථෙන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

නවච්ඡන්දකෙදානි දිය්‍යති
පුණ්ණායං දොණි සුවාමිනී ඨිතා,
බහුකෙ ජනෙ පාසපාණිකෙ
නො ච ඛො මෙ පටිභාති භුඤ්ජිතුන්ති.

තත්ථ-**නවච්ඡන්දකෙදානි දිය්‍යතීති** භාතික පුබ්බෙ අම්හාකං කුණ්ඩකයාගු වා කඩාමභත්තං වා දිය්‍යති. අජ්ජ පන නවච්ඡන්දකං නවාකාරං දානං දිය්‍යති. **පුණ්ණායං දොණී**ති අයං අම්හාකං භත්ත දොණි සුද්ධභත්තස්ස පුණ්ණා. **සුවාමිනී ඨිතා**ති අය්‍යාපි නො තස්සා සන්තිකෙ ඨිතා. **බහුකෙ ජනෙ**ති න කෙවලඤ්ච අය්‍යාව අඤ්ඤෙපි බහුකො ජනො පාසපාණිකො ඨිතො. **නො ච ඛො මෙ පටිභාතී**ති අයං එවං එතෙසං ඨිතභාවොපි ඉදං භත්තං භුඤ්ජිතුම්පි මය්හං න පටිභාති න රුච්චතීති අත්ථො.

තං සුත්වා මහාසත්තො තාත චුල්ලතුණ්ඩිල මම කිර මාතා එතෙව සූකරෙ පොසෙන්තී නාම යදත්ථං පොසෙති ස්වාස්සා අත්ථො අජ්ජ මත්ථකම්පත්තො ත්වං මා චින්තයීති වත්වා මධුරෙන සරෙන බුද්ධලීළාය ධම්මං දෙසෙන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි :-

තසසි භමසි ලෙණමිච්ඡසි
අත්තාණොසි කුහිං ගමිස්සසි,
අප්පොස්සුක්කො භුඤ්ජ තුණ්ඩිල
මංසත්ථාය හි පොසියාමසෙ.

ඔගහ රහදං අකද්දමං
සබ්බං සෙදමලං පවාහය,
ගණ්හාහි නවං විලෙපනං
යස්ස ගන්ධො න කදාචි ඡිජ්ජතීති.

තස්ස දසපාරමියො ආවජ්ජිත්වා මෙත්තාපාරමිං පුරෙචාරිකං කත්වා පඨමං පදං උදාහරන්තස්සෙව සද්දො සකලං ද්වාදසයොජනිකං බාරාණසිං අජ්ඣොත්ථරිත්වා ගතො. සුතසුතක්ඛණෙයෙව රාජඋපරාජා

දයො ආදිං කත්වා බාරාණසිවාසිනො ආගමිංසු. අනාගතාපි ගෙහෙ ඨිතාව සුණිංසු. රාජපුරිසා ගවෙජ භින්දිත්වා භූමිං සමං කත්වා වාලිකං ඔකි රිංසු. ධුත්තානං සුරාමදෙ ජීර්ණ්. පාසෙ ඡඩ්ඩෙත්වා ධම්මං සුණමානා අට්ඨංසු. මහල්ලිකායපි මදෙ ජීර්ණ්. මහාසත්තො මහාජනමජ්ඣෙ චූල්ල තුණ්ඩිලස්ස ධම්මදෙසනං ආරභි.

තත්ථ-**තසසි** **භමසීති** මරණභයෙන උත්තසසි තෙනෙව කිල මන්තො භමසි. **ලෙණමිච්ඡසීති** පතිට්ඨං ඔලොකෙසි. **අත්තාණොසීති** තාත පුබ්බෙ අම්හාකං මාතා පටිසරණං හොති සා අජ්ජ නිරපෙක්ඛා අම්හෙ ඡඩ්ඩෙසි ඉදානි කුහිං ගමිස්සසි. **ඔගහාති** ඔගාහ. අයමෙව වා පාඨො. **පවාහයාති** හාරෙහි. **න ජීජ්ජතීති** න නස්සති-ඉදං වුත්තං හොති. සචෙ මරණතො භායසි අකද්දමං පොක්ඛරණිං ඔතරිත්වා තව සරීරෙ **සබ්බං** සෙදඤ්ච මලඤ්ච පවාහෙත්වා නිච්චං සුරභිගන්ධවිලෙපනං විලිම්පාහි.

තං සුත්වා චූල්ලතුණ්ඩිලො මයහං භාතා එවං වදෙති අම්හාකඤ්ච වංසෙ පොක්ඛරණිං ඔතරිත්වා නහානං සරීරතො සෙදමලපවාහනං පුරාණවිලෙපනං හාරෙත්වා නවවිලෙපනගහණඤ්ච කිස්මිචි කාලෙ නත්ථි කිත්තුඛො සන්ධාය භාතා මං එවමාහාති පුච්ඡන්තො චතුත්ථං ගාථමාහ :-

කතමො රහදො අකද්දමො
කිංසු සෙදමලන්ති වුච්චති,
කතමඤ්ච නවං විලෙපනං
කස්ස ගන්ධො න කදාචි ජීජ්ජතීති.

තං සුත්වා මහාසත්තො තෙනහි ඔහිතසොතො සුණාහීති බුද්ධ ලීළාය ධම්මං දෙසෙන්තො :-

ධම්මො රහදො අකද්දමො
පාපං සෙදමලන්ති වුච්චති,
සීලඤ්ච නවං විලෙපනං
තස්ස ගන්ධො න කදාචි ජීජ්ජති.

නන්දන්ති සරීරඝාතිනො
න ච නන්දන්ති සරීරධාරිනො,
පුණ්ණාය ච පුණ්ණමාසියා
රමමානාව ජහන්ති ජීවිතන්ති.

ඉමා ගාථා ආහ.

තත්ථ-**ධම්මොති** පඤ්චසීලදසසීලානි තීණි සුචරිතානි සත්තතිංස බොධපක්ඛියධම්මා අමතමහානිබ්බානන්ති සබ්බොපෙසධම්මො නාම. **අකද්දමොති** රාග දොස මොහ මාන දිට්ඨි කිලෙස කද්දමානං අභාවෙන අකද්දමො ඉමිනා සෙසධම්මතො විනිවට්ටෙත්වා නිබ්බානමෙව දසෙති. "යාවතා භික්ඛවෙ ධම්මා සංඛතා වා අසංඛතා වා විරාගො තෙසං

ධම්මානං අග්ගමක්ඛායති යදිදං මදනිම්මදනො පිපාසවිනයො ආලය සමුග්ඝාතො වට්ටුපච්ඡෙදො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාණ"න්ති[a] වුත්තං තදෙවෙස දසෙසන්තො තාත චූළතුණ්ඩිල අහං නිබ්බාණතළාකං රහදොති කථෙමි. ජාතිජරාව්‍යාධිමරණානි හි තත්ථ නත්ථි සචෙපි මරණතො මුඤ්චිතුකාමො නිබ්බාණගාමිනිං පටිපදං ගණ්හාති උපනිස්සයපච්චයවසෙන කිර බොධිසත්තො එවං කථෙසි. **පාපංසෙදමල**න්ති තාත චූළතුණ්ඩිල පාපං සෙදමලසදිසත්තා සෙදමලන්ති පොරාණකපණ්ඩිතෙහි කථිතං. තං පනෙතං එකවිධෙන පාපං යදිදං මනොපදොසො දුවිධෙන පාපං පාපකඤ්ච සීලං පාපිකා ච දිට්ඨි තිවිධෙන පාපං තීණි දුච්චරිතානි චතුබ්බිධෙන පාපං චත්තාරි අගතිගමනානි පඤ්චවිධෙන පාපං පඤ්ච චෙතොඛිලා ඡබ්බිධෙන පාපං ඡ අගාරවා සත්තවිධෙන පාපං සත්ත අසද්ධම්මා අට්ඨවිධෙන පාපං අට්ඨ මිච්ඡත්තා නවවිධෙන පාපං නව ආඝාතවත්ථූනි දසවිධෙන පාපං දස අකුසලකම්මපථා බහුවිධෙන පාපං රාගො දොසො මොහොති එකකදුකතිකාදිවසෙන විභත්තා අකුසලධම්මා ඉති සබ්බමෙපෙතං පාපං සරීරනිස්සිතසෙදමලසදිසන්ති පණ්ඩිතෙහි කථිතං. **සීල**න්ති පඤ්චසීලං දසසීලං චතුපාරිසුද්ධිසීලං ඉදං තාත සීලං චතුජාතිගන්ධවිලෙපනසදිසන්ති වදන්ති. **තස්සා**ති තස්ස සීලස්ස **ගන්ධා** තීසුවයෙසු **න කදාචි ජීයන්තී**ති සකලං ලොකං පත්ථරිත්වා ගච්ඡති.

"න පුප්ඵගන්ධො පටිවාතමෙති
න චන්දනං තගරං මල්ලිකා වා,
සතඤ්ච ගන්ධො පටිවාතමෙති
සබ්බාදිසා සප්පුරිසො පවාති.

චන්දනං තගරං වාපි උප්පලං අථ වස්සිකී,
එතෙසං ගන්ධජාතානං සීලගන්ධො අනුත්තරො.
අප්පමත්තො අයං ගන්ධො යායං තගරචන්දනී,
යො ච සීලවතං ගන්ධො වාති දෙවෙසු උත්තමො"ති.[b]

නන්දන්ති සරීරඝාතිනොති තාත තුණ්ඩිල ඉමෙ අඤ්ඤාණමනුස්සා මධුරමංසං ඛාදිස්සාම පුත්තදාරං ඛාදාපෙස්සාමාති පාණාතිපාතං කරොන්තා නන්දන්ති තුස්සන්ති. පාණාතිපාතො ආසෙවිතො භාවිතො බහුලීකතො නිරයසංවත්තනිකො හොති තිරච්ඡානයොනි-පෙ-පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකො හොති යො සබ්බලහුකො පාණාතිපාතස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස අප්පායුකසංවත්තනිකො හොතීති ඉමං පාණාතිපාතෙ ආදීනවං න ජානන්ති. අජානන්තා "මධු වා මඤ්ඤති බාලො යාව පාපං න පච්චතී"ති"[b] මධුරසඤ්ඤිනො හුත්වා,

"චරන්ති බාලා දුම්මෙධා අමිත්තෙනෙව අත්තනා,
කරොන්තා පාපකං කම්මං යං හොති කටුකප්ඵල"න්ති.[b]

එත්තකම්පි න ජානන්ති.

---

a. ඉතිවුත්තකපාළි. b. ධම්මපදපාළි.

"න තං කම්මං කතං සාධු යං කත්වා අනුතප්පති,
යස්ස අස්සුමුඛො රොදං විපාකං පටිසෙවතී"ති.[a]

න ච නන්දන්තීති තාත තුණ්ඩිල යෙ පනෙතෙ **සරීරධාරිනො** සත්තා තෙ මරණෙ ආගච්ඡන්තෙ ඨපෙත්වා සීහමිගරාජාහත්ථාජානීය අස්සාජානීයඛීණාසවෙ අවසෙසා බොධිසත්තං ආදිං කත්වා අභායන්තා නාම නත්ථි.

"සබ්බෙ තසන්ති දණ්ඩස්ස සබ්බෙසං ජීවිතං පියං,
අත්තානං උපමං කත්වා න හනෙය්‍ය න ඝාතයෙ"ති.[a]

පුණ්ණායාති ගුණපුණ්ණාය. **පුණ්ණමාසියාති** පුණ්ණචන්දයුත්තාය. මාසං වා පූරෙත්වා ඨිතාය. තදා කිර පුණ්ණමාසි උපොසථදිවසො හොති. **රම්මානාව ජහන්ති ජීවිත**න්ති තාත තුණ්ඩිල මා සොචි මා පරිදෙවි මරණස්ස නාම තෙ භායන්ති යෙසං අන්තරෙ සීලාදිගුණං නත්ථි මයං පන සීලාචාරසම්පන්නා පඤ්ඤවන්තො තස්මා අම්හාදිසා සත්තා රම්මානාව ජහන්ති ජීවිතන්ති.

එවං මහාසත්තො මධුරෙන සරෙන බුද්ධවිලාසෙන ධම්මං දෙසෙසි. මහාජනකායො සතසහස්සසො අඞ්ගුලියො පොඨෙසුං. වෙළුක්ඛෙපාව පවත්තිංසු. සාධුකාරසද්දපුණ්ණං අන්තලික්ඛං අහොසි.

බාරාණසිරාජා බොධිසත්තං රජ්ජෙන පූජෙත්වා මහල්ලිකාය යසං දත්වා උභොපි තෙ ගන්ධොදකෙන න්හාපෙත්වා වත්ථානි නිවාසෙත්වා ගීවාසු මණිරතනානි පිළන්ධාපෙත්වා නගරං නෙත්වා පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන පටිජග්ගි.

බොධිසත්තො රඤ්ඤො පඤ්චසීලානි අදාසි. සබ්බෙ බාරාණසිවාසිනො ච කාසිරට්ඨවාසිනො ච සීලානි රක්ඛිංසු. මහාසත්තො තෙසං පක්ඛදිවසෙසු ධම්මං දෙසෙසි. විනිච්ඡයෙ නිසීදිත්වා අට්ටෙ තීරෙසි. තස්මිං ධරමානෙ කූටට්ටකාරකා නාම නාහෙසුං.

අපරභාගෙ රාජා කාලමකාසි. මහාසත්තො තස්ස සරීරපරිහාරං කාරෙත්වා විනිච්ඡයෙ පොත්ථකං ලිඛාපෙත්වා ඉමං පොත්ථකං ඔලොකෙන්තා අට්ටං තීරෙය්‍යාථාති වත්වා මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා අප්පමාදෙන ඔවදිත්වා සබ්බෙසං රොදන්තානං පරිදෙවන්තානමෙව සද්ධිං චූළතුණ්ඩිලෙන අරඤ්ඤං පාවිසි. තදා බොධිසත්තස්සොවාදො සට්ඨිවස්සසහස්සානි පවත්ති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සො මරණභීරුකො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. චූළතුණ්ඩිලො මරණභීරුකො භික්ඛු. පරිසා බුද්ධපරිසා. මහාතුණ්ඩිලො පන අහමෙවාති.

තුණ්ඩිලජාතකං.

---

a. ධම්මපදපාළි.

6. 2. 4.

සිඞ්ගිමිගොති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අනන්දත්ථෙරස්ස අත්තනො අත්ථාය ජීවිතපරිච්චාගං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු යාවධනුග්ගහ පයොජනා ඛණ්ඩහාලජාතකෙ ධනපාලගජ්ජිතං චුල්ලහංසජාතකෙ කථිතං. තදා පන ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො ධම්ම භණ්ඩාගාරිකආනන්දත්ථෙරො සෙඛපටිසම්භිදප්පත්තො හුත්වා ධන පාලකෙ ආගච්ඡන්තෙ සම්මාසම්බුද්ධස්ස ජීවිතං පරිච්චජීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි ආනන්දො මය්හං පරිච්චත්තජීවිතොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ රාජගහස්ස පුබ්බපස්සෙ සාලින්දියංනාම බ්‍රාහ්මණගාමො හොති. තදා බොධිසත්තො තස්මිං ගාමෙ කස්සකබ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා තස්ස ගාමස්ස පුබ්බුත්තරදිසාය එකස්මිං මගධඛෙත්තෙ කරිසසහස්සමත්තං කසිං කාරෙසි. සො එකදිවසං මනුස්සෙහි සද්ධිං ඛෙත්තං ගන්ත්වා කම්මකාරෙ කසථාති ආණාපෙත්වා මුඛධොවනත්ථාය ඛෙත්තකොටියං මහන්තං සොබ්භං උපසඞ්කමි. තස්මිං ඛොපන සොබ්භෙ එකො සුවණ්ණවණ්ණො කක්කටකො පටිවසති අභිරූපො පාසාදිකො. බොධිසත්තො දන්තකට්ඨං ඛාදිත්වා තං සොබ්භං ඔතරි. තස්ස මුඛධොවනකාලෙ කක්කටකො සන්තිකං ආගඤ්ඡි.

අථ නං සො උක්ඛිපිත්වා අත්තනො උත්තරසාටකන්තරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා ගහෙත්වා ඛෙත්තෙ කත්තබ්බකිච්චං කත්වා ගච්ඡන්තො තත්ථෙව නං සොබ්භෙ පක්ඛිපිත්වා ගෙහං අගමාසි. තතො පට්ඨාය ඛෙත්තං ආගච්ඡන්තො පඨමං තං සොබ්භං ගන්ත්වා කක්කටකං උක්ඛිපිත්වා සාටකන්තරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා පච්ඡා කම්මන්තං විචාරෙති. ඉති තෙසං අඤ්ඤමඤ්ඤං විස්සාසො දළ්හො අහොසි.

බොධිසත්තො නිබද්ධං ඛෙත්තං ආගච්ඡති. අක්ඛීසු පනස්ස පඤ්ච පසාද තීණි මණ්ඩලානි සුවිසුද්ධානි හුත්වා පඤ්ඤායන්ති. අථස්ස ඛෙත්ත කොටියං එකස්මිං තාලෙ කාකකුලාවකෙ කාකී අක්ඛීනි දිස්වා ඛාදිතුකාමා හුත්වා කාකං ආහ සාමි දොහළො මෙ උප්පන්නොති. කිං දොහළොනාමාති. එතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අක්ඛීනි ඛාදිතුකාමම්හීති. දුද්දොහළො තෙ උප්පන්නො කො එතානි ආහරිතුං සක්ඛිස්සතීති. ත්වං න සක්කොසීති අහමෙතං ජානාමි යොපනෙස තාලස්ස අවිදූරෙ වම්මිකො එත්ථ කණ්හසප්පො වසති තං උපට්ඨහ සො එතං ඩසිත්වා මාරෙස්සති අථස්ස අක්ඛීනි උප්පාටෙත්වා ත්වං ආහරිස්සසීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තතො පට්ඨාය කණ්හසප්පං උපට්ඨාසි. බොධිසත්තෙනාපි වාපිතසස්සානං ගබ්භගහණකාලෙ කක්කටකො මහා අහොසි.

අථෙකදිවසං සප්පො කාකං ආහ. සම්ම ත්වං නිබද්ධං මං උපට්ඨහසි කිං තෙ කරෙමීති. සාමි තුම්හාකං දාසියා එතස්ස ඛෙත්තසාමිකස්ස අක්ඛීසු දොහළො උප්පජ්ජි ස්වාහං තුම්හාකං ආනුභාවෙන තස්ස අක්ඛීනි ලභිස්සාමීති තුම්හෙ උපට්ඨහාමීති. සප්පො හොතු නයිදං ගරුකං ලභිස්සසීති තං අස්සාසෙත්වා පුනදිවසෙ බ්‍රාහ්මණස්ස ආගමනමග්ගෙ කෙදාරමරියාදං නිස්සාය තිණෙහි පටිච්ඡන්නො හුත්වා තස්සාගමනං ඔලොකෙන්තො නිපජ්ජි.

" බොධිසත්තො ආගච්ඡන්තො පඨමං සොබ්භං ඔතරිත්වා මුඛං ධොවිත්වා සිනෙහං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා සුවණ්ණකක්කටකං ආලිඞ්ගිත්වා උත්තරසාටකන්තරෙ නිපජ්ජාපෙත්වා ඛෙත්තං පාවිසි. සප්පො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වාව වෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා පිණ්ඩිකමංසෙ ඩසිත්වා තත්ථෙව පාතෙත්වා වම්මිකං සන්ධාය පලායි. බොධිසත්තස්ස පතිතක්ඛණෙව කක්කටකස්ස සාටකන්තරතො ලඞ්ඝනක්ඛණෙව කාකස්ස ආගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස උරෙ නිලීයනක්ඛණෙව අපච්ඡාපුරිමං අහොසි කාකො නිලීයිත්වා අක්ඛීනං තුණ්ඩං පසාරෙසි. කක්කටකො ඉමං කාකං නිස්සාය මම සහායස්ස භයං උප්පන්නං එතස්මිං ගහිතෙ සප්පො ආගච්ඡිස්සතීති සණ්ඩාසෙන ගණ්හන්තො විය කාකං ගීවාය අළෙන දළ්හං ගහෙත්වා කිලමෙත්වා ථොකං සිථිලමකාසි. කාකො කිස්ස මං සම්ම ඡඩ්ඩෙත්වා පලායසි එස මං කක්කටකො විහෙසෙති යාව න මරාමි තාව එහීති සප්පං පක්කොසන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

සිඞ්ගී මිගො ආයතචක්ඛුනෙත්තො
අට්ඨිත්තචො වාරිසයො අලොමො,
තෙනාභිභූතො කපණං රුදාමි
හරෙ සඛා කිස්ස නු මං ජහාසීති.

තත්ථ–**සිඞ්ගීමිගො**ති සිඞ්ගීසුවණ්ණවණ්ණතාය වා අළසංඛාතානං වා සිඞ්ගානං අත්ථිතාය කක්කටකො වුත්තො. **ආයතචක්ඛුනෙත්තො**ති දීඝෙහි චක්ඛුසංඛාතෙහි නෙත්තෙහි සමන්නාගතො. අට්ඨිමෙව තචො අස්සාති **අට්ඨිත්තචො**. **හරෙසඛා**ති ආලපනමෙතං. අම්භො සහායාති අත්ථො. සප්පො තං සුත්වා මහන්තං ඵණං කත්වා කාකං අස්සාසෙන්තො අගමාසි.

සත්ථා ඉමමත්ථං දීපෙන්තො අභිසම්බුද්ධො හුත්වා දුතියං ගාථමාහ.

සො පස්සසන්තො මහතා ඵණෙන
භුජඞ්ගමො කක්කටමජ්ඣපත්තො,
සඛා සඛාරං පරිතායමානො
භුජඞ්ගමං කක්කටකො ගහෙසීති.

තත්ථ–**කක්කටමජ්ඣපත්තො**ති කක්කටකං සම්පත්තො. **සඛා සඛාර**න්ති සහායො සහායං. **සඛං සඛාර**න්තිපි පාඨො. අත්තනො සහායන්ති අත්ථො. **පරිතායමානො**ති රක්ඛමානො. **ගහෙසී**ති දුතියෙන අළෙන ගීවාය දළ්හං ගහෙසි.

අථ නං කිලමෙත්වා ථොකං සිථිලමකාසි. අථ නං සප්පො කක්කටකා නාම නෙව වායසමංසං ඛාදන්ති න සප්පමංසං කෙන නු ඛො කාරණෙන අයං අම්හෙ ගණ්හීති චින්තෙත්වා තං පුච්ඡන්තො තතියං ගාථමාහ :-

නවායසං නො පන සප්පරාජං
ඝාසත්ථිකො කක්කටකො අදෙය්‍ය,
පුච්ඡාමි තං ආයතචක්ඛුනෙත්ත
අථ කිස්ස හෙතුම්හ උභො ගහීතාති.

තත්ථ-**ඝාසත්ථිකොති** ආහාරත්ථිකො හුත්වා **අදෙය්‍යාති** ආදියෙය්‍ය. නකාරෙන යොජෙත්වා නගණ්හීති අත්ථො. තං සුත්වා කක්කටකො ගහණකාරණං කථෙන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි :-

අයං පුරිසො මම අත්ථකාමො
යො මං ගහෙත්වාන දකාය නෙති,
තස්මිං මතෙ දුක්ඛමනප්පකම්මෙ
අහඤ්ච එසො ච උභො න හොම.

මමඤ්ච දිස්වාන පවඩ්ඪකායං
සබ්බො ජනො හිංසිතුමෙවමිච්ඡෙ,
සාදුඤ්ච ථූලඤ්ච මුදුඤ්ච මංසං
කාකාපි මං දිස්වා විහෙඨයෙය්‍යුන්ති.

තත්ථ-**අය**න්ති බොධිසත්තං නිද්දිසති. **අත්ථකාමොති** හිතකාමො **දකාය නෙතීති** යො මං සම්පියායමානො උත්තරසාටකෙන ගහෙත්වා උදකාය නෙති අත්තනො වසනසොබ්භං පාපෙති. **තස්මිං මතෙති** සචෙ සො ඉමස්මිං ඨානෙ මරිස්සති එවං තස්මිං මතෙ මම කායිකචෙතසිකං මහන්තං දුක්ඛං භවිස්සතීති දීපෙති. **උභො න හොමාති** ද්වෙ ජනා න භවිස්සාම. **මමඤ්ච දිස්වාති** ගාථාය අයමත්ථො ඉදඤ්ච අපරම්පි කාරණං ඉමස්මිං මතෙ අනාථං නිප්පච්චයං මං වඩ්ඪිතකායං දිස්වා **සබ්බො ජනො** ඉමස්ස කක්කටකස්ස **සාදුඤ්ච ථූලඤ්ච මුදුඤ්ච මංස**න්ති මං මාරෙතුං ඉච්ඡෙය්‍ය න කෙවලඤ්ච ජනො තිරච්ඡානභූතා **කාකාපි මං දිස්වා විහෙඨයෙය්‍යුං** විහෙසෙය්‍යුං මාරෙය්‍යුං.

තං සුත්වා සප්පො චින්තෙසි එකෙනුපායෙන ඉමං වඤ්චෙත්වා කාකඤ්ච අත්තානඤ්ච මොචෙස්සාමීති. අථ නං වඤ්චෙතුං ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

සචෙතස්ස හෙතුම්හ උභො ගහීතා
උට්ඨාතු පොසො විසමාවමාමි,
මමඤ්ච කාකඤ්ච පමුඤ්ච ඛිප්පං
පුරෙ විසංගාළ්හමුපෙති මච්චන්ති.

තත්ථ-**සචෙතස්සහෙතූ**ති සචෙ එතස්ස කාරණා. **උට්ඨාතූ**ති නිබ්බිසො හොතු. **විසමාචමාමී**ති අහමස්ස විසං ආකඩ්ඪාමි නිබ්බිසං තං කරෙමි. **පුරෙ විසං ගාළ්හමුපෙති මච්ච**න්ති ඉමං හි මච්චං මයා අනාචාමියමානං විසං ගාළ්හං බලවං හුත්වා උපගච්ඡෙය්‍ය තං යාව න උපගච්ඡති තාවදෙව අම්හෙ ද්වෙපි ජනෙ මුඤ්චාහීති.

තං සුත්වා කක්කටකො චින්තෙසි අයං එකෙනුපායෙන මං චෙව ජනෙ විස්සජ්ජාපෙත්වා පලායිතුකාමො මය්හං උපායකොසල්ලං න ජානාති අහං දානි යථා සප්පො සඤ්චරිතුං සක්කොති එවං අළං සිථිලං කරිස්සාමි කාකං පන නෙව විස්සජ්ජෙස්සාමීති. එවං චින්තෙත්වා සත්තමං ගාථමාහ :-

සප්පං පමොක්ඛාමි න තාවකාකං
පටිබද්ධකො හොහිති තාවකාකො,
පුරිසඤ්ච දිස්වාන සුඛිං අරොගං
කාකං පමොක්ඛාමි යථෙව සප්පන්ති.

තත්ථ-**පටිබද්ධකො**ති පාටිභොගො. **යථෙව සප්ප**න්ති යථා භවන්තං සප්පං මුඤ්චාමි තථා **කාකං පමොක්ඛාමි**. කෙවලං ත්වං ඉමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සරීරතො සීඝං විසං ආචමාහීති.

එවඤ්ච පන වත්වා තස්ස සුබවරණත්වං අළං සිථිලං අකාසි. සප්පො විසං ආචමිත්වා මහාසත්තස්ස සරීරං නිබ්බිසං අකාසි. සො නිද්දුක්ඛො උට්ඨාය පකතිවණ්ණෙනෙව අට්ඨාසි. කක්කටකො සචෙ ඉමෙ ද්වෙපි අරොගා භවිස්සන්ති මය්හං සහායස්ස වඩ්ඪි නාම න භවිස්සති විනාසෙස්සාමි නෙති චින්තෙත්වා කත්තරියා උප්පලමකුලං විය අළෙහි උභින්නම්පි සීසං කප්පෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි. කාකීපි තම්හා ඨානා පලායි. බොධිසත්තො සප්පස්ස සරීරං දණ්ඩකෙ වෙඨෙත්වා ගුම්බපිට්ඨෙ ඛිපි. සුවණ්ණකක්කටකං සොබ්භෙ විස්සජ්ජෙත්වා නහාත්වා සාලින්දියගාමමෙව ගතො. තතො පට්ඨාය චස්ස කක්කටකෙන සද්ධිං අධිකතරො විස්සාසො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙන්තො ඔසානගාථමාහ :-

කාකො තදා දෙවදත්තො අහොසි
මාරො පන කණ්හසප්පො අහොසි,
ආනන්දභද්දො කක්කටකො අහොසි
අහං තදා බ්‍රාහ්මණො හොමි සත්ථාති.

සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං. කාකී පන ගාථාය න වුත්තා සා චිඤ්චමාණවිකා අහොසීති.

සුවණ්ණකක්කටකජාතකං.

6. 2. 5.

සකුණො මය්හකො නාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආගන්තුකසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං හි ආගන්තුකසෙට්ඨි නාම අඩ්ඪො අහොසි මහද්ධනො. සො නෙව අත්තනා භොගෙ භුඤ්ජි න පරෙසං අදාසි. නානග්ගරසෙ පණීතභොජනෙ උපනීතෙ තං න භුඤ්ජති බිලඞ්ගදුතියං කණාජකමෙව භුඤ්ජති. ධූපිතවාසිතෙසු කාසිකවත්ථෙසු උපනීතෙසු තානි හාරෙත්වා ථූලගුළවාලකසාටකෙ නිවාසෙති. ආජානීයයුත්තෙන මණිකනකවිචිත්තෙන රථෙ උපනීතෙ තං හරාපෙත්වා ජජ්ජරරථකෙන ගච්ඡති පණ්ණච්ඡත්තෙන ධාරියමානෙන. සො යාවජීවං දානාදිසු පුඤ්ඤෙසු එකම්පි අකත්වා කාලකතො රොරුවනිරයෙ නිබ්බත්ති. තස්ස අපුත්තකං සාපතෙය්‍යං රාජබලං සත්තහි රත්තින්දිවෙහි රාජකුලං පවෙසෙසි. තස්මිං පවෙසිතෙ රාජා භුත්තපාතරාසො ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසින්නො කිං මහාරාජ බුද්ධුපට්ඨානං න කරොසීති වුත්තෙ භන්තෙ සාවත්ථියං ආගන්තුකසෙට්ඨි නාම කාලඞ්කරි තස්ස අස්සාමිකධනෙ අම්හාකං ඝරෙ ආහරියමානෙයෙව සත්ත දිවසා ගතා සො පන එත්තකං ධනං ලභිත්වා නෙව අත්තනා පරිභුඤ්ජි න පරෙසං අදාසි රක්ඛසපරිග්ගහිතපොක්ඛරණී විය තස්ස ධනං අහොසි සො එකදිවසම්පි පණීතභොජනාදීනං රසං අනනුභවිත්වාව මරණමුඛං පවිට්ඨො එවං මච්ඡරී අපුඤ්ඤසත්තො කිං කත්වා එත්තකං ධනං පටිලභි කෙනස්ස භොගෙසු චිත්තං න නමීති සත්ථාරං පුච්ඡි. මහාරාජ ධනලාභො ච ධනං ලද්ධා අපරිභුඤ්ජනකාරණඤ්ච තෙනෙව කතන්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසිසෙට්ඨි අස්සද්ධො අහොසි මච්ඡරී න කස්සචි කිඤ්චි දෙති න කිඤ්චි සඞ්ගණ්හාති. සො එකදිවසං රාජුපට්ඨානං ගච්ඡන්තො තගරසිඛිං නාම පච්චෙකබුද්ධං පිණ්ඩාය චරන්තං දිස්වා වන්දිත්වා ලද්ධා භන්තෙ භික්ඛාති පුච්ඡිත්වා නනු චරාම සෙට්ඨීති වුත්තෙ පුරිසං ආණාපෙසි ගච්ඡ ඉමං අම්හාකං ඝරං නෙත්වා මම පල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා අම්හාකං පටියත්තභත්තස්ස පත්තං පූරෙත්වා දාපෙහීති. සො පච්චෙකබුද්ධං ඝරං නෙත්වා නිසීදාපෙත්වා සෙට්ඨිභරියාය ආචික්ඛි. සා නානග්ගරසස්ස භත්තස්ස පත්තං පූරෙත්වා තස්ස අදාසි. සො භත්තං ගහෙත්වා සෙට්ඨිනිවෙසනා නික්ඛමිත්වා අන්තරවීථිං පටිපජ්ජි.

සෙට්ඨි රාජකුලා පච්චාගච්ඡන්තො තං දිස්වා වන්දිත්වා ලද්ධං භන්තෙ භත්තන්ති පුච්ඡි. ලද්ධං මහාසෙට්ඨීති. සො පත්තං ඔලොකෙත්වා චිත්තං පසාදෙතුං නාසක්ඛි. ඉමං මෙ භත්තං දාසා වා කම්මකරා වා භුඤ්ජිත්වා දුක්කරම්පි කම්මං කරෙය්‍යුං අහො වත මෙ ජානීති අපරචෙතනං පරිපුණ්ණං කාතුං නාසක්ඛි. දානං හි නාම තිස්සො චෙතනා පරිපුණ්ණං කාතුං සක්කොන්තස්සෙව මහප්ඵලං හොති.

"පුබ්බෙව දානා සුමනා භවාම
දදම්පි වෙ අත්තමනා භවාම,
දත්වාපි වෙ නානුතපාම පච්ඡා
තස්මා හි අම්හං දහරා න මීයරෙ.a

පුබ්බෙව දානා සුමනො දදං චිත්තං පසාදයෙ,
දත්වා අත්තමනො හොති එසා යඤ්ඤස්ස සම්පදා.b"

ඉති ඛො මහාරාජ ආගන්තුකසෙට්ඨි තගරසිඛිපච්චෙකබුද්ධස්ස දින්නපච්චයෙන බහුං ධනං ලභි දත්වා අපරචෙතත්තං පණීතං කාතුං අසමත්ථතාය භොගෙ භුඤ්ජිතුං නාසක්ඛි. පුත්තං පන කස්මා න ලභි භන්තෙති. සත්ථා පුත්තස්ස අලාභකාරණම්පි තෙනෙව කතං මහාරාජාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අසීතිකොටිවිභවෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො මාතාපිතූනං අච්චයෙන කණිට්ඨං සඞ්ගණ්හිත්වා කුටුම්බං විචාරෙන්තො ඝරද්වාරෙ දානසාලං කාරෙත්වා මහාදානං පවත්තෙන්තො අගාරං අජ්ඣාවසි. අථස්ස එකො පුත්තො ජායි.

සො තස්ස පදසාගමනකාලෙ කාමෙසු ආදීනවං නෙක්ඛම්මෙච ආනිසංසං දිස්වා සද්ධිං පුත්තදාරෙන සබ්බං ඝරවිභවං කණිට්ඨස්ස නිය්‍යාදෙත්වා අප්පමත්තො දානං පවත්තෙහීති ඔවාදං දත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤාච සමාපත්තියොච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තපදෙසෙ විහාසි.

කණිට්ඨොපිස්ස එකං පුත්තං පටිලභි. සො තං වඩ්ඪන්තං දිස්වා චින්තෙසි මම භාතු පුත්තෙ ජීවන්තෙ කුටුම්බං භිජ්ජිත්වා ද්වෙධා භවිස්සති භාතු පුත්තං මාරෙස්සාමීති. අථ නං එකදිවසං නදියං ඔපිලාපෙත්වා මාරෙසි. තමෙව නහාත්වා ආගතං භාතුජායා කහං මම පුත්තොති පුච්ඡි. නදියං උදකකීළිකං කීළි අථ නං විචිනන්තො නාද්දසන්ති. සා රොදිත්වා තුණ්හී අහොසි.

බොධිසත්තො තං පවත්තිං ඤත්වා ඉදං කිච්චං පාකටං කරිස්සාමීති ආකාසෙනාගන්ත්වා බාරාණසියං ඔතරිත්වා සුනිවත්ථො සුපාරුතො තස්ස ඝරද්වාරෙ ඨත්වා දානසාලං අදිස්වා සාලාපි ඉමිනා අසප්පුරිසෙන නාසිතාති චින්තෙසි. කණිට්ඨො තස්ස ආගතභාවං සුත්වා ආගන්ත්වා මහාසත්තං වන්දිත්වා පාසාදං ආරොපෙත්වා සුභොජනං භොජෙසි.

සො භත්තකිච්චාවසානෙ සුඛකථාය නිසින්නො දාරකො න පඤ්ඤායති කහං නු ඛො සොති පුච්ඡි. මතො භන්තෙති. කෙන කාරණෙනාති. උදකකීළට්ඨානෙ අසුකකාරණෙනාති න ජානාමීති. කිං ත්වං අසප්පුරිස න ජානිස්සසි තයා කතකිච්චං තුය්හං පාකටං නනු

---

a. මහාධම්මපාලජාතකං-දසකනිපාත　　b. ඡළඞ්ගසුත්ත-අඞ්ගුත්තරඡක්කනිපාත,

ත්වං ඉමිනා නාම කාරණෙන තං මාරෙසි කින්නු ත්වං රාජාදීනං වසෙන නස්සමානං ධනං රක්ඛිතුං සක්කුණෙය්‍යාසි මය්හකසකුණස්සෙව තුය්හඤ්ච කිං නානාකරණන්ති අථස්ස මහාසත්තො බුද්ධලීළ්හාය ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි :–

සකුණො මය්හකො නාම ගිරිසානුදරීචරො,
පක්කං පිප්ඵලිමාරුය්හ මය්හ මය්හාති කන්දති.

තස්සෙවං විලපන්තස්ස දිජසඞ්ඝා සමාගතා,
භුත්වාන පිප්ඵලිං යන්ති විලපිත්වෙව සො දිජො.

එවමෙව ඉධෙකච්චො සඞ්ඝරිත්වා බහුං ධනං,
නෙවත්තනො න ඤාතීනං යථොධිං පටිපජ්ජති.

න සො අච්ඡාදනං භත්තං න මාලං න විලෙපනං,
අනුභොති සකිං කිඤ්චි න සඞ්ගණ්හාති ඤාතකෙ.

තස්සෙවං විලපන්තස්ස මය්හ මය්හාති රක්ඛතො,
රාජානො අථවා චොරා දායාදා යෙව අප්පියා,
ධනමාදාය ගච්ඡන්ති විලපිත්වෙව සො නරො.

ධීරො ච භොගෙ අධිගම්ම සඞ්ගණ්හාති ච ඤාතකෙ,
තෙන සො කිත්තිං පප්පොති පෙච්ච සග්ගෙ ච මොදතීති.

තත්ථ **මය්හකොති** මය්හංමය්හන්ති විරවණවසෙන එවං ලද්ධනාමො. ගිරිසානුදරීසු චරතීති **ගිරිසානුදරීචරො**. **පක්කං පිප්ඵලින්ති** හිමවන්තපදෙසෙ එකං ඵලභරිතං පිප්ඵලිරුක්ඛං **කන්දතීති** දිජගණෙ තං රුක්ඛං පරිවාරෙත්වා පක්කානි ඛාදන්තෙ වාරෙතුං මය්හංමය්හන්ති පරිදෙවන්තො විචරති. **තස්සෙවං විලපන්තස්සාති** තස්ස විලපන්තස්සෙව. **භුත්වාන පිප්ඵලිං යන්තීති** තං පිප්ඵලිරුක්ඛං පරිභුඤ්ජිත්වා අඤ්ඤං ඵලසම්පන්නරුක්ඛං ගච්ඡන්ති. **විලපිත්වෙවාති** සො පන දිජො විලපතියෙව. **යථොධින්ති** යථාකොට්ඨාසං මතාපිති භාතිභගිණී පුත්තධීතාදීනං උපභොගපරිභොගවසෙන යො යො කොට්ඨාසො දාතබ්බො තං න දෙතීති අත්ථො. **සකින්ති** එකවාරම්පි නානුභොති. **සකන්**තිපි පාඨො. අත්තනො සන්තකම්පීති අත්ථො. **න සඞ්ගණ්හාතීති** භත්තච්ඡාදනබීජනඞ්ගලාදිදානවසෙන න සඞ්ගණ්හාති. **විලපිත්වෙව සො නරොති** එතෙසු රාජාදීසු ධනං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙසු කෙවලං සො පුරිසො විලපතියෙව. **ධීරොති** පණ්ඩිතො. **සඞ්ගණ්හාතීති** අත්තනො සන්තිකං ආගතෙ දුබ්බලඤාතකෙ භත්තච්ඡාදනබීජනඞ්ගලාදිදානෙන සඞ්ගණ්හාති. **තෙනාති** සො සප්පුරිසො තෙන ඤාතිසඞ්ගහෙන චතුපරිසමජ්ඣෙ **කිත්තිඤ්ච** අත්තනො වණ්ණඤ්ච පාපුණාති. **පෙච්ච සග්ගෙ** දෙවනගරෙච **මොදතීති**.

එවං මහාසත්තො තස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා දානං පටිපාකතිකං කාරෙත්වා හිමවන්තමෙව ගන්ත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ඉති ඛො මහාරාජ ආගන්තුක සෙට්ඨි භාතුපුත්තස්ස මාරිතත්තා එත්තකං කාලං නෙව පුත්තං නධීතරං අලභිත්ථාති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කණිට්ඨො ආගන්තුක සෙට්ඨි අහොසි ජෙට්ඨො අහමෙවාති.

ධජවිහෙඨජාතකං.

---

6. 2. 6.

දුබ්බණ්ණරූපන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලොකත්ථචරියං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු මහාකණ්හජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තදා පන සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො ලොකස්ස අත්ථං චරියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කො අහොසි. තදා එකො විජ්ජාධරො විජ්ජං පරිවත්තෙත්වා අඩ්ඪරත්තසමයෙ ආගන්ත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො මහෙසියා සද්ධිං අතිචරති. තස්සා පරිචාරිකායො අඤ්ඤිංසු. සා සයමෙව රාජානං උපසඞ්කමිත්වා දෙව එකො පුරිසො අඩ්ඪරත්තසමයෙ සිරිගබ්භං පවිසිත්වා මං දූසෙතීති ආහ. සක්ඛිස්සසි පනස්ස කිඤ්චි සඤ්ඤාණං කාතුන්ති. සක්කොමි දෙවාති. සා ජාතිහිඞ්ගුලකපාතිං ආහරාපෙත්වා තස්ස පුරිසස්ස රත්තිං ආගන්ත්වා අභිරමිත්වා ගච්ඡන්තස්ස පිට්ඨියං පඤ්චඞ්ගුලිකං දත්වා පාතොව රඤ්ඤො ආරොචෙසි.

රාජා මනුස්සෙ ආණාපෙසි ගච්ඡථ සබ්බදිසාසු ඔලොකෙත්වා පිට්ඨියං කතජාතිහිඞ්ගුලපඤ්චඞ්ගුලිකපුරිසං ගණ්හථාති. විජ්ජාධරොපි රත්තිං අනාචාරං කරිත්වා දිවා සුසානෙ සූරියං නමස්සන්තො එකපාදෙන තිට්ඨති. රාජපුරිසා දිස්වා තං පරිවාරයිංසු. සො පාකටං මෙ කම්මං ජාතන්ති විජ්ජං පරිවත්තෙත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා ගතො. රාජා තං දිස්වා ආගතපුරිසෙ අද්දසථාති පුච්ඡි. ආම අද්දසාමාති. කො නාමෙ සොති. පබ්බජිතො දෙවාති. සො හි රත්තිං අනාචාරං කත්වා දිවා පබ්බජිතවෙසෙන වසති.

රාජා ඉමෙ දිවාසමණවෙසෙන චරිත්වා රත්තිං අනාචාරං කරොන්තීති පබ්බජිතානං කුජ්ඣිත්වා මිච්ඡාගහණං ගහෙත්වා මය්හං විජිතෙ සබ්බෙ පබ්බජිතා පලායන්තු දිට්ඨදිට්ඨානඤ්ඤෙව රාජාණං කරිස්සන්තීති භෙරිං චරාපෙසි. තියොජනසතිකකාසිරට්ඨා පලායිත්වා සබ්බපබ්බජිතා අඤ්ඤරාජධානියො අගමිංසු. සකලකාසිරට්ඨෙ මනුස්සානං ඔවාදදායකො එකොපි ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණො නාහොසි. අනොවාදකා මනුස්සා ඵරුසා අහෙසුං දානසීලවිමුඛා මතමතා යෙභුය්‍යෙන අපායෙ නිබ්බත්තිංසු. සග්ගෙ නිබ්බත්තනකා නාම නාහෙසුං.

සක්කො නවෙ දෙවෙ අපස්සන්තො කින්නුඛො කාරණන්ති ආවජ්ජිත්වා විජ්ජාධරං නිස්සාය බාරාණසිරඤ්ඤා කුද්ධෙන මිච්ඡාගහණං ගහෙත්වා පබ්බජිතානං රට්ඨා පබ්බාජිතභාවං ඤත්වා ඨපෙත්වා මං අඤ්ඤො

ඉමස්ස රඤ්ඤො මිච්ඡාගහණං භින්දිතුං සමත්ථො නාම නත්ථි රඤ්ඤො ච රට්ඨවාසිනඤ්ච අවස්සයො භවිස්සාමීති චින්තෙත්වා නන්දමූලකපබ්භාරෙ පච්චෙකබුද්ධානං සන්තිකං ගන්ත්වා භන්තෙ මය්හං මහල්ලකං එකං පච්චෙකබුද්ධං දෙථ කාසිරට්ඨං පසාදෙස්සාමීති ආහ. සො සඞ්ඝත්ථෙරමෙව ලභි.

අථස්ස පත්තචීවරං ගහෙත්වා තං පුරතො කත්වා සයං පච්ඡතො හුත්වා සිරස්මිං අඤ්ජලිං ඨපෙත්වා පච්චෙකබුද්ධං නමස්සන්තො උත්තමරූපධරො මාණවකො හුත්වා සකලනගරස්ස මත්ථකමත්ථකෙන තික්ඛත්තුං විචරිත්වා රාජද්වාරං ගන්ත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි. රඤ්ඤො ආරොචයිංසු දෙව එකො අභිරූපො මාණවකො එකං සමණං ආනෙත්වා රාජද්වාරෙ ආකාසෙ ඨිතොති.

රාජා ආසනා වුට්ඨාය සීහපඤ්ජරෙ ඨත්වා මාණව කස්මා ත්වං අභිරූපො සමානො එතස්ස විරූපසමණස්ස පත්තචීවරං ගහෙත්වා නමස්සමානො ඨිතොති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

දුබ්බණ්ණරූපං තුවමරියවණ්ණී
පුරක්ඛත්වා පඤ්ජලිකො නමස්සසි,
සෙය්‍යො නු තෙසො උදහු සරික්ඛො
නාමං පරස්සත්තනො චාපි බ්‍රූහීති.

තත්ථ–**අරියවණ්ණී**ති සුන්දරරූපො. **සෙය්‍යො නු තෙසො**ති එසො විරූපපබ්බජිතො කින්නු තයා උත්තරිතරො උදාහු සරික්ඛොති. **පරස්සත්තනො චා**ති එතස්ස පරස්ස ච අත්තනො ච නාමං බ්‍රූහීති පුච්ඡති.

අථ නං සක්කො මහාරාජ සමණා නාම ගරුට්ඨානියා තෙන මෙ නාමං ලපිතුං න ලබ්භති මය්හං පන තෙ නාමං කථෙස්සාමීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

න නාමගොත්තං ගණ්හන්ති රාජ
සම්මග්ගතානුජ්ජුගතාන දෙවා,
අහං ච තෙ නාමධෙය්‍යං වදාමි
සක්කාහමස්මි තිදසානමින්දොති.

තත්ථ–**සම්මග්ගතානුජ්ජුගතාන දෙවා**ති මහාරාජ සබ්බසඞ්ඛාරෙ යාථාවසරසවසෙන සම්මසිත්වා අග්ගඵලං අරහත්තං පත්තත්තා සම්මග්ගතානං උජුනාව අට්ඨඞ්ගිකෙන මග්ගෙන නිබ්බාණං ගතත්තා උජුගතානං මහාඛීණාසවානං උපපත්තිදෙවෙහි උත්තරිතරානං විසුද්ධිදෙවානං උපපත්තිදෙවා නාමගොත්තං න ගණ්හන්ති. **අහං ච තෙ නාමධෙය්‍ය**න්ති අපි ච අහං අත්තනො නාමධෙය්‍යං තුය්හං කථෙමි. තං සුත්වා රාජා තතියගාථාය භික්ඛුනමස්සනෙ ආනිසංසං පුච්ඡි :–

යො දිස්වා භික්ඛුං චරණූපපන්නං
පුරක්ඛත්වා පඤ්ජලිකො නමස්සති,
පුච්ඡාමි තං දෙවරාජෙතමත්ථං
ඉතො චුතො කිං ලභතෙ සුඛං සොති.

සක්කො චතුත්ථගාථාය කථෙසි :–

යො දිස්වා භික්ඛුං චරණූපපන්නං
පුරක්ඛත්වා පඤ්ජලිකො නමස්සති,
දිට්ඨෙව ධම්මෙ ලභතෙ පසංසං
සග්ගං ච සො යාති සරීරභෙදාති.

තත්ථ–**භික්ඛු**න්ති භින්නකිලෙසං පරිසුද්ධපුග්ගලං. **චරණූපපන්න**න්ති සීලචරණෙන උපෙතං. **දිට්ඨෙවධම්මෙ**ති න කෙවලං ඉතො චුතො යෙව ඉමස්මිං පන අත්තභාවෙ සො පසංසං ලභති පසංසාසුඛඤ්ච වින්දතීති.

රාජා සක්කස්ස කථං සුත්වා අත්තනො මිච්ඡාගහණං භින්දිත්වා තුට්ඨමානසො පඤ්චමං ගාථමාහ :–

ලක්ඛී වත මෙ උදපාදි අජ්ජ
යං වාසවං භූතපතද්දසාම,
භික්ඛුං ච දිස්වාන තවජ්ජ සක්ක
කාහාමි පුඤ්ඤානි අනප්පකානීති.

තත්ථ–**ලක්ඛී**ති සිරි. පඤ්ඤාතිපි වදන්ති. ඉදං වුත්තං හොති–අජ්ජ තව වචනං සුණන්තස්සෙව කුසලාකුසලවිපාකජානනපඤ්ඤා උප්පන්නා. **ය**න්ති නිපාතමත්තං. **භූතපතද්දසාමා**ති භූතපතිං අද්දසාම.

තං සුත්වා සක්කො පණ්ඩිතස්ස ථුතිං කරොන්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ :–

අද්ධා හවෙ සෙවිතබ්බා සපඤ්ඤා
බහුස්සුතා යෙ බහුට්ඨානචින්තිනො,
භික්ඛුඤ්ච දිස්වාන මමඤ්ච රාජ
කරොහි පුඤ්ඤානි අනප්පකානීති.

තත්ථ–**බහුට්ඨානචින්තිනො**ති බහූනි කාරණානි චින්තනසමත්ථා. තං සුත්වා රාජා ඔසානගාථමාහ :–

අක්කොධනො නිච්චපසන්නචිත්තො
සබ්බාතිථියාචයොගො භවිත්වා,
නිහච්ච මානං අභිවාදයිස්සං
සුත්වාන දෙවින්ද සුභාසිතානීති.

තත්ථ–**සබ්බාතිථියාචයොගො භවිත්වා**ති සබ්බෙසං අතිථීනං ආගතාගතානං අගන්තුකානං යං යං තෙ යාචන්ති තස්ස තස්ස යුත්තො අනුච්ඡවිකො භවිත්වා. සබ්බං තෙහි යාචිතයාචිතං දදමානොති අත්ථො. **සුත්වාන දෙවින්ද සුභාසිතානී**ති තව සුභාසිතානි සුත්වා අහං එවරූපො භවිස්සාමීති වදති.

එවඤ්ච පන වත්වා පාසාද ඔරුය්හ පච්චෙකබුද්ධං වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. පච්චෙකබුද්ධො ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා මහාරාජ විජ්ජාධරො න සමණො ත්වං ඉතො පට්ඨාය අනුවෙජ්ජා ලොකො අත්ථි ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණාති කථෙත්වා දානං දෙහි සීලං රක්ඛ උපොසථකම්මං කරෙහීති රාජානං ඔවදි. සක්කොපි සක්කත්තභාවෙන ආකාසෙ ඨත්වා ඉතො පට්ඨාය අප්පමත්තා හොථාති නාගරානං ඔවාදං දත්වා පලාතා සමණබ්‍රාහ්මණා ආගච්ඡන්තූති භෙරිං චරාපෙසි. අථ තෙ උභොපි සකට්ඨානමෙව අගමංසු. රාජා ඔවාදෙ ඨත්වා පුඤ්ඤානි අකාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චෙකබුද්ධො පරිනිබ්බුතො. රාජා ආනන්දො අහොසි. සක්කො අහමෙවාති.

ධජවිහෙඨජාතකං.

---

6. 2. 7.

යමෙතන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර ජෙතවනා නික්ඛමිත්වා කොසලරට්ඨෙ අඤ්ඤතරං අරඤ්ඤං නිස්සාය විහරන්තො එකදිවසං පදුමසරං ඔතරිත්වා පුප්ඵිතපදුමං දිස්වා අධොවාතෙ ඨත්වා උපසිඞ්ඝි. අථ නං තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා මාරිස ත්වං ගන්ධත්ථෙනො නාම ඉදං තෙ එකං ථෙය්‍යඞ්ගන්ති සංවෙජෙසි. සො තාය සංවෙජිතො පුන ජෙතවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසින්නො කහං භික්ඛු නිවුත්ථොසීති පුට්ඨො අසුකවනසණ්ඩෙ නාම තත්ථ ච මං දෙවතා එවං නාම සංවෙජෙසීති ආහ. අථ නං සත්ථා න ඛො භික්ඛු පුප්ඵං උපසිඞ්ඝන්තො ත්වමෙව දෙවතාය සංවෙජිතො පොරාණකපණ්ඩිතාපි සංවෙජිතපුබ්බාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:—

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං නිගමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං උග්ගහිතසිප්පො අපරභාගෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා එකං පදුමසරං නිස්සාය උපවසන්තො එකදිවසං සරං ඔතරිත්වා සුපුප්ඵිතපදුමං උපසිඞ්ඝමානො අට්ඨාසි. අථ නං එකා දෙවධීතා රුක්ඛක්ඛන්ධවිවරෙ ඨත්වා සංවෙජයමානා පඨමං ගාථමාහ:—

යමෙතං වාරිජං පුප්ඵං අදින්නං උපසිඞ්ඝසි,
එකඞ්ගමෙතං ථෙය්‍යානං ගන්ධත්ථෙනොසි මාරිසාති.

තත්ථ—**එකඞ්ගමෙතන්ති** එකො කොට්ඨාසො එස. තතො බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:—

නාහරාමි න භඤ්ජාමි ආරා සිඞ්ඝාමි වාරිජං,
අථ කෙන නු වණ්ණෙන ගන්ධත්ථෙනොති වුච්චතීති.

තත්‍ථ-**ආරා සිඞ්ඝාමීති** දූරෙ ඨිතො සායාමි. **වණ්ණෙනාති** කාරණෙන.

තස්මිං පන ඛණෙ එකො පුරිසො තස්මිං සරෙ භිසානි චෙව ඛණති පුණ්ඩරීකානි ච භඤ්ජති. බොධිසත්තො තං දිස්වා ආරා ඨිත්වා උපසිඞ්ඝන්තං චොරෙති වදසි එතං පුරිසං කස්මා න භණසීති තාය සද්ධිං සල්ලපන්තො තතියං ගාථමාහ :-

යොයං භිසානි ඛණති පුණ්ඩරීකානි භඤ්ජති,
එවං ආකිණ්ණකම්මන්තො කස්මා එසො න වුච්චතීති.

තත්‍ථ- **ආකිණ්ණකම්මන්තොති** කක්ඛළකම්මන්තො දාරුණකම්මන්තො.

අථස්සා වචනකාරණං ආචික්ඛන්තී දෙවතා චතුත්‍ථපඤ්චමගාථා අභාසි :-

ආකිණ්ණලුද්දො පුරිසො ධාතිචෙලංව මක්ඛිතො,
තස්මිං මෙ වචනං නත්‍ථි තඤ්ච අරහාමි වත්තවෙ.

අනඞ්ගණස්ස පොසස්ස නිච්චං සුචිගවෙසිනො,
වාලග්ගමත්තං පාපස්ස අබ්භාමත්තංව ඛායතීති.

තත්‍ථ-**ධාතිචෙලංවාති** ඛෙළසිංඝාණිකමුත්තගූථමක්ඛිතං ධාතිදාසියා නිවත්‍ථචෙලං විය අයං පාපමක්ඛිතොයෙව තෙන කාරණෙන තස්මිං මම වචනං නත්‍ථි. **තඤ්ච අරහාමීති** සමණා පන ඔවාදක්ඛමා හොන්ති පියසීලා තස්මා තං අප්පමත්තකම්පි අයුත්තං කරොන්තං වත්තුං අරහාමි සමණාති. **අනඞ්ගණස්සාති** නිද්දොසස්ස තුම්හාදිසස්ස. **අබ්භාමත්තංව ඛායතීති** මහාමෙඝප්පමාණං හුත්වා උපට්ඨාති. ඉදානි කස්මා එවරූපං දොසං අබ්බොහාරිකං කරොසීති. තාය පන සංවෙජිතො බොධිසත්තො සංවෙගප්පත්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

අද්ධා මං යක්ඛ ජානාසි අථො මං අනුකම්පසි,
පුනපි යක්ඛ වජ්ජාසි යදා පස්සසි එදිසන්ති.

තත්‍ථ-**යක්ඛාති** දෙවතං ආලපති. **වජ්ජාසීති** වදෙය්‍යාසි. **යදා පස්සසි එදිස**න්ති යදා මම එවරූපං දොසං පස්සසි තදා එවමෙව මං වාරෙය්‍යාසීති වදති. අථස්ස දෙවතා සත්තමං ගාථමාහ :-

නෙව තං උපජීවාමි නපි තෙ භතකම්හසෙ,
ත්වමෙව භික්ඛු ජානෙය්‍ය යෙන ගච්ඡෙය්‍ය සුගතින්ති.

තත්‍ථ-**භතකම්හසෙති** තව භතිභතා කම්මකරාපි න හොම කිං කාරණා තං සබ්බකාලං රක්ඛමානා විචරිස්සාමාති දීපෙති. **යෙන ගච්ඡෙය්‍යාති** භික්ඛු යෙන කම්මෙන ත්වං සුගතිං ගච්ඡෙය්‍යාසි ත්වමෙව තං ජානෙය්‍යාසීති.

එවං සා තස්ස ඔවාදං දත්වා අත්තනො විමානමෙව පවිට්ඨා. බොධිසත්තොපි ඣානං නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා දෙවධීතා උප්පලවණ්ණා අහොසි. තාපසො අහමෙවාති.

භිසපුප්ඵජාතකං.

---

6. 2. 8.

සුසුඛං වත ජීවනතීති ඉදං සත්ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො කෙළිසීලකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

තෙසු මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෙන පාසාදං කම්පෙත්වා සංවෙජිතෙසු ධම්මසභායං භික්ඛූ තෙසං අගුණං කථෙන්තා නිසීදිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙතෙ කෙළිසීලකායෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කො අහොසි. අථඤ්ඤතරස්මිං කාසිකගාමෙ සත්ත භාතරො කාමෙසු දොසං දිස්වා නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා මෙජ්ඣාරඤ්ඤෙ වසන්තා යොගෙ යොගං අකත්වා කායදළ්හිබහුලා හුත්වා නානප්පකාරං කිළං කීළන්තා වසිංසු. සක්කො දෙවරාජා ඉමෙ සංවෙජෙස්සාමීති සුකො හුත්වා තෙසං වසනට්ඨානං ආගන්ත්වා එකස්මිං රුක්ඛෙ නිලීයිත්වා තෙ සංවෙජෙන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> සුසුඛං වත ජීවනති යෙ ජනා විඝාසාදිනො,
> දිට්ඨෙව ධම්මෙ පාසංසා සම්පරායෙ ච සුග්ගතීති.

තත්ථ-**විඝාසාදිනොති** භුත්තාතිරෙකං භුඤ්ජනෙන සඞ්ඛායාහ. **දිට්ඨෙවධම්මෙති** යෙ එවරූපා තෙ දිට්ඨෙව ධම්මෙ පාසංසා **සම්පරායෙ** ච තෙසං **සුග්ගති** හොති සග්ගෙ උප්පජ්ජන්තීති අධිප්පායෙන වදති.

අථ තෙසු එකො තස්ස වචනං සුත්වා අවසෙසෙ ආමන්තෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

> සුකස්ස භාසමානස්ස න නිසාමෙථ පණ්ඩිතා,
> ඉදං සුණාථ සොදරියා අම්හෙවායං පසංසතීති.

තත්ථ-**භාසමානස්සාති** මානුසිකාය වාචාය භණන්තස්ස. **න නිසාමෙථාති** න සුණාථ. **ඉදං සුණාථාති** ඉදමස්ස වචනං සුණාථ. **සොදරියාති** සමානඋදරෙ වුත්ථභාවෙන තෙ ආලපන්තො ආහ.

අථ තෙ පටික්ඛිපන්තො සුකො තතියං ගාථමාහ:-

> නාහං තුම්හෙ පසංසාමි කුණපාද, සුණාථ මෙ,
> උච්ඡිට්ඨභොජිනො තුම්හෙ න තුම්හෙ විඝාසාදිනොති.

තත්‍ථ-**කුණපාදකාති** කුණපඛාදකාති තෙ ආලපති. තෙ තස්ස වචනං සුත්‍වා සබ්බෙපි වතුත්‍ථං ගාථමාහංසු :-

සත්තවස්සා පබ්බජිතා මෙජ්ඣාරඤ්ඤෙ සිඛණ්ඩිනො,
විඝාසෙනෙව යාපෙන්තා මයංවෙ හොතො ගාරය්හා,
කො නු භොතො පසංසියාති.

තත්‍ථ-**සිඛණ්ඩිනොති** චූළාය සමන්නාගතා. **විඝාසෙනාති** එත්තකං කාලං සත්ත වස්සානි සීහව්‍යග්ඝවිඝාසෙනෙව යාපෙන්තා යදි හොතො ගාරය්හා අථ කො නු තෙ පසංසියාති. තෙ ලජ්ජාපෙන්තො මහාසත්තො පඤ්චමං ගාථමාහ :-

තුම්හෙ සීහානං ව්‍යග්ඝානං වාළානඤ්චාවසිට්ඨකං,
උච්ඡිට්ඨෙනෙව යාපෙන්තා මඤ්ඤිව්හා විඝාසාදිනොති.

තත්‍ථ-**වාළානඤ්චාවසිට්ඨක**න්ති සෙසවාළමිගානඤ්ච අවසිට්ඨකං උච්ඡිට්ඨභොජනං. තං සුත්‍වා තාපසා සචෙ මයං න විඝාසාද අථ කෙ චරහි තෙ විඝාසාදාති.

අථ තෙසං සො තමත්‍ථං ආචික්ඛන්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

යෙ බ්‍රාහ්මණස්ස සමණස්ස අඤ්ඤස්ස ච වණිබ්බිනො,
දත්‍වාව සෙසං භුඤ්ජන්ති තෙ ජනා විඝාසාදිනොති.

තත්‍ථ-**වණිබ්බිනොති** තං තං භණ්ඩං යාචනකස්ස.

එවං තෙ ලජ්ජාපෙත්‍වා මහාසත්තො සකට්ඨානමෙව ගතො.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා සච්චානි පකාසෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා තෙ සත්තභාතරො ඉමෙ කොළිසීලකා භික්ඛූ අහෙසුං. සක්කො පන අහමෙවාති.

විඝාසජාතකං.

---

6. 2. 9.

පණීතන්ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං ලොල භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි සත්‍ථා සච්චං කිර ත්‍වං භික්ඛු ලොලොති පුච්ඡිත්‍වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ න ඛො භික්ඛු ඉදානෙව පුබ්බෙපි ත්‍වං ලොලොයෙව ලොලතායෙව ච පන බාරාණසියං හත්‍ථිගවාස්සපුරිසකුණපෙහි අතිත්තො ඉතො උත්තරිතරං ලභිස්සාමීති අරඤ්ඤං පවිට්ඨොසීති වත්‍වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො වට්ටකයොනියං නිබ්බත්තිත්‍වා අරඤ්ඤෙ ලූඛතිණබීජාහාරො වසි. තදා බාරාණසියං එකො ලොලකාකො හත්‍ථිකුණපාදීහි අතිත්තො ඉතො උත්තරිතරං ලභිස්සාමීති අරඤ්ඤං පවිසිත්‍වා ඵලාඵලානි ඛාදන්තො බොධිසත්තං දිස්වා අයං වට්ටකො අතිවිය ථූලසරීරො මධුරගොචරං

ඛාදති මඤ්ඤෙ එතස්ස ගොචරං පුච්ඡිත්වා තං ඛාදිත්වා අහං ථූලො භවිස්සාමීති චින්තෙත්වා බොධිසත්තස්ස උපරිභාගෙ සාඛාය නිලීයිත්වා බොධිසත්තං පුච්ඡි භො වට්ටක කිං නාම පණීතාහාරං භුඤ්ජසි ථූලසරීරො අහොසීති. බොධිසත්තො තෙන පුච්ඡිතො තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

පණීතං භුඤ්ජසෙ භත්තං සප්පිතෙලඤ්ච මාතුල,
අථ කෙන නු වණ්ණෙන කිසො ත්වමසි වායසාති.

තත්ථ-**භත්තන්ති** මනුස්සානං භොජනනියාමෙන පටියාදිතභත්තං. **මාතුලාති** තං පියසමුදාචාරෙනාලපති. **කිසොති** අප්පමංසලොහිතො.

තස්ස වචනං සුත්වා කාකො තිස්සො ගාථා අභාසි:-

අමිත්තමජ්ඣෙ වසතො තෙසු ආමිසමෙසතො,
නිච්චං උබ්බිග්ගහදයස්ස කුතො කාකස්ස දළ්හියං.

නිච්චං උබ්බෙගිනො කාකා ධඞ්කා පාපෙන කම්මුනා,
ලද්ධො පිණ්ඩො න පීණෙති කිසො තෙනස්මි වට්ටක.

ලූඛානි තිණබීජානි අප්පස්නෙහානි භුඤ්ජසි,
අථ කෙන නු වණ්ණෙන ථූලො ත්වමසි වට්ටකාති.

තත්ථ-**දළ්හියන්ති** එවරූපස්ස මය්හං කාකස්ස කුතො දළ්හිභාවො කුතො ථූලලන්ති අත්ථො. **උබ්බෙගිනොති** උබ්බෙගවන්තො. **ධඞ්කාති** කාකානමෙව නාමං. **පාපෙන කම්මුනා ලද්ධොති** කාකෙන මනුස්සසන්තකවිලුම්පනසඞ්ඛාතෙන පාපෙන කම්මෙන ලද්ධො. **පිණ්ඩො නපීණෙතීති** න තප්පෙති. **තෙනස්මීති** තෙන කාරණෙනාහං කිසො අස්මි. **අප්පස්නෙහානීති** මන්දොජානි. ඉදං කාකො බොධිසත්තං පණීතභොජනං ඛාදතීති සඤ්ඤී හුත්වාපි වට්ටකානං පකතිගොචරං කථෙන්තො ආහ. තං සුත්වා බොධිසත්තො අත්තනො ථූලභාවකාරණං කථෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

අප්පිච්ඡා අප්පචින්තාය අවිදූරගමනෙන ච,
ලද්ධාලද්ධෙන යාපෙන්තො ථූලො තෙනස්මි වායස.

අප්පිච්ඡස්ස හි පොසස්ස අප්පචින්තිසුඛස්ස ච,
සුසංගහිතපමාණස්ස වුත්ති සුසමුදානියාති.

තත්ථ-**අප්පිච්ඡාති** ආහාරෙසු අප්පිච්ඡතාය නිත්තණ්හතාය කෙවලං සරීරයාපනවසෙනෙව ආහාරාහරණතායාති අත්ථො. **අප්පචින්තායාති** අජ්ජ කහං ආහාරං ලභිස්සාමි ස්වෙ කහන්ති එවං ආහාරචින්තාය අභාවෙන. **අවිදූරගමනෙනචාති** අසුකස්මිං නාම ඨානෙ මධුරං ලභිස්සාමීති චින්තෙත්වා අවිදූරගමනෙනච. **ලද්ධාලද්ධෙනාති** ලූඛං වා හොතු පණීතං වා යං ලද්ධං තෙනෙව. **ථූලො තෙනස්මීති** තෙන චතුබ්බිධෙන කාරණෙන **ථූලොස්මි වායසාති** කාකං ආලපති. **අප්පචින්තිසුඛස්සාති**

ආහාරචින්තාරහිතානං අප්පචින්තීනං අරියානං සුඛං අස්ස අත්ථීති අප්පචින්තිසුඛො. තස්ස තාදිසෙන සුඛෙන සමන්නාගතස්ස. **සුසංගහිතපමාණස්සා**ති එත්තකං භුඤ්ජිත්වා යාපෙතුං සක්ඛිස්සාමීති සුට්ඨුසංගහිතාහාරපමාණස්ස. **වුත්තී සුසමුදානියා**ති එවරූපස්ස පුග්ගලස්ස ජීවිතවුත්ති සුඛෙන සක්කා සමුදානෙතුං සුසංවත්තනියා සුනිබ්බත්තනියාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කාකො ලොලභික්ඛු අහොසි. වට්ටකො පන අහමෙවාති.

වට්ටකජාතකං.

---

6. 2. 10.

චිරස්සංවතපස්සාමාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ලොලභික්ඛුංයෙව ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු හෙට්ඨා වුත්තනයමෙව. අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො පාරාපතො හුත්වා බාරාණසිසෙට්ඨිනො මහානසෙ නීළපච්ඡියං වසති. කාකොපි තෙන සද්ධිං විස්සාසං කත්වා තත්ථෙව වසතීති සබ්බං විත්ථාරෙතබ්බං. භත්තකාරකො කාකස්ස පත්තානි ලුඤ්චිත්වා පිට්ඨෙන තං මක්ඛෙත්වා එකං වරාටකං විජ්ඣිත්වා කණ්ඨෙ මාලං පිළන්ධිත්වා පච්ඡියං පක්ඛිපි. බොධිසත්තො අරඤ්ඤතො ආගන්ත්වා තං දිස්වා පරිහාසං කරොන්තො පඨමං ගාථමාහ :–

> චිරස්සං වත පස්සාම සහායං මණිධාරිනං,
> සුකතාය මස්සුකුත්තියා සොභතෙ වත මෙ සඛාති.

තත්ථ–**මස්සුකුත්තියා**ති ඉමාය මස්සුකිරියාය. තං සුත්වා කාකො දුතියං ගාථමාහ :–

> පරූළ්හකච්ඡනඛලොමො අහං කම්මෙසු බ්‍යාවටො,
> චිරස්සං නහාපිතං ලද්ධා ලොමන්තං අපහාරයින්ති.

තත්ථ–**අහං කම්මෙසු බ්‍යාවටො**ති අහං අස්මිං රාජකම්මෙසු බ්‍යාවටො ඔකාසං අලභමානො **පරූළ්හකච්ඡනඛලොමො** අහොසින්ති වදති. **අපහාරයි**න්ති අජ්ජ හාරෙසිං. තතො බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ :–

> යන්නු ලොමං අහාරෙසි දුල්ලභං ලද්ධකප්පකං,
> අථ කිඤ්චරහි තෙ සම්ම කණ්ඨෙ කිණිකිණායතීති.

තස්සත්ථො–යං තාව **දුල්ලභං කප්පකං** ලභිත්වා ලොමං හරාපෙසි තං හරාපය. **අථ කිඤ්චරහි තෙ** වයස්ස ඉදං **කණ්ඨෙ කිණිකිණායතී**ති.

තතො කාකො ද්වෙ ගාථා අභාසි :–

> මනුස්සසුඛුමාලානං මණී කණ්ඨෙසු ලම්බති,
> තෙසාහමනුසික්ඛාමි මා ත්වං මඤ්ඤී දවාකතං.

සචෙපිමං පිහයසි මස්සුකුත්තිං සුකාරිතං,
කාරයිස්සාමි තෙ සම්ම මණිකඤ්චාපි දම්මි තෙ.

තත්ථ-**මණී**ති එවරූපානං මනුස්සානං එකං මණිරතනං **කණ්ණෙසු ලම්බති**. **තෙසාහ**න්ති තෙසං අහං. **මා ත්වං මඤ්ඤී**ති ත්වං පන එතං මයා දචා කතන්ති මා මඤ්ඤි. **පිහයසී**ති සචෙ ඉමං මම කතං **මස්සුකුත්තිං** ත්වං ඉච්ඡසි. තං සුත්වා බොධිසත්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ:-

ත්වඤ්ඤෙව මණිනා ඡන්නො සුකතායච මස්සුයා,
ආමන්තඛො තං ගච්ඡාමි පියමෙම තවදස්සනන්ති.

තත්ථ-**මණිනා**ති මණිනො. අයමෙව වා පාඨො. ඉදං වුත්තං හොති-සම්ම වායස ත්වඤ්ඤෙව ඉමස්ස මණිනො අනුච්ඡවිකො ඉමිස්සා ච **සුකතාය මස්සුයා** මම පන තව අදස්සනමෙව පියං තස්මා තං ආමන්තයිත්වා ගච්ඡාමීති.

එවඤ්ච පන වත්වා උප්පතිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගතො. කාකොපන තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ ලොලභික්ඛු අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා කාකො ලොලභික්ඛු අහොසි. පාරාපතො අහමෙවාති.

කාකජාතකං.

සෙනකවග්ගො දුතියො.

ඡක්කනිපාතවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

---

7. 1. 1.

දියඩ්ඪකුක්කූති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජොවාදං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්ථු තෙසකුණජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ පන බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අත්ථධම්මානුසාසකො අමච්චො අහොසි. රාජා අගතිගමනෙ පතිට්ඨාය අධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. ජනපදං පීළෙත්වා ධනමෙව සංහරි. බොධිසත්තො රාජානං ඔවදිතුකාමො එකං උපමං උපධාරෙන්තො චරති. රඤ්ඤොච උය්‍යානෙ වාසාගාරං විප්පකතං හොති අනිට්ඨිතච්ඡදනං දාරුකණ්ණිකං ආරොපෙත්වා ගොපානසියො පවෙසිතමත්තා හොන්ති. රාජා කීළනත්ථාය උය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ විචරිත්වා තං ගෙහං පවිසිත්වා ඔලොකෙන්තො කණ්ණිකමණ්ඩලං දිස්වා අත්තනො උපරි පතනභයෙන නික්ඛමිත්වා බහි ඨිතො පුන ඔලොකෙත්වා කින්නුඛො නිස්සාය කණ්ණිකා ඨිතා කිං නිස්සාය ගොපානසියොති චින්තෙත්වා බොධිසත්තං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

දියඩ්ඪකුක්කූ උදයෙන කණ්ණිකා
විදත්ථියො අට්ඨ පරික්ඛිපන්ති නං,
සසිංසපා සාරමයා අඵෙග්ගුකා
කුහිං ඨිතා උපරිතො න ධංසතීති.

තත්‍ථ-**දියඩ්ඪකුක්කූ**ති දියඩ්ඪරතනා. **උදයෙනා**ති උච්චත්තෙන. **පරික්ඛිපන්ති නන්**ති තං පනෙතං **අට්ඨ විදත්ථියො** පරික්ඛිපන්ති පරික්ඛෙපතො අට්ඨවිදත්ථිප්පමාණාති වුත්තං හොති. **කුහිං ඨිතා**ති කත්ථ පතිට්ඨිතා හුත්වා **න ධංසතී**ති න පතති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො ලද්ධො දානි මෙ රඤ්ඤො ඔවාදත්ථාය උපායොති චින්තෙත්වා:-

යා තිංසති සාරමයා අනුජ්ජුකා
පරිකිරිය ගොපාණසියො සමට්ඨිතා,
තා සඞ්ගහීතා බලසාව පීළිතා
සමට්ඨිතා උපරිතො න ධංසති.

එවං මිත්තෙහි දළ්හෙහි පණ්ඩිතො
අභෙජ්ජරූපෙහි සුචීහි මන්තිහි,
සුසඞ්ගහීතො සිරියා න ධංසති
ගොපාණසීභාරවහාව කණ්ණිකාති.

ඉමා ගාථා ආහ.

තත්‍ථ-**යා තිංසති සාරමයා**ති යා එතා සාරරුක්ඛමයා තිංසති ගොපාණසියො. **පරිකිරියා**ති පරිවාරෙත්වා. **සමට්ඨිතා**ති සමභාගෙන ඨිතා. **බලසාව පීළිතා**ති තාහි තාහි ගොපාණසීහි බලෙනෙව පීළෙත්වා සුට්ඨුසඞ්ගහිතා එකාබද්ධා හුත්වා. **පණ්ඩිතො**ති ඤාණසම්පන්නො රාජා. **සුචීහී**ති සුචිසමාචාරෙහි කල්‍යාණමිත්තෙහි. **මන්තීහී**ති මන්තකුසලෙහි. **ගොපාණසීභාරවහාව කණ්ණිකා**ති යථා ගොපාණසීනං භාරං වහමානා කණ්ණිකා නධංසති එවං රාජාපි වුත්තප්පකාරෙහි මිත්තෙහි අභෙජ්ජහදයෙහි සුසඞ්ගහිතො සිරිතො න ධංසති න පතති නපරිහායති.

රාජා බොධිසත්තෙ කථෙන්තෙයෙව අත්තනො කිරියං සල්ලක්ඛෙත්වා කණ්ණිකාය අසති ගොපාණසියො න පතිට්ඨහන්ති ගොපාණසීහි අසඞ්ගහිතා කණ්ණිකා න තිට්ඨති ගොපාණසීසු භිජ්ජන්තීසු කණ්ණිකා පතති එවමෙව අධම්මිකො රාජා අත්තනො මිත්තාමච්චෙ ච බලකායෙ ච බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ ච අසඞ්ගණ්හන්තො තෙසු භිජ්ජන්තෙසු තෙහි අසඞ්ගහිතො ඉස්සරියා ධංසති. රඤ්ඤා නාම ධම්මිකෙන භවිතබ්බන්ති.

අථස්ස තස්මිං ඛණෙ පණ්ණාකාරත්ථාය මාතුලුඞ්ගං ආහරිංසු. රාජා සහාය ඉමං මාතුලුඞ්ගං ඛාදාති බොධිසත්තං ආහ. බොධිසත්තො ගහෙත්වා මහාරාජ ඉමං ඛාදිතුං අජානන්තා තිත්තකං වා කරොන්ති අම්බිලං වා ජානන්තා පන පණ්ඩිතා තිත්තකං හාරෙත්වා අම්බිලං අනීහරිත්වා මාතුලුඞ්ගරසං අනාසෙත්වාව ඛාදන්තීති රඤ්ඤො ඉමාය උපමාය ධනසංහරණූපායං දස්සෙන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

බරන්තකවං මෙල්ලං යථාපි සත්ථවා
අනාමසන්තොපි කරෙති තිත්තකං,
සමාහරං සාදුං කරෙති පත්ථිවා
අසාදු කයිරා තනුවට්ටමුද්ධරං.

එවම්පි ගාමනිගමෙසු පණ්ඩිතො
අසාහසං රාජ ධනානි සංහරං,
ධම්මානුවත්තී පටිපජ්ජමානො
සඵාතිකයිරා අවිහෙඨයං පරන්ති.

තත්‍ථ-**බරන්තකව**න්ති ඵඩතවං. **මෙල්ල**න්ති මාතුලුඞ්ගං. **බෙල්ල**න්ති වා පාඨො. අයමෙවත්ථො. **සත්ථවා**ති සත්ථහත්ථො. **අනාමසන්තො**ති බහිතචං තනුකම්පි අතච්ඡෙන්තො ඉදං ඵලං තිත්තකං කාරෙති. **සමාහර**න්ති සමාහරන්තො බහිතචං තච්ඡෙන්තො අන්තොව අම්බිලං අනීහරන්තො තං සාදුං කරෙති. **පත්ථිවා**ති රාජානං ආලපති. **තනුවට්ටමුද්ධර**න්ති තනුකං පන වට්ටං උද්ධරන්තො සබ්බසො තිත්තකස්ස අනපනීතත්තා තං **අසාදු** මෙව **කයිරා**. **එව**න්ති එවං **පණ්ඩිතො** රාජාපි **අසාහසං** සාහසියා තණ්හාය වසං අගච්ඡන්තො අගතිගමනං පහාය රට්ඨං අපීළෙත්වා උපචිකානං වම්මිකවඩ්ඪනනියාමෙන මධුකරානං රෙණුං ගහෙත්වා මධුකරණනියාමෙන ච ධනං සංහරන්තො-

"දානං සීලං පරිච්චාගං අජ්ජවං මද්දවං තපං,
අක්කොධං අවිහිංසාච ඛන්තීච අවිරොධන"න්ති.

ඉමෙසං දසන්නං රාජධම්මානං අනුවත්තනෙන **ධම්මානුවත්තී** හුත්වා **පටිපජ්ජමානො** සො අත්තනො'ව පරෙසඤ්ච **ඵාතිං** වඩ්ඪිං කරෙය්‍ය **පරං** අවිහෙඨයන්තොයෙවාති.

රාජා බොධිසත්තෙන සද්ධිං මන්තෙන්තොව පොක්ඛරණීතීරං ගන්ත්වා සුපුප්ඵිතං බාලසුරියවණ්ණං උදකෙන අනුපලිත්තං පදුමං දිස්වා ආහ සහාය ඉදං පදුමං උදකෙ ජාතමෙව උදකෙන අලිප්පමානං ඨිතන්ති. අථ නං බොධිසත්තො මහාරාජ රඤ්ඤාපි එවරූපෙනෙව භවිතබ්බන්ති ඔවදන්තො:-

ඔදාතමූලං සුචිවාරිසම්භවං
ජාතං යථා පොක්ඛරණීසු අම්බුජං,
පදුමං යථා අග්ගිනිකාසිඵාලිමං
නකද්දමො නරජො නවාරිලිම්පති.

එවම්පි වොහාරසුචිං අසාහසං
විසුද්ධකම්මන්තමපෙතපාපකං,
නලිම්පති කම්මකිලෙස තාදිසො
ජාතං යථා පොක්ඛරණීසු අම්බුජන්ති.

ඉමා ගාථා ආහ.

තළු-බද්ධමූලන්ති පණ්ඩරමූලං. **අම්බුජ**න්ති පදුමස්සෙව වෙවචනං. **අග්ගිනිකාසිඵාලිම**න්ති අග්ගිනිකාසිනා සුරියෙන ඵාලිතං විකසිතන්ති අත්ථො. **න කද්දමො න රජො න වාරි ලිම්පතී**ති නෙව කද්දමො න රජො න උදකං ලිම්පති න මක්ඛෙතීති අත්ථො. **ලෙපති**ච්චෙව වා පාඨො. භුම්මට්ඨා වා එතානි පච්චත්තානි. එතෙසු කද්දමාදිසු න ලිප්පති න අල්ලීයතීති අත්ථො. **වොහාරසුචි**න්ති පොරාණෙහි ධම්මිකරාජූහි ලිඛාපෙත්වා ඨපිතවිනිච්ඡයවොහාරෙ සුචිං අගතිගමනං පහාය ධම්මෙන විනිච්ඡයකාරකන්ති අත්ථො. **අසාහස**න්ති ධම්මිකවිනිච්ඡයෙ ඨිතත්තායෙව සාහසිකකිරියාය රහිතං. **විසුද්ධකම්මන්ත**න්ති තෙනෙව අසාහසිකත්තෙන පරිසුද්ධකම්මන්තං සච්චවාදිං නික්කොධං මජ්ඣත්තං තුලාභූතං ලොකස්ස. **අපෙතපාපක**න්ති අපගතපාපකම්මං. **නලිම්පති කම්මකිලෙසතාදිසො**ති තං රාජානං පාණාතිපාතො අදින්නාදානං මිච්ඡාචාරො මුසාවාදොති අයං කම්මකිලෙසො න අල්ලීයති. කිංකාරණා. තාදිසො **ජාතං යථාපොක්ඛරණීසු අම්බුජං** තාදිසො හි රාජා යථා පොක්ඛරණීසු ජාතපදුමං අනුපලිත්තං එවං අනුපලිත්තො නාම හොතීති.

රාජා බොධිසත්තස්ස ඔවාදං සුත්වා තතො පට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. පණ්ඩිතාමච්චො අහමෙවාති.

කුක්කුජාතකං.

---

7. 1. 2.

යථා චාපො නින්නමතීති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො විපක්ඛසෙවකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු හෙට්ඨා මහිළාමුඛජාතකෙ විත්ථාරිතමෙව. තදා පන සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස විපක්ඛසෙවකොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සීහො හුත්වා සීහියා සද්ධිං සංවසන්තො ද්වෙ පොතකෙ ලභි පුත්තඤ්ච ධීතරඤ්ච. පුත්තස්ස මනොජොති නාමං අහොසි. සොපි වයප්පත්තො එකං සීහපොතිකං ගණ්හි. ඉති තෙ පඤ්ච ජනා අහෙසුං. මනොජො වනමහිංසාදයො වධිත්වා මංසං ආහරිත්වා මාතාපිතරො ච භගිනිඤ්ච පජාපතිඤ්ච පොසෙති. සො එකදිවසං ගොචරභූමියං ගිරියං නාම සිඟාලං පලායිතුං අප්පහොන්තං උරෙන නිපන්නං දිස්වා කිං සම්මාති පුච්ඡිත්වා උපට්ඨාතුකාමොම්හි සාමීති වුත්තෙ සාධු උපට්ඨහස්සූති තං ගහෙත්වා අත්තනො වසනගුහං ආනෙසි.

බොධිසතෙතා තං දිසවා තාත මනොජ. සිගාලා නාම දුසසීලා පාපධමමා අකිචෙච නියොජෙනති මා එතං අතතනො සනතිකෙ කරීති වාරෙතුං නාසකකි. අථෙකදිවසං සිගාලො අසසමංසං ඛාදිතුකාමො මනොජං ආහ සාමි අමෙහහි ඨපෙතවා අසසමංසං අඤඤං අඛාදිතපුබබං නාම නතථි අසසං ගණහිසසාමාති. කහං පන සමම අසසා හොනතීති. බාරාණසියං නදීතීරෙති. සො තසස වචනං ගහෙතවා තෙන සදධිං අසසානං නදියං නහානවෙලායං ගනතවා එකං අසසං ගහෙතවා පිටඨියං ආරොපෙතවා වෙගෙන අතතනො ගුහාදවාරමෙව ආගතො අථසස පිතා අසසමංසං ඛාදිතවා තාත අසසා නාම රාජභොගා රාජානො අනෙකමායා කුසලෙහි ධනුගගහෙහි විජඣාපෙනති අසසමංසං ඛාදනසීහා නාම දීඝායුකා න හොනති ඉතො පටඨාය මා අසසං ගණහීති ආහ.

සීහො පිතුවචනං අකතවා ගණහතෙව. සීහො අසෙස ගණහාතීති සුතවා රාජා අනෙතානගරෙයෙව අසසානං පොකඛරණිං කාරෙසි තතොපි ආගනතවා ගණහියෙව. රාජා අසසසාලං කාරෙතවා අනෙතා සාලායමෙව තිණොදකං දාපෙසි. සීහො පාකාරමතථකෙන ගනතවා සාලාතොපි ගණහියෙව. රාජා එකං අකඛණවෙධිං ධනුගගහං පකෙකාසාපෙතවා සකඛිසසසි තාත සීහං විජඣිතුනති ආහ. සො සකෙකාමීති වතවා පාකාරං නිසසාය සීහසසාගමණමගෙග අටටකං කතවා අටඨාසි. සීහො ආගනතවා බහිසුසානෙ සිගාලං ඨපෙතවා අසසං ගහණතථාය නගරං පකඛනදි. ධනුගගහො ආගමණකාලෙ අතිතිඛිණො වෙගොති සීහං අවිජඣිතවා අසසං ගහෙතවා ගමණකාලෙ ගරුභාරතාය ඔලීනවෙගං සීහං තිඛිණෙන නාරාචෙන පචඡාභාගෙ විජඣි. නාරාචො පුරතථිමකායෙන නිකඛමිතවා ආකාසෙ පකඛනදි. සීහො විදෙධාසමීති විරවි ධනුගගහො තං විජඣිතවා අසනිවිය ජියං පොථෙසි. සිගාලො සීහසස ච ජියාය ච සදදං සුතවා සහායො මෙ විජඣිතවා මාරිතො භවිසසති මතකෙනහි සදධිං විසසාසො නාම නතථි. ඉදානි මම පකතියා වසනටඨානමෙව ගමිසසාමීති අතතනාව සදධිං සලලපනෙතා වෙ ගාථා අභාසි:–

යථා චාපො නිනනාමති ජියාචාපි නිකූජති,
හඤඤතෙ නූන මනොජො මිගරාජා සඛා මම.

හනදදානි වනං තාණං පකකමාමි යථාසුඛං,
නෙතාදිසා සඛා හොනති ලබභා මෙ ජීවතො සඛාති,

තතථ-**යථාති** යෙනාකාරෙන. **චාපො නිනනාමති හඤඤතෙ නූනාති** නූනහඤඤති. **නෙතාදිසාති** එවරූපා මතකා සහායා නාම න හොනති. **ලබභා මෙ ජීවතොති** මම සහායො නාම සකකා ලදධුනති.

සීහොපි එකවෙගෙනෙව ගනතවා අසසං ගුහාදවාරෙ පාතෙතවා සයමපි මරිතවා පති. අථසස ඤාතකා නිකඛමිතවා තං ලොහිතමකඛිතං පහාරමුඛෙහි පගඝරිතලොහිතං පාපජනසෙවිතාය ජීවිතකඛයං පතතං අදදසංසු. දිසවා චසස පිතා මාතා භගිණී පජාපතීති පටිපාටියා චතසෙසා ගාථාභාසිංසු:–

න පාපජනසංසෙවී අච්චන්තං සුඛමෙධති,
මනොජං පස්ස සෙමානං ගිරියස්සානුසාසනී.

න පාපසම්පවඞ්කෙන මාතා පුත්තෙන නන්දති,
මනොජං පස්ස සෙමානං අච්ඡන්නං සම්හි ලොහිතෙ.

එවමාපජ්ජතී පොසො පාපියොච නිගච්ඡති,
යො වෙ හිතානං වචනං න කරොති අත්ථදස්සිනං.

එවඤ්ච සො හොති තතොච පාපියො
යො උත්තමො අධමජනූපසෙවී,
පස්සුත්තමං අධමජනූපසෙවිතං
මිගාධිපං සරවරවෙගනිද්ධුතන්ති.

තත්ථ-**අච්චන්තං සුඛමෙධතීති** න චිරං සුඛං ලභති. **ගිරියස්සානුසාසනීති** අයං එවරූපා ගිරියස්සානුසාසනීති ගරහන්තො ආහ. **පාපසම්පවඞ්කනාති** පාපෙසු සම්පවඞ්කෙන පාපසහායෙන. **අච්ඡන්න**න්ති නිමුග්ගං. **පාපියොච නිගච්ඡතීති** පාපකඤ්ච වින්දති. **හිතාන**න්ති අත්ථකාමානං. **අත්ථදස්සින**න්ති අනාගතං අත්ථං පස්සන්තානං. **පාපියොති** පාපතරො. **අධමජනූපසෙවීති** අධමජනං උපසෙවති. **උත්තම**න්ති සරීරබලෙන ජෙට්ඨකං. පච්ඡිමා අභිසම්බුද්ධගාථා.

නිහීයති පුරිසො නිහීනසෙවී
නච හායෙථ කදාචි තුල්‍යසෙවී,
සෙට්ඨමුපනමං උදෙති ඛිප්පං
තස්මා අත්තනො උත්තරිං භජෙථාති.

තත්ථ-**නිහීයතීති** හීනසෙවී නාම මනොජසීහො විය නිහීයති පරිහායති විනාසං පාපුණාති. **තුල්‍යසෙවීති** සීලාදීහි අත්තනා සදිසං සෙවමානො න හායති. **සෙට්ඨමුපනම**න්ති සීලාදීහි උත්තරිතරං යෙව උපගච්ඡන්තො. **උදෙති ඛිප්ප**න්ති සීඝමෙව සීලාදීහි ගුණෙහි උදෙති, වුඩ්ඪිං උපගච්ඡතීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ විපක්ඛසෙවකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා සිගාලො දෙවදත්තො අහොසි. මනොජො විපක්ඛසෙවකො. භගිණී උප්පලවණ්ණා. භරියා ඛෙමා භික්ඛුණී. මාතා රාහුලමාතා. පිතා අහමෙවාති.

මනොජජාතකං.

---

7. 1. 3.

රාජා තෙ භත්තන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මාතු පොසක භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු සාමජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො දුග්ගතගහපතිකුලෙ නිබ්බත්ති. සුතනුතිස්ස නාමං අකංසු. සො වයප්පත්තො භතිං කත්වා මාතාපිතරො පොසෙත්වා පිතරි කාලකතෙ මාතරං පොසෙති. තස්මිං පන කාලෙ බාරාණසිරාජා මිගවිත්තකො අහොසි. සො එකදිවසං මහන්තෙන පරිවාරෙන යොජනවියොජනමත්තං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා යස්ස ඨිතට්ඨානෙන මිගො පලායති සො ඉමං නාම ජීතොති සබ්බෙසං ආරොචාපෙසි.

අමච්චා රඤ්ඤො ධුවමග්ගට්ඨානෙ කොට්ඨකං ජාදෙත්වා අදංසු. මිගානං වසනට්ඨානානි පරිවාරෙත්වා උන්නාදන්තෙහි උට්ඨාපිතෙසු මනුස්සෙහි මිගෙසු එකො එණිමිගො රඤ්ඤො ඨිතට්ඨානං පටිපජ්ජි. රාජා තං විජ්ඣිස්සාමීති සරං ඛිපි. උග්ගහිතමායො මිගො සරං මහාඵාසුකාභිමුඛං ආගච්ඡන්තං ඤත්වා පරිවත්තිත්වා සරෙන විද්ධො විය හුත්වා පති. රාජා මිගො මෙ විද්ධොති ගහණත්ථාය ධාවි. මිගො උට්ඨාය වාතවෙගෙන පලායි. අමච්චාදයො රාජානං අපහසිංසු.

සො මිගං අනුබන්ධිත්වා කිලන්තකාලෙ ඛග්ගෙන විධා ඡින්දිත්වා එකස්මිං දණ්ඩකෙ ලග්ගෙත්වා කාජං වහන්තො විය ආගච්ඡන්තො ථොකං විස්සමිස්සාමීති මග්ගසමීපෙ ඨිතං වටරුක්ඛං උපගන්ත්වා නිපජ්ජිත්වා නිද්දං ඔක්කමි. තස්මිං පන වටෙ නිබ්බත්තො මඛාදෙවො නාම යක්ඛො තත්ථ පවිට්ඨෙ වෙස්සවණස්ස සන්තිකා ඛාදිතුං ලභි. සො රාජානං උට්ඨාය ගච්ඡන්තං තිට්ඨ භක්ඛොසි මෙති හත්ථෙ ගණ්හි. ත්වං කො නාමොති. අහං ඉධ නිබ්බත්තයක්ඛො ඉමං ඨානං පවිට්ඨකෙ ඛාදිතුං ලභාමීති. රාජා සතිං උපට්ඨපෙත්වා කිං අජ්ජෙව ඛාදිස්සසි නිබද්ධං ඛාදිස්සසීති පුච්ඡි. ලභන්තො නිබද්ධං ඛාදිස්සාමීති. අජ්ජ ඉමං මිගං ඛාදිත්වා මං විස්සජ්ජෙහි අහං තෙ ස්වෙපට්ඨාය එකාය භත්තපාතියා සද්ධිං එකං මනුස්සං පෙසෙස්සාමීති. තෙනහි අප්පමත්තො හොහි අපෙසිතදිවසෙ තං එව ඛාදිස්සාමීති. අහං බාරාණසිරාජා මය්හං අවිජ්ජමානං නාම නත්ථීති. යක්ඛො පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා තං විස්සජ්ජෙසි.

සො නගරං පවිසිත්වා තමත්ථං අත්ථචරකස්ස අමච්චස්ස කථෙත්වා ඉදානි කිං කාතබ්බන්ති පුච්ඡි. දිවසපරිච්ඡෙදො කතො දෙවාති. න කතොති. අයුත්තං වො කතං එවං කරොන්තෙහි මා චින්තයිත්ථ බහු බන්ධනාගාරෙ මනුස්සාති. තෙන හි ත්වං එතං කම්මං කර මය්හං ජීවිතං දෙහීති. අමච්චො සාධූති සම්පටිච්ඡි. දෙවසිකං බන්ධනාගාරතො මනුස්සං නීහරිත්වා භත්තපාතිං ගාහාපෙත්වා කිඤ්චි අජානාපෙත්වාව යක්ඛස්ස පෙසෙසි. යක්ඛො භත්තං භුඤ්ජිත්වා මනුස්සං ඛාදති. අපරභාගෙ බන්ධනාගාරානි නිම්මනුස්සානි ජාතානි.

රාජා භත්තහාරකං අලභන්තො මරණභයෙන කම්පි. අථ නං අමච්චො අස්සාසෙත්වා දෙව ජීවිතාසාතො ධනාසා බලවතරා හත්ථික්ඛන්ධෙ සහස්සභණ්ඩිකං ඨපෙත්වා කො ඉමං ධනං ගහෙත්වා යක්ඛස්ස භත්තං

ආදාය ගමිස්සතීති භෙරිං චරාපෙමාති වත්වා තථා කාරෙසි. බොධිසත්තො චින්තෙසි. අහං භතියා මාසද්ධමාසකං සංහරිත්වා කිච්ඡෙන මාතරං පොසෙමි ඉමං ධනං ගහෙත්වා මාතු දත්වා යක්ඛස්ස සන්තිකං ගමිස්සාමි සචෙ යක්ඛං දමෙතුං සක්ඛිස්සාමි ඉච්චෙතං කුසලං නොචෙ සක්ඛිස්සාමි මාතා මෙ සුඛං ජීවිස්සතීති.

සො තමත්ථං මාතු ආරොචෙත්වා අලං තාත න මමත්ථො ධනෙනාති ද්වෙ වාරෙ පටික්ඛිත්තො තතියවාරෙ තං අනාපුච්ඡාව ආහරථය්‍යො සහස්සං අහං භත්තං හරිස්සාමීති සහස්සං ගහෙත්වා මාතු දත්වා අම්ම මාචින්තයි, අහං යක්ඛං දමෙත්වා මහාජනස්ස සොත්ථිං කත්වා අජ්ජෙව තව අස්සුකිලින්නමුඛං හාසාපෙන්තො ආගච්ඡිස්සාමීති මාතරං වන්දිත්වා රාජපුරිසෙහි සද්ධිං රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි.

තතො රඤ්ඤා ත්වං තාත භත්තං හරිස්සසීති වුත්තෙ ආම දෙවාති ආහ. කිං තෙ ලද්ධුං වට්ටතීති. තුම්හාකං සුවණ්ණපාදුකා දෙවාති. කිං කාරණාති. දෙව සො යක්ඛො රුක්ඛමූලෙ භූමියං ඨිතකෙ ඛාදිතුං ලභති, අහං එතස්ස සන්තකභූමියං අට්ඨත්වා පාදුකාසු ඨස්සාමීති. අඤ්ඤං කිං ලද්ධුං වට්ටතීති. තුම්හාකං ඡත්තං දෙවාති. ඉදං කිමත්ථායාති. දෙව යක්ඛො අත්තනො රුක්ඛච්ඡායාය ඨිතකෙ ඛාදිතුං ලභති. අහං තස්ස රුක්ඛච්ඡායාය අට්ඨත්වා ඡත්තච්ඡායාය ඨස්සාමීති. අඤ්ඤං කිං ලද්ධුං වට්ටතීති. තුම්හාකං ඛග්ගං දෙවාති. ඉමිනා කො අත්ථොති. දෙව අමනුස්සාපි ආවුධහත්ථානං භායන්තියෙවාති. අඤ්ඤං කිං ලද්ධුං වට්ටතීති. සුවණ්ණපාතිං පූරෙත්වා තුම්හාකං භුඤ්ජනකභත්තං දෙවාති. කිං කාරණා තාතාති. දෙව මාදිසස්ස නාම පණ්ඩිත පුරිසස්ස මත්තිකපාතියා ලූඛභොජනං හරිතුං න අනුච්ඡවිකන්ති. සාධු තාතාති රාජා සබ්බං දාපෙත්වා තස්සෙව වෙය්‍යාවච්චකරෙ පටිපාදෙසි.

බොධිසත්තො මහාරාජ මාභායි අජ්ජාහං යක්ඛං දමෙත්වා තුම්හාකං සොත්ථිං කත්වා ආගමිස්සාමීති රාජානං වන්දිත්වා උපකරණානි ගාහාපෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා රුක්ඛස්සාවිදූරෙ මනුස්සෙ ඨපෙත්වා සුවණ්ණපාදුකා ආරුය්හ ඛග්ගං සන්නය්හිත්වා සෙතච්ඡත්තං මත්ථකෙ කත්වා කඤ්චනපාතියා භත්තං ගහෙත්වා යක්ඛස්ස සන්තිකං පායාසි. යක්ඛො මග්ගං ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා අයං පුරිසො න අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු ආගමණනියාමෙන එති කින්නුඛො කාරණන්ති චින්තෙසි. බොධිසත්තොපි රුක්ඛසමීපං ගන්ත්වාව අසිතුණ්ඩෙන භත්තපාතිං අන්තොඡායාය කරිත්වා ඡායන්තෙ ඨිතො පඨමං ගාථමාහ:-

රාජා තෙ භත්තං පාහෙසි සුචිං මංසූපසෙචනං,
මඛාදෙවස්මිං අධිවත්ථෙ එහි නික්ඛම භුඤ්ජස්සූති.

තත්ථ-පාහෙසීති පහිණි. **මඛාදෙවස්මිං අධිවත්ථෙති** මඛාදෙවොති වටරුක්ඛො වුච්චති තස්මිං අධිවත්ථෙති දෙවතං ආලපති. තං සුත්වා යක්ඛො ඉමං පුරිසං වඤ්චෙත්වා අන්තොඡායං පවිට්ඨං ඛාදිස්සාමීති චින්තෙත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

එහිමාණව ඔරෙන භික්ඛමාදාය සූපිතං,
ත්වඤ්ච මාණව භික්ඛාච උභො භක්ඛා භවිස්සථාති.

තත්ථ-**භික්ඛ**න්ති මම නිබද්ධභික්ඛං. **සූපිත**න්ති සූපසම්පන්නං. තතො බොධිසත්තො වෙ ගාථා අභාසි:-

අප්පකෙන තුවං යක්ඛ ථුල්ලමත්ථං ජහිස්සසි,
භික්ඛං තෙ නාහරිස්සන්ති ජනා මරණසඤ්ඤිනො.

ලද්ධායං යක්ඛ තව නිච්චභික්ඛං
සුචිං පණීතං රසසා උපෙතං,
භික්ඛඤ්ච තෙ ආහරියො නරො ඉධ
සුදුල්ලභො හොහිති ඛාදිතෙ මයීති.

තත්ථ-**ථුල්ලමත්ථ**න්ති අප්පකෙන කාරණෙන මහන්තං අත්ථං ජහිස්සසීති දස්සෙති. **නාහරිස්සන්ති**ති ඉතො පට්ඨාය මරණසඤ්ඤිනො හුත්වා න ආහරිස්සන්ති. අථ ත්වං මිලාතසාඛොවිය රුක්ඛො නිරාහාරො දුබ්බලො භවිස්සසීති. **ලද්ධාය**න්ති ලද්ධඅයං ලද්ධාගමණං. ඉදං වුත්තං හොති.-සම්ම යක්ඛ යමහං අජ්ජ ආහරිං ඉදං **තව නිච්චභික්ඛං සුචිං පණීතං** උත්තමරසෙන උපෙතං ලද්ධාගමණං දෙවසිකං තෙආගච්ඡිස්සති **ආහරියො**ති ආහරණකො. ඉදං වුත්තං හොති-සචෙ ත්වං ඉමං භික්ඛං ගහෙත්වා ආගතං මං භක්ඛසි අථෙවං මයි භක්ඛිතෙ භික්ඛඤ්ච තෙ ආහරණකො අඤ්ඤො නරො ඉධ සුදුල්ලභො භවිස්සති. කිං කාරණා. මාදිසො හි බාරාණසියං අඤ්ඤො පණ්ඩිතමනුස්සො නත්ථි මයි පන ඛාදිතෙ සුතනුපිතාම යක්ඛෙන ඛාදිතො අඤ්ඤස්ස කස්ස සො ලජ්ජිස්සතීති භත්තං ආහරණකං න ලභිස්සසි. අථ තෙ ඉතොපට්ඨාය භොජනං දුල්ලභං භවිස්සති අම්හාකම්පි රාජානං ගණ්හිතුං න ලභිස්සසි තස්මා රුක්ඛතො බහිභාවෙන සචෙපනිදං භත්තං භුඤ්ජිත්වා මං පහිණිස්සසි අහං තෙ රඤ්ඤො කථෙත්වා නිබද්ධං භත්තං පෙසෙස්සාමි අත්තානම්පිච තෙ ඛාදිතුං නදස්සාමි අහං හි තව සන්තිකෙ ඨානෙ න ඨස්සාමි පාදුකාසු ඨස්සාමි. රුක්ඛච්ඡායායපි තෙ න ඨස්සාමි අත්තනො ඡත්තච්ඡායායමෙව ඨස්සාමි. සචෙ පන මයාසද්ධිං විරුජ්ඣිස්සසි බලෙන තං විධාජිඤ්ඤිස්සාමි අහං හි අජ්ජ එතදත්ථමෙව සජ්ජො හුත්වා ආගතොති එවං කිර තං මහාසත්තො තජ්ජෙසි. යක්ඛො යුත්තං මාණවො වදතීති සල්ලක්ඛෙත්වා පසන්නචිත්තො වෙ ගාථා අභාසි:-

මමෙස සුතනො අත්ථො යථා භාසසි මාණව,
මයා ත්වං සමනුඤ්ඤාතො සොත්ථිං පස්සසි මාතරං.

ඛග්ගංඡත්තඤ්ච පාතිඤ්ච ගච්ඡෙවාදාය මාණව,
සොත්ථිං පස්සතු තෙ මාතා ත්වඤ්ච පස්සාහි මාතරන්ති.

තත්ථ-**සුතනො**ති බොධිසත්තං ආලපති. **යථාභාසසී**ති යථා ත්වං භාසසි තථා යො එස තයා භාසිතො අත්ථො එසො මමෙවත්ථො මය්හඤ්ඤෙව වඩ්ඪීති.

යක්ඛස්ස කථං සුත්වා බොධිසත්තො මම කම්මං නිප්ඵන්නං දමිතො මෙ යක්ඛො බහුං ධනං ලද්ධං රඤ්ඤො වචනං කතන්ති තුට්ඨචිත්තො යක්ඛස්ස අනුමොදනං කරොන්තො ඔසානගාථමාහ:-

> එවං යක්ඛ සුඛී හොහි සහ සබ්බෙහි ඤාතිභි,
> ධනඤ්ච මෙ අධිගතං රඤ්ඤො ච වචනං කතන්ති.

වත්වා ච පන යක්ඛං ආමන්තෙත්වා සම්ම ත්වං පුබ්බෙ අකුසලකම්මං කත්වා කක්ඛළො ඵරුසො පරෙසං ලොහිතමංසභක්ඛො යක්ඛො හුත්වා නිබ්බත්තො ඉතො පට්ඨාය පාණාතිපාතාදීනි මා කරීති සීලෙ ආනිසංසං දුස්සීල්‍යෙවාදීනවං කථෙත්වා යක්ඛං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා කිං තෙ අරඤ්ඤවාසෙන එහි නගරද්වාරෙ තං නිසීදාපෙත්වා අග්ගභත්තලාභිං කරොමීති යක්ඛෙන සද්ධිං නික්ඛමිත්වා ඛග්ගාදීනි යක්ඛමෙව ගාහාපෙත්වා බාරාණසිං අගමාසි. සුතනු මාණවො යක්ඛං ගහෙත්වා එතීති රඤ්ඤො ආරොචෙසුං. රාජා අමච්චපරිවුතො බොධිසත්තස්ස පච්චුග්ගමනං කත්වා යක්ඛං නගරද්වාරෙ නිසීදාපෙත්වා අග්ගභත්තලාභිං තං කත්වා නගරං පවිසිත්වා භෙරිං චරාපෙත්වා නාගරෙ සන්නිපාතෙත්වා බොධිසත්තස්ස ගුණං කථෙත්වා සෙනාපතිට්ඨානං අදාසි. සයඤ්ච බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ මාතුපොසකභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා යක්ඛො අඞ්ගුලිමාලො අහොසි. රාජා ආනන්දො මාණවො පන අහමෙවාති.

සුතනුජාතකං.

---

7. 1. 4.

තෙ කථන්නු කරිස්සන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං මාතුපොසකභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො ගිජ්ඣයොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො වුඩ්ඪෙ පරිහීනචක්ඛුකෙ මාතාපිතරො ගිජ්ඣගුහාය ඨපෙත්වා ගොමංසාදීනි ආහරිත්වා පොසෙසි. තස්මිං කාලෙ බාරාණසියං සුසානෙ එකො නෙසාදො අනියමෙත්වා ගිජ්ඣානං පාසෙ ඔඩ්ඩෙසි. අථෙකදිවසං බොධිසත්තො ගොමංසං පරියෙසන්තො සුසානං පවිට්ඨො පාදෙන පාසෙ බජ්ඣිත්වා අත්තානං න චින්තෙසි වුඩ්ඪෙ පන මාතාපිතරො අනුස්සරිත්වා කථන්නු ඛො මෙ මාතාපිතරො යාපෙස්සන්ති මම බද්ධභාවම්පි අජානන්තා අනාථා නිප්පච්චයා පබ්බතගුහායමෙව සුස්සිත්වා මරිස්සන්ති මඤ්ඤෙති විලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> තෙ කථන්නු කරිස්සන්ති වුඩ්ඪා ගිරිදරීසයා,
> අහං බද්ධොස්මි පාසෙන නිලීයස්ස වසඞ්ගතොති.

තත්‍ථ-**නිලියස්සාති** එවං නාමකස්ස නෙසාදපුත්තස්ස. අථ නෙසාදපුත්තො ගිජ්ඣරාජස්ස පරිදෙවිතසද්දං සුත්වා දුතියං ගාථමාහ:–

කිං ගිජ්ඣ පරිදෙවසි කා නු තෙ පරිදෙවනා,
න මෙ සුතො වා දිට්ඨො වා භාසන්තො මානුසිං දිජො.

භරාමි මාතාපිතරෙ වුද්ධෙ ගිරිදරීසයෙ,
තෙ කථං නු කරිස්සන්ති අහං වසඞ්ගතො තව.

යං නු ගිජ්ඣො යොජනසතං කුණපානි අවෙක්ඛති,
කස්මා ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න බුජ්ඣසි.

යදා පරාභවො හොති පොසො ජීවිතසඞ්ඛයෙ,
අථ ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න බුජ්ඣති.

භරස්සු මාතාපිතරෙ වුද්ධෙ ගිරිදරීසයෙ,
මයා ත්වං සමනුඤ්ඤාතො සොත්ථිං පස්සාහි ඤාතකෙ.

එවං ලුද්දක නන්දස්සු සහ සබ්බෙහි ඤාතිභි,
භරිස්සං මාතාපිතරො වුද්ධෙ ගිරිදරීසයෙති.

නෙසාදපුත්තෙන දුතියා ගිජ්ඣෙන තතියාති ඉමා ගාථා පටිපාටියා වුත්තා. තත්‍ථ-**යන්නූති** යං නු එතං ලොකෙ කථියති **ගිජ්ඣො යොජනසතං කුණපානි අවෙක්ඛතීති** යොජනසතං අතික්කම්ම ඨිතානිපි කුණපානි පස්සති තං යදි තථං අථ **කස්මා** ත්වං ඉමං **ජාලඤ්ච පාසඤ්ච ආසජ්ජාපි න බුජ්ඣසි** සන්තිකං ආගන්ත්වාපි නහි ජානාසීති. **පරාභවොති** විනාසො. **භරස්සූති** ඉදං සො බොධිසත්තස්ස ධම්මකථං සුත්වා පණ්ඩිතො ගිජ්ඣරාජා පරිදෙවන්තො න අත්තනො පරිදෙවති මාතාපිතුන්නං පරිදෙවති නායං මාරෙතුං යුත්තොති තුස්සිත්වා ආහ. වත්වා ච පන පියචිත්තෙන මුදුචිත්තෙන පාසං මොචෙසි.

අථස්ස බොධිසත්තො මරණදුක්ඛා මුත්තො සුඛිතො අනුමොදනං කරොන්තො ඔසානගාථං වත්වා මුඛපූරං මංසං ආදාය ගන්ත්වා මාතාපිතුන්නං අදාසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ මාතුපොසකභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා නෙසාදපුත්තො ඡන්නො අහොසි. මාතාපිතරො මහාරාජකුලානි අහෙසුං. ගිජ්ඣරාජා පන අහමෙවාති.

ගිජ්ඣජාතකං.

---

7. 1. 5.

අනුතීරචාරිභද්දන්තෙති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උපනන්දං සක්‍යපුත්තං ආරබ්භ කථෙසි. සොහි සාසනෙ පබ්බජිත්වා අප්පිච්ඡතාදි ගුණෙ පහාය මහාතණ්හො අහොසි. වස්සූපනායිකාය චෙ තයො

විහාරෙ පරිග්ගහෙත්වා එකස්මිං ඡත්තං වා උපාහනං වා එකස්මිං කත්තරයට්ඨිං වා උදකතුම්බං වා ඨපෙත්වා එකස්මිං සයං වසති. සො එකස්මිං ජනපදවිහාරෙ වස්සං උපගන්ත්වා භික්ඛූහි නාම අප්පිච්ඡෙහි භවිතබ්බන්ති ආකාසෙ චන්දං උට්ඨාපෙන්තො විය භික්ඛූනං පච්චයසන්තොසදීපකං අරියවංසපටිපදං කථෙසි. තං සුත්වා භික්ඛූ මනොරමානි පත්තචීවරානි ඡඩ්ඩෙත්වා මත්තිකාපත්තානි චෙව පංසුකූලචීවරානි ච ගණ්හිංසු. සො තානි අත්තනො වසනට්ඨානෙ ඨපෙත්වා වුත්ථවස්සො පවාරෙත්වා යානකං පූරෙත්වා ජෙතවනං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකස්ස අරඤ්ඤවිහාරස්ස පිට්ඨිභාගෙ පාදෙ වල්ලියා පළිබුද්ධො අද්ධා එත්ථ කිඤ්චි ලද්ධබ්බං භවිස්සතීති තං විහාරං පාවිසි. තත්ථ පන ද්වෙ මහල්ලකා භික්ඛූ වස්සං උපගච්ඡිංසු. තෙ ද්වෙ ච ථූලසාටකෙ එකඤ්ච සුඛුමකම්බලං ලභිත්වා භාජෙතුං අසක්කොන්තා තං දිස්වා ථෙරො නො භාජෙත්වා දස්සතීති තුට්ඨචිත්තා මයං භන්තෙ ඉමං වස්සාවාසිකං භාජෙතුං න සක්කොම. ඉමං නො නිස්සාය විවාදො හොති. ඉමං අම්හාකං භාජෙත්වා දෙථාති ආහංසු. සො සාධු භාජෙස්සාමීති ද්වෙ ථූලසාටකෙ ඡින්නම්පි දත්වා අයං අම්හාකං විනයධරානං පාපුණාතීති කම්බලං ගහෙත්වා පක්කාමි. තෙපි ථෙරා කම්බලෙ සාලයා තෙනෙව සද්ධිං ජෙතවනං ගන්ත්වා විනයධරභික්ඛූනං තමත්ථං ආරොචෙත්වා ලබ්භති නො භන්තෙ විනයධරානං එවං විලොපං ඛාදිතුන්ති ආහංසු. භික්ඛූ උපනන්දත්ථෙරෙන ආභතං පත්තචීවරරාසිං දිස්වා මහාපුඤ්ඤොසි ත්වං ආවුසො බහුං තෙ පත්තචීවරං ලද්ධන්ති වදිංසු. කුතො ආවුසො පුඤ්ඤං ඉමිනා උපායෙන ඉදං ලද්ධන්ති සබ්බං කථෙසි. ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො උපනන්දො සක්‍යපුත්තො මහාතණ්හො මහාලොභොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ උපනන්දෙන පටිපදාය අනුච්ඡවිකං ඝාතං පරස්ස පටිපදං කථෙන්තෙන නාම භික්ඛුනා පඨමං අත්තනො අනුච්ඡවිකං කත්වා පච්ඡා පරො ඔවදිතබ්බො.

"අත්තානමෙව පඨමං පතිරූපෙ නිවෙසයෙ,
අථඤ්ඤමනුසාසෙය්‍ය න කිලිස්සෙය්‍ය පණ්ඩිතො"ති

ඉමාය ධම්මපදෙ ගාථාය ධම්මං දෙසෙත්වා න භික්ඛවෙ උපනන්දො ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මහාලොභොව. තව පන ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ඉමෙසං සන්තකං විලුම්පියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො නදීතීරෙ රුක්ඛදෙවතා අහොසි. තදා එකො සිගාලො මායාවිං නාම භරියං ගහෙත්වා නදීතීරෙ එකස්මිං ඨානෙ වසි. අථෙක දිවසං සිගාලං සිගාලී එවමාහ. දොහළො මෙ සාමි උප්පන්නො අල්ලරොහිතමච්ඡං ඛාදිතුං ඉච්ඡාමීති. සිගාලො අප්පොස්සුක්කො හොහි ආහරිස්සාමි තෙති නදීතීරෙ චරන්තො වල්ලියා පාදෙ පළිබුජ්ඣිත්වා

අනුතීරමෙව අගමාසි. තස්මිං ඛණෙ ගම්භීරචාරීච අනුතීරචාරීචාති ද්වෙ උද්දා මච්ඡෙ පරියෙසන්තා තීරෙ අට්ඨංසු. තෙසු ගම්භීරචාරී මහන්තං රොහිතමච්ඡං දිස්වා වෙගෙන උදකං පවිසිත්වා තං නඞ්ගුට්ඨෙ ගණ්හි. බලවා මච්ඡො පරිකඩ්ඪන්තො පායාසි. සො ගම්භීරචාරී උද්දො මහාමච්ඡො උභින්නම්පි නො පහොස්සති එහි මෙ සහායො හොහීති ඉතරෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> අනුතීරචාරි භද්දන්තෙ සහායමනුධාව මං,
> මහා මෙ ගහිතො මච්ඡො සො මං හරති වෙගසාති.

තත්ථ-**සහායමනුධාවම**න්ති සහාය අනුධාව මං. සන්ධිවසෙන මකාරො වුත්තො. ඉදං වුත්තං හොති:-යථාහං ඉමිනා මච්ඡෙන න සංහීරාමි එවං මං නඞ්ගුට්ඨං වණෙඩත ගහෙත්වා ත්වං අනුධාවාති. තං සුත්වා ඉතරො දුතියං ගාථමාහ:-

> ගම්භීරචාරි භද්දන්තෙ දළ්හං ගණ්හාහි ථාමසා,
> අහං තං උද්ධරිස්සාමි සුපණ්ණො උරගම්මිවාති.

තත්ථ-**ථාමසා**ති ථාමෙන. **උද්ධරිස්සාමී**ති නීහරිස්සාමි. **සුපණ්ණො උරගම්මිවා**ති ගරුළො සප්පං විය.

අථ ද්වෙපි එකතො හුත්වා රොහිතමච්ඡං නීහරිත්වා ථලෙ ඨපෙත්වා මාරෙත්වා ත්වං භාජෙහි ත්වං භාජෙහීති කලහං කත්වා භාජෙතුං අසක්කොන්තා ඨපෙත්වා නිසීදිංසු. තස්මිං ඛණෙ සිගාලො තං ඨානං අනුප්පත්තො. තෙ තං දිස්වා උභොපි පච්චුග්ගමනං කත්වා අයං සම්ම දබ්භපුප්ඵ මච්ඡො අම්හෙහි එකතො හුත්වා ගහිතො තං නො භාජෙතුං අසක්කොන්තානං විවාදො උප්පන්නො සමභාගං නො භාජෙත්වා දෙහීති තතියං ගාථමාහංසු:-

> විවාදො නො සමුප්පන්නො දබ්භපුප්ඵ සුණොහි මෙ,
> සමෙහි මෙධගං සම්ම විවාදො උපසම්මතූති.

තත්ථ-**දබ්භපුප්ඵා**ති දබ්භපුප්ඵසමානවණ්ණතාය තං ආලපන්ති. **මෙධග**න්ති කලහං.

තෙසං වචනං සුත්වා සිගාලො අත්තනො බලං දීපෙන්තො:-

> ධම්මට්ඨොහං පුරෙ ආසිං බහුඅට්ටං මෙ තීරිතං,
> සමෙමි මෙධගං සම්මා විවාදො උපසම්මතූති.

ඉමං ගාථං වත්වා භාජෙන්තො:-

> අනුතීරචාරී නඞ්ගුට්ඨං සීසං ගම්භීරචාරිනො,
> අථායං මජ්ඣිමො ඛණ්ඩො ධම්මට්ඨස්ස භවිස්සතීති.

ඉමං ගාථමාහ. තත්ථ පඨමගාථාය අයමත්ථො. අහං පුබ්බෙ රාජූනං විනිච්ඡයාමච්චො ආසිං තෙන මයා විනිච්ඡයෙ නිසීදිත්වා බහුං අට්ටං තීරිතං තෙසං තෙසං බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං බහූ අට්ටා

තීරිතා විනිච්ඡිතා සචාහං තුම්හාදිසානං සමජාතිකානං චතුප්පදානං අත්ථං තීරෙතුං කිං න සක්ඛිස්සාමි අහං වො **සමෙමි මෙධගං සම්මා** මං නිස්සාය තුම්හාකං **විවාදො වූපසම්මතූ**. තස්මා පන වත්වා මච්ඡං තයො කොට්ඨාසෙ කත්වා **අනුතීරචාරී** ත්වං **නඞ්ගුට්ඨං** ගණ්හ **සීසං ගම්භීරචාරිනො** හොතු **අථායං මජ්ඣිමො ඛණ්ඩො**ති අපිච අයං මජ්ඣිමො කොට්ඨාසො. අථවා **අච්චාය**න්ති අතිච්ච ඉමෙ වෙ කොට්ඨාසෙ අතික්කමිත්වා ඨිතො අයං මජ්ඣිමො ඛණ්ඩො **ධම්මට්ඨස්ස** විනිච්ඡය සාමිකස්ස මය්හං **භවිස්සතී**ති.

එවං තං මච්ඡං විභජිත්වා තුම්හෙ කලහං අකත්වා නඞ්ගුට්ඨඤ්ච සීසඤ්ච ඛාදථාති වත්වා මජ්ඣිමඛණ්ඩං මුඛෙන ඩසිත්වා තෙසං පස්සන්තානඤ්ඤෙව පලායි. තෙ සහස්සං පරාජිතා විය දුම්මුඛා නිසීදිත්වා ඡට්ඨං ගාථමාහංසු :-

චිරම්පි භක්ඛා අභවිස්ස සචෙ න විවදෙමසෙ,
අසීසකං අනඞ්ගුට්ඨං සිගාලො හරති රොහිතන්ති.

තත්ථ-**චිරම්පී**ති වෙ වා තයො වා දිවසෙ සන්ධාය වුත්තං. සිගාලොපි අජ්ජ භරියං රොහිතමච්ඡං ඛාදාපෙස්සාමීති තුට්ඨචිත්තො තස්සා සන්තිකං අගමාසි. සා තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා අභිනන්දමානා :-

යථාපි රාජා නන්දෙය්‍ය රජ්ජං ලද්ධාන ඛත්තියො,
එවාහමජ්ජ නන්දාමි දිස්වා පුණ්ණමුඛං පතින්ති.

ඉමං ගාථං වත්වා අධිගමූපායං පුච්ඡන්තී :-

කථන්නු ථලජො සන්තො උදකෙ මච්ඡං පරාමසි,
පුට්ඨො මෙ සම්ම අක්ඛාහි කථං අධිගතං තයාති.

ඉමං ගාථමාහ. තත්ථ-**කථන්නූ**ති ඛාද භද්දෙති මච්ඡඛණ්ඩං පුරතො ඨපිතෙ කථන්නු ත්වං ථලජො සමානො උදකෙ මච්ඡං ගණ්හීති පුච්ඡි. සිගාලො තස්සා අධිගමූපායං ආචික්ඛන්තො අනන්තරගාථමාහ :-

විවාදෙන කිසා හොන්ති විවාදෙන ධනක්ඛයා,
ජීනා උද්දා විවාදෙන භුඤ්ජ මායාවි රොහිතන්ති.

තත්ථ-**විවාදෙන කිසා හොන්තී**ති භද්දෙ ඉමෙ සත්තා විවාදං කරොන්තා විවාදං නිස්සාය කිසා අප්පමංසලොහිතා හොන්ති. **විවාදෙන ධනක්ඛයා**ති හිරඤ්ඤසුවණ්ණාදීනං ධනානං ඛයාපි විවාදෙනෙව හොන්ති. වීසු විවදන්තෙසු පරාජිතො පරාජිතත්තා ධනක්ඛයං පාපුණාති ඉතරො ජයභාගදානෙන. **ජීනා උද්දා**ති වෙපි විවාදෙනෙව ඉමං මච්ඡං ජීනා තස්මා ත්වං මයා ආභතස්ස උප්පත්තිං මාපුච්ඡ කෙවලං ඉමං **භුඤ්ජ මායාවි රොහිත**න්ති. ඉතරා අභිසම්බුද්ධගාථා.

එවමෙවං මනුස්සෙසු විවාදො යත්ථ ජායති,
ධම්මට්ඨං පටිධාවන්ති සො හි නෙසං විනායකො
ධනාපි තත්ථ ජීයන්ති රාජකොසො පවඩ්ඪතීති.

තත්‍ථ-**එවමෙව**න්ති භික්ඛවෙ යථා එතෙ උද්දා ජිනා **එවමෙවං** මනුස්සෙසුපි යස්මිං ඨානෙ විවාදො ජායති තත්‍ථ තෙ මනුස්සා **ධම්මට්ඨං පටිධාව**න්ති විනිච්ඡයසාමිකං උපසඞ්කමන්ති. කිඞ්කාරණා. **සො හි නෙසං විනායකො** තෙසං විවාදාපන්නානං විවාදවූපසමකොති අත්‍ථො. **ධනාපි තත්‍ථා**ති තත්‍ථ තෙ විවාදාපන්නා ධනතොපි **ජීය**න්ති අත්තනො සන්තකා පරිහායන්ති දණ්ඩෙන චෙව ජයභාගග්ගහණෙන ච **රාජකොසො පවඩ්ඪතී**ති.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්‍වා සච්චානි පකාසෙත්‍වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා සිගාලො උපනන්දො අහොසි. උද්දා ච මහල්ලකා තස්ස කාරණස්ස පච්චක්ඛකාරිකා රුක්ඛදෙවතා අහමෙවාති.

දබ්භපුප්ඵජාතකං.

---

7. 1. 6.

දසණ්ණකං තිඛිණධාරන්ති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණදුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි භික්ඛුං සත්‍ථා සච්චං කිර ත්‍වං උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්‍වා සච්චං භන්තෙති කෙන උක්කණ්ඨාපිතොති පුරාණදුතියිකායාති වුත්තෙ භික්ඛු අයං ඉත්‍ථී තුය්හං අනත්‍ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්‍වං ඉමං නිස්සාය චෙතසිකරෙගෙන මරන්තො පණ්ඩිතෙ නිස්සාය ජීවිතං අලත්‍ථාති වත්‍වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං මද්දවමහාරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. සෙනකකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. සො වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගහෙත්‍වා බාරාණසිං පච්චාගන්ත්‍වා මද්දවරඤ්ඤො අත්‍ථධම්මානුසාසකො අමච්චො අහොසි. සෙනකපණ්ඩිතොති වුත්තෙ සකලනගරෙ චන්දො විය සූරියො විය පඤ්ඤායි. තදා රඤ්ඤො පුරොහිතපුත්තො රාජුපට්ඨානං ආගතො සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං උත්තමරූපධරං රඤ්ඤො අග්ගමහෙසිං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තො හුත්‍වා ගෙහං ගන්ත්‍වා නිරාහාරො නිපජ්ජිත්‍වා සහායකෙහි පුට්ඨො තමත්‍ථං ආරොචෙසි.

රාජා පුරොහිතපුත්තො න දිස්සති කහන්නු ඛොති පුච්ඡිත්‍වා තමත්‍ථං සුත්‍වා තං පක්කොසාපෙත්‍වා අහං තෙ ඉමං සත්තදිවසානි දම්මි සත්තාහං ඝරෙ කත්‍වා අට්ඨමෙ දිවසෙ ආනෙය්‍යාසීති ආහ. සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්‍වා තං ගෙහං නෙත්‍වා තාය සද්ධිං අභිරමි. තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පටිබද්ධචිත්තා හුත්‍වා කස්සචි අජානාපෙත්‍වා අග්ගද්වාරෙන පලායිත්‍වා අඤ්ඤස්ස රඤ්ඤො විජිතං අගමංසු. කොචි ගතට්ඨානං න ජානාති. නාවාය ගතමග්ගො විය අහොසි.

රාජා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්‍වා නානප්පකාරෙන විචිනන්තොපි තස්ස ගතට්ඨානං න අඤ්ඤාසි. අථස්ස තං නිස්සාය බලවසොකො උප්පජ්ජි. හදයං උණ්හං හුත්‍වා ලොහිතං පග්ඝරි. තතො පට්ඨායස්ස කුච්ඡිතො ලොහිතං නික්ඛමි. ව්‍යාධි මහන්තො අහොසි. මහන්තාපි රාජවෙජ්ජා තිකිච්ඡිතුං නාසක්ඛිංසු.

බොධිසත්තො ඉමස්ස රඤ්ඤො ව්‍යාධි නත්ථි. හරියං පන අපස්සන්තො චෙතසිකරොගෙන පුට්ඨො උපායෙන තං තිකිච්ඡිස්සාමීති ආයුරඤ්ච පුක්කුසඤ්චාති ද්වෙ රඤ්ඤො පණ්ඩිතාමච්චෙ ආමන්තෙත්වා රඤ්ඤො දෙවියා අදස්සනෙන චෙතසිකරොගං ඨපෙත්වා අඤ්ඤො රොගො නත්ථි, බහූපකාරො ඛො පනම්හාකං රාජා තස්මා උපායෙන තං තිකිච්ඡිස්සාම. රාජඞ්ගණෙ සමජ්ජං කාරෙත්වා අසිං ගිලිතුං ජානන්තෙන අසිං ගිලාපෙම තං රාජානං සීහපඤ්ජරෙ කත්වා සමජ්ජං ඔලොකාපෙස්සාම. රාජා අසිං ගිලන්තං දිස්වා අත්ථි නු ඛො ඉතො අඤ්ඤං දුක්කරතරන්ති පඤ්හං පුච්ඡිස්සති. තං සම්ම ආයුර ත්වං අසුකං නාම දදාමීති වචනං ඉතො දුක්කරන්ති ව්‍යාකරෙය්‍යාසි. තතො සම්ම පුක්කුස තං පුච්ඡිස්සති. අථස්ස ත්වං මහාරාජ දදාමීති වත්වා අදදතො සා වාචා අඵලා හොති. තථාරූපං වාචං න කෙචි උපජීවන්ති න ඛාදන්ති න පිවන්ති යෙ පන තස්ස වචනස්සානුච්ඡවිකං කරොන්ති. යථා පටිඤ්ඤාතමත්ථං දෙන්ති යෙව. ඉදං තතො දුක්කරතරන්ති එවං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. ඉතො පරං කත්තබ්බං අහං ජානිස්සාමීති වත්වා සමජ්ජං කාරෙසි.

අථ තෙ තයො පණ්ඩිතා රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා මහාරාජ රාජඞ්ගණෙ සමජ්ජො වත්තති තං ඔලොකෙන්තානං දුක්ඛම්පි න දුක්ඛං හොති. එහි ගච්ඡාමාති රාජානං නෙත්වා සීහපඤ්ජරං විවරිත්වා සමජ්ජං ඔලොකාපෙසුං. බහූජනා අත්තනො අත්තනො ජානනක සිප්පං දස්සෙසුං. එකො පන පුරිසො තෙත්තිංසඞ්ගුලං තිඛිණධාරං අසි රතනං ගිලති. රාජා තං දිස්වා අයං පුරිසො එතං අසිං ගිලති, අත්ථි නු ඛො ඉතො අඤ්ඤං දුක්කරතරන්ති ඉමෙ පණ්ඩිතෙ පුච්ඡිස්සාමීති චින්තෙත්වා ආයුරං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

දසණ්ණකං තිඛිණධාරං අසිං සම්පන්නපායිනං,
පරිසායං පුරිසො ගිලති කිං දුක්කරතරං ඉතො.
යදඤ්ඤං දුක්කරං ඨානං තමෙම අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති.

තත්ථ-**දසණ්ණක**න්ති දසණ්ණකරට්ඨෙ උප්පන්නං. **සම්පන්නපායින**න්ති සම්පන්නං පරලොහිතපායිනං. **පරිසාය**න්ති පරිසමජ්ඣෙ ධන ලොභෙන අයං **පුරිසො ගිල**ති. **යදඤ්ඤ**න්ති ඉතො අසිගිලනතො යං අඤ්ඤං දුක්කරං තං කාරණං ත්වං මයා පුච්ඡිතො කථෙහීති.

අථ සො කථෙන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

ගිලෙය්‍ය පුරිසො ලොභා අසිං සම්පන්නපායිනං,
යො ච වජ්ජා දදාමීති තං දුක්කරතරං තතො.
සබ්බඤ්ඤං සුකරං ඨානං එවං ජානාහි මාගධාති.

තත්ථ-**වජ්ජා**ති වදෙය්‍ය. **තං දුක්කරතර**න්ති තං දදාමීති වචනං **තතො** අසිගිලනතො දුක්කරතරං. **සබ්බඤ්ඤ**න්ති අසුකං නාම තව දස්සාමීති වචනං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං සබ්බම්පි කාරණං සුකරං. **මාගධා**ති රාජානං ගොත්තෙනාලපති.

රාජා ආයුරපණ්ඩිතස්ස වචනං සුත්වා අසිථිලතො කිර ඉදං නාම දම්මීති වචනං දුක්කරං අහඤ්ච පුරොහිතපුත්තස්ස දෙවිං දම්මීති අවචං අතිදුක්කරං වත මෙ කතන්ති වීමංසන්තස්සෙව හදයෙ සොකො ථොකං තනුකතං ගතො. තතො පරස්ස ඉදං නාම දෙමීති වචනතො පනඤ්ඤං දුක්කරතරං අත්ථි නුඛොති චින්තෙත්වා පුක්කුසපණ්ඩිතෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො තතියං ගාථමාහ :-

ව්‍යාකාසි ආයුරො පඤ්හං අත්ථං ධම්මස්ස කොවිදො,
පුක්කුසං දානි පුච්ඡාමි කිං දුක්කරතරං තතො,
යදඤ්ඤං දුක්කරං ඨානං තමෙව අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති.

තත්ථ-**පඤ්හං අත්ථ**න්ති පඤ්හස්ස අත්ථං ව්‍යාකරීති වුත්තං හොති. **ධම්මස්සකොවිදො**ති තදත්ථජොතකෙ ගන්ථෙ කුසලො. **තතො**ති තතො වචනතො **කිං දුක්කරතර**න්ති.

අථස්ස ව්‍යාකරොන්තො පුක්කුසපණ්ඩිතො චතුත්ථං ගාථමාහ :-

න වාචමුපජීවන්ති අඵලං ගිරමුදීරිතං,
යො ච දත්වා අවාකයිරා තං දුක්කරතරං තතො,
සබ්බඤ්ඤං සුකරං ඨානං එවං ජානාහි මාගධාති.

තත්ථ-**දත්වා**ති අසුකං නාම දෙමීති පටිඤ්ඤං කත්වා. **අවාකයිරා**ති තං පටිඤ්ඤාතමත්ථං දදන්තො තස්මිං ලොභං අවාකරෙය්‍ය **ඡින්දෙය්‍ය** තඤ්ච භණ්ඩං දදෙය්‍යාති වුත්තං හොති. **තතො**ති තතො අසිථිලතො අසුකං නාම තෙ දෙමීති වචනතො ච තදෙව **දුක්කරතර**න්ති.

රඤ්ඤොපි තං වචනං සුත්වා අහං පුරොහිතපුත්තස්ස **දෙවිං දෙමීති** පඨමං වත්වා වාචාය අනුච්ඡවිකං කත්වා තං අදාසිං. දුක්කරං වත මෙ කතන්ති පරිවිතක්කෙන්තස්ස සොකො තනුකතරො ජාතො. අථස්ස එතදහොසි සෙනකපණ්ඩිතතො අඤ්ඤො පණ්ඩිතතරො නාම නත්ථි ඉමං පඤ්හං එතං පුච්ඡිස්සාමීති. තතො තං පුච්ඡන්තො පඤ්චමං ගාථමාහ :-

ව්‍යාකාසි පුක්කුසො පඤ්හං අත්ථධම්මස්ස කොවිදො,
සෙනකං දානි පුච්ඡාමි කිං දුක්කරතරං තතො,
යදඤ්ඤං දුක්කරං ඨානං තමෙව අක්ඛාහි පුච්ඡිතොති,

අථස්ස ව්‍යාකරොන්තො සෙනකො ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

දදෙය්‍ය පුරිසො දානං අප්පං වා යදි වා බහුං,
යො ච දත්වා නානුතපෙ තං දුක්කරතරං තතො,
සබ්බඤ්ඤං සුකරං ඨානං එවං ජානාහි මාගධාති.

තත්ථ-**නානුතපෙ**ති අත්තනො අතිකන්තං අතිමනාපං පියභණ්ඩං පරස්ස දත්වා කිමත්ථං මයා ඉදං දින්නන්ති එවං තං පියභණ්ඩං ආරබ්භ යො පච්ඡා නානුතප්පති න සොචති තං අසිථිලතො ච අසුකං නාම

දෙමීති වචනතො ච තස්ස දනතො ච දුක්කරතරං ඉති මහාසත්තො රාජානං සඤ්ඤාපෙන්තො කථෙසි. දනංහි දත්වා අපරචෙතනාව දුස්සන්ධාරියා තස්සා සන්ධාරණදුක්කරතා වෙස්සන්තරජාතකෙන දීපිතාති. වුත්තං හෙතං:-

"ආදුචාපඬ්ගහෙත්වාන ඛග්ගං බන්ධිත්ව වාමතො,
ආනයාමි සකෙ පුත්තෙ පුත්තානං හි වධො දුඛො,
අට්ඨානමෙතං දුක්ඛරූපං යං කුමාරා විහඤ්ඤරෙ,
සතඤ්ච ධම්මමඤ්ඤාය කො දත්වා අනුතප්පතී"ති.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා සල්ලක්ඛෙසි: අහං අත්තනො මනෙනෙව පුරොහිතපුත්තස්ස දෙවිං දත්වා සකම්මනං සන්ධාරෙතුං න සක්කොමි සොචාමි කිලමාමි. න මෙ ඉදං අනුච්ඡවිකං. සචෙ සා මයි සසෙනහා භවෙය්‍ය, ඉදං ඉස්සරියං ඡඩ්ඩෙත්වා න පලායෙය්‍ය. මය්හං පන සෙනහං අකත්වා පලාතාය කිං තාය මය්හන්ති. තස්සෙවං චින්තෙන්තස්ස පදුමපත්තෙ උදකබින්දුවිය සබ්බො සොකො විවට්ටිත්වා ගතො. තං ඛණඤ්ඤෙව‍ස්ස කුච්ඡි පරිසණ්ඨාසි. සො නිරොගො සුඛිතො හුත්වා බොධිසත්තස්ස ථුතිං කාරෙන්තො ඔසානගාථමාහ:-

ව්‍යාකාසි ආයුරො පඤ්හං අථො පුක්කුසපොරිසො,
සබ්බෙ පඤ්ඤෙ අභිභොති යථා භාසති සෙනකොති.

තත්‍ථ-යථා භාසතීති යථා පණ්ඩිතො භාසති තථෙවෙතං දනං නාමදත්වා නෙව අනුතපිතබ්බන්ති. ඉමං පනස්ස ථුතිං කත්වා තුට්ඨො බහුං ධනමදසි.

සත්‍ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජමහෙසී පුරාණදුතියිකා අහොසි. රාජා උක්කණ්ඨිතභික්ඛු. ආයුරපණ්ඩිතො. මොග්ගල්ලානො පුක්කුසපණ්ඩිතො සාරිපුත්තො. සෙනකපණ්ඩිතො අහමෙවාති.

දසණ්ණකජාතකං.

---

7. 1. 7.

විඛත්තනචිත්තොති ඉදං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අත්තනො පඤ්ඤාපාරමිං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්නවත්‍ථු උම්මග්ගජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

අතීතෙ බාරාණසියං ජනකො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති සෙනකකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. සො වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා බාරාණසිං පච්චාගන්ත්වා රාජානං පස්සි. රාජා තං අමච්චට්ඨානෙ ඨපෙසි. මහන්තඤ්චස්ස යසං අනුප්පදසි. සොරඤ්ඤො අත්‍ථඤ්ච ධම්මඤ්ච අනුසාසි. මධුරකථො ධම්මකථිකො හුත්වා රාජානං පඤ්චසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා

දුතෙළුපොසථකමෙම දසකුසලකමමපථෙසූති ඉමාය කල්‍යාණපටි පදය පතිට්ඨාපෙසි. සකලරට්ඨෙ බුද්ධානං උපපනනකාලො විය අහොසි. පකඛදිවසෙසු රාජා ච උපරාජාදයො ච සබෙබ සනනිපතිත්වා ධමමසභං සජෙජනති. මහාසතෙතා සජ්ජිතධමමසභාය සරභපලලඞකමජඣගතො බුද්ධලීළ්හාය ධමමං දෙසෙති. බුද්ධානං ධමමකථාසදිසාව කථා හොති.

අථඤ්ඤතරො මහලලකබ්‍රාහමණො ධනභිකඛං චරිත්වා කහාපණ සහසසං ලභිත්වා එකසමිං බ්‍රාහමණකුලෙ නිකඛිපිත්වා පුන භිකඛං චරිසසාමීති ගතො. තසස ගතකාලෙ තං කුලං කහාපණෙ වලඤ්ජෙසි. සො ආගනත්වා කහාපණෙ ආහරාපෙසි. බ්‍රාහමණො කහාපණෙ දාතුං අසකෙකානෙතා අතතනො ධීතරං තසස පාදපරිචාරිකං කත්වා අදාසි. බ්‍රාහමණො තං ගහෙත්වා බාරාණසිතො අවිදූරෙ බ්‍රාහමණගාමෙ වාසං කපෙපසි.

අථසස භරියා දහරතාය කාමෙසු අතිතතා අඤෙඤන තරුණ බ්‍රාහමණෙන සද්ධිං මිචඡාචාරං චරි.

සොළසහි අතපපියවත්ථූහි නාම. කතමානි සොළස–සාගරො සබබ සවනතීහි න තපපති. අගගි උපාදානෙන න තපපති. රාජා රජෙජන න තපපති. බාලො පාපෙහි න තපපති. ඉත්ථී මෙථුනධමෙමන අලඞකාරෙන විජායනෙනාති ඉමෙහි තීහි න තපපති. බ්‍රාහමණො මනෙතහි න තපපති. ඣායී විහාරසමාපතතියා න තපපති. සෙඛො අපචයෙන න තපපති. අපපිචෙඡා ධුතඞගගුණෙන න තපපති. ආරද්ධවිරියො විරියාරමෙභන න තපපති. ධමමකථිකො සාකචඡාය න තපපති. විසාරදො පරිසාය න තපපති. සද්ධො සඞඝුපට්ඨානෙ න තපපති. දායකො පරිචචාගෙන න තපපති. පණ්ඩිතො ධමමසවණෙන න තපපති. චතසෙසා පරිසා තථා ගතදසසනෙන න තපපනතීති.

සාපි බ්‍රාහමණී මෙථුනධමෙම අතිතතා තං බ්‍රාහමණං නීහරිත්වා විසසත්ථා පාපකමමං කාතුකාමා හුත්වා එකදිවසං දුමමනා නිපජ්ජිත්වා කිං භොතීති වුතෙතන බ්‍රාහමණ අහං තව ගෙහෙ කමමං කාතුං න සකෙකාමි දාසිං ආනෙහීති. භොති ධනං මෙ නත්ථි කිං දත්වා ආනෙමීති. භිකඛං චරිත්වා ධනං පරියෙසිත්වා ආනෙහීති තෙනහි භොති පාථෙය්‍යං මෙ සජෙජහීති. සා තසස බද්ධසතතූනං චමමපසිබබකං පූරෙත්වා අදාසි.

සො බ්‍රාහමණො ගාමනිගමරාජධානීසු චරනෙතා සතත කහාපණ සතානි ලභිත්වා අලං මෙ එතතකං ධනං දාසිදාසමූලායාති නිවතතිත්වා අතතනො ගාමං ආගචඡනෙතා එකසමිං උදකඵාසුකට්ඨානෙ පසිබබකං මුඤ්චිත්වා සතතුං ඛාදිත්වා පසිබබකමුඛං අබනිධිත්වාව පානීයං පිවිතුං ඔතිණෙණා.

අථෙකසමිං රුකඛසුසිරෙ එකො කණහසපෙපා සතතුගනධං ඝායිත්වා පසිබබකං පවිසිත්වා භොගං ආභුජිත්වා සතතුං ඛාදනෙතා නිපජ්ජි. බ්‍රාහමණො ආගනත්වා අබභනතරං අනොලොකෙත්වා පසිබබකං බනිධිත්වා

අංසෙ කත්වා පායාසි. අථ නං අන්තරාමග්ගෙ එකස්මිං රුක්ඛෙ නිබ්බත්තා දෙවතා ඛන්ධවිවරෙ ඨත්වා බ්‍රාහ්මණ සචෙ අන්තරාමග්ගෙ වසිස්සසි සයං මරිස්සසි. සචෙ අජ්ජ ඝරං ගමිස්සසි භරියා තෙ මරිස්සතීති වත්වා අන්තරධායි.

සො ඔලොකෙන්තො දෙවතං අදිස්වා භීතො මරණභයතජ්ජිතො රොදන්තො පරිදෙවන්තො බාරාණසීනගරද්වාරං සම්පාපුණි. තදා ච පන පණ්ණරසූපොසථො හොති අලඞ්කතධම්මාසනෙ නිසීදිත්වා බොධිසත්තස්ස ධම්මකථනදිවසො. මහාජනො ගන්ධපුප්ඵාදිහත්ථො වග්ගවග්ගො හුත්වා ධම්මකථං සොතුං ගච්ඡති. බ්‍රාහ්මණො දිස්වා කහං ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා බ්‍රාහ්මණ අජ්ජ සෙනකපණ්ඩිතො මධුරෙන සරෙන බුද්ධලීළාය ධම්මං දෙසෙති ත්වං න ජානාසීති වුත්තෙ චින්තෙසි පණ්ඩිතො කිර ධම්මකථිකො අහඤ්චම්හි මරණභයතජ්ජිතො පණ්ඩිතා ඛො පන මහන්තම්පි සොකං හරිතුං සක්කොන්ති මයාපි තත්ථ ගන්ත්වා ධම්මං සොතුං වට්ටතීති. සො තෙහි සද්ධිං තත්ථ ගන්ත්වා මහාසත්තං පරිවාරෙත්වා නිසින්නාය සරාජිකාය පරිසාය පරියන්තෙ සත්තුපසිබ්බකෙන ඛන්ධගතෙන ධම්මාසනතො අවිදූරෙ මරණභයභීතො රොදමානො අට්ඨාසි. මහාසත්තො ආකාසගඞ්ගං ඔතාරෙන්තො විය අමතවස්සං වස්සෙන්තො විය ධම්මං දෙසෙති. මහාජනො සඤ්ජාතසොමනස්සො සාධුකාරං දත්වා ධම්මං අස්සොසි. පණ්ඩිතා ච නාම දිසාචක්ඛුකා හොන්තීති තස්මිං ඛණෙ මහාසත්තො පසන්නපඤ්චපසාදානි අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා සමන්තතො පරිසං ඔලොකෙන්තො තං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා චින්තෙසි අයං එත්තිකා පරිසා සොමනස්සජාතා සාධුකාරං දත්වා ධම්මං සුණාති අයං පනෙකො බ්‍රාහ්මණො දොමනස්සප්පත්තො රොදති එතස්සබ්භන්තරෙ අස්සු ජනනසමත්ථෙන සොකෙන භවිතබ්බං තමස්ස අම්බිලෙන පහරිත්වා තම්බමලං විය පදුමපලාසතො උදකබින්දුං විය විනිවට්ටෙත්වා එත්ථෙව නං නිස්සොකං තුට්ඨමානසං කත්වා ධම්මං දෙසෙස්සාමීති.

සො තං ආමන්තෙත්වා බ්‍රාහ්මණ සෙනකපණ්ඩිතො නාමාහං ඉදානෙව තං නිස්සොකං කරිස්සාමි විස්සත්ථො කථෙහීති තෙන සද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

විබ්භන්තචිත්තො කුපිතින්ද්‍රියොසි
නෙත්තෙහි තෙ වාරිගණා සවන්ති,
කිං තෙ නට්ඨං කිං පන පත්ථයානො
ඉධාගමා බ්‍රාහ්මණ ඉඞ්ඝ බ්‍රූහීති.

තත්ථ-කුපිතින්ද්‍රියොසීති චක්ඛුන්ද්‍රියමෙව සන්ධාය කුපිතින්ද්‍රියොසීති ආහ. **වාරිගණාති** අස්සුබින්දූනි. **ඉඞ්ඝාති** චොදනත්ථෙ නිපාතො. තං හි මහාසත්තො චොදෙන්තො එවමාහ බ්‍රාහ්මණ සත්තා නාම වීහි කාරණෙහි සොචන්ති පරිදෙවන්ති සත්තසඞ්ඛාරෙසු කිස්මිඤ්චිදෙව පිය

ජාතිකෙනාටෙඨ වා කිඤ්චිදෙව පියජාතිකං පත්ථෙත්වා අලභන්තාව තත්ථ **කිං නො නාමට්ඨං** කිංවා පන පත්ථයන්තො ත්වං ඉධාගතො ඉදං මෙ ඛිප්පං බ්‍රෑහීති.

අථස්ස අත්තනො සොකකාරණං කථෙන්තො බ්‍රාහ්මණො දුතියං ගාථමාහ :–

මීයෙථ භරියා වජතො මමජ්ජ
අගච්ඡතො මරණං ආහ යක්ඛො,
එතෙන දුක්ඛෙන පවෙධිතොස්මි
අක්ඛාහි මෙ සෙනක එතමත්ථන්ති.

තත්ථ–**වජතො**ති ගෙහං ගච්ඡන්තස්ස. **අගච්ඡතො**ති අගච්ඡන්තස්ස. **යක්ඛො**ති අන්තරාමග්ගෙ එකා රුක්ඛදෙවතා එවමාහාති වදති. සා කිර දෙවතා පසිබ්බකෙ තෙ බ්‍රාහ්මණ කණ්හසප්පොති අනාචික්ඛන්තී බොධිසත්තස්ස ඤාණානුභාවප්පකාසනත්ථං නාචික්ඛි. **එතෙන දුක්ඛෙනා**ති ගච්ඡතො භරියාය මරණදුක්ඛෙන අගච්ඡතො අත්තනො මරණදුක්ඛෙන. තෙනස්මි **පවෙධිතො** ඝට්ටිතො කම්පිතො. **එතමත්ථ**න්ති එතං කාරණං යෙන මෙ කාරණෙන ගච්ඡතො භරියාය මරණං අගච්ඡතො අත්තනො මරණං හොති එතං මෙ කාරණං ආචික්ඛාහීති අත්ථො.

මහාසත්තො බ්‍රාහ්මණස්ස වචනං සුත්වා සමුද්දමත්ථකෙ ජාලං ඛිපන්තො විය ඤාණජාලං පත්ථරිත්වා ඉමෙසං සත්තානං බහූනි මරණකාරණානි සමුද්දෙ නිමුග්ගාපි මරන්ති තත්ථ චාලමච්ඡෙහි ගහිතාපි ගඞ්ගාය පතිතාපි සුංසුමාරෙහි ගහිතාපි රුක්ඛතො පතිතාපි කණ්ටකෙන විද්ධාපි නානප්පකාරෙහි ආවුධෙහි පහටාපි විසං ඛාදිත්වාපි උබ්බන්ධිත්වාපි පපාතෙ පතිත්වාපි අතිසීතාදීහි වා නානප්පකාරෙහි වා රොගෙහි උපද්දුතාපි මරන්තියෙව එවං බහූසු මරණකාරණෙසු කතරෙන නු ඛො කාරණෙන අජ්ජෙස බ්‍රාහ්මණො අන්තරාමග්ගෙ වසන්තො සයං මරිස්සති ගෙහමස්ස වජතො භරියා මරිස්සතීති චින්තෙසි චින්තෙන්තො එව ච බ්‍රාහ්මණස්ස ඛන්ධෙ පසිබ්බකං දිස්වා ඉමස්මිං පසිබ්බකෙ එකෙන සප්පෙන පවිට්ඨෙන භවිතබ්බං පවිසන්තො ච පන සො සප්පො ඉමස්මිං බ්‍රාහ්මණෙ පාතරාසසමයෙ සත්තුං ඛාදිත්වා පසිබ්බකමුඛං අබන්ධිත්වාව පානීයං පාතුං ගතෙ සත්තුගන්ධෙන පවිට්ඨො භවිස්සති බ්‍රාහ්මණොපි පානීයං පිවිත්වාව ආගතො සප්පස්ස පවිට්ඨභාවං අජානිත්වාව පසිබ්බකං බන්ධිත්වා ආදාය පක්කන්තො භවිස්සති ස්වායං අන්තරාමග්ගෙ වසන්තො සායං වසනට්ඨානෙ සත්තුං ඛාදිස්සාමීති පසිබ්බකං මුඤ්චිත්වා හත්ථං පවෙසෙස්සති අථ නං සප්පො හත්ථෙ ඩංසිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සති ඉදමස්ස අන්තරාමග්ගෙ වසන්තස්ස මරණකාරණං සචෙ පන ගෙහං ගච්ඡෙය්‍ය පසිබ්බකො භරියාය හත්ථගතො භවිස්සති සා අන්තොභණ්ඩං ඔලොකෙස්සාමීති පසිබ්බකං මුඤ්චිත්වා හත්ථං පවෙසෙස්සති අථ නං සප්පො ඩංසිත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සති ඉදමස්ස අජ්ජ ගෙහං ගතස්ස භරියාය . මරණකාරණන්ති උපායකොසල්ලඤාණෙනෙව අඤ්ඤාසි.

අථස්ස එතදහොසි ඉමිනා සප්පෙන කණ්හසප්පෙන සූරෙන නිබ්භයෙන භවිතබ්බං අයං හි බ්‍රාහ්මණස්ස මහාථුසුකං පහරන්තොපි පසිබ්බකෙ අන්තතො චලන්තං වා ඵන්දන්තං වා න දස්සෙති එවරූපාය පරිසාය මජ්ඣෙපි අත්තනො අත්ථිභාවං න දස්සෙති තස්මා ඉමිනා කණ්හසප්පෙන සූරෙන නිබ්භයෙන භවිතබ්බන්ති. ඉදම්පි සො උපාය කොසල්ලඤ්ඤාණෙනෙව දිබ්බචක්ඛුනා පස්සන්තො විය අඤ්ඤාසි. එවං සරාජිකාය පරිසාය මජ්ඣෙ සප්පං පසිබ්බකං පවිසන්තං දිස්වා ඨිත පුරිසො විය මහාසත්තො උපායකොසල්ලඤ්ඤාණෙනෙව පරිච්ඡින්දිත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පඤ්හං කථෙන්තො තතියං ගාථමාහ:–

බහූනි ඨානානි විචින්තයිත්වා
යමෙත්ථ වක්ඛාමි තදෙව සච්චං,
මඤ්ඤාමි තෙ බ්‍රාහ්මණ සත්තුභස්තං
අජානතො කණ්හසප්පො පවිට්ඨොති.

තත්ථ–**බහූනි ඨානානීති** බහූනි කාරණානි. **විචින්තයිත්වාති** පටිවිජ්ඣිත්වා චින්තාවසෙන පවත්තපටිවෙධො හුත්වා. **යමෙත්ථ වක්ඛාමීති** යං තෙ අහං එතෙසු කාරණෙසු එකං කාරණං වක්ඛාමි. **තදෙව සච්චන්ති** තදෙව තච්ඡං දිබ්බචක්ඛුනා දිස්වා කථිතසදිසං භවිස්සතීති දීපෙති. **මඤ්ඤාමීති** සල්ලක්ඛෙමි. **සත්තුභස්තන්ති** සත්තුපසිබ්බකං. **අජානතොති** අජානන්තස්සෙව. එසො **කණ්හසප්පො පවිට්ඨොති** මඤ්ඤාමීති.

එවඤ්ච පන වත්වා අපි තෙ බ්‍රාහ්මණ එතස්මිං පසිබ්බකෙ සත්තූති පුච්ඡි. ආම පණ්ඩිතාති. අජ්ජ පාතරාසවෙලාය සත්තුං ඛාදීති. ආම පණ්ඩිතාති. කත්ථ නිසීදිත්වාති. අරඤ්ඤෙ රුක්ඛමූලස්මින්ති. සත්තුං ඛාදිත්වා පානීයං පාතුං ගච්ඡන්තො පසිබ්බකමුඛං බන්ධීති. න බන්ධිං පණ්ඩිතාති. පානීයං පිවිත්වා ආගන්ත්වා පසිබ්බකං ඔලොකෙත්වා බන්ධීති. අනොලොකෙත්වා බන්ධිං පණ්ඩිතාති. බ්‍රාහ්මණ තව පානීයං පාතුං ගතකාලෙ අජානන්තස්සෙව තෙ සත්තුගන්ධෙන පසිබ්බකං සප්පො පවිට්ඨොති මඤ්ඤාමි එවමෙත්ථ ආගතො ත්වං තස්මා පසිබ්බකං ඔතාරෙත්වා පරිසමජ්ඣෙ ඨපෙත්වා මුඛං මොචෙත්වා පටික්කම්ම ඨිතො එකං දණ්ඩං ගහෙත්වා පසිබ්බකං තාව පහර තතො පත්ථටඵණං සූසූති කත්වා නික්ඛමන්තං කණ්හසප්පං දිස්වා නික්කඞ්ඛො භවිස්සසීති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:–

ආදාය දණ්ඩං පරිසුම්භ භස්තං
පස්සෙලමූගං උරගං ද්විජිව්හං,
ඡින්දජ්ජ කඞ්ඛං විචිකිච්ඡිතානි
භුජඞ්ගමං පස්ස පමුඤ්ච භස්තන්ති.

තත්ථ–**පරිසුම්භාති** පහර. **පස්සෙලමූගන්ති** එලං පග්ඝරන්තෙන මුඛෙන එලමූගං පසිබ්බකතො නික්ඛමන්තං. **ද්විජිව්හං උරගං** පස්ස. **ඡින්දජ්ජ කඞ්ඛං විචිකිච්ඡිතානීති** අජ්ජ තු ඛො මෙ පසිබ්බකෙ සප්පො

උදහු නත්ථීති කඞ්ඛමෙව පුනප්පුන උප්පජ්ජමානානි විචිකිච්ඡිතානි ච අජ්ජ ඡින්න මය්හං සඳෑහ අවිතථං හි මෙ වෙය්‍යාකරණං ඉදානෙව නික්ඛමන්තං **භුජඞ්ගමං පස්ස පමුඤ්ච භස්ත**න්ති.

බ්‍රාහ්මණො මහාසත්තස්ස කථං සුත්වා සංවිග්ගො භයප්පත්තො තථා අකාසි. සප්පොපි භොගෙ දණ්ඩෙන පහටො පසිබ්බකමුඛා නික්ඛමිත්වා මහාජනං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. තමත්ථං පකාසෙන්තො සත්ථා පඤ්චමං ගාථමාහ :–

සංවිග්ගරූපො පරිසාය මජ්ඣෙ
සො බ්‍රාහ්මණො සත්තුභස්තං පමුඤ්චි,
අථ නික්කමී උරගො උග්ගතෙජො
ආසීවිසො සප්පො ඵණං කරිත්වාති.

සප්පස්ස ඵණං කත්වා නික්ඛමනකාලෙ මහාසත්තස්ස සබ්බඤ්ඤු බුද්ධස්සෙව ව්‍යාකරණං අහොසි. මහාජනො චෙළුක්ඛෙපසහස්සානි පවත්තෙසි. අඞ්ගුලිපොඨසහස්සානි පරිබ්භමිංසු. ඝනමෙඝවස්සං විය සත්තරතනවස්සං වස්සි. සාධුකාරසතසහස්සානි පවත්තිංසු. මහාපඨවි භිජ්ජනසද්දො විය අහොසි. ඉදං පන බුද්ධලීළ්හාය එවරූපස්ස පඤ්හස්ස කථනං නාම නෙව ජාතියා බලං න ගොත්තකුලප්පදෙසසධනානං බලං කස්ස පනෙතං බලන්ති පඤ්ඤාය බලං පඤ්ඤවා හි පුග්ගලො විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරියමග්ගද්වාරං විවරිත්වා අමතමහානිබ්බාණං පවිසති සාවකපාරමිම්පි පච්චෙකබොධිම්පි සම්මාසම්බොධිම්පි පටිවිජ්ඣති අමත මහානිබ්බාණසම්පාපකෙසු හි ධම්මෙසු පඤ්ඤාව සෙට්ඨා අවසෙසා තස්සා පරිවාරා හොන්ති. තෙනෙතං වුත්තං.

“පඤ්ඤා හි සෙට්ඨා කුසලා වදන්ති
නක්ඛත්තරාජාරිව තාරකානං,
සීලං සිරීචාපි සතඤ්ච ධම්මො
අන්වායිකා පඤ්ඤවතො භවන්ති”ති.

එවං කථිතෙ ච පන මහාසත්තෙන පඤ්හෙ එකො අහිගුණ්ඨිකො සප්පස්ස මුඛබන්ධනං කත්වා සප්පං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ විස්සජ්ජෙසි. බ්‍රාහ්මණො රාජානං උපසඞ්කමිත්වා ජයාපෙත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ රඤ්ඤො ථුතිං කරොන්තො උපඩ්ඪං ගාථමාහ :–

සුලද්ධලාභා ජනකස්ස රඤ්ඤො,
යො පස්සති සෙනකං සාධුපඤ්ඤන්ති.

තස්සත්ථො– **සාධුපඤ්ඤ**න්ති උත්තමපඤ්ඤං සෙනකපණ්ඩිතං අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ පියචක්ඛූහි පස්සිතුං ලභති තස්ස රඤ්ඤො ජනකස්ස එතෙ ඉච්ඡිතිච්ඡිතක්ඛණෙ දස්සනලාභා සුලද්ධලාභා වත එතෙන ලද්ධෙසු සබ්බලාභෙසු එතෙව ලාභා සුලද්ධා නාමාති

රඤ්ඤො ථුතිං කත්වා පන පසිබ්බකතො සත්ත කහාපණසතානි ගහෙත්වා මහාසත්තස්ස ථුතිං කත්වා තුට්ඨිදායං කාතුකාමො දියඩ්ඪ ගාථමාහ :–

විවත්තච්ඡද්දනුසි සබ්බදස්සී
ඤාණන්නුතෙ බ්‍රාහ්මණ භිංසරූපං
ඉමානි මෙ සත්ත සතානි අත්ථි
ගණ්හාහි සබ්බානි දදාමි තුය්හං,
තයාහි මෙ ජීවිතමජ්ජ ලද්ධං
අථොපි භරියාය මකාසි සොත්ථින්ති.

තත්ථ-**විවත්තච්ඡද්දනුසි සබ්බදස්සී**ති කින්නු ඛො ත්වං සබ්බෙසු ධම්මාකාරෙසු විවත්තච්ඡදනො විවටතෙය්‍යධම්මො සබ්බඤ්ඤු බුද්ධොති ථුතිවසෙන පුච්ඡති. **ඤාණන්නුතෙ බ්‍රාහ්මණ භිංසරූප**න්ති උදාහු අසබ්බඤ්ඤුස්සාපි සතො තව ඤාණං අතිවිය භිංසරූපං සබ්බඤ්ඤුත ඤාණං විය බලවන්ති. **තයාහිමෙ**ති තයාහි දින්නත්තා අජ්ජ මයා ජීවිතං ලද්ධං. **අථොපි භරියාය මකාසි සොත්ථි**න්ති අථොපි මෙ භරියාය ත්වමෙව සොත්ථිං අකාසි.

ඉති සො වත්වා සචෙපි සතසහස්සං භවෙය්‍ය දදෙය්‍යමෙවාහං එත්තකමෙව මෙ ධනං ඉමානි සත්ත සතානි ගණ්හාහීති පුනප්පුනං බොධිසත්තං යාචි. තං සුත්වා බොධිසත්තො අට්ඨමං ගාථමාහ:-

න පණ්ඩිතා වෙතනමාදියන්ති
චිත්‍රාහි ගාථාහි සුභාසිතාහි,
ඉතොපි තෙ බ්‍රහ්මෙ දදන්තු විත්තං
ආදාය තං ගච්ඡ සකං නිකෙතන්ති.

තත්ථ-**වෙතන**න්ති වෙතනං. අයමෙව වා පාඨො. **ඉතොපි තෙ බ්‍රහ්මෙ**ති බ්‍රාහ්මණ ඉතො මම පාදමූලතොපි තුය්හං ධනං **දදන්තු විත්තං ආදාය තං ගච්ඡා**ති ඉතො අඤ්ඤානි තීණි සතානි ගහෙත්වා සහස්සභණ්ඩිකං ආදාය සකනිවෙසනං ගච්ඡ.

එවඤ්ච පන වත්වා මහාසත්තො බ්‍රාහ්මණස්ස සහස්සං පූරාපෙත්වා කහාපණෙ දාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණ කෙන ත්වං ධනභික්ඛාය පෙසිතොති පුච්ඡි. භරියාය පණ්ඩිතාති. භරියා තෙ මහල්ලිකා දහරාති. දහරා පණ්ඩිතාති. තෙන හි සා අඤ්ඤෙන සද්ධිං අනාචාරං කරොන්තී නිබ්භයා හුත්වා කරිස්සාමීති තං පෙසෙසි සචෙ ඉමෙ කහාපණෙ ඝරං නෙස්සසි සා තෙ දුක්ඛෙන ලද්ධකහාපණෙ අත්තනො ජාරස්ස දස්සති තස්මා ත්වං උජුකමෙව ගෙහං අගන්ත්වා බහිගාමෙ රුක්ඛමූලෙ වා යත්ථකත්ථචි වා කහාපණෙ ඨපෙත්වා පවිසෙය්‍යාසීති වත්වා තං උය්‍යොජෙසි.

සො ගාමසමීපං ගන්ත්වා එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ කහාපණෙ ඨපෙත්වා සායං ගෙහං අගමාසි. භරියා පිස්ස තස්මිං ඛණෙ ජාරෙන සද්ධිං නිපන්නා සො බ්‍රාහ්මණො ද්වාරෙ ඨත්වා භොතීති ආහ. සා තස්ස සද්දං සල්ලක්ඛෙත්වා දීපං නිබ්බාපෙත්වා ද්වාරං විවරිත්වා බ්‍රාහ්මණෙ අන්තො පවිට්ඨෙ ඉතරං නීහරිත්වා ද්වාරමූලෙ ඨපෙත්වා ගෙහං පවිසිත්වා පසිබ්බකෙ කිඤ්චි අදිස්වා බ්‍රාහ්මණ කිං තෙ භික්ඛං චරිත්වා ලද්ධන්ති

පුච්ඡි. සහස්සං මෙ ලද්ධන්ති. කහං පන තන්ති. අසුකට්ඨානෙ නාම ඨපිතං පාතොව ආහරිස්සාම මා චින්තයීති. සා ගන්ත්වා ජාරස්ස ආචික්ඛි. සො නික්ඛමිත්වා අත්තනා ඨපිතං විය ගණ්හි.

බ්‍රාහ්මණො පුනදිවසෙ ගන්ත්වා කහාපණෙ අපස්සන්තො බොධිසත්තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං බ්‍රාහ්මණාති වුත්තෙ කහාපණෙ න පස්සාමි පණ්ඩිතාති ආහ. භරියාය පන තෙ ආචික්ඛීති. ආම පණ්ඩිතාති. මහාසත්තො තාය ජාරස්ස ආචික්ඛිතභාවං ඤත්වා අත්ථි පන තෙ බ්‍රාහ්මණභරියාය කුලූපකබ්‍රාහ්මණොති පුච්ඡි. අත්ථි පණ්ඩිතාති. තුය්හම්පි අත්ථීති. ආමපණ්ඩිතාති.

අථස්ස මහාසත්තො සත්තන්නං දිවසානං පරිබ්බයං දාපෙත්වා ගච්ඡ පඨමං දිවසං තව සත්ත භරියාය තෙ සත්තාති චුද්දස බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා භොජෙථ පුන දිවසතො පට්ඨාය එකෙකං හාපෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ තව එකං භරියාය තෙ එකන්ති ද්වෙ බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා භරියාය තෙ සත්ත දිවසෙ නිමන්තිතබ්‍රාහ්මණස්ස නිබද්ධං ආගමනභාවං ඤත්වා මය්හං ආරොචෙහීති ආහ.

බ්‍රාහ්මණො තථා කත්වා සල්ලක්ඛිතො මෙ පණ්ඩිත නිබද්ධං භුඤ්ජනකබ්‍රාහ්මණොති මහාසත්තස්සාරොචෙසි. බොධිසත්තො තෙන සද්ධිං පුරිසෙ පෙසෙත්වා තං බ්‍රාහ්මණං ආණාපෙත්වා අසුකරුක්ඛමූලතො තෙ ඉමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තකං කහාපණසහස්සං ගහිතන්ති පුච්ඡි. න ගණ්හාමි පණ්ඩිතාති. ත්වං මම සෙනකපණ්ඩිතභාවං න ජානාසි ආහරාපෙස්සාමි තෙ කහාපණෙති. සො භීතො ගහිතා මෙති සම්පටිච්ඡි. කුහිං තෙන ඨපිතාති. තත්ථෙව පණ්ඩිත ඨපිතාති. බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණං පුච්ඡි බ්‍රාහ්මණ කිං තෙ සායෙව භරියා හොතු උදාහු අඤ්ඤං ගණ්හිස්සසීති. සායෙව මෙ හොතු පණ්ඩිතාති.

බොධිසත්තො මනුස්සෙ පෙසෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස කහාපණෙ ච බ්‍රාහ්මණිඤ්ච ආණාපෙත්වා චොරබ්‍රාහ්මණස්ස හත්ථතො කහාපණෙ බ්‍රාහ්මණස්ස දාපෙත්වා ඉතරස්ස රාජාණං කාරෙත්වා නගරා නීහරාපෙත්වා බ්‍රාහ්මණියාපි ආණං කාරෙත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස මහන්තං යසං දත්වා අත්තනොයෙව සන්තිකෙ වාසාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි සච්ඡි කරිංසු. තදා බ්‍රාහ්මණො ආනන්දො අහොසි. දෙවතා සාරිපුත්තො. පරිසා බුද්ධපරිසා. සෙනකපණ්ඩිතො අහමෙව අහොසින්ති.

සත්තුභස්තජාතකං.

---

7. 1. 8.

යෙසමෙ අහං න ජානාමීති ඉදං සත්ථා ආලවියං නිස්සාය අග්ගාළවෙ චෙතියෙ විහරන්තො කුටිකාරසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි. පච්චුප්පන්න වත්ථු හෙට්ඨා මණිකණ්ඨජාතකෙ කථිතමෙව. සත්ථා පන තෙ භික්ඛූ

ආමන්තෙත්වා භික්ඛවෙ පුබ්බෙ අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ බාහිරපබ්බජ්ජාය පබ්බජිතා රාජූහි පවාරිතාපි යාචනා නාම පරෙසං අප්පියා අමනාපාති න යාචිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං නිගමෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්ති. අට්ඨිසෙනකුමාරොතිස්ස නාමං කරිංසු. සො වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා අපරභාගෙ කාමෙසු ආදීනවං දිස්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තපදෙසෙ චිරං වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං ඔතරිත්වා බාරාණසිං පත්වා උය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ භික්ඛාය චරන්තො රාජඞ්ගණං අගමාසි. රාජා තස්ස ආචාරවිහාරෙ පසීදිත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා පාසාදතලෙ පල්ලඞ්කෙ නිසීදාපෙත්වා සුභොජනං භොජෙත්වා භොජනාවසානෙ අනුමොදනං සුත්වා පසන්නො පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා මහාසත්තං රාජුය්‍යානෙ වාසෙසි. දිවසස්ස ච වෙ තයො වාරෙ උපට්ඨානං අගමාසි. එකදිවසං ධම්මකථාය පසන්නො රජ්ජං ආදිං කත්වා යෙන වො අත්ථො තං වදෙය්‍යාථාති පවාරෙසි.

බොධිසත්තො ඉදං නාම මෙ දෙහීති න වදති. අඤ්ඤෙ යාචකා ඉදං දෙහි ඉදං දෙහීති ඉච්ඡිතිච්ඡිතං යාචන්ති. රාජා අසජ්ජමානො දෙතියෙව. සො එකදිවසං චින්තෙසි අඤ්ඤෙ යාචනකවණිබ්බකා ඉදඤ්චිදඤ්චමහාකං දෙහීති යාචන්ති. අය්‍යො පන අට්ඨිසෙනො පවාරිතකාලතො පට්ඨාය න කිඤ්චි යාචති පඤ්ඤවා ඛො පනෙස උපායකුසලො පුච්ඡිස්සාමි නන්ති.

සො එකදිවසං භුත්තපාතරාසො ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො අඤ්ඤෙසං යාචනකාරණං තස්ස ච අයාචනකාරණං පුච්ඡන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

යෙමෙ අහං නජානාමි අට්ඨිසෙන වණිබ්බකෙ,
තෙ මං සඞ්ගම්ම යාචන්ති කස්මා මං ත්වං නයාචසීති.

තත්ථ-**වණිබ්බකොති** යාචනකෙ. **සඞ්ගම්මාති** සමාගන්ත්වා. ඉදං වුත්තං හොති අය්‍ය අට්ඨිසෙන යෙමෙ වණිබ්බකෙ අහං නාමජාතිගොත්තකුලපදෙසෙන ඉමෙ නාම එතෙතිපි න ජානාමි තෙ මං සමාගන්ත්වා ඉච්ඡිතිච්ඡිතං යාචන්ති ත්වං පන කස්මා මං කිඤ්චි න යාචසීති. තං සුත්වා බොධිසත්තො දුතියං ගාථමාහ:-

යාචකො අප්පියො හොති යාචං අදදමප්පියො,
තස්මාහං තං න යාචාමි මා මෙ විද්දෙසනා අහූති.

තත්ථ-**යාචකො අප්පියො හොතීති** යොහි මහාරාජ පුග්ගලො ඉදං මෙ දෙහීති යාචකො සො මාතාපිතුන්නම්පි මිත්තාමච්චාදීනම්පි අප්පියො හොති අමනාපො තස්ස අප්පියභාවො මණිකණ්ඨජාතකෙන දීපෙතබ්බො. **යාචන්ති** යාචිතබ්බං. **අදදන්ති** අදදමානො ඉදං වුත්තං

හොති යොපි යාචිතං න දෙති, සො මාතාපිතරො ආදිං කත්වා අදද මානො පුග්ගලො යාචනකස්ස අප්පියො හොති. **තස්මාති** යස්මා යාච කොපි දායකස්ස යාචිතං භණ්ඩං අදදන්තොපි යාචකස්ස අප්පියොහොති තස්මා **අහං තං න යාචාමි. මා මෙ විදෙස්සනා අහූති** සචෙහි අහං යාචෙය්‍යමෙව තං දදෙය්‍යාසි තව විදෙස්සො භවෙය්‍ය සා මෙ තව සන්තිකා උප්පන්නා විදෙස්සනා සචෙ පන ත්වං නදදෙය්‍යාසි මම විදෙස්සො භවෙය්‍යාසි සාච මම තයි විදෙස්සනා එවං සබ්බථාපි මාමෙ විදෙස්සනා අහූති මා නො උභින්නම්පි මෙත්තා භිජ්ජීති එතමත්ථං සම්පස්සන්තො අහං තං න කිඤ්චි යාචාමීති. අථස්ස වචනං සුත්වා රාජා තිස්සො ගාථා අභාසි :–

යො වෙ යාචනජීවානො කාලෙ යාචං න යාචති,
පරඤ්ච පුඤ්ඤා ධංසෙති අත්තනාපි න ජීවති.

යො ච යාචනජීවානො කාලෙ යාචංහි යාචති,
පරඤ්ච පුඤ්ඤං ලබ්භෙති අත්තනාපි ච ජීවති.

න වෙ දිස්සන්ති සප්පඤ්ඤා දිස්වා යාචකමාගතෙ,
බ්‍රහ්මචාරි පියොමෙසි වරතං භඤ්ඤමිච්ඡසීති.

තත්ථ–**යාචනජීවානොති** යාචනජීවමානො. අයමෙව වා පාඨො. ඉදං වුත්තං හොති–අය්‍ය අකිසෙන යො යාචනෙන ජීවමානො ධම්මිකො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යාචිතබ්බයුත්තකාලෙ කිඤ්චිදෙව යාචි තබ්බං **න යාචති** සො **පරඤ්ච** දායකං **පුඤ්ඤා ධංසෙති** පරිහාපෙති. අත්තනාපි ච සුඛං න ජීවති. **පුඤ්ඤංලබ්භෙතීති** කාලෙ පන යාචිතබ්බං යාචන්තො පරඤ්ච පුඤ්ඤං අධිගමෙති අත්තනාපිච සුඛං ජීවති. **නවෙ දිස්සන්තීති** යං ත්වං වදෙසි මාමෙ විදෙස්සනා අහූති අථ කස්මා වදසි **සප්පඤ්ඤාහි** දානඤ්ච දානඵලඤ්ච ජානන්තා පණ්ඩිතා යාචකෙ ආගතෙ දිස්වා න දිස්සන්ති න කුජ්ඣන්ති අඤ්ඤදත්ථු පන මුදිතාව හොන්තීති දීපෙති. **යාචකමාගතෙති** මකාරො ව්‍යඤ්ජනසන්ධිවසෙන වුත්තො. යාචකෙ ආගතෙති අත්ථො. **බ්‍රහ්මචාරි පියො මෙසීති** අය්‍ය අකිසෙන පරිසුද්ධචාරී මහාපඤ්ඤ ත්වං මය්හං අති විය පියො තස්මා **වරතං** ත්වං මංවරෙහි යාචාහියෙව. **භඤ්ඤමිච්ඡසීති** යං කිඤ්චි වත්තබ්බං ඉච්ඡසි සබ්බං වද රජ්ජම්පි තෙ දස්සාමියෙවාති.

එවං බොධිසත්තො රජ්ජෙනාපි පවාරිතො නෙව කිඤ්චි යාචි රඤ්ඤො පන අත්තනො අජ්ඣාසයෙ කථිතෙ මහාසත්තොපි පබ්බජිත පටිපදං දස්සෙතුං මහාරාජ යාචනාහි නාමෙසා කාමභොගීනං ගිහීනං ආචිණ්ණා න පබ්බජිතානං පබ්බජිතෙන පන පබ්බජිතකාලතො පට්ඨාය ගිහීහි අසමානපරිසුද්ධාජීවෙන භවිතබ්බන්ති පබ්බජිතපටිපදං දස්සෙන්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ :–

න වෙ යාචන්ති සප්පඤ්ඤා ධීරො වෙදිතුමරහති,
උද්දිස්ස අරියා තිට්ඨන්ති එසා අරියාන යාචනාති.

තත්ථ-**සප්පඤ්ඤා**ති බුද්ධා ච බුද්ධසාවකා ච බොධියා පටිපන්නා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිතා බොධිසත්තා ච සබ්බෙපි සප්පඤ්ඤා සුපඤ්ඤා වා සුසීලවා එතෙ එවරූපා සප්පඤ්ඤා අම්හාකං ඉදඤ්චිදඤ්ච දෙථාති න යාචන්ති. **ධීරො වෙදිතුමරහතී**ති උපට්ඨාකො පන ධීරො පණ්ඩිතො ගිලානකාලෙ ච අගිලානකාලෙ ච යෙන යෙනත්ථො තං සබ්බං සයමෙව සාමංයෙව වෙදිතුං ජානිතුමරහති. **උද්දිස්ස අරියා තිට්ඨන්තී**ති අරියා පන වාචං අභින්දිත්වා යෙනත්ථිකා හොන්ති උද්දිස්ස කෙවලං භික්ඛාචාරවත්තෙන තිට්ඨන්ති. නෙව කායඞ්ගං වා වාචඞ්ගං වා කොපෙන්ති කායවිකාරං දස්සෙත්වා නිමිත්තං කරොන්තො හි කායඞ්ගං කොපෙති නාම වචීභෙදං කරොන්තො වාචඞ්ගං කොපෙති නාම තදුභයං අකත්වා බුද්ධාදයො අරියා තිට්ඨන්ති. **එසා අරියාන යාචනා**ති එසා කායඞ්ගං වාචඞ්ගං වා අකොපෙත්වා භික්ඛාය තිට්ඨනා අරියානං යාචනා නාම.

රාජා බොධිසත්තස්ස වචනං සුත්වා භන්තෙ යදි සප්පඤ්ඤො උපට්ඨාකො අත්තනාව ඤත්වා කුලූපකස්ස දාතබ්බං දෙති අහම්පි තුම්හාකං ඉදඤ්චිදඤ්ච දම්මීති සත්තමං ගාථමාහ:-

> දදාමි තෙ බ්‍රාහ්මණ රොහිණීනං
> ගවං සහස්සං සහ පුඞ්ගවෙන,
> අරියො හි අරියස්ස කථං න දජ්ජා
> සුත්වාන ගාථා තව ධම්මයුත්තාති.

තත්ථ-**රොහිණීන**න්ති රත්තවණ්ණානං. **ගවං සහස්ස**න්ති ඛීරදධිආදිමධුරරසභොගත්ථාය එවරූපානං ගුන්නං සහස්සං දම්මි තමෙව පතිගණ්හ. **අරියො**ති ආචාරඅරියො. **අරියස්සා**ති ආචාරඅරියස්ස. **කථං න දජ්ජා**ති කෙන කාරණෙන න දදෙය්‍ය.

එවං වුත්තෙ බොධිසත්තො අහං මහාරාජ අකිඤ්චනො පබ්බජිතො න මෙ ගාවීහි අත්ථොති පටික්ඛිපි. රාජා තස්සොවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි. සොපි අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකෙ උප්පජ්ජි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීසු පතිට්ඨිතා. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. අට්ඨිසෙනො අහමෙවාති.

අට්ඨිසෙනජාතකං.

---

7. 1. 9.

යත්ථ වෙරී නිවසතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස පථවිප්පවෙසනං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි පථවිං පවිට්ඨෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො සහපරිසාය නට්ඨොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව සො සහපරිසාය නට්ඨො පුබ්බෙපි නස්සියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා පඤ්චසතකපිපරිවාරො රාජුය්‍යානෙ වසි. දෙවදත්තොපි කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා පඤ්චසතකපිපරිවාරො තත්ථෙව වසි. අථෙකදිවසං පුරොහිතෙ උය්‍යානං ගන්ත්වා න්හාත්වා අලඞ්කරිත්වා නික්ඛමන්තෙ එකො ලොලකපි පුරෙතරං ගන්ත්වා උය්‍යානද්වාරතොරණමත්ථකෙ නිසීදිත්වා තස්ස මත්ථකෙ උච්චාරං පාතෙත්වා පුන උද්ධං ඔලොකෙන්තස්ස මුඛෙ පාතෙසි. සො නිවත්තිත්වා හොතු ජානිස්සාමි තුම්හාකං කත්තබ්බන්ති මක්කටෙ සන්තජ්ජෙත්වා පුන න්හාත්වා පක්කාමි. තෙන වෙරං ගහෙත්වා මක්කටානං සන්තජ්ජිතභාවං බොධිසත්තස්ස ආරොචෙසුං. සො වෙරීනං නිවසනට්ඨානෙ නාම වසිතුං න වට්ටති සබ්බොපි කපිගණො පලායිත්වා අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡතූති කපිසහස්සස්සාපි ආරොචාපෙසි. දුබ්බචකපි අත්තනො පරිවාරමක්කටෙ ගහෙත්වා පච්ඡා ජානිස්සාමීති න පලායි. බොධිසත්තො අත්තනො පරිවාරං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි.

අථෙකදිවසං එකිස්සා වීහිකොට්ටිකාය දාසියා ආතපෙ පසාරිතවීහිං ඛාදන්තො එකො එළකො උම්මුකෙන පහාරං ලභිත්වා ආදිත්තසරීරො පලායන්තො එකිස්සා හත්ථිසාලං නිස්සාය තිණකුටිකාය කුඩ්ඩෙ සරීරං ඝංසි. සො අග්ගි තිණකුටිකං ගණ්හි. තතො උට්ඨාය හත්ථිසාලං ගණ්හි සාලාය හත්ථීනං පිට්ඨි ඣායි. හත්ථිවෙජ්ජා හත්ථී පටිජග්ගන්ති. පුරොහිතොපි මක්කටානං ගහණූපායං උපධාරෙන්තො විචරති.

අථ නං රාජුපට්ඨානං ආගන්ත්වා නිසින්නං රාජා ආහ ආචරිය බහූනො හත්ථී ගණ්ඩිකා ජාතා හත්ථිවෙජ්ජා පටිජග්ගිතුං න ජානන්ති ජානාසි නු ඛො කිඤ්චි භෙසජ්ජන්ති. ජානාමි මහාරාජාති. කින්නාමාති. මක්කටවසා මහාරාජාති. කහං ලභිස්සාමාති. නනු උය්‍යානෙ බහූ මක්කටාති. රාජා උය්‍යානෙ මක්කටෙ මාරෙත්වා වසං ආනෙථාති ආහ. ධනුග්ගහා ගන්ත්වා පඤ්චසතෙපි මක්කටෙ විජ්ඣිත්වා මාරෙසුං. එකො පන ජෙට්ඨකමක්කටො පලායන්තො සරප්පහාරං ලභිත්වාපි තත්ථෙව අපතිත්වා බොධිසත්තස්ස වසනට්ඨානං පත්වා පති. වානරා අම්හාකං වසනට්ඨානං පත්වා මතොති තස්ස පහාරං ලද්ධා මතභාවං බොධිසත්තස්සාරොචෙසුං. සො ආගන්ත්වා කපිගණමජ්ඣෙ නිසින්නො පණ්ඩිතානං ඔවාදං අකත්වා වෙරිට්ඨානෙ වසන්තා එවං විනස්සන්තීති කපිගණස්ස ඔවාදවසෙන ඉමා ගාථා අභාසි:–

යත්ථ වෙරී නිවසති න වසෙ තත්ථ පණ්ඩිතො,
එකරත්තිං දිරත්තං වා දුක්ඛං වසති වෙරිසු.

දිසො වෙ ලහුචිත්තස්ස පොසස්ස අනුවිධීයතො,
එකස්ස කපිනො හෙතු යූථස්ස අනයො කතො.

බාලො ව පණ්ඩිතමානී යූථස්ස පරිහාරකො,
සචිත්තස්ස වසං ගන්ත්වා සයෙථායං යථා කපි.

න සාධු බලවා බාලො යූථස්ස පරිහාරකො,
අහිතො භවති ඤාතීනං සකුණානංව චෙතකො.

ධීරො ච බලවා සාධු යූථස්ස පරිහාරකො,
හිතො භවති ඤාතීනං තිදසානංව වාසවො.

යො ච සීලඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච සුතඤ්චත්තනි පස්සති,
උභින්නමත්ථඤ්චරති අත්තනො ච පරස්ස ච.

තස්මා තුලෙය්‍ය මත්තානං සීලපඤ්ඤාසුතාමිව,
ගණං වා පරිහරෙ ධීරො එකො වාපි පරිබ්බජෙති.

තත්ථ-ලහුචිත්තස්සාති ලහුචිත්තො අස්ස. ඉදං වුත්තං හොති–යො පොසො ලහුචිත්තස්ස මිත්තස්ස වා ඤාතීනං වා අනුවිධියති අනුවත්තති තස්ස **පොසස්ස අනුවිධීයතො** සො ලහුචිත්තො දිසො හොති වෙරිකිච්චං කරෙති. **එකස්ස කපිනොති** පස්සථ එකස්ස ලහුචිත්තස්ස අවිබාලස්ස කපිනො **හෙතු** අයං සකලස්ස **යූථස්ස අනයො** අවඩ්ඪි මහාවිනාසො **ආගතොති**. **පණ්ඩිතමානීති** යො සයං බාලො හුත්වා අහං පණ්ඩිතොති අත්තානං මඤ්ඤමානො පණ්ඩිතානං ඔවාදං අකත්වා සකස්ස චිත්තස්ස වසං ගච්ඡති සො සචිත්තස්ස වසං ගන්ත්වා යථායං දුබ්බචකපි මතසයනං සයිතො එවං සයෙථාති අත්ථො. **නසාධූති** බාලො නාම බලසම්පන්නො යූථස්ස පරිහාරකො න සාධු න ලද්ධකො. කිං කාරණා. සො හි **අහිතො භවති ඤාතීනං** විනාසමෙවාවහති යථා **සකුණානංව චෙතකො** යථා තිත්තිර සකුණානං දීපකතිත්තිරො දිවසම්පි වස්සන්තො අඤ්ඤෙ සකුණෙ න මාරෙති ඤාතකෙව මාරෙති තෙසඤ්ඤෙව අහිතො හොති එවන්ති අත්ථො. **හිතො භවතීති** කායෙනපි වාචායපි මනසාපි හිතකාරකොයෙව. **උභින්නමත්ථං චරතීති** ඉධ යො පුග්ගලො එතෙ සීලාදයො ගුණෙ අත්තනි පස්සති සො මය්හං ආචාරසීලම්පි අත්ථි පඤ්ඤාපි සුතපරියත්තිපි අත්ථීති තත්තතො ජානිත්වා ගණං පරිහරන්තො අත්තනො ච අත්තානං පරිවාරෙත්වා චරන්තානන්ති උභින්නම්පි අත්ථමෙව චරති. **තුලෙය්‍යමත්තානන්ති** තුලෙය්‍ය අත්තානං තුලෙත්වා **සීලපඤ්ඤාසුතාමිවාති** එතානි සීලාදීනි විය. ඉදං වුත්තං හොති–යස්මා සීලාදීනි අත්තනි සමනුපස්සන්තො උභින්නමත්ථං චරති තස්මා පණ්ඩිතො එතානි සීලාදීනි විය අත්තානම්පි තෙසු තුලෙත්වා පතිට්ඨිතො නුඛොම්හි සීලෙ පඤ්ඤාය සුතෙති තීරෙත්වා පතිට්ඨිතභාවං පච්චක්ඛං කත්වා ධීරො ගණං වා පරිහරෙය්‍ය චතූසු ඉරියාපථෙසු එකොවා හුත්වා පරිබ්බජෙය්‍ය වත්තෙය්‍ය. පරිසුපට්ඨාපකෙනාපි හි විවෙකචාරිනාපි ඉමෙහි තීහි ධම්මෙහි සමන්නාගතෙනෙව භවිතබ්බන්ති.

එවං මහාසත්තො කපිරාජා හුත්වාපි විනයපරියත්තිකිච්චං කාරෙසීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දුබ්බචකපි දෙවදත්තො අහොසි. පරිසාපිස්ස දෙවදත්තපරිසා. පණ්ඩිතකපිරාජා පන අහමෙවාති.

කපිජාතකං.

7. 1. 10.

මාසත්තතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො බකබ්‍රහ්මානං ආරබ්භ කථෙසි. තස්ස හි ඉදං නිච්චං ධුවං සස්සතං අචවනධම්මං ඉතො අඤ්ඤං ලොකස්ස නිස්සරණං නිබ්බාණං නාම නත්ථීති එවං දිඨි උප්පජ්ජි. හෙට්ඨූපපත්තිකො කිරෙස බ්‍රහ්මා පුබ්බෙ ඣානං භාවෙත්වා වෙහප්ඵලෙසු නිබ්බත්තො තත්ථ පඤ්චකප්පසතපරිමාණං ආයුං ඛෙපෙත්වා සුභකිණ්හෙසු නිබ්බත්තිත්වා චතුසට්ඨිකප්පෙ ඛෙපෙත්වා තතො චුතො අට්ඨකප්පායුකෙසු ආභස්සරෙසු නිබ්බත්ති. තත්‍රස්ස එවං දිට්ඨි උප්පජ්ජි සො හි නෙව උපරි බ්‍රහ්මලොකතො චුතිං න තත්ථ උප්පත්තිං අනුස්සරි. තදුභයම්පි අපස්සන්තො එතං දිට්ඨිං ගණ්හි. භගවා තස්ස චෙතසා චෙතො පරිවිතක්කමඤ්ඤාය සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙවං ජෙතවනෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ බ්‍රහ්මා භගවන්තං දිස්වා එහි ඛො මාරිස ස්වාගතං මාරිස චිරස්සං ඛො මාරිස ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය ඉදං හි මාරිස නිච්චං ඉදං ධුවං ඉදං සස්සතං ඉදං අචවනධම්මං ඉදං කෙවලං ඉදං හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උප්පජ්ජති ඉතොපි පනඤ්ඤං උත්තරිං නිස්සරණං නත්ථීති ආහ. එවං වුත්තෙ භගවා බකබ්‍රහ්මානං එතදවොච. අවිජ්ජාගතො වත භො බකො බ්‍රහ්මා අවිජ්ජාගතො වත භො බකො බ්‍රහ්මා යත්‍ර හි නාම අනිච්චඤ්ඤෙව සමානං නිච්චන්ති වක්ඛති-පෙ- සන්තඤ්ච පනඤ්ඤං උත්තරිං නිස්සරණං නත්ථඤ්ඤං උත්තරිං නිස්සරණන්ති වක්ඛතීති ආහ. තං සුත්වා බ්‍රහ්මා ත්වං එවං කථෙසි ත්වං එවං කථෙසීති ඉති මං එස අනුවිජ්ජන්තො අනුබන්ධතීති චින්තෙත්වා යථා නාම දුබ්බලචොරො කතිපයපහාරෙ ලභිත්වාව කිං අහමෙව චොරො අසුකොපි චොරො අසුකොපි චොරොති සබ්බෙ සහායෙ ආචික්ඛති තථෙව භගවතො අනුයොගභයභීතො අඤ්ඤෙපි අත්තනො සහායෙ ආචික්ඛන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

> වාසත්තති ගොතම පුඤ්ඤකම්මා
> වසවත්තිනො ජාතිජරං අතීතා,
> අයමන්තිමා වෙදගු බ්‍රහ්මපත්ති
> අස්මාභිජප්පන්ති ජනා අනෙකාති.

තත්ථ-**මාසත්තතීති** න කෙවලං භො ගොතම අහමෙව අථ ඛො ඉමස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ මයං වාසත්තති ජනා **පුඤ්ඤකම්මා** අඤ්ඤෙසං උපරි අත්තනො වසං වත්තනෙන **වසවත්තිනො** ජාතිං ජරඤ්ච අතීතා අයං නො වෙදෙහි ගතත්තා **වෙදගු** අයං ගොතම **අන්තිමා බ්‍රහ්මපත්ති** පච්ඡිමකොටිප්පත්ති. සෙට්ඨභාවප්පත්ති **අස්මාභිජප්පන්ති ජනා අනෙකාති** අම්හෙ අඤ්ඤෙ බහුජනා පඤ්ජලිකා හුත්වා අයං ඛො භවං බ්‍රහ්මා මහාබ්‍රහ්මාති ආදීනි වදන්තා නමස්සන්ති පත්ථෙන්ති පිහෙන්ති අහො වත මයම්පි එවරූපා භවෙය්‍යාමාති ඉච්ඡන්තීති අත්ථො.

තස්ස කථං සුත්වා සත්ථා දුතියං ගාථමාහ:-

අප්පං හි එතං න හි දීඝමායු
යං ත්වං බක මඤ්ඤසි දීඝමායු,
සතං සහස්සානං නිරබ්බුදානං
ආයුං පජානාමි තවාහං බ්‍රහ්මෙති.

තත්‍ථ–**සතං සහස්සානං නිරබ්බුදාන**න්ති නිරබ්බුදසඞ්ඛාතානං ගණනානං සතසහස්සං. වස්සානං හි දසදසකං සතං දසසතානි සහස්සං නාම සහස්සානං සතං සතසහස්සං නාම සතසහස්සානං සතං කොටි නාම සතං කොටිසතසහස්සානං පකොටි නාම සතං පකොටිසතසහස්සානං කොටිප්පකොටි නාම සතං කොටිප්පකොටිසතසහස්සානං එකං නහුතං නාම සතං නහුතසතසහස්සානං එකං නින්නහුතං නාම. ඡෙකො ගණකො එත්තකං ගණෙතුං සක්කොති තතො පරං ගණනා නාම බුද්ධානමෙව විසයො. තත්‍ථ සතං නින්නහුතසතසහස්සානං එකං අබ්බුදං වීසති අබ්බුදානි එකං නිරබ්බුදං තෙසං නිරබ්බුදානං සත සතසහස්සානං එකං අහහං නාම සතසහස්සං. එත්තකං බකස්ස බ්‍රහ්මුනො තස්මිං භවෙ අවසිට්ඨං ආයුං සන්‍ධාය භගවා එවමාහ.

තං සුත්වා බකො තතියං ගාථමාහ:–

අනන්තදස්සී භගවාහමස්මිං
ජාතිජරං සොකමුපාතිවත්තො,
කිමෙම පුරාණං වත සීලවත්තං
ආචික්ඛ මෙ තං යමහං විජඤ්ඤන්ති.

තත්‍ථ–**භගවා**ති භගව තුම්හෙ **ආයුං පජානාමි තවාහ**න්ති වදන්තා **අහං අනන්තදස්සී ජාතිජරඤ්ච සොකමුපාතිවත්තොස්මී**ති වදථ. **වත සීලවත්ත**න්ති වතසමාදානඤ්ච සීලවත්තඤ්ච. ඉදං වුත්තං හොති–යදි තුම්හෙ සබ්බඤ්ඤූ බුද්ධා එවං සන්තෙ කිං මය්හං පුරාණං වතඤ්ච සීලචරණඤ්ච. **ආචික්ඛ** මෙ එතං **යමහං** තයා ආචික්ඛිතං තං යාථාව සරසතො විජානෙය්‍යන්ති.

අථස්ස භගවා අතීතානි වත්‍ථූනි ආහරිත්වා ආචික්ඛන්තො චතස්සො ගාථා අභාසි:–

යං ත්වං අපායෙසි බහූ මනුස්සෙ
පිපාසිතෙ ඝම්මනි සම්පරෙතෙ,
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

යං එණිකූලස්මිං ජනං ගහිතං
අමොචයී ගය්හකනිය්‍යමානං,
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

ගඞ්ගාය සොතස්මිං ගහීතනාවං
ලුද්දෙන නාගෙන මනුස්සකප්පා,

අමොචයී ත්වං බලසා පසය්හ
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

කප්පො ච තෙ බද්ධචරො අහොසිං
සම්බුද්ධිවන්තං වතිතං අමඤ්ඤදං,
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමීති.

තත්ථ-**අපායෙසීති** පායෙසි. **සම්මනි සම්පරෙතොති** සම්මෙන සම්පරෙතො අතිවිය ඵුට්ඨො සම්මකිලන්තො. **සුත්තප්පබුද්ධොවාති** පච්චූසකාලෙ සුපන්තො සුපිනං පස්සිත්වා තං සුපිනකං විය අනුස්සරාමි. සො කිර බ්‍රහ්මා එකස්මිං කප්පෙ තාපසො හුත්වා මරුකන්තාරෙ වසන්තො බහුන්නං කන්තාරපටිපන්නානං පානීයං ආහරිත්වා අදාසි. අථෙකදිවසං එකො සත්ථවාහො පඤ්චහි සකටසතෙහි මරුකන්තාරං පටිපජ්ජි. මනුස්සා දිසා වවත්ථපෙතුං අසක්කොන්තා සත්තදිවසානි ආහිණ්ඩිත්වා ඛීණදාරුදකා නිරාහාරා තණ්හාභිභූතා ඉදානි නො ජීවිතං නත්ථීති සකටෙ පරිවත්තෙන කත්වා ගොණෙ මොචෙත්වා හෙට්ඨා සකටෙසු නිපජ්ජිංසු. තදා තාපසො ආවජ්ජෙන්තො තෙ දිස්වා මා මයි පස්සන්තෙ නස්සිංසූති චින්තෙත්වා අත්තනො ඉද්ධානුභාවෙන ගඞ්ගාසොතං උබ්බත්තෙත්වා සත්ථවාහාභිමුඛං අකාසි. අවිදූරෙ චෙකං වනසණ්ඩං මාපෙසි මනුස්සා පානීයං පිවිත්වා නහාත්වා ගොණෙ සන්තප්පෙත්වා වනසණ්ඩතො තිණං ලායිත්වා දාරූනි ගහෙත්වා දිසං සල්ලක්ඛෙත්වා අරොගා කන්තාරං අතික්කමිංසු. තං සන්ධායෙතං වුත්තං. **එණිකූලස්මින්ති** එණියා නාම නදියා කූලෙ. **ගය්හකනීය්‍යමානන්ති** කරමරග්ගාහං ගහෙත්වා නීය්‍යමානං. සොච කිර තාපසො අපරස්මිං කාලෙ එකං පච්චන්තගාමං නිස්සාය නදීතීරෙ වනසණ්ඩෙ විහාසි. අථෙකස්මිං දිවසෙ පබ්බතා චොරා ඔතරිත්වා තං ගාමං පහරිත්වා මහාජනං ගහෙත්වා පබ්බතං ආරොපෙත්වා අන්තරාමග්ගෙ චරියමනුස්සෙ ඨපෙත්වා පබ්බතබිලං පවිසිත්වා ආහාරං පචාපෙන්තා නිසීදිංසු. තාපසො ගොමහිසාදීනඤ්චෙව දාරකදාරිකාදීනඤ්ච මහන්තං අට්ටස්සරං සුත්වා මයි පස්සන්තෙ මා නස්සිංසූති ඉද්ධානුභාවෙන අත්තභාවං විජහිත්වා චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය පරිවුතො රාජා හුත්වා යුද්ධභෙරිං ආකොටාපෙන්තො තං ඨානං අගමාසි. චරියමනුස්සා තං දිස්වා චොරානං ආරොචෙසුං. චොරා රඤ්ඤා සද්ධිං විග්ගහො නාම නයුත්තොති සබ්බං ගහිතභණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා භත්තං අභුඤ්ජිත්වාව පලායිංසු. තාපසො තෙ සබ්බෙ ආනෙත්වා සකගාමෙයෙව පතිට්ඨාපෙසි. තං සන්ධාය එතං වුත්තං. **ගහිතනාවන්ති** නිග්ගහිතනාවං. **ලුද්දෙනාති** කක්ඛළෙන. **මනුස්සකප්පාති** මනුස්සෙ විනාසෙතුකාමතාය. **බලසාති** බලෙන. **පසය්හාති** අභිභවිත්වා. අපරස්මිං කාලෙ සො තාපසො ගඞ්ගාතීරෙ විහාසි. තදා මනුස්සා වෙ තයො නාවා සඞ්ඝාටෙ බන්ධිත්වා සඞ්ඝාට

මත්ථකෙ පුප්ඵමණ්ඩපං කාරෙත්වා සඞ්ඝාටෙ නිසීදිත්වා ඛාදන්තා පිවන්තා සම්බන්ධකුලං ගච්ඡන්ති. තෙහි පීතාවසෙසං සුරං භුත්තඛාදිතාවසෙසානි භත්තමච්ඡමංසතණ්ඩුලාදීනි ගඞ්ගායමෙව පාතෙන්ති ගඞ්ගෙය්‍යො නාගරාජා ඉමෙ උච්ඡිට්ඨකං මම උපරි ඛිපන්තීති කුජ්ඣිත්වා සබ්බෙ තෙ ජනෙ ගහෙත්වා ගඞ්ගාය ඔසීදාපෙමීති මහන්තං එකදොණිකනාවප්පමාණං අත්තභාවං මාපෙත්වා උදකං භින්දිත්වා ඵණං ධාරයමානො තෙසං අභිමුඛො පායාසි. තෙ නාගරාජානං දිස්වාව **මරණභයතජ්ජිතා** එකප්පහාරෙනෙව මහාසද්දං කරිංසු. තාපසො තෙසං පරිදෙවනසද්දං සුත්වා නාගරාජස්ස ච කුද්ධභාවං ඤත්වා මයි පස්සන්තෙ මා නස්සිංසූති ඛිප්පනිසන්තිතාය ඉද්ධියානුභාවෙන ඛිප්පං සුපණ්ණවණ්ණං අත්තානං මාපෙත්වා අගමාසි. නාගරාජා තං දිස්වා මරණභයභීතො උදකෙ නිමුජ්ජි. මනුස්සා සොත්ථිභාවං පත්වා අගමංසු. තං සන්ධායෙතං වුත්තං. **බද්ධචරොති** අන්තෙවාසිකො. **සම්බුද්ධිවන්තං වතිනං අමඤ්ඤන්ති** බුද්ධිසම්පන්නො චෙව වතසම්පන්නො ච තාපසොති තං මඤ්ඤමානො. ඉමිනා කිං දස්සෙති මහාබ්‍රහ්මෙ අහං අතීතෙ තව කෙසවතාපසකාලෙ කප්පො නාම අන්තෙවාසී වෙය්‍යාවච්චකරො හුත්වා තුය්හං නාරදෙන නාම අමච්චෙන බාරාණසිතො හිමවන්තං ආනීතස්ස රොගං වූපසමෙසිං. අථ තං නාරදො දුතියවාරෙ ආගන්ත්වා නිරොගං දිස්වා ඉමං ගාථං අභාසි :–

"මනුස්සින්දං ජහිත්වාන සබ්බකාමසමිද්ධිනං,
කථං නු භගවා කෙසී කප්පස්ස රමති අස්සමෙ"ති.

තමෙතං ත්වං එතදවොච :–

"සාදූනි රමණීයානි සන්ති රුක්ඛා මනොරමා,
සුභාසිතානි කප්පස්ස නාරද රමයන්ති ම"න්ති.

ඉතිස්ස භගවා ඉමං අත්තනා අන්තෙවාසිකෙන හුත්වා රොගස්ස වූපසමිතභාවං දීපෙන්තො එවමාහ. ඉදඤ්ච පන තෙන බ්‍රහ්මුනා මනුස්සකාලෙ කතකම්මං සබ්බං මහාබ්‍රහ්මානං සල්ලක්ඛාපෙන්තොව කථෙසි.

සො සත්ථු වචනෙන අත්තනා කතකම්මං සරිත්වා තථාගතස්ස ථුතිං කරොන්තො ඔසානගාථමාහ :–

අද්ධා පජානාසි මමෙතමායුං
අඤ්ඤම්පි ජානාසි තථා හි බුද්ධො,
තථා හි තායං ජලිතානුභාවො
ඔභාසයං තිට්ඨති බ්‍රහ්මලොකන්ති.

තත්ථ–**තථා හි බුද්ධොති** තථා ත්වං බුද්ධො බුද්ධානං හි අනඤ්ඤාතං නාම නත්ථි. සබ්බධම්මානං බුද්ධත්තා යෙව හි තෙ බුද්ධා නාමාති දස්සෙති. **තථා හි තායන්ති** බුද්ධත්තා යෙව පන තව අයං ජලිතො සරීරප්පභාවො **ඔභාසයං තිට්ඨතීති** ඉමං සකලම්පි බ්‍රහ්මලොකං ඔභාසෙන්තො තිට්ඨතීති.

එවං සත්ථා අනන්තො බුද්ධගුණං ජානාපෙන්තො ධම්මං දෙසෙත්වා සච්චානි පකාසෙසි. සච්චපරියොසානෙ දසමත්තානං බ්‍රහ්මසහස්සානං අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසු. ඉති භගවා බහුන්නං බ්‍රහ්මානං අවස්සයො හුත්වා බ්‍රහ්මලොකා ජෙතවනං ආගන්ත්වා තත්ථ කථිතනියාමෙනෙව තං ධම්මදෙසනං භික්ඛූනං කථෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කොසවතාපසො බකබ්‍රහ්මා අහොසි. කප්පමාණවො අහමෙවාති.

බකබ්‍රහ්මජාතකං.

කුක්කුවග්ගො පඨමො.

---

7. 2. 1.

හිත්වා ගාමසහස්සානීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො භෙසජ්ජසන්නිධිකාරසික්ඛාපදං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පන රජගහෙ සමුට්ඨිතං. ආයස්මතා පිලින්දිවච්ඡෙන ආරාමිකකුලං මොචෙතුං රාජනිවෙසනං ගන්ත්වා රඤ්ඤො පාසාදෙ ඉද්ධිබලෙන සොවණ්ණමයෙ කතෙ මනුස්සා පසීදිත්වා ථෙරස්ස පඤ්ච භෙසජ්ජානි පහිණිංසු. සො තානි පරිසාය විස්සජ්ජෙසි. පරිසා පනස්ස බාහුලිකා අහොසි. ලද්ධං ලද්ධං කොලම්බෙපි ඝටෙපි පත්තත්ථවිකායොපි පූරෙත්වා පටිසාමෙසි. මනුස්සා දිස්වා මහිච්ඡා ඉමෙ සමණා අන්තොකොට්ඨාගාරිකාති උජ්ඣායිංසු. සත්ථා තං පවත්තිං සුත්වා "යානි ඛො පන තානි ගිලානානං භික්ඛූනං පටිසායනීයානි භෙසජ්ජානී"[a]ති සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා භික්ඛවෙ පොරාණකපණ්ඩිතා අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ බාහිරකපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා පඤ්චසීලමත්තකං රක්ඛන්තාපි ලොණසක්ඛරාමත්තකං පුනදිවසත්ථාය නිදහන්තෙ ගරහිංසු. තුම්හෙ පන එවරූපෙ නිය්‍යාණිකසාසනෙ පබ්බජිත්වා දුතියතතියදිවසත්ථාය සන්නිධිං කරොන්තා අයුත්තං කරොථාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ ගන්ධාරරට්ඨෙ බොධිසත්තො ගන්ධාරරඤ්ඤො පුත්තො හුත්වා පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාය ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. මජ්ඣිමපදෙසෙපි විදෙහරට්ඨෙ විදෙහො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. තෙ ද්වෙපි රාජානො අදිට්ඨසහායාව හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤම්පි ථිරවිස්සාසා අහෙසුං. තදා මනුස්සා දීඝායුකා හොන්ති තිංසවස්සසහස්සානි ජීවන්ති.

අථෙකදා ගන්ධාරරාජා පුණ්ණමුපොසථදිවසෙ සමාදින්නසීලො මහාතලෙ පඤ්ඤත්තවරපල්ලඞ්කමජ්ඣගතො විවටෙන සීහපඤ්ජරෙන පාචීනලොකධාතුං ඔලොකෙන්තො අමච්චානං ධම්මත්ථයුත්තකථං කථෙන්තො නිසීදි. තස්මිං ඛණෙ ගගනතලං අභිලඞ්ඝන්තමෙව පරිපුණ්ණචන්දමණ්ඩලං රාහු අවත්ථරි. චන්දප්පභා අන්තරධායි. අමච්චා චන්දාලොකං අපස්සන්තා චන්දස්ස රාහුනා ගහිතභාවං රඤ්ඤො ආරොචෙසුං.

---

a. භික්ඛුපාතිමොක්ඛ-පත්තවග්ග.

රාජා චන්දං ඔලොකෙත්වා අයං චන්දො ආගන්තුකඋපක්කිලෙසෙන උපක්කිලිට්ඨො නිප්පභො ජාතො මය්හම්පෙස රජ්ජපරිවාරො උපක්කිලෙසොව න ඛො පන මෙතං පතිරූපං යාහං රාහුනා ගහිතචන්දො විය නිප්පභො භවෙය්‍යං විසුද්ධෙ ගගනතලෙ විරොචන්තං චන්දමණ්ඩලමිව රජ්ජං පහාය පබ්බජිස්සාමි. කිමෙම පරෙන ඔවදිතෙන. කුලෙ ච ගණෙ ච අලග්ගො හුත්වා අත්තානමෙව ඔවදන්තො විහරිස්සාමි ඉදං මෙ පතිරූපන්ති චින්තෙත්වා යං ඉච්ඡථ තං කරොථාති රජ්ජං අමච්චානං නිය්‍යාදෙසි. සො රජ්ජං ඡඩ්ඩෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා ඣානරතිසමප්පිතො හිමවන්තපදෙසෙ වාසං කප්පෙසි.

විදෙහරාජාපි සුඛං මෙ සහායස්සාති වාණිජෙ පුච්ඡිත්වා තස්ස පබ්බජිතභාවං සුත්වා මම සහායෙ පබ්බජිතෙ අහං රජ්ජෙන කිං කරිස්සාමීති සත්තයොජනෙ මිථිලානගරෙ රජ්ජං තියොජනසතිකෙ විදෙහරට්ඨෙ සොළසසු ගාමසහස්සෙසු පූරිතානි කොට්ඨාගාරානි සොළසසහස්සනාටකිත්ථියො ඡඩ්ඩෙත්වා පුත්තධීතරො අමනසිකරිත්වා හිමවන්තපදෙසං පවිසිත්වා පබ්බජිත්වා පවත්තඵලභොජනො හුත්වා සමවත්තවාසං වසන්තො විචරති. තෙ උභොපි සමවත්තවාරං චරන්තා අපරභාගෙ සමාගච්ඡිංසු. න අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ජානිංසු. සම්මොදමානා එකතොව සමවත්තවාසං වසිංසු. විදෙහතාපසො ගන්ධාරතාපසස්ස උපට්ඨානං කරොති.

තෙසං එකස්මිං පුණ්ණමදිවසෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදිත්වා ධම්මයුත්තකථං කථෙන්තානං ගගනතලෙ විරොචමානං චන්දමණ්ඩලං රාහු අවත්ථරි. විදෙහතාපසො කින්නුඛො චන්දස්ස පභා නට්ඨාති ඔලොකෙත්වා රාහුනා ගහිතං චන්දං දිස්වා කො නු ඛො එසො ආචරිය චන්දං අවත්ථරිත්වා නිප්පභමකාසීති පුච්ඡි. අන්තෙවාසික අයං රාහු නාම චන්දස්සෙකො උපක්කිලෙසො විරොචිතුං න දෙති. අහම්පි රාහු පහටං චන්දමණ්ඩලං දිස්වා ඉදං පරිසුද්ධචන්දමණ්ඩලං ආගන්තුකඋපක්කිලෙසෙන නිප්පභං ජාතං මය්හම්පි ඉදං රජ්ජං උපක්කිලෙසො යාව චන්දමණ්ඩලං රාහු විය ඉදං නිප්පභං න කරොති තාව පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා තදෙව රාහුගහිතං චන්දමණ්ඩලං ආරම්මණං කත්වා මහාරජ්ජං ඡඩ්ඩෙත්වා පබ්බජිතොති. ආචරිය ත්වං ගන්ධාරරාජාති. ආම අහන්ති. ආචරිය අහම්පි විදෙහරට්ඨෙ මිථිලානගරෙ විදෙහරාජා නාම නනු මයං අඤ්ඤමඤ්ඤං අදිට්ඨසහායාති. කිං පන තෙ ආරම්මණං අහොසීති. අහං තුම්හෙ පබ්බජිතාති සුත්වා අද්ධා පබ්බජ්ජාය ගුණං අද්දසාති තුම්හෙයෙව ආරම්මණං කත්වා රජ්ජං පහාය පබ්බජිතොති.

තෙ තතො පට්ඨාය අතිවිය සමග්ගා සම්මොදමානා පවත්තඵලභොජනා හුත්වා විහරිංසු. තත්ථ දීඝරත්තං වසිත්වා ච පන ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය හිමවන්තතො ඔතරිත්වා එකං පච්චන්තගාමං පාපුණිංසු. මනුස්සා තෙසං ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා භික්ඛං දත්වා පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා

අරඤ්ඤෙ රත්තිට්ඨානාදීනි මාපෙත්වා වසාපෙසුං. අන්තරාමග්ගෙපි නෙසං භත්තකිච්චකරණත්ථාය උදකඵාසුකට්ඨානෙ පණ්ණසාලං කාරෙසුං. තෙ පච්චන්තගාමෙ භික්ඛං චරිත්වා තාය පණ්ණසාලාය නිසීදිත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානං ගච්ඡන්ති.

තෙපි තෙසං මනුස්සා ආහාරං දදමානා එකදා ලොණං පත්තෙ පක්ඛිපිත්වා දෙන්ති. එකදා පණ්ණපුටෙ බන්ධිත්වා දෙන්ති. එකදා අලොණකාහාරමෙව දෙන්ති. තෙ එකදිවසං පණ්ණපුටෙ බහුතරං ලොණං අදංසු. වෙදෙහතාපසො ලොණං ආදාය ගන්ත්වා බොධිසත්තස්ස භත්තකිච්චකාලෙ පහොනකං දත්වා අත්තනො පමාණයුත්තං ගහෙත්වා අතිරෙකං පණ්ණපුටෙ බන්ධිත්වා අලොණකදිවසෙ භවිස්සතීති තිණවට්ටි අන්තරෙ ඨපෙසි.

අථෙකදිවසං අලොණකෙ ආහාරෙ ලද්ධෙ වෙදෙහො ගන්ධාරස්ස භික්ඛාභාජනං දත්වා තිණවට්ටිඅන්තරතො ලොණං ආහරිත්වා ආචරිය ලොණං ගණ්හථාති ආහ. අජ්ජ මනුස්සෙහි ලොණං න දින්නං ත්වං කුතො ලභීති. ආචරිය පුරිමදිවසං මනුස්සා බහුං ලොණමදංසු අථාහං අලොණකදිවසෙ භවිස්සතීති අතිරෙකං ඨපෙසින්ති. අථ නං බොධිසත්තො මොඝපුරිස තියොජනසතිකං විදෙහරට්ඨං පහාය පබ්බජිත්වා අකිඤ්චනභාවං පත්වා ඉදානි ලොණසක්ඛරාය තණ්හං ජනෙසීති තජ්ජෙත්වා ඔවදන්තො පඨමං ගාථමාහ:–

> හිත්වා ගාමසහස්සානි පරිපුණ්ණානි සොළස,
> කොට්ඨාගාරානි ඵීතානි සන්නිධිං දානි කුබ්බසීති.

තත්ථ–**කොට්ඨාගාරානීති** සුවණ්ණරජතමණිමුත්තාදිරතනකොට්ඨාගාරානි චෙව දුස්සකොට්ඨාගාරධඤ්ඤකොට්ඨාගාරානි ච. **ඵීතානීති** පූරානි. **සන්නිධිං දානි කුබ්බසීති** ඉදානි සෙව භවිස්සති තතියදිවසෙ භවිස්සතීති ලොණමත්තං සන්නිධිං කාරෙසීති.

වෙදෙහො එවං ගරහියමානො ගරහං අසහන්තො පටිපක්ඛො හුත්වා ආචරිය තුම්හෙ අත්තනො දොසං අදිස්වා මය්හමෙව දොසං පස්සථ නනු තුම්හෙ කිමෙම පරෙන ඔවදිතෙන අත්තානමෙව ඔවදිස්සාමීති රජ්ජං ඡඩ්ඩෙත්වා පබ්බජිතා තුම්හෙදානි මං කස්මා ඔවදථාති දුතියං ගාථමාහ:–

> හිත්වා ගන්ධාරවිසයං පහූතධනධානියං,
> පසාසනිතො නික්ඛන්තො ඉධදානි පසාසසීති.

තත්ථ–**පසාසනිතොති** ඔවාදානුසාසනිදානතො. **ඉධදානීති** ඉදානි ඉධ අරඤ්ඤෙ කස්මා මං ඔවදථාති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො තතියං ගාථමාහ:–

> ධම්මං භණාමි වෙදෙහ අධම්මො මෙ න රුච්චති,
> ධම්මං මෙ භණමානස්ස න පාපමුපලිප්පතීති.

තත්ථ-**ධම්ම**න්ති සභාවං බුද්ධාදීහි වණ්ණිතං පසත්ථං කාරණමෙව. **අධම්මො මෙ න රුච්චතීති** අධම්මො නාම අසභාවො මය්හං කදාචි න රුච්චති. **න පාපමුපලිප්පතීති** මම සභාවමෙව කාරණමෙව භණන්තස්ස පාපං නාම හදයෙ න අල්ලියති ඔවාදදානං නාමෙතං බුද්ධපච්චෙකබුද්ධසාවකබොධිසත්තානං පවෙණී තෙහි දින්නොවාදං බාලා න ගණ්හන්ති ඔවාදදායකස්ස පන පාපං නාම නත්ථි.

“නිධීනංව පවත්තාරං යං පස්සෙ වජ්ජදස්සිනං,
නිග්ගය්හවාදිං මෙධාවිං තාදිසං පණ්ඩිතං භජෙ,
තාදිසං භජමානස්ස සෙය්‍යො හොති න පාපියො.

ඔවදෙය්‍යානුසාසෙය්‍ය අසබ්භාච නිවාරයෙ,
සතං හි සො පියො හොති අසතං හොති අප්පියො”ති.[a]

වෙදෙහතාපසො බොධිසත්තස්ස කථං සුත්වා ආචරිය අත්ථනිස්සිතං කථෙන්තෙනාපි පරං ඝට්ටෙත්වා රොසෙත්වා කථෙතුං න වට්ටති ත්වං මං කුණ්ඨසත්ථකෙන මුණ්ඩෙන්තො විය අතිඵරුසං කථෙසීති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

යෙන කෙනචි වණ්ණෙන පරො ලභති රුප්පනං,
මහත්ථියම්පි චෙ වාචං න තං භාසෙය්‍ය පණ්ඩිතොති.

තත්ථ-**යෙන කෙනචීති** ධම්මයුත්තෙනාපි කාරණෙන. **ලභති රුප්පන**න්ති ඝට්ටනං දූසනං කුප්පනං ලභතියෙව. **න තං භාසෙය්‍යාති** තස්මා තං පරපුග්ගලං යාය සො වාචාය රුප්පති තං **මහත්ථියං** මහන්තං අත්ථනිස්සිතම්පි **වාචං න භාසෙය්‍යාති** අත්ථො.

අථස්ස බොධිසත්තො පඤ්චමං ගාථමාහ :-

කාමං රුප්පතු වා මා වා භුසං වා විකිරීයතු,
ධම්මං මෙ භණමානස්ස න පාපමුපලිප්පතීති.

තත්ථ-**කාම**න්ති එකංසෙන. ඉදං වුත්තං හොති-අයුත්තකාරකො පුග්ගලො අයුත්තං තෙ කතන්ති ඔවදියමානො එකංසෙනෙව කුජ්ඣතු වා මා වා කුජ්ඣතු අථවා භුසමුට්ඨි විය විකිරීයතු මය්හං පන ධම්මං භණන්තස්ස පාපං නාම නත්ථීති.

එවඤ්ච පන වත්වා (න ඛො අහං ආනන්ද තථා පරක්කමිස්සාමි යථා කුම්භකාරෙ ආමකාමත්තිකෙ නිග්ගය්හ නිග්ගය්හාහං ආනන්ද වක්ඛාමි යො සාරො සො ඨස්සතීති ඉමස්ස සුගතොවාදස්ස අනුරූපාය පටිපත්තියා ඨත්වා යථා කුම්භකාරෙ භාජනෙසු පුනප්පුන ආකොටෙත්වා, ආකොටෙත්වා ආමකං අග්ගහෙත්වා පක්කමෙව භාජනං ගණ්හාති එවං පුනප්පුනොවදිත්වා නිග්ගණ්හිත්වා පක්කභාජනසදිසො පුග්ගලො ගහෙතබ්බාති දස්සෙතුං*) පුන තං ඔවදන්තො :-

---

a. ධම්මපද-පණ්ඩිතවග්ග * අයං පච්ඡා කෙනචි යොජිතො අධිකපාඨො විය ඛායති.

නො චෙ අස්ස සකා බුද්ධි විනයො වා සුසික්ඛිතො,
වනෙ අන්ධමහිසොව චරෙය්‍ය බහුකො ජනො.

යස්මා ච පනිධෙකච්චෙ ආචාරම්හි සුසික්ඛිතා,
විනීතවිනයා ධීරා චරන්ති සුසමාහිතාති.

ඉදං ගාථාචයමාහ.

තස්සත්ථො-සම්ම වෙදෙහ ඉමෙසං හි සත්තානං සචෙ අත්තනො බුද්ධියා පණ්ඩිතෙ ඔවාදදායකෙ නිස්සාය ආචාරපණ්ණත්තිවිනයො සුසික්ඛිතො න භවෙය්‍ය එවං සන්තෙ යථා තිණලතාදිගහණෙ **වනෙ අන්ධමහිසො** ගොචරාගොචරං සාසඞ්කනිරාසඞ්කඤ්ච ඨානං අජානන්තො චරති තථා තුම්හාදිසො **බහුකො ජනො චරෙය්‍ය යස්මා පන ඉධෙකච්චෙ** සකාය බුද්ධියා රහිතා සත්තා ආචරියසන්තිකෙ ආචාරපණ්ණත්තියා සුසික්ඛිතා තස්මා ආචරියෙහි අත්තනො අත්තනො අනුරූපෙන විනයෙන විනීතත්තා **විනීතවිනයා සුසමාහිතා** එකග්ගචිත්තා හුත්වා **චරන්තීති** ඉමිනා ඉදං දසෙසති ඉමිනා හි සත්තෙන ගිහිනා හුත්වා අත්තනො කුලානුරූපං පබ්බජිතෙන පබ්බජ්ජානුරූපා සික්ඛා සික්ඛිතබ්බා ගිහිනොපි හි අත්තනො කුලානුරූපෙසු කසිගොරක්ඛාදිසු සික්ඛිතාව සම්පන්නාජීවා හුත්වා සුසමාහිතා චරන්ති පබ්බජිතාපි පබ්බජ්ජානුරූපෙසු පාසාදිකෙසු අභික්කන්තපටික්කන්තාදීසු අධිසීලාධිචිත්තඅධිපඤ්ඤාසික්ඛාසු සික්ඛිතාව විගතවික්ඛෙපා සුසමාහිතා චරන්ති. ලොකස්මිං හි :-

"බාහුසච්චඤ්ච සිප්පඤ්ච විනයො ච සුසික්ඛිතො,
සුභාසිතා ච යා වාචා එතං මඞ්ගලමුත්තම"න්ති.[1]

තං සුත්වා වෙදෙහතාපසො ආචරිය ඉතො පට්ඨාය මං ඔවදථ අහං අනධිවාසකජාතිකතාය තුම්හෙහි සද්ධිං කලහසිං තං මෙ ඛමථාති වන්දිත්වා මහාසත්තං ඛමාපෙසි.

තෙ සමග්ගාවාසං වසිත්වා පුන හිමවන්තමෙව අගමංසු. තත්‍ර බොධිසත්තො වෙදෙහතාපසස්ස කසිණපරිකම්මං කථෙසි. සො තං කත්වා අභිඤ්ඤා ච සමාපත්තියො ච නිබ්බත්තෙසි. ඉති තෙ උභොපි අපරිහීනජ්ඣානා බ්‍රහ්මලොකපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා වෙදෙහො ආනන්දො අහොසි. ගන්ධාරරාජා අහමෙවාති.

ගන්ධාරජාතකං.

---

7. 2. 2.

අත්තානං සඞ්කමං කත්වාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඤාතත්ථචරියං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු භද්දසාලජාතකෙ ආවිභවිස්සති. තදා පන ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සම්මාසම්බුද්ධො

---

1. මහාමඞ්ගලසුත්ත-සුත්තනිපාත.

ඤාතකානං අත්ථං චරතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො ඤාතීනං අත්ථං චරතෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කපියොනියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො ආරොහපරිණාහසම්පන්නො ථාමබලූපෙතො පඤ්චහත්ථිබලපරිමාණො අසීතිසහස්සකපිගණපරිවාරො හිමවන්තපදෙසෙ වසති. තත්ථ ගඞ්ගාතීරං නිස්සාය සාඛාවිටපසම්පන්නො සන්දච්ඡායො බහලපත්තො පබ්බතකූටං විය සමුග්ගතො අම්බරුක්ඛො අහොසි. නිග්‍රොධරුක්ඛොතිපි වදන්ති. තස්ස මධුරානි ඵලානි දිබ්බගන්ධරසසදිසානි මහන්තානි මහන්තකුම්භප්පමාණානි. තස්ස එකිස්සා සාඛාය ඵලානි ථලෙ පතන්ති. එකිස්සා ගඞ්ගාජලෙ. ද්වින්නං සාඛානං ඵලානි මජ්ඣෙ රුක්ඛමූලෙ පතන්ති.

බොධිසත්තො කපිගණං ආදාය තත්ථ ඵලානි ඛාදන්තො එකස්මිං කාලෙ ඉමස්ස උදකෙ පතිතඵලං නිස්සාය අම්හාකං භයං උප්පජ්ජිස්සතීති උදකමත්ථකෙ සාඛාය එකං ඵලම්පි අනවසෙසෙත්වා පුප්ඵකාලෙ කළායමත්තකාලතො පට්ඨාය ඛාදාපෙති චෙව පාතාපෙති ච. එවං සන්තෙපි අසීතියා වානරසහස්සෙහි අදිට්ඨං කිපිල්ලකපුටපටිච්ඡන්නං එකං පක්කඵලං නදියං පතිත්වා උද්ධං ච අධො ච ජාලං බන්ධාපෙත්වා උදකකීළං කීළන්තස්ස බාරාණසිරඤ්ඤො උද්ධජාලෙ ලග්ගි. රඤ්ඤො දිවසං කීළිත්වා සායං ගමණසමයෙ කෙවට්ටා ජාලං උක්ඛිපන්තා තං දිස්වා අසුකඵලං නාමාති අජානන්තා රඤ්ඤො දස්සෙසුං.

රාජා කිං ඵලං නාමෙතන්ති පුච්ඡි. න ජානාම දෙවාති. කෙ ජානිස්සන්තීති. වනචරකා දෙවාති. සො වනචරකෙ පක්කොසාපෙත්වා තෙසං සන්තිකා අම්බපක්කන්ති සුත්වා ඡුරිකාය ඡින්දිත්වා පඨමං වනචරකෙ ඛාදාපෙත්වා පච්ඡා අත්තනාපි ඛාදි. ඉත්ථාගාරස්සපි අමච්චානම්පි දාපෙසි. රඤ්ඤො අම්බපක්කරසො සකලසරීරං ඵරිත්වා අට්ඨාසි.

සො රසතණ්හාය බජ්ඣිත්වා තස්ස රුක්ඛස්ස ඨිතට්ඨානං වනචරකෙ පුච්ඡිත්වා තෙහි හිමවන්තපදෙසෙ නදීතීරෙති වුත්තෙ බහුනාවාසඞ්ඝාටෙ බන්ධාපෙත්වා වනචරකෙහි දෙසිතමග්ගෙන උද්ධසොතං අගමාසි. එත්තකානි දිවසානීති පරිච්ඡෙදො න කථිතො. අනුපුබ්බෙන තං ඨානං පත්වා එසො සො දෙව රුක්ඛොති වනචරකා රඤ්ඤො ආචික්ඛිංසු.

රාජා නාවං ඨපෙත්වා මහාජනපරිවුතො පදසා තත්ථ ගන්ත්වා රුක්ඛමූලෙ සයනං පඤ්ඤපාපෙත්වා අම්බපක්කානි ඛාදිත්වා නානග්ගරසභොජනං භුඤ්ජිත්වා නිපජ්ජි. සබ්බාසු දිසාසු ආරක්ඛං ඨපෙත්වා අග්ගිං කරිංසු. මහාසත්තො මනුස්සෙසු නිද්දං ඔක්කන්තෙසු අඩ්ඪරත්තසමයෙ පරිසාය සද්ධිං අගමාසි. අසීතිසහස්සවානරා සාඛාය සාඛං චරන්තා අම්බානි ඛාදන්ති.

රාජා පබුජ්ඣිත්වා කපිගණං දිස්වා මනුස්සෙ උට්ඨාපෙත්වා ධනුග්ගහෙ පක්කොසාපෙත්වා යථා එතෙ ඵලඛාදකා වානරා න පලායන්ති තථා තෙ පරික්ඛිපිත්වා විජ්ඣථ ස්වෙ අම්බානි ච වානරමංසඤ්ච ඛාදිස්සාමීති ආහ. ධනුග්ගහා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා රුක්ඛං පරිවාරෙත්වා සරෙ සන්නය්හිත්වා අට්ඨංසු. තෙ දිස්වා වානරා මරණභයභීතා පලායිතුං අසක්කොන්තා මහාසත්තං උපසඞ්කමිත්වා දෙව පලායනමක්කටෙ විජ්ඣිස්සාමාති රුක්ඛං පරිවාරෙත්වා ධනුග්ගහා ඨිතා කිං කරොමාති පුච්ඡිත්වා කම්පමානා අට්ඨංසු.

බොධිසත්තො මා භායිත්ථ අහං වො ජීවිතං දස්සාමීති වානරගණං සමස්සාසෙත්වා උජුකං උග්ගතසාඛං අභිරුය්හ ගඞ්ගාභිමුඛං ගතසාඛං ගන්ත්වා තස්සා පරියන්තතො පක්ඛන්දිත්වා ධනුසතමත්තං ඨානං අතික්කම්ම ගඞ්ගාතීරෙ එකස්මිං ගුම්බමත්ථකෙ පතිත්වා තතො ඔරුය්හ මමාගතට්ඨානං එත්තකං භවිස්සතීති ආකාසං පරිච්ඡින්දිත්වා එකං වෙත්තලතං මූලෙ ඡින්දිත්වා සොධෙත්වා එත්තකං ඨානං රුක්ඛෙ බජ්ඣිස්සති එත්තකං ආකාසට්ඨං භවිස්සතීති ඉමානි ද්වෙ ඨානානි වවත්ථපෙත්වා අත්තනො කටියං බන්ධනට්ඨානං න සල්ලක්ඛෙසි.

සො තං ලතං ආදාය එකං කොටිං ගඞ්ගාතීරෙ පතිට්ඨිතරුක්ඛෙ බන්ධිත්වා එකං අත්තනො කටියං බන්ධිත්වා වාතච්ඡින්නවලාහකො විය වෙගෙන ධනුසතමත්තං ඨානං ලඞ්ඝිත්වා කටියං බද්ධට්ඨානස්ස අසල්ලක්ඛිතත්තා රුක්ඛං පාපුණිතුං අසක්කොන්තො උභොහි හත්ථෙහි අම්බසාඛං දළ්හං ගණ්හිත්වා වානරගණස්ස සඤ්ඤං අදාසි සීඝං මමපිට්ඨිං මද්දමානා වෙත්තලතාය සොත්ථිගමනං ගච්ඡථාති. අසීතිසහස්සවානරා මහාසත්තං වන්දිත්වා ඛමාපෙත්වා තථා අගමංසු.

තදා දෙවදත්තොපි මක්කටො හුත්වා තෙසං අබ්භන්තරෙ හොති. සො අයං මෙ පච්චාමිත්තස්ස පිට්ඨිං පස්සිතුං කාලොති උච්චසාඛං ආරුය්හ වෙගං ජනෙත්වා තස්ස පිට්ඨියං පති. මහාසත්තස්ස හදයං ඡිජ්ජි. බලවවෙදනා උප්පජ්ජි. සොපි තං වෙදනාමත්තං කත්වා පක්කාමි. මහාසත්තො එකකොව අහොසි.

රාජා අනිද්දායන්තො වානරෙහි ච මහාසත්තෙන ච කතකිරියං සබ්බං දිස්වා අයං තිරච්ඡානො හුත්වා අත්තනො ජීවිතං අගණෙත්වා පරිසාය සොත්ථිභාවමෙව අකාසීති චින්තෙන්තො නිපජ්ජි. සො පභාතාය රත්තියා මහාසත්තස්ස තුස්සිත්වා න යුත්තං ඉමං කපිරාජානං නාසෙතුං උපායෙන තං ඔතාරෙත්වා පටිජග්ගිස්සාමීති අන්තොගඞ්ගාය සඞ්ඝාටං ඨපෙත්වා තත්ථ අට්ටකං බන්ධාපෙත්වා සණිකං මහාසත්තං ඔතරාපෙත්වා පිට්ඨියං කාසාවවත්ථං පත්ථරාපෙත්වා ගඞ්ගොදකෙන න්හාපෙත්වා ඵාණිතොදකං පායෙත්වා පරිසුද්ධසරීරං සහස්සපාකතෙලෙන අබ්භඤ්ජාපෙත්වා සයනපිට්ඨෙ එළකචම්මං සන්ථරාපෙත්වා තත්ථ තං නිපජ්ජාපෙත්වා අත්තනා නීචෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා පඨමං ගාථමාහ:—

අත්තානං සඞ්කමං කත්වා යො සොත්ථිං සමතාරයි,
කිං ත්වං තෙසං කිමො තුය්හං හොන්ති එතෙ මහාකපීති.

තස්සත්ථො-අම්භො **මහාකපි යො** ත්වං **අත්තානං සඞ්කමං කත්වා** තුලං ආරොපෙත්වා ජීවිතං පරිච්චජිත්වා ඉමෙ වානරෙ **සොත්ථිං සමතාරයි** ඛෙමෙන සන්තාරෙසි. **කිං ත්වං තෙසං** හොසි **කිමො තුය්හං** වා කිංසු එතෙ හොන්තීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො රාජානං ඔවදන්තො සෙසා ගාථා අභාසි:-

රාජාහං ඉස්සරො තෙසං යූථස්ස පරිහාරකො,
තෙසං සොකපරෙතානං භීතානං තෙ අරින්දම.

උල්ලඞ්ඝයිත්වා අත්තානං විස්සට්ඨධනුනො සතං,
තතො අපරපාදෙසු දළ්හං බද්ධං ලතාගුණං.

ඡින්නබ්භමිව වාතෙන නුණ්ණො රුක්ඛං උපාගමිං,
සොහං අප්පභවං තත්ථ සාඛං හත්ථෙහි අග්ගහිං.

තං මං වියායතං සන්තං සාඛාය ච ලතාය ච,
සමනුක්කමන්තා පාදෙහි සොත්ථිං සාඛාමිගා ගතා.

තං මං න තපතෙ බන්ධො වධො මෙ න තපෙස්සති,
සුඛමාහරිතං තෙසං යෙසං රජ්ජමකාරයිං.

එසා තෙ උපමා රාජ තං සුණොහි අරින්දම[1]
රඤ්ඤා රට්ඨස්ස යොග්ගස්ස බලස්ස නිගමස්ස ච,
සබ්බෙසං සුඛමෙත්ථබ්බං ඛත්තියෙන පජානතාති.

තත්ථ-**තෙසන්ති** තෙසං අසීතිසහස්සානං වානරානං. **භීතානන්ති** තව විජ්ඣනත්ථාය ආණාපෙත්වා ඨිතස්ස භීතානං. **අරින්දමාති** රාජානං ආලපති. රාජා හි චොරාදීනං අරීනං දමනතො අරින්දමොති වුච්චති. **විස්සට්ඨධනුනො සතන්ති** අනාරොපිතධනුසතප්පමාණං ඨානං අත්තානං ආකාසෙ **උල්ලඞ්ඝයිත්වා** විස්සජ්ජෙත්වා. **තතොති** ඉමම්හා රුක්ඛා ලඞ්ඝිත්වා ගතට්ඨානතො. **අපරපාදෙසූති** පච්ඡාපාදෙසු. ඉදං කටිභාගං සන්ධාය වුත්තං. බොධිසත්තො හි කටිභාගෙන තං ලතාගුණං දළ්හං බන්ධිත්වා පච්ඡිමපාදෙහි භූමිං අක්කමිත්වා විස්සජ්ජෙත්වා වාතවෙගෙන ආකාසං පක්ඛන්දි. **නුණ්ණො රුක්ඛං උපාගමින්ති** වාතච්ඡින්නං අබ්භමිව අත්තනො වෙගජනිතෙන වාතෙන නුණ්ණො යථා වාතච්ඡින්නබ්භං වාතෙන එවං අත්තනො වෙගෙන නුණ්ණො හුත්වා ඉමං අම්බරුක්ඛං උපාගමිං. **අප්පභවන්ති** සොහං තත්ථ ආකාසප්පදෙසෙ රුක්ඛං පාපුණිතුං අප්පහොන්තො තස්ස රුක්ඛස්ස සාඛං හත්ථෙහි ගහෙසින්ති අත්ථො. **වියායතන්ති** රුක්ඛසාඛාය ච වෙත්තලතාය ච වීණාය භමරතන්ති විය විතතං ආකඩ්ඪිතසරීරං. **සමනුක්කමන්තාති** මයා අනුඤ්ඤාතා මං වන්දිත්වා ඛමාපෙත්වා පාදෙහි සමනුක්කමන්තා නිරන්තරමෙව අක්කමන්තා **සොත්ථිං ගතා. තං මං න තපතෙ බන්ධොති** තං මං තාපි සො

1. සී. ඉ., අත්ථසන්දස්සනී කථා.

වල්ලියා බන්ධො තපති නාපි ඉදානි මරණං **තපෙස්සති** කිං කාරණා. **සුඛ**
මාහරිතං තෙසන්ති යස්මා **යෙසං** අහං **රජ්ජමකාරයිං** තෙසං මයා සුඛ
මාහරිතං එතෙහි මහාරාජ අයං නො උප්පන්නං දුක්ඛං හරිත්වා සුඛං
ආහරිස්සතීති මං රාජානං අකංසු අහම්පි තුම්හාකං උප්පන්නං දුක්ඛං
හරිස්සාමිච්චෙව එතෙසං රාජා ජාතො තං අජ්ජ මයා එතෙසං මරණදුක්ඛං
හරිත්වා ජීවිතසුඛං ආහටං තෙන මං නාපි බන්ධො තපති න මරණවධො
තපෙස්සති. **එසා තෙ උපමා**ති එසා තෙ මහාරාජ මයා කතකිරියාය
උපමා. **තං සුණොහී**ති තස්මා ඉමාය උපමාය සංසන්දෙත්වා අත්තනො
දිය්‍යමානං ඔවාදං සුණාහි. **රඤ්ඤා රට්ඨස්සා**ති මහාරාජ රඤ්ඤා නාම
උච්ඡුයන්තෙන උච්ඡුං විය රට්ඨං අපීළෙත්වා චතුබ්බිධං අගතිං පහාය චතූහි
සඞ්ගහවත්ථූහි සඞ්ගණ්හන්තෙන දසසු රාජධම්මෙසු පතිට්ඨාය මයා විය
අත්තනො ජීවිතම්පි පරිච්චජිත්වා කින්තිමෙ රට්ඨවාසිනො විගතභයා
ගිම්හකාලෙ විවටද්වාරා ඤාතීහි ච පරිවාරකෙහි ච පරිවාරිතා උරෙ පුත්තෙ
නච්චාපෙන්තා සීතෙන වාතෙන බීජියමානා යථාරුචිං අත්තනො
සන්තකං පරිභුඤ්ජන්තා කායිකචෙතසිකසුඛසමඞ්ගිනො භවෙය්‍යුන්ති
සකලරට්ඨස්ස ච රථසකටාදියුත්තවාහනස්ස යොග්ගස්ස ච පත්තිකා
සඞ්ඛාතස්ස බලස්ස ච නෙගමජානපදසඞ්ඛාතස්ස නිගමස්ස ච සබ්බෙසං
සුඛමෙව එසිතබ්බං ගවෙසිතබ්බන්ති අත්ථො. **ඛත්තියෙන පජානතා**ති
ඛත්තියානං අධිපතිභාවෙන ඛත්තියොති ලද්ධනාමෙන පන එතෙන
අවසෙසසත්තෙ **අතික්කම්ම** පජානතා ඤාණසම්පන්නෙන භවිතබ්බන්ති.

එවං මහාසත්තො රාජානං ඔවදන්තො අනුසාසන්තොව කාල
මකාසි. රාජා අමච්චෙ පක්කොසාපෙත්වා ඉමස්ස කපිරාජස්ස රාජූනං
විය සරීරකිච්චං කරොථාති වත්වා ඉත්ථාගාරම්පි ආණාපෙසි තුම්හෙ
රත්තවත්ථනිවත්ථා විකිණ්ණකෙසා දණ්ඩදීපිකහත්ථා කපිරාජානං පරිවා
රෙත්වා ආළාහනං ගච්ඡථාති.

අමච්චා දාරූනං සකටසතමත්තෙන චිතකං කරිත්වා රාජූනං කරණ
නියාමෙනෙව මහාසත්තස්ස සරීරකිච්චං කත්වා සීසකපාලං ගහෙත්වා
රඤ්ඤො සන්තිකං අගමංසු. රාජා මහාසත්තස්ස ආළාහනෙ චෙතියං
කාරෙත්වා දීපෙ ජාලාපෙත්වා ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා සීසකපාලං
සුවණ්ණඛචිතං කාරෙත්වා කුන්තග්ගෙ ඨපෙත්වා පුරතො කාරෙත්වා ගන්ධ
මාලාදීහි පූජෙන්තො බාරාණසිං ගන්ත්වා අන්තොරාජද්වාරෙ ඨපෙත්වා
සකලනගරං සජ්ජාපෙත්වා සත්තාහං පූජං කාරෙසි.

අථ නං ධාතුං ගහෙත්වා චෙතියං කාරෙත්වා යාවජීවං ගන්ධමාලාදීහි
පූජෙන්තො බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ පතිට්ඨාය දානාදීනි පුඤ්ඤානි
කරොන්තො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං
සමොධානෙසි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. දුට්ඨකපි දෙවදත්තො.
පරිසා බුද්ධපරිසා. කපිරාජා පන අහමෙවාති.

මහාකපිජාතකං.

---

7. 2. 3.

අම්බාහමද්දං වනමන්තරස්මින්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිලෙසනිග්ගහං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු පාණීයජාතකෙ ආවිභවිස්සති.

තදා පන සාවත්ථියං පඤ්චසතා සහායකා පබ්බජිත්වා අන්තො කොටිසන්ථාරෙ වසමානා අඩ්ඪරත්තිසමයෙ කාමවිතක්කං විතක්කසිංසු. සත්ථා අත්තනො සාවකෙ රත්තියා තයො වාරෙ දිවසස්ස තයො වාරෙති රත්තින්දිවං ඡවාරෙ ඔලොකෙන්තො කිකී අණ්ඩං විය චමරී වාලධිං විය මාතා පියපුත්තං විය එකචක්ඛුකො පුරිසො චක්ඛුං විය රක්ඛති. තස්මිං තස්මිංයෙව ඛණෙ උප්පන්නකිලෙසං නිග්ගණ්හාති. සො තං දිවසං අඩ්ඪරත්තසමයෙ ජෙතවනං පරිගණ්හන්තො තෙසං භික්ඛූනං විතක්කසමුදාචාරං ඤත්වා ඉමෙසං භික්ඛූනං අබ්භන්තරෙ අයං කිලෙසො වඩ්ඪන්තො අරහත්තස්ස හෙතුං ඡින්දිස්සති ඉදානෙව තෙසං කිලෙසං නිග්ගණ්හිත්වා අරහත්තං දස්සාමීති ගන්ධකුටිතො නික්ඛමිත්වා ආනන්දත්ථෙරං පක්කොසිත්වා ආනන්ද අන්තොකොටිසන්ථාරෙ වසනකභික්ඛූ සබ්බෙව සන්නිපාතෙහීති සන්නිපාතාපෙත්වා පඤ්ඤත්තබුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා න භික්ඛවෙ අන්තො පවත්තකිලෙසානං වසෙ වත්තිතුං වට්ටති කිලෙසො හි වඩ්ඪමානො පච්චාමිත්තො විය මහාවිනාසං පාපෙති භික්ඛුනා නාම අප්පකම්පි කිලෙසං නිග්ගණ්හිතුං වට්ටති. පොරාණක පණ්ඩිතා අප්පමත්තකං ආරම්මණං දිස්වා අබ්භන්තරෙ පවත්තිතකිලෙසං නිග්ගණ්හිත්වා පච්චෙකබොධිං නිබ්බත්තෙසුන්ති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බාරාණසිනගරස්ස වාරගාමෙ කුම්භකාරකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කුටුම්බං සණ්ඨපෙත්වා එකං පුත්තඤ්ච ධීතරඤ්ච ලභිත්වා කුම්භකාරකම්මං නිස්සාය පුත්තදාරං පොසෙසි.

තදා කාලිඞ්ගරට්ඨෙ දන්තපුරනගරෙ කරණ්ඩු නාම රාජා මහන්තෙන පරිවාරෙන උය්‍යානං ගච්ඡන්තො උය්‍යානවාරෙ ඵලභාරභරිතං මධුරඵලං අම්බරුක්ඛං දිස්වා හත්ථික්ඛන්ධගතොයෙව හත්ථං පසාරෙත්වා එකං අම්බපිණ්ඩිං ගහෙත්වා උය්‍යානං පවිසිත්වා මඞ්ගලසිලාය නිසින්නො දාතබ්බයුත්තකානං දත්වා අම්බං පරිභුඤ්ජි. රඤ්ඤා ගහිතකාලතො පට්ඨාය සෙසෙහි නාම ගහෙතබ්බමෙවාති අමච්චාපි බ්‍රාහ්මණගහපතිකාදයොපි අම්බානි පාතෙත්වා ඛාදිංසු. පච්ඡා ආගතා රුක්ඛං ආරුය්හ මුග්ගරෙහි පොථෙත්වා ඔභග්ගවිභග්ගසාඛං කත්වා ආමකඵලම්පි අසෙසෙත්වා ඛාදිංසු.

රාජා දිවසං උය්‍යානෙ කීළිත්වා සායණ්හසමයෙ අලඞ්කතහත්ථික්ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තො තං රුක්ඛං දිස්වා හත්ථිතො ඔතරිත්වා රුක්ඛමූලං ගන්ත්වා රුක්ඛං ඔලොකෙත්වා අයං පාතොව පස්සන්තානං අතිත්තිකරෙ ඵලභාරභරිතො සොභමානො අට්ඨාසි. ඉදානි ගහිතඵලො ඔභග්ගවිභග්ගො අසොභමානො ඨිතොති චින්තෙත්වා පුන අඤ්ඤතො

ඔලොකෙන්තො අපරං නිප්ඵලං අම්බරුක්ඛං දිස්වා එසරුක්ඛො අත්තනො නිප්ඵලභාවෙන මුණ්ඩමණිපබ්බතො විය සොභමානො ඨිතො අයං පන ඵලිතභාවෙන ඉමං බ්‍යසනං පත්තො ඉදං අගාරමජ්ඣම්පි ඵලිතරුක්ඛසදිසං පබ්බජ්ජා නිප්ඵලරුක්ඛසදිසා සධනස්සෙව භයං නිද්ධනස්ස භයං නත්ථි මයාපි නිප්ඵලරුක්ඛෙන විය භවිතබ්බන්ති ඵලරුක්ඛං ආරම්මණං කත්වා රුක්ඛමූලෙ ඨිතකොව තීණි ලක්ඛණානි සල්ලක්ඛෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පච්චෙකබොධිඤාණං නිබ්බත්තෙත්වා විද්ධංසිතා දානි මෙ මාතුකුච්ඡිකුටිකා විච්ඡින්නා තීසු භවෙසු පටිසන්ධි සොධිතා සංසාරුක්කාරභූමි සොසිතො අස්සුසමුද්දො භින්නො අට්ඨිපාකාරො නත්ථි මෙ පුන පටිසන්ධීති ආවජ්ජෙන්තො සබ්බාලඞ්කාරපටිමණ්ඩිතොව අට්ඨාසි.

අථ නං අමච්චා ආහංසු අතිබහුං ඨිතත්ථ මහාරාජාති. න මයං රාජානො පච්චෙකබුද්ධා නාම මයන්ති. පච්චෙකබුද්ධා නාම තුම්හාදිසා න හොන්ති දෙවාති. අථ කීදිසා හොන්තීති. ඔරොපිතකෙසමස්සු කාසාවවත්ථපටිච්ඡන්නා කුලෙ වා ගණෙ වා අලග්ගා වාතච්ඡින්නවලාහකරාහුමුත්තචන්දමණ්ඩලපටිභාගා හිමවති නන්දමූලකපබ්භාරෙ වසන්ති. එවරූපා දෙව පච්චෙකබුද්ධාති. තස්මිං ඛණෙ රාජා හත්ථං උක්ඛිපිත්වා සීසං පරාමසි. තාවදෙවස්ස ගිහිලිඞ්ගං අන්තරධායි. සමණලිඞ්ගං පාතුරහොසි.

"තිචීවරඤ්ච පත්තො ච වාසි සූචි ච බන්ධනං,
පරිස්සාවණෙන අට්ඨෙතෙ යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො"ති.

එවං වුත්තසමණපරික්ඛාරා කායපටිබද්ධාව අහෙසුං. සො ආකාසෙ ඨත්වා මහාජනස්ස ඔවාදං දත්වා අනිලපථෙන උත්තරහිමවන්තෙ නන්දමූලපබ්භාරමෙව අගමාසි.

ගන්ධාරරට්ඨෙපි තක්කසිලානගරෙ නග්ගජි නාම මහාරාජා උපරිපාසාදෙ පල්ලඞ්කවරමජ්ඣගතො එකං ඉත්ථිං එකෙකහත්ථෙ එකෙකමණිවලයං පිලන්ධිත්වා අවිදූරෙ නිසීදිත්වා ගන්ධං පිංසමානං දිස්වා එතානි මණිවලයානි එකෙකභාවෙන න ඝට්ටෙන්ති න විරවන්තීති ඔලොකෙන්තො නිසීදි. අථ සා දක්ඛිණහත්ථතො වලයං වාමහත්ථෙයෙව පිලන්ධිත්වා දක්ඛිණහත්ථෙන ගන්ධං කඩ්ඪිත්වා පිංසිතුං ආරභි. වාමහත්ථෙ වලයං දුතියං ආගම්ම ඝට්ටියමානං සද්දමකාසි. රාජා තානි ච වලයානි අඤ්ඤමඤ්ඤං සංඝට්ටන්තානි විරවන්තානි දිස්වා චින්තෙසි ඉදං වලයං එකෙකකාලෙ න ඝට්ටෙසි දුතියං ආගම්ම ඝට්ටෙති සද්දං කාරෙති එවමෙව ඉමෙ සත්තාපි එකෙකා න ඝට්ටෙන්ති න විරවන්ති. ද්වෙ තයො හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං සංඝට්ටෙන්ති කලහං කරොන්ති. අහං පන කස්මීරගන්ධාරෙසු ද්වීසු රජ්ජෙසු රට්ඨවාසිනො විචාරෙමි. මයාපි එකවලයසදිසෙන හුත්වා පරං අවිචාරෙත්වා අත්තානමෙව විචාරෙන්තෙන වසිතුං වට්ටතීති සංඝට්ටනවලයං ආරම්මණං කත්වා යථානිසින්නොව තීණි ලක්ඛණානි සල්ලක්ඛෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පච්චෙකබොධිඤාණං නිබ්බත්තෙසි. සෙසං පුරිමසදිසමෙව.

විදෙහරට්ඨෙ මිථිලානගරෙ නිමිරාජා නාම භුත්තපාතරාසො අමච්චගණපරිවුතො විවටසීහපඤ්ජරෙන අන්තරවීථිං පෙක්ඛමානො අට්ඨාසි. අථෙකො සෙනො සූනාපණතො මංසපෙසිං ගහෙත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි. තමෙනං ඉතොචිතොච ගිජ්ඣාදයො සකුණා සම්පරිවාරෙත්වා ආහාරහෙතු තුණ්ඩෙන විජ්ඣන්තා පක්ඛෙහි පහරන්තා පාදෙහි මද්දන්තා අගමිංසු. සො අත්තනො වධං අසහමානො තං මංසං ඡඩ්ඩෙසි. අඤ්ඤො ගණ්හි. සකුණා ඉමං මුඤ්චිත්වා තං අනුබන්ධිංසු. තෙනාපි විස්සට්ඨං අඤ්ඤො අග්ගහෙසි. තම්පි තථෙව විහෙඨෙසුං. රාජා තෙ සකුණෙ දිස්වා චින්තෙසි යො යො මංසපෙසිං ගණ්හි තස්ස තස්සෙව දුක්ඛං යො යො විස්සජ්ජෙසි තස්ස තස්සෙව සුඛං ඉමෙපි පඤ්චකාමගුණෙ යො යො ගණ්හාති තස්ස තස්සෙව දුක්ඛං ඉතරස්ස සුඛං ඉමෙ හි බහුන්නං සාධාරණා මය්හං ඛො පන සොළසඉත්ථිසහස්සානි මයා විස්සට්ඨමංසපිණ්ඩෙන විය සෙනෙන පඤ්චකාමගුණෙ පහාය සුඛිතෙන භවිතුං වට්ටතීති. සො යොනිසො මනසිකරොන්තො යථාඨිතොව තීණි ලක්ඛණානි සල්ලක්ඛෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පච්චෙකබොධිඤාණං නිබ්බත්තෙසි. සෙසං පුරිමසදිසමෙව.

උත්තරපඤ්චාලරට්ඨෙ කම්පිල්ලනගරෙ දුම්මුඛො නාම රාජා භුත්තපාතරාසො සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතො අමච්චගණපරිවුතො විවටසීහපඤ්ජරෙන රාජඞ්ගණං ඔලොකෙන්තො අට්ඨාසි. තස්මිං ඛණෙ ගොපාලකා වජද්වාරං විවරිංසු. උසභා වජතො නික්ඛමිත්වා කිලෙසවසෙන එකං ගාවිං අනුබන්ධිංසු. තත්ථෙකො තිණ්හසිඞ්ගො මහාඋසභො අඤ්ඤං උසභං ආගච්ඡන්තං දිස්වා කිලෙසමච්ඡෙරාභිභූතො තිණ්හසිඞ්ගෙන අන්තරසත්ථිම්හි පහරි. තස්ස පහාරමුඛෙන අන්තා නික්ඛමිංසු. තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපුණි. රාජා තං දිස්වා චින්තෙසි ඉමෙ සත්තා තිරච්ඡානගතෙ ආදිං කත්වා කිලෙසවසෙන දුක්ඛං පාපුණන්ති. අයං උසභො කිලෙසං නිස්සාය ජීවිතක්ඛයං පත්තො අඤ්ඤෙපි සත්තා කිලෙසෙහෙව කම්පන්ති. මයා ඉමෙසං සත්තානං කම්පනකිලෙසෙ පහාතුං වට්ටතීති. සො ඨිතකොව තීණි ලක්ඛණානි සල්ලක්ඛෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පච්චෙකබොධිඤාණං නිබ්බත්තෙසි. සෙසං පුරිමසදිසමෙව.

අථෙකදිවසං තෙ චත්තාරො පච්චෙකබුද්ධා භික්ඛාචාරවෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා නන්දමූලපබ්භාරා නික්ඛම්ම අනොතත්තදහෙ නාගලතාදන්තකට්ඨං ඛාදිත්වා කතසරීරපටිජග්ගනා මනොසිලාතලෙ ඨත්වා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ඉද්ධියා ආකාසෙ උප්පතිත්වා පඤ්චවණ්ණවලාහකෙ මද්දමානා ගන්ත්වා බාරාණසිනගරද්වාරගාමස්ස අවිදූරෙ ඔතරිත්වා එකස්මිං ඵාසුකට්ඨානෙ චීවරං පාරුපිත්වා පත්තං ගහෙත්වා ද්වාරගාමං පවිසිත්වා පිණ්ඩාය චරන්තා බොධිසත්තස්ස ගෙහද්වාරං සම්පාපුණිංසු.

බොධිසත්තො තෙ දිස්වා තුට්ඨචිත්තො ගෙහං පවෙසෙත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදාපෙත්වා දක්ඛිණොදකං දත්වා පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන පරිවිසිත්වා එකමන්තං නිසීදිත්වා සඞ්ඝත්ථෙරං වන්දිත්වා භන්තෙ තුම්හාකං පබ්බජ්ජා අතිවිය සොභති විප්පසන්නානි වො ඉන්ද්‍රියානි පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො කින්නු ඛො ආරම්මණං දිස්වා තුම්හෙ ඉමං භික්ඛාචරියං පබ්බජ්ජං උපගතාති පුච්ඡි. යථා ච සඞ්ඝත්ථෙරං එවං සෙසෙපි උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි. අථස්ස තෙ චත්තාරොපි ජනා අහං අසුකරට්ඨෙ අසුකනගරෙ අසුකරාජා නාම හුත්වාති ආදිනා නයෙන අත්තනො අත්තනො අභිනික්ඛමණවත්ථූනි කථෙත්වා පටිපාටියා එකෙකං ගාථමාහංසු :–

අම්බාහමද්දං වනමන්තරස්මිං
නීලොභාසං ඵලිතං සංවිරූළ්හං,
තමද්දසං ඵලහෙතු විභග්ගං
තං දිස්වා භික්ඛාචරියං චරාමි.

සෙලං සුමට්ඨං නරවීරනිට්ඨිතං
නාරී යුගං ධාරයි අප්පසද්දං,
දුතියඤ්ච ආගම්ම අහොසි සද්දො,
තං දිස්වා භික්ඛාචරියං චරාමි.

දිජා දිජං කුණපමාහරන්තං
එකං සමානං බහුකා සමෙච්ච,
ආහාරහෙතු පරිපාතයිංසු
තං දිස්වා භික්ඛාචරියං චරාමි.

උසභාහමද්දං යූථස්ස මජ්ඣෙ
චලක්කකුං වණ්ණබලූපපන්නං,
තමද්දසං කාමහෙතු විතුන්නං
තං දිස්වා භික්ඛාචරියං චරාමීති.

තත්ථ–**අම්බාහමද්ද**න්ති අම්බරුක්ඛං අහං අද්දසං. **වනමන්තරස්මි**න්ති වනඅන්තරෙ අම්බවනමජ්ඣෙති අත්ථො. **සංවිරූළ්හ**න්ති සංවඩ්ඪිතං. **තමද්දස**න්ති තං උය්‍යානතො නික්ඛන්තො **ඵලහෙතු විභග්ගං** පුන අද්දසං. **තං දිස්වා**ති තං ඵලහෙතු භග්ගං දිස්වා පටිලද්ධසංවෙගො පච්චෙකබොධිඤාණං නිබ්බත්තෙත්වා ඉමං භික්ඛාචරියපබ්බජ්ජං උපගතොස්මි තස්මා **භික්ඛාචරියං චරාමී**ති ඉදං සො ඵලහෙතු විභග්ගං අම්බරුක්ඛං දස්සන්තො පට්ඨාය සබ්බං චිත්තාචාරං කථෙසි. සෙසානං විස්සජ්ජනෙසුපි එසෙව නයො. අයං පනෙත්ථ අනුත්තානපදවණ්ණනා. **සෙල**න්ති මණිවලයං. **නරවීරනිට්ඨිත**න්ති වීරනරනිට්ඨිතං පණ්ඩිතපුරිසෙහි කතන්ති අත්ථො. **යුග**න්ති එකෙකස්මිං එකෙකං කත්වා එකං වලයයුගං. **දිජාදිජ**න්ති ගහිතමංසපිණ්ඩං දිජං අවසෙසදිජා. **කුණපමාහරන්ත**න්ති තං මංසපිණ්ඩං ආදාය හරන්තං. **සමෙච්චා**ති සමාගන්ත්වා සන්නිපතිත්වා. **පරිපාතයිංසූ**ති කොට්ටෙන්තා අනුබන්ධිංසු. **උසභාහමද්ද**න්ති උසභං අහං අද්දසං. **චලක්කකු**න්ති චලකකුධං.

බොධිසත්තො එකෙකං ගාථං සුත්වා සාධු භන්තෙ තුම්හාකමෙවෙතං ආරම්මණං අනුරූපන්ති එකෙකස්ස පච්චෙකබුද්ධස්ස ථුතිං අකාසි. තස්ස පන චතූහි ජනෙහි දෙසිතං ධම්මකථං සුත්වා ඝරාවාසෙ අනපෙක්ඛො හුත්වා පක්කන්තෙසු පච්චෙකබුද්ධෙසු භුත්තපාතරාසො සුඛං නිසින්නො භරියං ආමන්තෙත්වා භද්දෙ එතෙ චත්තාරො පච්චෙකබුද්ධා රජ්ජං පහාය පබ්බජිතා අකිඤ්චනා අපලිබොධා පබ්බජ්ජාසුඛෙන වීතිනාමෙන්ති අහං පන භතියා ජීවිකං කප්පෙමි කිං මෙ ඝරාවාසෙන ත්වං පුත්තකෙ සඞ්ගණ්හන්තී ගෙහෙ වසාති වත්වා ද්වෙ ගාථා ආහ:-

කරණ්ඩු නාම කාලිඞ්ගානං ගන්ධාරානඤ්ච නග්ගජි,
නිමිරාජා විදෙහානං පඤ්චාලානඤ්ච දුම්මුඛො,
එතෙ රට්ඨානි හිත්වාන පබ්බජිංසු අකිඤ්චනා.

සබ්බෙපිමෙ දෙවසමා සමාගතා
අග්ගි යථා පජ්ජලිතො තථෙවිමෙ,
අහම්පි එකොව චරිස්සාමි භග්ගවි
හිත්වාන කාමානි යථොධිකානීති.

තාසං අත්ථො:- භද්දෙ එසසඞ්ඝත්ථෙරපච්චෙකබුද්ධො දන්තපුරෙ නාම නගරෙ කරණ්ඩු නාම කාලිඞ්ගානං ජනපදස්ස රාජා. දුතියො තක්කසිලානගරෙ නග්ගජි නාම ගන්ධාරානං ජනපදස්ස රාජා. තතියො මිථිලානගරෙ නිමිනාම විදෙහානං ජනපදස්ස රාජා. චතුත්ථො කම්පිල්ලනගරෙ දුම්මුඛො නාම උත්තරපඤ්චාලානං ජනපදස්ස රාජා. එතෙ එවරූපානි රට්ඨානි හිත්වා අකිඤ්චනා හුත්වා පබ්බජිංසු. **සබ්බෙපි** මෙති ඉමෙ පන සබ්බෙපි විසුද්ධිදෙවෙහි පුරිමපච්චෙකබුද්ධෙහි සමානා එකතො සමාගතා. **අග්ගි යථා**ති යථා හි අග්ගි පජ්ජලිතො ඔභාසති **තථෙවිමෙ**ති ඉමෙපි තථෙව සීලාදීහි පඤ්චහි ගුණෙහි ඔභාසන්ති. යථා ච තෙ තථා අහම්පි පබ්බජිත්වා **එකො චරිස්සාමී**ති අත්ථො. **භග්ගවී**ති භරියං ආලපති. **හිත්වාන කාමානී**ති රූපාදයො වත්ථුකාමෙ හිත්වා. **යථොධිකානී**ති අත්තනො ඔධිවසෙන ඨිතානි. ඉදං වුත්තං හොති-රූපාදිඔධිවසෙන යථාඨිතෙ වත්ථුකාමෙ පහාය අහම්පි පබ්බජිත්වා එකො චරිස්සාමීති. **යතොධිකානී**තිපි පාඨො. තස්සත්ථො: යතො උපරතො ඔධි එතෙසන්ති යතොධිකානි උපරතකොට්ඨාසානි. පබ්බජිස්සාමීති චින්තිතකාලතො පට්ඨාය හි කිලෙසකාමානං එකො කොට්ඨාසො උපරතො නාම හොති නිරුද්ධො. තස්ස වත්ථුභූතො කාමකොට්ඨාසොපි උපරතොව හොතීති.

සා තස්ස කථං සුත්වා මය්හම්පි ඛො සාමි පච්චෙකබුද්ධානං ධම්මකථං සුතකාලතො පට්ඨාය ඝරෙ චිත්තං න සණ්ඨාතීති වත්වා:-

අයමෙව කාලො න හි අඤ්ඤො අත්ථි
අනුසාසිතා මෙ න භවෙය්‍ය පච්ඡා,
අහම්පි එකා චරිස්සාමි භග්ගව
සකුණීව මුත්තා පුරිසස්ස හත්ථා.

ඉමං ගාථමාහ.

තත්ථ- **අනුසාසිකා මෙ න භවෙය්‍ය පච්ඡාති** අනුසාසකො ඔවාදකො න භවෙය්‍ය දුල්ලභත්තා ඔවාදකානං තස්මා අයමෙව පබ්බජිතුං කාලො න හි අඤ්ඤො අත්ථීති දස්සෙති. **සකුණීව මුත්තාති** යථා සාකුණිකෙන ගහෙත්වා සකුණපච්ඡියං ඛිත්තාසු සකුණීසු තස්ස හත්ථතො මුත්තා එකා සකුණී අතිලපථං ලභිත්වා යථාරුචිතට්ඨානං ගන්ත්වා එකිකාව චරෙය්‍ය තථාහම්පි තව හත්ථතො මුත්තා එකාව චරිස්සාමීති සයම්පි පබ්බජිතුකාමා හුත්වා එවමාහ.

බොධිසත්තො තස්සා කථං සුත්වා තුණ්හී අහොසි. සා පන බොධිසත්තං වඤ්චෙත්වා පුරෙතරං පබ්බජිතුකාමා සාමි පාණීයතිත්ථං ගමිස්සාමි දාරකෙ ඔලොකෙහීති ඝටං ආදාය ගච්ඡන්තී විය පලායිත්වා නගරසාමන්තෙ තාපසානං සන්තිකං ගන්ත්වා පබ්බජි. බොධිසත්තො තස්සා අනාගමනං ඤත්වා සයං දාරකෙ පොසෙසි.

අපරභාගෙ තෙසු ථොකං වඩ්ඪිත්වා අත්තනො අයානයජානන සමත්ථතං සම්පත්තෙසු තෙසං වීමංසනත්ථං එකදිවසං භත්තං පචන්තො ථොකං උත්තණ්ඩුලං පචි එකදිවසං ථොකං කිලින්නං එකදිවසං සුපක්කං එකදිවසං අතිකිලින්නං එකදිවසං අලොණං එකදිවසං අතිලොණං. දාරකා තාත අජ්ජ භත්තං උත්තණ්ඩුලං අජ්ජ අතිකිලින්නං අජ්ජ සුපක්කං අජ්ජ අලොණකං අජ්ජ අතිලොණන්ති කථෙසුං. බොධිසත්තො ආම තාතාති වත්වා චින්තෙසි ඉමෙ දාරකා ඉදානි ආමපක්කලොණිකඅතිලොණානි ජානන්ති අත්තනො ධම්මතාය ජීවිතුං සක්ඛිස්සන්ති මයා පබ්බජිතුං වට්ටතීති.

අථ තෙ දාරකෙ ඤාතකානං දත්වා පටිච්ඡාපෙත්වා අම්ම තාත ඉමෙ දාරකෙ සාධුකං පොසෙථාති වත්වා සො ඤාතකානං පරිදෙවන්තානංයෙව නගරා නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා නගරසාමන්තෙයෙව වසි. අථ නං එකදිවසං බාරාණසියං භික්ඛාය චරන්තං පරිබ්බාජිකා දිස්වා වන්දිත්වා අය්‍ය දාරකා තෙ නාසිතා මඤ්ඤෙති ආහ. මහාසත්තො නාහං දාරකෙ නාසෙමි තෙසං අත්තනො අයානයස්ස ජානනකාලෙ පබ්බජිතොම්හි ත්වං තෙසං අචින්තෙත්වා පබ්බජ්ජාය අභිරමාති වත්වා ඔසානගාථමාහ :–

> ආමං පක්කඤ්ච ජානන්ති අථො ලොණං අලොණකං,
> තමහං දිස්වාන පබ්බජිං චරෙව ත්වං චරාමහන්ති.

තත්ථ- **තමහන්ති** තං අහං දාරකානං කිරියං දිස්වා පබ්බජිතො. **චරෙව ත්වං චරාමහන්ති** ත්වම්පි භික්ඛාචරියමෙව චර අහම්පි භික්ඛාචරියමෙව චරිස්සාමීති.

ඉති සො පරිබ්බාජිකං ඔවදිත්වා උය්‍යොජෙසි. සාපි ඔවාදං ගහෙත්වා මහාසත්තං වන්දිත්වා යථාරුචිතට්ඨානං ගතා ඨපෙත්වා කිර තං දිවසං න තෙ පුන අඤ්ඤමඤ්ඤං අද්දසංසු. බොධිසත්තො ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා ධීතා උප්පලවණ්ණා අහොසි. පුත්තො රාහුලකුමාරො පරිබ්බාජිකා රාහුලමාතා පරිබ්බාජකො අහමෙවාති.

කුම්භකාරජාතකං.

---

7. 2. 4.

අහඤ්ච දළ්හධම්මාසාති ඉදං සත්ථා කොසම්බියං නිස්සාය ඝොසිතාරාමෙ විහරන්තො උදෙනස්ස රඤ්ඤො භද්දවතිං හත්ථිනිං ආරබ්භ කථෙසි. තස්සා පන හත්ථිනියා ලද්ධවිධානඤ්ච උදෙනස්ස රාජවංසො ච මාතඞ්ගජාතකෙ ආවිභවිස්සති. එකදිවසං පන සා හත්ථිනී නගරා නික්ඛමන්තී භගවන්තං පාතොව අරියගණපරිවුතං අනොමාය බුද්ධසිරියා නගරං පිණ්ඩාය පවිසන්තං දිස්වා තථාගතස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා භගවා සබ්බඤ්ඤූ සබ්බලොකනිත්ථරණ උදෙනො වංසරාජා මං තරුණකාලෙ කම්මං නිත්ථරිතුං සමත්ථකාලෙ ඉමං නිස්සාය මයා ජීවිතඤ්ච රජ්ජඤ්ච දෙවී ච ලද්ධාති පියායිත්වා මහන්තං පරිහාරං අදාසි සබ්බාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කරි ඨිතට්ඨානං අලඞ්කරිත්වා ගන්ධපරිභණ්ඩං කාරෙත්වා මත්ථකෙ සුවණ්ණතාරකඛචිතවිතානං බන්ධාපෙත්වා සමන්තා චිත්රසාණිං පරික්ඛිපාපෙත්වා ගන්ධතෙලෙන දීපං ජලාපෙත්වා ධූමතට්ටකං ඨපාපෙත්වා කරීසඡඩ්ඩනට්ඨානෙ සුවණ්ණකටාහං පතිට්ඨාපෙත්වා මං චිත්රත්ථරණපිට්ඨෙ ඨපෙසි. රාජාරහඤ්ච මෙ නානග්ගරසභොජනං දාපෙසි. ඉදානි පන මෙ මහල්ලකකාලෙ කම්මං නිත්ථරිතුං අසමත්ථකාලෙ සබ්බන්තං පරිහාරං අච්ඡින්දි. අනාථා නිප්පච්චයා හුත්වා අරඤ්ඤෙ කෙතකානි ඛාදන්තී ජීවාමි අඤ්ඤං මය්හං පටිසරණං නත්ථි උදෙනං මම ගුණං සල්ලක්ඛාපෙත්වා පොරාණකපරිහාරං මෙ පටිපාකතිකං කාරෙථ භගවාති පරිදෙවමානා තථාගතං යාචි. සත්ථා ගච්ඡ ත්වං අහං තෙ රඤ්ඤො කථෙත්වා යසං පටිපාකතිකං කාරෙස්සාමීති වත්වා රඤ්ඤො නිවෙසනද්වාරං අගමාසි. රාජා තථාගතං පවෙසෙත්වා අත්තනො නිවෙසනෙ බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මහාදානං පවත්තෙසි. සත්ථා භත්තකිච්චපරියොසානෙ අනුමොදනං කරොන්තො මහාරාජ භද්දවතිකා කහන්ති පුච්ඡි. න ජානාමි භන්තෙති. මහාරාජ උපකාරකානං යසං දත්වා මහල්ලකකාලෙ ගහෙතුං නාම න වට්ටති. කතඤ්ඤුනා කතවෙදිනා ච භවිතුං වට්ටති. භද්දවතිකා ඉදානි මහල්ලිකා ජරාජිණ්ණා අනාථා හුත්වා අරඤ්ඤෙ කෙතකානි ඛාදන්තී ජීවති තං ජිණ්ණකාලෙ අනාථං කාතුං තුම්හාකං අයුත්තන්ති භද්දවතිකාය ගුණං කථෙත්වා සබ්බං පොරාණකපරිහාරං පාකතිකං කරොහීති වත්වා පක්කාමි. රාජා තථා අකාසි. තථාගතෙන කිර භද්දවතිකාය ගුණෙ කථෙත්වා පොරාණකයසො පටිපාකතිකො කාරිතොති සකලනගරං පත්ථරි. භික්ඛුසඞ්ඝෙපි සා පවත්ති පාකටා ජාතා. අථ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං

සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො සත්ථාරා කිර භද්දවතිකාය ගුණං කථෙත්වා පොරාණකො යසො පටිපාකතිකො කාරිතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි තථාගතො එතිස්සා ගුණං කථෙත්වා නට්ඨං යසං පටිපාකතිකං කාරෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :–

අතීතෙ බාරාණසියං දළ්හධම්මො නාම රාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තං රාජානං උපට්ඨහි. සො තස්ස සන්තිකා මහන්තං යසං ලභිත්වා අමච්චරතනට්ඨානෙ අට්ඨාසි. තදා තස්ස රඤ්ඤො එකා ඔට්ඨිබ්‍යාධිහත්ථිනී ථාමබලසම්පන්නා මහබ්බලා අහොසි. එකදිවසං සා යොජනසතං ගච්ඡති. රඤ්ඤො දූතෙය්‍යහරණකිච්චං කරොති. සඞ්ගාමෙ යුද්ධං කත්වා සත්තුමද්දනං කරොති. රාජා අයමෙම බහූපකාරාති තස්සා සබ්බාලඞ්කාරං දත්වා උදෙනෙන භද්දවතිකාය දින්නසදිසං සබ්බං පරිහාරං දාපෙසි. අථස්සා ජිණ්ණදුබ්බලකාලෙ රාජා සබ්බං යසං ගණ්හි. සා තතො පට්ඨාය අනාථා හුත්වා අරඤ්ඤෙ තිණපණ්ණානි ඛාදන්තී ජීවති.

අථෙකදිවසං රාජකුලෙ භාජනෙසු අප්පහොන්තෙසු රාජා කුම්භකාරං පක්කොසාපෙත්වා භාජනානි කිර නප්පහොන්තීති ආහ. ගොමයාහරණයානකෙ යොජෙතුං ගොණෙ න ලභාමි දෙවාති. රාජා තස්ස කථං සුත්වා අම්හාකං ඔට්ඨිබ්‍යාධිහත්ථිනී කුහිං්ති පුච්ඡි. අත්තනො ධම්මතාය චරති දෙවාති. රාජා ඉතො පට්ඨාය තං යොජෙත්වා ගොමයං ආහරාති තං කුම්භකාරස්ස අදාසි. කුම්භකාරො සාධු දෙවාති තථා අකාසි.

අථෙකදිවසං සා නගරා නික්ඛමමානා නගරං පවිසන්තං බොධිසත්තං දිස්වා තස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා පරිදෙවමානා සාමි රාජා මං තරුණකාලෙ බහූපකාරාති සල්ලක්ඛෙත්වා මහන්තං යසං දත්වා ඉදානි මහල්ලකකාලෙ සබ්බං අච්ඡින්දිත්වා මයි චිත්තම්පි න කරොති අහං අනාථා අරඤ්ඤෙ තිණපණ්ණානි ඛාදන්තී ජීවාමි. එවං දුක්ඛප්පත්තං ඉදානි යානකං යොජෙතුං කුම්භකාරස්ස අදාසි. ඨපෙත්වා තුම්හෙ අඤ්ඤො මය්හං පටිසරණං නත්ථි මයා රඤ්ඤො කතූපකාරං තුම්හෙ ජානාථ සාධුදානි මෙ නට්ඨං යසං පටිපාකතිකං කරොථාති වත්වා තිස්සො ගාථා අභාසි :–

අහඤ්චෙ දළ්හධම්මාය වහන්තී නාභිරාධයිං,
තුදන්තී උරසි සල්ලං යුද්ධෙ වික්කන්තචාරිණී.

නහනූන රාජා ජානාති මම වික්කමපොරිසං,
සඞ්ගාමෙ සුකතන්තානි දූතවිප්පහිතානි ච.

සා නූනාහං මරිස්සාමි අබන්ධු අපරායිණී,
තදා හි කුම්භකාරස්ස දින්නා ඡකණහාරිකාති.

තත්ථ–වහන්තීති දූතෙය්‍යහරණං සඞ්ගාමෙ බලකොට්ඨක භෙදන්ති තං තං කිච්චං වහන්ති නිප්ඵරන්ති. **නුදන්ති උරසි සල්ල**න්ති උරස්මිං බද්ධං කණ්ඩං වා අසිං වා සත්තිං වා යුද්ධකාලෙ සත්තූනං උපරි අභිහරන්ති. **වික්කන්තචාරිණීති** වික්කමං කත්වා පරබලවිජයෙන යුද්ධෙ වික්කන්තගාමිණී. ඉදං වුත්තං හොති– සචෙ සාමි අහං ඉමානි කිච්චානි කරොන්තී රඤ්ඤො දළ්හධම්මස්ස චිත්තං නාරාධයිං න පරිතොසෙසිං කොදානි අඤ්ඤො තස්ස චිත්තං ආරාධෙස්සතීති. **මම වික්කම පොරිස**න්ති මයා කතං පුරිසපරක්කමං. **සුකතන්තානීති** සුකතානි යථා කම්මානෙව කම්මන්තානි වනානෙව වනන්තානි එවමිධ සුකතානෙව සුකතන්තානීති වුත්තානි. **දූතවිප්පහිතානි චාති** ගලෙ පණ්ණං බන්ධිත්වා අසුකරඤ්ඤො නාම දෙථාති පහිතාය මයා එකදිවසෙනෙව යොජනසතං ගන්ත්වා කතානි දූතපෙසනානි ච. **නහනූන රාජා ජානාතීති** නූන තුම්හාකං එස රාජා එතානි මයා කතානි කිච්චානි න ජානාති. **අබන්ධුණීති** අප්පතිට්ඨා අප්පටිසරණා. **තදාහීති** තථාහි. අයමෙව වා පාඨො. **දින්නාති** අහං රඤ්ඤො ඡකණහාරිකා කත්වා කුම්භකාරස්ස දින්නාති.

බොධිසත්තො තස්සා කථං සුත්වා ත්වං මා සොචි අහං රඤ්ඤො කථෙත්වා තව යසං පටිපාකතිකං කරිස්සාමීති තං සමස්සාසෙත්වා නගරං පවිසිත්වා භුත්තපාතරාසො රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා කථං සමුට්ඨාපෙත්වා මහාරාජ නනු තුම්හාකං අසුකා නාම ඔට්ඨිබ්‍යාධි අසුකට්ඨානෙ ච අසුකට්ඨානෙ ච උරෙ සල්ලං බන්ධිත්වා සඞ්ගාමං නිප්ඵරි. අසුකදිවසං නාම ගීවාය පණ්ණං බන්ධිත්වා පෙසිතා යොජනසතං අගමාසි තුම්හෙහිපිස්සා මහන්තං යසං අදත්ථ සා ඉදානි කුහින්ති. තමහං කුම්භකාරස්ස ගොමයහරණත්ථාය අදාසින්ති. අථ නං බොධිසත්තො යුත්තං නු ඛො මහාරාජ තුම්හාකං තං කුම්භකාරස්ස යානකෙ යොජනත්ථාය දාතුන්ති වත්වා ඔවාදවසෙන චතස්සො ගාථා අභාසි :–

> **යාවතාසිංසතී පොසො තාවදෙව පවීණති,**
> **අත්ථාපායෙ ජහන්ති නං ඔට්ඨිබ්‍යාධිංව ඛත්තියො.**
>
> **යො පුබ්බෙ කතකල්‍යාණො කතත්ථො නාවබුජ්ඣති,**
> **අත්ථා තස්ස පලුජ්ජන්ති යෙ හොන්ති අභිපත්ථිතා.**
>
> **යො පුබ්බෙ කතකල්‍යාණො කතත්ථො මනුබුජ්ඣති,**
> **අත්ථා තස්ස පවඩ්ඪන්ති යෙ හොන්ති අභිපත්ථිතා.**
>
> **තං වො වදාමි භද්දං වො යාවන්තෙත්ථ සමාගතා,**
> **සබ්බෙ කතඤ්ඤුනො හොථ චිරං සග්ගම්හි ඨස්සථාති.**

තත්ථ පඨමගාථාය තාව අත්ථො– ඉධෙකච්චො අකතඤ්ඤුජාතිකො **පොසො යාවතාසිංස**ති යාව ඉදං නාම මෙ අයං කාතුං සක්ඛිස්සතීති පච්චාසිංසති තාවදෙව තං පුරිසං **පවීණති** භජති සෙවති. තස්ස පන

අඩ්ඪාපායෙ වුඩ්ඪියා අපගමනෙ පරිහීනකාලෙ තං නානාකිච්චෙසු පට්ඨිතං පොසං එකච්චොව බාලො ඉමං ඔට්ඨිව්‍යාධිං අයං ඛත්තියො විය ජහාති. **කතකල්‍යාණොති** පරෙන අත්තනො කතකල්‍යාණකම්මො. **කතත්ථොති** නිප්ඵාදිතකිච්චො. **නාවබුජ්ඣතීති** පච්ඡා තං පරෙන කතං උපකාරං තස්ස ජරාජිණ්ණකාලෙ අසමත්ථකාලෙ න සරති අත්තනා දින්නම්පි යසං පුන ගණ්හාති. **පලුජ්ජන්තීති** භිජ්ජන්ති නස්සන්ති. **යෙ හොන්ති අභිපත්ථිතාති** යෙ කෙචි අත්ථා ඉච්ඡිතා නාම හොන්ති සබ්බෙ නස්සන්තීති දීපෙති මිත්තදූභිපුග්ගලස්ස හි පත්ථිතපත්ථිතං අග්ගිම්හි පක්ඛිත්තබීජං විය නස්සති. **කතත්ථො මනුබුජ්ඣතීති** කතත්ථො අනුබුජ්ඣති. මකාරො ව්‍යඤ්ජනසන්ධිවසෙන ගහිතො. **තං වො වදාමීති** තෙන කාරණෙන තුම්හෙ වදාමි. **ඨස්සථාති** කතඤ්ඤූ හුත්වා චිරකාලං **සග්ගම්හි** දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවන්තා පතිට්ඨහිස්සථ.

එවං මහාසත්තො රාජානං ආදිං කත්වා සන්නිපතිතානං සබ්බෙසං ඔවාදං අදාසි. තං සුත්වා රාජා ඔට්ඨිව්‍යාධියා යසං පාකතිකං අකාසි. බොධිසත්තස්ස ච ඔවාදෙ ඨත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා ඔට්ඨිව්‍යාධි භද්දවතිකා අහොසි. රාජා ආනන්දො අමච්චො අහමෙවාති.

දළ්හධම්මජාතකං.

---

7. 2. 5.

යො මං පුරෙ පච්චුඩ්ඩෙතීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මහල්ලකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිරෙකං සාමණෙරං පබ්බාජෙසි සාමණෙරො තස්ස උපකාරකො තථාරූපෙන රොගෙන කාලමකාසි. මහල්ලකො තස්මිං කාලකතෙ රොදන්තො පරිදෙවන්තො විචරති. තං දිස්වා භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො අසුකමහල්ලකො සාමණෙරස්ස කාලකිරියාය රොදන්තො පරිදෙවන්තො විචරති. මරණස්සතිකම්මට්ඨානපරිහීනො මඤ්ඤෙති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස ඉමස්මිං මතෙ රොදතියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො සක්කත්තං කාරෙසි. අථෙකො කාසිනිගමවාසී බ්‍රාහ්මණමහාසාලො කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා උඤ්ඡාචරියාය වනමූලඵලෙහි යාපෙන්තො එකදිවසං ඵලාඵලත්ථාය ගතො එකං හත්ථිච්ඡාපං දිස්වා අත්තනො අස්සමං ආනෙත්වා පුත්තට්ඨානෙ ඨපෙත්වා සොමදත්තොති තස්ස නාමං කත්වා තිණපණ්ණානි ඛාදාපෙන්තො පටිජග්ගි.

සො වයප්පත්තො මහාසරීරෙ හුත්වා එකදිවසං බහුං ගොචරං ගහෙත්වා අජීරකෙන දුබ්බලො අහොසි. තාපසො තං අස්සමපදෙ කත්වා ඵලාඵලත්ථාය ගතො. තස්මිං අනාගතෙයෙව හත්ථිපොතකො කාලමකාසි. තාපසො ඵලාඵලං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තො අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු මෙ පුත්තො පච්චුග්ගමණං කරොති අජ්ජ න දිස්සති කහන්නු ඛො ගතොති පරිදෙවන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

යො මං පුරෙ පච්චුදෙති අරඤ්ඤෙ දූරමායතී,
සො න දිස්සති මාතඞ්ගො සොමදත්තො කුහිං ගතොති.

තත්ථ-**පුරෙති** ඉතො පුබ්බෙ. **පච්චුදෙතීති** පච්චුග්ගච්ඡති. **අරඤ්ඤෙ දූරන්ති** ඉමස්මිං නිම්මනුස්සෙ අරඤ්ඤෙ මං දූරං පච්චුදෙති. **ආයතීති** ආයාමසම්පන්නො. එවං පරිදෙවමානො ආගන්ත්වා තං චඞ්කමනකොටියං පතිතං දිස්වා ගලෙ ගහෙත්වා පරිදෙවනවසෙනෙව දුතියං ගාථමාහ :-

අයං වා සො මතො සෙති අල්ලපිඩකාංව ඡිජ්ජිතො,
භූම්‍යා නිපතිතො සෙති අමරා වත කුඤ්ජරොති.

තත්ථ-**අයංවාති** විභාවනත්ථෙ වාසද්දො, අයමෙව සො න අඤ්ඤොති තං විභාවෙන්තො එවමාහ. **අල්ලපිඩකාති** මාලුවලතාය අග්ගපවාළං. **ඡිජ්ජිතොති** ඡින්නො. ගිම්හානකාලෙ මජ්ඣන්තිකසමයෙ වාලිකපුලිනෙ නඛෙන ඡින්දිත්වා පාතිතො මාලුවලතාය අඞ්කුරො වියාති වුත්තං හොති. **භූම්‍යාති** භූමියං. **අමරවතාති** මතො වත. **අමරීතිපි පාඨො.**

තස්මිං ඛණෙ සක්කො ලොකං ඔලොකෙන්තො තං දිස්වා අයං තාපසො පුත්තදාරං පහාය පබ්බජිතො ඉදානි හත්ථිපොතකෙ පුත්තසඤ්ඤං කත්වා පරිදෙවති. සංවෙජෙත්වා නං සතිං පටිලභෙස්සාමීති තස්ස අස්සමපදං ආගන්ත්වා ආකාසෙ ඨිතො තතියං ගාථමාහ :-

අනගාරියුපෙතස්ස විප්පමුත්තස්ස චෙතසො,
සමණස්ස න තං සාධු යං පෙතමනුසොචසීති.

තාපසො තස්ස වචනං සුත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :-

සංවාසෙන හවෙ සක්ක මනුස්සස්ස මිගස්ස වා,
හදයෙ ජායතී පෙමං තං න සක්කා අසොචිතුන්ති.

තත්ථ-**මිගස්ස වාති** ඉමස්මිං ඨානෙ සබ්බෙපි තිරච්ඡානා මිගාති වුත්තා. **තන්ති** පියායිතං සත්තං.

අථ නං ඔවදන්තො සක්කො ද්වෙ ගාථා අභාසි :-

මතං මරිස්සං රොදන්ති යෙ රුදන්ති ලපන්ති ච,
තස්මා ත්වං ඉසි මාරොදි රොදිතං මොඝමාහු සන්තො.

කන්දිතෙන හවෙ බ්‍රහ්මෙ මතො පෙතො සමුට්ඨහෙ,
සබ්බෙ සඞ්ගම්ම රොදාම අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ඤාතකෙති.

තත්ථ-**යෙ රුදන්ති ලපන්ති චාති** බ්‍රාහ්මණ යෙ සත්තා රොදන්ති ච පරිදෙවන්ති ච සබ්බෙපෙ මතං යො ච මරිස්සති තං රොදන්ති තෙසං යෙව එවං රොදන්තානං අස්සුසුක්ඛනකාලො නත්ථි. **තස්මා ත්වං ඉසි මා රොදි**. කිං කාරණා. **රොදිතං මොඝමාහු සන්තො**ති පණ්ඩිතා හි රොදිතං නිප්ඵලන්ති වදන්ති. **මතො පෙතො**ති යදි එස පෙතොති සඞ්ඛං ගතො මතො රොදිතෙන සමුට්ඨහෙය්‍ය එවං සන්තෙ සබ්බෙපි මයං සමාගන්ත්වා **අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ඤාතකෙ රොදාම** කිං නික්කම්මා අච්ඡාමාති. තාපසො සක්කස්ස වචනං සුත්වා සතිං පටිලභිත්වා වීතසොකො අස්සූනි මජ්ජිත්වා සක්කස්ස ථුතිවසෙන සෙසගාථා ආහ:-

ආදිත්තං වත මං සන්තං ඝතසිත්තංව පාවකං,
වාරිනා විය ඔසිඤ්චං සබ්බං නිබ්බාපයෙ දරං.

අබ්බහී වත මෙ සල්ලං සොකං හදයනිස්සිතං,
යො මෙ සොකපරෙතස්ස පුත්තසොකං අපානුදි.

සොහං අබ්බූළ්හසල්ලොස්මි වීතසොකො අනාවිලො,
න සොචාමි න රොදාමි තව සුත්වාන වාසවාති.

තා හෙට්ඨා වුත්තත්ථායෙව. එවං සක්කො තාපසං ඔවදිත්වා සකට්ඨානමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා හත්ථිපොතකො සාමණෙරො අහොසි. තාපසො මහල්ලකො සක්කො අහමෙවාති.

සොමදත්තජාතකං.

---

7. 2. 6.

කාලානි කෙසානි පුරෙ අභෙසුන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාභිනික්ඛමණං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි සමයෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං නිසීදිත්වා දසබලස්ස නෙක්ඛම්මං වණ්ණයිංසු. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ අනච්ඡරියං භික්ඛවෙ මයා ඉදානි අනෙකානි කප්පකොටිසතසහස්සානි පූරිතපාරමිනා මහානෙක්ඛම්මාභිනික්ඛමණං පුබ්බෙපහං තියොජනසතිකෙ කාසිරට්ඨෙ රජ්ජං ඡඩ්ඩෙත්වා නෙක්ඛම්මං නික්ඛන්තොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. තස්ස ජාතදිවසෙයෙව බාරාණසිරඤ්ඤොපි පුත්තො ජායි. තෙසං නාමග්ගහණදිවසෙ මහාසත්තස්ස සුසීමකුමාරොති නාමං අකංසු. රාජපුත්තස්ස බ්‍රහ්මදත්තකුමාරොති. බාරාණසීරාජා පුත්තෙන මෙ සද්ධිං එකදිවසෙ ජාතොති බොධිසත්තං ආනාපෙත්වා ධාතියො දත්වා තෙන සද්ධිං එකතො වඩ්ඪෙසි. තෙ උභොපි වයප්පත්තා අභිරූපා දෙවකුමාරවණ්ණිනො හුත්වා තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පච්චාගමිංසු.

රාජපුත්තො උපරාජා හුත්වා බොධිසත්තෙන සද්ධිං එකතො ඛාදන්තො පිවන්තො නිසීදන්තො සයන්තො පිතුඅච්චයෙන රජ්ජං පත්වා මහාසත්තස්ස මහන්තං යසං දිස්වා පුරොහිතට්ඨානෙ තං ඨපෙත්වා එකදිවසං නගරං සජ්ජාපෙත්වා සක්කො දෙවරාජා විය අලඞ්කතඑරාවණ පටිභාගමත්තවරවාරණස්ස ඛන්ධෙ නිසීදිත්වා බොධිසත්තං පච්ඡාසනෙ හත්ථිපිට්ඨෙ නිසීදාපෙත්වා නගරං පදක්ඛිණං අකාසි. මාතාපිස්ස පුත්තං ඔලොකෙස්සාමීති සීහපඤ්ජරෙ ඨත්වා තස්ස නගරං පදක්ඛිණං කත්වා ආගච්ඡන්තස්ස පච්ඡතො නිසින්නං පුරොහිතං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා සයනගබ්භං පවිසිත්වා ඉමං අලභන්තී එත්ථෙව මරිස්සාමීති ආහාරං පච්ඡින්දිත්වා නිපජ්ජි.

රාජා මාතරං අපස්සන්තො කුහිං මෙ මාතාති පුච්ඡිත්වා ගිලානාති සුත්වා තස්සා සන්තිකෙ ගන්ත්වා වන්දිත්වා කිං අම්ම අඵාසුකන්ති පුච්ඡි. සා ලජ්ජාය න කථෙසි. සො ගන්ත්වා රාජපල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා අත්තනො අග්ගමහෙසිං පක්කොසිත්වා ගච්ඡ අම්මාය අඵාසුකං ජානාහීති පෙසෙසි. සා ගන්ත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජන්තී පුච්ඡි. ඉත්ථියො නාම ඉත්ථීනං රහස්සං න නිගූහන්ති. සා තස්සා තමත්ථං ආරොචෙසි. ඉතරාපි තං සුත්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි.

රාජා හොතු ගච්ඡ තං සමස්සාසෙහි පුරොහිතං රාජං කත්වා තස්ස තං අග්ගමහෙසිං කරිස්සාමීති. සා ගන්ත්වා තං සමස්සාසෙසි. රාජාපි පුරොහිතං පක්කොසාපෙත්වා එතමත්ථං ආරොචෙත්වා සම්ම මාතු මෙ ජීවිතං දෙහි ත්වං රාජා භවිස්සසි සා අග්ගමහෙසී. අහං උපරාජාති. සො න සක්කා එවං කාතුන්ති පටික්ඛිපිත්වා තෙන පුනප්පුනං යාචියමානො සම්පටිච්ඡි.

රාජා පුරොහිතං රාජානං මාතරං අග්ගමහෙසිං කාරෙත්වා සයං උපරාජා අහොසි. තෙසං සමග්ගවාසෙ වසන්තානං අපරභාගෙ බොධිසත්තො අගාරමජ්ඣෙ උක්කණ්ඨිතො කාමෙ පහාය පබ්බජ්ජාය තිණ්ණචිත්තො කිලෙසරතිං අනල්ලීයන්තො එකාකොව තිට්ඨති. එකාකොව නිසීදති. එකාකොව සයති බන්ධනාගාරෙ බද්ධො විය පඤ්ජරෙ පක්ඛිත්ත කුක්කුටො විය අහොසි.

අථස්ස අග්ගමහෙසී අයං රාජා මයා සද්ධිං නාභිරමති එකාකොව තිට්ඨති නිසීදති සෙය්‍යං කප්පෙති අයං ඛො පන දහරො තරුණො අහං මහල්ලිකා සීසෙ මෙ පලිතානි පඤ්ඤායන්ති යන්නූනාහං සීසෙ තෙ දෙව පලිතානි පඤ්ඤායන්තීති මුසාවාදං කත්වා එතෙන උපායෙන රාජානං පටිඤ්ඤාපෙත්වා මයා සද්ධිං අභිරමාපෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා එකදිවසං රඤ්ඤො සීසෙ විචිනන්තී විය හුත්වා දෙව මහල්ලකොසි ජාතො සීසෙ තෙ එකං පලිතං පඤ්ඤායතීති ආහ. තෙනහි භද්දෙ එතං පලිතං ලුඤ්චිත්වා මය්හං හත්ථෙ ඨපෙහීති.

සා තස්ස සීසතො එකං කෙසං ලුඤ්චිත්වා තං ඡඩ්ඩෙත්වා අත්තනො සීසෙ පලිතං ගහෙත්වා ඉදං තෙ දෙව පලිතන්ති තස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. බොධිසත්තස්ස තං දිස්වාව භීතතසිතස්ස කඤ්චනපට්ටසදිසා නලාටා

සෙදු මුච්චිංසු. සො අත්තානං ඔවදන්තො සුසීම ත්වං දහරො හුත්වා මහල්ලකො ජාතො එත්තකං කාලං ගූථකලලෙ නිමුග්ගගාමසූකරො විය කාමකලලෙ නිමුජ්ජිත්වා තං කලලං ජහිතුං න සක්කොසි නනු කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා පබ්බජිත්වා බ්‍රහ්මචරියවාසස්ස තෙ කාලොති චින්තෙත්වා පඨමං ගාථමාහ :-

> කාලානි කෙසානි පුරෙ අහෙසුං
> ජාතානි සීසම්හි යථා පදෙසෙ,
> තානජ්ජ සෙතානි සුසීම දිස්වා
> ධම්මං චර බ්‍රහ්මචරියස්ස කාලොති.

තත්‍ථ-**යථා පදෙසෙති** තව සීසෙ තස්මිං තස්මිං කෙසානං අනුරූපෙ පදෙසෙ ඉතො පුබ්බෙ කාළකානි භමරඤ්ජනවණ්ණානි කෙසානි ජාතානි අහෙසුන්ති වදති. **ධම්මං චරාති** දසකුසලකම්මපථධම්මං චරාති අත්තානමෙව ආණාපෙති. **බ්‍රහ්මචරියස්සාති** මෙථුනවිරතියා තෙ කාලොති අත්‍ථො.

එවං බොධිසත්තෙන බ්‍රහ්මචරියවාසස්ස ගුණෙ වණ්ණිතෙ ඉතරා අහං ඉමස්ස ලොභං කරිස්සාමීති විස්සජ්ජනමෙව කරීතාති භීතතසිතා ඉදානිස්ස අපබ්බජ්ජනත්‍ථාය සරීරවණ්ණං වණ්ණෙස්සාමීති වෙ ගාථා අභාසි :-

> මමෙව දෙව පලිතං න තුය්හං
> මමෙව සීසං මම උත්තමඞ්ගං,
> අත්‍ථං කරිස්සන්ති මුසා අභාණිං
> එකාපරාධං ඛම රාජසෙට්ඨ.

> දහරො තුවං දස්සනීයොසි රාජ
> පඨමුග්ගතො හොහි යථා කළීරො,
> රජ්ජඤ්ච කාරෙහි මමඤ්ච පස්ස
> මා කාලිකං අනුධාවී ජනින්දාති.

තත්‍ථ-මමෙව **සීස**න්ති මමෙව සීසෙ සඤ්ජාතපලිතන්ති දීපෙති. ඉතරං තස්සෙව වෙවචනං. **අත්‍ථ**න්ති අත්තනො වඩ්ඪිං කරිස්සාමීති මුසා කථෙසිං. **එකාපරාධ**න්ති ඉමං මය්හං එකං අපරාධං. **පඨමුග්ගතො**ති පඨමවයෙන උග්ගතො. **හොහීති** හොසි. පඨමවයෙ පතිට්ඨිතොසීති අත්‍ථො. **හොසීති**යෙව වා පාඨො. **යථාකළීරොති** යථා සිනිද්ධච්ඡවි තරුණකළීරො මන්දවාතෙරිතො අතිවිය සොභති එවරූපොසි ත්වන්ති දස්සෙති. **පඨමුග්ගතොහොහී**තිපි පාඨො. තස්සත්‍ථො- යථා පඨමුග්ගතො තරුණකළීරො දස්සනීයො හොති එවං ත්වම්පි දස්සනීයොති. **මමඤ්ච පස්සාති** මමඤ්ච ඔලොකෙහි මා මං අනාථං විධවං කරීති අත්‍ථො. **කාලික**න්ති බ්‍රහ්මචරියං මරණං නාම දුතියෙ වා තතියෙ වා අත්තභාවෙ විපාකජනනතො කාලිකං නාම රජ්ජං පන ඉමස්මිං යෙව අත්තභාවෙ කාමගුණසුඛප්පදානතො අකාලිකං සො ත්වං ඉමං අකාලිකං පහාය මා කාලිකං අනුධාවීති වදති.

බොධිසත්තො තස්සා වචනං සුත්වා භද්දෙ ත්වං භවිතබ්බමෙවෙකං කථං කථෙසි පරිණමන්තෙ හි වයෙ ඉමෙහි කාළකෙසෙහි පරිවත්තිත්වා සාණවාකාදිසෙහි පණ්ඩරෙහි භවිතබ්බං අහං හි නීලුප්පලාදිකුසුම දාම සුකුමාරතං කඤ්චනරූපකපටිභාගානං උත්තමයොබ්බනවිලාස සම්පන්නානං ඛත්තියකඤ්ඤාදීනං වයෙ පරිණමන්තෙ ජරප්පත්තානං **වෙවණ්ණියඤ්ච** සරීරභඞ්ගඤ්ච පස්සාමි එවං විපත්තිපරියොසානො **එස** භද්දෙ ජීවලොකොති වත්වා උපරි බුද්ධලීළ්හාය ධම්මං **දෙසෙන්තො:-**

පස්සාමි වොහං දහරිං කුමාරිං
සාමට්ඨපස්සං සුතනුං සුමජ්ඣං,
කාළාපවාළාව පවෙල්ලමානා
පලොභයන්තීව නරෙසු ගච්ඡති.

තමෙන පස්සාමි පරෙන නාරිං
ආසීතිකං නාවුතිකංව ජච්චා
දණ්ඩං ගහෙත්වාන පවෙධමානං
ගොපාණසීභොගසමඤ්චරන්තින්ති.

ගාථාද්වයමාහ.

තත්ථ-**වොති** නිපාතමත්තං. **සාමට්ඨපස්සා**ති සම්මට්ඨපස්සං. අයමෙව වා පාඨො. සබ්බපස්සෙසු සමට්ඨච්ඡවිවණ්ණන්ති අත්ථො. **සුතනූ**ති සුන්දරසරීරං. **සුමජ්ඣා**ති සුසණ්ඨිතමජ්ඣඤ්ච. **කාළාපවාළාව පවෙල්ලමානා**ති යථා නාම තරුණකාලෙ සුසමුග්ගතා කාළවල්ලී පවාළාව හුත්වා මන්දවාතෙරිතා ඉතො ඉතො ච පවෙල්ලති එවං පවෙල්ලමානා ඉත්ථිවිලාසං දස්සයමානා සා කුමාරිකා **පලොභයන්තීව නරෙසු ගච්ඡතීති** සමීපට්ඨ ඝුම්මවචනං. පුරිසානං සන්තිකෙ තෙ පුරිසෙ කිලෙසවසෙන පලොභයන්තී විය ගච්ඡති. **තමෙනපස්සාමි පරෙන නාරි**න්ති තමෙතං නාරිං අපරෙන සමයෙන ජරප්පත්තං අන්තරහිත රූපසොභං පස්සාමි. බොධිසත්තො හි පඨමගාථාය රූපෙ අස්සාදං කථෙත්වා ඉදානි ආදීනවං දස්සෙන්තො එවමාහ. **ආසීතිකං නාවුතිකංව ජච්චා**ති අසීතිසංවච්ඡරං වා නවුතිසංවච්ඡරං වා ජාතියා. **ගොපාණසීභොගසම**න්ති ගොපාණසීසමභොගං ගොපාණසිආකාරෙන භග්ග සරීරං ඔනමිත්වා නට්ඨකාකණිකං පරියෙසන්තිං විය චරමානන්ති අත්ථො. කාමඤ්ච බොධිසත්තෙන දහරකාලෙ දිස්වා පුන නාවුතික කාලෙ දිට්ඨපුබ්බා නාම නත්ථි ඤාණෙන දිට්ඨභාවං සන්ධායපනෙතං වුත්තං. ඉති මහාසත්තො ඉමාය ගාථාය රූපස්ස ආදීනවං දස්සෙත්වා ඉදානි අගාරමජ්ඣෙ අත්තනො අනභිරතිං පකාසෙන්තො:-

සොහං තමෙවානුවිචින්තයන්තො
එකො සයාමි සයනස්ස මජ්ඣෙ,
අහම්පි එවං ඉතිපෙක්ඛමානො
න ගෙහෙ රමෙ බ්‍රහ්මචරියස්ස කාලො.

රජ්ජුවාලම්බනීචෙසා යා ගෙහෙ වසතො රති,
එතම්පි ඡෙත්වාන වජන්ති ධීරා
අනපෙක්ඛිනො කාමසුඛං පහායාති.

ගාථවයමාහ.

තත්ථ-**සොහ**න්ති සො අහං. **තමෙවානුවිචින්තයන්තොති** තමෙව රූපානං අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච චින්තෙන්තො. **එවං ඉති පෙක්ඛමානොති** යථා එසා පරිණතා අහම්පි එවං ජරං පත්තො භග්ගසරීරො භවිස්සාමීති පෙක්ඛමානො. **න ගෙහෙ රමෙති** ගෙහෙ න රමාමි. **බ්‍රහ්මචරියස්ස කාලොති** භද්දෙ බ්‍රහ්මචරියස්ස මෙ කාලො තස්මා පබ්බජිස්සාමීති දීපෙති. **රජ්ජුවාලම්බනී චෙසාති** චකාරො නිපාතමත්තො. ආලම්බනරජ්ජු විය එසාති අත්ථො. කතරා. **යා ගෙහෙවසතොරතීති** යා ගෙහෙ වසන්තස්ස රූපාදීසු ආරම්මණෙසු කාමරතීති අත්ථො. ඉමිනා කාමානං අප්පස්සාදතං දස්සෙති. අයං හෙත්ථ අධිප්පායො. යථා ගිලානස්ස මනුස්සස්ස අත්තනො බලෙන පරිවත්තිතුං අසක්කොන්තස්සඉමං ආලම්බිත්වා පරිවත්තෙය්‍යාසීති ආලම්බනරජ්ජුං බන්ධෙය්‍යුං තස්ස තං ආලම්බිත්වා පරිවත්තමානස්ස අප්පකං කායිකචෙතසිකං සුඛං භවෙය්‍ය එවං කිලෙසාතුරානං සත්තානං විවෙකසුඛවසෙන පරිවත්තිතුං අසක්කොන්තානං අගාරමජ්ඣෙ ඨපිතානි කාමරතිදායකානි රූපාදීනි ආරම්මණානි තෙසං කිලෙසපරිළාහකාලෙ මෙථුනධම්මපටිසෙවනවසෙන තානි ආරබ්භ පරිවත්තමානානං කායිකචෙතසිකසුඛසඞ්ඛාතා කාමරති නාම තං මුහුත්තං උප්පජ්ජමානා අප්පමත්තිකා හොති එවං අප්පස්සාදා කාමාති. **එතම්පි ඡෙත්වානාති** යස්මා පන බහුදුක්ඛා කාමා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භීයො තස්මා තං ආදීනවං සම්පස්සමානා පණ්ඩිතා එතම්පි රජ්ජුං ඡෙත්වා ගූථකූපෙ නිමුග්ගපුරිසො තං පජහන්තො විය **අනපෙක්ඛිනො** එතං අප්පමත්තකං බහුදුක්ඛං **කාමසුඛං පහාය වජන්ති** නික්ඛමිත්වා මනොරමං පබ්බජ්ජං පබ්බජන්තීති.

එවං මහාසත්තො කාමෙසු අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච පකාසෙත්වා බුද්ධලීළාය ධම්මං දෙසෙත්වා සහායං පක්කොසිත්වා රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා ඤාතිමිත්තසුහජ්ජානං රොදන්තානං පරිදෙවන්තානමෙව සිරිවිභවං ඡඩ්ඩෙත්වා හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා බහූ අමතපානං පායෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා අග්ගමහෙසී රාහුලමාතා අහොසි. සහායකරාජා ආනන්දො. සුසීමරාජා අහමෙවාති.

සුසීමජාතකං.

---

7. 2. 7.

අහං දසසතංව්‍යාමන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිලෙසනිග්ගහං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං පාණීයජාතකෙ ආවිභවිස්සති. ඉධාපි සත්ථා අතීතෙ කොටිසන්ථාරෙ කාමවිතක්කාභිභූතෙ පඤ්චසතෙ භික්ඛූ

දිස්වා සඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා භික්ඛවෙ ආසඞ්කිතබ්බයුත්තකං නාම ආසඞ්කිතුං වට්ටති කිලෙසා නාම වඩ්ඪන්තා වනෙ නිග්‍රොධාදයො විය රුක්ඛං පුරිසං භඤ්ජන්ති තෙනෙව පුබ්බෙ කොටිසිම්බලියං නිබ්බත්තා දෙවතා එකං සකුණං නිග්‍රොධබීජානි ඛාදිත්වා අත්තනො රුක්ඛස්ස සාඛන්තරෙසු වච්චං පාතෙන්තං දිස්වා ඉතො මෙ විමානස්ස විනාසො භවිස්සතීති භයප්පත්තා අහොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො කොටිසිම්බලියං රුක්ඛදෙවතා හුත්වා නිබ්බත්ති. අථෙකො සුපණ්ණරාජා දියඩ්ඪයොජනසතිකං අත්තභාවං මාපෙත්වා පක්ඛවාතෙහි මහාසමුද්දෙ උදකං විධා කත්වා එකං ව්‍යාමසහස්සායාමං නාගරාජානං නඞ්ගුට්ඨෙ ගහෙත්වා මුඛෙනස්ස ගහිතගොචරං ඡඩ්ඩාපෙත්වා කොටිසිම්බලිං සන්ධාය වනමත්ථකෙන පායාසි.

නාගරාජා ඔලම්බෙන්තො අත්තානං මොචෙස්සාමීති එකස්මිං නිග්‍රොධරුක්ඛෙ භොගං පවෙසෙත්වා නිග්‍රොධං වෙඨෙත්වා ගණ්හි. සුපණ්ණරඤ්ඤො මහබ්බලතාය නාගරාජස්ස ච මහාසරීරතාය නිග්‍රොධරුක්ඛො සමුග්ඝාතං අගමාසි. නාගරාජා නෙව රුක්ඛං විස්සජ්ජි. සුපණ්ණො සද්ධිං නිග්‍රොධරුක්ඛෙන නාගරාජානං ගහෙත්වා කොටිසිම්බලිං පත්වා නාගරාජානං රුක්ඛක්ඛන්ධපිට්ඨෙ නිපජ්ජාපෙත්වා උදරමස්ස ඵාලෙත්වා නාගමෙදං ඛාදිත්වා සෙසං කළෙබරං සමුද්දෙ විස්සජ්ජෙසි.

තස්මිං පන නිග්‍රොධෙ එකා සකුණිකා අත්ථි. සා නිග්‍රොධරුක්ඛෙ විස්සට්ඨෙ උප්පතිත්වා කොටිසිම්බලියා සාඛන්තරෙ නිසීදි. රුක්ඛදෙවතා තං දිස්වා අයං සකුණිකා මම රුක්ඛක්ඛන්ධෙ වච්චං පාතෙස්සති තතො නිග්‍රොධගච්ඡො වා පිලක්ඛගච්ඡො වා උට්ඨහිත්වා සකලරුක්ඛං ඔත්ථරිත්වා ගච්ඡිස්සති අථ මෙ විමානං නස්සිස්සතීති භීතතසිතා පවෙධි. තස්සා පවෙධන්තියා කොටිසිම්බලීපි යාවමූලා පවෙධි. සුපණ්ණරාජා තං පවෙධමානං දිස්වා කාරණං පුච්ඡන්තො වෙ ගාථා ආහ:-

අහං දසසතං ව්‍යාමං උරගමාදාය මාගතො,
තඤ්ච මඤ්ච මහාකායං ධාරයං නප්පවෙධසි.

අථ ඉමං ඛුද්දකං පක්ඛිං අප්පමංසතරං මයා,
ධාරයං ව්‍යාධසෙ භීතො කමත්ථං කොටිසිම්බලීති.

තත්ථ-**දසසතං ව්‍යාම**න්ති සහස්සව්‍යාමං. **උරගමාදාය මාගතො**ති එවං මහන්තං උරගං ආදාය ඉධ ආගතො. **තඤ්ච මඤ්චා**ති තඤ්ච උරගං මඤ්ච. **ධාරය**න්ති ධාරයමානා. **ව්‍යාධසෙ**ති කම්පසි. **කමත්ථ**න්ති කිං අත්ථං කෙන කාරණෙනාති පුච්ඡති. කං වා අත්ථං සම්පස්සමානාතිපි අත්ථො. **කොටිසිම්බලී**ති රුක්ඛනාමෙන දෙවතං ආලපති. සො හි සිම්බලිරුක්ඛො ඛන්ධසාඛස්ස මහන්තතාය කොටිසිම්බලීති නාමං ලභි තස්මිං අධිවත්ථදෙවපුත්තස්සපි තදෙව නාමං.

අථස්ස කාරණං කථෙන්තො දෙවපුත්තො වතස්සො ගාථා අභාසි

මංසභක්ඛො තුවං රාජ ඵලභක්ඛො අයං දිජො,
අයං නිග්‍රොධබීජානි පිලක්ඛුදුම්බරානි ච,
අස්සත්ථානි ච භක්ඛිත්වා ඛන්ධෙ මෙ ඔහදිස්සති.

තෙ රුක්ඛා සංවිරූහන්ති මම පස්සෙ නිවාතජා,
තෙ පරියොනන්ධිස්සන්ති අරුක්ඛං මං කරිස්සරෙ.

සන්ති අඤ්ඤෙපි රුක්ඛාසෙ මූලිනො ඛන්ධිනො දුමා,
ඉමිනා සකුණජාතෙන බීජමාහරිත්වා හතා.

අජ්ඣාරූළ්හාභිවඩ්ඪන්ති බ්‍රහන්තම්පි වනප්පතිං,
තස්මා රාජ පවෙධාමි සම්පස්සංනාගතං භයන්ති.

තත්ථ-**ඔහදිස්සතීති** වච්චං පාතෙස්සති. **තෙ රුක්ඛාති** තෙහි බීජෙහි ජාතා නිග්‍රොධාදයො රුක්ඛා. **සංවිරූහන්තීති** සංවිරූළ්හිස්සන්ති වඩ්ඪිස්සන්ති. **මම පස්සෙති** මම සාඛන්තරාදීසු. **නිවාතජාති** මම සාඛාහි වාතස්ස නිවාරිතත්තා නිවාතෙ ජාතා. **පරියොනන්ධිස්සන්තීති** එතෙ එවං වඩ්ඪිතා මං පරියොනන්ධිස්සන්ති අයමෙව වා පාඨො. **කරිස්සරෙති** අථ එවං පරියොනන්ධිත්වා මං අරුක්ඛමෙව කරිස්සන්ති සබ්බසො භඤ්ජිස්සන්ති. **රුක්ඛාසෙති** රුක්ඛා. **මූලිනො ඛන්ධිනොති** මූලසම්පන්නා චෙව ඛන්ධසම්පන්නා ච. **දුමාති** රුක්ඛවෙවචනමෙව. **බීජමාහරිත්වාති** බීජං ආහරිත්වා. **හතාති** අඤ්ඤෙපි ඉමස්මිං වනෙ රුක්ඛා විනාසිතා සන්ති. **අජ්ඣාරූළ්හාභිවඩ්ඪන්තීති** නිග්‍රොධාදයො රුක්ඛා අජ්ඣාරූළ්හා **හුත්වා** මහන්තම්පි අඤ්ඤං වනස්පතිං අතික්කම්ම වඩ්ඪන්තීති **දස්සෙති**. **එත්ථ** පන-**වනෙපති වනස්සපති වනප්පතීති** තයොපි පාඨායෙව. **රාජාති** සුපණ්ණං ආලපති.

රුක්ඛදෙවතාය වචනං සුත්වා සුපණ්ණො ඔසානගාථමාහ:-

සඞ්කෙය්‍ය සඞ්කිතබ්බානි රක්ඛෙය්‍යානාගතං භයං,
අනාගතභයා ධීරො උභො ලොකෙ අවෙක්ඛතීති.

තත්ථ-**අනාගතං භයන්ති** පාණාතිපාතාදීහි විරමන්තො දිට්ඨධම්මිකම්පි සම්පරායිකම්පි අනාගතභයං රක්ඛති නාම පාපමිත්තෙ වෙරිපුග්ගලෙ ච අනුපසඞ්කමන්තොපි අනාගතභයං රක්ඛති නාම එවං අනාගතභයං රක්ඛෙය්‍ය. **අනාගතභයාති** අනාගතභයකාරණා තං භයං සම්පස්සන්තො ධීරො ඉධලොකං පරලොකඤ්ච **අවෙක්ඛති ඔලොකෙති** නාම.

එවඤ්ච පන වත්වා සුපණ්ණො අත්තනො ආනුභාවෙන තං පක්ඛිං තම්හා රුක්ඛා පලාපෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ආසඞ්කිතබ්බයුත්තකං ආසඞ්කිතුං වට්ටතීති වත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු. තදා සුපණ්ණරාජා සාරිපුත්තො අහොසි. රුක්ඛදෙවතා අහමෙවාති.

කොටිසිම්බලි ජාතකං.

7. 2. 8.

රාජා අපුච්ඡි විධුරන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො ආගන්තුකසඞ්ගහං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර එකස්මිං සමයෙ පවෙණිආගතානං පොරාණකයොධානං සඞ්ගහං අකත්වා අභිනවාගතානං ආගන්තුකානඤ්ඤෙව සක්කාරසම්මානං අකාසි. අථස්ස පච්චන්තෙ කුපිතෙ යුද්ධත්ථාය ගතස්ස ආගන්තුකා ලද්ධසක්කාරා යුජ්ඣිස්සන්තීති පොරාණකයොධා න යුජ්ඣිංසු. පොරාණකා යුජ්ඣිස්සන්තීති ආගන්තුකාපි න යුජ්ඣිංසු. චොරා රාජානං ජිනිංසු. රාජා පරජිතො ආගන්තුකසඞ්ගහදොසෙන අත්තනො පරාජිතභාවං ඤත්වා සාවත්ථියං පච්චාගන්ත්වා කින්නු ඛො අහමෙව එවං කරොන්තො පරජිතො උදාහු අඤ්ඤෙපි රාජානො පරජිතපුබ්බාති දසබලං පුච්ඡිස්සාමීති භුත්තපාතරාසො ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා තමත්ථං පුච්ඡි. සත්ථා න ඛො මහාරාජ ත්වඤ්ඤෙවෙකො පොරාණකරාජානොපි ආගන්තුකසඞ්ගහං කත්වා පරජිතාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ කුරුරට්ඨෙ ඉන්දපත්තනගරෙ යුධිට්ඨිලගොත්තො ධනඤ්ජයො නාම කොරබ්‍යරාජා රජ්ජං කාරෙසි. තදා බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ඉන්දපත්තං ආගන්ත්වා පිතු අච්චයෙන පුරොහිතට්ඨානං ලභිත්වා රඤ්ඤො අත්ථධම්මානුසාසකො අහොසි. විධුරපණ්ඩිතොතිස්ස නාමං කරිංසු. තදා ධනඤ්ජයරාජා පොරාණකයොධෙ අගණෙත්වා ආගන්තුකානංයෙව සඞ්ගහං අකාසි. තස්ස පච්චන්තෙ කුපිතෙ යුද්ධත්ථාය ගතස්ස ආගන්තුකා ජානිස්සන්තීති පොරාණකා ජානිස්සන්තීති නෙව පොරාණිකා නාගන්තුකා යුජ්ඣිංසු. රාජා පරජිතො ඉන්දපත්තමෙව පච්චාගන්ත්වා ආගන්තුකසඞ්ගහස්ස කතභාවෙන පරජිතොම්හීති චින්තෙසි. සො එකදිවසං කින්නු ඛො අහමෙව ආගන්තුකසඞ්ගහං කත්වා පරජිතො උදාහු අඤ්ඤෙපි රාජානො පරජිතපුබ්බා අත්ථීති විධුරපණ්ඩිතං පුච්ඡිස්සාමීති චින්තෙත්වා තං රාජුපට්ඨානං ආගන්ත්වා නිසින්නං තමත්ථං පුච්ඡි. අථස්ස තං පුච්ඡිතාකාරං ආවිකරොන්තො සත්ථා උපඩ්ඪගාථමාහ:-

රාජා අපුච්ඡි විධුරං ධම්මකාමො යුධිට්ඨිලොති.

තත්ථ-**ධම්මකාමො**ති සුචරිතධම්මපියො.

අපි බ්‍රාහ්මණ ජානාසි කො එකො බහුසොචතීති.

සෙසඋපඩ්ඪගාථාය පන අයමත්ථො- **අපි** නාම **බ්‍රාහ්මණ** ත්වං **ජානාසි කො** ඉමස්මිං ලොකෙ **එකො** බහුං **සොචති** නානාකාරණෙන සොචතීති.

තං සුත්වා බොධිසත්තො මහාරාජ කිං සොකො නාම තුම්හාකං සොකො පුබ්බෙ ධූමකාරී නාමෙකො අජපාලබ්‍රාහ්මණො මහන්තං අජයූථං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ වජං කත්වා තත්ථ අජා ඨපෙත්වා අග්ගිඤ්ච

ධූමඤ්ච කත්වා අජයූථං පටිජග්ගන්තො ඛීරදධීනි පරිභුඤ්ජන්තො වසි. සො තත්ථ ආගතෙ සුවණ්ණවණ්ණෙ සරභෙ දිස්වා තෙසු සිනෙහං කත්වා අජා අගණෙත්වා අජානං සක්කාරං සරභානං කත්වා සරද කාලෙ සරභෙසු පලායිත්වා හිමවන්තං ගතෙසු අජාසු විනට්ඨාසු සරභෙ අපස්සන්තො සොකෙන පණ්ඩුරොගී හුත්වා ජීවිතක්ඛයං පත්තො. අයං ආගන්තුකසඞ්ගහං කත්වා තුම්හෙහි සතගුණෙන සහස්සගුණෙන සොචිත්වා කිලමිත්වා විනාසං පත්තොති ඉදං උදාහරණං ආහරිත්වා දස්සෙන්තො ඉමා ගාථා ආහ:-

බ්‍රාහ්මණො අජයූථෙන බහූතෙධො වනෙ වසං,
ධූමං අකාසි වාසෙට්ඨො රත්තින්දිවමතන්දිතො.

තස්ස තං ධූමගන්ධෙන සරභා මකසද්දිතා,
වස්සාවාසං උපගඤ්ඡුං ධූමකාරිස්ස සන්තිකෙ.

සරභෙසු මනං කත්වා අජායො නාවබුජ්ඣථ,
ආගච්ඡන්තී වජන්තී වා තස්ස තා විනස්සුං අජා.

සරභා ච සරදෙ කාලෙ පහීනමකසෙ වනෙ,
පාවිසුං ගිරිදුග්ගානි නදීනං පභවානි ච.

සරභෙ ච ගතෙ දිස්වා අජා ච විභවං ගතා,
කිසො ච විවණ්ණො ආසි පණ්ඩුරොගී ච බ්‍රාහ්මණො.

එවං යො සං නිරං කත්වා ආගන්තුං කුරුතෙ පියං,
සො එකො බහුසොචති ධූමකාරීව බ්‍රාහ්මණොති.

තත්ථ–**බහූතෙධො**ති බහුතඉන්ධනො. **ධූමං අකාසී**ති මක්ඛිකපරිපන්ථහරණත්ථාය අග්ගිඤ්ච ධූමඤ්ච අකාසි. **වාසෙට්ඨො**ති තස්ස ගොත්තං. **අතන්දිතො**ති අනලසො හුත්වා. **තං ධූමගන්ධෙනා**ති තෙන ධූමගන්ධෙන. **සරභා**ති සරභමිගා. **මකසද්දිතා**ති මකසෙහි උපද්දුතා පීළිතා. සෙසමක්ඛිකාපි මකසග්ගහණෙනෙව ගහිතා. **වස්සාවාස**න්ති වස්සාරත්තවාසං වසිංසු. **මනං කත්වා**ති සිනෙහං උප්පාදෙත්වා. **නාවබුජ්ඣථා**ති අරඤ්ඤතො චරිත්වා වජං ආගච්ඡන්තී ච වජතො අරඤ්ඤං ගච්ඡන්තී ච එත්තිකා ආගතා එත්තිකා නාගතාති න ජානාති. **තස්ස තා විනස්සු**න්ති තස්ස තා එවං අපච්චවෙක්ඛන්තස්ස සීහපරිපන්ථාදිතො අරක්ඛියමානා අජා සීහපරිපන්ථාදීහි විනස්සිංසු සබ්බාව විනට්ඨා. **නදීනං පභවානි** චාති පබ්බතෙය්‍යානං නදීනං පභවට්ඨානානි ච පවිට්ඨා. **විභව**න්ති අභාවං. අජා ච විනාසං පත්තා දිස්වා ජානිත්වා. **කිසො ච විවණ්ණො**ති ඛීරදධිදූසිකා අජා පහාය සරභෙ සඞ්ගණ්හිත්වා තෙපි අපස්සන්තො උභතො පරිහීනො සොකාභිභූතො කිසො චෙව දුබ්බණ්ණො ච අහොසි. **එවං යො සං නිරං කත්වා**ති එවං මහාරාජ යො සකං පොරාණං අජ්ඣත්තිකං ජනං නීහරිත්වා පහාය කිස්මිඤ්චි අගණෙත්වා ආගන්තුකං පියං කරොති **සො** තුම්හාදිසො **එකො බහුසොචති** අයං තෙ මයා දස්සිතො **ධූමකාරී බ්‍රාහ්මණො** විය බහුං සොචතීති.

එවං මහාසත්තො රාජානං සඤ්ඤාපෙන්තො කථෙසි. සොපි සඤ්ඤත්තිං ගන්ත්වා තස්ස පසීදිත්වා බහුං ධනං අදාසි. තතො පට්ඨාය ච අජ්ඣත්තිකසඞ්ගහමෙව කරොන්තො දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා සග්ගපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා කොරබ්‍යරාජා ආනන්දො අහොසි. ධූමකාරී පසෙනදිකොසලො. විධුරපණ්ඩිතො පන අහමෙවාති.

ධූමකාරිජාතකං.

---

7. 2. 9.

කොධ ජාගරතං සුත්තොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සො හි සොතාපන්නො අරියසාවකො සාවත්ථිතො සකටසත්ථෙන සද්ධිං කන්තාරමග්ගං පටිපජ්ජි. සත්ථවාහො තත්ථ එකස්මිං උදකඵාසුකට්ඨානෙ පඤ්චසතසකටානි මොචෙත්වා ඛාදනීයභොජනීයං සංවිදහිත්වා වාසං උපගඤ්ඡි. තෙ මනුස්සා තත්ථ තත්ථ නිපජ්ජිත්වා සුපිංසු. උපාසකො පන සත්ථවාහස්ස සන්තිකෙ එකස්මිං රුක්ඛමූලෙ චඞ්කමං අධිට්ඨාසි. අථ තං සත්ථං විලුම්පාමාති පඤ්චසතචොරා නානාආවුධානි ගහෙත්වා සත්ථං පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු. තෙ තං උපාසකං චඞ්කමන්තං දිස්වා ඉමස්ස නිද්දායනකාලෙ විලුම්පිස්සාමාති තත්ථ තත්ථ අට්ඨංසු. සොපි තියාමරත්තිං චඞ්කමියෙව. චොරා පච්චූසසමයෙ ගහිතගහිතපාසාණමුග්ගරාදයො ඡඩ්ඩෙත්වා හො සත්ථවාහ ඉමං අප්පමාදෙන ජග්ගන්තං පුරිසං නිස්සාය ජීවිතං ලභිත්වා තව සන්තකස්ස සාමිකො ජාතොසි. එතස්ස සක්කාරං කරෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කමිංසු. මනුස්සා කාලස්සෙව වුට්ඨාය තෙහි ඡඩ්ඩිතෙ පාසාණමුග්ගරාදයො දිස්වා ඉමං නිස්සාය අම්හෙහි ජීවිතං ලද්ධන්ති උපාසකස්ස සක්කාරං අකංසු. උපාසකොපි ඉච්ඡිතට්ඨානං ගන්ත්වා කතකිච්චො පුන සාවත්ථිං ආගන්ත්වා ජෙතවනං ගන්ත්වා තථාගතං පූජෙත්වා වන්දිත්වා නිසින්නො කිං උපාසක න පඤ්ඤායසීති වුත්තෙන එතමත්ථං ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො උපාසක ත්වඤ්ඤෙව අනිද්දායිත්වා ජග්ගන්තො විසෙසං ලභි පොරාණකපණ්ඩිතාපි ජග්ගන්තා විසෙසගුණං ලභිංසූති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා පච්චාගන්ත්වා අගාරමජ්ඣෙ වසන්තො අපරභාගෙ නික්ඛමිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා නචිරස්සෙව ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා හිමවන්තපදෙසෙ ඨානෙ චඞ්කමිරියාපථො හුත්වා වසන්තො නිද්දං අනුපගන්ත්වා සබ්බරත්තිං චඞ්කමති. අථස්ස චඞ්කමනකොටියං රුක්ඛෙ නිබ්බත්තා දෙවතා තුස්සිත්වා ඛන්ධවිටපෙ ඨත්වා පඤ්හං පුච්ඡන්තී පඨමං ගාථමාහ:-

කොධ ජාගරතං සුත්තො කොධ සුත්තෙසු ජාගරො,
කො මමෙතං විජානාති කො තං පටිභණාති මෙති.

තත්‍ථ-**කොධාති** කො ඉධ. **කො මමෙතන්**ති කො මම එතං පඤ්හං විජානාති. **කො තං පටිභණාති මෙති** තං එතං මයා පුට්ඨපඤ්හං මය්හං කො පටිභණාති කො ව්‍යාකරිතුං සක්ඛිස්සතීති පුච්ඡති.

බොධිසත්තො තස්සා වචනං සුත්වා :-

අහං ජාගරතං සුත්තො අහං සුත්තෙසු ජාගරො,
අහමෙතං විජානාමි අහං පටිභණාමි තෙති.

ඉමං ගාථං වත්වා පුන තාය :-

කථං ජාගරතං සුත්තො කථං සුත්තෙසු ජාගරො,
කථං එතං විජානාසි කථං පටිභණාසි මෙති.

ඉමං ගාථං පුට්ඨො තමත්‍ථං ව්‍යාකරොන්තො :-

යෙ ධම්මං නප්පජානන්ති සඤ්ඤමොති දමොති ච,
තෙසු සුප්පමානෙසු අහං ජග්ගාමි දෙවතෙ.

යෙසං රාගො ච දොසො ච අවිජ්ජා ච විරාජිතා,
තෙසු ජාගරමානෙසු අහං සුත්තොස්මි දෙවතෙ.

එවං ජාගරතං සුත්තො එවං සුත්තෙසු ජාගරො,
එවමෙතං විජානාමි එවං පටිභණාමි තෙති.

ඉමා ගාථා ආහ.

තත්‍ථ-**කථං ජාගරතං සුත්තොති** කථං ත්වං ජාගරතං සත්තානං අන්තරෙ සුත්තො නාම හොසි. එසනයො සබ්බත්‍ථ. **යෙ ධම්මන්**ති යෙ සත්තා නවවිධලොකුත්තරධම්මං න ජානන්ති. **සඤ්ඤමොති දමොති චාති** අයං සඤ්ඤමො අයං දමොති එවඤ්ච යෙ මග්ගෙන ආගතං සීලසඤ්ඤමඤ්ච ඉන්ද්‍රියසංවරඤ්ච න ජානන්ති ඉන්ද්‍රියසංවරෙ හි මනච්ඡට්ඨානං ඉන්ද්‍රියානං දමනතො දමොති වුච්චති. **තෙසු සුප්පමානෙසූ**ති තෙසු කිලෙසනිද්දාවසෙන සුප්පන්තෙසු සුත්තෙසු අහං අප්පමාදවසෙන ජග්ගාමි. **යෙසං රාගො චාති** ගාථාය යෙසං මහාඛීණාසවානං පද සතෙන නිද්දිට්ඨදියඩ්ඪසහස්සතණ්හාලොභසඞ්ඛාතො රාගො ච නවා ඝාතවත්‍ථුසමුට්ඨානො දොසො ච දුක්ඛාදීසු අට්ඨසු වත්‍ථූසු අඤ්ඤාණභූතා අවිජ්ජා චාති ඉමෙ කිලෙසා විරාජිතා පහීනා **තෙසු** අරියෙසු සබ්බා කාරෙන **ජාගරමානෙසු** තෙ උපාදාය අහං සුත්තො නාම දෙවතෙති අත්‍ථො. **එවං ජාගරතන්**ති එවං දෙවතෙ අහං ඉමිනා කාරණෙන ජාගරතං සුත්තො නාමාති එසනයො සබ්බපදෙසු.

එවං මහාසත්තෙන පඤ්හෙ කථිතෙ තුට්ඨා දෙවතා තස්ස ථුතිං කරොන්ති ඔසානගාථමාහ :-

සාධු ජාගරතං සුත්තො සාධු සුත්තෙසු ජාගරො,
සාධු මෙතං විජානාසි සාධු පටිභණාසි මෙති.

තත්ථ-**සාධූති** සාධු ලට්ඨකං කත්වා ඉමං පඤ්හං කථෙසි. මයම්පි තං එවමෙව කථෙමාති එවං බොධිසත්තස්ස ථුතිං කත්වා අත්තනො විමානමෙව පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දෙවතා උප්පලවණ්ණා අහොසි. තාපසො අහමෙවාති.

ජාගරජාතකං.

---

7. 2. 10.

න කිරත්ථීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මල්ලිකං දෙවිං ආරබ්භ කථෙසි. සා හි සාවත්ථියං එකස්ස මාලාකාරජෙට්ඨකස්ස ධීතා උත්තමරූපධරා මහාපුඤ්ඤා සොළසවස්සකාලෙ එකදිවසං කුමාරිකාහි සද්ධිං පුප්ඵාරාමං ගච්ඡන්තී තයො කුම්මාසපිණ්ඩෙ ගහෙත්වා පුප්ඵපච්ඡියං ඨපෙත්වා ගච්ඡති. සා නගරතො නික්ඛමනකාලෙ භගවන්තං සරීරප්පභං විස්සජ්ජෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතං නගරං පවිසන්තං දිස්වා තයො කුම්මාසපිණ්ඩෙ උපනාමෙසි. සත්ථා චතුමහාරාජදත්තියං පත්තං උපනෙත්වා පටිග්ගහෙසි. සාපි තථාගතස්ස පාදෙ සිරසා වන්දිත්වා බුද්ධාරම්මණං පීතිං ගහෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. සත්ථා තං ඔලොකෙත්වා සිතං පාතුකාසි. ආයස්මා ආනන්දො කො නු ඛො හෙතු තථාගතස්ස සිතකාරණායාති චින්තෙත්වා භගවන්තං පුච්ඡි. අථස්ස සත්ථා ආනන්ද අයං කුමාරිකා ඉමෙසං කුම්මාසපිණ්ඩකානං ඵලෙන අජ්ජෙව කොසලරඤ්ඤො අග්ගමහෙසී භවිස්සතීති සිතකාරණං කථෙසි. කුමාරිකාපි පුප්ඵාරාමං ගතා. තං දිවසමෙව කොසලරාජා අජාතසත්තුනා සද්ධිං යුජ්ඣන්තො යුද්ධපරාජිතො පලායි. තතො අස්සං අභිරූය්හ ආගච්ඡන්තො තස්සා ගීතසද්දං සුත්වා පටිබද්ධචිත්තො අස්සං තං ආරාමාභිමුඛං පෙසෙසි. පුඤ්ඤසම්පන්නා කුමාරිකා රාජානං දිස්වා අපලායිත්වාව ආගන්ත්වා අස්සස්ස නාසාරජ්ජුයා ගණ්හි. රාජා අස්සපිට්ඨියං නිසින්නොව සස්සාමිකාසි අස්සාමිකාසීති පුච්ඡි. අස්සාමිකභාවං ඤත්වා අස්සා ඔරුය්හ වාතාතපකිලන්තො තස්සා අඞ්කෙ නිපන්නො මුහුත්තං විස්සමිත්වා තං අස්සපිට්ඨියං නිසීදාපෙත්වා බලකායපරිවුතො නගරං පවිසිත්වා අත්තනො කුලඝරං පවෙසෙත්වා සායණ්හසමයෙ යානං පහිණිත්වා මහන්තෙන සක්කාරෙන සම්මානෙන කුලඝරතො ආහරාපෙත්වා රතනරාසිම්හි ඨපෙත්වා අභිසෙකං දත්වා අග්ගමහෙසිං අකාසි. තතො පට්ඨාය ච සා රඤ්ඤො පියා අහොසි මනාපා පුබ්බුට්ඨායිතාදීහි පඤ්චහි කල්‍යාණධම්මෙහි සමන්නාගතා පතිදෙවතා. බුද්ධානම්පි වල්ලභා අහොසි. තස්සා සත්ථු තයො කුම්මාසපිණ්ඩෙ දත්වා තං සම්පත්තිං අධිගතභාවො සකලනගරං පත්ථරිත්වා ගතො. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො මල්ලිකාදෙවී බුද්ධානං තයො කුම්මාසපිණ්ඩෙ දත්වා තෙසං ඵලෙන තං දිවසමෙව අභිසෙකං පත්තා අහො බුද්ධානං මහාගුණතාති.

සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න අච්ඡරියං භික්ඛවෙ මල්ලිකාය එකස්ස සබ්බඤ්ඤුබුද්ධස්ස තයො කුම්මාසපිණ්ඩෙ දත්වා කොසලරඤ්ඤො අග්ගමහෙසිභාවාධිගමො. කස්මා බුද්ධානං ගුණමහන්තතාය. පොරාණකපණ්ඩිතා පන පච්චෙකබුද්ධානං අලොණිකං අතෙලං අඵාණිතං කුම්මාසං දත්වා තස්ස ඵලෙන දුතියෙ අත්තභාවෙ තියොජනසතිකෙ කාසිරට්ඨෙ රජ්ජසිරිං පාපුණිංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො එකස්මිං දලිද්දකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො එකං සෙට්ඨිං නිස්සාය භතියා කම්මං කරොන්තො ජීවිකං කප්පෙසි. සො එකදිවසං පාතරාසත්ථාය මෙ භවිස්සතීති අන්තරාපණතො චත්තාරො කුම්මාසපිණ්ඩෙ ගහෙත්වා කම්මන්තං ගච්ඡන්තො චත්තාරො පච්චෙකබුද්ධෙ භික්ඛාචාරත්ථාය බාරාණසිනගරාභිමුඛෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා ඉමෙ භික්ඛං සන්ධාය බාරාණසිං ගච්ඡන්ති මය්හඤ්චිමෙ චත්තාරො කුම්මාසපිණ්ඩා අත්ථි යන්නූනාහං ඉමෙ ඉමෙසං දදෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා තෙ උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ ඉමෙ මෙ චත්තාරො කුම්මාසපිණ්ඩා අහං ඉමෙ තුම්හාකං දදාමි සාධු භන්තෙ පටිග්ගණ්හාථ එවමිදං පුඤ්ඤං මය්හං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති වත්වා තෙසං අධිවාසනං විදිත්වා වාලිකං උස්සාපෙත්වා චත්තාරි ආසනානි පඤ්ඤාපෙත්වා තෙසං උපරි සාඛාභඞ්ගං අත්ථරිත්වා පච්චෙකබුද්ධෙ පටිපාටියා නිසීදාපෙත්වා පණ්ණපුටෙන උදකං ආහරිත්වා දක්ඛිණොදකං පාතෙත්වා චතූසු පත්තෙසු චත්තාරො කුම්මාසපිණ්ඩෙ පතිට්ඨාපෙත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ එතෙසං නිස්සන්දෙන දලිද්දගෙහෙ නිබ්බත්ති නාම මා හොතු සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණපටිවෙධස්ස පච්චයො හොතූති ආහ.

පච්චෙකබුද්ධා පරිභුඤ්ජිත්වා පරිභොගාවසානෙ අනුමොදනං කත්වා උප්පතිත්වා නන්දමූලපබ්භාරමෙව අගමංසු. බොධිසත්තො අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ පච්චෙකබුද්ධගතං පීතිං ගහෙත්වා තෙසු චක්ඛුපථං අතීතෙසු කම්මන්තං ගන්ත්වා යාවතායුකං දානං අනුස්සරිත්වා කාලං කත්වා තස්ස ඵලෙන බාරාණසිරඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. බ්‍රහ්මදත්තකුමාරොතිස්ස නාමං අකංසු. සො අත්තනො පදසා ගමණකාලතො පට්ඨාය අහං ඉමස්මිඤ්ඤෙව නගරෙ භතකො හුත්වා කම්මන්තං ගච්ඡන්තො පච්චෙකබුද්ධානං චත්තාරො කුම්මාසපිණ්ඩෙ දත්වා තස්ස දානස්ස ඵලෙන ඉධ නිබ්බත්තොති පසන්නාදාසෙ මුඛනිමිත්තං විය සබ්බං පුරිමජාතිකිරියං ජාතිස්සරඤාණෙන පාකටං කත්වා පස්සි.

සො වයප්පත්තො තක්කසිලං ගන්ත්වා සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා ආගන්ත්වා සික්ඛිතසිප්පං පිතු දස්සෙත්වා තුට්ඨෙන පිතරා උපරජ්ජෙ පතිට්ඨාපිතො අපරභාගෙ පිතු අච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාසි. අථස්ස උත්තමරූපධරං කොසලරඤ්ඤො ධීතරං ආනෙත්වා අග්ගමහෙසිං අකංසු. ඡත්තමඞ්ගලදිවසෙ පනස්ස සකලනගරං දෙවනගරං විය අලඞ්කරිංසු.

සො නගරං පදක්ඛිණං කත්වා අලඞ්කතපාසාදං අභිරුහිත්වා මහාතලමජ්ඣෙ සමුස්සාපිතසෙතච්ඡත්තං පල්ලඞ්කං ආරුය්හ නිසින්නො පරිවාරෙත්වා ඨිතෙ එකතො අමච්චෙ එකතො බ්‍රාහ්මණගහපතිකාදයො නානාවිධවෙසවිලාසසමුජ්ජලෙ එකතො නානාවිධපණ්ණාකාර හත්ථෙ නාගරමනුස්සෙ එකතො අලඞ්කතදෙවච්ඡරසඞ්ඝං විය සොළසසහස්ස සඞ්ඛං නාටකිත්ථිගණන්ති ඉමං අතිමනොරමං සිරිවිභවං ඔලොකෙන්තො අත්තනො පුබ්බකම්මං අනුස්සරිත්වා ඉදං සුවණ්ණපිණ්ඩිකං කඤ්චනමාලසෙතච්ඡත්තං ඉමානි ච අනෙකසහස්සානි හත්ථිවාහන අස්සවාහනරථවාහනානි මණිමුත්තාදිපූරිතා සාරගබ්භා නානාවිධ ධඤ්ඤපූරිතා මහාපඨවී දෙවච්ඡරපටිභාගා නාරියොචාති සබ්බො පෙස මය්හං සිරිවිභවො න අඤ්ඤස්ස සන්තකො චතුන්නං පච්චෙක බුද්ධානං දින්නස්ස චතුකුම්මාසපිණ්ඩදානස්සෙව සන්තකො තෙ නිස්සාය මයා එස ලද්ධොති පච්චෙකබුද්ධානං ගුණං අනුස්සරිත්වා අත්තනො කම්මං පාකටං අකාසි. තස්ස තං සරන්තස්ස සකලසරීරං පීතියා පූරි සො පීතියා තෙමිතහදයො මහාජනමජ්ඣෙ උදානගීතං ගායන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි :–

න කිරත්ථි අනොමදස්සිසු
පාරිචරියා බුද්ධෙසු අප්පිකා,
සුක්ඛාය අලොණිකාය ච
පස්ස ඵලං කුම්මාසපිණ්ඩියා.

හත්ථිගවාස්සා ච මෙ බහූ
ධනධඤ්ඤං පඨවී ච කෙවලා,
නාරියො චිමා අච්ඡරූපමා
පස්ස ඵලං කුම්මාසපිණ්ඩියාති.

තත්ථ–**අනොමදස්සිසූති** අනොමස්ස අලාමකස්ස පච්චෙකබොධිඤාණස්ස දිට්ඨත්තා පච්චෙකබුද්ධා අනොමදස්සිනො නාම. **පාරිචරියාති** අභිවාදනපච්චුට්ඨානඅඤ්ජලිකම්මාදිභෙදා සාමීචිකිරියාපි සම්පන්නෙන දිස්වා අත්තනො සන්තකං අප්පං වා බහුං වා ලූඛං වා පණීතං වා දෙය්‍යධම්මං චිත්තං පසාදෙත්වා ගුණං සල්ලක්ඛෙත්වා තිස්සො චෙතනා විසොධෙත්වා ඵලං සද්දහිත්වා පරිච්චජනකිරියාපි. **බුද්ධෙසූති** පච්චෙක බුද්ධෙසු. **අප්පිකාති** මන්දා පරිත්තා නාම නත්ථි කිර. **සුක්ඛායාති** නිස්නෙහාය. **අලොණිකායාති** ඵාණිතවිරහිතාය නිප්ඵාණිතත්තා හි සා අලොණිකාති වුත්තා. **කුම්මාසපිණ්ඩියාති** චත්තාරො කුම්මාස පිණ්ඩෙ එකං කත්වා ගහිතං තං කුම්මාසං සන්ධායෙවමාහ.

ගුණවන්තානං සමණබ්‍රාහ්මණානං ගුණෙ සල්ලක්ඛෙත්වා චිත්තං පසාදෙත්වා ඵලූපපත්තිං පාටිකඞ්ඛමානානං තිස්සො චෙතනා විසොධෙත්වා දින්නදක්ඛිණා අප්පිකා නාම නත්ථි නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ මහාසම්පත්තිං දෙතීති වුත්තං. හොති චෙත්ථ :–

“නත්ථි චිතෙත පසනනම්හි අප්පිකා නාම දකඛිණා,
තථාගතෙ වා සම්බුද්ධෙ අථවා තසස සාවකෙ”ති.

ඉමසස ච පනත්ථසස දීපනත්ථාය:-

“ඛීරොදනං අහමදසිං භිකඛුනො පිණ්ඩාය චරනතසස,
තසසා මෙ පසස විමානං අච්ඡරාකාමවණ්ණිනීහමස්මිං,
අච්ඡරා සහසසානං පවරා පසස පුඤඤානං විපාකං.

තෙන මෙ තාදිසො වණණො තෙන මෙ ඉධ මිජඣති,
උප්පජජනති ච මෙ භොගා යෙ කෙචි මනසො පියා.

තෙනම්හි එවං ජලිතානුභාවා
වණණො ච මෙ සබබදිසා පභාසතී”ති.a

එවමාදිවිමානානි ආහරිතබබානි. **ධනධඤඤානී**ති මුත්තාදිධනඤච සත්තධඤඤානි ච. **පථවී ච කෙවලා**ති සකලා චෙසා මහාපථවීති සකල පථවිං හත්ථගතං මඤඤමානො වදති. **පසස ඵලං කුම්මාසපිණ්ඩියා**ති අත්තනො දානඵලං අත්තනාව දසෙසනෙතා එවමාහ. දානඵලං කිර බොධිසතෙතා ච සබබඤඤුබුද්ධා චෙව ජානනති. තෙනෙව සත්ථා ඉතිවුත්තකෙ සුතතනතං කථෙනෙතා-“එවඤච භිකඛවෙ සතතා ජානෙය්‍යුං දානසංවිභාගසස විපාකං යථාහං ජානාමි න අදත්වා භුඤෙජය්‍යුං න ච නෙසං මචෙඡරමලං චිතතං පරියාදාය තිට්ඨෙය්‍ය යොපි නෙසං අසස චරිමො ආලොපො චරිමං කබලං තතොපි න අසංවිභජිත්වා භුඤෙජය්‍යුං සචෙ නෙසං පටිගගාහකා අසසු යසමා ච ඛො භිකඛවෙ සතතා න එවං ජානනති දානසංවිභාගසස විපාකං යථාහං ජානාමි තසමා අදත්වා භුඤජනති මචෙඡරමලඤච නෙසං චිතතං පරියාදාය තිට්ඨතී”ති.b

බොධිසතෙතාපි අත්තනො ඡත්තමඞගලදිවසෙ සඤජාතපීතිපාමොජෙජා ඉමාහි චීහි ගාථාහි උදානගීතං ගායි. තතො පට්ඨාය රඤෙඤා පියගීතනති බොධිසතතසස නාටකිත්ථියො ච සෙසනාටකගනධබබාදයොපි ච අනෙතපුරජනොපි අනෙතානගරවාසිනොපි බහිනගරවාසිනොපි පානාගාරෙසුපි අමච්චමණ්ඩලෙසුපි අම්හාකං රඤෙඤා පියගීතනති තදෙව ගීතං ගායනති.

එවං අද්ධානෙ ගතෙ අගගමහෙසී තසස ගීතසස අත්ථං ජානිතුකාමා අහොසි. මහාසතතං පන පුච්ඡිතුං න විසහති. අථසසා එකසමිං ගුණෙ පසීදිත්වා එකදිවසං රාජා භද්දෙ වරනෙත දසසාමි වරං ගණහාහීති ආහ. සාධු දෙව ගණහාමීති. හත්ථිඅසසාදිසු තෙ කිං දම්මීති. දෙව තුමෙහ නිසසාය මයහං න කිඤචි නත්ථි න මෙ එතෙහි අත්ථො සචෙ පන දාතුකාමත්ථ තුමහාකං ගීතසස අත්ථං කථෙත්වා දෙථාති. භද්දෙ කො තෙ ඉමිනා වරෙන අත්ථො අඤඤං ගණහාහීති. දෙව අඤෙඤන මෙ අත්ථො

a, විමානවත්ථුපාළි-ගුතතිලවිමානවත්ථු. b. ඉතිවුත්තකපාළි.

තම්පි එතදෙව ගණ්හාමීති. සාධු භද්දෙ කරෙස්සාමි තුය්හං පන එකිකාය රඥො න කරෙස්සාමි චාදසයොජනිකාය බාරාණසියා ඉෙරිසම්බරූපෙත්වා රාජද්වාරෙ රතනමණ්ඩපං කාරෙත්වා රතනපල්ලඞ්කං පඤ්ඤපෙත්වා අමච්චබ්‍රාහ්මණාදීහි නාගරෙහි චෙව සොළසහි ඉත්ථිසහස්සෙහි ච පරිවුතො තෙසං මජ්ඣෙ රතනපල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා කරෙස්සාමීති. සා සාධු දෙවාති සම්පටිච්ඡි.

රාජා තථා කාරෙත්වා අමරගණපරිවුතො සක්කොදෙවරාජා විය මහාජනකායපරිවුතො රතනපල්ලඞ්කෙ නිසීදි. දෙවීපි සබ්බාලඞ්කාර පතිමණ්ඩිතා සඤ්ඤුචනභද්දපීඨං අත්ථරිත්වා එකමන්තෙන අක්ඛිකොටියා ඔලොකෙත්වා තථාරූපෙ ඨානෙ නිසීදිත්වා දෙව තුම්හාකං තුස්සිත්වා ගායනම්ඞලගීතස්ස තාව මෙ අත්ථං ගගනතලෙ චන්දං උට්ඨාපෙන්තො විය පාකටං කත්වා කථෙථාති වත්වා තතියං ගාථමාහ:–

අභික්ඛණං රාජකුඤ්ජර
ගාථා භාසසි කොසලාධිප,
පුච්ඡාමි තං රට්ඨවඩ්ඪන
බාළ්හං පීතිමනො පභාසසීති.

තත්ථ–**කොසලාධිපා**ති න සො කොසලරට්ඨාධිපො කුසලෙ පන ධම්මෙ අධිපතිං කත්වා විහරති තෙන තං ආලපන්තී එවමාහ. කුසලාධිප කුසලජ්ඣාසයාති අත්ථො. **බාළ්හං පීතිමනො පභාසසීති** අතිවිය පීතිපුණ්ණචිත්තො හුත්වා භාසසි. තස්මා කථෙථ තාව මෙ එතාසං ගාථානං අත්ථන්ති.

අථස්සා ගාථානමත්ථං ආවිකරොන්තො මහාසත්තො චතස්සො ගාථා අභාසි:–

ඉමස්මිං යෙව නගරෙ කුලෙ අඤ්ඤතරෙ අහුං,
පරකම්මකරො ආසිං භතකො සීලසංවුතො.

කම්මාය නික්ඛමන්තාහං චතුරො සමණෙ අද්දසං,
ආචාරසීලසම්පන්නෙ සීතීභූතෙ අනාසවෙ.

තෙසු චිත්තං පසාදෙත්වා නිසීදෙත්වා පණ්ණසන්ථතෙ,
අදාසිං බුද්ධානං කුම්මාසං පසන්නො සෙහි පාණිහි.

තස්ස කම්මස්ස කුසලස්ස ඉදං මෙ එදිසං ඵලං,
අනුභොමි ඉදං රජ්ජං ඵීතං ධරණීමුත්තමන්ති.

තත්ථ–**කුලෙ අඤ්ඤතරෙ**ති නාමෙන වා ගොත්තෙන වා අපාකටෙ එකස්මිං වෙස්සකුලෙ. **අහු**න්ති නිබ්බත්තිං. **පරකම්මකරො ආසි**න්ති තස්මිං කුලෙ ජාතොචාහං දලිද්දතාය පරස්ස කම්මං කත්වා ජීවිකං කප්පෙන්තො පරකම්මකරො ආසිං. **භතකො**ති පරවෙතනභතො. **සීල සංවුතො**ති පඤ්චසීලසංවරෙ ඨිතො භතියා ජීවන්තොපි දුස්සීල්‍යං පහාය සීලසම්පන්නොච අහොසින්ති දීපෙති. **කම්මාය නික්ඛමන්තාහ**න්ති

තං දිවසං කත්තබ්බස්ස කිච්චස්ස කාරණත්ථාය නික්ඛන්තො අහං. **චතුරො සමණෙ අද්දස**න්ති භද්දෙ අහං නගරා නික්ඛම්ම මහාමග්ගං ආරුය්හ අත්තනො කම්මභූමිං ගච්ඡන්තො භික්ඛත්ථාය බාරාණසිනගරං පවිසන්තෙ සමිතපාපෙ චත්තාරො පබ්බජිතෙ අද්දසං. **ආචාරසීලසම්පන්නෙ**ති එකවීසතියා අනෙසනෙහි ජීවිකාකප්පනං අනාචාරො නාම තස්ස පටිපක්ඛෙන ආචාරෙන චෙව මග්ගඵලෙහි ආගතෙන සීලෙන ච සමන්නාගතෙ. **සීතිභූතෙ**ති රාගාදිපරිළාහවූපසමෙන චෙව එකාදස අග්ගිනිබ්බාපනෙන ච සීතිභාවප්පත්තෙ. **අනාසවෙ**ති කාමාසවාදි රහිතෙ. **නිසීදෙත්වා**ති වාලිකාසන්ථතං උපරි සන්ථතෙ පණ්ණසන්ථාරෙ නිසීදාපෙත්වා සන්ථාරො හි ඉධ සන්ථතොති වුත්තො. **අදාසි**න්ති තෙසං උදකං දත්වා සක්කච්චං සකෙහි හත්ථෙහි කුම්මාසං අදාසිං. **කුසලස්සා**ති ආරොග්‍යානවජ්ජට්ඨෙන කුසලස්ස. **ඵල**න්ති නිස්සන්දඵලං. **ජීත**න්ති සබ්බසම්පත්තිජ්ජලිතං.

එවං මහාසත්තස්ස අත්තනො කම්මඵලං විත්ථාරෙත්වා කථෙන්තස්ස සුත්වා පසන්නමනා දෙවී සචෙ මහාරාජ එවං පච්චක්ඛතො දානඵලං ජානාථ ඉතොදානි පට්ඨාය එකම්පි භත්තපිණ්ඩං ලභිත්වා ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණාදීනං දත්වාව පරිභුඤ්ජථාති බොධිසත්තස්ස ථුතිං කරොන්තී:–

දද භුඤ්ජච මාච පමාදො
චක්කං වත්තය කොසලාධිප,
මා රාජ අධම්මිකො අහු
ධම්මං පාලය කොසලාධිපාති.

ඉමං ගාථමාහ. තත්ථ–**දද භුඤ්ජ චා**ති අඤ්ඤෙසං දත්වාව අත්තනා භුඤ්ජ. **මාච පමාදෙ**ති දානාදීසු පුඤ්ඤෙසු මා පමජ්ජිත්ථ. **චක්කං වත්තය කොසලාධිපා**ති කුසලජ්ඣාසය මහාරාජ පතිරූපදෙසවාසාදිකං චතුබ්බිධං ධම්මචක්කං පවත්තෙහි. පකතිරථොහි වීහි චක්කෙහි ගච්ඡති අයං පන කායො ඉමෙහි චතූහි චක්කෙහි දෙවලොකං ගච්ඡති තෙන තෙ ධම්මචක්කසංඛං ගතා තං ත්වං චක්කං වත්තෙහි පවත්තෙහි. **මා අධම්මිකො**ති යථා අඤ්ඤෙ ඡන්දාගතිං ගච්ඡන්තා ලොකං උච්ඡුයන්තෙ පීළෙත්වා විය ධනමෙව සංකඩ්ඪන්තා අධම්මිකා හොන්ති තථා ත්වං මා අධම්මිකො **අහු. ධම්මං පාලයා**ති–

"දානං සීලං පරිච්චාගං අජ්ජවං මද්දවං තපං,
අක්කොධං අවිහිංසඤ්ච ඛන්තිඤ්ච අවිරොධන"න්ති.

ඉදං පන දසවිධං රාජධම්මමෙව පාලය රක්ඛ මාපරිච්චජ. මහාසත්තො තස්සා වචනං සම්පටිච්ඡන්තො:–

සොහං තදෙව පුනප්පුනං
වටුමං ආචරිස්සාමි සොභනෙ,
අරියාචරිතං සුකොසලෙ
අරහන්තො මෙ මනාපා පස්සිතුන්ති.

ගාථමාහ. තත්‍ථ-**වදුම**න්ති මග්ගං. **අරියාචරිත**න්ති අරියෙහි බුද්ධාදීහි ආචිණ්ණං. **සුකොසලෙ**ති සොභනෙ කොසලරඤ්ඤෙ ධීතෙති අත්‍ථො. **අරහන්තෙතා**ති කිලෙසෙහි ආරකත්තා අරානං අරීනඤ්ච හතත්තා පච්චයානං අරහත්තා එවං ලද්ධනාමා පච්චෙකබුද්ධා. ඉදං වුත්තං හොති-භද්දෙ කොසලරාජධීතෙ **සො අහං** දූතං මෙ දින්නන්ති තිත්තිං අකත්‍වා **පුනප්පුනං තදෙව** අරියාචරිතං දූතමග්ගං **ආචරිස්සාමි** මය්හං හි අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යත්තා අරහන්තෙතා මනාපදස්සනා චීවරාදීනං දතුකාමතාය තෙයෙව පස්සිතුං ඉච්ඡාමීති.

ඉදඤ්ච පන වත්‍වා දෙවියා සම්පත්තිං ඔලොකෙත්‍වා භද්දෙ මයා තව පුරිමභවෙ අත්තනො කුසලකම්මං විත්‍ථාරෙත්‍වා කථිතං ඉමාසං පන නාරීනං මජ්ඣෙ රූපෙන වා ලීලාවිලාසෙන වා තයා සදිසී එකාපිනත්‍ථි සා ත්‍වං කිං කම්මං කත්‍වා ඉමං සම්පත්තිං පටිලභීති පුච්ඡන්තො පුන ගාථමාහ :-

> දෙවී විය අච්ඡරූපමා
> මජ්ඣෙ නාරිගණස්ස සොභසි,
> කිං කම්මමකාසි භද්දකං
> කෙනාසි වණ්ණවතී සුකොසලෙති.

තස්සත්‍ථො-භද්දෙ **සුකොසලෙ** කොසලරඤ්ඤෙ සුධීතෙ ත්‍වං රූපසම්පත්තියා **අච්ඡරූපමා** තිදසපුරෙ සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤෙ අඤ්ඤතරා දෙවධීතා විය ඉමස්ස **නාරිගණස්ස මජ්ඣෙ සොභසි** පුබ්බෙ කිං නාම **භද්දකං** කල්‍යාණං **කම්මං අකාසි කෙනාසි** කාරණෙන එවං **වණ්ණවතී** ජාතාති.

අථස්ස සා පුරිමභවෙ කල්‍යාණකම්මං කථෙන්ති සෙසං ගාථා ද්වයමාහ :-

> අම්බට්ඨකුලස්ස ඛත්තිය
> දස්‍යාහං පරපෙස්සියා අහුං,
> සඤ්ඤතා ධම්මජීවිනී
> සීලවතී ච අපාපදස්සනා.
>
> උද්ධටභත්තං අහං තදා
> චරමානස්ස අදාසිං භික්ඛුනො,
> විත්තා සුමනා සයං අහං
> තස්ස කම්මස්ස ඵලං මමෙදිසන්ති.

සාපි කිර ජාතිස්සරඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්‍වාව කථෙසි.

තත්‍ථ-**අම්බට්ඨකුලස්සා**ති කුටුම්බියකුලස්ස. **දස්‍යාහ**න්ති දාසී අහං. **දසාහ**න්තිපි පාඨො. **පරපෙස්සියා**ති පරෙහි තස්ස තස්ස කිච්චස්ස කරණත්‍ථාය පෙසිතබ්බා පෙසනකාරිකා. **සඤ්ඤතා**ති දාසියො නාම දුස්සීලා හොන්ති අහං පන තීහි ද්වාරෙහි සඤ්ඤතා සීලසම්පන්නා. **ධම්මජීවිනීති** පරවඤ්චනාදීනි අකත්‍වා ධම්මෙන සමෙන පවත්තිතජීවිකා. **සීලවතීති** ආචාරසම්පන්නා ගුණවතී. **අපාපදස්සනා**ති කල්‍යාණදස්සනා

පියධම්මා. **උද්ධමහන්තන්ති** අත්තනො පත්තකොට්ඨාසවසෙන උද්ධරිත්වා ලද්ධභාගභත්තං. **භික්ඛුනොති** භින්නකිලෙසස්ස පච්චෙකබුද්ධස්ස. **චිත්තා සුමනාති** තුට්ඨා සොමනස්සජාතා කම්මඵලං සද්දහන්ති. **තස්ස කම්මස්සාති** තස්ස එකභික්ඛාදානකම්මස්ස. ඉදං වුත්තං හොති- අහං මහාරාජ පුබ්බෙ සාවත්ථියං අඤ්ඤතරස්ස කුටුම්බියකුලස්ස දාසී හුත්වා අත්තනො ලද්ධභාගභත්තං ආදාය නික්ඛමන්තී එකං පච්චෙකබුද්ධං පිණ්ඩාය චරන්තං දිස්වා අත්තනො තණ්හං මිලාපෙත්වා සඤ්ඤමාදිගුණසම්පන්නා කම්මඵලං සද්දහන්තී තස්ස තං භත්තං අදාසිං සාහං යාවතායුකං ඨත්වා කාලකතා තත්ථ සාවත්ථියං කොසලරඤ්ඤො අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා ඉදානි තවපාදෙ පරිචරමානා එවරූපං සම්පත්තිං අනුභවාමි තස්ස මම කම්මස්ස ඉදමීදිසං ඵලන්ති. තත්ථ ගුණසම්පන්නානං දින්නස්ස මහප්ඵලභාවදස්සනත්ථං "අග්ගතො වෙ පසන්නාන"න්ති ච[a] "එස දෙවමනුස්සානං සබ්බකාමදදො නිධී"ති ච[b] ආදිගාථා විත්ථාරෙතබ්බා.

ඉති තෙ උභොපි අත්තනො පුරිමකම්මං විත්ථාරෙත්වා කථෙන්තා තතො පට්ඨාය චතූසු නගරද්වාරෙසු නගරමජ්ඣෙ නිවෙසනද්වාරෙති ඡ දානසාලා කාරාපෙත්වා සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කරොන්තා මහාදානං පවත්තෙත්වා සීලං රක්ඛිත්වා උපොසථකම්මං කත්වා ජීවිතපරියොසානෙ සග්ගපරායණා අහෙසුං.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා දෙවී රාහුලමාතා අහොසි. රාජා පන අහමෙවාති.

කුම්මාසපිණ්ඩජාතකං.

---

7. 2. 11.

ආගමිස්සති මෙ පාපන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස වධාය පරිසක්කනං ආරබ්භ කථෙසි.

තදා හි ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො දෙවදත්තො තථාගතස්ස මාරණත්ථමෙව පරිසක්කති ධනුග්ගහෙ පයොජෙසි සිලං පවිජ්ඣි නාළාගිරිං විස්සජ්ජාපෙසි තථාගතස්ස විනාසත්ථමෙව උපායං කරොතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මම වධාය පරිසක්කි තාසමත්තම්පි පන කාතුං අසක්කොන්තො අත්තනාව දුක්ඛං අනුභොසීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිම්හි නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලාය සබ්බසිප්පානි සික්ඛි සබ්බරවජානනමන්තං උග්ගණ්හි. සො ආචරියස්ස අනුයොගං දත්වා බාරාණසියං පච්චාගඤ්ඡි. පිතා තං ඔපරජ්ජෙ ඨපෙසි කිඤ්චාපි ඔපරජ්ජෙ ඨපෙසි මාරාපෙතුකාමො පන හුත්වා තං දට්ඨුම්පි න ඉච්ඡි.

a. අග්ගප්පසාදසුත්ත-ඉතිවුත්තකපාළි. b. නිධිකණ්ඩසුත්ත-ඛුද්දකපාඨ.

අථෙකා සිගාලී ද්වෙ පොතකෙ ගහෙත්වා රත්තිං මනුස්සෙසු පතිසල්ලීනෙසු නිද්ධමනෙන නගරං පාවිසි. බොධිසත්තස්ස ච පාසාදෙ සයනගබ්භස්ස අවිදූරෙ එකා සාලා අත්ථි තත්ථෙකො අද්ධිකමනුස්සො උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා පාදමූලෙ භූමියං ඨපෙත්වා එකස්මිං ඵලකෙ නිපජ්ජි න තාව නිද්දායති. තදා සිගාලියා පොතකා ඡාතකා විරවිංසු. අථ නෙසං මාතා තාතා මා සද්දං කරිත්ථ එතිස්සා සාලාය එකො මනුස්සො උපාහනා ඔමුඤ්චිත්වා භූමියං ඨපෙත්වා ඵලකෙ නිපන්නො න තාව නිද්දායති එතස්ස නිද්දායනකාලෙ එතා උපාහනා ආහරිත්වා තුම්හෙ ඛාදාපෙස්සාමීති අත්තනො භාසාය ආහ.

බොධිසත්තො මන්තානුභාවෙන තස්සා රවං ජානිත්වා සයනගබ්භා නික්ඛම්ම වාතපානං විවරිත්වා කො එත්ථාති ආහ අහං දෙව අද්ධිකමනුස්සොති. උපාහනා තෙ කුහින්ති. භූමියං දෙවාති. උක්ඛිපිත්වා ඵලකෙ ඨපෙහීති. තං සුත්වා සිගාලී බොධිසත්තස්ස කුජ්ඣි.

පුනෙකදිවසං සා තථෙව නගරං පාවිසි. තදා එකො මත්තමනුස්සො පානීයං පිවිස්සාමීති පොක්ඛරණිං ඔතරන්තො පතිත්වා නිමුග්ගො නිරස්සාසො මරි. නිවත්ථ පනස්ස වෙසාටකා නිවාසනන්තරෙ කහාපණසහස්සං අඞ්ගුලියා ච මුද්දිකා අත්ථි. තදාපි සා පුත්තකෙ ඡාතම්හා අම්මාති විරවන්තෙ තාතා මා සද්දං කරිත්ථ එතිස්සා පොක්ඛරණියා මනුස්සො මතො තස්සිදඤ්චිදඤ්ච අත්ථි සො පන මරිත්වා සොපානෙ යෙව නිපන්නො තුම්හෙ එතං මනුස්සං ඛාදාපෙස්සාමීති ආහ.

බොධිසත්තො තං සුත්වා වාතපානං විවරිත්වා සාලාය කො අත්ථීති වත්වා එකෙනුට්ඨාය අහං දෙවාති වුත්තෙ ගච්ඡ එතිස්සා පොක්ඛරණියා මතපුරිසස්ස සාටකෙ ච කහාපණසහස්සඤ්ච අඞ්ගුලිමුද්දිකඤ්ච ගහෙත්වා සරීරමස්ස යථා න උට්ඨහති එවං උදකෙ ඔසීදාපෙහීති ආහ. සො තථා අකාසි.

සා පුන කුජ්ඣිත්වා පුරිමදිවසෙ තාව මෙ පුත්තානං උපාහනා ඛාදිතුං නාදාසි අජ්ජ මතමනුස්සං ඛාදිතුං නාදාසි හොතු ඉතො තතියදිවසෙ එකො සපත්තරාජා ආගන්ත්වා නගරං පරික්ඛිපිස්සති අථ තං පිතා යුද්ධත්ථාය පෙසෙස්සති. තත්‍ර තෙ සීසං ඡින්දිස්සන්ති අථ තෙ ගලලොහිතං පිවිත්වා වෙරං මුඤ්චිස්සාමි ත්වං මයාසද්ධිං වෙරං බන්ධසි ජානිස්සාමීති විරවිත්වා බොධිසත්තං තජ්ජෙත්වා පුත්තකෙ ගහෙත්වා නික්ඛමි.

තතියදිවසෙ සපත්තරාජා ආගන්ත්වා නගරං පරිවාරෙසි. රාජා බොධිසත්තං ගච්ඡ තාත තෙන සද්ධිං යුජ්ඣාහීති ආහ. මයා දෙව එකං දිට්ඨං අත්ථි ගන්තුං න විසහාමි ජීවිතන්තරායා භායාමීති. මය්හං තයි මතෙ වා අමතෙ වා කිං ගච්ඡෙව ත්වන්ති.

සො සාධු දෙවාති මහන්තෙන පරිසෙන ගහෙත්වා සපත්තරඤ්ඤො ඨිතද්වාරෙන අනික්ඛමිත්වා අඤ්ඤං ද්වාරං විවරාපෙත්වා නික්ඛමි. තස්මිං ගච්ඡන්තෙ සකලනගරං තුච්ඡං විය අහොසි. සබ්බෙ තෙනෙව සද්ධිං නික්ඛමිංසු. සො එකස්මිං සභාගට්ඨානෙ ඛන්ධාවාරං නිවාසෙත්වා අච්ඡි.

රාජා විනොතසි උපරාජා නගරං තුච්ඡං කත්වා බලං ගහෙත්වා පලායි සපත්තරාජා පි නගරං පරිවාරෙත්වා ඨිතො ඉදානි මය්හං ජීවිතං නත්ථීති. සො ජීවිතං රක්ඛිස්සාමීති දෙවිඤ්ච පුරොහිතඤ්ච පරන්තපං නාමෙකං පාදමූලිකඤ්ච ගහෙත්වා රත්තිභාගෙ අඤ්ඤාතකවෙසෙන පලායිත්වා අරඤ්ඤං පාවිසි.

බොධිසත්තො තස්ස පලාතභාවං සුත්වා නගරං පවිසිත්වා යුද්ධං කත්වා සපත්තං පලාපෙත්වා රජ්ජං ගණ්හි. පිතාපිස්ස නදීතීරෙ පණ්ණසාලං කාරෙත්වා ඵලාඵලෙන යාපෙන්තො වසි. රාජා ච පුරොහිතො ච ඵලාඵලත්ථාය ගච්ඡන්ති. පරන්තපදාසො දෙවියා සද්ධිං පණ්ණසාලායමෙව හොති. තත්‍රපි රාජානං පටිච්ච දෙවියා කුච්ඡිස්මිං ගබ්භො පතිට්ඨහි.

සා අභිණ්හසංසග්ගවසෙන පරන්තපෙන සද්ධිං අතිචරි. සා එකදිවසං පරන්තපං ආහ රඤ්ඤො ඤාතෙ නෙව තව න මය්හං ජීවිතං අත්ථි තස්මා මාරෙහි නන්ති. කථං මාරෙමීති. එස තං ඛග්ගඤ්ච නහානසාටකඤ්ච ගාහාපෙත්වා නහායිතුං ගච්ඡති තත්‍රස්ස නහානට්ඨානෙ පමාදං ඤත්වා ඛග්ගෙන සීසං ඡින්දිත්වා සරීරං ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං කත්වා භූමියං නිඛණාහීති. සො සාධූති සම්පටිච්ඡි.

අථෙකදිවසං පුරොහිතොයෙව ඵලාඵලත්ථාය ගන්ත්වා අවිදූරෙ රඤ්ඤො නහානතිත්ථසාමන්තෙන එකං රුක්ඛං ආරුය්හ ඵලාඵලං ගණ්හාති. රාජා නහායිස්සාමීති පරන්තපං ඛග්ගඤ්ච නහානසාටකඤ්ච ගාහාපෙත්වා නදීතීරං අගමාසි. තත්‍ර නං නහානකාලෙ පමාදමාපන්නං මාරෙස්සාමීති පරන්තපො ගීවාය ගහෙත්වා ඛග්ගං උක්ඛිපි. සො මරණභයෙන විරවි. පුරොහිතො සද්දං සුත්වා ඔලොකෙන්තො පරන්තපං රාජානං මාරෙන්තං දිස්වා භීතතසිතො සාඛං විස්සජ්ජෙත්වා රුක්ඛතො ඔරුය්හ එකං ගුම්බං පවිසිත්වා නිසීදි. පරන්තපො තස්ස සාඛාවිස්සජ්ජනසද්දං සුත්වා රාජානං මාරෙත්වා භූමියං නිඛණිත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ සාඛාවිස්සජ්ජනසද්දො අහොසි කො නු ඛො එත්ථාතිවිචිනන්තො කඤ්චි අදිස්වා නහාත්වා ගතො. තස්ස ගතකාලෙ පුරොහිතො නිසින්නට්ඨානා නික්ඛමි. රඤ්ඤො සරීරං ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං ඡින්දිත්වා ආවාටෙ නිඛාතභාවං ඤත්වා නහාත්වා අත්තනො වධභයෙන අන්ධවෙසං ගහෙත්වා පණ්ණසාලං අගමාසි. තං දිස්වා පරන්තපො බ්‍රාහ්මණ කිං තෙ කතන්ති ආහ. සො අජානන්තො විය දෙව අක්ඛීනි මෙ නාසෙත්වා ආගතොම්හි උස්සන්නාසීවිසෙ අරඤ්ඤෙ එකස්මිං වම්මිකපස්සෙ අට්ඨාසිං තත්‍රෙකෙන ආසීවිසෙන නාසාවාතො විස්සට්ඨො මෙ භවිස්සතීති. පරන්තපො න මං සඤ්ජානාති දෙවාති වදති සමස්සාසෙස්සාමි නන්ති බ්‍රාහ්මණ මා චින්තයි අහං තං පටිජග්ගිස්සාමීති අස්සාසෙත්වා ඵලාඵලං දත්වා සන්තප්පෙසි.

තතො පට්ඨාය පරන්තපදාසො ඵලාඵලං ආහරති. දෙවීපි පුත්තං විජායි. සා පුත්තෙ වඩ්ඪන්තෙ එකදිවසං පච්චූසසමයෙ සුඛනිසින්නා සණිකං පරන්තපදාසං එතදවොච ත්වං රාජානං මාරෙන්තො න

සොතච් දිට්ඨාති. න මං කොචි අඤ්ඤස සාඛාවිස්සජ්ජනසද්දං පන අස්සොසිං තස්සා සාඛාය මනුස්සෙන වා තිරච්ඡානෙන වා විස්සට්ඨභාවං න ජානාමි යදා කදාචි පන මෙ භයං ආගච්ඡන්තං සාඛාවිස්සට්ඨට්ඨානතො ආගමිස්සතීති තායසද්ධිං සල්ලපන්තො පඨමං ගාථමාහ :-

> ආගමිස්සති මෙ පාපං ආගමිස්සති මෙ භයං,
> තදා හි චලිතා සාඛා මනුස්සෙන මිගෙනවාති.

තත්ථ-**පාප**න්ති ලාමකං අනිට්ඨං අකන්තං. **භය**න්ති චිත්තුත්‍රාස භයම්පි **මෙ ආගමිස්ස**ති න සක්කා නාගන්තුං. කිං කාරණා. **තදා හි චලිතා සාඛා මනුස්සෙන මිගෙනවා**ති න පඤ්ඤායති තස්මා තතො මං භයං ආගමිස්සතෙව.

තෙ පුරොහිතො නිද්දායතීති මඤ්ඤිංසු. සො පන අනිද්දායන්තොව තෙසං කථං අස්සොසි. අථෙකදිවසං පුරොහිතො පරන්තපස්ස ඵලාඵලත්ථාය ගතෙ අත්තනො බ්‍රාහ්මණිං සරිත්වා විප්පලපන්තො දුතියං ගාථමාහ :-

> භීරුයා නූන මෙ කාමො අවිදූරෙ වසන්තියා,
> කරිස්සති කිසං පණ්ඩුං සාව සාඛා පරන්තපන්ති.

තත්ථ-**භීරුයා**ති ඉත්ථී නාම අප්පමත්තකෙනෙව භායති තස්මා භීරූති වුච්චති. **අවිදූරෙ**ති නාතිදූරෙ ඉතො කතිපයයොජනමත්තෙ **වසන්තියා** භීරුයා මය්හං බ්‍රාහ්මණියා සො මම **කාමො** උප්පන්නො **සො නූන** මං **කිසඤ්ච පණ්ඩුඤ්ච කරිස්සතී**ති දස්සෙති. **සාව සාඛා**ති ඉමිනා පන ඔපම්මං දස්සෙති යථා සාඛා පරන්තපං කිසං පණ්ඩුං කරොති එවන්ති අත්ථො.

ඉති බ්‍රාහ්මණො ගාථමෙව වදති අත්ථං පන න කථෙති. තස්මා ඉමාය ගාථාය කිච්චං දෙවියා අපාකටං. අථ නං කිං කථෙසි බ්‍රාහ්මණාති ආහ. සොපි සල්ලක්ඛිතමෙමති වත්වා පුන එකදිවසං තතියං ගාථමාහ :-

> සොචයිස්සති මං කන්තා ගාමෙ වසමනින්දිතා,
> කරිස්සති කිසං පණ්ඩුං සාව සාඛා පරන්තපන්ති.

තත්ථ-**සොචයිස්සතී**ති සොකුප්පාදනෙන සුක්ඛාපෙස්සති. **කන්තා**ති ඉට්ඨභරියා. **ගාමෙ වස**න්ති බාරාණසියා වසන්තීති අධිප්පායො. **අනින්දි**තාති අගරහිතා උත්තමරූපධරා. පුන එකදිවසං චතුත්ථං ගාථමාහ :-

> තයා මං හසිතාපඞ්ගි මිහිතානි භණිතානි ච,
> කිසං පණ්ඩුං කරිස්සන්ති සාව සාඛා පරන්තපන්ති.

තත්ථ-**තයා මං හසිතාපඞ්ගී**ති තයා මං හි අසිතාපඞ්ගි. ඉදං වුත්තං හොති භද්දෙ අඤ්ජනකොට්ටිතො අඤ්ජනසලාකාය නීහරිත්වා අභිසඞ්ඛත අසිතාපඞ්ගි තයා ච පවත්තිතානි මන්දහසිතානි මධුරභණිතානි ච මං සා විස්සට්ඨසාඛා විරවමානා පරන්තපං විය කිසං පණ්ඩුං කරිස්සන්තීති. පකාරං වකාරං කත්වා **වඞ්ගී**තිපි පාඨොයෙව.

අපරභාගෙ කුමාරො වයප්පත්තො අහොසි සොළසවස්සුද්දෙසිකො. අථ නං බ්‍රාහ්මණො යට්ඨිකොටිං ගාහාපෙත්වා නහානතිත්ථං ගන්ත්වා අක්ඛීනි උම්මීලෙත්වා ඔලොකෙසි. කුමාරො නනු ත්වං බ්‍රාහ්මණ අන්ධොති ආහ. සො නාහං අන්ධො ඉමිනා පන උපායෙන ජීවිතං රක්ඛාමීති වත්වා තව පිතරං ජානාසීති ආහ. ආම අයං සො මම පිතාති වුත්තෙ නායං තව පිතා පිතා පන තෙ බාරාණසිරාජා අයං තුම්හාකං දාසො සො මාතරි තෙ විප්පටිපජ්ජිත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ තව පිතරං මාරෙත්වා නිඛණීති අට්ඨීනි නීහරිත්වා දස්සෙසි. කුමාරස්ස බලවකොධො උප්පජ්ජි. අථ නං ඉදානි කිං කරොමීති පුච්ඡි. යෙන ඉමස්මිංයෙව තිත්ථෙ පිතු තෙන කතං තං කරොහීති සබ්බං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා කුමාරං කතිපාහං ථරුගහණං සික්ඛාපෙසි.

අථෙකදිවසං කුමාරො ඛග්ගඤ්ච නහානසාටකඤ්ච ගහෙත්වා නහායිතුං ගච්ඡාම තාතාති ආහ. පරන්තපො සාධූති තෙන සද්ධිං ගතො. අථස්ස නහායිතුං ඔතිණ්ණකාලෙ දක්ඛිණහත්ථෙන අසිඤ්ච වාමහත්ථෙන චූළඤ්ච ගහෙත්වා ත්වං කිර ඉමස්මිං යෙව තිත්ථෙ මම පිතරං චූළාය ගහෙත්වා විරවන්තං මාරෙසි අහම්පි තං තථෙව කරිස්සාමීති ආහ. සො මරණභයභීතො පරිදෙවමානො ද්වෙ ගාථා අභාසි :–

ආගමා නූන සො සද්දො අසංසි නූන සො තව,
අක්ඛාතං නූන තං තෙන යො තං සාඛමකම්පයි.

ඉදං ඛො තං සමාගම්ම මම බාලස්ස චින්තිතං,
තදා හි චලිතා සාඛා මනුස්සෙන මිගෙන වාති.

තත්ථ–**ආගමාති** සො සාඛාය සද්දො නූන තං ආගතො සම්පත්තො **අසංසි නූන සො තවාති** සො සත්තො තව ආරොචෙසි මඤ්ඤෙ **අක්ඛාතං නූන තං තෙනාති** **යො** සත්තො තදා **තං සාඛං අකම්පයි** තෙන එවන්තෙන පිතා මාරිතොති නූන තං කාරණං අක්ඛාතං. **සමා**
ගම්මාති සඞ්ගම්ම සමාගතනාති අත්ථො. යං මම බාලස්ස තදා චලිතා සාඛා **මනුස්සෙන මිගෙන වාති** තතො මෙ භයං උප්පජ්ජිස්සතීති චින්තිතං පරිවිතක්කිතං අහොසි ඉදං තයා සද්ධිං සමාගතනාති වුත්තං හොති. තතො කුමාරො ඔසානගාථමාහ :–

තථෙව ත්වං අවෙදෙසි අවඤ්චි පිතරං මම,
හන්ත්වා සාඛාහි ඡාදෙන්තො ආගමිස්සති මෙ භයන්ති.

තත්ථ–**තථෙව ත්වං අවෙදෙසීති** තථෙව ත්වං අඤ්ඤාසි. **අවඤ්චි පිතරං මමාති** ත්වං හි මම පිතරං නහායිතුං ගච්ඡාමාති විස්සාසෙත්වා නහායන්තං මාරෙත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං ඡින්දිත්වා නිඛණිත්වා සචෙ කොචි ජානිස්සති මය්හම්පි එවරූපං භයං ආගච්ඡිස්සතීති වෙදෙසි ඉදං ඛො පන තං මරණභයං ඉදානි තවාගතන්ති.

ඉති නං වත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙත්වා නිඛණිත්වා සාඛාහි පටිච්ඡාදෙත්වා ඛග්ගං ධොවිත්වා නහාත්වා පණ්ණසාලං ගන්ත්වා තස්ස මාරිතභාවං පුරොහිතස්ස කථෙත්වා මාතරං පරිභාසිත්වා ඉධ කිං කරිස්සාමාති තයො ජනා බාරාණසිමෙව අගමංසු. බොධිසත්තො කණිට්ඨස්ස උපරජ්ජං දත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරිත්වා සග්ගපදං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පිතුරාජා දෙවදත්තො අහොසි. පුරොහිතො ආනන්දො. පුත්තරාජා පන අහමෙවාති.

පරන්තපජාතකං.

ගන්ධාරවග්ගො දුතියො.

සත්තකනිපාතවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

---

8. 1. 1.

ඔදාතවසනාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං මාතිපොසකං උපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථියං කුලදාරකො ආචාරසම්පන්නො පිතරි කාලකතෙ මාතිදෙවතො හුත්වා මුඛධොවනදන්තකට්ඨනහානපාදධොවනාදිවෙය්‍යාවච්චකම්මෙන චෙව යාගුභත්තාදීහි ච මාතරං පටිජග්ගි. අථ නං මාතා තාත තව අඤ්ඤානිපි ඝරාවාසකිච්චානි අත්ථි එකං සමජාතිකකුලං කුමාරිකං ගණ්හ සා මං පොසෙස්සති ත්වම්පි අත්තනො කම්මං කරිස්සසීති ආහ. අම්ම අහං අත්තනො හිතසුඛං පච්චාසිංසමානො තුම්හෙ උපට්ඨහාමි කො අඤ්ඤො එවං උපට්ඨහිස්සතීති. කුලවඩ්ඪනකම්මං නාම තාත කාතුං වට්ටතීති. න මය්හං ඝරාවාසෙන අත්ථො අහං තුම්හෙ උපට්ඨහිත්වා තුම්හාකං ධූමකාලෙ පබ්බජිස්සාමීති. අථස්ස මාතා පුනප්පුනං යාචිත්වාපි මනං අලභමානා තස්ස ඡන්දං අගහෙත්වා සමජාතිකකුලා කුමාරිකං ආනෙසි. සො මාතරං අප්පටික්ඛිපිත්වා තාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙති. සාපි මය්හං සාමිකො මහන්තෙනුස්සාහෙන මාතරං උපට්ඨහති අහම්පි නං උපට්ඨහිස්සාමීති එවං කරොන්තී චස්ස පියා භවිස්සාමීති චින්තෙත්වා තං සක්කච්චං උපට්ඨහි. සො අයං මෙ මාතරං සක්කච්චං උපට්ඨහතීති තතො පට්ඨාය ලද්ධලද්ධානි මධුරඛාදනීයාදීනි තස්සායෙව දෙති. සා අපරභාගෙ චින්තෙසි අයං ලද්ධලද්ධානි මධුරඛාදනීයාදීනි මය්හඤ්ඤෙව දෙති අද්ධා මාතරං නීහරිතුකාමො භවිස්සති නීහරණූපායමස්ස කරිස්සාමීති එවං අයොනිසො උම්මුජ්ජිත්වා එකදිවසං ආහ සාමි තයි බහි නික්ඛන්තෙ තව මාතා මං අක්කොසතීති. සො තුණ්හී අහොසි. සා චින්තෙසි ඉමං මහල්ලිකං උජ්ඣාපෙත්වා පුත්තස්ස පටිකූලං කාරෙස්සාමීති. තතො පට්ඨාය යාගුං දදමානා අච්චුණ්හං වා අතිසීතං වා අතිලොණං වා අලොණං වා දෙති. අම්ම අච්චුණ්හාති වා අතිලොණාති වා වුත්තෙ පූරෙත්වා සීතොදකං පක්ඛිපති පුන අතිසීතලා අතිලොණායෙවාති වුත්තෙ ඉදානෙව අච්චුණ්හා අතිලොණාති වදසි කො තං තොසෙතුං සක්ඛිස්සතීති මහාසද්දං කරොති. නහානොදකම්පි අච්චුණ්හං කත්වා පිට්ඨියං ආසිඤ්චති. අම්ම පිට්ඨි මෙ ඣායතීති ච වුත්තෙ පුන පූරෙත්වා සීතොදකං පක්ඛිපති. අතිසීතං අම්මාති වුත්තෙ ඉදානෙව

අච්චුණ්හයාගුං දත්වා පුත්ත අතිසීතලාති විරවති සා එතිස්සා අවමානං සහිස්සතීති පටිවිස්සකානං කථෙති. අම්ම මඤ්චකො මෙ බහුමඞ්කුණොති ච වුත්තෙපි මඤ්චකං නීහරිත්වා තස්ස උපරි අත්තනො මඤ්චකං පොථෙත්වා පොථිතො මෙති අතිහරිත්වා පඤ්ඤපෙති. මහා උපාසිකා මඞ්කුණෙහි ඛජ්ජමානා සබ්බරත්තිං නිසින්නාව වීතිනාමෙත්වා අම්ම සබ්බරත්තිං මඞ්කුණෙහි ඛාදිතම්හීති වදති. ඉතරා හීයො තෙ මඤ්චො පොථිතො කො ඉමිස්සා කිච්චං නිත්ථරිතුං සක්කොතීති පටිවත්වා ඉදානි පුත්තෙන උජ්ඣාපෙස්සාමීති තත්ථ ඛෙළසිඞ්ඝාණිකා පලිතානි විප්පකිරිත්වා කො ඉමං සකලගෙහං අසුචිං කරොතීති වුත්තෙ මාතා තෙ එවං කරෙති මා කරීති වුච්චමානා කලහං කරොති අහං එවරූපාය කාළකණ්ණියා සද්ධිං එකගෙහෙ වසිතුං න සක්කොමි එතං වා ඝරෙ වසාපෙහි මං වාති ආහ. සො තස්සා වචනං සුත්වා භද්දෙ ත්වං තාව තරුණා යත්ථ කත්ථචි ගන්ත්වා ජීවිතුං සක්කොසි. මාතා පන මෙ ජරාදුබ්බලා අහමෙවස්සා පටිසරණං ත්වං නික්ඛමිත්වා අත්තනො කුලං ගච්ඡාති ආහ. සා තස්ස වචනං සුත්වා භීතා චින්තෙසි න සක්කා ඉමං මාතුඅන්තරෙ භින්දිතුං එකංසෙනස්ස මාතා පියා සචෙ පනාහං කුලඝරං ගමිස්සාමි විධවාවාසං වසන්තී දුක්ඛිතා භවිස්සාමි පුරිමනියාමෙනෙව සස්සුං ආරාධෙත්වා පටිජග්ගිස්සාමීති. සා තතො පට්ඨාය පුරිමසදිසමෙව නං පටිජග්ගි. අථෙකදිවසං සො උපාසකො ධම්මසවණත්ථාය ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි. කිං උපාසක පුඤ්ඤකම්මෙසු නප්පමජ්ජසි මාතු උපට්ඨානකම්මං පූරෙසීති ච වුත්තෙ ආම භන්තෙ මම මාතා මය්හං අරුචියායෙව එකං කුලදාරිකං ආනෙසි සා ඉදඤ්චිදඤ්ච අනාචාරකම්මං අකාසීති සබ්බං සත්ථු ආචික්ඛිත්වා ඉති භගවා සා ඉත්ථී නෙව මං මාතු අන්තරෙ භින්දිතුං සක්ඛි ඉදානි නං සක්කච්චං උපට්ඨහතීති ආහ. සත්ථා තස්ස කථං සුත්වා ඉදානි තාව ත්වං ආවුසො තස්සා වචනං න අකාසි පුබ්බෙ පනෙතිස්සා වචනෙන තව මාතරං නික්කඩ්ඪිත්වා මං නිස්සාය පුන ගෙහං ආනෙත්වා පටිජග්ගීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ අඤ්ඤතරස්ස කුලස්ස පුත්තො පිතරි කාලකතෙ මාතිදෙවතො හුත්වා වුත්තනියාමෙනෙව මාතරං පටිජග්ගීති සබ්බං හෙට්ඨාකථිතනියාමෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං. අහං එවරූපාය කාළකණ්ණියා සද්ධිං වසිතුං න සක්කොමි එතං වා ඝරෙ වසාපෙහි මං වාති වුත්තෙ පන තස්සා කථං ගහෙත්වා මාතුයෙව මෙ දොසොති මාතරං ආහ අම්ම ත්වං නිච්චං ඉමස්මිං ඝරෙ කලහං කරොසි ඉතො නික්ඛමිත්වා අඤ්ඤස්මිං යථාරුචිතෙ ඨානෙ වසාහීති.

සා සාධූති රොදමානා නික්ඛමිත්වා එකං මිත්තකුලං නිස්සාය භතිං කත්වා දුක්ඛෙන ජීවිකං කප්පෙසි. සස්සුයා නික්ඛන්තකාලෙ සුණිසාය ගබ්භො පතිට්ඨහි. සා තාය කාළකණ්ණියා ගෙහෙ වසමානාය

ගබ්භම්පි න ලභිං ඉදානි මෙ ලද්ධොති පතිට්ඨිතො ච පටිවිස්සකානඤ්ච කථෙන්තී විචරි. අපරභාගෙ පුත්තං විජායිත්වාපි සාමිකං ආහ තව මාතරි ගෙහෙ වසමානාය පුත්තං න ලභිං ඉදානි මෙ ලද්ධො ඉමිනාපි කාරණෙන තස්සා කාළකණ්ණිභාවං ජානාහීති.

ඉතරො මම කිර නික්කඩ්ඪිතකාලෙ පුත්තං ලභීති සුත්වා චින්තෙසි අද්ධා ඉමස්මිං ලොකෙ ධම්මො මතො භවිස්සති සචෙ හි ධම්මො මතො න භවෙය්‍ය මාතරං පොථෙත්වා නික්කඩ්ඪිතා පුත්තං න ලභෙය්‍යුං සුඛං න ජීවෙය්‍යුං ධම්මස්ස මතකභත්තං දස්සාමීති.

සා එකදිවසං තිලපිට්ඨඤ්ච තණ්ඩුලඤ්ච පචනථාලිකඤ්ච දබ්බිඤ්ච ආදාය ආමකසුසානං ගන්ත්වා තීහි මනුස්සසීසෙහි උද්ධනං කත්වා අග්ගිං ජාලෙත්වා උදකං ඔරුය්හ සසීසං නහාත්වා මුඛං වික්ඛාලෙත්වා උද්ධනට්ඨානං ආගන්ත්වා කෙසෙ මොචෙත්වා තණ්ඩුලං ධොවිතුං ආරභි.

තදා බොධිසත්තො සක්කො දෙවරාජා අහොසි. බොධිසත්තා ච නාම අප්පමත්තා හොන්ති. සො තස්මිං ඛණෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තං දුක්ඛප්පත්තං ධම්මො මතොති සඤ්ඤාය ධම්මස්ස මතකභත්තං දාතුකාමං දිස්වා අජ්ජ මය්හං බලං දස්සෙස්සාමීති බ්‍රාහ්මණවෙසෙන මහාමග්ගං පටිපන්නො විය හුත්වා තං දිස්වා මග්ගා ඔක්කම්ම තස්සා සන්තිකෙ ඨත්වා අම්ම සුසානෙ ආහාරං පචන්තා නාම නත්ථි ත්වං ඉමිනා පක්කෙන තිලොදනෙන කිං කරිස්සසීති කථං සමුට්ඨාපෙන්තො පඨමං ගාථමාහ:-

ඔදාතවත්ථා සුචිඅල්ලකෙසා
කච්චානි කිං කුම්භිමධිස්සයිත්වා,
පිට්ඨා තිලා ධොවසි තණ්ඩුලානි
තිලොදනො හොහිති කිස්සහෙතූති.

තත්ථ-**කච්චානී**ති තං ගොත්තෙන ආලපති. **කුම්භිමධිස්සයිත්වා**ති පචනථාලිකං මනුස්සසීසුද්ධනං ආරොපෙත්වා. **හොහිතී**ති අයං තිලොදනො **කිස්ස හෙතු** භවිස්සති කිං අත්තනා භුඤ්ජිස්සසි උදාහු අඤ්ඤං කාරණමත්ථීති. අථස්ස සා ආචික්ඛන්තී දුතියං ගාථමාහ :-

න ඛො අයං බ්‍රාහ්මණ භොජනත්ථා
තිලොදනො හොහිති සාධුපක්කො,
ධම්මො මතො තස්ස බහුතමජ්ජ
අහං කරිස්සාමි සුසානමජ්ඣෙති.

තත්ථ-**ධම්මො**ති ජෙට්ඨාපචායනධම්මො චෙව තිවිධසුචරිතධම්මො ච. **තස්ස බහුතමජ්ජා**ති තස්සාහං ධම්මස්ස ඉදං මතකභත්තං කරිස්සාමීති අත්ථො. තතො සක්කො තතියං ගාථමාහ :-

අනුවිච්ච කච්චානි කරොහි කිච්චං
ධම්මො මතො කො නු තවෙවං සංසි,
සහස්සනෙත්තො අතුලානුභාවො
න මිය්‍යතී ධම්මවරො කදාචීති.

තත්ථ-**අනුවිච්චා**ති උපපරික්ඛිත්වා ජානිත්වා. **කො නු තවෙතං සංසී**ති කො නු තව එතං ආචික්ඛි. **සහස්සනෙත්තා**ති අත්තානං ධම්මවරං උත්තමධම්මං කත්වා දස්සෙන්තො එවමාහ. තං වචනං සුත්වා ඉතරා චෙ ගාථා අභාසි :-

දළ්හප්පමාණං මම එත්ථ බ්‍රහ්මෙ
ධම්මො මතො නත්ථි මමෙත්ථ කඞ්ඛා,
යෙ යෙවදූති පාපා භවන්ති
තෙ තෙවදූති සුඛිතා භවන්ති.

සුනිසා හි මය්හං වඤ්ඣා අහොසි
සා මං වධිත්වාන විජායි පුත්තං,
සාදානි සබ්බස්ස කුලස්ස ඉස්සරා
අහම්පනම්හි අපවිද්ධා එකිකාති.

තත්ථ-**දළ්හප්පමාණ**න්ති දළ්හං ථිරං නිස්සංසයං බ්‍රාහ්මණ එත්ථ මම්පමාණන්ති වදති. **යෙ යෙ**ති තස්ස මතභාවෙ කාරණං දස්සෙන්තී එවමාහ. තත්ථ **වධිත්වා**ති පොථෙත්වා නික්කඩ්ඪිත්වා. **අපවිද්ධා**ති ඡඩ්ඩිතා අනාථා හුත්වා එකිකා වසාමි. තතො සක්කො ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

ජීවාමි වොහං නාහං මතොස්මි
තවෙව අත්ථාය ඉධාගතොස්මි,
යා තං වධිත්වාන විජායි පුත්තං
සහාව පුත්තෙන කාරෙමි භස්මන්ති.

තත්ථ-**වො**ති නිපාතමත්තං. ඉතරා තං සුත්වාධි අහං කිං කථෙසිං මමත්ථු අමරණකාරණං කරිස්සාමීති සත්තමං ගාථමාහ :-

එතඤ්ච තෙ රුච්චති දෙවරාජ
මමෙව අත්ථාය ඉධාගතොසි,
අහඤ්ච පුත්තො සුනිසා ච නත්තා
සම්මොදමානා ඝරමාවසෙමාති.

අථස්ස සක්කො අට්ඨමං ගාථමාහ :-

එතඤ්ච තෙ රුච්චති කාතියානි
හතාපි සන්තා න ජහාසි ධම්මං,
තුවඤ්ච පුත්තො සුනිසා ච නත්තා
සම්මොදමානා ඝරමාවසෙථාති.

තත්ථ-**හතාපි සන්තා**ති යදි ත්වං පොථිතාපි නික්කඩ්ඪිතාපි සමානා තව දූරකෙසු මෙත්තධම්මං න ජහාසි එවං සන්තෙ යථා ත්වං ඉච්ඡසි තථා හොතු අහන්තෙ ඉමස්මිං ගුණෙ පසන්නොති.

එවඤ්ච පන වත්වා සක්කො අලඞ්කතපටියත්තො අත්තනො ආනුභාවෙන ආකාසෙ ඨත්වා කච්චානි ත්වං මාභායි පුත්තො ච තෙ සුනිසා ච මමානුභාවෙනාගන්ත්වා අන්තරාමග්ගෙ ඛමාපෙත්වා ආදාය ගමිස්සන්ති

අප්පමත්තා හොථාති වත්වා අත්තනො ඨානමෙව ගතො. තෙපි සක්කානුභාවෙන තස්සා ගුණං අනුස්සරිත්වා කහං නො මාතාති අඤ්ඤෙ ගාමෙ මනුස්සෙ පුච්ඡිත්වා සුසානාභිමුඛී ගතාති සුත්වා අම්ම අම්මාති සුසානමග්ගං පටිපජ්ජිත්වා තං දිස්වාව පාදෙසු පතිත්වා අම්ම අම්හාකං දොසං ඛමාහීති තං ඛමාපෙසුං. සාපි නත්තාරං ගණ්හි. ඉති තෙ සම්මොදමානා ගෙහං ගන්ත්වා තතො පට්ඨාය සමග්ගවාසං වසිංසු.

සා කාතියානී සුනිසාය සද්ධිං
සම්මොදමානා ඝරමාවසිත්ථ,
පුත්තො ච නත්තා ච උපට්ඨහිංසු
දෙවානමින්දෙන අධිග්ගහීතාති.

අයං අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ-**සා කාතියානීති** භික්ඛවෙ සා කච්චානගොත්තා. **දෙවානමින්දෙන අධිග්ගහීතාති** දෙවානමින්දෙන සක්කෙන අධිග්ගහීතා හුත්වා තස්සානුභාවෙන සමග්ගවාසං වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ සො උපාසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා මාතිපොසකො එතරහි මාතිපොසකො භරියාපිස්ස තදා භරියාව. සක්කො පන අහමෙවාති.

කච්චානිජාතකං.

---

8. 1. 2.

ඉදං පුරෙ නින්නමාහූති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසලරඤ්ඤො අඩ්ඪරත්තසමයෙ සුතං භිංසනකං අවිනිබ්භොගසද්දං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථුං හෙට්ඨා ලොහකුම්භිජාතකෙ කථිතසදිසමෙව. ඉධ පන සත්ථා මය්හං භන්තෙ ඉමෙසං සද්දානං සුතත්තා කිං භවිස්සතීති වුත්තෙ මා භායි මහාරාජ න තෙ එතෙසං සුතපච්චයා කොචි අන්තරායො භවිස්සති න හි මහාරාජ එවරූපං භයානකං අවිනිබ්භොග සද්දං ත්වමෙවෙකො සුණි පුබ්බෙපි රාජානො එවරූපං සද්දං සුත්වා බ්‍රාහ්මණානං කථං සුත්වා සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිතුකාමා පණ්ඩිතානං කථං සුත්වා යඤ්ඤමරණත්ථාය ගහිතසත්තෙ විස්සජ්ජෙත්වා නගරෙ මාඝාතභෙරිං චරාපෙසුන්ති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො අසීතිකොටිවිභවෙ බ්‍රාහ්මණකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො තක්කසිලායං උග්ගහිතසිප්පො මාතාපිතූනං අච්චයෙන රතනවිලොකනං කත්වා සබ්බං විභවජාතං දානමුඛෙ විස්සජ්ජෙත්වා කාමෙ පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා අපරභාගෙ ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය මනුස්සපථං චරන්තො බාරාණසිං පත්වා උය්‍යානෙ වසි.

තදා බාරාණසිරාජා සිරිසයනෙ නිසින්නො අඩ්ඪරත්තසමයෙ අට්ඨ සද්දෙ අස්සොසි. පඨමං රාජනිවෙසනෙ සාමන්තා උය්‍යානෙ එකො බකො සද්දමකාසි. දුතියං තස්මිං සද්දෙ අනුපච්ඡින්නෙයෙව හත්ථිසාලාය තොරණනිවාසිනී කාකී සද්දමකාසි. තතියං රාජගෙහෙ කණ්ණිකාය නිවුත්ථඝුණපාණකො සද්දමකාසි. චතුත්ථං රාජගෙහෙ පොසාවනියකොකිලො සද්දමකාසි. පඤ්චමං තත්ථෙව පොසාවනියමිගො සද්දමකාසි. ඡට්ඨං තත්ථෙව පොසාවනියවානරො සද්දමකාසි. සත්තමං තත්ථෙව පොසාවනියකින්නරො සද්දමකාසි. අට්ඨමං තස්මිං සද්දෙ අනුපච්ඡින්නෙයෙව රාජනිවෙසනමත්ථකෙන උය්‍යානං ගච්ඡන්තො පච්චෙකබුද්ධො එකං උදානං උදානෙන්තො සද්දමකාසි.

බාරාණසිරාජා ඉමෙ අට්ඨ සද්දෙ සුත්වා භීතතසිතො පුනදිවසෙ බ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡි. බ්‍රාහ්මණා අන්තරායො තෙ මහාරාජ පඤ්ඤායති සබ්බචතුක්කයඤ්ඤං යජිස්සාමාති වත්වා රඤ්ඤා යථාරුචිං කරොථාති අනුඤ්ඤාතා හට්ඨපහට්ඨා රාජකුලතො නික්ඛමිත්වා යඤ්ඤකම්මං ආරභිංසු.

අථ තෙසං ජෙට්ඨකයඤ්ඤකාරබ්‍රාහ්මණස්ස අන්තෙවාසී මාණවො පණ්ඩිතො ව්‍යත්තො ආචරියං ආහ ආචරිය එවරූපං කක්ඛළං ඵරුසං අසාතං බහූනං සත්තානං විනාසකම්මං මා කරීති. තාත ත්වං කිං ජානාසි සචෙපි අඤ්ඤං කිඤ්චි න භවිස්සති මච්ඡමංසං තාව බහුං ඛාදිතුං ලභිස්සාමාති. ආචරිය කුච්ඡිං නිස්සාය නිරයෙ නිබ්බත්තනකම්මං මා කරොථාති. තං සුත්වා සෙසබ්‍රාහ්මණා අයං අම්හාකං ලාභන්තරායං කරොතීති තස්ස කුජ්ඣිංසු.

මාණවො තෙසං භයෙන තෙන හි තුම්හෙ මච්ඡමංසං ඛාදනූපායං කරොථාති නික්ඛමිත්වා බහිනගරෙ රාජානං නිවාරෙතුං සමත්ථං ධම්මිකසමණං උපධාරෙන්තො රාජුය්‍යානං ගන්ත්වා බොධිසත්තං දිස්වා වන්දිත්වා භන්තෙ කිං තුම්හාකං සත්තෙසු අනුකම්පා නත්ථි රාජා බහූ සත්තෙ මාරෙත්වා යඤ්ඤං යජාපෙති මහාජනස්ස බන්ධනමොක්ඛං කාතුං න වට්ටතීති ආහ. මාණව එත්ථ නෙව රාජා අම්හෙ ජානාති න මයං රාජානන්ති. ජානාථ පන භන්තෙ රඤ්ඤා සුතසද්දානං නිප්ඵත්තින්ති. ආම ජානාමීති. ජානන්තා රඤ්ඤො කස්මා න කථෙථාති. මාණව කිං සක්කා අහං ජානාමීති නලාටෙ සිඞ්ගං බන්ධිත්වා චරිතුං සචෙ ඉධාගන්ත්වා පුච්ඡිස්සති කථෙස්සාමීති.

මාණවො වෙගෙන රාජකුලං ගන්ත්වා කිං තාතාති වුත්තෙ මහාරාජ තුම්හෙහි සුතසද්දානං නිප්ඵත්තිං ජානනකො එකො තාපසො තුම්හාකං උය්‍යානෙ මඞ්ගලසිලාය නිසින්නො සචෙ මං පුච්ඡති කථෙස්සාමීති වදති ගන්ත්වා පුච්ඡිතුං වට්ටතීති. රාජා වෙගෙන තත්ථ ගන්ත්වා තාපසං වන්දිත්වා කතපටිසන්ථාරො නිසීදිත්වා සච්චං කිර භන්තෙ තුම්හෙ මයා සුතසද්දානං නිප්ඵත්තිං ජානාථාති පුච්ඡි. ආම මහාරාජාති. තෙන හි කථෙථ තං මෙති.

මහාරාජ තෙසං සුතපච්චයා තව කොචි අන්තරායො නත්ථි පුරාණුය්‍යානෙ පන තෙ එකො බකො අත්ථි සො ගොචරං අලභන්තො ජිඝච්ඡාපරෙතො පඨමං සද්දමකාසීති තස්ස කිරියං අත්තනො ඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

> ඉදං පුරෙ නින්නමාහු බහුමච්ඡං මහොදිකං
> ආවාසො බකරාජස්ස පෙත්තිකං භවනං මම,
> ත්‍යජ්ජ භෙකෙන යාපෙම ඔකං න විජහාමසෙති.

තත්ථ-ඉදන්ති මඞ්ගලපොක්ඛරණිං සන්ධාය වදති. සා හි පුබ්බෙ උදකාපූම්බෙන උදකෙ පවිසන්තෙන මහොදිකා බහුමච්ඡා ඉදානි පන උදකස්ස පරිච්ඡින්නත්තා න මහොදිකා ජාතා. **ත්‍යජ්ජ භෙකෙනාති** තෙ මයං අජ්ජ මච්ඡෙ අලභන්තා මණ්ඩූකමත්තෙන යාපෙම. **ඔකන්ති** එවං ජිඝච්ඡාපීළිතාපි වසනට්ඨානං න විජහාම.

ඉති මහාරාජ සො බකො ජිඝච්ඡාපීළිතො සද්දමකාසි සචෙපි තං ජිඝච්ඡාතො මොචෙතුකාමො තං උය්‍යානං සොධාපෙත්වා පොක්ඛරණිං උදකස්ස පූරෙහීති. රාජා තථා කාතුං එකං අමච්චං ආණාපෙසි.

හත්ථිසාලාතොරණෙ පන මහාරාජ එකා කාකී වසමානා අත්තනො පුත්තසොකෙන දුතියං සද්දමකාසි තතොපි තෙ භයං නත්ථීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ:-

> කො දුතියං අසීලස්ස බන්ධුරස්සක්ඛි භෙච්ඡති,
> කො මෙ පුත්තෙ කුලාවකං මඤ්ච සොත්ථිං කරිස්සතීති.

වත්වා ච පන කො නාම තෙ මහාරාජ හත්ථිසාලාය හත්ථිමෙණ්ඩොති පුච්ඡි. බන්ධුරො නාම භන්තෙති. එකක්ඛිකාණො සො මහාරාජාති. ආම භන්තෙති. මහාරාජ හත්ථිසාලාය තෙ ද්වාරතොරණෙ එකා කාකී කුලාවකං කත්වා අණ්ඩකානි නික්ඛිපි තානි පරිණතානි කාකපොතකා නික්ඛන්තා හත්ථිමෙණ්ඩො හත්ථිං ආරුය්හ සාලතො නික්ඛමන්තො ච පවිසන්තො ච අඞ්කුසෙන කාකිම්පි පුත්තකොපිස්සා පහරති කුලාවකම්පි විද්ධංසෙති සා තෙන දුක්ඛෙන පීළිතා තස්සාක්ඛිභෙදං ආයාචන්තී එවමාහ සචෙ තෙ කාකියා මෙත්තචිත්තං අත්ථි එතං බන්ධුරං පක්කොසාපෙත්වා කුලාවකවිද්ධංසනතො වාරෙහීති. රාජා තං පක්කොසාපෙත්වා පරිභාසිත්වා හාරෙත්වා අඤ්ඤස්ස තං හත්ථිං අදාසි.

පාසාදකණ්ණිකාය පන තෙ මහාරාජ එකො ඝුණපාණකො වසති සො තත්ථ ඵෙග්ගුං ඛාදිත්වා තස්මිං ඛීණෙ සාරං ඛාදිතුං නාසක්ඛි සො භක්ඛං අලභිත්වා නික්ඛමිතුම්පි අසක්කොන්තො පරිදෙවමානො තතියං සද්දමකාසි තතොපි තෙ භයං නත්ථීති වත්වා තස්ස කිරියං අත්තනො ඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්වා තතියං ගාථමාහ:-

> සබ්බා පරික්ඛතා ඵෙග්ගු යාව තස්සා ගතී අහු,
> ඛීණභක්ඛො මහාරාජ සාරෙ න රමතී ඝුණොති.

තත්ථ-**යාව තස්සා ගති අහූති** යාව තස්සා වෙගගුයා නිප්ඵත්ති අහොසි සා සබ්බා බාධිතා. **න රමතීති** මහාරාජ සො පාණකො තතො නික්ඛමිත්වා ගමනට්ඨානම්පි අපස්සන්තො පරිදෙවති නීහරාපෙහි නන්ති ආහ. රාජා එකං පුරිසං ආණාපෙත්වා උපායෙන තං නීහරාපෙසි.

නිවෙසනෙ තෙ මහාරාජ එකා පොසාවනිකා කොකිලා අත්ථීති. අත්ථි භන්තෙති. මහාරාජ සා අත්තනා නිවුත්ථපුබ්බං වනසණ්ඩං සරිත්වා උක්කණ්ඨිත්වා කදා නු ඛො ඉමම්හා පඤ්ජරා මුච්චිත්වා රමණීයං වනසණ්ඩං ගච්ඡිස්සාමීති චතුත්ථං සද්දමකාසි තතොපි තෙ භයං නත්ථීති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

සා නූනාහං ඉතො ගන්ත්වා රඤ්ඤො මුත්තා නිවෙසනා,
අත්තානං රමයිස්සාමි දුමසාඛානිකෙතිනීති.

තත්ථ-**දුමසාඛානිකෙතිනීති** සුපුප්ඵිතාසු රුක්ඛසාඛාසු කතනිකෙතා හුත්වා. එවඤ්ච පන වත්වා උක්කණ්ඨිතා මහාරාජ සා කොකිලා විස්සජ්ජෙහි නන්ති ආහ. රාජා තථා කාරෙසි.

නිවෙසනෙ පන තෙ මහාරාජ එකො පොසාවනියමිගො අත්ථීති. අත්ථි භන්තෙති. මහාරාජ සො එකො යූථපති අත්තනො මිගිං අනුස්සරිත්වා කිලෙසවසෙන උක්කණ්ඨිතො පඤ්චමං සද්දමකාසි තතොපි තෙ භයං නත්ථීති වත්වා පඤ්චමං ගාථමාහ :-

සො නූනාහං ඉතො ගන්ත්වා රඤ්ඤො මුත්තො නිවෙසනා,
අග්ගොදකානි පිස්සාමි යූථස්ස පුරතො වජන්ති.

තත්ථ-**අග්ගොදකානීති** අගඋදකානි අඤ්ඤෙහි මිගෙහි පඨමතරං අපීතානි අනුච්ඡිට්ඨොදකානි. **යූථස්ස පුරතො** ගච්ඡන්තො කදා නු ඛො පිවිස්සාමීති.

මහාසත්තො තම්පි මිගං විස්සජ්ජාපෙත්වා නිවෙසනෙ තෙ මහාරාජ පොසාවනිකො මක්කටො අත්ථීති පුච්ඡි. ආම භන්තෙති වුත්තෙ සොපි මහාරාජ හිමවන්තපදෙසෙ යූථපති මක්කටීහි සද්ධිං කාමගිද්ධො හුත්වා විචරන්තො භරතෙන නාම ලුද්දෙන ඉධානීතො ඉදානි උක්කණ්ඨිත්වා තත්ථෙව ගන්තුකාමො ඡට්ඨං සද්දමකාසි. තතොපි තෙ භයං නත්ථීති වත්වා ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

තංමං කාමෙහි සම්පන්නං රත්තං කාමෙසු මුච්ඡිතං,
ආනයී භරතො ලුද්දො බාහිකො භද්දමත්ථු තෙති.

තත්ථ-**බාහිකොති** බාහිරකට්ඨවාසී. **භද්දමත්ථු තෙති** ඉමමත්ථං සො වානරො ආහ. තුය්හං පන භද්දමත්ථු විස්සජ්ජෙහි නන්ති.

මහාසත්තො තං වානරං විස්සජ්ජාපෙත්වා නිවෙසනෙ පන තෙ මහාරාජ පොසාවනිකකින්නරො අත්ථීති පුච්ඡිත්වා අත්ථීති වුත්තෙ සො මහාරාජ අත්තනො කින්නරියා කතං ගුණං අනුස්සරිත්වා කිලෙසාතුරො

සත්තමං සද්දමකාසි. සො හි තාය සද්ධිං එකදිවසං තුඞ්ගපබ්බතසිඛරං ආරුහි. තෙ තත්ථ වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි නානාපුප්ඵානි ඔචිනන්තා පිළන්ධන්තා සූරියං අත්ථමෙන්තං න සල්ලක්ඛෙසුං. අත්ථඞ්ගතෙ සූරියෙ ඔතරන්තානං අන්ධකාරො අහොසි.

තත්ථ නං කින්නරී සාමි අන්ධකාරො වත්තති අපක්ඛලන්තො අප්පමාදෙන ඔතරාහි වත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා ඔතාරෙසි. සො තාය තං වචනං අනුස්සරිත්වා සද්දමකාසි තතොපි තෙ භයං නත්ථීති තං කාරණං අත්තනො සඤ්ඤාණෙන පරිච්ඡින්දිත්වා පාකටං කරොන්තො සත්තමං ගාථමාහ :–

අන්ධකාරතිමිසායං තුඞ්ගෙ උපරි පබ්බතෙ,
සා මං සණ්හෙන මුදුනා මා පාදං ඛණීයසමනීති.

තත්ථ–**අන්ධකාරතිමිසාය**න්ති අන්ධභාවකාරකෙ තමෙ. **තුඞ්ගෙ**ති තිඛිණෙ. **සණ්හෙන මුදුනා**ති මට්ඨෙන මුදුකෙන වචනෙන. **මා පාදං ඛණීයසමනී**ති යකාරො ව්‍යඤ්ජනසන්ධිවසෙන ගහිතො. ඉදං වුත්තං හොති සා මං කින්නරී සණ්හෙන මුදුනා වචනෙන සාමි අප්පමත්තො හොහි මා පාදං ඛණීයසමනී යථා තෙ උපක්ඛලිත්වා පාදෙ පාසාණස්මිං න ඛඤ්ජති තථා ඔතරාහි වත්වා හත්ථෙ ගහෙත්වා ඔතාරෙසීති.

ඉති මහාසත්තො කින්නරෙන කතසද්දකාරණං කථෙත්වා තං විස්සජ්ජාපෙත්වා මහාරාජ අට්ඨමො උදානසද්දො අහොසි. නන්දමූලකපබ්භාරස්මිං හි එකො පච්චෙකබුද්ධො අත්තනො ආයුසඞ්ඛාරපරික්ඛයං ඤත්වා මනුස්සපථං ගන්ත්වා බාරාණසිරඤ්ඤො උය්‍යානෙ පරිනිබ්බායිස්සාමි තස්ස මෙ මනුස්සා සරීරනික්ඛෙපං කත්වා සාධුකීළිතං කීළිත්වා ධාතුපූජං කත්වා සග්ගපථං පූරෙස්සන්තීති ඉද්ධානුභාවෙන ආගච්ඡන්තො තව පාසාදමත්ථකං පත්තකාලෙ ඛන්ධභාරං ඔතාරෙත්වා නිබ්බාණපුරපවෙසනදීපනං උදානං උදානෙසීති පච්චෙකබුද්ධෙන වුත්තං ගාථමාහ.

අසංසයං ජාතිඛයන්තදස්සී
න ගබ්භසෙය්‍යං පුනරාවජිස්සං,
අයං හි මෙ අන්තිමා ගබ්භසෙය්‍යා
ඛීණො මෙ සංසාරො පුනබ්භවායාති.

තස්සත්ථො–ජාතියා ඛයන්තසඞ්ඛාතස්ස නිබ්බාණස්ස දිට්ඨත්තා **ජාතිඛයන්තදස්සී** අහං **අසංසයං** පුන ගබ්භසෙය්‍යං න ආවජිස්සං. **අයං හි මෙ අන්තිමා**ජාති පච්ඡිමා **ගබ්භසෙය්‍යා ඛීණො මෙ පුනබ්භවාය** ඛන්ධපටිපාටිසඞ්ඛාතො **සංසාරො**ති.

ඉදඤ්ච පන සො උදානං වත්වා ඉමං උය්‍යානං ආගම්ම එකස්ස සුපුප්ඵිතස්ස සාලස්ස මූලෙ පරිනිබ්බුතො. එහි මහාරාජ සරීරකිච්චමස්ස කාරෙහීති මහාසත්තො රාජානං ගහෙත්වා පච්චෙකබුද්ධස්ස පරිනිබ්බුතට්ඨානං ගන්ත්වා සරීරං දස්සෙසි.

රාජා තස්ස සරීරං දිස්වා සද්ධිං බලකායෙන ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා බොධිසත්තස්ස වචනං නිස්සාය යඤ්ඤං හාරෙත්වා සබ්බසත්තානං ජීවිතදානං දත්වා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා සත්තාහං සාධුකීළං කාරෙත්වා සබ්බගන්ධචිතකෙ මහන්තෙන සක්කාරෙන පච්චෙකබුද්ධස්ස සරීරං ඣාපෙත්වා චතුමහාපථෙ ථූපං කාරෙසි. බොධිසත්තොපි රක්ඛසස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා අප්පමත්තො හොහීති ඔවදිත්වා හිමවන්තමෙව පවිසිත්වා බ්‍රහ්මවිහාරෙසු කම්මං කත්වා අපරිහීනජ්ඣානො බ්‍රහ්මලොකපරායණො අහොසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා මහාරාජ නාස්ස සද්දස්ස කාරණා තව කොචි අන්තරායො නත්ථීති යඤ්ඤං හරාපෙත්වා මහාජනස්ස ජීවිතං දෙහීති ජීවිතදානං දාපෙත්වා නගරෙ භෙරිං චරාපෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි.

තදා රාජා ආනන්දො අහොසි. මාණවො සාරිපුත්තො. තාපසො පන අහමෙවාති.

අට්ඨසද්දජාතකං.

---

8. 1. 3.

ඉදං සුවණ්ණකායූරන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං අනාථපිණ්ඩිකස්ස දාසිං ආරබ්භ කථෙසි. සා කිර එකස්මිං උස්සවදිවසෙ දාසිගණෙන සද්ධිං උය්‍යානං ගච්ඡන්තී අත්තනො සාමිනිං පුඤ්ඤලක්ඛණදෙවිං ආභරණං යාචි. සා තස්සා සතසහස්සමූලං අත්තනො ආභරණං අදාසි. සා තං පිළන්ධිත්වා දාසිගණෙන සද්ධිං උය්‍යානං පායාසි. අථෙකො චොරො තස්සා ආභරණෙ ලොභං උප්පාදෙත්වා ඉමං මාරෙත්වා ආභරණං හරිස්සාමීති තාය සද්ධිං සල්ලපන්තො උය්‍යානං ගන්ත්වා තස්සා මච්ඡමංසසුරාදීනි අදාසි. සා කිලෙසවසෙන දෙති මඤ්ඤෙති ගහෙත්වා උය්‍යානකීළං කීළිත්වා විස්සමනත්ථාය සායන්හසමයෙ නිපන්නෙ දාසිගණෙ උට්ඨාය තස්ස සන්තිකං අගමාසි. සො භද්දෙ ඉමං ඨානං අප්පටිච්ඡන්නං ථොකං පරතො ගච්ඡාමාති ආහ. තං සුත්වා ඉතරා ඉමස්මිං ඨානෙ සක්කා රහස්සකම්මං කාතුං අයං පන නිස්සංසයං මං මාරෙත්වා පිළන්ධනභණ්ඩං හරිතුකාමො භවිස්සති හොතු සික්ඛාපෙමි නන්ති චින්තෙත්වා සාමි සුරාමදෙන මෙ සුක්ඛං සරීරං පානීයං තාව මං පායෙහීති එකං කූපං නෙත්වා ඉතො මෙ පානීයං උස්සිඤ්චාහීති රජ්ජුඤ්ච ඝටඤ්ච දස්සෙසි. චොරො රජ්ජුං කූපෙ ඔතාරෙසි. අථ නං ඔනමිත්වා උදකං සිඤ්චන්තං මහබ්බලා දාසී උභොහි හත්ථෙහි ආනිසදං පහරිත්වා කූපෙ ඛිපිත්වා න ත්වං එත්තකෙන මරිස්සසීති එකං මහන්තං ඉට්ඨකං මත්ථකෙ ආසුම්භි. සො තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පත්තො. සාපි නගරං පවිසිත්වා සාමිනියා ආභරණං දදමානා මහාමහි අජ්ජ ඉමං ආභරණං නිස්සාය මතාති සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි. සාපි අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරොචෙසි. අනාථපිණ්ඩිකො තථාගතස්ස ආරොචෙසි. සත්ථා න ඛො

ගහපති ඉදානෙව සා දාසී ඨානුප්පත්තිකපඤ්ඤාය සමන්නාගතා පුබ්බෙපි සමන්නාගතාව න ච ඉදානෙව තාය සො මාරිතො පුබ්බෙපි නං මාරෙසියෙවාති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ සුලසා නාම නගරසොභිනී පඤ්චසතවණ්ණදාසිපරිවාරා අහොසි. සහස්සෙන රත්තිං ගච්ඡති. තස්මිංයෙව නගරෙ සත්තුකො නාම චොරො අහොසි නාගබලො රත්තිභාගෙ ඉස්සරඝරානි පවිසිත්වා යථාරුචිං විලුම්පති නාගරා සන්නිපතිත්වා රඤ්ඤො උපක්කොසිංසු.

රාජා නගරගුත්තිකං ආණාපෙත්වා තත්ථ තත්ථ ගුම්බං ඨපෙත්වා චොරං ගණ්හාපෙත්වා සීසමස්ස ඡින්දථාති ආහ. තං පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා චතුක්කෙ චතුක්කෙ කසාහි තාළෙන්තා ආඝාතනං නෙන්ති. චොරො කිර ගහිතොති සකලනගරං සංඛුභි. තදා සුලසා වාතපානෙ ඨත්වා අන්තරවීථිං ඔලොකෙන්තී තං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා සචෙ ඉමං යොධං සමත්ථපුරිසං මොචෙතුං සක්ඛිස්සාමි ඉදං කිලෙසකම්මං අකත්වා ඉමිනාව සද්ධිං සංවාසං කප්පෙස්සාමීති චින්තෙත්වා හෙට්ඨා කණවෙරජාතකෙ වුත්තනයෙනෙව නගරගුත්තිකස්ස සහස්සං පෙසෙත්වා තං මොචෙත්වා තෙන සද්ධිං සම්මොදමානා සමග්ගවාසං වසි. චොරො තිණ්ණං චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන චින්තෙසි අහං ඉමස්මිංයෙව ඨානෙ වසිතුං න සක්ඛිස්සාමි තුච්ඡහත්ථෙන ගන්තුම්පි න සක්කා සුලසාය පිළන්ධනභණ්ඩං සතසහස්සං අග්ඝති සුලසං මාරෙත්වා ඉදං ගණ්හිස්සාමීති.

අථ නං එකදිවසං ආහ භද්දෙ අහං තදා රාජපුරිසෙහි නීයමානො අසුකපබ්බතමත්ථකෙ රුක්ඛදෙවතාය බලිකම්මං පටිස්සුණිං සා මං බලිකම්මං අලභමානා හිංසාපෙති බලිකම්මං කරොමාති. සාධු සාමි සජ්ජෙත්වා පෙසෙහීති. භද්දෙ පෙසෙතුං න වට්ටති මයං උභොපි සබ්බාභරණපටිමණ්ඩිතා මහන්තෙන පරිවාරෙන ගන්ත්වා දස්සාමාති. සාධු සාමි තථා කරොමාති.

අථ නං තථා කාරෙත්වා පබ්බතපාදං ගතකාලෙ ආහ භද්දෙ මහාජනං දිස්වා දෙවතා බලිකම්මං න පටිච්ඡිස්සති මයං උභොව අභිරුහිත්වා දෙමාති. සො තාය සාධූති සම්පටිච්ඡිතෙ තං බලිපාතිං උක්ඛිපාපෙත්වා සයං සන්නද්ධපඤ්චාවුධො හුත්වා පබ්බතමත්ථකං අභිරුහිත්වා එකං සතපොරිසං පපාතං නිස්සාය ජාතරුක්ඛමූලෙ බලිං ඨපාපෙත්වා භද්දෙ අහං න බලිකම්මත්ථාය ආගතො තං පන මාරෙත්වා පිළන්ධනං තෙ ගහෙත්වා ගමිස්සාමීති ආගතොම්හි තව පිළන්ධනං ඔමුඤ්චිත්වා උත්තරසාටකෙ භණ්ඩිකං කරොහීති ආහ. සාමි මං කස්මා මාරෙසීති ධනකාරණාති. සාමි මයා කතගුණං අනුස්සර අහං තං බන්ධිත්වා නීයමානං සෙට්ඨිපුත්තෙන පරිවත්තෙත්වා බහුං ධනං දත්වා ජීවිතං ලභාපෙසිං දෙවසිකං සහස්සං ලභමානාපි අඤ්ඤං පුරිසං න ඔලොකෙමි එවමහං තව උපකාරිකා මා මං මාරෙහි බහුඤ්ච තෙ ධනං දස්සාමි දාසී ච භවිස්සාමීති තං යාචන්තී පඨමං ගාථමාහ:-

ඉදං සුවණ්ණකායූරං මුත්තා වෙළුරියා බහූ,
සබ්බං හරස්සු භද්දන්තෙ මඤ්ච දාසීති සාවයාති.

තත්ථ-**කායූර**න්ති ගීවාය පිළන්ධනපසාධනං න කෙයූරං. **සාවයාති** මහාජනමජ්ඣෙ සාවෙත්වා දාසිං කත්වා ගණ්හාති. තතො සත්තුකෙන.

ඔරොපයස්සු කල්‍යාණි මා බහුං පරිදෙවසි,
න චාහං අභිජානාමි අහන්ත්වා ධනමාභතන්ති.

අත්තනො අජ්ඣාසයානුරූපං දුතියගාථාය වුත්තාය සුලසා ඨානුප්පත්තිං කාරණං පටිලභිත්වා අයං චොරො මය්හං ජීවිතං න දස්සති උපායෙන තං පඨමතරං පපාතෙ පාතෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙස්සාමීති චින්තෙත්වා ගාථාවයමාහ :-

යතො සරාමි අත්තානං යතො පත්තාස්මි විඤ්ඤුතං,
න චාහං අභිජානාමි අඤ්ඤං පියතරං තයා.

එහි තං උපගූහිස්සං කරිස්සඤ්ච පදක්ඛිණං,
න හි දානි පුනාඅත්ථි මම තුය්හඤ්ච සඞ්ගමොති.

සත්තුකො තස්සා අධිප්පායං අජානන්තො සාධු භද්දෙ එහි උපගුහස්සු මන්ති ආහ. සුලසා තං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා උපගූහිත්වා ඉදානි තං සාමි චතූසු පස්සෙසු වන්දිස්සාමීති වත්වා පාදපිට්ඨියං සීසං ඨපෙත්වා බාහාපස්සෙසු වන්දිත්වා පච්ඡිමපස්සං ගන්ත්වා වන්දමානා විය හුත්වා නාගබලා ගණිකා චොරං ද්වීසු පච්ඡාභාගෙසු ගහෙත්වා හෙට්ඨාසීසකං කත්වා සතපොරිසෙ නිරයෙ ඛිපි. සො තත්ථෙව චුණ්ණවිචුණ්ණො හුත්වා මරි තං කිරියං දිස්වා පබ්බතමත්ථකෙ නිබ්බත්තදෙවතා ඉමා ගාථා අභාසි:-

න හි සබ්බෙසු ඨානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො,
ඉත්ථීපි පණ්ඩිතා හොති තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණා.

න හි සබ්බෙසු ඨානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො,
ඉත්ථීපි පණ්ඩිතා හොති ලහුමත්ථවිචින්තිකා.

ලහුඤ්ච වත ඛිප්පඤ්ච නිකට්ඨෙ සමචෙතයි,
මිගං පුණ්ණායතෙනෙව සුලසා සත්තුකං වධි.

යොධ උප්පතිතං අත්ථං න ඛිප්පමනුබුජ්ඣති,
සො හඤ්ඤති මන්දමති චොරොව ගිරිගබ්භරෙ.

යො ච උප්පතිතං අත්ථං ඛිප්පමෙව නිබොධති,
මුච්චතෙ සත්තු සම්බාධා සුලසා සත්තුකාමිවාති.

තත්ථ-**පණ්ඩිතා හොතීති** ඉත්ථීපි පණ්ඩිතා **තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණා** හොති. අථවා ඉත්ථී පණ්ඩිතා චෙව විචක්ඛණා ච හොති. **ලහුමත්ථවිචින්තිකාති** ලහුං ඛිප්පං අත්ථං විචින්තිකා **ලහුඤ්ච වතාති** අදන්ධඤ්ච වත. **ඛිප්පඤ්චාති** අචිරෙන. **නිකට්ඨෙ සමචෙතයීති** සන්තිකෙ ඨිතාව

තස්ස මරණූපායං විචින්තෙසි. **පුණ්ණායතනෙනෙවාති** පූරිතධනුස්මිං. ඉදං වුත්තං හොති—යථා ඡෙකො මිගලුද්දකො ආකඩ්ඪිතපුණ්ණෙ ධනුස්මිං ඛිප්පං මිගං වධති එවං සුලසා සත්තුකං වධීති. **යොධාති** යො ඉමස්මිං සත්තලොකෙ. **නිබොධතීති** ජානාති. **සත්තුකාමිවාති** සත්තුකා ඉව යථා සුලසා මුත්තා එවං මුච්චතීති අත්ථො.

ඉති සුලසා චොරං වධිත්වා පබ්බතා ඔරුය්හ අත්තනො පරිජනස්ස **සන්තිකං** ගන්ත්වා අය්‍යපුත්තො කහන්ති පුච්ඡිතා මං තං පුච්ඡථාති **වත්වා රථං** අභිරුහිත්වා නගරමෙව පාවිසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා **තෙ** උභො ඉමෙව අහෙසුං. දෙවතා පන අහමෙවාති.

සුලසාජාතකං.

8. 1. 4.

භුසම්හි කුද්ධොති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජොවාද සුත්තං ආරබ්භ කථෙසි. තදා පන සත්ථා රඤ්ඤා යාචිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස අග්ගමහෙසියා කුච්ඡියං නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො පිතු අච්චයෙන රජ්ජං කාරෙසි. මහාදානං පවත්තෙසි. තස්ස සුමඞ්ගලො නාම උය්‍යානපාලො අහොසි. අථෙකො පච්චෙකබුද්ධො නන්දමූලපබ්භාරා නික්ඛමිත්වා චාරිකං චරමානො බාරාණසිං පත්වා උය්‍යානෙ වසිත්වා පුනදිවසෙ නගරං පිණ්ඩාය පාවිසි. තමෙනං රාජා දිස්වා පසන්නචිත්තො පාසාදං ආරොපෙත්වා රාජාසනෙ නිසීදාපෙත්වා නානග්ගරසෙහි ඛාදනීයභොජනීයෙහි පරිවිසිත්වා අනුමොදනං සුත්වා පසන්නො අත්තනො උය්‍යානෙ වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගණ්හිත්වා උය්‍යානං පවෙසෙත්වා සයම්පි භුත්තපාතරාසො තත්ථ ගන්ත්වා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානාදීනි සංවිදහිත්වා සුමඞ්ගලං උය්‍යානපාලං වෙය්‍යාවච්චකරං දත්වා නගරං පාවිසි. පච්චෙකබුද්ධො තතො පට්ඨාය නිබද්ධං රාජගෙහෙ භුඤ්ජන්තො තත්ථ චිරං වසි. සුමඞ්ගලොපි නං සක්කච්චං උපට්ඨහි.

අථෙකදිවසං පච්චෙකබුද්ධො සුමඞ්ගලං ආමන්තෙත්වා අහං කතිපාහං අසුකගාමං නිස්සාය වසිත්වා ආගච්ඡිස්සාමි රඤ්ඤො ආරොචෙය්‍යාසීති වත්වා පක්කාමි. සුමඞ්ගලොපි රඤ්ඤො ආරොචෙසි. පච්චෙකබුද්ධො කතිපාහං තත්ථ වසිත්වා සායං සුරියෙ අත්ථඞ්ගතෙ උය්‍යානං පච්චාගමි. සුමඞ්ගලො තස්ස ආගතභාවං අජානන්තො අත්තනො ගෙහං අගමාසි. පච්චෙකබුද්ධොපි පත්තචීවරං පටිසාමෙත්වා ථොකං චඞ්කමිත්වා පාසාණඵලකෙ නිසීදි.

තං දිවසං පන උය්‍යානපාලස්ස ඝරං පාහුණෙය්‍යකා ආගමිංසු. සො තෙසං සූපබ්‍යඤ්ජනත්ථාය උය්‍යානෙ අභයලද්ධං මිගං මාරෙස්සාමීති ධනුං ආදාය උය්‍යානං ආගන්ත්වා මිගං උපධාරෙන්තො පච්චෙකබුද්ධං දිස්වා මහාමිගො භවිස්සතීති සඤ්ඤාය සරං සන්නහිත්වා විජ්ඣි. පච්චෙක

බුද්ධො සීසං විවරිත්වා සුමඞ්ගලාති ආහ. සො සංවෙගප්පත්තො හුත්වා භන්තෙ තුම්හාකං ආගතභාවං අජානන්තො මිගොති සඤ්ඤාය විජ්ඣිං ඛමථ මෙති වත්වා හොතු කිං කරිස්සසි එහි සරං ලුඤ්චිත්වා ගණ්හාහීති වුත්තෙ වන්දිත්වා සරං ලුඤ්චි. මහතීවෙදනා උප්පජ්ජි. පච්චෙකබුද්ධො තත්ථෙව පරිනිබ්බායි.

උය්‍යානපාලො සචෙ රාජා ජානිස්සති න මෙ සහිස්සතීති පුත්තදාරං ගහෙත්වා පලායි. තාවදෙව පච්චෙකබුද්ධො පරිනිබ්බුතොති දෙවතානුභාවෙන සකලනගරං එකකොලාහලං ජාතං. පුන දිවසෙ මනුස්සා උය්‍යානං ගන්ත්වා තං දිස්වා උය්‍යානපාලො පච්චෙකබුද්ධං මාරෙත්වා පලාතොති රඤ්ඤො කථයිංසු.

රාජා මහන්තෙන පරිවාරෙන ගන්ත්වා සත්තාහං සරීරපූජං කත්වා මහන්තෙන සක්කාරෙන ඣාපෙත්වා ධාතුයො ආදාය චෙතියං කත්වා තං පූජෙන්තො ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි. සුමඞ්ගලොපි එකං සංවච්ඡරං වීතිනාමෙත්වා රඤ්ඤො චිත්තං ජානිස්සාමීති ආගන්ත්වා එකං අමච්චං පස්සිත්වා මයි රඤ්ඤො චිත්තං ජානාහීති ආහ.

සො රඤ්ඤො සන්තිකෙ තස්ස ගුණං කථෙසි. රාජා අසුණන්තො විය අහොසි. අමච්චො පුන කිඤ්චි අකථෙත්වා රඤ්ඤො අනත්තමනභාවං සුමඞ්ගලස්ස කථෙසි. සො දුතියසංවච්ඡරෙපි ආගන්ත්වා තතියසංවච්ඡරෙ පුත්තදාරං ගහෙත්වා ආගඤ්ඡි. අමච්චො මුදුභාවං ඤත්වා තං රාජද්වාරෙ ඨපෙත්වා තස්ස ආගතභාවං රඤ්ඤො කථෙසි. රාජා තං පක්කොසාපෙත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා සුමඞ්ගල කස්මා තයා මම පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං පච්චෙකබුද්ධො මාරිතොති පුච්ඡි.

සො නාහං දෙව පච්චෙකබුද්ධං මාරෙමීති මාරෙසිං අපිච ඛො ඉමිනා නාම කාරණෙන ඉදං නාම අකාසින්ති. තං පවත්තිං ආචික්ඛි. අථ නං රාජා තෙනහි මා භායීති සමස්සාසෙත්වා පුන උය්‍යානපාලමෙව අකාසි. අථ නං සො අමච්චො පුච්ඡි දෙව කස්මා තුම්හෙ ද්වෙ වාරෙ සුමඞ්ගලස්ස ගුණං සුත්වාපි කිඤ්චි න කථයිත්ථ කස්මා පන තතියවාරෙ සුත්වාපි තං පක්කොසිත්වා අනුකම්පිත්ථාති. රාජා තාත රඤ්ඤා නාම කුද්ධෙන සහසා කිඤ්චි කාතුං න වට්ටති තෙනාහං පුබ්බෙ තුණ්හී හුත්වා තතිය වාරෙ සුමඞ්ගලෙ මම චිත්තස්ස මුදුභාවං ඤත්වා තං පක්කොසාපෙසින්ති රාජවත්තං කථෙන්තො:–

භුසම්හි කුද්ධොති අවෙක්ඛියාන
නතාවදණ්ඩං පණයෙය්‍ය ඉස්සරො,
අට්ඨානසො අප්පතිරූපමත්තනො
පරස්ස දුක්ඛානි භුසං උදීරයෙ.

යතොච ජානෙය්‍ය පසාදමත්තනො
අත්ථං නියුඤ්ජෙය්‍ය පරස්ස දුක්කතං,
තදායමත්ථොති සයං අවෙක්ඛිය
අථස්ස දණ්ඩං සදිසං නිවෙසයෙ.

න චාපි ඣාපෙති පරං න අත්තනං
අමුච්ඡිතො යො නයතෙ නයානයං,
යො දණ්ඩධාරො භවතීධ ඉස්සරො
සවණ්ණගුත්තො සිරියා න ධංසති.

යෙ ඛත්තියාසෙ අනිසම්මකාරිනො
පණෙන්ති දණ්ඩං සහසා පමුච්ඡිතා,
අවණ්ණසංයුත්තා ජහන්ති ජීවිතං
ඉතො විමුත්තා පි ච යන්ති දුග්ගතිං.

ධම්මෙ ච යෙ අරියපවෙදිතෙ රතා
අනුත්තරා තෙ වචසා මනසා කම්මනා ච,
තෙ සන්තිසොරච්චසමාධිසණ්ඨිතා
වජන්ති ලොකං දුභයං තථාවිධා.

රාජාහමස්මි නරපමදානමිස්සරො
සචෙපි කුජ්ඣාමි ඨපෙමි අත්තනං,
නිසෙධයන්තො ජනතං තථාවිධං
පණෙමි දණ්ඩං අනුකම්ප යොනිසොති.

ඉමා ගාථා ආහ.

තත්ථ-**අවෙක්ඛියානා**ති අවෙක්ඛිත්වා. ඉදං වුත්තං හොති: තාත පථවිස්සරො රාජා නාම අහං **භුසං කුද්ධො** බලවකොධාභිභූතොති අට්ඨචත්තුක්කාදිභෙදං **දණ්ඩං** පරස්ස **න පණෙය්‍ය** න පවත්තෙය්‍ය, කිං කාරණා. කුද්ධො හි අට්ඨචත්තුක්කං සොළසචත්තුක්කං කත්වා අට්ඨානෙන අකාරණෙන අත්තනො රජ්ජභාවස්ස අනනුරූපං ඉමං එත්තකං නාම ආහරාපෙථ ඉදං වාස්ස කරොථාති **පරස්ස භුසං දුක්ඛානි** බලව දුක්ඛානි උදීරෙය්‍ය. **යතො**ති යදා. ඉදං වුත්තං හොති-යදා පන රාජා පරස්මිං උප්පන්නං **අත්තනො පසාදං** ජානෙය්‍ය අථ **පරස්ස දුක්කටං අත්ථං නියුඤ්ජෙය්‍ය** උපපරික්ඛෙය්‍ය **තදා** එවං නියුඤ්ජන්තො **අයං** නාමෙත්ථ **අපත්ථා** අයමෙව තස්ස දොසොති **සයං** අත්තනා පච්චක්ඛං කත්වා **අථස්ස** අපරාධකාරකස්ස අට්ඨචත්තුක්කහෙතු අට්ඨෙව සොළසචත්තුක්කහෙතු සොළසෙව කහාපණෙ ගණ්හන්තො **දණ්ඩං සදිසං** කත දොසානුරූපං **නිවෙසයෙ** ඨපෙය්‍ය පවත්තෙය්‍ය. **අමුච්ඡිතො**ති ඡන්දාදීහි අගතිකිලෙසෙහි අමුච්ඡිතො අනභිභූතො හුත්වා. **යොනයානයං නයතෙ** උපපරික්ඛති සො නෙව **පරං ඣාපෙති න අත්තානං** ඡන්දාදිවසෙන හි අහෙතුකං දණ්ඩං පවත්තෙන්තො පරම්පි තෙන දණ්ඩෙන ඣාපෙති දහති පීළෙති. අත්තානම්පි තතො නිදානෙන පාපෙන අයං පන න පරං ඣාපෙති න අත්තානන්ති. **යො දණ්ඩධාරො භවතීධ ඉස්සරො**ති යො ඉධ පථවිස්සරො ජාතො ඉධ සත්තලොකෙ දොසානුච්ඡවිකං දණ්ඩං පවත්තෙන්තො දණ්ඩධාරො හොති. **සවණ්ණගුත්තො**ති ගුණවණ්ණෙනෙව යසවණ්ණෙනෙව ගුත්තො රක්ඛිතො. **සිරියා න ධංසති** න පරිහායති. **අවණ්ණසංයුත්තා ජහන්ති**ති අධම්මිකා ලොලරාජානො

අවණ්ණෙන පුත්තා හුත්වා **ජීවිතං** ජහන්ති. **ධම්මෙ ච සෙ අරියපවෙදිතෙති** යෙ රාජානො ආචාරඅරියෙහි ධම්මිකරාජූහි පවෙදිතෙ දසවිධෙ රාජධම්මෙ **රතා**. **අනුත්තරා තෙති** තෙ වචසා මනසා කම්මුනා ච තීහිපි එතෙහි අනුත්තරා ජෙට්ඨකා. **තෙ සන්තිසොරච්චසමාධිසණ්ඨිතාති** තෙ අගති පහානෙන කිලෙසසන්තියඤ්ච සොසීල්‍යසඞ්ඛාතෙ සොරච්චෙ ච එකග්ගතාය සමාධිම්හි ච සණ්ඨිතා පතිට්ඨිතා ධම්මිකරාජානො **වජන්ති ලොකං දුභයන්ති** ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙත්වා **මනුස්ස**ලොකතො දෙවලොකං දෙවලොකතො මනුස්සලොකන්ති **උභය**ලොකමෙව වජන්ති නිරයාදීසු න නිබ්බත්තන්ති. **නරපමද්දනා**ති නරානඤ්ච පමද්දනඤ්ච **ඨපෙම අත්තනන්ති** කුද්ධොපි කොධවසෙන අගන්ත්වා අත්තානං පොරාණකරාජූහි ඨපිතනයස්මිංයෙව ධම්මෙ **ඨපෙම** පිතිවජ්ජයධම්මං න හිංසාමීති.

එවං ඡහි ගාථාහි රඤ්ඤො අත්තනො ගුණෙ **කථිතෙ** සබ්බාපි රාජපරිසා තුට්ඨා අයං සීලාචාරගුණසම්පත්ති තුම්හාකඤ්ඤෙව අනුරූපාති රඤ්ඤො ගුණං කථෙසි. සුමඞ්ගලො පන **පරිසාය** කථිතාවසානෙ උට්ඨාය රාජානං වන්දිත්වා අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ **රඤ්ඤො** ථුතිං කාරෙන්තො තිස්සො ගාථා අභාසි :-

සිරී ච ලක්ඛී ච තමෙව ඛත්තිය
ජනාධිප මා විජහි කුදාචනං,
අක්කොධනො නිච්චපසන්නචිත්තො
අනීඝො තුවං වස්සසතානි පාලය.

ගුණෙහි එතෙහි උපෙත ඛත්තිය
ඨිතමරියවත්තී සුවචො අකොධනො,
සුඛී අනුප්පීළ පසාස මෙදිනිං
ඉතො විමුත්තො පිච යාහි සුග්ගතිං.

එවං සුනීතෙන සුභාසිතෙන
ධම්මෙන ඤායෙන උපායසො නයං,
නිබ්බාපයෙ සංඛුභිතං මහාජනං
මහාව මෙඝො සලිලෙන මෙදිනින්ති.

තත්ථ-**සිරී ච ලක්ඛීචාති** පරිවාරසම්පත්ති ච පඤ්ඤා ච. **අනීඝොති** නිද්දුක්ඛො හුත්වා. **උපෙතඛත්තියාති** උපෙතො ඛත්තිය. අයමෙව වා පාඨො. **ඨිතමරියවත්තීති** ඨිතඅරියවත්තී අරියවත්තිනාම දසරාජධම්ම සඞ්ඛාතං පොරාණකරාජවත්තං තත්ථ පතිට්ඨිතත්තා ඨිතරාජධම්මො හුත්වාති අත්ථො. **අනුප්පීළ පසාස මෙදිනින්ති** අනුප්පීළං පසාස මෙදිනිඤ්ච අයමෙව පාඨො. **සුනීතෙනාති** සුනයෙන සුට්ඨුකාරණෙන. **ධම්මෙනාති** දසකුසලකම්මපථධම්මෙන. **ඤායෙනාති** පුරිමස්සෙවෙතං වෙවචනං. **උපායසොති** උපායකොසල්ලෙන. **නයන්ති** නයන්තො රජ්ජං අනුසාසන්තො ධම්මිකරාජා. **නිබ්බාපයෙති** ඉමාය පටිපත්තියා කායිකා

චෙතසිකාදරථං අපනෙන්තො කායිකචෙතසිකදුක්ඛසංඛුභිතම්පි මහාජනං මහාමෙඝො සලිලෙන මෙදිනිං විය නිබ්බාපෙය්‍ය. ත්වම්පි තථෙව නිබ්බාපෙහීති දීපෙන්තො එවමාහ.

සත්ථා කොසලරඤ්ඤො ඔවාදවසෙන ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චෙකබුද්ධො පරිනිබ්බුතො සුමඞ්ගලො ආනන්දො අහොසි. රාජා අහමෙවාති.

සුමඞ්ගලජාතකං.

---

8. 1. 5.

අඞ්ගාරජාතාති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උපොසථකම්මං ආරබ්භ කථෙසි. එකදිවසං හි සත්ථා උපොසථිකෙ උපාසකෙ ආමන්තෙත්වා උපාසකා සාධුරූපං වො කතං. උපොසථං උපවසන්තෙහි දානං නාම දාතබ්බං. සීලං රක්ඛිතබ්බං. කොධො න කාතබ්බො මෙත්තා භාවෙතබ්බා. උපොසථවාසො වසිතබ්බො. පොරාණකපණ්ඩිතාහි එකං අඩ්ඪුපොසථකම්මං නිස්සාය මහායසං ලභිංසූති වත්වා තෙහි යාචිතො අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්මිං නගරෙ සුචිපරිවාරො නාම සෙට්ඨි අහොසි අසීතිකොටිධනවිභවො දානාදි පුඤ්ඤාභිරතො. තස්ස පුත්තදාරෙපි පරිජනොපි අන්තමසො තස්මිං ඝරෙ වච්ඡපාලකාපි සබ්බෙ මාසස්ස ඡ දිවසෙ උපොසථං උපවසන්ති. තදා බොධිසත්තො එකස්මිං දළිද්දකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා භතිං කත්වා කිච්ඡෙන ජීවති. සො භතිං කරිස්සාමීති තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතො කිං ආගතොසීති වුත්තෙ තුම්හාකං ඝරෙ භතියා කම්මං කරණත්ථන්ති ආහ. සෙට්ඨි අඤ්ඤෙසං භතිකානං ආගතදිවසෙයෙව ඉමස්මිං ගෙහෙ කම්මං කරොන්තා සීලං රක්ඛිතුං සක්කොන්තා කම්මං කරොථාති වදති. බොධිසත්තස්ස පන සීලරක්ඛණං නාචික්ඛි. සාධු තාත අත්තනො භතිං ජානිත්වා කම්මං කරොහීති ආහ. සො තතො පට්ඨාය සුබ්බචො හුත්වා උරං දත්වා අත්තනො කිලමථං අගණෙත්වා තස්ස සබ්බකිච්චානි කරොති. පාතොව කම්මන්තං ගන්ත්වා සායං ආගච්ඡති.

අථෙකදිවසං නගරෙ ඡණං ඝොසෙසුං. මහාසෙට්ඨි දාසිං ආමන්තෙත්වා අජ්ජ උපොසථදිවසො ගෙහෙ කම්මකරානං පාතොව භත්තං පචිත්වා දෙහි කාලස්සෙව භුඤ්ජිත්වා උපොසථිකා භවිස්සන්තීති ආහ. බොධිසත්තො කාලස්සෙව වුට්ඨාය කම්මන්තං අගමාසි. අජ්ජ උපොසථිකො භවෙය්‍යාසීති තස්ස කොචි නාරොචෙසි. සෙසකම්මකරා පාතොව භුඤ්ජිත්වා උපොසථිකා අහෙසුං. සෙට්ඨිපි සපුත්තදාරපරිජනො උපොසථං අධිට්ඨහි. සබ්බෙපි උපොසථිකා අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සීලං ආවජ්ජෙන්තා නිසීදිංසු. බොධිසත්තො සකලදිවසං කම්මං කත්වා සුරියත්ථඞ්ගමනවෙලාය ආගතො,

අථස්ස භත්තකාරිකා හත්ථධොවනං දත්වා පාතියං භත්තං වඩ්ඪෙත්වා
උපනාමෙසි. බොධිසත්තො අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු ඉමාය වෙලාය මහා
සද්දො හොති. අජ්ජ කහං ගතාති පුච්ඡි. සබ්බෙ උපොසථං සමාදියිත්වා
අත්තනො අත්තනො වසනට්ඨානානි ගතාති සුත්වා චින්තෙසි; එත්ත
කානං සීලවන්තානං අන්තරෙ අහං එකො දුස්සීලො භුත්වා න වසිස්සාමි
ඉදානි උපොසථඞ්ගෙසු අධිට්ඨිතෙසු හොති නුඛො උපොසථකම්මං
නොති සො ගන්ත්වා සෙට්ඨිං පුච්ඡි. අථ නං සෙට්ඨිපාතොව අනධිට්ඨිතත්තා
සකලඋපොසථකම්මං න හොති උපඩ්ඪකම්මං පන හොතීති ආහ.

සො එත්තකම්පි හොතූති සෙට්ඨිස්ස සන්තිකෙ සමාදින්නසීලො
භුත්වා උපොසථං අධිට්ඨාය අත්තනො වසනොකාසං පවිසිත්වා සීලං
ආවජ්ජන්තො නිපජ්ජි. අථස්ස සකලදිවසං නිරාහාරතාය පච්ඡිමයාම
සමනන්තරෙ සත්ථකවාතා සමුට්ඨහිංසු. සෙට්ඨිනා නානාභෙසජ්ජානි
ආහරිත්වා පරිභුඤ්ජාති වුච්චමානොපි උපොසථං න භින්දිස්සාමි ජීවිත
පරියන්තිකං කත්වා සමාදියින්ති ආහ. බලවවෙදනා උප්පජ්ජි. අරුණුග්ග
මණවෙලාය සතිං පච්චුපට්ඨාපෙතුං නාසක්ඛි. අථ නං ඉදානි මරිස්සතීති
නීහරිත්වා ඔසාරකෙ නිපජ්ජාපෙසුං.

තස්මිං ඛණෙ බාරාණසිරාජා රථවරගතො මහන්තෙන පරිවාරෙන
නගරං පදක්ඛිණං කාරෙන්තො තං ඨානං සම්පාපුණි. බොධිසත්තො
තස්ස සිරිං ඔලොකෙත්වා ලොභං උප්පාදෙත්වා රජ්ජං පත්ථෙසි. සො
චවිත්වා උපඩ්ඪුපොසථකම්මස්ස නිස්සන්දෙන තස්ස අග්ගමහෙසියා
කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. සා ලද්ධගබ්භපරිහාරා දසමාසච්චයෙන
පුත්තං විජායි. උදයකුමාරොතිස්ස නාමං අකංසු. සො වයප්පත්තො
සබ්බසිප්පානං නිප්ඵත්තිං පාපුණි. ජාතිස්සරඤ්ඤාණෙන අත්තනො
පුබ්බකම්මං සරිත්වා අප්පස්ස කම්මස්ස ඵලං මමෙදන්ති අභිණ්හං උදානං
උදානෙසි. සො පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පත්වාපි අත්තනො මහන්තං
සිරිවිභවං ඔලොකෙත්වා තදෙව උදානං උදානෙසි.

අථෙකදිවසං නගරෙ ඡණං සජ්ජයිංසු. මහාජනො කීළාපසුතො
අහොසි. තදා බාරාණසියං උත්තරද්වාරවාසී එකො භතිකො උදකභතිං
කත්වා ලද්ධං අඩ්ඪමාසකං පාකාරිට්ඨකාය අන්තරෙ ඨපෙත්වා තත්ථ
උදකභතිමෙව කත්වා ජීවමානාය එකාය කපණිත්ථියා සද්ධිං සංවාසං
කප්පෙසි. සා තං ආහ. සාමි නගරෙ ඡණො වත්තති සචෙ තෙ කිඤ්චි
අත්ථි මයම්පි කීළෙය්‍යාමාති. ආම අත්ථීති. කිත්තකං සාමීති. අඩ්ඪමාස
කොති. කහං සොති. උත්තරද්වාරෙ ඉට්ඨකන්තරෙ ඨපිතොති. ඉතො
මෙ ද්වාදසයොජනන්තරෙ නිධානං තව පන හත්ථෙ කිඤ්චි අත්ථීති.
ආම අත්ථි. කිත්තකන්ති. අඩ්ඪමාසකොව. ඉති තවාඩ්ඪමාසකො
මමාඩ්ඪමාසකොති මාසකො හොති තතො එකෙන කොට්ඨාසෙන
ගන්ධං එකෙන සුරං ගහෙත්වා කීළිස්සාම ගච්ඡ තයා ඨපිතං අඩ්ඪ
මාසකං ආහරාති. සො භරියාය මෙ සන්තිකා කථා ලද්ධාති හට්ඨතුට්ඨො
භද්දෙ මා චින්තයි ආහරිස්සාමි නන්ති වත්වා පක්කාමි. නාගබලො

හතකොජ යොජනානි අතික්කම්ම මජ්ඣන්හිකසමයෙ වීතච්චිකඞ්ගාර සන්ථතම්ව උණ්හං වාලිකං මද්දන්තො ධන ලොභෙන හට්ඨතුට්ඨො කාසාවනන්තකනිවාසනො කණ්ණෙ තාලපණ්ණං පිළන්ධිත්වා එකෙන ආයොවගතෙන්තන ගීතං ගායන්තො රාජඞ්ගණෙන පායාසි.

උදයරාජා සීහපඤ්ජරං විවරිත්වා ඨිතො තං තථා ගච්ඡන්තං දිස්වා කින්නුඛො එස එවරූපං වාතාතපං අගණෙත්වා හට්ඨ තුට්ඨො ගායන්තො ගච්ඡති පුච්ඡිස්සාමි නන්ති චින්තෙත්වා පක්කොසනත්ථාය එකං පුරිසං පහිණි. තෙන ගන්ත්වා රාජා තං පක්කොසතීති වුත්තෙන රාජා මය්හං කිං හොති නාහං රාජානං ජානාමීති වත්වා බලක්කාරෙන නීතො එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ නං රාජා පුච්ඡන්තො ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

අඞ්ගාරජාතා පඨවී කුක්කුලානුගතා මහී,
අථ ගායසි වත්තානි න තං තපති ආතපො.

උද්ධං තපති ආදිච්චො අධො තපති වාලුකා,
අථ ගායසි වත්තානි න තං තපති ආතපොති.

තත්ථ–**අඞ්ගාරජාතා**ති හො පුරිස අයං පඨවී වීතච්චිකඞ්ගාරං විය උණ්හජාතා. **කුක්කුලානුගතා**ති ආදිත්තඡාරිකසඞ්ඛාතෙන කුක්කුලෙන විය උණ්හවාලුකාය අනුගතා. **වත්තානී**ති අයොගවත්තානි ආරොපෙත්වා ගීතං ගායසි. සො රඤ්ඤො කථං සුත්වා තතියං ගාථමාහ:–

න මං තපති ආතපො ආතප්පා තපයන්ති මං,
අත්ථා හි විවිධා රාජ තෙ තපන්ති න ආතපොති.

තත්ථ–**ආතප්පා**ති වත්ථුකාමකිලෙසකාමා පුරිසං හි තෙ ආතපන්ති, තස්මා ආතප්පාති වුත්තා. **අත්ථා හි විවිධා**ති මහාරාජ මය්හං වත්ථුකාම කිලෙසකාමෙ නිස්සාය කත්තබ්බා නානාකිච්චසඞ්ඛාතා විවිධා අත්ථා අත්ථි තෙ මං තපන්ති න ආතපොති.

අථ නං රාජා කො නාම තෙ අත්ථොති පුච්ඡි. සො ආහ: අහං දෙව දක්ඛිණද්වාරෙ කපණිත්ථියා සද්ධිං සංවාසං කප්පෙසිං. සා මං ඡණ කීළං සාමි කීළිස්සාම, අත්ථි තෙ කිඤ්චි හත්ථෙති පුච්ඡි. අථ නං අහං මම නිධානං උත්තරද්වාරෙ පාකාරන්තරෙ ඨපිතන්ති අවචං. සා ගච්ඡ තං ආහර උභොපි කීළිස්සාමාති මං පහිණි. සා මෙ තස්සා කථා හදයං න විජහති තං මං අනුස්සරන්තං කාමාතපො තපති. අයං මෙ දෙව අත්ථොති. අථ එවරූපං වාතාතපං අගණෙත්වා කිං තෙ තුස්සනකාරණං යෙන ගායන්තො ගච්ඡසීති. දෙව තං නිධානං ආහරිත්වා තාය සද්ධිං අභිරමිස්සාමීති ඉමිනා කාරණෙන තුට්ඨො ගායාමීති. කිං පන හො පුරිස උත්තරද්වාරෙ ඨපිතනිධානං සතසහස්සමත්තං අත්ථීති. නත්ථි දෙවාති. තෙනහි පඤ්චසහස්සානි චත්තාළීස තිංස වීසති දස පඤ්ච සහස්සං පඤ්චසතානි චත්තාරීති ද්වෙසතං පඤ්ඤාසං තිංස වීසති දස පඤ්ච චත්තාරි තයො ද්වෙ එකො කහාපණො අඩ්ඪොපාදො චත්තාරො

මාසකා තයො ද්වෙ එකො මාසකොති පුච්ඡි. සබ්බං පටික්ඛිපිත්වා අඩ්ඪමාසකොති වුත්තෙ ආම දෙව එත්තකං මය්හං ධනං තං ආහරිත්වා තාය සද්ධිං අභිරමාමීති ගච්ඡාමි තාය පීතියා තෙන සොමනස්සෙන මං එවං වාතාතපො න තපතීති.

අථ නං රාජා භො පුරිස එවරූපෙ ආතපෙ තත්ථ මාගමි. අහන්තෙ අඩ්ඪමාසකං දස්සාමීති ආහ. දෙව තුම්හාකං කථාය ඨත්වා තඤ්ච ගණ්හිස්සාමි ඉතරඤ්ච නාසෙස්සාමි මම ගමනං ආහාපෙත්වා තම්පි ගහෙස්සාමීති. භොපුරිස නිවත්ත මාසකං තෙ දස්සාමීති ද්වෙ මාසකෙති එවං වඩ්ඪෙත්වා කොටිං කොටිසතං ධනං දස්සාමීති නිවත්තාති වුත්තෙපි දෙව තං ගහෙත්වා ඉතරම්පි ගණ්හිස්සාමිච්චෙව ආහ. තතො සෙට්ඨිට්ඨා නාදීහි ඨානන්තරෙහි පලොභිතො යාව ඔපරජ්ජා තථෙව වත්වා උපඩ්ඪරජ්ජං තෙ දස්සාමි නිවත්තාති වුත්තෙ සම්පටිච්ඡි.

රාජා ගච්ඡ මම සහායස්ස මස්සුං කාරෙත්වා නහාපෙත්වා අලඞ්කරිත්වා ආනෙථ නන්ති අමච්චෙ ආණාපෙසි. අමච්චා තථා අකංසු. රාජා රජ්ජං විධා භින්දිත්වා තස්ස උපඩ්ඪරජ්ජං දාපෙසි. සො පන තං ගහෙත්වාපි අඩ්ඪමාසකපෙමෙන උත්තරපස්සං ගතොයෙවාති වදන්ති. සො අඩ්ඪ මාසකරාජා නාම අහොසි.

තෙ සමග්ගා සම්මොදමානා රජ්ජං කාරෙන්තා එකදිවසං උය්‍යානං ගමිංසු. තත්ථ කීළිත්වා උදයරාජා අඩ්ඪමාසකරඤ්ඤො අඞ්කෙ සීසං කත්වා නිපජ්ජි. තස්මිං නිද්දං ඔක්කන්තෙ පරිවාරමනුස්සා කීළානුභවන වසෙන තත්ථ තත්ථ අගමංසු. අඩ්ඪමාසකරාජා කිමෙම නිච්චකාලං උපඩ්ඪරජ්ජෙන ඉමං මාරෙත්වා අහමෙව රජ්ජං කාරෙස්සාමීති ඛග්ගං අබ්බහිත්වා පහරිස්සාමීති චින්තෙත්වා පුන අයං රාජා මං දලිද්දං කපණමනුස්සං අත්තනා සමානං කත්වා මහන්තෙ ඉස්සරියෙ පතිට්ඨා පෙසි. එවරූපං නාම යසදායකං මාරෙතුං මම ඉච්ඡා උප්පන්නා අයුත්තං වත මෙකතන්ති සතිං පටිලභිත්වා ඛග්ගං පවෙසෙසි.

අථස්ස දුතියම්පි තථෙව චිත්තං උප්පජ්ජි. තතො චින්තෙසි. ඉදං චිත්තං පුනප්පුනං උප්පජ්ජමානං පාපකම්මෙ යොජෙය්‍යාති. සො අසිං භූමියං ඛිපිත්වා රාජානං උට්ඨාපෙත්වා ඛමාහි මෙ දෙවාති පාදෙසු පති. නනු සම්ම තව මමන්තරෙ දොසො නත්ථීති. අත්ථි මහාරාජ අහං ඉදං නාම අකාසින්ති. තෙන හි සම්ම ඛමාමි තෙ ඉච්ඡන්තො පන රජ්ජං කාරෙහි අහං උපරාජා හුත්වා උපට්ඨහිස්සාමීති. සො නමෙ දෙව රජ්ජෙ නත්ථො අයං හි තණ්හා මං අපායෙසු නිබ්බත්තාපෙස්සති. තව රජ්ජං ත්වමෙව ගණ්හ අහං පබ්බජිස්සාමි. දිට්ඨං මෙ කාමස්ස මූලං අයං හි සංකප්පෙන වඩ්ඪති නාදානි නං ඉතො පට්ඨාය සඞ්කප්පෙස්සාමීති උදානං උදානෙන්තො චතුත්ථං ගාථමාහ :-

> අද්දසං කාම තෙමූලං සඞ්කප්පා කාම ජායසි,
> න තං සඞ්කප්පයිස්සාමි එවං කාම න හොහිසීති.

තත්ථ-**එවන්ති** එවං මම අනන්තරෙ. **නහොහිසීති** න උප්පජ්ජිස්සසීති. එවඤ්ච පන වත්වා පුන කාමෙසු අනුයුත්තස්ස මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො පඤ්චමං ගාථමාහ :–

අප්පාපි කාමා න අලං බහූහිපි න තප්පති,
අහහා බාලලපනා පටිවිජ්ඣෙථ ජග්ගතොන්ති.

තත්ථ-**අහහාති** සංවෙගදීපනං. **ජග්ගතොන්ති** ජග්ගන්තො. ඉදං වුත්තං හොති-මහාරාජ ඉමස්ස මහාජනස්ස **අප්පාපි** වත්ථුකාමකිලෙස **කාමා න අලං** පරියත්තාව. **බහූහිපි** ච තෙහි **න තප්පතෙව**. අහො ඉමෙ මම රූපං මම සද්දොති ලපන්තො **බාලලපනා කාමා** ඉමෙ විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා බොධිපක්ඛියානං ධම්මානං භාවනානුයොගමනුයුත්තො ජග්ගන්තො කුලපුත්තො **පටිවිජ්ඣෙථ** පරිඤ්ඤාපහාණාභිසමයෙහි අභිසමෙත්වා පජහෙය්‍යාති.

එවං සො මහාජනස්ස ධම්මං දෙසෙත්වා උදයරාජානං රජ්ජං පටිච්ඡාපෙත්වා මහාජනං අස්සුමුඛං රුදමානං පහාය හිමවන්තං පවිසිත්වා පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙසි. තස්ස පබ්බජිතකාලෙ උදයරාජා තං උදානං සකලං කත්වා උදානෙන්තො ඡට්ඨං ගාථමාහ:–

අප්පස්ස කම්මස්ස ඵලං මම යිදං
උදයො අජ්ඣගමා මහත්තපත්තං,
සුලද්ධලාභා වත මාණවස්ස
යො පබ්බජී කාමරාගං පහායාති.

තත්ථ-**උදයොති** අත්තානං සන්ධාය වදති. **මහත්තපත්තන්ති** මහන්තභාවං පත්තං විපුලං ඉස්සරියං **අජ්ඣගමා**. **මාණවස්සාති** සත්තස්ස මය්හං සහායස්ස **සුලද්ධලාභා සො කාමරාගං පහාය පබ්බජීති** අධිප්පායෙනෙව මාහ.

ඉමිස්සා පන ගාථාය න කොචි අත්ථං ජානාති. අථ නං එකදිවසං අග්ගමහෙසී ගාථායත්ථං පුච්ඡි. රාජා න කථෙසි. එකො පනස්ස ගඞ්ගමාලො නාම මඞ්ගලනහාපිතො සො රඤ්ඤො මස්සුං කරොන්තො පඨමං ඛුරපරිකම්මං කත්වා පච්ඡා සණ්ඩාසෙන ලොමානි ගණ්හාති. රඤ්ඤො ඛුරපරිකම්මකාලෙ සුඛං හොති ලොමහරණකාලෙ දුක්ඛං. සො පඨමං තස්ස වරං දාතුකාමො හොති පච්ඡාසීසච්ඡෙදං ආකඩ්ඪති.

අථෙකදිවසං භද්දෙ අම්හාකං මඞ්ගලකප්පකො බාලොති දෙවියා තමත්ථං ආරොචෙත්වා කිම්පන දෙව කාතුං වට්ටතීති වුත්තෙන පඨමං ලොමානි ගහෙත්වා පච්ඡා ඛුරපරිකම්මන්ති ආහ. සා කප්පකං පක්කොසාපෙත්වා තාත ඉදානි රඤ්ඤො මස්සුකරණදිවසෙ පඨමං ලොමානි ගහෙත්වා පච්ඡා ඛුරපරිකම්මං කරෙය්‍යාසි රඤ්ඤා ච වරං ගණ්හාහීති වුත්තෙන අඤ්ඤො අඤ්ඤත මෙ දෙව අඤ්ඤො නත්ථි තුම්හාකං උදානගාථාය අත්ථං ආචික්ඛථාති වදෙය්‍යාසි. අහං තෙන බහුං ධනං දස්සාමීති ආහ.

සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා මස්සුකරණදිවසෙ පඨමං සණ්ඩාසං ගණ්හි. කිං භණෙ ගඞ්ගමාල අපුබ්බං තෙ කරණන්ති රඤ්ඤො වුත්තෙ දෙව කප්පකා නාම අසුතපුබ්බම්පි කාරෙන්තීති වත්වා පඨමං ලොමානි ගහෙත්වා පච්ඡා ඛුරපරිකම්මං අකාසි. රාජා වරං ගණ්හාහීති ආහ. දෙව අඤ්ඤෙන මෙ අත්ථො නත්ථි උදානගාථාය අත්ථං කථෙථාති.

රාජා අත්තනො දලිද්දකාලෙ කතං කථෙතුං ලජ්ජන්තො තාත ඉමිනා තෙ වරෙන කො අත්ථො. අඤ්ඤං ගණ්හාහීති ආහ. එතං මෙ දෙහි දෙවාති. සො මුසාවාදභයෙන සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා කුම්මාසපිණ්ඩජාතකෙ වුත්තනයෙන සබ්බං සංවිදහාපෙත්වා රතනපල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා අහං ගඞ්ගමාල පුරිමභවෙ ඉමස්මිං යෙව නගරෙති සබ්බං පුරිමකිරියං ආවිකත්වා ඉමිනා කාරණෙන උපඩ්ඪගාථං ආහ. සහායො පන මෙ පබ්බජිතො අහං පමත්තො හුත්වා රජ්ජමෙව කාරෙමීති ඉමිනා කාරණෙන පච්ඡා උපඩ්ඪගාථං වදාමීති උදානස්ස අත්ථං කථෙසි.

තං සුත්වා කප්පකො උපඩ්ඪුපොසථකම්මෙන කිර රඤ්ඤො අයං සම්පත්ති ලද්ධා කුසලං නාම කාතබ්බං යන්නූනාහං පබ්බජිත්වා අත්තනො පතිට්ඨං කාරෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා ඤාතිභොගපරිවට්ටං පහාය රාජානං පබ්බජ්ජං අනුජානාපෙත්වා හිමවන්තං ගන්ත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා තිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා පච්චෙකබොධිං පත්වා ඉද්ධියා නිබ්බත්තපත්තචීවරධරො ගන්ධමාදනපබ්බතෙ පඤ්ච වස්සානි වසිත්වා බාරාණසිරාජානං ඔලොකෙස්සාමීති ආකාසෙනාගන්ත්වා උය්‍යානෙ මඞ්ගලසිලාය නිසීදි. උය්‍යානපාලො සඤ්ජානිත්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤො ආරොචෙසි. දෙව ගඞ්ගමාලො පච්චෙකබුද්ධො හුත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා උය්‍යානෙ නිසින්නොති.

රාජා සුත්වා පච්චෙකබුද්ධං වන්දිස්සාමීති වෙගෙන නික්ඛමි. රාජමාතාපි පුත්තෙන සද්ධිංයෙව නික්ඛමි. රාජා උය්‍යානං පවිසිත්වා තං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි සද්ධිං පරිසාය. සො රඤ්ඤා සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තො කිං බ්‍රහ්මදත්ත අප්පමත්තොසි ධම්මෙන රජ්ජං කාරෙසි දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරෙසීති රාජානං කුලනාමෙන ආලපිත්වා පටිසන්ථාරං කරොති. තං සුත්වා රඤ්ඤො මාතා අයං හීනජච්චො මලමජ්ජකො නහාපිතපුත්තො අත්තානං න ජානාති මම පුත්තං පථවිස්සරං ජාතිඛත්තියං බ්‍රහ්මදත්තාති නාමෙනාලපතීති කුජ්ඣිත්වා සත්තමං ගාථමාහ:-

තපසා පජහන්ති පාපකම්මං
තපසා නහාපිතකුම්භකාරභාවං,
තපසා අභිභුය්‍ය ගඞ්ගමාල
නාමෙනාලපසජ්ජ බ්‍රහ්මදත්තාති.

තස්සත්ථො–ඉමෙ තාව සත්තා **තපසා** අත්තනා කතෙන තපොගුණෙන **පාපකම්මං පජහන්ති** කිං පනෙතෙ න්හාපිතකුම්භකාරභාවම්පි ජහන්ති, යං ත්වං **ගඞ්ගමාල** අත්තනො **තපසා අභිභුය්‍ය** මම පුත්තං **බ්‍රහ්මදත්තං නාමෙන ආලපසි.** පතිරූපං නු තෙ එතන්ති.

රාජා මාතරං වාරෙත්වා පච්චෙකබුද්ධස්ස ගුණං පකාසෙන්තො අට්ඨමං ගාථමාහ :–

සන්දිට්ඨිකමෙව පස්සථ
ඛන්තිසොරච්චස්ස අයං විපාකො,
යො සබ්බජනස්ස වන්දිතො
තං වන්දාම සරාජිකා සමච්චාති.

තත්ථ–**ඛන්තිසොරච්චස්සාති** අධිවාසනඛන්තියා ච සොරච්චස්ස ච. **තං වන්දාමාති** තං ඉදානි මයං **සරාජිකා සමච්චා** සබ්බෙ ච වන්දාම. **පස්සථ** අම්ම ඛන්තිසොරච්චානං විපාකන්ති.

රඤ්ඤො මාතරි වාරිතාය සෙසමහාජනො උට්ඨහිත්වා අයුත්තං දෙව එවරූපස්ස හීනජච්චස්ස තුම්හෙ නාමෙනාලපනන්ති ආහ. රාජා මහාජනං පටිබාහිත්වා තස්ස ගුණකථං කථෙතුං ඔසානගාථමාහ :–

මා කිඤ්චි අවචුත්ථ ගඞ්ගමාලං
මුනිං මොනපථෙසු සික්ඛමානං,
එසො හි අතරි අණ්ණවං
යං තරිත්වා චරන්ති වීතසොකාති.

තත්ථ– **මුනි**න්ති අගාරිකානාගාරිකසෙක්ඛාසෙක්ඛපච්චෙකමුනීසු පච්චෙකමුනිං. **මොනපථෙසු සික්ඛමාන**න්ති පුබ්බභාගපටිපදා බොධපක්ඛියධම්මසඞ්ඛාතෙසු මොනපථෙසු සික්ඛමානං. **අණ්ණව**න්ති සංසාර සමුද්දං.

එවං වත්වා රාජා පච්චෙකබුද්ධං වන්දිත්වා භන්තෙ මය්හං මාතු ඛමථාති ආහ. ඛමාමි මහාරාජාති. රාජපරිසාපි නං ඛමාපෙසි. රාජා අත්තානං නිස්සාය වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං යාචි. පච්චෙකබුද්ධො පන පටිඤ්ඤං අදත්වා සරාජිකාය පරිසාය පස්සන්තියාව ආකාසෙ ඨත්වා රඤ්ඤො ඔවාදං දත්වා ගන්ධමාදනමෙව ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං උපාසකා උපොසථවාසො නාම වසිතබ්බයුත්තකොති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චෙකබුද්ධො පරිනිබ්බායි. අඩ්ඪමාසකරාජා ආනන්දො අහොසි. මාතා මහාමායා. අග්ගමහෙසී රාහුලමාතා. උදයරාජා පන අහමෙවාති.

ගඞ්ගමාලජාතකං.

8. 1. 6.

ධම්මො හවෙ හතො හන්තීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො දෙවදත්තස්ස පඨවිපවෙසනං ආරබ්භ කථෙසි. තස්මිං හි දිවසෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං. ආවුසො දෙවදත්තො මුසාවාදං කත්වා පඨවිං පවිට්ඨො අවීචිපරායණො ජාතොති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මුසාවාදං කත්වා පඨවිං පවිට්ඨොයෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ පඨමකප්පෙ මහාසම්මතො නාම රාජා අසඞ්ඛෙය්‍යායුකො අහොසි. තස්ස පුත්තො රොජො නාම. රොජස්ස පුත්තො වරරොජො නාම තස්ස පුත්තො කල්‍යාණො නාම කල්‍යාණස්ස පුත්තො වරකල්‍යාණො නාම. වරකල්‍යාණස්ස පුත්තො උපොසථො නාම. උපොසථස්ස පුත්තො වරඋපොසථො නාම. වරඋපොසථස්ස පුත්තො මන්ධාතා නාම. මන්ධාතුස්ස පුත්තො වරමන්ධාතා නාම. තස්ස පුත්තො වරො නාම. වරස්ස පුත්තො උපවරො නාම අහොසි. අපචරොතිපි තස්සෙව නාමං.

සො චෙතියරට්ඨෙ සොත්ථිවතීනගරෙ රජ්ජං කාරෙසි. චතූහි ඉද්ධීහි සමන්නාගතො අහොසි. උපරිචරො හොති ආකාසගාමී. චත්තාරො නං දෙවපුත්තා චතූසුපි දිසාසු ඛග්ගහත්ථා රක්ඛන්ති. කායතො චන්දනගන්ධො වායති මුඛතො උප්පලගන්ධො. තස්ස කපිලො නාම බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො අහොසි. කපිලබ්‍රාහ්මණස්ස පන කණිට්ඨො කොරකලම්බො නාම රඤ්ඤා සද්ධිං එකාචරියකුලෙ උග්ගහිතසිප්පො බාලසහායො තස්ස කුමාරකාලෙයෙව අහං රජ්ජං පත්වා තුය්හං පුරොහිතට්ඨානං දස්සාමීති පටිජානි.

සො රජ්ජං පත්වා පිතුපුරොහිතං කපිලබ්‍රාහ්මණං පුරොහිතට්ඨානතො චාවෙතුං නාසක්ඛි. පුරොහිතෙ පන අත්තනො උපට්ඨානං ආගච්ඡන්තෙ තස්මිං ගාරවෙන අපචිතාකාරං දස්සෙති. බ්‍රාහ්මණො තං සල්ලක්ඛෙත්වා රජ්ජං නාම සමවයෙහි සද්ධිං සුපරිහාරං හොති. අහං රාජානං ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා දෙව අහං මහල්ලකො ගෙහෙ කුමාරො අත්ථි තං පුරොහිතං කරොහි අහං පබ්බජිස්සාමීති රාජානං අනුජානාපෙත්වා පුත්තං පුරොහිතට්ඨානෙ ඨපාපෙත්වා රාජුය්‍යානං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා පුත්තං උපනිස්සාය තත්ථෙව වාසං කප්පෙසි.

කොරකලම්බකො අයං පබ්බජන්තො මය්හං ඨානන්තරං න දාපෙසීති භාතරි ආඝාතං බන්ධිත්වා එකදිවසං සුඛකථාසමයෙ රඤ්ඤා කොරකලම්බක ත්වං පුරොහිතට්ඨානං න කරෙසීති වුත්තෙ ආම දෙව න කරොමි භාතා මෙ කරොතීති ආහ. නනු තෙ භාතා පබ්බජිතොති. ආම පබ්බජිතො ඨානන්තරං පන පුත්තස්ස දාපෙසීති. තෙන හි ත්වං කාරෙහීති. දෙව පවෙණියා ආගතඨානන්තරං භාතරං අපනෙත්වා න සක්කා මයා කාතුන්ති. එවං සන්තෙ අහං තං මහල්ලකං කත්වා භාතරං

තෙ කණිට්ඨං කරිස්සාමීති. කථං දෙවාති. මුසාවාදං කත්වාති. කිං දෙව න ජානාථ යථා මම භාතා මහන්තෙන අබ්භුතධම්මෙන සමන්නාගතො විජ්ජාධරො සො අභූතෙන තුම්හෙ වඤ්චෙස්සති චත්තාරො දෙවපුත්තෙ අන්තරහිතෙ විය කරිස්සති කායතො ච මුඛතො ච සුගන්ධං දුග්ගන්ධං විය කරිස්සති තුම්හෙ ආකාසා ඔතාරෙත්වා භූමියං ඨිතෙ විය කරිස්සති තුම්හෙ පඨවිං පවිසන්තා විය භවිස්සථ තදා තුම්හෙ කථාය පතිට්ඨාතුං න සක්ඛිස්සථාති. ත්වං එවං සඤ්ඤං මාකරි අහං කාතුං සක්ඛිස්සාමීති. කදා කරිස්සථ දෙවාති. ඉතො සත්තමෙ දිවසෙති.

සා කථා සකලනගරෙ පාකටා අහොසි. රාජා කිර මුසාවාදං කත්වා මහල්ලකං ඛුද්දකං කරිස්සති ඨානන්තරං ඛුද්දකස්ස දාපෙස්සති කිදිසො නුඛො මුසාවාදො නාම කිං නීලකො උදාහු පීතකාදීසු අඤ්ඤතර වණ්ණොති එවං මහාජනස්ස පරිවිතක්කො උදපාදි.

තදා කිර ලොකස්ස සච්චවාදිකාලො. මුසාවාදො නාම එවරූපොතිපි න ජානන්ති. පුරොහිතපුත්තොපි තං කථං සුත්වා පිතු කථෙසි තාත රාජා කිර මුසාවාදං කත්වා තුම්හෙ ඛුද්දකෙ කත්වා අම්හාකං ඨානන්තරං මම පෙත්තෙය්‍යස්ස දස්සතීති. තාත රාජා මුසාවාදං කත්වාපි අම්හාකං ඨානන්තරං තස්ස දාතුං න සක්ඛිස්සති කතරදිවසෙ පන කරිස්සතීති. ඉතො කිර සත්තමෙ දිවසෙති. තෙන හි තදා මය්හං ආරොචෙය්‍යාසීති. සත්තමෙ දිවසෙ මහාජනා මුසාවාදං පස්සාමාති රාජඞ්ගණෙ සන්නිපතිත්වා මඤ්චාතිමඤ්චෙ බන්ධිත්වා අට්ඨංසු. කුමාරො ගන්ත්වා පිතු ආරොචෙසි.

රාජා අලඞ්කතපටියත්තො නික්ඛමිත්වා මහාජනමජ්ඣෙ රාජඞ්ගණෙ ආකාසෙ අට්ඨාසි. තාපසො ආකාසෙනාගන්ත්වා රඤ්ඤො පුරතො නිසීදනචම්මං අත්ථරිත්වා ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා සච්චං කිර ත්වං මහාරාජ මුසාවාදං කත්වා ඛුද්දකං මහල්ලකං කත්වා තස්ස ඨානන්තරං දාතුකාමොසීති. ආම ආචරිය එවං මෙ කථිතන්ති. අථ නං සො ඔවදන්තො මහාරාජ මුසාවාදො නාම භාරියො ගුණපරිධංසකො චතූසු අපායෙසු නිබ්බත්තාපෙති රාජා නාම මුසාවාදං කරොන්තො ධම්මං හන්ති සො ධම්මං හනිත්වා සයමෙව හඤ්ඤතීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

ධම්මො හවෙ හතො හන්ති නාහතො හන්ති කිඤ්චනං,
තස්මා හි ධම්මං න හනෙ මා තං ධම්මො හතො හනීති.

තත්ථ–**ධම්මො**ති ජෙට්ඨාපචායනධම්මො අධිප්පෙතො.

අථ නං උත්තරිම්පි ඔවදන්තො සචෙ මහාරාජ මුසාවාදං කරිස්සසි චත්තාරො ඉද්ධියො අන්තරධායිස්සන්තීති වත්වා දුතියං ගාථමාහ :–

අලිකං භාසමානස්ස අපක්කමන්ති දෙවතා,
පූතිකඤ්ච මුඛං වාති සකට්ඨානා ච ධංසති;
යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා තං වියාකරෙති.

තත්ථ-**අපක්කමන්ති දෙවතා**ති මහාරාජ සචෙ අලිකං භණිස්සසි, චත්තාරො දෙවපුත්තා ආරක්ඛං ඡඩ්ඩෙත්වා අන්තරධායිස්සන්තීති අධිප්පායෙනෙතං වදති. **පූතිඤ්ච මුඛං වාතී**ති මුඛඤ්ච තෙ කායො ච උභො පූතිගන්ධං වායිස්සන්තීති සන්ධායාහ. **සකට්ඨානා ච ධංසතී**ති ආකාසතො භස්සිත්වා පථවිං පවිසිස්සතීති දීපෙන්තො එවමාහ.

තං සුත්වා රාජා භීතො කොරකලම්බකං ඔලොකෙසි. අථ නං සො මා භායි මහාරාජ නනු මයා පඨමමෙව තුම්හාකං එතං කථිතන්ති ආහ. රාජා කපිලස්ස වචනං සුත්වා අත්තනො කථිතමෙව පුරතො කරොන්තො ත්වංසි භන්තෙ කණිට්ඨො ජෙට්ඨො කොරකලම්බකොති ආහ. අථස්ස සහ මුසාවාදෙන චත්තාරො දෙවපුත්තා තාදිසස්ස මුසාවාදිනො ආරක්ඛං න ගණ්හිස්සාමාති ඛග්ගෙ පාදමූලෙ ඡඩ්ඩෙත්වා අන්තරධායිංසු. මුඛං භින්නකුක්කුටණ්ඩං විය කායො විවටවච්චකුටි විය දුග්ගන්ධං වායි. ආකාසතො භස්සිත්වා පථවියං පතිට්ඨහි. චතස්සො ඉද්ධියො පරිහායිංසු. අථ නං මහාපුරොහිතො මා භායි මහාරාජ සචෙ සච්චං භණිස්සසි සබ්බන්තෙ පටිපාකතිකං කරිස්සාමීති වත්වා තතියං ගාථමාහ:-

> සචෙ හි සච්චං භණසි හොහි රාජ යථා පුරෙ,
> මුසා චෙ භාසසෙ රාජ භූමියං තිට්ඨ චෙතියාති.

තත්ථ-**භූමියං තිට්ඨා**ති භූමියං දෙව පතිට්ඨ පුන ආකාසං ලඞ්ඝිතුං න සක්ඛිස්සසීති අත්ථො.

සො පස්ස මහාරාජ පඨමං මුසාවාදෙනෙව තෙ චතස්සො ඉද්ධියො අන්තරහිතා සල්ලක්ඛෙහි ඉදානිපි සක්කා පටිපාකතිකං කාතුන්ති වුත්තොපි එවං වත්වා තුම්හෙ මං වඤ්චෙතුකාමාති දුතියම්පි මුසා භණිත්වා යාව ගොප්ඵකා පථවිං පාවිසි. අථ නං පුනපි බ්‍රාහ්මණො සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ:-

> අකාලෙ වස්සතී තස්ස කාලෙ තස්ස න වස්සති,
> යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙති.

තත්ථ-**තස්සා**ති යො ජානන්තො පුච්ඡිතපඤ්හං මුසාවාදං කත්වා අඤ්ඤථා ව්‍යාකරෙති තස්ස රඤ්ඤො විජිතෙ දෙවො යුත්තකාලෙ අවස්සිත්වා අකාලෙ වස්සතීති අත්ථො.

අථ නං පුනපි මුසාවාදඵලෙන යාව ජඞ්ඝා පථවිං පවිට්ඨං සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා පඤ්චමං ගාථමාහ:-

> සචෙ හි සච්චං භණසි හොහි රාජ යථා පුරෙ,
> මුසා චෙ භාසසෙ රාජ භූමිං පවිස චෙතියාති.

සො තතියම්පි ත්වංසි භන්තෙ කණිට්ඨො ජෙට්ඨො කොරකලම්බකොති මුසාවාදමෙව කත්වා යාව ජණ්ණුකා පථවිං පාවිසි. අථ නං පුනපි සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

ජිව්හා තස්ස ද්විධා හොති උරගස්සෙව දිසම්පති,
යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙ;
සචෙහි–පෙ–හීයො පවිස චෙතියාති.

ඉමා ද්වෙ ගාථා වත්වා ඉදානිපි සක්කා පටිපාකතිකං කාතුන්ති ආහ. රාජා තස්ස වචනං අනාදියන්තො ත්වංසි භන්තෙ කණිට්ඨො ජෙට්ඨො කොරකලම්බකොති චතුත්ථම්පි මුසාවාදං කත්වා යාව කටිතො පථවිං පාවිසි. අථ නං බ්‍රාහ්මණො සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා පුන ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

ජිව්හා තස්ස න භවති මච්ඡස්සෙව දිසම්පති,
යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙ;
සචෙහි–පෙ–හීයො පවිස චෙතියාති.

තත්ථ–**මච්ඡස්සවාති** නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ මුසාවාදිනො මච්ඡස්ස විය කථනසමත්ථා ජිව්හා න හොති. මූගොව හොතීති අත්ථො.

සො පඤ්චමම්පි ත්වංසි භන්තෙ කණිට්ඨො ජෙට්ඨො කොරකලම්බකොති මුසාවාදං කත්වා යාව නාභිතො පථවිං පාවිසි. අථ නං බ්‍රාහ්මණො පුනපි සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

ථියොව තස්ස ජායන්ති න පුමා ජායරෙ කුලෙ,
යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙ;
සචෙහි–පෙ–හීයො පවිස චෙතියාති.

තත්ථ–**ථියොවාති** නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ මුසාවාදිස්ස ධීතරොව ජායන්ති. පුත්තා න ජායන්තීති අත්ථො.

රාජා අනාදියිත්වා ඡට්ඨම්පි තථෙව මුසාවාදං භණිත්වා යාව ථනා පථවිං පාවිසි. පුනපි බ්‍රාහ්මණො සල්ලක්ඛෙහි මහාරාජාති වත්වා ද්වෙ ගාථා අභාසි:–

පුත්තා තස්ස න භවන්ති පක්කමන්ති දිසොදිසං,
යො ජානං පුච්ඡිතො පඤ්හං අඤ්ඤථා නං වියාකරෙ;
සචෙහි–පෙ–හීයො පවිස චෙතියාති.

තත්ථ–**පක්කමන්තීති** සචෙ මුසාවාදිස්ස පුත්තා හොන්ති මාතාපිතූනං අනුපකාරා හුත්වා පලායන්තීති අත්ථො.

සො පාපමිත්තසංසග්ගදොසෙන තස්ස වචනං අනාදියිත්වා සත්තමම්පි තථෙව අකාසි. අථස්ස පථවී විවරමදාසි. අවීචිතො ජාලා උට්ඨහිත්වා ගණ්හි.

සරාජා ඉසිනා සත්තො අන්තලික්ඛෙ චරෙ පුරෙ,
පාවෙක්ඛි පථවිං චෙච්චො හීනත්තො අත්තපරියායං.

තස්මා හි ඡන්දගමණං නප්පසංසන්ති පණ්ඩිතා,
අදුට්ඨචිත්තො භාසෙය්‍ය ගිරං සච්චූපසංහිතන්ති.

ඉමා ද්වෙ අභිසම්බුද්ධගාථා හොන්ති.

තත්ථ-**සරාජාති** භික්ඛවෙ සො රාජා චෙතියො පුබ්බෙ අන්තලික්ඛචරො හුත්වා පච්ඡා ඉසිනා අභිසත්තො පරිහීනත්තභාවො හුත්වා **අත්තපරියායං** අත්තනො කාලපරියායං පත්වා පඨවිං පාවිසීති අත්ථො. **තස්මාති** යස්මා චෙතියරාජා ඡන්දගමනෙන අවීචිපරායණො ජාතො තස්මා **අදුට්ඨචිත්තෙනාති** ඡන්දාදීහි අදූසිතචිත්තෙන හුත්වා සච්චමෙව භාසෙය්‍යාති.

මහාජනො චෙතිය රාජා ඉසිං අක්කොසිත්වා මුසාවාදං කත්වා අවීචිං පවිට්ඨොති භයප්පත්තො අහොසි. රඤ්ඤො පඤ්ච පුත්තා ආගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණස්ස පාදෙසු පතිත්වා අම්හාකං අවස්සයො හොහීති වදිංසු. බ්‍රාහ්මණො තාතා තුම්හාකං පිතා ධම්මං නාසෙත්වා මුසාවාදං කත්වා ඉසිං අක්කොසිත්වා අවීචිං පටිපන්නො ධම්මො නාමෙස හතො හන්ති තුම්හෙහි න සක්කා ඉධ වසිතුන්ති වත්වා තෙසු සබ්බජෙට්ඨං එහි ත්වං තාත පාචීනද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා උජුකමෙව ගච්ඡන්තො සබ්බසෙතං සත්තප්පතිට්ඨිතං හත්ථිරතනං පස්සිස්සසි. තාය සඤ්ඤාය තත්ථ නගරං මාපෙත්වා වස තං නගරං හත්ථිපුරං නාම භවිස්සතීති ආහ. දුතියං ආමන්තෙත්වා ත්වං තාත දක්ඛිණද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා උජුකමෙව ගච්ඡන්තො සබ්බසෙතං අස්සරතනං පස්සිස්සසි. තාය සඤ්ඤාය තත්ථ නගරං මාපෙත්වා වස තං නගරං අස්සපුරං නාම භවිස්සතීති ආහ. තතියං ආමන්තෙත්වා ත්වං තාත පච්ඡිමද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා උජුකං ගච්ඡන්තො කෙසරසීහං පස්සිස්සසි තාය සඤ්ඤාය තත්ථ නගරං මාපෙත්වා වස තං නගරං සීහපුරං නාම භවිස්සතීති ආහ. චතුත්ථං ආමන්තෙත්වා ත්වං තාත උත්තරද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා උජුකංයෙව ගච්ඡන්තො සබ්බරතනමයං චක්කපඤ්ජරං පස්සිස්සසි තාය සඤ්ඤාය නගරං මාපෙත්වා වස තං නගරං උත්තරපඤ්චාලං නාම භවිස්සතීති ආහ. පඤ්චමං ආමන්තෙත්වා තාත තයා ඉමස්මිං ඨානෙ වසිතුං න සක්කා ඉමස්මිං නගරෙ මහාථූපං කත්වා නික්ඛමිත්වා පච්ඡිමුත්තරාය දිසාය උජුකං ගච්ඡන්තො වෙ පබ්බතෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පහරිත්වා දද්දරාති සද්දං කරොන්තෙ පස්සිස්සසි තාය සඤ්ඤාය තත්ථ නගරං මාපෙත්වා වස තං නගරං දද්දරපුරං නාම භවිස්සතීති ආහ. තෙ පඤ්චපි ජනා තාය තාය සඤ්ඤාය ගන්ත්වා තස්මිං තස්මිං ඨානෙ නගරානි මාපෙත්වා වසිංසු.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදත්තො මුසාවාදං කත්වා පඨවිං පවිට්ඨොති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා චෙතියරාජා දෙවදත්තො අහොසි. කපිලබ්‍රාහ්මණො අහමෙවාති.

චෙතියජාතකං.

8. 1. 7.

යො ඉන්ද්‍රියානන්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පුරාණ
දුතියිකාපලොභනං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකො කුලපුත්තො
සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා න සක්කා අගාරමජ්ඣෙ වසන්තෙන එකන්ත
පරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. නිය්‍යාණිකෙ සාසනෙ
පබ්බජිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සාමීති ඝරවිභවං පුත්තදාරස්ස නිය්‍යා
දෙත්වා සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි. සත්ථාපිස්ස පබ්බජ්ජං දාපෙසි. තස්සා
චරියුපජ්ඣායෙහි සද්ධිං පිණ්ඩාය චරතො නවකත්තා චෙව භික්ඛූනං
බහුභාවෙන ච කුලඝරෙ වා ආසනසාලාය වා ආසනං න පාපුණාති. සඞ්ඝ
නවකකොටියං පීඨකං ඵලකං වා පාපුණාති. ආහාරොපි උළුඞ්කපිට්ඨෙන
ඝට්ටිතා භින්නසිත්ථයාගු වා පූතිසුක්ඛඛජ්ජකං වා ඣාමසුක්ඛකූරෙ වා
පාපුණාති. යාපනප්පමාණං න හොති. සො අත්තනා ලද්ධං ගහෙත්වා
පුරාණදුතියිකාය සන්තිකං ගච්ඡති. අථස්ස සා පත්තං ගහෙත්වා වන්දිත්වා
පත්තතො භත්තං හරිත්වා සුසම්පාදිතානි යාගුභත්තසූපබ්‍යඤ්ජනානි
දෙති මහල්ලකො රසතණ්හාය බජ්ඣිත්වා පුරාණදුතියිකං ජහිතුං න
සක්කොති. සා චින්තෙසි බද්ධො නුඛො නොති වීමංසිස්සාමි නන්ති.
අථෙකදිවසං ජනපදමනුස්සං සෙතමත්තිකාය නහාපෙත්වා ගෙහෙ
නිසීදාපෙත්වා අඤ්ඤෙපිස්ස කතිපයෙ පරිවාරමනුස්සෙ ආනාපෙත්වා
ථොකථොකං පානභොජනං දාපෙසි. තෙ ඛාදන්තා භුඤ්ජන්තා
නිසීදිංසු. ගෙහද්වාරෙ චක්කෙසු ගොණෙ බන්ධාපෙත්වා එකං සකටම්පි
ඨපාපෙසි. සයං පන පිට්ඨිගබ්භෙ නිසීදිත්වා පූවෙ පචි. මහල්ලකො
ආගන්ත්වා ද්වාරෙ අට්ඨාසි. තං දිස්වා එකො මහල්ලකපුරිසො අය්‍යෙ
එකො ථෙරො ද්වාරෙ ඨිතොති ආහ. වන්දිත්වා අතිච්ඡාපෙත්ථ. සො
අතිච්ඡථ භන්තෙති පුනප්පුනං කථෙත්වාපි තං අගච්ඡන්තං දිස්වා
අය්‍යෙ ථෙරො න ගච්ඡතීති ආහ. සා ආගන්ත්වා සාණිං උක්ඛිපිත්වා
ඔලොකෙත්වා අම්භො මම දාරකපිතාති වත්වා නික්ඛමිත්වා වන්දිත්වා
පත්තං ගහෙත්වා ගෙහං පවෙසෙත්වා භොජෙත්වා භොජනපරියොසානෙ
වන්දිත්වා භන්තෙ තුම්හෙ ඉධෙව පරිනිබ්බායථ මයං එත්තකං කාලං
අඤ්ඤං කුලං න ගණ්හිම්හ අසාමිකෙ පන ඝරෙ ඝරාවාසො න
සණ්ඨාති මයං අඤ්ඤං කුලං ගණ්හාම දූරං ජනපදං ගච්ඡිස්සාම
තුම්හෙ අප්පමත්තා හොථ සචෙ මෙ දොසො අත්ථි ඛමථාති ආහ.
මහල්ලකස්ස හදයඵාලනකාලො විය අහොසි. අථ නං අහං තං
ජහිතුං න සක්කොමි මා ගච්ඡ විබ්භමිස්සාමි අසුකට්ඨානෙ මෙ සාටකං
පෙසෙහි පත්තචීවරං පටිච්ඡාපෙත්වා ආගච්ඡාමීති. සා සාධූති සම්පටිච්ඡි.
මහල්ලකො විහාරං ගන්ත්වා ආචරියුපජ්ඣායෙ පත්තචීවරං පටිච්ඡා
පෙන්තො කස්මා ආවුසො එවං කරෙසීති වුත්තො පුරාණදුතියිකං
ජහිතුං න සක්කොමි විබ්භමිස්සාමීති ආහ. අථ නං තෙ අනිච්ඡන්තමෙව
සත්ථුසන්තිකං නෙත්වා කිං භික්ඛවෙ ඉමං අනිච්ඡන්තකඤ්ඤෙව ආන
යිත්ථාති වුත්තෙ භන්තෙ අයං උක්කණ්ඨිත්වා විබ්භමිතුකාමොති වදිංසු.
අථ නං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති

කො තං උක්කණ්ඨාපෙසීති පුරාණදුතියිකා භන්තෙති වුත්තෙ භික්ඛු න ඉදානෙවෙසා ඉත්ථි තුය්හං අනත්ථකාරිකා පුබ්බෙපි ත්වං එතං නිස්සාය චතූහි ඨානෙහි පරිහීනො මහාදුක්ඛං පත්වා මං නිස්සාය තම්හා දුක්ඛා මුච්චිත්වා නට්ඨං ඨානං පටිලභීති වත්වා අතීතං ආහරි :-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බොධිසත්තො තස්ස පුරොහිතං පටිච්ච තස්ස බ්‍රාහ්මණියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. ජාතදිවසෙ වස්ස සකලනගරෙ ආයුධානි පජ්ජලිංසු. තෙනස්ස ජොතිපාලකුමාරොති නාමං කරිංසු. සො වයප්පත්තො තක්කසිලායං සබ්බසිප්පානි උග්ගණ්හිත්වා රඤ්ඤො සිප්පං දස්සෙත්වා ඉස්සරියං පහාය කඤ්චි අජානාපෙත්වා අග්ගද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සක්කදත්තියෙ කවිට්ඨකඅස්සමෙ ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙසි. තං තත්ථ වසන්තං අනෙකානි ඉසිසතානි පරිවාරෙසුං. මහාසමාගමො අහොසි. (සො සරභඞ්ගසත්ථා නාම අහොසි. තස්ස*) සත්ත අන්තෙවාසිකජෙට්ඨකා අහෙසුං.

තෙසු සාලිස්සරො නාම ඉසි කවිට්ඨකඅස්සමා නික්ඛමිත්වා සුරට්ඨජනපදෙ සාතොදිකාය නාම නදියා තීරෙ අනෙකසහස්සඉසිපරිවාරො වසි. මෙණ්ඩිස්සරො නාම ඉසි පජ්ජොතකරඤ්ඤො විජිතෙ ලම්බචූළකං නාම නිගමං නිස්සාය අනෙකසහස්සඉසිපරිවාරො වසි පබ්බතො නාම ඉසි එකං අටවිජනපදං නිස්සාය අනෙකසහස්සඉසිපරිවාරො වසි. කාළදෙවලොනාම ඉසි අවන්තිදක්ඛිණාපථෙ එකං ඝනසෙලං නිස්සාය නෙකසහස්සඉසිපරිවාරො වසි. කිසවච්ඡො නාම ඉසි එකකොව දණ්ඩකිරඤ්ඤො කුම්භවතිං නාම නගරං නිස්සාය උය්‍යානෙ වසි. අනුසිස්ස තාපසො පන බොධිසත්තස්සූපට්ඨාකො සන්තිකෙ වසි.

නාරදොනාම ඉසි කාළදෙවලස්ස කනිට්ඨො මජ්ඣිමපදෙසෙ අරඤ්ඤෙ අරඤ්ජරගිරිම්හි පබ්බතජාලන්තරෙ එකකොව එකස්මිං ගුහාලෙණෙ වසි. අරඤ්ජරගිරිතො පන අවිදූරෙ එකො ආකිණ්ණමනුස්සො නිගමො අත්ථි. තෙසං අන්තරා මහතී නදී තං නදිං බහූ මනුස්සා ඔතරන්ති. උත්තමරූපධරා වණ්ණදාසියොපි පුරිසෙ පලොභයමානා තස්සා නදියා තීරෙ නිසීදන්ති. නාරදතාපසො තාසු එකං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තො හුත්වා ඣානං අන්තරධාපෙත්වා නිරාහාරො පරිසුස්සන්තො කිලෙසවසං ගන්ත්වා සත්තාහං නිපජ්ජි.

අථස්ස භාතා කාළදෙවලො ආවජ්ජෙන්තො තං කාරණං ඤත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා ලෙණං පාවිසි. නාරදො තං දිස්වා කස්මා භවං ආගතොති ආහ. භවං අකල්ලකොති භවන්තං පටිජග්ගිතුං ආගතොම්හීති. අථ නං සො අවත්ථුකං භවං කථෙසි අලිකං තුච්ඡකං කථෙසීති මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හි. සො න තං පහාතුං වට්ටතීති සාලිස්සරං ආනෙසි. මෙණ්ඩිස්සරං ආනෙසි. පබ්බතිස්සරං ආනෙසි. ඉතරෙපි තෙ තයො මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හි.

*. අයමෙත්ථ පාඨසෙසො ඌනො දිස්සති, මයං තං යොජයිම්හා.

කාළදෙවලො සරභඞ්ගසත්ථාරං ආනෙස්සාමීති ආකාසෙන ගන්ත්වා තං ආනෙසි. සො ආගන්ත්වා තං දිස්වා ඉන්ද්‍රියවසං ගතොති ඤත්වා කච්චිසි නාරද ඉන්ද්‍රියානං වසං ගතොති පුච්ඡිත්වා ඉතරෙන කථං සුත්වාව උට්ඨාය වන්දිත්වා ආම ආචරියාති වුත්තෙන නාරද ඉන්ද්‍රියවසං ගතා නාම ඉමස්මිං අත්තභාවෙ සුස්සන්තා දුක්ඛං අනුභවිත්වා දුතියත්ත භාවෙ නිරයෙ නිබ්බත්තන්තීති වත්වා පඨමං ගාථමාහ :–

යො ඉන්ද්‍රියානං කාමෙන වසං නාරද ගච්ඡති,
සො පරිච්චජ්ජුභො ලොකෙ ජීවන්තොව විසුස්සතීති.

තත්‍ථ-**යොඉන්ද්‍රියානන්**ති **නාරද** යො පුරිසො රූපාදීසු සුභාකාරං ගහෙත්වා කිලෙසකාමවසෙන ඡන්නං ඉන්ද්‍රියානං වසං ගච්ඡති. **පරිච්චජ්ජුභො**ති සො පුරිසො මනුස්සලොකඤ්ච දෙවලොකඤ්චාති උභොලොකෙ පරිච්චජිත්වා නිරයාදීසු නිබ්බත්තතීති අත්‍ථො. **ජීවන්තොව විසුස්සතී**ති ජීවන්තොයෙවච අත්තනා ඉච්ඡිතං කිලෙස වත්‍ථුං අලභන්තො සොකෙන විසුස්සති මහාදුක්ඛං පාපුණාතීති.

තං සුත්වා නාරදො ආචරිය කාමසෙවනං නාම සුඛං එවරූපං සුඛං කිං සන්ධාය දුක්ඛන්ති වදසීති පුච්ඡි. අථස්ස සරභඞ්ගො තෙනහි සුණාහීති දුතියං ගාථමාහ :–

සුඛස්සානන්තරං දුක්ඛං දුක්ඛස්සානන්තරං සුඛං,
සොසි පත්තො සුඛා දුක්ඛං පාටිකඞ්ඛ වරං සුඛන්ති.

තත්‍ථ-**සුඛස්සානන්තර**න්ති කාමසුඛස්ස අනන්තරං නිරයදුක්ඛං. **දුක්ඛස්සා**ති සීලරක්ඛණදුක්ඛස්ස අනන්තරං දිබ්බං මානුසකං සුඛඤ්ච නිබ්බාණසුඛඤ්ච. ඉදං වුත්තං හොති-නාරද ඉමෙ හි සත්තා කාම සෙවනසමයෙ කාලං කත්වා එකන්තදුක්ඛෙ නිරයෙ නිබ්බත්තන්ති සීලං රක්ඛන්තා විපස්සනාය කම්මං කරොන්තා ච පන කිලමන්ති තෙ දුක්ඛෙන සීලං රක්ඛිත්වා සීලබලෙන වුත්තප්පකාරසුඛං පටිලභන්ති. ඉදං සන්ධායාහං එවං වදාමීති. **සොසි පත්තො**ති ත්වං නාරද ඉදානි ඣානසුඛං නාසෙත්වා තතො **සුඛා** මහන්තං කාමනිස්සිතං චෙතසික දුක්ඛං පත්තො. **පාටිකඞ්ඛා**ති ඉදං කිලෙසදුක්ඛං ඡඩ්ඩෙත්වා පුන තදෙව **වරං** උත්තමං ඣානසුඛං ඉච්ඡ පත්‍ථෙහීති.

නාරදො ඉදං ආචරිය දුක්ඛං දුස්සහං නතං අධිවාසෙතුං සක්කො මීති ආහ. අථ නං මහාසත්තො නාරද දුක්ඛං නාම උප්පන්නං අධිවාසෙ තබ්බමෙවාති වත්වා තතියං ගාථමාහ :–

කිච්ඡකාලෙ කිච්ඡසහො යො කිච්ඡං නාතිවත්තති,
ස කිච්ඡන්තං සුඛං ධීරො යොගං සමධිගච්ඡතීති.

තත්‍ථ-**නාතිවත්තතී**ති න අනුවත්තති. අයමෙව වා පාඨො. ඉදං වුත්තං හොති-නාරද යො කායිකචෙතසිකදුක්ඛසඞ්ඛාතස්ස කිච්ඡස්ස උප්පන්නකාලෙ අප්පමත්තො තස්ස කිච්ඡස්ස හරණූපායං කරොන්තො

කිච්ඡසහො හුත්වා තං කිච්ඡං නානුවත්තති තස්ස වසෙ අවත්තිත්වා තෙහි තෙහි උපායෙහි තං කිච්ඡං අභිභවති විනාසෙති සධීරො කිච්ඡස්ස අනතිමසඞ්ඛාතං නිරාමිසං සුඛං ඣානසුඛං අධිගච්ඡති තං වා කිච්ඡන්තං යොගසුඛං අධිගච්ඡති අකිලමන්තොව පාපුණාතීති.

සො ආචරිය කාමසුඛං නාම උත්තමසුඛං න තං ජහිතුං සක්කාමීති ආහ. අථ නං මහාසත්තො ධම්මො නාම න කෙනචි කාරණෙන නාසෙතබ්බොති වත්වා චතුත්ථං ගාථමාහ :–

> නහෙව කාමානකාමා නානත්ථා නත්ථකාරණා,
> න කතඤ්ච නිරඞ්කත්වා ධම්මා චවිතුමරහසීති.

තත්ථ–**කාමානකාමාති** කාමානං කාමා. වත්ථුකාමපත්ථනායාති අත්ථො. **නානත්ථා නත්ථකාරණාති** න අනත්ථතො න අත්ථකාරණා. **න කතඤ්ච නිරඞ්කත්වාති** කතඤ්ච නිප්ඵාදිතං ඣානං නිරඞ්කත්වා ඉදං වුත්තං හොති–නාරද නහෙව වත්ථුකාමපත්ථනාය ධම්මා චවිතුමරහසි එකස්මිං අනත්ථෙ උප්පන්නෙ තං පටිහනිතුකාමො නානත්ථා අනත්ථෙනපි කාරණභූතෙන ධම්මා චවිතුමරහසි අසුකො නාම මෙ අත්ථො උප්පජ්ජිස්සතීති එවං අත්ථකාරණාපි න ධම්මා චවිතුමරහසි කතං පන නිප්ඵාදිතං ඣානසුඛං නිරඞ්කත්වා විනාසෙත්වා නෙව ධම්මා චවිතුමරහසීති.

එවං සරභඞ්ගෙන චතූහි ගාථාහි ධම්මෙ දෙසිතෙ කාළදෙවලො අත්තනො කණිට්ඨං ඔවදන්තො පඤ්චමං ගාථමාහ:–

> දක්ඛං ගහපතං සාධු සංවිභජ්ජඤ්ච භොජනං,
> අහාසො අත්ථලාභෙසු අත්ථබ්‍යාපත්ති අබ්‍යථොති.

තත්ථ–**දක්ඛං ගහපතන්ති** නාරද ඝරාවාසං වසන්තානං ගහපතිකානං භොගුප්පාදනත්ථාය අනාලස්‍ය ඡෙකකුසලභාවසඞ්ඛාතං දක්ඛං නාම සාධු දක්ඛභාවො ලද්ධො. **සංවිභජ්ජඤ්ච භොජනන්ති** දක්ඛෙන උප්පාදිතභොගානං ධම්මිකසමණබ්‍රාහ්මණෙහි සංවිභජිත්වා පරිභොගකරණං දුතියං සාධු. **අහාසො අත්ථලාභෙසූති** මහන්තෙන ඉස්සරියෙ උප්පන්නෙ පමාදවසෙන අහාසො අනුබ්බිලාවිතත්තං තතියං සාධු. **අත්ථබ්‍යාපත්තීති** යදා පන අත්තනො අත්ථව්‍යාපත්ති යසවිනාසො හොති තදා **අබ්‍යථො** අකිලමනං චතුත්ථං සාධු. තස්මා ත්වං නාරද ඣානං මෙ අන්තරහිතන්ති මා සොචි සචෙ ඉන්ද්‍රියානං වසං න ගමිස්සසි නට්ඨම්පි තෙ ඣානං පුන පාකතිකමෙව භවිස්සතීති.

තං පුන කාළදෙවලෙන නාරදස්ස ඔවදිතභාවං ඤත්වා සත්ථා අභිසම්බුද්ධො හුත්වා ඡට්ඨං ගාථමාහ :–

> එත්තාව තෙසං පණ්ඩිච්චං අසිතො දෙවලො බ්‍රවි,
> නාසිතො කිඤ්චි පාපියො යො ඉන්ද්‍රියානං වසං වජෙති.

තස්සත්ථො–භික්ඛවෙ එත්තකං එතං පණ්ඩිච්චං යො යං දෙවලො අබ්‍රවි යො පන කිලෙසවසෙන ඉන්ද්‍රියානං වසං වජති ඉතො අඤ්ඤො පාපියො නත්ථීති.

අථ නං සරභඞ්ගො ආමන්තෙත්වා නාරද ඉදං තාව සුණාහි යො හි පඨමමෙව කත්තබ්බයුත්තකං න කරෙති සො අරඤ්ඤං පවිට්ඨ මාණවකො විය සොචති පරිදෙවතීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ එකස්මිං කාසිනිගමෙ එකො බ්‍රාහ්මණමාණවො අභිරූපො අහොසි ථාමසම්පන්නො නාගබලො සො චින්තෙසි කිං මෙ කසිකම්මාදීනි කත්වා මාතාපිතුපට්ඨිතෙහි කිං පුත්තදාරෙන කිං දානාදීහි පුඤ්ඤෙහි කතෙහි කඤ්චි අපොසෙත්වා කිඤ්චි පුඤ්ඤං අකත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මිගෙ මාරෙත්වා අත්තානමෙව පොසෙස්සාමීති. සො පඤ්චාවුධසන්නද්ධො හිමවන්තං ගන්ත්වා නානාමිගෙ වධිත්වා ඛාදන්තො අන්තො හිමවන්තෙ විධවාය නාම නදියා තීරෙ ගිරිපරික්ඛිත්තං මහන්තං පබ්බතජාලං පත්වා තත්ථ මිගෙ වධිත්වා අඞ්ගාරෙ පක්කමංසං ඛාදන්තො වාසං කප්පෙසි.

සො චින්තෙසි: අහං සදා ථාමසම්පන්නො නාම න භවිස්සාමි දුබ්බලකාලෙ අරඤ්ඤෙ වසිතුං න සක්ඛිස්සාමි ඉදානෙව නානාවණ්ණෙ මිගෙ පබ්බතජාලං පවෙසෙත්වා වාරං යොජෙත්වා අරඤ්ඤං අනාහිණ්ඩන්තොව යථාරුචියා මිගෙ වධිත්වා ඛාදිස්සාමීති තථා අකාසි. අථස්ස කාලෙ අතික්කමන්තෙ තං කම්මං මත්ථකං පත්තං දිට්ඨධම්මවෙදනීයං ජාතං අත්තනො හත්ථපාදෙහි න ලභි ගන්තුං අපරාපරං වත්තෙතුං නාසක්ඛි නෙව කිඤ්චි ඛාදනීයං භොජනීයං න පානීයං පස්සි. සරීරං මිලායි මනුස්සපෙතො අහොසි. ගිම්හානකාලෙ පඨවි විය සරීරං භිජ්ජිත්වා රාජියො දස්සෙසි. සො දුරූපො දුස්සණ්ඨිතො මහාදුක්ඛං අනුභවි.

එවං අද්ධානෙ ගතෙ සිවිරට්ඨෙ සිවිරාජා නාම අරඤ්ඤෙ අඞ්ගාරපක්කමංසං ඛාදිස්සාමීති අමච්චානං රජ්ජං නිය්‍යාදෙත්වා පඤ්චාවුධසන්නද්ධො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මිගෙ වධිත්වා මංසං ඛාදන්තො අනුපුබ්බෙන තං පදෙසං පත්වා තං පුරිසං දිස්වා භීතොපි ධිතිං උපට්ඨපෙත්වා කොසි ත්වං අම්භො පුරිසාති පුච්ඡි. සාමි මනුස්සපෙතොහං අත්තනාකතකම්මස්ස ඵලං අනුභවාමි ත්වං පන කොසීති. සිවිරාජාහමස්මීති. අථ කස්මා ඉධාගතොසීති. මිගමංසං ඛාදනත්ථායාති. අථස්ස සො අහම්පි මහාරාජ ඉමිනාව කාරණෙනාගන්ත්වා මනුස්සපෙතො ජාතොති සබ්බං විත්ථාරෙන කථෙත්වා අත්තනො දුක්ඛිතභාවං රඤ්ඤො ආචික්ඛන්තො සෙසගාථා ආහ:-

අමිත්තානංව හත්ථත්ථං සිව පප්පොති මාමිව,
කම්මං විජ්ජඤ්ච දක්ඛෙය්‍යං විවාහං සීලමද්දවං.

එතෙ ච යසෙ හාපෙත්වා නිබ්බත්තො සෙහි කම්මෙහි,
සොහං සහස්සජීනොව අබන්ධුඅපරායණො;
අරියධම්මා අතික්කන්තො යථා පෙතො තථෙවහං.

සුඛකාමෙ දුක්ඛාපෙත්වා ආපන්නොස්මි පදං ඉමං,
සො සුඛං නාධිගච්ඡාමි ඨිතො භානුමතාමිවාති.

තත්ථ-**අමිත්තානංව හත්ථත්ථ**න්ති අමිත්තානං හත්ථෙ අත්ථං විනාසං විය. **සිවා**ති රාජානං ආලපති. **පපොති මාමිවා**ති මාදිසො පාපකම්මො පාපුණාති අත්තනො කම්මෙන විනාසං පාපුණාතීති වුත්තං හොති. **කම්ම**න්ති කසිකම්මාදිභෙදං ආජීවසාධකං කිච්චං. **විජ්ජ**න්ති නානප්පකාරකං හත්ථිසිප්පාදිකං සිප්පං. **දක්ඛෙය්‍ය**න්ති නානප්පකාරෙන භොගුප්පාදනකොසල්ලං. **විවාහ**න්ති ආවාහවිවාහසම්පත්තං සම්බන්ධං. **සීලමද්දව**න්ති පඤ්චවිධසීලඤ්චෙව මුදුවචනං හිතකාමං පාපනිවාරණං කල්‍යාණමිත්තතඤ්ච සො හි ඉධ මද්දවොති අධිප්පෙතො. **එතෙච යසෙ හාපෙත්වා**ති එතෙ එත්තකෙ යසදායකධම්මෙ හාපෙත්වාච **නිබ්බත්තො සෙහි කම්මෙහී**ති අත්තනො කම්මෙහි නිබ්බත්තො. ඉදං වුත්තං හොති- අහං මහාරාජ ඉමස්මිං ලොකෙ ඉස්සරියදායකං කත්තබ්බයුත්තකම්මං අකත්වා සිප්පං අසික්ඛිත්වා උපායෙන භොගෙ අනුප්පාදෙත්වා ආවාහවිවාහං අකත්වා සීලං අරක්ඛිත්වා මං අකිච්චං කරොන්තං නිවාරණසමත්ථෙ කල්‍යාණමිත්තෙ අභජිත්වා ඉමෙ එත්තකෙ යසකාරකත්තා යසෙති සඞ්ඛංගතෙ ලොකප්පවත්තිධම්මෙ හාපෙත්වා ජඩ්ඩෙත්වා ඉමං අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සයං කතෙහි පාපකම්මෙහි ඉදානි මනුස්සපෙතො හුත්වා නිබ්බත්තොස්මීති. **සහස්සජීනොවා**ති සහස්සජිතපුරිසො වියාති අත්ථො. යථායං සම්මාපටිපජ්ජිත්වා භොගෙ උප්පාදෙය්‍යං තෙහි අනෙකසහස්සෙහි භොගෙහි ජීනොතිපි අත්ථො. **අපරායණො**ති අසරණො නිප්පතිට්ඨොති අත්ථො. **අරියධම්මා**ති සප්පුරිසධම්මතො. **යථාපෙතො**ති යථාමතො පෙතො හුත්වා උප්පජ්ජෙය්‍ය ජීවමානොයෙව තථා මනුස්සපෙතො ජාතොස්මීති අත්ථො. **සුඛකාමෙ දුක්ඛාපෙත්වා**ති සුඛකාමෙ සත්තෙ දුක්ඛාපෙත්වා. **සුඛකාමො**තිපි පාඨො. සයං සුඛකාමො අඤ්ඤං දුක්ඛාපෙත්වාති අත්ථො. **ආපන්නොස්මි පදං ඉම**න්ති ඉමං එවරූපං කොට්ඨාසං පත්තොස්මි. **පථ**න්තිපි පාඨො. ඉදං දුක්ඛස්ස පථභූතං අත්තභාවං පත්තොස්මීති අත්ථො. **ඨිතොභානුමතාමිවා**ති භානුමා වුච්චති අග්ගි වීතච්චිකඞ්ගාරෙහි සමන්තා පරිකිණ්ණො විය සරීරෙ උට්ඨිතෙන මහාඩාහෙන ඩය්හන්තො කායිකචෙතසිකසුඛං නාම න වින්දාමීති වදති.

එවඤ්ච පන වත්වා අහං මහාරාජ සුඛකාමො පරං දුක්ඛාපෙත්වා දිට්ඨෙවධම්මෙ මනුස්සපෙතො ජාතොස්මි තස්මා ත්වං පාපං මාකරි අත්තනො නගරං ගන්ත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොහීති ආහ. රාජා තථා කත්වා සග්ගපථං පූරෙසි.

සරභඞ්ගසත්ථා ඉමං කාරණං ආහරිත්වා තාපසං සඤ්ඤාපෙසි. සො තස්ස කථාය සංවෙගං පටිලභිත්වා තං වන්දිත්වා ඛමාපෙත්වා කසිණපරිකම්මං කත්වා නට්ඨං ඣානං පටිපාකතිකං අකාසි. සරභඞ්ගො තස්ස තත්ථ වසිතුං අදත්වා තං ආදාය අත්තනො අස්සමං ගතො.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා නාරදො උක්කණ්ඨිතභික්ඛු අහොසි. සාලිස්සරො සාරිපුත්තො මෙණ්ඩිස්සරො කස්සපො පබ්බතො අනුරුද්ධො කාළදෙවලො කච්චානො අනුසිස්සො ආනන්දො කිසවච්ඡො මොග්ගල්ලානො සරභඞ්ගො පන අහමෙවාති.

ඉන්ද්‍රියජාතකං.

---

8. 1. 8.

ආදිත්තස්මින්ති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අසදිසදානං ආරබ්භ කථෙසි. අසදිසදානං මහාගොවින්දසුත්තවණ්ණනාතො විත්ථාරෙත්වා කථෙතබ්බං. තස්ස පන දින්නදිවසතො දුතියදිවසෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං ආවුසො කොසලරාජා විචිනිත්වා වරඛෙත්තං ඤත්වා බුද්ධපමුඛස්ස අරියසඞ්ඝස්ස මහාදානං අදාසීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න අනච්ඡරියං භික්ඛවෙ රඤ්ඤො විචිනිත්වා අනුත්තරෙ පුඤ්ඤක්ඛෙත්තෙ දානපතිට්ඨාපනං පොරාණකපණ්ඩිතාපි විචිනිත්වාව දානං අදංසූති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ සොවීරරට්ඨෙ රොරුවනගරෙ භරතමහාරාජා නාම දසරාජධම්මෙ අකොපෙත්වා චතූහි සඞ්ගහවත්ථූහි මහාජනං සංගණ්හන්තො මහාජනස්ස මාතාපිතුට්ඨානෙ ඨත්වා කපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකාදීනං මහාදානං පවත්තෙසි. තස්ස සමුද්දවිජයා නාම අග්ගමහෙසී අහොසි පණ්ඩිතා ඤාණසම්පන්නා. සො එකදිවසං දානග්ගං ඔලොකෙන්තො මය්හං දානං දුස්සීලා ලොලසත්තා භුඤ්ජන්ති. තං මං න හාසෙති අහං ඛො පන සීලවන්තානං අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යානං පච්චෙකබුද්ධානං දාතුකාමො තෙ ච හිමවන්තප්පදෙසෙ වසන්ති කො නු ඛො තෙ නිමන්තෙත්වා ආනෙස්සති කං පෙසෙස්සාමීති චින්තෙත්වා තමත්ථං දෙවියා ආරොචෙසි.

අථ නං සා ආහ මහාරාජ මා චින්තයිත්ථ අම්හාකං දාතබ්බදාන බලෙන සීලබලෙන සච්චබලෙන ච පුප්ඵානි පෙසෙත්වා පච්චෙකබුද්ධෙ නිමන්තෙත්වා තෙසං ආගතකාලෙ සබ්බපරික්ඛාරසම්පන්නං දානං දස්සාමාති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සකලනගරවාසිනො සීලං සමාදියන්තූති භෙරිං චරාපෙත්වා සයම්පි සපරිජනො උපොසථඞ්ගානි අධිට්ඨාය මහාදානං පවත්තෙත්වා සුමනපුප්ඵපුණ්ණං සුවණ්ණසමුග්ගං ගාහාපෙත්වා පාසාදා ඔරුය්හ රාජඞ්ගණෙ ඨත්වා පඤ්චඞ්ගානි පථවියං පතිට්ඨාපෙත්වා පාචීනදිසාභිමුඛො වන්දිත්වා පාචීනදිසාය අරහන්තො

වන්දාමි සචෙ අම්හාකං කොචි ගුණො අත්ථි අම්හෙසු අනුකම්පං කත්වා භික්ඛං ගණ්හථාති වත්වා **සත්ත** පුප්ඵමුට්ඨියො ඛිපි. පාචීනදිසාය පච්චෙකබුද්ධානං අභාවා පුන දිවසෙ නාගමිංසු. දුතියදිවසෙ දක්ඛිණ දිසං නමස්සි. තතොපි නාගතා. තතියදිවසෙ පච්ඡිමදිසං නමස්සි. තතොපි නාගතා. චතුත්ථදිවසෙ උත්තරදිසං නමස්සි නමස්සිත්වා ච පන උත්තර හිමවන්තපදෙසවාසිනො පච්චෙකබුද්ධා අද්ධා අම්හාකං භික්ඛං ගණ්හන්තූති සත්තපුප්ඵමුට්ඨියො විස්සජ්ජෙසි. පුප්ඵානි ගන්ත්වා නන්ද මූලකපබ්භාරෙ පඤ්චන්නං පච්චෙකබුද්ධසතානං උපරි පතිංසු.

තෙ ආවජ්ජමානා රඤ්ඤො අත්තනො නිමන්තිතභාවං ඤත්වා පුන දිවසෙ සත්ත පච්චෙකබුද්ධෙ ආමන්තෙත්වා මාරිසා රාජා වො නිමන්තෙති තස්ස සඞ්ගහං කරොථාති වදිංසු. පච්චෙකබුද්ධා ආකාසෙනාගන්ත්වා රාජද්වාරෙ ඔතරිංසු.

තෙ දිස්වා රාජා සොමනස්සජාතො වන්දිත්වා පාසාදං ආරොපෙත්වා මහන්තං සක්කාරං කත්වා දානං දත්වා භත්තකිච්චපරියොසානෙ පුන දිවසත්ථාය පුනදිවසත්ථායාති එවං පඤ්චදිවසෙ නිමන්තෙත්වා ඡාහං භුත්තානං සත්තමදිවසෙ සබ්බපරික්ඛාරදානං සජ්ජෙත්වා සත්තරතන ඛචිතානි මඤ්චපීඨානි පඤ්ඤපෙත්වා තිචීවරාදිකෙ සබ්බෙ සමණපරි භොගෙ සත්තන්නං පච්චෙකබුද්ධානං සන්තිකෙ ඨපෙත්වා ඉමෙ පරික්ඛාරෙ තුම්හාකං දෙමාති වත්වා තෙසං භත්තකිච්චපරියොසානෙ රාජා ච දෙවී ච උභොපි වන්දිත්වා නමස්සමානා අට්ඨංසු. අථ තෙසං අනුමොදනං කරොන්තො සඞ්ඝත්ථෙරො ද්වෙ ගාථා අභාසි:-

> ආදිත්තස්මිං අගාරස්මිං යං නීහරති භාජනං,
> තං තස්ස හොති අත්ථාය නො ච යං තත්ථ ඩය්හති.
>
> එවමාදීපිතො ලොකො ජරාය මරණෙන ච,
> නීහරෙථෙව දානෙන දින්නං හොති සුනීහතන්ති.

තත්ථ-**ආදිත්තස්මින්ති** තං ඛණෙ පජ්ජලිතෙ **භාජනන්ති** කිඤ්චි උපකරණං. **නො ච යං තත්ථාති** යං පන තත්ථ ඩය්හති අන්තමසො තිණසන්ථාරොපි සබ්බං තස්ස අනුපකාරමෙව හොති. **ජරාමරණෙන චාති** දෙසනාසීසමෙතං අත්ථො පනෙස එකාදසහි අග්ගීහි ආදීපිතො නාම. **නීහරෙථෙවාති** තතො එකාදසහි අග්ගීහි පජ්ජලිතලොකා දස විධදානවත්ථුභෙදං තං තං පරික්ඛාරදානං චෙතනාය නික්කඩ්ඪෙථෙව. **දින්නන්ති** අප්පං වා බහුං වා යං දින්නං තදෙව. **සුනීහතං** නාම හොතීති.

එවං සඞ්ඝත්ථෙරො අනුමොදනං කත්වා අප්පමත්තා හොථ මහා රාජාති රඤ්ඤො ඔවාදං දත්වා ආකාසෙ උප්පතිත්වා පාසාද කණ්ණිකං ද්විධා කත්වා ගන්ත්වා නන්දමූලකපබ්භාරෙයෙව ඔතරි. තස්ස දින්න පරික්ඛාරොපි තෙනෙව සද්ධිං උප්පතිත්වා පබ්භාරෙයෙව ඔතරි. රඤ්ඤො ච දෙවියා ච සකලසරීරං පීතියා පුණ්ණං අහොසි. එවං තස්මිං ගතෙ අවසෙසාපි:-

යො ධම්මලද්ධස්ස දදාති දානං
උට්ඨානවිරියාධිගතස්ස ජන්තුනො,
අතික්කම්ම සො වෙතරණිං යමස්ස
දිබ්බානි ඨානානි උපෙති මච්චො.

දානඤ්ච යුද්ධඤ්ච සමානමාහු
අප්පාපි සන්තා බහුකෙ ජිනන්ති,
අප්පම්පි චෙ සද්දහානො දදාති
තෙනෙව සො හොති සුඛී පරත්ථ.

විචෙය්‍ය දානං සුගතප්පසත්ථං
යෙ දක්ඛිණෙය්‍යා ඉධ ජීවලොකෙ,
එතෙසු දින්නානි මහප්ඵලානි
බීජානි වුත්තානි යථා සුඛෙත්තෙ.

යො පාණභූතානි අහෙඨයං චරං
පරූපවාදා න කරොති පාපං,
භීරුං පසංසන්ති න හි තත්ථ සූරං
භයා හි සන්තො න කරොති පාපං.

හීනෙන බ්‍රහ්මචරියෙන ඛත්තියෙ උපපජ්ජති,
මජ්ඣිමෙන ච දෙවත්තං උත්තමෙන විසුජ්ඣති.

අද්ධා හි දානං බහුධා පසත්ථං
දානා ච ඛො ධම්මපදං ව සෙය්‍යො,
පුබ්බෙවහි පුබ්බතරෙව සන්තො
නිබ්බානමෙවජ්ඣගමුං සපඤ්ඤාති.

එවමෙකෙකාය ගාථාය අනුමොදනං කත්වා තථෙව අගමංසු සද්ධිං පරික්ඛාරෙහි.

තත්ථ–**ධම්මලද්ධස්සා**ති ඛීණාසවං ආදිං කත්වා යාව සුක්ඛවිපස්සක යොගාවචරෙ පුග්ගලො ධම්මස්ස ලද්ධත්තා ධම්මලද්ධො නාම. සො ච උට්ඨානවිරියෙන තස්ස ධම්මස්ස අධිගතත්තා **උට්ඨානවිරියාධිගතො** නාම. තස්ස පුග්ගලස්ස **යො** ජන්තු **දදාති දාන**න්ති අත්ථො. ධම්මෙන ලද්ධස්ස උට්ඨානසඞ්ඛාතෙන විරියෙනාධිගතස්ස දෙය්‍යධම්මස්ස අග්ගා ගහෙත්වා යො ජන්තු සීලවන්තෙසු දානං දදාතීතිපි අත්ථො. උපයොගත්ථෙ වා සාමිවචනං කත්වාපෙත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො. **වෙතරණි**න්ති දෙසනාසීසමෙතං අට්ඨමහානිරයෙ සොළස ච උස්සදෙ අතික්කමිත්වාති අත්ථො. **දිබ්බානි ඨානානි උපෙතී**ති දෙවලොකෙ උපපජ්ජති. **සමානමාහූ**ති සදිසං වදන්ති. භයභීරුකස්ස හි දානං නත්ථි භයභීරුකස්ස යුද්ධං නත්ථි. ජීවිතෙ ආලයං විජහිත්වා යුජ්ඣන්තෙනාව යුජ්ඣිතුං සක්කොති භොගෙසු ආලයං විජහිත්වාව දායකො දාතුං සක්කොති තෙනෙව තං උභයං සමානන්ති වදන්ති. **අප්පාපි සන්තා**ති ථොකාපි සමානා

පරිච්චත්තජීවිතා **බහුකෙ ජිනාතී**ති එවමෙවං අප්පාපි මුඤ්චනචෙතනා බහුම්පි මච්ඡෙරචිත්තං ලොභාදිං වා කිලෙසගහණං ජිනාති. **අප්පම්පි චෙ**ති ථොකම්පි චෙ දෙය්‍යධම්මං කම්මඤ්ච ඵලඤ්ච සද්දහන්තො දෙති. **තෙනෙව සො**ති තෙන පරිත්තදෙය්‍යධම්මචජ්ජකෙන පරිත්තකෙනාපි චාගෙන සො පරත්ථ සුඛී හොති මහාරාජාති. **විචෙය්‍යදාන**න්ති දක්ඛිණඤ්ච දක්ඛිණෙය්‍යඤ්ච විචිනිත්වා දින්නදානං. තත්ථ යං වා තං වා අදත්වා අග්ගං පණීතං පණීතං දෙය්‍යං විචිනිත්වා දෙන්තො දක්ඛිණං විචිනාති නාම. යෙසං වා තෙසං වා අදත්වා සීලාදිගුණසම්පන්නෙ විචිනිත්වා තෙසං දදන්තො දක්ඛිණෙය්‍යෙ විචිනාති නාම. **සුගතප්පසත්ථ**න්ති එවරූපං දානං බුද්ධෙහි පසත්ථං. තත්ථ දක්ඛිණෙය්‍ය විචිනනං දස්සෙතුං **යෙ දක්ඛිණෙය්‍යා**ති ආදි වුත්තං. තත්ථ **දක්ඛිණෙය්‍යා**ති දක්ඛිණාය අනුච්ඡවිකා බුද්ධාදයො. **පාණභූතානී**ති පාණසඞ්ඛාතානි භූතානි. **අහෙඨය**න්ති කාරුඤ්ඤෙන අවිහෙඨෙන්තො චරමානො. **පරූපවාදා**ති පරූපවාදභයෙන පාපං න කරොති. **භීරූ**ති උපවාදභීරුකං. **න හි තත්ථ සූර**න්ති යො පන අයොනිසොමනසිකාරෙන තස්මිං උපවාදෙ සූරො හොති තං පණ්ඩිතා නප්පසංසන්ති. **භයා හී**ති උපවාදභයෙනහි පණ්ඩිතා පාපං න කරොන්ති. **හීනෙන බ්‍රහ්මචරියෙනා**ති බාහිරතිත්ථායතනෙ තාව මෙථුනවිරති සීලමත්තකං හීනබ්‍රහ්මචරියං නාම. **ඛත්තියෙ කුලෙ උපපජ්ජතී**ති ඣානස්ස උපචාරමත්තං මජ්ඣිමං තෙන දෙවලොකෙ උපපජ්ජති. අට්ඨසමාපත්තියො උත්තමං තෙන බ්‍රහ්මලොකෙ උපපජ්ජන්තො **විසුජ්ඣති** නාම. සාසනෙ පන සීලවන්තස්සෙව එකං දෙවනිකායං පණිධාය බ්‍රහ්මචරියං සීලං හීනං පරිසුද්ධසීලස්සෙව සමාපත්තිනිබ්බත්තනං මජ්ඣිමං නාම පරිසුද්ධසීලෙ ඨත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තප්පත්ති උත්තමං නාම. ඔසානගාථාය අයමත්ථො—මහාරාජ කිඤ්චාපි හි එකංසෙනෙව **දානං බහුධා පසත්ථං** වණ්ණිතං දානතො පන සමථවිපස්සනා සඞ්ඛාතං නිබ්බාණසඞ්ඛාතඤ්ච ධම්මකොට්ඨාසභූතං ධම්මපදමෙව උත්තරිතරං. කිං කාරණා. **පුබ්බෙව හි** ඉමස්මිං කප්පෙ කස්සපදසබලාදයො **පුබ්බතරෙව** වෙස්සභූ දසබලාදයො **සන්තො** සප්පුරිසා **සපඤ්ඤා** සමථවිපස්සනාභාවෙත්වා **නිබ්බාණමෙව අජ්ඣගමුං** අධිගතාති.

එවං සත්තමපච්චෙකබුද්ධො අනුමොදනාය රඤ්ඤො අමතමහානිබ්බාණං වණ්ණෙත්වා රාජානං අප්පමාදෙන ඔවදිත්වා වුත්තනයෙන අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගතො. රාජාපි සද්ධිං මහෙසියා යාවජීවං දානං දත්වා සග්ගපදං පූරෙසි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං පුබ්බෙපි පණ්ඩිතා විචෙය්‍යදානං අදංසූති වත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා පච්චෙකබුද්ධා පරිනිබ්බායිංසු. සමුද්දවිජයා රාහුලමාතා අහොසි. භරතරාජා අහමෙවාති.

ආදිත්තජාතකං.

8. 1. 9.

ගඞ්ගාකුමුදිනීති ඉදං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං උක්කණ්ඨිතභික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. තං හි භික්ඛුං සත්ථා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු උක්කණ්ඨිතොති පුච්ඡිත්වා සච්චං භන්තෙති කිං කාරණාති කිලෙසවසෙනාති භික්ඛු මාතුගාමො නාම අකතඤ්ඤූ මිත්තදූභී අවිස්සාසනීයො අතීතෙ පණ්ඩිතා දෙවසිකං සහස්සං දෙන්තාපි මාතුගාමං පොසෙතුං නාසක්ඛිංසු. සා එකදිවසමත්තං සහස්සං අලභිත්වාව තෙ ගීවාය ගාහාපෙත්වා නීහරාපෙසි එවං අකතඤ්ඤූ මාතුගාමො මා තස්සා කාරණා කිලෙසවසං ගච්ඡාති වත්වා අතීතං ආහරි:–

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ තස්ස ච පුත්තො බ්‍රහ්මදත්තකුමාරො බාරාණසිසෙට්ඨිනො ච පුත්තො මහාධනකුමාරො නාම සහපංසුකීළිකා සහායා අහෙසුං. එකාචරියකුලෙයෙව සිප්පං උග්ගණ්හිංසු. කුමාරො පිතුඅච්චයෙන රජ්ජෙ පතිට්ඨාසි. සෙට්ඨිපුත්තොපි තස්ස සන්තිකෙයෙවාහොසි. බාරාණසියඤ්ච එකා නගරසොභිනී වණ්ණදාසී අභිරූපා අහොසි සොභග්ගප්පත්තා. සෙට්ඨිපුත්තො දෙවසිකං සහස්සං දත්වා නිච්චකාලෙ තායෙව සද්ධිං අභිරමන්තො පිතු අච්චයෙන සෙට්ඨිට්ඨානං ලභිත්වාපි තං න විජහි. තථෙව දෙවසිකං සහස්සං දත්වා අභිරමි. සො දිවසස්ස තයො වාරෙ රාජුපට්ඨානං ගච්ඡති.

අථස්ස එකදිවසං සායං රාජුපට්ඨානං ගතස්ස රඤ්ඤා සද්ධිං සමුල්ලපන්තස්සෙව සූරියො අත්ථඞ්ගමි. අන්ධකාරං ජාතං. සො රාජකුලා නික්ඛමිත්වා ඉදානි ගෙහං ගන්ත්වා ආගමනවෙලා නත්ථි නගරසොභිනියායෙව ගෙහං ගමිස්සාමීති උපට්ඨාකෙ උය්‍යොජෙත්වා එකකොව තස්සා ගෙහං පාවිසි.

අථ නං සා දිස්වාව අය්‍යපුත්ත සහස්සං ආභතන්ති ආහ. භද්දෙ අජ්ජ අතිවිකාලො ජාතො තස්මා ගෙහං අගන්ත්වා මනුස්සෙ උය්‍යොජෙත්වා එකකො පවිට්ඨොස්මි ස්වෙ පන තෙ ද්වෙ සහස්සෙ දස්සාමීති. සා චින්තෙසි සචාහං අජ්ජ ඔකාසං කරිස්සාමි අඤ්ඤෙසුපි දිවසෙසු තුච්ඡහත්ථො ආගමිස්සති එවං මෙ ධනං පරිහායිස්සති නදානිස්ස ඔකාසං කරිස්සාමීති.

අථ නං එවමාහ සාමි මයං වණ්ණදාසියො නාම අම්හාකං සහකෙළි නාම නත්ථි ආහර සහස්සන්ති. භද්දෙ ස්වෙ දිගුණං ආහරිස්සාමීති පුනප්පුනං යාචි. නගරසොභිනී දාසියො ආණාපෙසි එතස්ස ඉධ ඨත්වා මං ඔලොකෙතුං මා අදත්වා ගීවාය නං ගහෙත්වා නීහරිත්වා ද්වාරං පිදහථාති. තා තථා අකංසු.

සො චින්තෙසි අහං ඉමාය සද්ධිං අසීතිකොටිධනං ඛාදිං සා මං එකදිවසං තුච්ඡහත්ථං දිස්වා ගීවාය ගහෙත්වා නීහරාපෙසි අහො මාතුගාමො නාම පාපො නිල්ලජ්ජො අකතඤ්ඤූ මිත්තදූභීති. සො මාතුගාමස්ස අගුණං අනුස්සරන්තොව විරජ්ජි පටිකූලසඤ්ඤං පටිලභි

ඝරාවාසෙපි උක්කණ්ඨිතො කිමෙම ඝරාවාසෙන අජ්ජෙව නික්ඛමිත්වා පබ්බජිස්සාමීති පුත්තගෙහං අගන්ත්වා රාජානම්පි අදිස්වාව නගරා නික්ඛමිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ගඞ්ගාතීරෙ අස්සමං මාපෙත්වා පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා වනමූලඵලාහාරො තත්ථ වාසං කප්පෙසි.

රාජා තං අපස්සන්තො කහං මෙ සහායොති පුච්ඡි. නගරසොභිනියාපි ඝාතකම්මං සකලනගරෙ පාකටං ජාතං. අථස්ස තමත්ථං ආචික්ඛිත්වා ඉති තෙ දෙව සහායො ලජ්ජාය ඝරම්පි අගන්ත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා පබ්බජිතො කිරාති කථයිංසු. රාජා නගරසොභිනිං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං එකදිවසං සහස්සං අලභිත්වා මම සහායං ගීවාය ගාහාපෙත්වා නීහරාපෙසීති පුච්ඡි. සච්චං දෙවාති. පාපෙ ජම්මි සීඝං මම සහායස්ස ගතට්ඨානං ගන්ත්වා ආනෙහි නොචෙ ආනෙසි ජීවිතං තෙ නත්ථීති.

සා රඤ්ඤො වචනං සුත්වා භීතා රථං ආරුය්හ මහන්තෙන පරිවාරෙන ඝරා නික්ඛමිත්වා තස්ස ගතට්ඨානං පරියෙසන්තී සුතිවසෙන තත්ථ ගන්ත්වා වන්දිත්වා අය්‍ය මයා අන්ධබාලභාවෙන කතදොසං සහථ න පුනෙවං කරිස්සාමීති යාචිත්වා සාධු ඛමාමි නත්ථි මෙ තයි ආඝාතොති වුත්තෙ සචෙ මෙ ඛමථ මයා සද්ධිං රථං අභිරුහථ නගරං ගච්ඡිස්සාම නගරං ගතකාලෙයෙව මම ඝරෙ ධනං අත්ථි සබ්බං දස්සාමීති ආහ. සොතස්සා වචනං සුත්වා භද්දෙ ඉදානි තයා සද්ධිං ගන්තුං න සක්කා යදා පන ඉමස්මිං ලොකෙ යං න භවිතබ්බං තං භවිස්සති අපි නාම තදා ගච්ඡෙය්‍යාමාති වත්වා පඨමං ගාථමාහ:-

ගඞ්ගා කුමුදිනී සන්තා සඞ්ඛවණ්ණා ච කොකිලා,
ජම්බුතාලඵලං දජ්ජා අථ නූන තදා සියාති.

තස්සත්ථො-භද්දෙ යථාහි කුමුදසරා කුමුදෙහි සඤ්ඡන්නා තිට්ඨන්ති තථෙව සචෙ සකලාපි මහාගඞ්ගා කුමුදිනී සීඝසොතං පහාය සන්තා උපසන්තා සියා සබ්බෙ කොකිලා ච සඞ්ඛවණ්ණා භවෙය්‍යුං සබ්බොපි ච ජම්බුරුක්ඛො තාලඵලං දදෙය්‍ය. **අථ නූන තදා සියාති** අථ තාදිසෙ කාලෙ අම්හාකම්පි සමාගමො නූන සියා භවෙය්‍ය නාමාති වුත්තං හොති.

එවං වත්වා පුනපි තාය එහි ගච්ඡාමෙවාති වුත්තෙ ගච්ඡිස්සාමෙවාති වත්වා කස්මිං කාලෙති අසුකස්මිඤ්ච අසුකස්මිඤ්චාති වත්වා සෙසගාථා අභාසි :-

යදා කච්ඡපලොමානං පාවාරො තිවිධො සියා,
හෙමන්තිකං පාපුරණං අථ නූන තදා සියා.

යදා මකසදාඨානං අට්ටාලො සුකතො සියා,
දළ්හො ච අප්පකම්පී ච අථ නූන තදා සියා.

යදා සසවිසාණානං නිස්සෙණී සුකතා සියා,
සග්ගස්සාරොහණත්ථාය අථ නූන තදා සියා.

යදා නිස්සෙණිමාරුය්හ චන්දං ඛාදෙය්‍යුං මූසිකා,
රාහුඤ්ච පරිපාතෙය්‍යුං අථ නූන තදා සියා.

යදා සුරඝටං පිත්වා මක්ඛිකා ගණචාරිණී,
අඞ්ගාරෙ වාසං කප්පෙය්‍යුං අථ නූන තදා සියා.

යදා බිම්බොට්ඨසම්පන්නො ගද්‍රභො සුමුඛො සියා,
කුසලො නච්චගීතස්ස අථ නූන තදා සියා.

යදා කාකා උලූකා ච මන්තයෙය්‍යුං රහොගතා,
අඤ්ඤමඤ්ඤං පිහයෙය්‍යුං අථ නූන තදා සියා.

යදා පුලසපත්තානං ඡත්තං ථිරතරං සියා,
වස්සස්ස පටිඝාතාය අථ නූන තදා සියා.

යදා කුළුඞ්කො සකුණො පබ්බතං ගන්ධමාදනං,
තුණ්ඩෙනාදාය ගච්ඡෙය්‍ය අථ නූන තදා සියා.

යදා සාමුද්දිකං නාවං සයන්තං සවටාකරං,
චෙටො ආදාය ගච්ඡෙය්‍ය අථ නූන තදා සියාති.

තත්ථ-**තිවිධො**ති එකො කච්ඡපලොමමයෙන පුප්ඵෙන එකො තූලෙන එකො උභයෙනාති එවං තිප්පකාරෙ. **හෙමන්තිකං පාපුරණ**න්ති හිමපාතසමයෙ පාපුරණාය භවිතුං සමත්ථො. **අථ නූන තදා සියා**ති අථ තස්මිං කාලෙ මම තයා සද්ධිං එකංසෙනෙව සංසග්ගො සියා. එවං සබ්බත්ථ පච්ඡිමපදං යොජෙතබ්බං. **අට්ටාලො සුකතො**ති අභිරූහිත්වා යුජ්ඣන්තානං පුරිසසතං ධාරෙතුං යථා සක්කොති එවං සුකතො. **පරිපාතෙය්‍යු**න්ති පලාපෙය්‍යුං. **අඞ්ගාරෙ**ති විතච්චිකඞ්ගාර සන්ථරෙ. **වාසං කප්පෙය්‍යු**න්ති එකෙකං සුරාඝටං පිවිත්වා මත්තා වසෙය්‍යුං **බිම්බොට්ඨසම්පන්නො**ති බිම්බඵලසදිසෙහි ඔට්ඨෙහි සමන්නාගතො. **සුමුඛො**ති සුවණ්ණාදාසසදිසමුඛො. **පිහයෙය්‍යු**න්ති අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සම්පත්තිං ඉච්ඡන්තා පිහයෙය්‍යුං පත්ථෙය්‍යුං. **පුලසපත්තාන**න්ති සණ්හානං පුලසගච්ඡපණ්ණානං. **කුළුඞ්කො**ති එකො ඛුද්දකසකුණො. **සාමුද්දික**න්ති සමුද්දපක්ඛන්දනං මහානාවං. **සයන්තං සවටාකර**න්ති යන්තෙනෙව වටාකාරෙන ච සද්ධිං සබ්බසම්භාරයුත්තං. **චෙටො ආදායා**ති යදා එවරූපං නාවං ඛුද්දකො ගාමදාරකො හත්ථෙන ගහෙත්වා ගච්ඡෙය්‍යාති අත්ථො.

ඉති මහාසත්තො ඉමා අට්ඨානපරිකප්පෙන එකාදසගාථා අභාසි. තං සුත්වා නගරසොභිනී මහාසත්තං ඛමාපෙත්වා නගරං ගන්ත්වා රඤ්ඤො තං කාරණං ආරොචෙත්වා අත්තනො ජීවිතං යාචිත්වා ගණ්හි.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං භික්ඛු මාතුගාමො නාම අකතඤ්ඤූ මිත්තදූභීති වත්වා සච්චානි පකාසෙත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. සච්චපරියොසානෙ උක්කණ්ඨිතභික්ඛු සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තදා රාජා ආනන්දො අහොසි තාපසො පන අහමෙවාති.

අට්ඨානජාතකං.

---

8. 1. 10.

ඛමණීයං යාපනීයන්ති ඉදං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො එකං එළිකං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරො ගිරිපරික්ඛිත්තෙන එකද්වාරෙ ගිරිබ්බජසෙනාසනෙ විහාසි. ද්වාරසමීපෙ යෙවස්ස චඞ්කමො අහොසි. තදා එළකපාලකා එළකෙ එත්ථ චරන්තූති ගිරිබ්බජං පවෙසෙත්වා කීළන්තා විහරන්ති. තෙසු එකදිවසං සායං ආගන්ත්වා එළකෙ ගහෙත්වා ගච්ඡන්තෙසු එකා එළිකා දූරෙ චරමානා එළකෙ නික්ඛමන්තෙ අදිස්වා ඔහීයි. තං පච්ඡා නික්ඛමන්තිං එකො දීපිකො දිස්වා ඛාදිස්සාමීති ගිරිබ්බජද්වාරෙ අට්ඨාසි. සාපි ඉතො චිතො ච ඔලොකෙන්තී තං දිස්වා එස මං මාරෙත්වා ඛාදිතුකාමතාය ඨිතො සචෙ නිවත්තිත්වා පලායිස්සාමි ජීවිතමෙම නත්ථි අජ්ජ මයා පුරිසකාරං කාතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා සිඞ්ගානි උක්ඛිපිත්වා තස්සාභිමුඛං වෙගෙන පක්ඛන්දිත්වා දීපිකස්ස ඉතො ගණ්හිස්සාමීති විප්ඵන්දන්තො ගහණං අනුපගන්ත්වා වෙගෙන පලායිත්වා එළකානං අන්තරං පාවිසි. ථෙරො තං තෙසං කිරියං දිස්වා පුනදිවසෙ ගන්ත්වා තථාගතස්සාරොචෙත්වා එවම්භන්තෙ සා එළිකා අත්තනො උපායකුසලතාය පරක්කමං කත්වා දීපිකතො මුච්චීති ආහ. සත්ථා මොග්ගල්ලාන ඉදානි තාව සො දීපිකො තං ගහෙතුං නාසක්ඛි පුබ්බෙ පන තං විරවන්තිං මාරෙත්වා ඛාදීති වත්වා තෙන යාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ බොධිසත්තො එකස්මිං ගාමෙ මහාභොගකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තො කාමෙ පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා ඣානාභිඤ්ඤං නිබ්බත්තෙත්වා චිරං හිමවන්තෙ වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය රාජගහං පත්වා එකස්මිඤ්ඤෙව ගිරිබ්බජෙ පණ්ණසාලං මාපෙත්වා වාසං කප්පෙසි.

තදා ඉමිනාව නියාමෙන එළකපාලෙසු එළකෙ චරන්තෙසු එක දිවසං එවමෙව එකං එළිකං පච්ඡා නික්ඛමන්තිං දිස්වා එකො දීපිකො ඛාදිස්සාමීති ද්වාරෙ අට්ඨාසි. සාපි තං දිස්වා අජ්ජ මය්හං ජීවිතං නත්ථි එකෙනුපායෙන ඉමිනා සද්ධිං මධුරපටිසන්ථාරං කත්වා හදයමද්දවමස්ස ජනෙත්වා ජීවිතං රක්ඛිස්සාමීති චින්තෙත්වා දූරතොව තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තී ආගච්ඡමානා පඨමං ගාථමාහ:-

ඛමණීයං යාපනීයං කච්චි මාතුල තෙ සුඛං,
සුඛං තෙ අම්මා අවච සුඛකාමා හි තෙ මයන්ති.

තත්‍ථ-**සුඛනෙත අම්මා**ති මය්හං මාතාපි තුම්හාකං සුඛං පුච්ඡෙය්‍යා සිති අජ්ජ මං අවචාති අත්‍ථො. **මයඤ්ච**ති මාතුල මයංහි තුම්හාකං සුඛමෙව **ඉච්ඡාමා**ති.

තං සුත්‍වා දීපිකො අයං ධුත්තිකා මං මාතුලවාදෙන වඤ්චෙතු කාමා න මෙ සකඛලභාවං ජානාතීති චින්තෙත්‍වා දුතියං ගාථමාහ :-

නඞ්ගුට්ඨං මෙ අවක්කම්ම හෙඨයිත්‍වාන එළිකෙ,
සාජ්ජ මාතුලවාදෙන මුඤ්චිතබ්බානු මඤ්ඤසීති.

තස්සත්‍ථො-ත්‍වං මම නඞ්ගුට්ඨමණ්ඩලං අක්කමිත්‍වා හෙඨයිත්‍වා ආගච්ඡසි සා ත්‍වං අජ්ජ මාතුලවාදෙන මුඤ්චිතබ්බාහමස්මීති මඤ්ඤසි නු එවං මඤ්ඤසි මඤ්ඤෙති.

තං සුත්‍වා ඉතරා මාතුල මා එවං වදීති වත්‍වා තතියං ගාථමාහ :-

පුරත්‍ථාමුඛො නිසින්නොසි අහං තං මුඛමාගතා,
පච්ඡතො තුය්හ නඞ්ගුට්ඨං කථං ඛොහං අවක්කමින්ති.

තත්‍ථ-**මුඛ**න්ති අභිමුඛං. **කථං ඛොහ**න්ති තව පච්ඡතො ඨිතං අහං කථං අවක්කමින්ති අත්‍ථො.

අථ නං සො කිං කථෙසි එළිකෙ මම නඞ්ගුට්ඨරහිතට්ඨානං නාම නත්‍ථීති වත්‍වා චතුත්‍ථං ගාථමාහ :-

යාවතා චතුරො දීපා සසමුද්දා සපබ්බතා,
තාවතා මය්හ නඞ්ගුට්ඨං කථං ඛො ත්‍වං විවජ්ජයීති.

තත්‍ථ-**තාවතා**ති එත්තකං ඨානං මම නඞ්ගුට්ඨං පරික්ඛිපිත්‍වා ගතන්ති වදති.

තං සුත්‍වා එළිකා අයං පාපො මධුරකථාය න අල්ලියති පටිසත්තු හුත්‍වාස්ස කථෙස්සාමීති පඤ්චමං ගාථමාහ :-

පුබ්බෙවමෙතං අක්ඛංසු මාතාපිතාච භාතරො,
දීඝං දුට්ඨස්ස නඞ්ගුට්ඨං සම්හි වෙහායසාගතාති.

තත්‍ථ-**අක්ඛංසූ**තිපුබ්බෙව මෙ එතං මාතා ච භාතරො ච ආචික්ඛිංසු. **සම්හි**ති සා අහං ඤාතිකානං සන්තිකා තව නඞ්ගුට්ඨස්ස දීඝභාවං සුත්‍වා නඞ්ගුට්ඨං පරිහරන්ති **වෙහායසා** ආකාසෙන **ආගතා**ති.

අථ නං සො ජානාමි තෙ අහං ආකාසෙනාගතභාවං එවං ආගච්ඡන්ති පන මය්හං භක්ඛං නාසෙත්‍වා ආගතාසීති වත්‍වා ඡට්ඨං ගාථමාහ :-

තඤ්ච දිස්වාන ආයන්තිං අන්තලික්ඛස්මිං එළිකෙ,
මිගසඞ්ඝො පලායිත්‍ථ භක්ඛො මෙ නාසිතො තයාති.

තං සුත්වා ඉතරා මරණභයභීතා අඤ්ඤං කාරණං ආහරිතුං අසක්කොන්තී මාතුල මා එවරූපං කක්ඛළකම්මං කරි ජීවිතං මෙ දෙහීති විලපි. ඉතරෙපි තං විලපන්තිංයෙව ඛන්ධෙ ගහෙත්වා මාරෙත්වා ඛාදි.

ඉච්චෙව විලපන්තියා එළිකියා රුහඞ්ඝසො,
ගලකං අන්වාවමද්දි නත්ථි දුට්ඨෙ සුභාසිතං.

නෙව දුට්ඨෙ නයො අත්ථි න ධම්මො න සුභාසිතං,
නික්කමං දුට්ඨෙ යුඤ්ජෙථ සො ච සබ්භි න රජ්ජතීති.

ඉමා වෙ අභිසම්බුද්ධගාථා.

තත්ථ-**රුහංඝසොති** රුහිරභක්ඛො ලොහිතපායී සාහසික දීපිකො. **ගලකං අන්වාවමද්දීති** ගීවං මද්දි ඩසිත්වා ඵාලෙසීති අත්ථො. **නයොති** කාරණං. **ධම්මොති** සභාවො. **සුභාසිතන්ති** සුකථිතං වචනං සබ්බම්පෙතං දුට්ඨෙ නත්ථීති අත්ථො. **නික්කමං දුට්ඨෙ යුඤ්ජෙථාති** නික්ඛවෙ දුට්ඨපුග්ගලෙ පරක්කමොව යුඤ්ජෙය්‍ය. **සො ච සබ්භි න රජ්ජතීති** සො පන පුග්ගලො සබ්භි සුන්දරං සුභාසිතං න රජ්ජති න සම්පියායතීති අත්ථො.

තාපසො තෙසං කිරියං සබ්බං අද්දස.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා එළිකීව එතරහි එළිකී දීපිකොව දිපිකො. තාපසො පන අහමෙවාති.

දීපිජාතකං.

කච්චානිවග්ගො.

අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

TRIPITAKA PUBLICATIONS.

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
1.	Petavatthu Aṭṭhakathā,	Siri Dhammārāmatissa Nāyaka Thero Acarya Pandit Māpalagaṁa Chandajo Thero
	Second Edition	Weliwitiye Pandit Sórata Thero
2.	Thera-Gāthaṭṭhakathā 1st Part,	Súriyagoda Sumangala Thero & Webe Sangharatana Thero
3.	Therí-Gāthaṭṭhakathā,	BihalpolaSiriDewarakkhitaNāyakaThe
4.	Dígha Nikāyaṭṭhakathā 1st Part,	Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dev mitta Nāyaka Thero
5.	Dhammapadaṭṭhakathā 1st Part,	K. Siri Sumangala Ratanasāra Nāye Thero
6.	Udānaṭṭhakathā, Second Edition	BihalpolaSiriDewarakkhitaNāyakaThe Weliwitiye Pandit Sórata Thero & Pan Palannoruwe Vimaladhamma Thero
7.	Suttanipātaṭṭhakathā,	Súriyagoda Sumangala Thero & Māpal gama Chandajóty Thero
8.	Visuddhimaggaṭṭha- kathā,	Pamunuwe Buddhadatta Thero
9.	Nettippakaraṇaṭṭha- kathā,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyak Thero
10.	Mahāniddesaṭṭhakathā,	Boruggamuwe Acarya Siri Rewata The
11.	Khuddakapāṭhaṭṭha- kathā,	Acarya Pandit Welipitiye Dewanand Nāyaka Thero
12.	Buddhavamsaṭṭha- kathā,	Pandit Yagirala Paññānanda Nāyak Thero
13.	Dhammapadaṭṭhakathā 2nd Part,	K. Siri Sumangala Ratanasāra Nāyak Thero
14.	Cúlaniddesaṭṭhakathā,	Boruggamuwe Acarya Siri Rewata The
15.	Anguttara Nikāyaṭṭha- kathā, 1st Part,	Dhammakitti Siri DhammānandaNāyak Thero
16.	Samyuttanikāyaṭṭha- kathā 1st Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyak Thero
17.	Vimānavatthu Aṭṭha- kathā,	Madugalle Siri Siddhattha NāyakaThe & Acarya Moronṭuduwe Dhammānan Nāyaka Thero

ToC

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18	Thera-Gāthaṭṭhakathā, 2nd Part,	Rerukāne Ariyañāna Thero
19	DīghaNikāyaṭṭhakathā 2nd Part,	Boruggamuwe Acarya Siri Rewata Th
20.	Jātakaṭṭhakathā 1st Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāy Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā,	Mangala Dhammakitti Siri Jinarat Nāyaka Thero, M. Siri Anomadassi Nāy Thero & Weliwitiye Pandit Sórata Th
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā 2nd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāy Thero
23	Itivuttakaṭṭhakathā,	Acarya Morontuduwe Dhammānan Nāyaka Thero
24.	Jātakaṭṭhakathā 2nd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāy Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭha kathā,	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero
26.	Cariyāpiṭakaṭṭhakathā,	Acarya Kukulnāpe Siri Dewarakkhit Thero
27.	Catubhānawāraṭṭhakathā,	Pandit Doranegoda Ñānasena Thero
28.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part,	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Tl & Weliwitiye Pandit Sórata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā, 1st Part,	Weliwitiye Pandit Sórata Thero
30.	Mātikaṭṭhakathā,	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyak Thero
32.	Jātakaaṭṭhakathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatiss Nāyaka Thero.